Costache Anton

întîlniri paralele

ROMAN

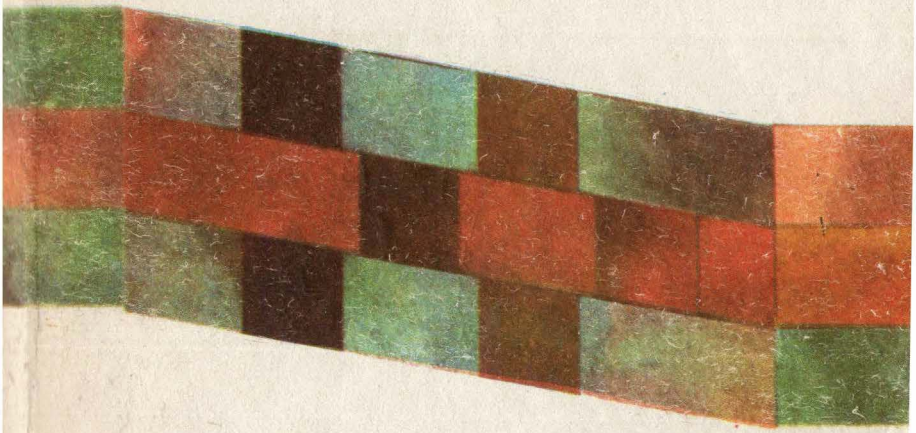

COSTACHE ANTON / ÎNTÎLNIRI PARALELE

COSTACHE ANTON

ÎNTÎLNIRI PARALELE

roman

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ

1986

Coperta de D. Verdeş

1

Plecam. Adică mă vedeam plecînd, îmi luam rămas bun de la vechii colegi, de la străzi — în orașul nostru din nord sînt cîteva străzi pe care-mi plăcea să mă plimb — săream în taxi, străbăteam în cea mai mare grabă peronul înțesat de lume, mă uitam neliniștit la ceas, fluturam batista de la fereastra vagonului.

Casa !

Nu rosteam cuvîntul, dar el exista înainte de a-l rosti, venea de departe, din copilărie. Ciudat, zilele din copilărie nu aveau adîncime, nu erau nici prea clare. Îmi apăreau ca printr-un geam aburit pe care cineva făcuse cu dosul palmei un ochi. Dincolo era curtea, dar nu toată, ci numai atît cît putea fi văzută prin ochiul făcut de palma unui copil.

— Să nu te ții după mine. Ți-am spus să rămîi acasă. Să nu zici că n-ai auzit !

Cel care strigă e fratele meu cel mare, Alexandru. E vară. Alexandru are în mînă o vergea de fier. O vergea groasă, îndoită la un capăt în așa fel încît să-și poată purta cercul. S-a oprit în pragul porții dinspre uliță și mă amenință cu vergeaua. Îi văd silueta subțire de copil, îi văd și ochii verzi. Ochii bunicii din partea mamei.

Mă închipuiam plecînd de o sută de ori pe zi, de cinci sute, de o mie de ori, deși nici Octav, nici mama, nici domnișoara Zane nu-mi spuseseră încă nimic. Agitația care se pornise, ușile trîntite, alergătura prin magazine, zecile de telefoane care i se dădeau lui Octav, ve-

mîrîle și plecările lenjeresei, venirile și plecările domnișoarei Zane, toate, dar absolut toate se făceau fără mine. Eu eram de-o parte și celelalte, adică tot ce ținea de plecare, de altă parte. Și asta pentru simplul motiv că mie nu-mi spuneau un cuvînt. Eu plecam, eu trebuia să plec, dar eu încă nu știam nimic. Totul părea hotărît. Plecam. Se știa. Adică știau ei, nu mai era nevoie să-mi spună și mie. Eu aveam să aflu la timpul cuvenit.

Numai că eu aflasem. Eu știam totul. Știam totul de mult, dar trebuia să mă prefac, să-i las să creadă că nu știu nimic, să-mi joc cît mai bine rolul de copil cuminte, sensibil și ascultător. Pentru că așa-i plăcea lui Octav, așa-i plăcea mamei, așa-i plăcea domnișoarei Zane.

Ca-sa ! Ca-sa !

Stau lîngă unul dintre stîlpii verandei. Alexandru a dispărut din poartă. Eu nu mai știu cînd am urcat treptele de piatră, cele cinci trepte, nici cînd m-am apropiat de stîlp. Poate în altă zi sau în altă vară. Casa noastră are verandă cu arcade și stîlpi groși de piatră. Eu stau rezemat cu umărul de unul dintre stîlpi și privesc gardul care începe chiar de la colțul casei. Dincolo de gard e livada. O livadă mare, bine îngrijită, cu meri, cu pruni, cu cireși, cu caiși, cu vișini aliniați în șiruri drepte după chibzuința învățătorului Strava. Și chiar după visul lui. Un vis îndrăzneț pentru condiția lui de normalist aruncat la întîmplare într-un sat de cîmpie și care, spre a nu se lăsa purtat de ici-colo ca un ciulin, pe locul de lîngă școală a sădit chiar din primul an cîțiva pruni. Cinci pruni unul după altul, într-un șir pe care l-a completat sădind încă cinci în primăvara anului următor. Apoi, odată cu ivirea pe lume a primului copil, învățătorul Grigore Strava a plantat, paralel cu șirul de pruni, un șir de meri. Și cu fiecare nou născut livada s-a mărit, lîngă șirul de pruni au apărut celelalte, de cireși, de caiși, de vișini.

Să nu uit. Domnișoara Zane era profesoara mea de vioară. Venea la noi de două ori pe săptămînă și-aproape de fiecare dată, după ce-și aprindea trabucul — e singura

femeie pe care am văzut-o fumînd țigări de foi — nu uita să-i spună mamei cu glasul alterat de tutun :

— Tin are o memorie de aur. Va fi un al doilea Enescu.

Era încîntată și fericită că știam, fără să mă mai uit pe note, cele trei mari concerte pentru vioară de Paganini, de Lalo și de Beethoven. Bine, această fericire era condiționată într-o oarecare măsură de cafelele pe care le sorbea îndelung la venire și la plecare, de țigara de foi sau de banii pe care mama îi punea lunar într-un plic și mi-l dădea să-l las pe clapele pianului. Domnișoara Zane îl lua, nu fără un anume ceremonial. Întîi se prefăcea că nu-l vede, apoi, după ce începea lecția, îl arunca lîngă poșeta de pe masă cu o precizie de baschetbalist. La sfîrșitul lecției, dacă apărea mama, se împotrivea aproape cu sinceritate :

— Ți-am spus de-atîtea ori, Elena, că mă superi, doar nu pentru bani vin eu la voi !

În clipa asta glasul domnișoarei Zane pierdea ceva din dogeala și duritatea cu care mă obișnuisem. Mama zîmbea. N-o lua în seamă :

— Știu că nu de asta vii, dar ai și dumneata greutăți.

Cred că datorită domnișoarei Zane se pornise toată frămîntarea de la noi din casă. Vreau să spun că ea începuse prima să agite spiritele. Într-o zi — dacă nu greșesc era înainte de sfîrșitul anului școlar — a dat năvală în salon fluturînd un plic.

— Dragă Elena, am aici o veste bună pentru Tin.

Ieșită brusc din posomoreala și somnolența cu care venea la lecții, era de nerecunoscut. Se înălțase nu știu cum ori se subțiase, în orice caz, faptul că primise răspuns de la o fostă colegă de conservator — cu care nu se mai întîlnise de vreo 30 de ani — o schimbase cu totul.

— Uite, aici, negru pe alb. Tin o să poată urma conservatorul. Marie îi va da tot sprijinul.

Nu era o zi rezervată lecțiilor de vioară și-n salon se aflau cîțiva prieteni de-ai lui Octav. Domnișoara Zane nu-i văzuse. N-o văzuse decît pe mama. După ce a citit fraza prin care Marie, colega de altădată, promitea tot sprijinul „eminentului elev, pe care era curioasă și chiar datoare să-l cunoască", domnișoara Zane dînd cu ochii

de Octav și-a reintrat brusc în carapacea ei de posomoreală și somnolență.

Peste cîteva zile am plecat în vacanță la bunici. Bunicii din partea lui Octav. Bineînțeles, am plecat însoțit de domnișoara Zane. Nu plecam niciodată singur. Domnișoara Zane era îngerul meu păzitor. Cînd ne-am întors, peste vreo lună, eram negru ca un țipar, mă lungisem cu vreo jumătate de metru și-aveam și niște plete pentru care m-ar fi invidiat, sînt sigur, și cei mai veritabili hipi. Mama ne-a ieșit înainte la poartă. Cum am coborît din taxi, domnișoara Zane a întrebat-o :

— A scris Octav ?

Șoferul a trîntit ușa ori a pornit motorul, nu-mi amintesc ce-a fost, în orice caz zgomotul a acoperit glasul mamei și n-am auzit ce i-a răspuns.

N-am dat nici o atenție întrebării pusă de domnișoara Zane. N-am dat atunci pe loc și n-aș fi dat nici după aceea, dar a doua zi dimineață domnișoara Zane a sunat la o oră teribil de matinală. Eu dormeam. Totuși am auzit soneria ca prin vis. Mi-am ridicat capul de pe pernă și-o clipă am ascultat pașii care se îndreptau în grabă spre ușa de la intrare. Erau pașii mamei. Numai ea se grăbea totdeauna să deschidă. Octav era calm și meticulos, greu îl scoteai dintr-un anume ritm. Dacă trebuia să-ți deschidă el, puteai să aștepți la ușă și un sfert de oră. Mama a deschis, am recunoscut glasul gros ca un bîzîit de bondar al domnișoarei Zane și-n aceeași clipă am adormit. Cînd m-am trezit, peste vreo jumătate de oră sau chiar mai mult, glasul domnișoarei Zane bîzîia undeva aproape. Întîi am crezut că era alături, în salon. Am aruncat pătura, m-am îmbrăcat și, cînd m-am apropiat de geam, am văzut-o pe domnișoara Zane în curte, cu mama. Îmi periau hainele. Aveam un costum bun și mama îl scosese în curte, la soare, să-l perie. Privindu-le cum se învîrteau amîndouă în jurul acelui costum, m-am simțit asaltat de un milion de întrebări. Ce motiv o făcuse pe domnișoara Zane să dea buzna la noi atît de dimineață ? Și de ce îmi peria mama tocmai costumul ăsta ? Și Octav cui trebuia să-i scrie ? Nu cumva unchiului Alexandru ?

M-am desprins de lîngă geam și-aproape am alergat spre camera de lucru a lui Octav. Știam că nu e voie să

intru, dar nu era prima dată cînd încălcam acest teritoriu sacru.

Fiind al patrulea copil, îmi place să mă cred favorizat, pentru că toți cei zece caiși sădiți la nașterea mea sînt deosebit de harnici. Nu știu dacă felul lor de a se comporta a fost hotărît de tata, cînd i-a altoit, ori este influențat de mine. Adică de atenția și grija pe care le-o arăt. Fiindcă primăvara, cînd începe săpatul, eu sînt primul cu hîrletul sub coroanele lor. Și tot eu mă cațăr pînă spre vîrfuri, pe crengile cele mai subțiri. Retez cu foarfeca uscăturile, îndepărtez cuiburile făcute de omizi, apoi pregătesc o soluție din piatră vînătă cu care-i stropesc. Oricum, am tot dreptul să fiu mîndru, pentru că cei zece caiși înfloresc și dau rod înaintea cireșilor sau a merilor. Normal ar fi să culegem și să mîncăm întîi cireșe, însă cireșii nu se grăbesc, par prinși de un fel de somnolență ori de nepăsare, iar tata, în fiecare an pe la mijlocul lui iunie, mă întreabă :

— Ți-ai văzut caișii ? Cred că am putea începe culesul.

Și, dîndu-mi un coș, îmi face semn să-l urmez. Pe gardul dinspre livadă, vara sau iarna, în două cuie de lemn stă agățată o scară. Tata o ia și, după ce facem un rond pe sub cei zece caiși, ne întoarcem la cel din mijloc. Sprijină scara de trunchiul caisului și, înainte de a-mi face semn să urc, se retrage cîțiva pași, privește coroana caisului și începe o discuție ciudată, un monolog la care eu nu iau parte. Nerăbdarea mă face surd, îmi îndreaptă toată atenția spre caisele mari, jumătate galbene, jumătate roșii, care mă așteaptă pe crengile din vîrf. Însă tata nu se arată nici nerăbdător, nici grăbit. E înalt și frumos și tînăr, în ciuda mustății pe care o răsucește la vîrfuri ca bătrînii. Cuvintele lui sînt aidoma acelora cu care se adresează și în clasă elevilor, cuvinte de laudă, dar și de dojană. Pentru că învățătorul Strava nu-i mulțumit niciodată pe de-a-ntregul de răspunsul unui elev, oricît de bun ar fi acel elev sau acel răspuns. Obișnuit să-și apese mereu vîrfurile mustății cu degetele, unele cuvinte sînt un pic mai accentuate ori mai rotunde, fapt care imprimă vorbelor lui un timbru atît de bărbătesc și de personal

totodată încît dacă cineva mi-ar lega ochii și m-ar împinge într-o sală în care discută zece, o sută, o mie de inși, fără nici-o ezitare eu m-aș duce spre locul în care se află tata și l-aș prinde de braț sau de pulpana hainei.

Dialogul purtat cu cel mai harnic și mai frumos cais din livadă e doar un pretext pe care învățătorul Strava îl folosește să mă formeze după propriile-i convingeri filozofice și morale. Ca orice fost normalist, tata e adept înfocat al lui Jean Jacques Rousseau. Însă dragostea lui pentru natură nu-i livrescă. Romantismul lui Rousseau e ca un lujer de crin care a înflorit pe un trunchi de nuc. De ce îmi vine în minte tocmai nucul ? Și de ce se schimbă decorul ? Sînt tot în livadă, dar acum e primăvară. Și eu sap. Hîrletul lovește ceva tare, o rădăcină. E mai groasă decît brațul meu și nu pot s-o tai. Îl chem pe tata. El se apleacă, privește, acoperă cu pământ umed tăietura pe care am făcut-o și mă întreabă cu asprime :

— De ce vroiai s-o tai ? E una din rădăcinile nucului.

Îl privesc mirat și neîncrezător :

— Care nuc ? În livadă nu e nici un nuc !

Tata începe să sape un șanț, urmînd concentrat direcția spre care se îndreaptă rădăcina. Îmi spune, fără să se oprească din lucru :

— Nucul de lîngă casă.

Mă uit spre casă numai așa, ca să-i fac plăcere. Convins că tata glumește, intru în joc. Adică privesc lung spre casă, fluier a mirare, arăt în felul acesta că-i înțeleg și că-i gust gluma. Mă duc aproape în fugă la gardul care desparte livada de curte. Dincolo de gard se află nucul. Are trunchi gros, cu coaja scorojită pe alocuri ori albită de bătrînețe. Pare bunicul ori străbunicul locului din spatele școlii, loc pe care învățătorul Strava a înălțat casa. Privesc îndelung coroana uriașă, apoi încep să fac pași mari — cît pot eu să-i fac — și să-i număr. Cînd ajung în apropierea tatei, spun cu cea mai fermă convingere :

— Nu poate să fie rădăcina nucului ! De la el și pînă aici am numărat aproape două sute de pași !

Tata nu mă ia în seamă. Își dezbracă haina și continuă să sape. Cînd ajunge în apropierea colțului pe care-l face gardul dinspre uliță cu acela care ne desparte de vecini

se oprește, își scoate batista și, ștergîndu-și sudoarea de pe frunte și de pe obraji, spune :

— Văd că nu iese în uliță și nu trece nici la vecini. Înseamnă că o să avem și noi fîntînă.

— Unde, aici ?! întreb dezamăgit.

— Aici, da ! spune tata, înfigînd hîrletul în pămînt.

Și fără să-mi mai acorde atenție, se duce să-și îmbrace haina. Eu alerg după el, strigînd :

— Păi, de ce aici și nu în curte ?

Tata mă privește mirat, cu mirarea care-i apare pe chip numai cînd scoate un elev la tablă și acela nu știe să rezolve problema care i se dă.

— Cum, tot n-ai înțeles ?

Înalț din umeri :

— Ce să înțeleg ?

Tata își pune protector pe umărul meu palma lui mare și grea. E de acord :

— Da, n-ai cum să înțelegi. Aici este un izvor. Nucul l-a simțit și și-a trimis o rădăcină să-și potolească setea.

Camera de lucru a lui Octav e mobilată sobru, aș putea spune cu zgîrcenie, dacă n-aș ști că totul la el e poză. Cum intri, îți atrage atenția biblioteca, mai exact numărul mare de cărți, așezate în rafturi care căptușesc toți pereții. Biroul, canapeaua și cele două fotolii sînt observate mai tîrziu, deși biroul ar putea izbi ochii din prima clipă prin masivitatea lui. E o mobilă grea, de nuc, veche și demodată, dar practică. În primul rînd are o mie de sertare. Octav le deschide pe toate cu o singură cheie, pe care o poartă, bineînțeles, la el lîngă celelalte chei de-acasă și de la laboratorul de chimie al liceului.

Dar aveam și eu cheie, o făcusem singur în atelierul școlii încă de printr-a 7-a, cînd mergeam la orele de practică. Deci, cunoșteam fiecare sertar cum îmi cunoșteam buzunarele. Ceea ce mă impresiona totdeauna în aceste sertare, ba chiar mă intimida, era ordinea. Octav e teribil de ordonat. Nu-i seamăn deloc. În privința asta cred, adică sînt sigur, îi seamăn mamei. Ea începe totdeauna o mulțime de lucruri și nu isprăvește nici unul, ea își lasă peste tot țigara, poșeta, batistele, ciorapii, pan-

tofii. Dacă n-ar fi Octav — care să facă din cînd în cînd ordine — în casa noastră ar fi toate vraiște.

În sertarele biroului, Octav ține fișe pentru toți elevii claselor la care predă. Cîteodată — cînd rămîneam singur acasă — îmi băgam nasul prin ele, dar nu găseam nimic interesant. Fiecare elev era trecut cu tot felul de date, unele nostime. E gras ? Da ! E lacom, e zgîrcit, e timid, e orgolios, e distrat, tatăl e alcoolic, ori nu-i alcoolic ? Și așa mai departe...

Ceea ce m-a dat peste cap, a fost faptul că undeva în sertarul de jos, unde ținea de obicei bani și de unde îmi luam tainul în fiecare săptămînă, sub hîrtia albastră, de pe fundul sertarului am mai găsit o fișă. Întîi am rîs, și din discreție n-am vrut să mă uit peste ea. Două sau trei săptămîni nici nu m-am uitat. După aceea însă curiozitatea m-a învins. Tot așa, într-o zi, cînd aveam nevoie de ceva gologani, m-am dus, am deschis sertarul și, după ce am luat cinci lei — nu luam mai mult, să nu se cunoască — n-am mai putut să-mi opresc curiozitatea. Mi-am aruncat ochii pe fișa de sub hîrtia albastră. Octav știa totul despre mine. Știa și lucruri pe care eu nu le știam, nu-mi dădusem seama de ele, ori pur și simplu le ignorasem, pentru că pînă atunci, cînd m-am uitat pe fișa întocmită de el, nu mă gîndisem niciodată la mine. Așa, de exemplu, Octav știa că nu-i semănam lui, că n-aveam suficientă voință și tenacitate, știa că eram sensibil, timid, orgolios, sincer, mai exact că nu-mi plăcea să mint — asta era subliniat cu roșu de trei ori — că aveam memorie auditivă, că învățam bine, ce mai, tot felul de chestii care, expuse atît de pedant, de rece și riguros, mă umpleau de uimire. Ceea ce m-a dat gata însă era altceva, era faptul că Octav știa că-i șterpelesc banii. Asta m-a turtit pur și simplu. Parcă băusem whisky sau șeri. Duminica dimineața mă urcam pe bicicletă și o porneam cu Daniel — colegul meu de bancă și cel mai bun prieten — spre marginea orașului, adică mergeam pînă în pădurea din apropierea orașului, unde era un complex turistic, hotel, restaurant, bar, tonomat, loc de parcare pentru mașini și biciclete, loc pentru lăsat cîinii, etc.

Restaurantul își oglindea acoperișul țuguiat de draniță albă — aici totul era rustic — în apele unui lac de acumulare. Se putea face plajă, volei, tenis de masă, canotaj. Eu și Daniel ne lăsam bicicletele, urcam pe terasa restaurantului — unde era café-barul și tonomatul — puneam fiecare cîte cinci monede de cîte un leu, comandam whisky sau șeri apoi stăteam cîte o jumătate de zi sub niște umbrele mari, colorate în galben sau albastru. Ascultam discuri cu Gigliola Cinquetti, Giani Morandi, Adamo sau Connie Francis. Lui Daniel îi plăcea Giani Morandi și Connie Francis, mie Gigliola Cinquetti și Adamo. Stăteam cu spatele spre lac, beam whisky și așteptam să vină la rînd discurile care ne plăceau nouă. Duminica, mai ales, dădeau buzna aici tot felul de băieți și fete și, bineînțeles, se strîngeau în jurul tonomatului, așa că pînă ajungeau la rînd discurile puse de noi trebuia să așteptăm, să dansăm sau să bem whisky. Octav habar n-avea de toate astea. Sînt sigur că habar n-avea, altfel ar fi trecut totul în fișa pe care o ținea ascunsă. Mie nu-mi plăcea să beau whisky și cred că nici lui Daniel, dar, am mai spus, veneau acolo și multe fete și ar fi fost penibil să ne vadă că bem Pepsi-Cola ori citronadă. Mai ales că unii amestecau whiskyul cu coniac, votcă și rom și se grozăveau că-i cea mai originală băutură. Așa-i și ziceau : Original unu. Era și-un original doi, la care, în plus, se puneau fructe. Eu ceream să mi se pună fructe numai în șeri. În whisky puneam sifon. Cînd combinam, jumate whisky, jumate sifon, n-aveam nimic, nu mă durea capul și nici nu mă simțeam turtit.

Am găsit repede ceea ce mă interesa, ceea ce vroiam să aflu și pînă la un punct bănuiam. Într-o mapă verde, din piele, Octav își păstra cîte o copie după fiecare din scrisorile trimise rudelor, cunoscuților, prietenilor. Erau acolo cópii ale unor scrisori vechi — trimise cu ani în urmă — care însă nu mă interesau. M-am oprit la ultimele două, sau și mai exact, la ultima. Aceasta mă privea exclusiv pe mine și era adresată unchiului Alexandru. Era de fapt o ciornă, nu fusese transcrisă, se vedeau tot felul de ștersături, de sublinieri, de cuvinte și fraze adăugate cu creion roșu de parcă n-ar fi fost vorba de o scri-

soare, ci de o teză care-i căzuse lui Octav în mînă și o corectase. Am descifrat-o însă destul de ușor și repede.

Octav îi cerea unchiului Alexandru să-mi aranjeze transferul la un liceu din București. Să facă tot ce se putea, să uzeze, dacă era cazul, de relațiile lui ori să meargă chiar el la ministru și să obțină aprobare pentru acest transfer. Motivul pentru care îi cerea atît de insistent această favoare — cuvîntul favoare, scris cu roșu, înlocuise alte două : sacrificiu și serviciu — îmi era întrucîtva cunoscut. Trebuia să aprofundez studiul viorii luînd lecții particulare la o profesoară de mare prestigiu, care, spre surprinderea mea, îmi oferea și pensiune.

Aflasem deci tot ce se putea afla. Am ieșit din camera de lucru a lui Octav în vîrful picioarelor. Mama și domnișoara Zane nu mai erau în curte. Afară era soare, era cald și-n aerul transparent pluteau funigei M-am aruncat pe bicicletă și am pornit ca un vîrtej să-i spun marea veste și lui Daniel. Dar după ce am ieșit în stradă, mi-am dat seama că sînt un caraghios. Ce să spun ? Și de ce ? Dacă unchiul Alexandru nu putea obține aprobarea pentru transfer ? N-avea nici un sens să bat toba prea devreme ! Și nici să-l supăr pe Octav nu era bine ! Trebuia să aștept, să-mi spună el că voi pleca, și abia după aceea să mă bucur.

Însă răspunsul de la unchiul Alexandru venea greu. Îl așteptam nerăbdători cu toții. Îmi dădeam seama de asta din privirile conspirative pe care le schimbau mereu mama și domnișoara Zane, sau mama și Octav, din tăcerile lui Octav, din tăcerile mamei, din sporovăiala obositoare și fără rost a domnișoarei Zane.

Dintre toți, cred însă că mai nerăbdător, cel mai nerăbdător eram eu. De cînd știam că trebuie să scrie unchiul Alexandru, aproape că nu mai plecam nicăieri. Îmi făceam de lucru prin casă, și mă feream să-i întîlnesc pe Daniel sau pe ceilalți băieți de pe strada noastră. Îmi luam vioara și repetam ori încercam bucățile cele mai dificile, dar de fapt eram tot timpul cu ochii la poartă să văd cînd vine poștașul. Nici mama, nici domnișoara Zane nu bănuiau că hărnicia care mă apucase, zelul neobișnuit pentru studiu era fals. Domnișoara Zane intra și

cînd mă vedea cu vioara în fața pupitrului — aveam un pupitru înalt, de lemn pe care-mi puneam notele — pășea în vîrful picioarelor sau dacă mama era în salon schimba cu ea niște priviri, care mă făceau să rîd.

Au trecut unsprezece zile de cînd mă aflu în sanatoriul de nevroze al doctorului Cardaș. Starea sănătății mele e încă precară, instabilă. Toți cei de aici, din jurul meu, sînt prinși de un fel de euforie a plimbărilor. Cei doi colegi de cameră fac zilnic plimbări lungi. Cîte 20 de kilometri de plimbări. Și alții, mulți alții se supun de bună voie aceleeași cazne zilnice. Fiindcă plimbările lor sînt mai degrabă niște marșuri forțate pe care și le impun singuri cu tenacitate, cu îndărătnicie chiar. Plimbările mele, dimpotrivă, sînt calme, scurte, singuratice. Astăzi am pornit-o singur spre Izvoarele. Sînt pînă acolo cam trei km. De zece zile vreau să ajung la Izvoarele și nu reușesc. La jumătatea drumului mă cuprinde o ciudată și inexplicabilă frică. De cine ? De lupi ? De urși ? Și de lupi, și de urși, dar și de mine ! Dacă n-o să pot să mă întorc la sanatoriu ? Dacă o să uit sau n-o să mai știu drumul ? Sînt convins că n-aș putea să mă rătăcesc, n-aș avea cum. Și totuși, cînd sînt singur, această frică mă încearcă. Nu merg repede. Ceilalți nici nu pășesc, aleargă. Eu, dacă merg prea repede, simt că încep să transpir. Dar aproape în același timp se insinuează și-un început de oboseală în partea inimii. Respirația devine greoaie de parcă aș urca mereu un deal care nu se mai isprăvește, deși drumul e drept și numai pe alocuri urcă în pantă 50-60 de metri, pentru ca apoi să coboare sau să rămînă drept. Pe mine, însă, această oboseală mă încearcă și mă descurajează. Ei i se adaugă frica de tăcere, de singurătate și-atunci brusc mă întorc.

În mod paradoxal nu-mi plac nici companiile, mai ales cînd sînt gălăgioase. De fapt, nu suport companiile de nici un fel. Gălăgioase ori nu, ele te subordonează unui anumit țel, te împing către acel marș forțat care îmi repugnă. De-aceea plec singur și mă întorc singur. Uneori mă las furat de peisaj, un peisaj alb, pur, hibernal care nu se potrivește în nici-un fel cu starea mea de spirit, de continuă suspiciune, de continuă suspectare a

celor care vor să te antureze sau să-ți țină companie. Cînd mă plimb în preajma pavilioanelor sanatoriului, îmi place să privesc derdelușul, lung de două-trei sute de metri pe care zboară cu sania copiii salariaților. Dacă privesc un sfert de oră, simt cum zarva copiilor de pe derdeluș mă eliberează din capcana gîndurilor triste, îmi diminuează fricile ori chiar le îndepărtează cu totul, locul lor fiind luat de gînduri mai vesele ori de amintiri. Amintirile au început, aproape fără voia mea să-mi țină tovărășie în plimbările mele singuratice ori pur și simplu să devină plimbări paralele. Picioarele merg în ritm egal, ochii privesc albeața zăpezii sau fulgii care-mi dau tîrcoale, arborii mă întîmpină tăcuți și întreaga pădure pare să-mi respecte gîndurile și amintirile care vin, vin, roiesc aidoma fulgilor.

Uneori, prea tîrziu, încerc să ignor avalanșa amintirilor, încerc mai ales să mă sustrag gîndurilor care mă asaltează... Ani la rînd m-am zbătut să depășesc o anumită stare de provizorat — copiii creșteau la bunici, Ștefania își irosea tinerețea lucrînd într-un spital sătesc — să suport cu stoicism privațiuni de tot felul, să înfrunt indiferență, adversități, numai și numai să-i pot strînge pe toți ai mei sub același acoperiș. Pînă la urmă, la etajul întîi al unui bloc înalt și urît ca un siloz, am izbutit să-mi aciuez familia între niște ziduri încă umede pe care le vroiam ale unei case. Am pus pe jos covoare, pe pereți am atîrnat tablouri, dar casa pe ușa căreia strălucea o plăcuță de alamă — cerusem orgolios să mi se graveze numele : Șerban Strava, consilier juridic — nu era casă, pentru că lipsea din ea copilăria mea și a copiilor mei. Totuși aproape pe neobservate începusem să mă obișnuiesc, ba chiar să mă simt bine în „cutiile fără aer", cum spunea despre camerele apartamentului fetița noastră, Georgia, dezvăluind cu inocență o aversiune care nu era a ei, ci a bunicilor. Zîmbeam îngăduitor de fiecare dată și mă prefăceam că n-o aud.

În rest, încercam să-mi văd corect de slujbă — să-mi petrec cele zece-douăsprezece ore în preajma lui Boldun — de unde mă întorceam tot mai nervos, tot mai obosit, avînd servieta burdușită cu reviste de specialitate, cărți, fișe. Mîncam repede, tăcut, încercînd să fiu mul-

țumit. Dar eram ? Dintr-o inerție greu de explicat, din comoditate sau dintr-o nemărturisită strategie acceptam un statut ambiguu, rămîneam mereu în umbră, eram umbra lui Boldun. Fiindcă fără mine, Boldun n-ar fi făcut un pas în carieră. Eu îl cizelasem cu migală, cu răbdare, cu fantezie — fantezia nu mi-a lipsit niciodată — eu mă zbătusem să obțină diploma de bacalaureat, de absolvent al unei facultăți și chiar pe aceea de doctor în științe economice. Dintr-un activist oarecare, în zece ani ajunsese directorul unuia dintre cele mai mari combinate de prelucrare a lemnului. Insă, acum, Boldun nu mai era omul din primii ani ai ascensiunii lui politice, cînd știa să se poarte cu măsură și tact, să-și cîștige adepți arătîndu-se, după împrejurări, politicos, binevoitor, mărinimos chiar. Puterea îl schimbase. Cabinetul vast, cu parchetul ascuns sub un covor veritabil de Smirna, biroul luminat nu de o lampă, ci de florile dintr-un vas, totdeauna proaspete, dar mai ales scaunul cu spătar înalt, cu brațele sculptate îl făcuseră să uite semnele heraldice ale stirpei lui de oameni ai muntelui și pădurii : pălăria cu pană de cocoș sălbatec, țapina, securea și fierăstrăul. Să le uite ori să se prefacă doar că le uită. Pentru că în lungul șir de zile dintr-un an, cel puțin una îl făcea pe Boldun să se lase prins de regretul după locurile de baștină și cu o nedisimulată trufie să-și îmbrace cioarecii groși de aba, cămașa de cînepă, să-și pună pe-o ureche pălăria cu pană de cocoș sălbatec, iar din traista pe care o purta la șold să scoată un butoiaș cu cea mai tare și parfumată băutură din fructe de pădure. Era la începutul verii, de sfinții Petru și Pavel, cînd Boldun își sărbătorea ziua numelui și casa lui se umplea de oaspeți și daruri. De obicei veneau prietenii și colaboratorii apropiați. Printre prieteni se numărau doi ingineri — directori importanți ai unor trusturi — un procuror, un general, cîțiva doctori, trei ziariști, un scriitor, mai puțin important, dar oricum scriitor. Colaboratorii apropiați păreau să depășească numărul prietenilor, fiindcă Boldun nu se împiedica în cuvinte și nici nu ținea seama de semantica lor. Pentru el cuvîntul colaborator avea un sens larg, practic și eficient. Era ca un sac de voiaj în care își îndesa cam tot ce-i trebuia ca să se simtă cît mai bine, mai

confortabil, mai în siguranță, cînd pleca pe teren. Colaboratori apropiați erau, de fapt, toți cei ce-l slujeau cu credință, cu devotament și supunere. De aceea nimeni nu se mira cînd printre invitați apăreau și unii dintre funcționari, însă niciodată doi din același loc de muncă, ci după un calcul aproape matematic, din uriașa rețea de birouri a combinatului, fiecare avea un singur reprezentant. Unul singur. Cel mai credincios, cel mai discret, cel mai devotat normelor etice, morale și democratice — da, de ce nu și democratice ?! — impuse de sărbătorit.

În ordine ierarhică — fiindcă exista o ierarhie — cel mai apropiat colaborator al lui Boldun era nea Ionete. Dintr-un șofer de pădure care transporta bușteni în cel mai îndepărtat și mai dificil sector forestier, ajunsese întîi stăpînul unui I.M.S., apoi cu fiecare t eaptă urcată de Boldun, al unei pobede, al unei volgi de uloarea cafelei cu lapte, iar de vreo trei ani era stăpînul unui mercedes albastru, cu toate onorurile și avantajele pe care le oferă o astfel de situație. Salar bun, respect și solicitudine de la portari pînă la cei mai importanți funcționari ai combinatului. Și, bineînțeles, locuință corespunzătoare, adică o vilă cu șapte sau opt camere, pentru că pe lîngă cele trei fete, după strămutarea din satul de baștină, nevasta lui nea Ionete, o pădureancă trupeșă, îi mai adusese pe lume într-o simetrie perfectă și trei băieți.

În această ierarhie, eu ar fi trebuit să ocup locul următor, să fiu al doilea colaborator al lui Boldun. Însă nu eram. Nu eram nici cal, nici catîr. Caracterizarea nu-mi aparținea, mă chivernisise cu ea bunicul Ștefaniei. În prima clipă n-am bănuit sensul mai adînc pe care îl atribuise cuvintelor, privindu-mă cu ochii lui mici în care licărea o ironie blîndă, protectoare. Sincer și totodată brutal, bătrînul încercase să-mi deschidă ochii, să mă facă să văd situația precară, deloc de rîvnit pe care o aveam în apropierea lui Boldun, director atunci al unei fabrici de cherestea dintr-o așezare semiurbană. Dar nu-l înțelesesem. Sinceritatea bătrînului mă jignise adînc. Rosisem și dacă n-ar fi intervenit bunica Ștefaniei cu vorba ei dulce și catifelată de moldoveancă — „lasă băietul în pace, Dimitrie“ — cred că aș fi ripostat la fel. Eram un lungan blond și slab, abia isprăvisem stagiul în procura-

tură, dar mai tîram după mine toate naivitățile, elanurile și erorile vîrstei. Fiindcă, dacă aș fi fost mai lucid, mai practic ori un pic mai realist, aș fi rămas asistent la catedra profesorului Paraschiv. Fusesem cel mai bun student din promoția mea și profesorul Paraschiv mă oprise la catedra lui, trei luni am figurat pe statele de plată, puteam, cu primele salarii, să-mi cumpăr un costum gata confecționat, puteam chiar să-l comand unui croitor, cunoșteam un bătrînel simpatic și priceput care în timpul studenției îmi lucrase un sacou dintr-un pardesiu vechi și care mă invitase cu felul lui ceremonios, dar și glumeț :

— La primul salar vă aștept pentru un costum nou, domnule judecător.

Urmam dreptul, eram abia la sfîrșitul anului trei, înaintea mea aveam o vară și încă un an lung, dar bătrînul croitor mă vedea judecător și mă aștepta să-mi lucreze un costum nou.

— O să vin neapărat, domnule Lascu !

Îmi amintesc perfect promisiunea făcută atunci, îl luasem în serios pe domnul Lascu, nu aveam încă obișnuința disocierilor, nu sesizasem gluma și nici ironia care se ascundeau în acea invitație. Și cînd pe la sfîrșitul anului patru profesorul Paraschiv îmi dezvăluise intenția de a mă opri la catedra lui, ca asistent, prima imagine care mi-a venit în minte a fost aceea a atelierului domnului Lascu, un atelier cu aspect destul de modest, dintr-o singură încăpere și o singură mașină de cusut, dar ce importanță avea aspectul ? Eu mă și văzusem ieșind pe ușa atelierului într-un costum superb de culoarea cireșelor de pădure, un costum negru cu abia sesizabile, delicate reflexe de roșu.

— Ei, nu spui nimic, Bane ?

Profesorul Paraschiv îmi prescurta numele, cum mi-l prescurtau și colegii, și probabil îi atribuia același sens. Colegii eliminaseră din numele meu prima silabă, din „Șerbane“ — cum mă strigau toți în primele zile ale anului întîi — devenisem „Bane“. Însă prescurtarea nu era făcută la întîmplare, dintr-o binecunoscută comoditate, ci dădea cuvîntului un sens nou, acela de student strălucit, de lider pe an, ba chiar și pe facultate, în plus aluzia la

banii de odinioară ai Craiovei era cît se poate de străvezie. Luîndu-mă tandru și amical de braț, profesorul Paraschiv mă trăsese spre intrarea în Cișmigiu. Veneam des aici. Era plimbarea lui preferată la care ținea și-i plăcea să-l însoțesc. De obicei rămîneam pe aleea cea mai mărginașă, departe de larma și de aglomerația celorlalte alei. Eram un timid și în consecință un tăcut, însă tăcerea mea nu părea să-l deranjeze pe profesor, dimpotrivă. Aleea mărginașă, care se rotea în jurul grădinii într-un cerc aproape perfect, devenea un fel de amfiteatru în aer liber unde profesorul Paraschiv vorbea ore în șir, încerca să mă inițieze, mai mult decît pe ceilalți studenți, în problemele atît de vaste și întortochiate ale dreptului civil și ale economiei politice. Îmi plăceau aceste plimbări, așa cum îmi plăceau și prelegerile la care veneau studenți și din alți ani sau de la alte facultăți, cum îmi plăceau și examenele cu profesorul Paraschiv. Examenele nu urmau niciodată canoanele rigide și cunoscute cu serii de cîte cinci studenți, cu biletele sau cu întrebări suplimentare, sîcîitoare și adesea umilitoare. Fixate invariabil pentru după-amiază la ora patru, examenele cu profesorul Paraschiv urmau de fiecare dată același ritual. Noi așteptam la ușa amfiteatrului încă de pe la ora trei. Profesorul sosea fix la patru, într-un costum nou din cea mai fină stofă englezească, avînd o floare albă la butonieră. Se oprea în fața ușii, ne privea prin lentilele jumătate pentru citit, jumătate pentru distanță și întreba mirat :

— De ce nu ați intrat ?

În timp ce unul dintre asistenți — avea doi — se repezea să deschidă ușa, cu un gest politicos și elegant, profesorul Paraschiv ne făcea semn și spunea zîmbitor :

— Poftiți, vă rog !

Aștepta lîngă ușă pînă cînd intram toți. Amfiteatrul avea un plan înclinat, cum au toate amfiteatrele. Catedra era undeva jos, pe un podium, lîngă o tablă imensă. Profesorul Paraschiv nu cobora, însă, la catedră. Rămînea sus lîngă ultima bancă, își privea ceasul și spunea cu același zîmbet cu care ne poftea să intrăm în amfiteatru :

— Subiectul examenului nostru ar fi următorul...

Unul dintre asistenți îl scria repede cu creta pe tablă. Bineînțeles, totul era sau părea făcut doar de formă, pen-

tru că nimeni nu avea curajul să înceapă, și-atunci scoțîndu-și floarea de la butonieră, încercînd vag s-o miroasă, profesorul Paraschiv spunea, nu cu severitate, nici cu maliție, ci cu o blîndă, cu o generoasă înțelegere :

— Bine, o să încerc eu să vă ajut...

Însă acest ajutor nu se limita la un cuvînt, la zece, la douăzeci, pentru că începînd să vorbească, uita că, de fapt, noi trebuia să vorbim, uita că trebuia să ne asculte pe fiecare în parte și să ne pună note, uita mai ales că eram în examen. Începea o prelegere care le eclipsa pe toate celelalte din lungul anului, o dizertație și în același timp o sinteză a tot ce învățaserăm în acel an, cucerindu-ne și intimidîndu-ne cu vasta, cu uriașa lui erudiție. În plus, profesorul Paraschiv avea un glas plăcut, ușor baritonal, o indicibilă eleganță în gesturi, o nemaipomenită ușurință în a face cele mai neașteptate asociații de idei, într-un cuvînt, un dar al vorbirii care ne fascina. Fascinație întărită, susținută, și de girul unor fapte petrecute cîndva, într-un trecut îndepărtat, furtunos, aproape legendar. Toți știam că în anii premergători războiului, prin '38 sau '39, în cîteva confruntări violente care avuseseră loc la universitate, profesorul Paraschiv, pe-atunci student la drept și filozofie, ținuse parte colegilor de stînga, trecuse fățiș alături de ei, pierduse într-o încăierare doi dinți, în urma alteia se alesese cu exmatricularea, apoi devenise unul dintre fruntașii mișcării progresiste de tineret și continuase lupta în ilegalitate. Dovada acelor confruntări din trecut părea să se concretizeze în cei doi dinți de aur care-i împodobeau dantura și care-i înfrumusețau zîmbetul, îl făceau „pe de-a-ntregul charmant", cum spunea cu admirație o colegă.

Nu mai țin minte ce i-am răspuns atunci, în parc, profesorului Paraschiv — au trecut, iată, peste douăzeci de ani — dar păstrez aproape intactă senzația de orgolioasă satisfacție care mă invadase. Eram măgulit, bucuros, tușat pur și simplu. Și dacă numai peste o săptămînă n-ar fi intervenit încurcătura cu repartiția Ștefaniei, aș fi rămas la catedra lui. Nu l-aș fi cunoscut niciodată pe Boldun și, bineînțeles, n-aș fi purtat atîția ani povara muncii de consilier juridic, de care mă distanțam numai cînd ajungeam acasă, numai după ce-mi beam în tihnă cafeaua în

care scăpam și-un strop de whisky, numai după ce coboram storurile și la adăpost de razele piezișe ale soarelui, întins pe divanul din biroul meu — era singurul loc unde nu pătrundeau copiii, nici Ștefania — mă cufundam în pacea după-amiezelor tîrzii. Țineam mult la această pace, nu bănuiam că foarte curînd Boldun avea să mi-o spulbere, năruind cu brutalitate haloul care proteguiește de obicei siguranța și liniștea oricărui cămin, retezînd firele nevăzute care țin unită o familie...

Unchiul Alexandru a catadixit în cele din urmă să trimită scrisoare. Eram singur acasă cînd a trecut poștașul. Mama ieșise doar de cîteva minute cu domnișoara Zane. Nu mai țin minte ce treburi aveau în oraș. Domnișoara Zane începuse să vină la noi în fiecare zi. Venea dimineața și stătea pînă seara. De obicei ne găsea pe mama și pe mine. Octav era la liceu prins pînă peste cap cu pregătirea examenelor. Se apropiau examenele de sfîrșit de an și el — o știa toată lumea — era un profesor sever, lăsa cei mai mulți corigenți. Uneori, domnișoara Zane venea dis de dimineață. Eu mai dormeam încă, dar ea intra în cameră fără nici o jenă, se așeza în fotoliu, ori se uita peste cărți — aveam o bibliotecă — și întreba :

— Ce faci, somnorosule, cît ai de gînd să mai dormi ?

Se apropia de fereastră și ridica jaluzelele. Dormeam cu geamul deschis — era un iulie cu nopți senine și calde și bîntuite de lună — dar lăsam jaluzelele, pentru că luna răsărea tîrziu și stătea nu știu cum tot timpul în fereastră ori deasupra ferestrei și era albă și luminoasă și, dacă o priveam, nu mai puteam să adorm. De aceea lăsam jaluzelele. Dimineața, cînd intra domnișoara Zane, soarele era sus. Ea ridica jaluzelele și rămînea în fața ferestrei. Spunea fără să se întoarcă :

— De cîte ori ridic jaluzelele, simt miros de verbine. Mă uit și nu le văd...

Pe mine mă orbea lumina soarelui. De fapt soarele nu bătea direct în cameră, era undeva după acoperișul de la casa vecinilor, dar dimineața cînd domnișoara Zane ridica jaluzelele lumina era atît de albă și de puternică, încît închideam ochii și cum îi închideam adormeam iar, adică nu adormeam de tot, aș fi adormit de tot, dacă ar

fi plecat domnișoara Zane. Dar ea nu pleca. Rămînea acolo lîngă geam și încerca să afle de unde vine mirosul de verbine, întinzîndu-și gîtul ei lung de girafă în afară. Sub geam erau straturi de flori, tot felul de flori, garoafe japoneze, crăițe, regina-nopții, fucs de cîmp, genține sălbatice aduse de la munte de Octav — ținea teribil la genținele aduse de el — rochița-rîndunicii, gladiole. Domnișoara Zane rămînea mult timp acolo în fața geamului, adulmecînd ca un ogar bătrîn, căutînd cu ochii ei verzi, aproape înghețați, firele acelea miraculoase de verbină, al căror miros păreau s-o tulbere, ori chiar o tulburau, pentru că se întorcea și pornea spre ușă, fără să mai vadă nimic în jur, adică înaintînd dreaptă, lovindu-se de fotoliu, de colțul mesei, de scaune, întinzînd mîinile și pipăind aerul ca o oarbă.

Somnul îmi dispărea. Săream din pat, din trei pași eram în fața geamului, priveam straturile stropite cu furtunul de Octav — nu știam niciodată cînd le stropea, pentru că se trezea cu noaptea-n cap — adulmecam și eu aerul, cum vedeam că face domnișoara Zane, dar nu simțeam decît mirosul cunoscut și răscunoscut de plante crescute la umbră sau de acoperișuri încinse de soare. Casa vecinilor era mai înaltă decît a noastră, și soarele nu ajungea la straturile cu flori de sub fereastră decît tîrziu, spre amiază. Dădeam cu puțină apă rece pe ochi — dimineața nu-mi plăcea să fac duș, făceam seara, înainte de culcare — mă îmbrăcam și intram în sufragerie unde mă așteptau mama și domnișoara Zane.

Poștașul a lăsat o scrisoare de la unchiul Alexandru sub ușă. A sunat, dar eu eram prins de lectura unei cărți și țîrîitul soneriei mi-a trecut pe lîngă urechi ca orice zgomot. Abia după două sau trei minute mi-am dat seama că a sunat cineva. M-am dus să deschid. Era însă prea tîrziu. La ușă nu mai era nimeni. În schimb jos, lîngă prag, am văzut un plic alb, de un format neobișnuit. Era foarte lung și îngust și-avea pe el multe timbre, atît de multe, încît o clipă mi s-a părut că văd tunica unui general ieșit la paradă cu toate decorațiile. L-am ridicat de jos, am vrut să-l deschid dar m-a oprit intuiția cu care îmi compuneam în cele mai mici amănunte rolul de odraslă cuminte și ascultătoare pe care trebuie să-l joc

în orice clipă. M-am mulțumit doar să-i constat paternitatea, după scrisul mare, apăsat și caligrafic, teribil de asemănător cu scrisul lui Octav, să-l întorc pe-o parte și pe alta, să-l privesc la lumina soarelui așa cum ai privi ceva la lumina lămpii, să-l las în cele din urmă acolo unde l-am găsit și bineînțeles să aștept cu răbdare întoarcerea mamei și a domnișoarei Zane.

Întîi, vreun sfert de oră, m-am plimbat prin salon cu mîinile la spate și cu umerii lăsați, imitîndu-l fără să știu pe Octav. Nu mi-aș fi dat seama că-l imit, dar m-am văzut în oglindă — oglinda mare de la intrare — și-am încremenit. Îl imitam perfect. Nu știu de ce însă toată povestea m-a întristat. Am intrat repede la mine, am vrut să reiau lectura, dar a fost imposibil. Cum am deschis cartea, gîndurile au început s-o ia razna. Mi se făcuse dintr-o dată prea cald, aș fi mers la strand să stau puțin în apă, să înot ori să plonjez măcar o dată de pe cea mai înaltă trambulină. Și la pădurea din marginea orașului aș fi mers. O plimbare cu bicicleta pînă acolo era chiar mai ademenitoare. Aș fi comandat un original doi, cu multe fructe și, instalat comod sub una din umbrelele acelea colorate din preajma tonomatului, aș fi ascultat toate discurile cu Adamo și Gigliola Cinquetti. Nu făceam însă nimic, nu alergam să-mi caut slipul și nici nu intram în magazie să-mi iau bicicleta. Stăteam mai departe pe pat, fără a fi în stare să mișc un deget. Cartea îmi căzuse din mînă și nu știu dacă eram treaz ori dacă adormisem, cînd am auzit ușa de la intrare bufnind îndepărtat, de parcă ar fi izbit-o vîntul. Am înțeles însă că se întorcea mama încărcată de pachete. Totdeauna cînd venea din oraș, lăsa jos cumpărăturile, descuia, dar apoi avea brațele ocupate și ușa rămasă deschisă era izbită cu zgomot de vînt sau de curentul din casă care se făcea prin deschiderea celorlalte uși.

Mama și domnișoara Zane găsiseră, cred, scrisoarea de la unchiul Alexandru. Mi-am dat seama că o găsiseră, pentru că dintr-o dată s-a făcut tăcere, ca atunci cînd se închid toate ușile și geamurile și de afară nu mai pătrunde nici un zgomot. Apoi ca și cînd cineva ar fi deschis iar ușile ori ar fi spart un geam am auzit glasul gros al domnișoarei Zane și pași și zgomot de cești și uruitul

cunoscut, atît de cunoscut al rîșniței de măcinat cafea. Mama și Octav și bineînțeles domnișoara Zane nu beau decît cafea din boabe proaspăt rîșnite. Am pus cartea de-o parte și, confecționîndu-mi pe loc o mutră de somnoros, am intrat în salon. O mulțime de pachete și pachețele erau lăsate peste tot : pe canapeaua mov, pe scaunul de la pian, pe fotoliul lui Octav. În prima clipă eu n-am văzut nimic din toate astea. N-am văzut decît măsuța rotundă pe care mama își lăsase poșeta și lîngă poșetă, desfăcut, plicul de la unchiul Alexandru. Din trei pași am fost lîngă măsuță, am smuls scrisoarea, am început s-o citesc și de la prima frază mi-am dat seama că unchiul Alexandru era cineva. Întrecuse, cred, toate așteptările lui Octav, ale mamei și domnișoarei Zane la un loc. Scria că obținuse transferul și că puteam să mă înscriu la liceul unde învățau verii mei, Ioniță și Uca. În salon a pătruns, avertizîndu-mă de pericol, o aromă puternică de cafea. M-am uitat și am văzut că ușa de la bucătărie rămăsese întredeschisă. Mama și domnișoara Zane puteau să apară în orice clipă. Am pus scrisoarea în plic fără s-o citesc pînă la capăt și am ieșit din salon. Îmi părea rău, dar n-aveam încotro. Aura de copil model de care mă bucuram în ochii tuturor, mai ales în ochii lui Octav și ai mamei — și de care trebuie să recunosc eram mîndru — cerea de astă dată sacrificii. Puteam, în schimb, după atîta timp, să-l caut pe Daniel. Am trecut pe la el, dar nu era acasă. Am sărit pe bicicletă și m-am dus singur să-i ascult pe Adamo și pe Gigliola. Cînd m-am întors seara, Octav era în camera lui de lucru. Răsfoia ziarele. Cum venea de la liceu, își punea papucii, halatul, își lua din servietă ziarele, se întindea pe canapea și citea toate articolele, știrile, reportajele. Asta era singura lectură pe care o făcea de ani de zile. Credeam că o să mă cheme să-mi vorbească despre plecare, dar nici în seara aceea, nici a doua zi și nici în zilele care au urmat Octav n-a spus un cuvînt măcar despre scrisoarea care venise de la unchiul Alexandru. Dar pregătirile se întețiseră. În fiecare zi mama îmi cumpăra cîte ceva, ori își amintea că ar trebui să-mi cumpere și intra în panică. Mă punea să probez pijamale, cămăși, pulovere de lînă. Îmi pregătise

tot felul de lucruri groase, de parcă trebuia să plec la polul nord. Bineînțeles, eu rămîneam străin de toate aceste pregătiri, adică mă prefăceam că nu știu despre ce-i vorba.

Octav m-a chemat să-mi spună că plec, abia în penultima zi. A făcut-o ceremonios și pedant, cum de-altfel știam că o s-o facă. Și-a pus costumul cel mai bun, papillonul, ochelarii cu ramă de aur. A luat loc în fotoliul lui și mi-a cerut întîi să interpretez ceva la vioară. Nu mi-a spus ce, dar eu știam că preferințele lui se îndreptau spre Boccherini, Paderevski, Schubert. Am cîntat un rondo de Boccherini. Fotoliul lui Octav e deosebit de celelalte. În primul rînd e îmbrăcat ca și canapeaua într-o catifea mov, e moale și ademenitor și are spătarul înalt, ca un tron voievodal. Octav se scufundase în el. M-a ascultat cu ochii închiși, dar cînd am terminat s-a ridicat, și-a potrivit ochelarii așa cum face probabil în clasă ori de cîte ori predă o lecție nouă și-a început cu glasul lui rece și uniform :

— Știi, Tin, eu și mama ne-am gîndit...

Mi-am potrivit o mutră cît mai supusă și ascultătoare, aș fi vrut chiar să-l ascult, dar mi-a fost imposibil, pentru că a vorbit mult, cu argumente pro și contra, însă nu spunea nimic nou și eu eram nerăbdător, teribil de nerăbdător să știu cînd plec. Cum a isprăvit, am întrebat :

— Și cînd e plecarea ?

Am fost cred prea grăbit, pentru că Octav m-a privit pe deasupra ochelarilor sever și nemulțumit :

— Mîine !

A doua zi, Octav a fost reținut la liceu. Avea un consiliu pedagogic sau ceva asemănător și a venit direct la gară. Cînd mai erau doar cinci minute pînă la plecarea trenului, l-am văzut strecurîndu-se prin mulțimea de pe peron. M-a ajutat să-mi urc bagajele — o valiză albastră din piele, vioara, termosul, un sac de mînă cu de-ale gurii — și, înainte de a coborî, mi-a îndreptat c-un gest tandru, neobișnuit la el, nodul de la cravată. A și spus ceva, nu mai țin minte cuvintele, nu eram atent sau pur și simplu mă plictisisem să înghit la nesfîrșit ca pe niște hapuri sfaturile care mi se dăduseră toată ziua.

Mama și domnișoara Zane rămăseseră pe peron. Domnișoara Zane purta o rochie de culoarea lămîilor crude, lungă pînă în pămînt, mănuși albe, lornion, pălărie din pene de struț. Înaltă, deșirată, părea desprinsă dintr-un album cu poze vechi de familie. Cînd a pornit trenul, a scos batista și a început s-o fluture cu discreție. Mama a repetat cuvintele pe care le auzisem de o mie de ori :

— Vezi, să ai grijă de tine.

Octav a mers pe lîngă vagon pînă la capătul peronului. Făcea pași mari și zîmbea fără să-și dea seama. De obicei Octav e grav, vorbește puțin și nu știe să zîmbească. Acum zîmbea și clipea des, așa cum zîmbesc și clipesc miopii cînd își scot ochelarii.

Trenul a prins viteză și gara a rămas repede în urmă. M-am aplecat pe geam s-o mai văd o dată pe mama, dar n-am zărit decît pălăria din pene de struț a domnișoarei Zane. Soarele asfințise undeva dincolo de turnul de apă, peronul căzuse în umbră și celor rămași nu li se mai deslușeau chipurile. Numai pălăria din pene de struț a domnișoarei Zane își păstra prin nu știu ce minune albeața și strălucirea.

Plecam. Plecam cu adevărat. Plecam singur !

2

O zi geroasă, deși e soare și frumos și totul în jur e alb. Albeața zăpezii, dar și gerul mă face să lăcrimez. Am ieșit să-mi fac plimbarea de dimineață, dar după cîteva sute de metri sînt gata să mă întorc. E prea frig. Și gîtul meu e destul de sensibil. Totuși ceva mă îndeamnă să-mi continui plimbarea. Poate sunetele de zurgălăi care se aud în depărtare. Mi se pare ? Sau se apropie o sanie cu doi cai albi ? Dar, lucru ciudat, culoarul pe care pornesc în una dintre acele plimbări paralele nu mi-l deschide nici sania, nici sunetele de zurgălăi. Fiindcă după ce trece sania, în fața ochilor, în mod cu totul paradoxal, îmi apare sufrageria casei părintești. Stau într-un jilț îmbrăcat în piele — jilțul învățătorului Strava — și ascult bătăile pendulului cu o senzație de detașare ori de acută luciditate.

Lumina dimineții începe să albăstrească ferestrele. În curte se aude ciripit voios de vrăbii, iar în depărtare zgomotul unei căruțe. E clipa cea mai frumoasă a dimineții. Curînd lumina din ferestre va fi albă, strălucitoare și albă ca argintul. Mama va ieși să dea de mîncare la păsări, apoi va urca să deschidă larg ușile, să lase aerul proaspăt să pătrundă în toate încăperile. Eu îi voi asculta glasul — cînd își strigă păsările mama are un glas subțire, melodios și subțire de parcă ar cînta — apoi voi alerga spre dormitor și mă voi ascunde sub pătură, prefăcîndu-mă că dorm. Mama va lăsa pe taburetul de lîngă pat — cum făcea cînd veneam în vacanțele mele de elev — o tavă din lemn de cireș cu tot felul de bunătăți : pîine

albă făcută în casă, miere de albine, unt, ouă fierte, lapte de capră, caș dulce.

Mă ridic din jilțul auster al învățătorului Strava și mă îndrept cu pașii elevului de altădată spre dormitor. El, elevul Strava Șerban, premiant în fiecare an al Liceului Dimitrie Bolintineanu din G., mi-a răsucit pe neașteptate volanul, oprindu-mă din goana spre sanatoriu și aducîndu-mă acasă. Și eu, proful universitar cu greutate, m-am lăsat purtat ca un copil sau ca un orb. Iar acum, tot el, elevul Strava Șerban, îmi dictează aproape fiecare mișcare, fiecare gest. Mă gîndesc că ar fi bine să-mi scot halatul, să mă mai întind un pic în pat, dar el nu mă lasă. Mă oprește în fața oglinzii, oglinda mare, venețiană, care-mi arată un chip încercănat, obosit, neras. La îndemnul lui îmi scot din valiză trusa cu ustensilele de bărbierit și intru în baie. Mă rad repede, nu cu tabieturile de-acasă, vreau să spun că nu stau în baie o oră, ci doar cinci-șase minute, atît cît îi trebuia cîndva elevului Strava Șerban să se radă. Mă spăl pînă la brîu cu apă rece, folosesc în mare grabă șpreiul cu soluție pentru după ras și tot în mare grabă mă îmbrac. Dar nu cum ar vrea proful universitar, ci așa cum îmi cere, cu exuberanță, adolescentul de altădată : pantalonii albaștri de doc, o bluză subțire, flanelată, din melană și pantofii cei mai ușori, cu talpă flexibilă Epa. Vrea să mă împingă, cu aceeași grabă și exuberanță, pe ușă afară. Dar de data aceasta nu-l mai ascult. Privesc cele două valize cu lenjuri curate sau cu îmbrăcăminte subțire de vară. Sînt pregătite pentru „acolo". Mi le-a pregătit Ștefania. „Acolo" era chiar cuvîntul ei și însemna Sanatoriul de nevroze. Încă de ieri ar fi trebuit să fiu pacientul doctorului Cardaș. Unul dintre numeroșii lui pacienți. Însă dădusem bir cu fugiții. După ce mi-am luat rămas bun de la Ștefania — copiii, Dimitrie și Georgia, dormeau încă, nu trebuiau să știe că plec — după ce o asigurasem că voi fi cuminte, că voi citi toate cărțile cu care îmi burdușise un sac de voiaj, că voi lua toate medicamentele, că nu voi sta numai în cameră și că-mi voi face cu regularitate măcar plimbările prescrise etc. etc., la ieșirea din oraș am răsucit brusc volanul, am intrat pe șoseaua de centură, am ocolit aproape întregul oraș, am lăsat în

dreapta abatorul, în stînga fabrica de bere și, gonind cu 80 km pe oră, spre seară am ajuns acasă. Poarta mare de la uliță era legată cu lanț, iar lanțul ferecat c-un lacăt mare, ruginit. Am intrat în curte fără mașină și fără bagaje. Mama a apărut, mărunță și împuținată, de undeva din spatele casei. A întrebat :

— Ați venit după ouă, domnule inginer ? Le aduc îndată.

S-a întors, a făcut doi sau trei pași, dar după o mică ezitare s-a oprit și, ducînd mîna streașină la ochi, a spus în șoaptă, tulburată :

— Șerbane ! Tu ești, Șerbane ?! Și eu care ziceam...

S-a repezit spre mine, tînguindu-se :

— Acum eu ce mă fac ? De ce n-ați trimis vorbă că veniți ? Să fi pregătit și eu ceva ! Să fi tăiat o găină !

I-am cuprins cu palmele umerii înguști și firavi, îmbrățișînd-o în tăcere. Ea s-a lipit de mine, așa mărunță și împuținată, duioasă, încercînd să-și stăpînească plînsul. I-am spus c-un glas gros, pe care aproape nu mi l-am recunoscut :

— Nu-ți fă griji, mamă ! Am venit singur...

Trecînd prin sufragerie, mă opresc din nou în fața oglinzii, îmi potrivesc o șuviță din părul rărit mult la creștet și albit la tîmple și, neluîndu-l în seamă pe adolescent, mai exact, ignorîndu-i nerăbdarea și exuberanța, îmi pun pălăria cu boruri largi, care-mi va ascunde începutul pronunțat de chelie, iar mai tîrziu mă va ocroti de soarele prea arzător.

Ies pe verandă, în aerul rece, proaspăt pe care-l sorb cu satisfacție, cu bucurie. E aerul cunoscut al copilăriei, al atîtor dimineți de vară, al atîtor vacanțe. Mă surprind ridicînd brațele întîi lateral la înălțimea umerilor, apoi paralel spre tavanul verandei, coborîndu-le iar la înălțimea umerilor, și așa, cu brațele întinse lateral, încerc o genuflexiune, mă las cu ușurință, îndoind genunchii vreau să continui mișcarea, să mă ridic, dar ceva nu-i în ordine. Genunchii nu mă ascultă, par anchilozați. Cîteva clipe rămîn într-o poziție destul de incomodă.

— Parcă ai fi o pasăre de curte, un rățoi sau un curcan care a întins aripile, vrea să se înalțe, să zboare, dar nu-l ajută puterile ! îmi spune rîzînd elevul Strava

Șerban și se îndepărtează, coboară în fugă treptele de piatră ale verandei.

Descurajat nu de ironia adolescentului, ci de propria-mi nesăbuință, las brațele să-mi cadă pe lîngă trup și încerc, nu fără efort, să-mi recapăt poziția normală. Dar efortul și caraghioslîcul situației au făcut să-mi apară pe tîmple broboane mici de sudoare. Le șterg cu batista, una dintre multele batiste subțiri și fine pe care Ștefania a avut grijă să le strecoare în valize sau în buzunarele de sus ale fiecărei bluze. Și ca să scap de ironiile adolescentului care a coborît vijelios în curte, ca să mă distanțez de el, mă furișez spre capătul din dreapta verandei. Însă nu fac decît cinci sau șase pași. Mă opresc surprins, uluit, derutat. Masa lungă dreptunghiulară și cele șapte fotolii împletite — și masa și fotoliile — din nuiele subțiri de răchită, sînt toate la locul lor. Dar e aceeași masă ? Și fotoliile, sînt oare aceleași ? Le privesc neclintit. Aș vrea să mă obiectivez, să judec totul la rece. Dar nu pot. Pe retina memoriei îmi apare imaginea altei mese și a altor fotolii. Împletitura din nuiele subțiri de răchită e aproape nouă, dar meșterul care le-a făcut, după ce le-a lăsat întîi în aer și-n soare, ca să le dea trăinicie, a folosit un lac sau o soluție și pînă la urmă masa și fotoliile au ieșit aurii. Seara, la lumina a două lămpi mari, fiecare cu oglindă, ne strîngem toți ai casei în jurul mesei. Rămîn în picioare numai mama și Aurelia, sora mea cea mare, care aleargă mereu spre bucătăria de vară sau vine alergînd dinspre bucătărie, ducînd ori aducînd de fiecare dată cîte ceva. Tăcută, mama ia din mîna Aureliei tot ce aduce. Nu-și vorbesc. Se înțeleg numai prin semne. Nici noi, ceilalți copii, nu vorbim. Așteptăm ca mama să așeze pe masă tot ce aduce Aurelia, iar învățătorul Strava să-și ridice privirea din ziarul *Universul* sau din revista *Albina*. Cînd citește ziarul *Universul* e mai simplu. Se uită doar peste ultima pagină, la știrile externe. Apoi, împăturind ziarul, întreabă :

— Cine spune rugăciunea ?

— Eu ! se aude un glas sfios, pierit.

Și-același glas începe :

— Mînca-vor săracii și se vor sătura, și vor lăuda pre Domnul...

Noi, toți ceilalți, ne împreunăm palmele și ne plecăm frunțile cu grăbită smerenie. Pe ultimele cuvinte ale rugăciunii încep să se audă sunete de tacîmuri, sorbituri lacome, șoapte, pașii Aureliei apropiindu-se grăbiți dinspre bucătărie și rar, foarte rar glasul mirat al învățătorului Strava, întrebînd :

— Dar tu ce faci, Marie ? Nu te așezi cu noi la masă ?

— Cînd să mă mai așez ? răspunde mama tot cu o întrebare, luînd din mîna soră-mi o tavă.

Lasă tava pe masă, apoi glasul ei se aude mai încet, ca un ecou la ce a spus mai înainte :

— Eu și Aurelia o să mîncăm mai tîrziu, la bucătărie.

Învățătorul Strava nu mai spune nimic. Ne cuprinde pe toți cu privirea, rupe o bucată de pîine și se apleacă fără grabă spre farfuria lui. În felul cum rupe bucata de pîine, încet, fără grabă, satisfăcut și în haloul de lumină al celor două lămpi cu oglinzi, pare să stea întreaga fericire a familiei învățătorului Strava. Dar pașii soră-mi Aurelia, care alerga continuu între bucătărie și verandă, s-au stins de mult. S-au stins și sunetele de tacîmuri, și glasurile care rosteau, sfioase, rugăciunea. Și de mulți, de foarte mulți ani, cele două lămpi cu oglinzi rotunde n-au mai fost aprinse. Într-o seară, învățătorul Strava a apărut la masă în haine militare, cu grad de locotenent. Erau noi și frumoase hainele locotenentului Strava. Dar el era întunecat. Degeaba a alergat Alexandru să-i aducă ziarele. Nu le-a văzut. Nici pe noi nu ne vedea. Și-a scos chipiul și mi l-a întins mie, spunînd scurt :

— Du-l la cuier, Șerbane !

Eu am prins chipiul de marginea rotundă și-am încremenit cu el în mînă. Căldura frunții învățătorului Strava și picăturile de sudoare de pe marginea cu căptușeală lucioasă îmi frigeau parcă degetele. Nu mai știu cine a spus rugăciunea pentru masă în seara aceea. În auz mi-a rămas numai glasul poruncitor al învățătorului Strava, îndreptat spre mama și soră-mea Aurelia, cerîndu-le să stea cu noi, la masă. Amîndouă s-au așezat speriate pe locurile care de obicei rămîneau goale. Același glas, stăpînit sau numai resemnat, la sfîrșitul mesei ne anunța :

— Am primit ordin. Plec mîine, în zori. Cu școala te descurci cum poți, Marie. Poate că-ți trimite pe careva să mă suplinească. Alexandru să aibă grijă de gospodărie. Pe Radu să-l lași să urmeze liceul. Și pe Șerban, cînd i-o veni vremea.

A doua zi, parcă tot satul era strîns la gară. Plecau mulți. Și toți erau înconjurați de cei care rămîneau acasă. Tata nu ne-a lăsat să-l conducem. A plecat singur. Dar eu tot m-am ținut după el. M-am ținut la distanță, ca să nu mă vadă. Îi stătea bine în uniforma de locotenent. Era mai înalt și mai drept. În clasă, în fața elevilor, pentru că își netezea mereu mustața și privea în jos, peste bănci, părea adus de spate. Cred că a știut că-l urmăresc, fiindcă atunci cînd a pornit trenul, el s-a urcat ultimul, din mers, și a rămas pe scara vagonului, privind înapoi cu o îngîndurare gravă, căutîndu-mă. Cînd m-a descoperit, a zîmbit și mi-a făcut semne, fluturînd mîna. Am început să alerg, să mă strecor în față prin mulțimea de pe peronul gării, dar era prea tîrziu, trenul a dispărut repede în ceața dimineții aceleia de vară...

Și acum e o dimineață cețoasă de vară. Cețoasă, dar și luminoasă. Fiindcă ceața e joasă. Dacă aș coborî în curte, mi-ar ajunge pînă la genunchi sau pînă la brîu. Însă nu cobor. Stau în fața mesei dreptunghiulare și a celor șapte fotolii și nu pot să-mi rèvin din uimire, nu pot să cred că sînt aceleași. Cîndva erau aurii și frumoase, acum sînt vinete sau cenușii. Și mici, îngrozitor de mici. Mă apropii nu ca să mă așez, ci mai degrabă ca să-mi alung îndoiala, să-mi spulber neîncrederea. Unul dintre cele șapte fotolii are două inițiale crestate cu lama cuțitului. Sînt inițialele mele. Le-am crestat atunci, de mult, după plecarea învățătorului Strava. Era chiar fotoliul pe care stătea el. Cum m-am întors de la gară, am urcat în verandă, l-am luat și cu lama cuțitului celui mare de bucătărie, mi-am crestat într-un loc destul de obscur, adică pe unul dintre picioare, inițialele. Seara, Alexandru, noul șef al familiei, înainte chiar de a se așeza la locul tatii, a observat schimbarea. S-a uitat cu atenție la fiecare fotoliu și a mîrîit ranchiunos și autoritar :

— Șerbane, ai schimbat fotoliul tatii. Adu-l înapoi !

— Nu-i adevărat! am spus eu dîrz. Ăsta-i fotoliul meu. E și însemnat!

Și ca să-i dovedesc, am răsturnat în grabă fotoliul și i-am arătat inițialele, pe care, ca să pară vechi, le frecasem cu zeamă de caise. Luasem din livadă două caise aproape coapte, storsesem zeama gălbuie peste inițiale, apoi am frecat cu o cîrpă moale ca să dispară culoarea prea galbenă de caisă. Alexandru a privit inițialele, s-a scărpinat îndelung în creștet și a mîrîit neconvins :

— Bine, bine!

Conflictul s-a încheiat cu victoria mea, dar și cu bucuria infinită că stăteam la masă pe fotoliul tatii, pe care l-am pus la loc tîrziu, în primăvara lui 1945, cînd învățătorul Strava se întorcea din război, iar eu eram de-acum mare, elev în clasa a treia de liceu. L-am pus la loc tot pe furiș, fără să știe sau să mă vadă careva.

Acum, fotoliile sînt puse în jurul mesei la întîmplare, adică nu se mai păstrează așezarea aceea riguroasă, după care fiecare își știa locul, nu mai au nici trăinicia de altădată. Ici, colo împletitura unora a început să se destrame. Îmi găsesc greu inițialele. A trebuit să răstorn aproape toate fotoliile, să pipăi cu vîrful degetelor sau să privesc foarte atent. Și poate era mai bine dacă nu le găseam. Pentru că atunci cînd vîrful degetelor mele întîlnesc, în sfîrșit, cele două inițiale, nu mă bucur. Totuși zîmbesc. Așez fotoliul la loc și mă îndepărtez, purtînd ca pe un bolovan greu un sentiment pe care nu-l înțeleg, de frustrare. Traversez curtea prin ceața pînă la brîu, trag zăvorul greu cu care mama ferecă poarta și ies în uliță. Ca să îndepărtez sentimentul de frustrare, greu ca un bolovan, o pornesc în susul uliței, spre școală.

Cînd învățătorul Grigore Strava a venit aici, în sat, școala avea numai un corp de clădire și patru clase. El s-a zbătut, a umblat pe la inspectoratul școlar, pe la minister și-n doi ani — „doar în doi ani!“ spunea cu orgolioasă mîndrie învățătorul Strava — a obținut nu numai aprobare pentru școală de șapte ani, ci și ceva fonduri, „derizorii, simbolice“, spunea uneori tot el, „dar hotărîtoare“. Pentru că peste alți doi ani, cu ajutorul primarului de atunci, a inginerului silvic și al sătenilor, școala cea veche — renovată de la temelie și pînă la acoperiș

și îmbogățită cu alte două corpuri — cel din față pentru cancelarie și sala de festivități și cel lateral pentru clasele cu elevi mari, arăta ca o cetate cu acoperiș de țiglă.

— O minune, nu școală ! spunea și mama.

Eram prea mic ori nici nu mă născusem cînd se înălțase în sat această „minune" pentru care s-a făcut mare vîlvă și mare sărbătoare. Au venit atunci numeroase notabilități de la inspectorat sau de la plasă, a venit chiar și prefectul județului, care, cu un simplu și nobil gest, a tăiat panglica de inaugurare. A urmat și un bal cu focuri de artificii și cu tombolă, „cel mai frumos bal din viața mea", spunea mama. Și eu nu puteam să n-o cred, fiindcă ori de cîte ori își aducea aminte de acel bal obrajii i se colorau brusc, iar ochii, de obicei aspri, aproape tăioși, se înseninau, deveneau blînzi, iertători, pașnici.

Acum, cornișa din țiglă, cunoscută și răscunoscută, strălucește în soarele dimineții. Mă apropii repede, poate prea repede și nu observ decît tîrziu că gardul, vechiul gard de scîndură și poarta înaltă cu acoperiș, în stilul porților maramureșene, lipsesc. Școala nu mai are curte în față. A dispărut. Dar a dispărut și aleea de liliac. Altădată de la poartă și pînă lîngă peronul de la intrarea principală era o alee de liliac alb. Acum urmele unor roți mari de camioane ori de tractoare mă ajută să ajung lîngă intrarea principală, unde mă opresc intrigat dar și dezorientat. Peronul din dale mari de piatră nu mai există, a dispărut. Dar și vechea firmă a școlii a dispărut. În locul ei a fost pusă o alta, mică, modestă, pe care o mînă prea puțin obișnuită cu pensula sau cu vopselele, o mînă nedibace de amator a scris cu majuscule : „Magazia de cereale C.A.P. Unirea". Atît și nimic altceva. Caut un punct de sprijin, un argument care să mă contrazică, dar nu-l găsesc. Ferestrele înalte spre care îmi îndrept privirea sînt oblonite și poate de aceea mi se par mute. Încerc să mă obișnuiesc, să accept situația așa cum este. Dintr-o deprindere, pe care o credeam uitată, mă îndrept spre colțul din stînga clădirii. Acolo, la capătul peronului, începea lotul școlar și printre lujeri înalți de floarea soarelui, ca într-o țară de pitici se zăreau niște căsuțe colorate. Era prisaca. „Prisaca școlii", cum îi spu-

nea cu mîndrie învățătorul Strava, dată în grija elevilor din clasele mari, dintr-a 5-a, a 6-a și a 7-a. Asta nu însemna că primul care intra în prisacă — punîndu-și halat alb și mască de tifon — nu era chiar el, învățătorul Strava. Și tot în halat alb și cu mască de tifon, lîngă el pășeam eu, deși încă nu eram școlar, nici mare, nici mic. Atunci intrarea elevilor era prin poarta din spate. Pe aleea de liliac intrau în școală numai inspectorii și notabilitățile comunei : primarul, doctorul veterinar, agentul sanitar, sora de ocrotire sau inginerul silvic. Acesta venea totdeauna într-o trăsură trasă de doi cai albi. O trăsură galbenă, cu roți care nu făceau zgomot, fiindcă în locul șinelor de fier aveau cauciucuri. Cizmele strălucitoare cu carîmb înalt, pantalonul bufant, haina cu carouri mari, albastre, colțul alb al batistei care ieșea vizibil din buzunarul de sus al hainei, mănușile tot albe, pe care nu și le scotea niciodată și biciul cu coada lungă flexibilă, împletită spre vîrf, făceau din inginer personajul cel mai neobișnuit dar și cel mai important. Mai important și decît toți inspectorii, deși aceștia erau primiți de învățătorul Strava cu o grijă aparte, cu un adevărat ceremonial, fiindcă în întîmpinarea lor erau aduși toți elevii și de la clasele mari și de la cele mici — chiar cînd nu aveau ore — și așezați într-o aliniere perfectă de-o parte și de alta în lungul aleii, începînd de la poartă și pînă la intrarea principală, unde aștepta mama în costum național, ie și fotă, și broboadă lungă din spumă de borangic, și lîngă ea grupul vocal format numai din fete mari de-a 7-a, care la apropierea inspectorului începeau să cînte : *Vivat, vivat România !* Mama conducea grupul vocal fără gesturi, numai cu ochii și cu glasul ei frumos care imprima melodiei un patos aparte. Învățătorul Strava se alătura, apăsîndu-și emoționat mustața și cîntecul sfîrșea, susținut și de glasul lui baritonal, cu *Vivat, vivat domnul inspector !*

Cînd pășeam lîngă tata pe alee, dar mai ales după ce-mi puneam halatul alb și masca de tifon, nu mă gîndeam niciodată la inspectorii primiți cu atîta înfrigurată și sărbătorească grijă, ci la inginerul silvic, la haina lui cu carouri mari, albastre, la cizmele strălucitoare cu carîmb înalt, la biciul lui cu coada lungă flexibilă împle-

tită spre vîrf și mă simțeam tot atît de important, ba chiar un pic mai mult. Acum, ceața care mi se ridică pînă la genunchi și pe alocuri pînă la brîu, îmi retează perspectiva, nu văd înaintea mea decît pînă la cinci-șase pași, așa că trec peste locul unde era cîndva lotul școlar, fără să-mi dau seama. Peste tot, pămîntul este brăzdat de aceleași urme adînci lăsate de roțile mari ale unor camioane sau ale unor tractoare. Ajung în spatele școlii, dar și aici gardul a dispărut. În locul curții de altădată — curtea cea mare pentru recreații și pentru hîrjoană — se văd vreo cinci sau șase șire de fîn și de paie. Un hămăit vigilent de cîine și-un glas somnoros, „fii cuminte, Sultan", îmi dau de știre că locul nu e părăsit cu totul. Prind curaj și înaintez. Gînd imprudent, fiindcă aproape în aceeași clipă prin caierele vinete — aici încă nu ajung razele soarelui și ceața e vînătă — apare iute ca o flacără blana roșcată a unui cîine. Gestul reflex, rămas din copilărie, de a mă apleca să iau ceva, un băț sau o piatră, îndepărtează pentru o clipă pericolul. Dar blana roșcată a cîinelui se apropie iar, însă nu iute și nici în tăcere. Un lătrat furios și rău mă avertizează că am pătruns nepoftit într-un loc ce nu-mi este accesibil.

— Sultan ! se aude din nou poruncitor și treaz glasul de mai înainte.

Cîinele își oprește brusc atacul. E ascultător și inteligent, iar pantalonii mei sînt salvați. Din culcușul cald al uneia din șirele de paie se ridică un bătrîn. Vine spre mine fără grabă, ba chiar și fără chef. E bărbos — adică neras de cîteva săptămîni — și plешuv. Pe umeri are o haină veche de postav și-n pumni un băț lung și lucios. Spun în pumni, fiindcă omul se oprește la cîțiva pași, se răstește din nou la cîine cu un „marș la locul tău, poaie", apoi se sprijină cu pumnii în bățul lung ca un toiag și întreabă :

— Căutați pe careva din conducere ?

Și fixîndu-mă cu niște ochi albaștri, care-mi par foarte cunoscuți, spune repede, ca pe o lecție bine învățată :

— Au fost pe-aici și tovarășul președinte și tovarășul inginer, dar au plecat.

Ridică bățul arătînd nedecis o direcție :

— Tovarășul președinte zicea că...

Îl opresc zîmbind pașnic :

— Nu te mai osteni, moșule. Nu-l caut nici pe președinte, nici pe inginer. Caut școala.

— A, școala ! spune omul eliberat parcă de o povară. Și zîmbește, arătînd o gură știrbă, urîtă :

— Păi, școala nu mai este de mult aici. De vreo zece ani. E în centru...

Se răsucește spre dreapta și, ridicînd bățul, spune c-un început de slugărnicie :

— Dacă sînteți cu mașina, ajungeți repede. Țineți șoseaua și cum treceți podul...

Nu-l las să isprăvească. Bolborosesc un „mulțumesc, moșule", mă întorc și încerc să ies repede din curtea — altădată veselă și gălăgioasă — acum invadată de șirele acelea lungi de fîn și de paie. Cîinele mi se alătură prietenos, grijuliu, căutîndu-mi insistent privirea, de parcă ar vrea să se scuze pentru felul arțăgos cu care m-a întîmpinat. Nu-mi place schimbarea lui. Nu-mi place nici grija pe care mi-o arată. O grijă aproape omenească, de medic psihiatru sau radiolog care știe, care a văzut ce se petrece în tine și vrea să-ți dea curaj, să-ți întindă o mînă salvatoare. Măresc pașii, fără să-i acord cea mai mică atenție. Îi mărește și el. Graba mea nu pare să-l afecteze ori să-i domolească elanul grijuliu. De undeva din stînga vine spre mine o boare rece, cunoscută din verile cu arșiță ale copilăriei. Mi se pare chiar că zăresc răsărind din ceață un acoperiș țuguiat de stuf. Mă simt invadat de-o bucurie fantastică și aproape strig :

— Ghețăria ! A rămas ghețăria !

Aproape alerg prin iarba îmbibată de rouă. Alerg, alerg dar acoperișul țuguiat de stuf dispare în ceață și alergătura mea bezmetică e oprită de sîrma ghimpoasă a unui gard. Mă întorc și caut spre stînga, spre dreapta, dau ocol locului o dată, de două ori. Dar dau degeaba. Locul e gol. Încerc să-mi recapăt luciditatea, să înțeleg ce s-a întîmplat. Aici, pe locul acesta, sub acoperișul țuguiat de stuf, era ghețăria. În fiecare iarnă, de pe la mijlocul lui februarie, de-a lungul Nerejului — rîul care trece prin sat, despărțindu-l în două — se auzeau bufnituri înfundate. Cinci sau șase oameni tăiau gheața cu topoarele și

ferestraiele. O tăiau în bucăți dreptunghiulare, pe care alți oameni, care veneau cu săniile sau cu căruțele, cînd nu mai era zăpadă, le scoteau din apă cu ajutorul unor cîrlige aidoma acelora care se folosesc pentru prinderea peștilor mari, apoi le cărau la ghețărie, unde, sub supravegherea atentă a învățătorului Strava, umpleau groapa uriașă care se afla sub acoperișul țuguiat de stuf. Lucrarea cerea muncă susținută și migăloasă și dura două-trei săptămîni. La sfîrșit, după ce peste straturile de gheață erau îndesate unul lîngă altul baloturi de paie, învățătorul Strava venea cu o damigeană, urmat de cîțiva elevi care aduceau o masă, scaune și căni mari de lut.

— Acum vinul e rece ! spunea tata, umplînd cănile. La vară o să fie însă și mai rece ! Și-o să ne bucurăm cu toții !

Venea primăvara, apoi vara cu zilele ei fierbinți. Însă oricît de fierbinți ar fi fost, dinspre acoperișul țuguiat de stuf adia, pînă prin august sau septembrie o boare răcoroasă. Ceea ce mă frămînta, ceea ce nu puteam să-mi explic și nu înțelegeam eu atunci era miracolul care se întîmpla cu gheața. Iarna, cînd o aduceau de pe rîu, în bucăți mari, groase, dreptunghiulare, gheața avea culoare albă. Albă și sticloasă ca zahărul candel, iar vara, cînd o scoteau din ghețărie, devenea verde.

— Nimic mai simplu ! a spus tata, aflînd ce mă frămînta. E vară și culoarea verde o împrumută de la iarbă și de la frunzișul copacilor.

Ceea ce nu înțeleg acum, e senzația reală sau mai mult decît reală de boare răcoroasă care a venit spre mine, care mi-a trecut pe la tîmple, pe care am simțit-o în nări. Și n-a venit singură. Odată cu ea a apărut și acoperișul țuguiat de stuf. Privesc în jur, caut încă, dar caut în zadar. Locul a fost arat și o mînă grijulie a semănat trifoi. Ceața s-a mai subțiat, încep să se vadă dungile întunecate care trec în curmeziș sau în lungiș peste frunzele albe de rouă ale trifoiului. Realizez greu și tîrziu că urmele întunecate sînt lăsate de picioarele mele. Renunț să mai caut sau să alerg fără rost și ies la șosea. Îmi aud pașii, îmi simt picioarele ude și-aproape înghețate, prudent ar fi să-mi schimb pantofii și ciorapii, dar o forță irezistibilă care nu ține de mine și nici de voința mea șubredă,

aproape inexistentă, mă poartă în direcţia arătată de băţul lucios al moşului din curtea vechii şcoli, invadată acum de şirele acelea lungi de fîn sau de paie. Moşul a rămas îngropat pînă la jumătate în ceaţă, iar băţul lui lucios îmi aduce brusc în minte imaginea altui băţ. Nu chiar ca un toiag, adică nu atît de lung, ci mai scurt. Un băţ din tufan tînăr de corn, curăţat de coajă cu briceagul şi călit la flacăra unui foc de vreascuri. Cu acest băţ jucam, cînd eram copii, „bătutul untului". Careva înfigea băţul în pămînt, apoi număra depărtîndu-se douăzeci de paşi. Acolo era trasă o linie cu un briceag şi de pe acea linie cu o minge de cîrpă, o minge nu prea mare, trebuia să ochim băţul din cinci încercări. Cine nu reuşea să-l ochească niciodată, trebuia să bată untul. Era prins de ceilalţi de mîini şi de picioare şi bușit de cinci ori cu spatele de pămînt, acolo în apropierea băţului care nu se lăsa ochit. Era un joc bizar şi crud, căruia îi cădeam victimă mereu. Nu ştiu ce se întîmpla, că doar acasă, în curte, mă antrenam de unul singur şi-mi reuşea fără efort fiecare încercare. Cînd eram, însă, lîngă ceilalţi băieţi pe linia trasă cu briceagul, mîna mea părea anchilozată. Nu izbuteam niciodată să ochesc băţul. Suportam cu stoicism şi curaj atingerea, uneori destul de dureroasă, cu pămîntul, dar de joc tot nu mă lăsam şi seara mă întorceam acasă aproape zdrobit. Bineînţeles, din orgoliu şi încăpăţinare, a doua zi o luam de la început, eram primul care întreba :

— Nu jucăm bătutul untului ?

— Jucăm ! dar pe alese, spunea Mihalache al lui Ile Rotaru, un lungan rămas de două ori repetent, cel mai bun ochitor, însă ascultat orbeşte de toţi ceilalţi şi avînd dreptul să ia cele mai neaşteptate hotărîri.

Bineînţeles, alegerea şi hotărîrile lui neaşteptate erau totdeauna în favoarea mea, mă protejau, amînau sau chiar îmi fereau spatele de contactul dur cu pămîntul. Fiindcă moneda aruncată cu îndemînare în sus de degetul lui cel mare nu-mi lăsa nici-o şansă şi vrînd-nevrînd rămîneam pentru jocul următor. Dacă intram totuşi în joc, făcea în aşa fel încît eu să fiu ultimul, iar el înaintea mea. Şi, puteam să pariez, el care era cel mai bun ochitor, acum nu mai reuşea nici-o lovitură. Dar nu se

trăda. Cu un fel de uimire și buimăceală, întreba :

— Cum, chiar n-am reușit deloc ?

Și-n veselia generală, se lăsa prins de mîini și de picioare și spatele lui bătea de cinci ori pămîntul. Jocul se relua și eu eram în felul acesta scutit de a plăti tribut stîngăciei sau poate emoției care mă cuprindea ori de cîte ori aveam mingea în mînă, iar la douăzeci de pași era înfipt bățul lucios. Cînd însă nici degetul cel mare și nici iscusința cu care Mihalache arunca în sus moneda nu reușeau să înșele vigilența celorlalți, ori măcar să-mi lase rînd la minge printre ultimii, orgoliul meu jubila. Fiindcă numai din orgoliu mă încăpățînam să joc, să pierd, să mă las prins de mîini și de picioare și bușit cu spatele de pămînt. Dar chiar și atunci cînd nu mai era nici-o scăpare, cînd toți ceilalți se năpusteau bucuroși să mă prindă de mîini și de picioare, pe neașteptate se auzea autoritar și salvator glasul lui Mihalache :

— Stați ! Pentru Șerban bat eu untul.

— De ce ? strigau aproape toți.

— Fiindcă îi sînt dator ! spunea el calm și nepăsător. M-a ajutat să-mi rezolv problemele.

Nu-l ajutasem, dar Mihalache se răsucea spre mine și cu ochii lui mici, albaștri mă ruga, mă implora să nu-l dau de gol ci să-i aprob minciuna. Privirea aceea curată și rugătoare îmi topea orgoliul și mormăiam fără chef :

— Da, l-am ajutat...

Altădată zicea că i-am desenat harta la geografie, că i-am împrumutat cartea de istorie, că i-am dat un hulub din cei jucăuși. Găsea motive suficiente ca să ia asupra lui pedeapsa baterii untului, să mă apere și, evident, să mă ferească de a fi mereu bușit cu spatele de pămînt. Dacă după joc îl căutam să-i dau cartea de istorie sau hulubul jucăuș, el înălța din umeri, spunînd stînjenit :

— Nu-i nevoie dom' Șerban. Că eu, și dacă învăț și dacă nu învăț, tot la coada vacii am să rămîn.

Cînd eram singuri, devenea sfios și mi se adresa cu „dom' Șerban" de parcă aș fi fost mai mare ca el. Nu-mi primea nici hulubul jucăuș. Îl lua, îl mîngîia cu o bucurie lacomă, dar și cu delicatețe, gungurind, adică imitînd teribil de bine gunguritul porumbeilor, apoi, pe neașteptat-

tate, din neatenție sau intenționat, îl lăsa scăpat. Eu întrebam aproape furios :

— De ce l-ai lăsat să zboare ?

— Nu l-am lăsat, dom' Șerban, l-am scăpat.

— Bine, mîine îți aduc altul.

Spunea speriat :

— Nu-i nevoie, dom' Șerban. Ce să fac eu cu el ? E porumbel de elită. Îi trebuie boabe multe. Și eu de unde să i le dau ? Mai bine mergem la gîrlă și prindem știucă.

Uitam de porumbel și încuviințam repede, zăpăcit de perspectiva unei escapade la gîrlă :

— Mergem, sigur că mergem. Dar întîi să-mi fac rost de undiță.

Mihalache spunea stăpîn pe situație :

— Nu-i nevoie, dom' Șerban. Știuca e șireată și păcătoasă, nu vine la undiță. Încercăm cu hodoroaba.

Simplă și rudimentară, asemănîndu-se cu un coș rotund, fără fund, împletit din nuiele necojite de răchită, hodoroaba părea să fie pentru colegul meu cea mai iscusită unealtă de pescuit. Ne întîlneam înainte de ivirea zorilor lîngă podul de lemn din mijlocul satului și o luam pe malul Nerejului în sus, pînă cînd ajungeam la gîrlă, un afluent mai mic, năpădit de trestie și păpuriș. Mihalache scotea din coșul de nuiele fără fund pe care-l purta pe umeri, altul mai mic, mi-l dădea mie și, privind ivirea zorilor, spunea cu satisfacție :

— Am ajuns la timp. Știuca e cam leneșă, mai doarme încă. Numai să umbli atent, să n-o trezești. Să nu calci apa...

— Bine ! spuneam eu.

Și neînțelegînd ce înseamnă să nu calci apa, îl priveam cu atenție cum înainta fără să ridice picioarele, tîrîndu-le cu băgare de seamă, lunecînd parcă. Nu se auzea nici cel mai ușor clipocit, încît aveai impresia că nu el se mișcă, ci apa. Gîrla nu era curgătoare, sau era, însă curgea lin, nu se vedea mișcarea apei. Îl urmam tăcut și încercam să-i imit mișcările. Lîngă malul năpădit de păpuriș apa gîrlei era mică. Nu ajungea nici pînă la genunchi. Era și limpede. Se vedeau rădăcinile roșcate ale păpurișului ca printr-un geam. Mihalache îmi făcea semn cu mîna să o iau spre stînga sau spre dreapta și

astfel începea vînătoarea. Fiindcă numai pescuit nu putea fi numit procedeul acela atît de primitiv, încheiat, însă, cu prinderea unor ştiuci mari, de cîte un kilogram, ba uneori şi de cîte două, adevărate trofee pe care Mihalache mi le oferea cu generozitate, dar şi cu sfială :

— Să-i spui domnului 'văsător, nu reuşea niciodată să pronunţe corect „învăţător", că le-ai prins singur.

Eu dădeam din cap nemulţumit, umilit, furios :

— Nu ! Cum o să mint ? Mai bine învaţă-mă sau spune-mi secretul, să le prind singur.

Mihalache se încrunta gînditor, apoi înălţa din umeri, bolborosind mirat :

— Nu-i nici un secret. Trebuie să fii atent. Nimic altceva.

Eram atent, dar degeaba. Abia la sfîrşitul clasei a patra am înţeles ce însemna „nimic altceva", dar era prea tîrziu. Într-o dimineaţă, în timp ce ridicam unealta aceea simplă şi rudimentară, ţintind, adică vrînd să prind în rotundul ei trupul prelung şi fumuriu al unei ştiuce, am auzit glasul lui Alexandru, undeva în spate, strigîndu-mă. Am întors o clipă capul, fără să-i răspund. Am vrut apoi să mă arunc asupra vînatului, dar ştiuca, un exemplar de-aproape două kilograme care părea că dormitează la rădăcina roşcată, a unei tufe de papură, un exemplar rar, cum nu mai văzusem pînă atunci, dispăruse.

Alexandru venise să mă ia acasă. Mă înscrisese la liceu. Peste două săptămîni aveam examen.

— Vin mai tîrziu ! am spus neatent la cuvintele fratelui meu cel mai mare, de fapt neînţelegîndu-le şi de aceea neacordîndu-le nici-o importanţă.

Eram încă sub impresia puternică a eşecului, a pierderii mari pe care o suferisem. Speram să întîlnesc un exemplar asemănător şi-am repetat absent :

— Vin mai tîrziu !

— Nu ! Acum ai să vii ! a spus Alexandru senin.

Şi a continuat calm, dar neîndurător şi rău :

— Că dacă nu vii, faci din nou cunoştinţă cu cureaua.

L-am privit lung. De cînd plecase tata, făcusem de multe ori cunoştinţă cu cureaua lui. Ştiam că puteam din nou să-i simt usturimea. Însă nu-mi păsa. Am scos din traista agăţată de umăr cele trei sau patru ştiuci pe care

le prinsesem și le-am aruncat una cîte una în gîrlă. Nici de ele nu-mi păsa. După exemplarul care dispăruse îmi părea rău. A fost cel mai mare și dureros eșec suferit la acea vîrstă. A fost însă — atunci nu știam — și ultima escapadă la gîrlă cu Mihalache. L-am lăsat acolo în apa mică, pînă la genunchi, mică și limpede și nemișcată ca un geam uriaș, sub care hălăduiau în voie crapii, roșioarele, știucile. Nu i-am spus nici-un cuvînt. Iar el, discret și cuviincios și surd la tot ce se întîmpla în preajmă — părea că nu-l văzuse pe Alexandru, că nu-i auzise nici cuvintele cu care încerca să mă umilească — și-a continuat vînătoarea fără să calce apa, mișcîndu-se adică fără zgomot și privind concentrat spre rădăcinile roșietice ale tufelor de papură.

Anii de liceu ne-au îndepărtat pentru totdeauna, au așezat între noi o distanță apreciabilă, un hotar întărit și de uniforma mea de elev al Liceului Dimitrie Bolintineanu din cel mai mare oraș al județului, de nasturii aurii ai tunicii, de vipușca albastră a pantalonilor, de șnurul galben care-mi împodobea șapca rotundă și înaltă ca o cașchetă de husar, dar și de pasiunea pentru lectură, de cărțile, tot mai multe cu care mă întorceam în fiecare vacanță. În cei opt ani de liceu, drumurile noastre s-au întîlnit numai de două ori. Întîia oară Mihalache era pe cealaltă parte a uliței. Avea pe umăr o sapă. S-a oprit, a lăsat sapa de pe umăr și ridicîndu-și politicos pălăria veche, ponosită și decolorată de arșița verilor, a spus cu o bucurie reținută cum nu se vedea decît în ochii lui mici și albaștri :

— Bună ziua, dom' elev !

— A ! Tu erai, Mihalache ?! am întrebat ușor derutat de înfățișarea lui și nu mîndru, ci mai degrabă rușinat de a mea.

— Eu sînt, dom' elev. Ce, nu mă mai recunoașteți ?! s-a mirat el de amnezia mea.

Și tot el, ca să mă scoată din încurcătură, a întrebat politicos :

— Dumneavoastră ce mai faceți ?

— Bine ! Cu școala ! Dar tu ?

Mihalache și-a pus pălăria pe cap — stătuse cu ea în mînă și parcă uitase că altădată îmi spunea dom' Șerban.

Și-a ridicat și sapa și a mormăit :

— Și eu, cu munca...

N-am trecut peste drum să-i întind mîna. N-a trecut nici el. Ne-am îndepărtat, fiecare în direcția lui.

A doua oară ne-am întîlnit tot într-o vară, luasem bacalaureatul și mă pregăteam pentru intrarea la facultate. Ne-am întîlnit pe aceeași parte a drumului. În prima clipă nu l-am recunoscut. Nu mai purta sapa pe umăr, nici pălăria aceea ponosită. Era îmbrăcat într-o salopetă decolorată și pătată de unsori și uleiuri, iar pe cap avea o șapcă. A dus două degete spre cozorocul șepcii, spunînd :

— Bună ziua, dom' elev !

Nu s-a oprit. M-am oprit numai eu și m-am răsucit mirat și bucuros :

— Salut, Mihalache ! Ce mai faci ?

Tot nu s-a oprit. A mormăit din mers :

— Bine, bine, dom' elev !

Și s-a îndepărtat grăbit. Acasă, întrebînd, mama a confirmat ceea ce bănuisem :

— Da, Mihalache e tractorist. N-ai știut ?

Altă dată am aflat, fără să întreb, că s-a însurat, că are doi copii. Și cam atît. Veneam acasă tot mai rar și stăteam puțin. O zi, o jumătate de zi, un ceas, o jumătate de ceas. Apoi, după moartea neașteptată a învățătorului Strava, n-am mai venit deloc sau aproape deloc. Mihalache dispăruse din discuțiile alor mei, dar dispăruse și din memoria mea. Așa cum dispăruse satul. Singurele puncte rezistente rămînînd casa, livada, bunica. Însă legătura mea cu ele era indirectă. Acasă, la bunica, veneau acum în vacanțe, numai copiii, Dimitrie și Georgia. Uneori îi aduceam eu, alteori Ștefania. Foarte rar veneam amîndoi. Și nu rămîneam decît atît cît să se descarce bagajele, cît să bem „o cană de lapte", cît să ni se culeagă „cîteva caise" sau „cîteva prune". Cînd copiii n-aveau timp să vină la bunica, trebuind să meargă într-o tabără sau într-o drumeție, legătura devenea derizorie : un mandat de două sute de lei expediat la sfîrșitul fiecărei luni...

Aud pași. Careva se căznește să mă ajungă, aproape aleargă. Mă opresc. Cel care aleargă în urma mea se oprește și el. Aștept. Apoi mă răsucesc brusc, dar în

urma mea nu-i nimeni, numai panglica cenușie a șoselei. Pornesc. Pașii se aud iar. Însă acum, atent, realizez amuzat că în urmă, ca un cățel, aleargă ecoul propriilor mei pași. Ceața care-mi ajungea pînă la genunchi sau pînă la brîu, între timp se rărise ori se ridicase. Undeva, în față, prin frunzișul des al copacilor recunosc acoperișul de tablă al clădirii spitalului, mai la dreapta se deslușesc turlele bisericii, cele trei turle rotunde și turtite ca niște cepe și foarte aproape podul de lemn de peste Nerejul. Ajung pe pod și mă opresc. Mîngîi cu palma parapetul lucios din grinzi de stejar și caut cu aviditate salcia lîngă care mă așteptase în atîtea dimineți Mihalache. Nu o văd și ceva se răsucește în mine, mă contrariază. Malurile priporoase ale rîului au fost îndreptate și taluzate cu plăci mari de beton. În locul sălciilor bătrîne, care se aplecau gîrbove altădată peste apa limpede a Nerejului, mîini grijulii au plantat tufe de sălcioară. Cîndva, acest soi ciudat de salcie, nu prea înaltă, cu frunza albă și floarea frumos mirositoare, era fala doctorului Artenie. El o adusese, ca plantă ornamentală, și o sădise în curtea din față a spitalului. Mă desprind de pod aproape fără să știu și înaintez prin mijlocul uliței. Ulița mare a satului. Așa i se zicea altădată. Acum i s-o fi zicînd Strada mare, fiindcă edilii grijulii, poate prea grijulii, și-au arătat cu prisosință spiritul gospodăresc. Aproape toate curțile, vechile curți, au fost tăiate, înjumătățite, aliniate iar caselor, aflate departe, protejate de acele curți mari și de garduri înalte — după obiceiul pămîntului — li s-a făcut loc mai în față. Strada s-a lărgit mult. Are și trotuare, iar între trotuare și panglica sură a șoselei se răsfață în soarele dimineții straturi de flori, de roșii, de fasole și cartofi. O clădire mare, albă, dreptunghiulară îmi atrage privirea spre dreapta. „E școala !“ îmi spun cu o tresărire de licean. Și nu greșesc. Grupuri de copii, fete și băieți, cu ghiozdane sau cu serviete se îndreaptă spre intrarea din spate. Abandonez mijlocul străzii și mă iau după unul dintre grupurile de școlari. În spatele școlii, lîngă ușa mare cu două canaturi, o profesoară supraveghează intrarea copiilor. E roșcată și înaltă. Cînd dă cu ochii de mine, duce mîna la gură ca o țărancă și spune speriată :

— Vai ! Să ne iertați, dar tovarășul director și copiii vă așteaptă la intrarea din față.

— Pe mine ? întreb reținut și încurcat.

— Pe dumneavoastră, sigur. Pe cine altul ? Vă rog să veniți. Copiii vă așteaptă acolo...

Străbat curtea asfaltată, urmînd-o pe profesoara roșcată și înaltă, care are în mers ceva cazon. La intrarea principală a oprit mașina din care coboară un ins cam pirpiriu. Directorul școlii și cîțiva copii, în uniforme de pionieri, îl întîmpină cu buchete mari de flori. Profesoara înaltă și roșcată, cu pas cazon, se oprește brusc, admonestîndu-mă :

— Dumneavoastră nu sînteți tovarășul Andrei de la județ !

Îngaim intimidat :

— Nu, nu sînt ! Nici n-am spus că aș fi !

Dar ea nu mă mai ascultă. Aleargă spre intrarea principală, unde insul pirpiriu, cu brațul plin de flori, probabil tovarășul Andrei de la județ, intră în școală urmat de copii și de director. Rămas singur, străbat curtea mare, asfaltată a școlii și ies în stradă. Pașii mă poartă în direcția spitalului. Dar nu ajung pînă acolo. După vreo sută de metri mă opresc. Pe neașteptate, în fața ochilor mei uimiți se deschide o piață. O piață dreptunghiulară, cu un havuz în mijloc, înconjurată de clădiri înalte cu un etaj sau două. O piață de mic tîrg sau de orășel. Clădirea din dreapta, cu două etaje, care are în plus un turn alb cu ceas, e a Consiliului comunal. La parterul celorlalte clădiri zăresc, rînd pe rînd farmacia, librăria, oficiul poștal, un magazin universal, un atelier de croitorie, altul de cizmărie, un restaurant, o cofetărie, un atelier fotografic, un centru de lapte, o brutărie, telefoanele, o frizerie. Mă opresc lîngă vitrina atelierului fotografic. Din pozele mici sau din tablourile mari, executate artistic, îmi zîmbesc chipuri necunoscute. Brusc, sentimentului de frustrare cu care am coborît acasă treptele verandei — și care nu m-a părăsit nici-o clipă — i se alătură acum altul, de înstrăinare. Privesc în jur, însă nimic nu-mi este cunoscut sau familiar. Nici casele, nici strada, nici oamenii, nici această piață cu havuz în mijloc.

Dar în mod paradoxal sentimentul de înstrăinare nu vine din afară, ci pleacă de undeva din mine ca un frison. Eu sînt străinul. Eu m-am îndepărtat de tot și de toate, încă de mult, din clipa cînd într-o dimineață de vară am întrerupt vînătoarea de știuci, lăsînd pe malul gîrlei hodoroaba, unealta aceea pescărească, simplă și străveche, iar în apa pînă la genunchi pe cel mai bun prieten.

Părăsesc piața. Mă îndrept spre casă. Pașii mi-s grei, parcă aș tîrî pietre de moară. Cînd intru în curte am o tresărire. O aud pe mama strigîndu-și păsările, dar nu cu glasul ei melodios, aproape cîntat, ci cu altul răgușit, posac, străin. Nu vreau să fiu văzut și traversez curtea repede. Pe treptele de piatră care urcă în verandă mă opresc totuși. Mama încearcă să prindă o găină, ar trebui să mă reped s-o ajut, cum făceam în atîtea vacanțe. Însă elevul Strava Șerban m-a părăsit, a dispărut încă de la prima oră a dimineții. Pe trepte stă numai proful universitar, apatic, obosit. Oboseala mi s-a lipit de chip, neplăcută, ca o pînză de paianjen. În plus distanța care-mi separă totdeauna gîndul de faptă, neputința de a acționa, de a realiza cu o clipă mai repede ce simt sau ce gîndesc, mă handicapează, îmi dejoacă și de data aceasta intenția. Fără să știe că o privesc, mama mai aruncă un pumn de boabe și repede, cu o agilitate pe care, la vîrsta ei, n-aș fi bănuit-o, se apleacă și prinde de picioare o găină porumbacă, mare și dolofană. Cu ea la piept se îndreaptă apoi spre bucătăria de vară. Îmi trec mîna peste obraji, încerc aproape furios să îndepărtez pînza de paianjen, dar nu reușesc. Urc ultimele două trepte și mă îndrept spre odaia mea. Liniștea și întunericul de aici — mama a trecut, se vede, a făcut patul, a aerisit, și a lăsat storurile să nu pătrundă căldura zilei — îmi place, sînt ca o apă curată. Îmi scot pantofii, îmi pun pijamaua și mă întind pe pat aproape cu voluptate. Închid ochii, dar în aceeași clipă răzbat, vin nestingherite bătăile pendulului :

— Ca-sa ! Ca-sa !

Nu deschid ochii. Zîmbesc meditativ, împăcat. Ce-i casa ? Locul în care ai văzut întîi lumina zilei, curtea, și livada, și gîrla. Casa e chiar copilăria, pe care mai tîrziu, prea tîrziu, o cauți, încerci să o regăsești, să ți-o apropii ! Și...

Somnul a dispărut. Sub frunte apare iar pata aceea albă din atîtea nopți de nesomn, albă și rece și supărătoare ca o lumină de bliț, o lumină continuă. Îmi pun pe cap perna. Dar bătăile pendulului tot se aud, clare, puternice, concrete :

— Ca-sa ! Ca-sa ! Ca-sa !

Mă ridic. Și calm, cît pot fi de calm în clipa aceasta, mă îndrept spre sufragerie. Pendulul se află pe peretele din stînga. Îi deschid ușa cu geam înflorat și-l opresc, scoțînd lanțul cu greutăți la capete, care-i pune în mișcare mecanismul. Apoi, istovit, pipăind aerul cu mîinile ca un orb, mă întorc spre odaia mea, purtat de un singur gînd : să dorm...

Adorm repede, fără să fac uz de ajutorul vreunui tranchilizant. Nu am înghițit nici măcar antinevralgicul cu care obișnuiesc să alung durerile de cap. Spre surprinderea mea, nu am dureri de cap și nici semne oricît de mici nu mă avertizează că aș putea să am...

Mă trezesc pași cunoscuți. Mama caută ceva prin odaie ori pur și simplu a venit să vadă dacă mai dorm. Nu deschid ochii, îmi place clipa aceasta din imediata apropiere a despriderii de somn — cînd vrei să stai întins, să mai dormi un pic ori numai să lenevești — o cunosc de mult, din copilărie și-acum o redescopăr cu voluptate, dar și cu sentimentul pe care îl ai dînd peste o jucărie veche, la care ai ținut mult, a fost chiar jucăria ta preferată, iar mai tîrziu, cînd o regăsești din întîmplare, te întrebi uluit ce te făcea să ții atît de mult la o bucată de lemn cioplită grosolan, cu chipul vopsit țipător și îmbrăcată oribil într-un costum larg de clown, căruia vremea i-a șters toate culorile ? Avusesem o astfel de jucărie, mi-o cumpărase mama într-o vară la bîlci. Cred că nu împlinisem încă șase ani. Țin minte, vara aceea a fost cea mai frumoasă și mai aventuroasă vară a copilăriei mele. Trei zile, cei mai buni elevi din clasele mari, supravegheați de învățătorul Strava, au cules roadele celor cinci meri văratici. În curtea noastră apăruse și o căruță fără cai. Merele mari, rumene — „mere domnești", cum le spunea mama — erau așezate cu grijă să nu se ciocnească unele de altele în coșuri împletite din papură care așteptau la rînd, acolo în căruță. Seara, tata

rămînea în verandă și făcea socoteli al căror rezultat depindea de o plecare la oraș, care îl încînta, îl făcea să-și răsucească mulțumit vîrfurile mustății, rezultat, care însă pe mama o ținea într-un fel de muțenie sau de îndoială și rostea mereu aceleași cuvinte :

— Da, numai să prind un preț bun !

— O să-l prinzi, o să-l prinzi ! spunea cu aceeași încîntare și mulțumire tata.

Nu mai țin minte ce m-a atras spre căruță. Mireasma merelor care se răspîndise în toată curtea ? Cocoșul mîndru și pintenat desenat pe ambele părți ale coșului căruței ? Dorința de aventură ? Învățătorul Strava își creștea copiii în spiritul riguros al respectului pentru muncă și ordine, al cinstei și adevărului. Cînd ordinea — care domnea în casa noastră — era amenințată ori nesocotită, cel ce se făcea vinovat se prezenta singur să-și primească pedeapsa. Mustrarea blîndă era prima și cea mai ușoară dintre pedepse. Urma — după gravitatea vinei — mustrarea severă, postul negru — pedeapsă ce se aplica și la școală celor care se abăteau de la ordine și disciplină — șederea în genunchi pe coji de nucă sau pe boabe de porumb și, în sfîrșit, biciuirea. Pedeapsă aspră, crudă chiar, care părea rezervată numai pentru Alexandru. El se făcea vinovat totdeauna de lucruri grave — „inadmisibile“ cum le mai spunea învățătorul Strava — desprinzînd de pe unul din stîlpii verandei biciul. Noi nu aveam cai, nici căruță, însă pe unul din stîlpii verandei stătea agățat un bici asemănător întrucîtva celui folosit de inginerul silvic. Spun întrucîtva, fiindcă exista totuși o deosebire : biciul agățat de stîlpul verandei avea coada scurtă. Alexandru nu învăța sau nu-i plăcea să învețe. Dăduse examen la liceu și căzuse. Se alesese la întoarcere cu o mustrare severă. Dar în al doilea an căzuse iar. Atunci făcuse cunoștință, în văzul nostru, al tuturor, cu usturimea celor zece lovituri de bici, pe care învățătorul Strava i le aplicase fără să-i spună în prealabil nici-un cuvînt. Atunci am văzut-o întîi pe mama plîngînd. Ea care avea „inima de cremene“, cum îi spunea uneori în glumă tata, de la primele lovituri s-a dus repede spre bucătărie, cu ochii în lacrimi. După cîteva zile biciul a dispărut de pe stîlpul verandei.

Învățătorul Strava și-a chemat copiii la ordine. Începînd cu Aurelia și sfîrșind cu Teofil, mezinul, care nu avea decît trei ani, ne-am așezat toți în genunchi, pe boabe de porumb.

— Rămîneți aici pînă cînd vă hotărîți să spuneți cine a luat biciul.

Glasul învățătorului Strava părea neînduplecat, nu lăsa să se întrevadă nici o altă ieșire, decît mărturisirea adevărului. Era ora prînzului. Dinspre bucătăria de vară veneau miresme plăcute, îmbietoare. Dar mama nu apărea să așeze masa în capătul celălalt al verandei. Nu se arăta nici în ușa bucătăriei, deși focul se potolise, pe coșul de cărămidă nu se mai înălța nici cea mai firavă dîră de fum. Am stat în genunchi pe boabele de porumb aproape două ceasuri, pînă cînd Alexandru s-a ridicat furios, spunînd :

— Ce crede ? Că mi-e frică de el ?

S-a năpustit spre treptele de piatră și, ajungînd în mijlocul curții, a strigat :

— Eu am luat biciul, tată ! Și nu mi-e frică s-o spun !

— Foarte bine ! s-a auzit de undeva din casă glasul învățătorului Strava. Dacă nu ți-e frică, adu-l înapoi.

Tata a apărut în verandă și ne-a făcut semn să ne ridicăm. De undeva, dinspre livadă, a apărut și Alexandru cu biciul. S-a apropiat repede, fără nici cea mai mică șovăială sau teamă și i-a întins tatei biciul. Tată nu l-a luat. A întrebat :

— Acum, spune tu, ce meriți ?

Aproape fără să clipească, Alexandru a spus nu cu un aer vinovat sau umil, ci cu un rînjet mîndru :

— Zece lovituri de bici !

— Ai merita tu și douăzeci ! a spus tata. Dar de data asta te iert, fiindcă ai mărturisit singur. Agață-l la locul lui.

Cu aceeași hotărîre și același curaj, Alexandru s-a dus și a agățat biciul în cuiul de pe stîlpul verandei. În ușa bucătăriei de vară a apărut mama și învățătorul Strava i-a făcut semn, spunînd împăcat :

— Gata, Marie ! Acum poți să așezi masa.

Altădată Alexandru se cățărase în plopul bătrîn de lîngă poarta cea mare a școlii. De mai mulți ani în plop

își aveau cuibul, două berze. Era dimineață, aveau ore numai clasele mici, la care era învățătoare mama. Tata a intrat în clasă pe neașteptate. Toți elevii s-au ridicat în picioare și așteptau ca învățătorul Strava să le spună : „Bună ziua, copii" ! El însă nici nu i-a văzut. S-a dus direct la unul dintre geamuri și, arătînd cu capul spre poartă, a întrebat :

— Ai văzut ce face Alexandru ?

Mama s-a apropiat de geam, dar nu vedea nimic și nici nu înțelegea ce vrea tata să-i arate.

— Uită-te în plop ! a spus el.

S-a întors spre elevii din bănci — printre care mă aflam și eu, deși încă nu eram elev — care așteptau în picioare — clasele mici învățau toate în aceeași încăpere, fiecare clasă ocupînd un rînd de bănci — și i-a întrebat :

— Cine-i elevul de serviciu ?

O fetiță s-a ridicat și a spus cu sfială :

— Eu sînt de serviciu, eleva Bunduc Ana.

— Fugi în curte și sună clopotul cel mare ! i-a spus învățătorul Strava. Îl suni ca pentru sfîrșitul orelor. Voi sînteți liberi ! s-a adresat celorlalți elevi și s-a apropiat iar de mama care rămăsese lîngă geam, privind încremenită spre plopul bătrîn de lîngă poartă.

Auzind sunetul clopotului, Alexandru a coborît repede din plop și, furișîndu-se pe lîngă gard, s-a îndreptat spre casă. La prînz, cînd a vrut să se așeze la masă, învățătorul Strava i-a spus mamei :

— Astăzi Alexandru nu mănîncă.

— De ce ? a întrebat mirat Alexandru.

— Cum, nu știi ?! Vrei să-ți spun eu ?!

Glasul învățătorului Strava era grav și neînduplecat. Alexandru nu și-a plecat fruntea. L-a privit cu îndrăzneală, întrebînd :

— Pentru că m-am urcat în plop și m-am uitat la cuibul berzelor ? N-am făcut nimic rău !

— Să admitem că n-ai făcut ! a încuviințat concesiv învățătorul Strava, aproape silabisind cuvintele ca la o lecție pe care o explica prima dată. Dar ai venit tu să-mi spui că nu trebuia să te urci în plop ? N-ai venit ! Așa că nu mai discutăm...

Credeam că Alexandru se va ridica de la masă. Dar el parcă nici nu auzise. Vrînd să prevină agravarea incidentului, mama a intervenit speriată :

— Alexandre, tu nu l-ai auzit pe tata ? Vrei să aduci biciul ?

Alexandru tot nu s-a ridicat. A spus fără să clipească, dîrz :

— Da, mai degrabă aduc biciul, decît să rabd de foame.

Învățătorul Strava ne-a cuprins pe toți cu privirea și a întrebat :

— L-ați auzit ? Și-a fixat singur pedeapsa. Foarte bine. Eu sînt de acord.

După masă, Alexandru a desprins biciul de pe stîlpul verandei și i l-a adus tatei, spunînd scurt :

— Sînt gata !

Învățătorul Strava a luat biciul, l-a privit, apoi și-a apăsat mustața supărat :

— Eu mai aveam de fumat țigara. Dar dacă te grăbești, n-am ce să fac. Alege locul pedepsei. În casă sau în curte ?

Alexandru s-a îndreptat spre treptele de piatră care coborau în curte. Mama a intervenit iar cu un glas rugător :

— Alexandre, în curte n-ai voie să țipi.

El a înălțat din umeri, spunînd nepăsător :

— N-am să țip. Nu-ți face grijă !

S-a oprit în mijlocul curții și a primit cele zece lovituri de bici stînd drept ca un stîlp, fără să lase să-i scape un geamăt măcar. Își număra loviturile pe care le primea cu glas tare, avînd pe chip și în ochii lui verzi un zîmbet trufaș :

— Una ! Două ! Trei ! Patru !...

Toți ceilalți ai casei rămăseserăm în verandă. Țineam capetele plecate și nu ne uitam în curte decît pe furiș. Mama plîngea încet, aproape neauzită. Plîngea pentru Alexandru.

Seara, după ce s-a stins lampa, l-am auzit pe Radu — care era mai mic decît Alexandru și mai mare decît mine — întrebînd în șoaptă :

— Cum arăta cuibul de barză ?

Alexandru a rîs și i-a răspuns tot în șoaptă :
— Urcă-te și tu și-ai să vezi !
Radu a tăcut. Dar după un timp, a întrebat iar :
— Era mare ?
Alexandru nu a mai rîs. A spus, căscînd, somnoros :
— Da. Cam cît roata unui car.
— Avea și pui ?
— Nu. Numai două ouă.
— Și cum sînt ouăle de barză ?
— Cum să fie ? Puțin mai mari decît ouăle de gîscă...

Dacă l-aș fi întrebat eu ceva pe Alexandru, cred că nici nu mi-ar fi răspuns. Cu mine se purta crud și tiranic. În primul rînd, îmi cerea să fac pentru el unele treburi, să șterg sticlele de la cele două lămpi din verandă, să aduc apă de la fîntînă, să țin vițelul seara, cînd mama mulgea vaca. În al doilea rînd, nu mă lăsa să ies din curte, să mă țin de el, să iau parte sau măcar să privesc joaca lui cu alți băieți. Între noi era o continuă ostilitate, un război surd. Nu-l puteam suferi, îl uram. Și cu toate astea, purtarea lui Alexandru din ziua aceea îmi plăcuse. N-aș vrea să greșesc, dar cred că înclinarea lui pentru lucruri nepermise, gustul pentru aventură erau molipsitoare, mi se transmiseseră și mie. Altfel cum să-mi explic hotărîrea de a mă urca în căruța cu mere ? Cum să motivez asumarea riscului unei confruntări cu biciul ? Degeaba zîmbește complice și tandru proful universitar. Acest risc a existat. Abia urcat în căruță, l-am auzit în uliță pe tata. Se întorcea de la școală. Am vrut să sar jos, dar căruța fiind prea înaltă, n-am avut destul curaj. Singura scăpare era coșul de papură din spatele căruței, plin nu cu mere, ci cu fîn. M-am ascuns repede sub fînul uscat și înțepător. Tata a stat mult lîngă poartă. Îl ținea careva de vorbă, iar eu am rămas pitit sub fînul din căruță. Dar am rămas nu din lașitate sau pentru că n-aș fi găsit în mine curajul și trufia lui Alexandru, ci mai degrabă dintr-un sentiment acut de jenă față de tata, din dorința de a nu-l supăra. După-amiaza zilei aceleia de vară mi-a rămas în amintire ca o bucată dintr-o oglindă. O oglindă veche, pătată de rugină, împîclită, tulbure în care cu greu poți deslușì ceva. Ce s-a întîmplat stînd pitit sub fînul din căruță ? Am adormit ?

Altfel cum să-mi explic spațiul întunecat, opacitatea oglinzii care nu lasă să-i scape nici cel mai slab fir de lumină ? Cine a adus caii ? Și cînd au fost înhămați ? Cînd s-au urcat mama și Radu și cînd a pornit căruța ? Și cît am mers pînă la dealul acela înalt unde am auzit glasul lui Radu strunind cu disperare caii :

— Stați, căluților ! Încet, încet !

Aproape în aceeași clipă am auzit și glasul mamei, calm și ferm :

— Nu faci nimic așa, Radule ! Dă-mi mie hățurile și tu du-te repede la roțile din spate. Pune piedica.

După cîteva clipe am simțit mîna lui Radu căutînd pripit prin fînul sub care stăteam pitit. A scos de lîngă mine o bucată de fier legată cu lanț pe care a pus-o la roata din stînga. A căutat-o și pe cealaltă, pentru roata din dreapta. Atunci a dat de mine, mi-a atins întîi un genunchi, apoi o mînă, dar n-a zis nimic. Și-a văzut de treabă. A pus și celălalt papuc de fier la roată — piedica era ca un papuc — și a strigat :

— Gata, mamă, totul e-n ordine !

A dat apoi fînul la o parte, m-a privit vesel și, ducînd degetul la gură, mi-a făcut semn să tac, să nu spun nimic. S-a dus lîngă cai și a mers, ținîndu-i de frîu pînă cînd am ajuns jos, la poalele dealului. Acolo a oprit caii, și el a venit în spate, a scos piedicile de la roți, le-a pus în căruță și, zîmbindu-mi încurajator, a întrebat :

— Mamă, știi că avem cu noi un musafir ?

— Ce musafir ? a întrebat mama fără să se uite.

Radu a încercat să glumească :

— Îți spun, dar ține bine de hățuri să n-o ia caii din loc cînd or auzi !

Mama a întors capul și, deși nu-mi zărise decît ciuful blond de pe frunte, a spus speriată :

— Șerban ! De ce-ai făcut asta, dragul mamei ? Ce-o să zică tata, cînd o să afle ?

M-am ridicat din coșul cu fîn și-am început să plîng :

— Nu știu. Eu m-am urcat în căruță, da n-am vrut să plec nicăieri. M-am urcat numai așa, să văd căruța...

— Și-a adormit ! a intervenit, rîzînd salvator, Radu.

După ce m-a privit o clipă, mama a clătinat din cap mai mult tristă decît necăjită :

— Acum, degeaba plîngi, că nu se mai poate face nimic. Acasă nu te poţi întoarce singur. Adu-l aici, între noi, Radule !

Viaţa de licean, de student, iar mai apoi aceea de consilier juridic mă îndepărtase, mă făcuse să uit savoarea clipelor din imediata apropiere a desprinderii de somn. Devenisem un automat perfect : mă trezeam înaintea ceasului deşteptător, întindeam mîna, anulam sunetul strident, care ar fi însemnat să ridice în picioare toată casa, alergam pe vîrfuri la baie, tot pe vîrfuri la bucătărie, îmi pregăteam o cafea pe care o beam în timp ce mă îmbrăcam, altfel n-aş fi ajuns la birou înaintea sosirii lui Boldun, „tovul nostru" cum îl sacralizase, dacă se poate spune aşa, nea Ionete, singurul care îl tutuia, adică i se adresa rostindu-i numele mic, Pătru, aşa cum i l-o fi rostit şi pe vremea cînd lucrau amîndoi în pădure cu ferăstrăul, cu securea şi ţapina.

Se păstra între ei o relaţie ciudată, care nu ţinea seama de convenienţe şi pe care, oricît aş fi vrut, n-o înţelegeam. Pentru că se întîmpla de multe ori să mă aflu în cabinetul lui Boldun şi să-l văd pe nea Ionete intrînd ori numai deschizînd uşa şi întrebînd supărat :

— Păi, ce faci, Pătrule ? Nu era vorba că la ora unsprezece...

Sau :

— Pătrule, tu ai bolînzit cu totul !

Boldun îl privea lung şi parcă nu înţelegea ce spune. Se ridica de la birou şi încet-încet ceda, arunca masca de om foarte ocupat, care te priveşte dar nu te vede, care vrea să te asculte, dar nu poate să se concentreze asupra celor ce spui. Se uita la ceasul de mînă sau întreba cu o afectare exagerată :

— Dar ce s-a întîmplat, nea Ionete ?

— S-o întîmplat, s-o întîmplat ! mormăia acesta, ignorîndu-mi prezenţa. S-o întîmplat, Pătrule ! Că tu uiţi mereu ce ai de făcut. Ai uitat că trebuie să mergi la aeroport. Peste o jumătate de oră soseşte avionul şi domnii aceia din Federală n-or să te aştepte pe tine !

— Cum ?! Dar Marta ce păzește ? I-am spus de atîtea ori, cînd am vizite dintr-astea protocolare...

Apăsa lung butonul soneriei. Ușa se deschidea și-n prag apărea Marta Greceanu, uscată, dreaptă, severă. Boldun o întreba cu vocea joasă, liniștită, plăcută chiar :

— Marta, la ce oră sosește delegația din Republica Federală Germania ?

Secretara răspundea sec, fără nici-o modulație în glas :

— La ora unsprezece !

— Și eu de ce nu știu ? întreba Boldun, păstrînd aceeași liniște în glas.

— V-am scris programul pentru azi pe agendă.

Boldun devenea brusc dur, grosolan.

— Agenda ! Iar agenda ! M-ai înnebunit cu agenda ta!

Se îndrepta furios înspre dulap să-și ia haina. Vara, în unele zile, purta haină albă din fir de in și de mătase, pantalon albastru deschis, pantofi albi și pălărie din pai de orez. Secretara îl fixa cu ochii ei bulbucați, calmă și nepăsătoare de parcă nu l-ar fi auzit. Și poate că nici nu-l auzea. Fiindcă în cuvintele lui Boldun nu duritatea, nu grosolănia, nu scîrboșenia apăreau în prim-plan. Acestea erau doar ca un fel de ambalaj care protejau, susțineau un alt sentiment, pe acela de stăpîn. În timp ce se privea în oglinda din ușa dulapului și își potrivea batista în buzunarul de sus, din stînga, întreba fără să deschidă gura, printre dinți :

— Cînd o să înveți să-mi spui, nu să-mi scrii ?!

Marta nu se retrăgea, nu ceda nici un pas. Dimpotrivă, ataca :

— De cîte ori v-am adus la cunoștință ceva verbal, ați uitat. Și cine a tras ponoasele ? Eu. Agenda este nu numai necesară, ci și imparțială. Pentru că se știe : „verba volant, scripta manent."

Intimidat de glasul bătăios și ferm al secretarei, dar și de expresiile ei latinești sau franțuzești la care apela mereu pentru a-și întări ori pentru a-și susține argumentele, Boldun spunea concesiv :

— Bine, Marta ! Bine, admit că ai dreptate. E bună agenda, e necesară, imparțială. Admit tot ce vrei. Cînd sînt însă probleme importante și urgente, nu știu să ci-

tesc. Sînt analfabet. Și datoria ta e să-mi atragi atenția. Ai înțeles ?

Nea Ionete devenea protocolar numai cînd nu-i plăcea ceva în deciziile pe care le lua fostul ortac. Atunci relațiile dintre ei sufereau o schimbare bruscă. Nu-l dezaproba fățiș pe Boldun, adică nu-și arăta nemulțumirea. Se distanța însă, devenea tăcut, afișînd o atitudine de respect exagerat, dar și de ostilitate. Aveam biroul lîngă fereastră și-n fiecare dimineață așteptam cu încordare, aproape pîndeam sosirea lui Boldun. Recunoșteam apropierea mercedesului albastru — cea mai frumoasă limuzină din oraș — după fîșîitul cauciucurilor și după virajul scurt pe care-l făcea înainte de a opri lîngă treptele de la intrarea principală. Mă ridicam în vîrful picioarelor sau priveam lipit de perdea. Nea Ionete sărea de la volan și aproape alerga să-i deschidă portiera. Încremenea apoi în poziție de drepți, privind undeva înainte pe lîngă vîrful nasului, ca un soldat care așteaptă inspecția generalului. Boldun se prefăcea că nu observă schimbarea, dar ca să preîntîmpine reproșurile ori momentul dificil în care putea fi somat să dea explicații — pentru că apărea și un astfel de moment — se folosea de mine, mă lua ca tampon. O zi, două, trei și uneori chiar o săptămînă, cît durau ostilitățile, deveneam colaboratorul lui cel mai apropiat, persoana cea mai importantă din combinat. Trimitea secretara după mine din zece în zece minute sau auzeam în receptor chiar vocea lui, întrebînd aproape curtenitor :

— Ce faci, domnul meu ? Sper că nu ești foarte ocupat. Vino pînă la mine ! Vreau să te consult în problema livrărilor contractate cu Austria. Am unele nelămuriri de ordin juridic.

Dacă nu-l găseam singur — în cabinetul lui erau de obicei strînși aproape toți membri consiliului de conducere — Boldun îmi arăta scaunul rămas liber lîngă el, spunînd :

— Tovarășul Strava o să ne lămurească. Pe umerii lui stau toate problemele dificile ale combinatului. El e ca statuile acelea pe care se sprijineau clădirile din antichitate. E cariatida noastră !

Și adăuga cu o convingerea pe care o transmitea și celorlalți :

— Cum se ivește ocazia, îl promovăm în munca de conducere.

Cînd era singur, se ridica și venea să mă întîmpine în apropierea ușii. Mă lua de braț și ne îndreptam nu spre biroul lui, ci spre partea opusă unde se afla o măsuță rotundă, iar în preajma ei două berjere îmbrăcate în catifea. Aproape în aceeași clipă Marta se strecura pe ușă purtînd o tavă pe care aburеau două cești de cafea. Lîngă cești se aflau totdeauna fursecuri sau cornulețe proaspete, cleștișoare cu care să apuci zahărul — cînd în zaharniță erau bucăți — și linguriță de argint. Eu încercam să desfășor documentația cu care venisem, dar Boldun mă prindea de braț cu o ciudată tandrețe ori tușea în pumn — mai mult ca să-și încerce glasul — și spunea cu sfiala dar și cu stîngăcia țapinarului de altădată :

— A ! Păi, nu-i nici o grabă ! Putem să mai schimbăm și noi o vorbă. Să fumăm o țigară. În ultimul timp ne vedem tot mai rar. Aproape că ne-am înstrăinat unul de altul.

Da, Boldun devenea tandru și ușor sentimental. Cum se simțea părăsit de nea Ionete, dădea îndărăt ca racul, prudent, suspicios, nesigur. Distanța pe care o așeza între ei nea Ionete îl clătina, îl făcea să intre în panică, îl lăsa descoperit, vulnerabil. Da, da, Boldun devenea vulnerabil !

La sfîrșitul orelor de serviciu, apărea Marta și, cu glasul ei strident, de rață sălbatică ori de clacson demodat, îmi spunea :

— Grăbiți-vă ! Tovul nostru vă duce cu mașina acasă. Sînteți așteptat jos...

Ehe ! Erau zilele cele mai plăcute, zile de aur, dacă pot să le spun așa, ale colaborării mele cu Boldun. Urcase abia primele trepte ale carierei lui și avea nevoie nu atît de mine, de prezența mea, cît de ideile mele. Ștefania lucra încă, după zece ani, într-un spital sătesc, făcea naveta zilnic pierzînd trei ore la plecare, trei ore la sosire și învățînd noapte de noapte, istovindu-se să ocupe prin concurs postul de medic specialist în policli-

nica pentru copii care abia se construise în oraș. Bineînțeles, lucrurile puteau fi rezolvate mai simplu. Boldun, fiind atunci primarul orașului, iar policlinica „opera" lui, putea să-i dea postul Ștefaniei, direct, fără concurs. Stătea în puterea lui s-o facă, așa cum de-altfel făcuse cu aproape întreg personalul policlinicii. Era suficientă doar semnătura, nu pe formularul de cerere tip, nici măcar pe coperta dosarului care se întocmea în astfel de ocazii, ci pur și simplu pe o foaie de hîrtie, ruptă din agenda de pe birou, pe care scria două cuvinte : *se aprobă* sau *de acord*. Aceste cuvinte și semnătura lui perfecționată de la o zi la alta, de la un an la altul — adică așternută cît mai neglijent, cît mai indescifrabil — făceau să se plece cele mai luminate frunți, să se îndoaie cele mai rigide spinări, să înghețe orice zîmbet sau licăr de ironie. Eu știam, vedeam că schema cu personalul policlinicii era aproape completă. Boldun mă tîra după el peste tot, ca să-mi ceară părerea, să-i confirm spusele dînd mereu din cap ca un cal care se apără de muște, să-i întăresc autoritatea — eram doar consilierul lui, o spunea de zece, de douăzeci de ori pe zi oricui și oriunde ne-am fi aflat, strîngîndu-mă de braț cu mărinimie — și, lucrul nu cel mai puțin neglijabil, să dau gir și acoperire juridică tuturor acțiunilor și faptelor pe care le săvîrșea cu ușurință, cu nepăsare, cu inconștiență. Poziția mea, așadar, nu avea nimic de invidiat. Eram aidoma statuetei de bronz de pe biroul meu, adusă chiar de Boldun din India. Un gest frumos din partea lui, care conținea, însă, un simbol și totodată o amenințare, statueta înfățișînd o maimuță în trei poziții diferite : întîi acoperindu-și cu palmele ochii, apoi gura și, în sfîrșit urechile. Nu puteam, deci, nu aveam voie să-i spun Ștefaniei că își pierdea energia și nopțile în zadar, faimosul concurs nefiind altceva decît o amăgitoare perdea de fum pentru creduli și naivi. Am încercat, totuși, să-i sugerez că aș putea vorbi cu Boldun, care avea în mîna lui cheia orașului și putea să-i faciliteze transferul fără să mai treacă prin concurs. Dar m-am lovit de principiile, de logica și mai ales de orgoliul ei :

— Nu ! Nici să nu aud ! Dacă Boldun ar fi vrut să facă ceva pentru noi, ar fi trebuit să înceapă cu tine. Îți

este dator. L-ai dus în cîrcă atîția ani. Ai scris pentru el munți de referate, de articole, de interviuri. S-a folosit de tine și de creierul tău să-și netezească drumul, să urce. Și a urcat, iar tu ai rămas mereu titularul postului insignifiant de consilier juridic. La fabricuța de cherestea din Prundu, la Trustul județean pentru prelucrarea lemnului, aici, la Consiliul orășenesc, peste tot consilier juridic. Boldun știe că lucrez într-un sat și că fac naveta de atîția ani. Ori de cîte ori i s-au îmbolnăvit fetițele sau Laura, nevastă-sa, a trimis mașina după mine. O să mă prezint la concurs. Nu vreau să se spună despre mine că am un dosar bun, ci că sînt un medic bun !...

În preziua concursului n-am rezistat ispitei, am intrat la Boldun și l-am rugat să dea un telefon pentru Ștefania. Comisia pentru examinare sosise, dar sosiseră și cei aproape 80 de candidați. Și, aflasem, toți concurau pentru un singur loc. Boldun m-a privit de parcă aș fi căzut din cer. A dus mîna spre receptor, dar n-a cerut legătura cu policlinica, a întrebat dacă nea Ionete erà plecat.

— Da, e plecat ! am auzit glasul Martei. Dar se întoarce în cinci minute.

— Cum se întoarce, să vină la mine !

A trîntit receptorul, s-a ridicat și a început să se plimbe nervos prin încăpere, certîndu-mă :

— De ce-mi vii, omule, în ceasul al doisprezecelea ? De ce nu m-ai pus la curent cu problema măcar cu două, trei zile înainte ? Acum situația e destul de delicată. Postul a fost ocupat.

— Bine, am replicat eu, dar concursul are loc abia mîine !

Boldun s-a oprit și m-a întrebat, aproape silabisind cuvintele, furios :

— Ce-i cu tine ? O faci pe naivul cu mine sau... Te știam mai deștept !

În momentele de furie uita de politețe, devenea grosolan, ajungea la invective și înjurături. M-a scos din impas Marta, care a intrat să anunțe că s-a întors nea Ionete. Boldun s-a repezit să-și ia paltonul și căciula, spunînd :

— Ce stai ? Acum, hai să dezlegăm capra de la gard.

La policlinică, a cerut dosarele celor înscriși pentru concurs. A tăiat un „da" scris cu mîna lui pe colțul unui dosar cu coperta albastră și l-a scris mai mare pe colțul dosarului care purta numele Ștefaniei. Bineînțeles, nici Ștefania și nici altul dintre candidați nu au aflat vreodată acest amănunt, concursul începînd a doua zi la ora 9 și desfășurîndu-se după normele și rigorile oricărui concurs.

Cînd s-a întors acasă, la prînz, Ștefania a găsit un buchet mare de garoafe și pe o carte de vizită trei cuvinte cu scrisul apăsat al lui Boldun : „Felicitări pentru succes". Ștefania, în culmea bucuriei, i-a dat telefon să-l întrebe dacă era adevărat, adică dacă reușise și să-i mulțumească pentru flori. În receptor s-a auzit întîi rîsul lui Boldun :

— Păi, dacă nu reușeai, îți mai trimiteam flori ?!

Abia după aceea Ștefania m-a sunat și pe mine, exuberantă, fericită de cîștigarea concursului, încîntată de florile și felicitările lui Boldun. Spre seară, cînd m-am întors acasă, am trecut mai întîi pe la florăria din centru, dar n-am găsit decît flori de seră, în ghivece. Am luat o zambilă albă. Era înflorită și avea un boboc. Ștefania m-a primit radioasă, triumfătoare, deși palidă, încercănată și necăjită încă de cîte i se întîmplaseră la examen, lucruri mici, dar la orgoliul și sensibilitatea ei mari, incomensurabile, mai ales că unul dintre examinatori, un ins care-și ascundea ochii după ochelari fumurii, o sîcîise cu tot felul de întrebări, vrînd s-o înfunde. Dar acest incident nu mai avea nici o importanță, pentru că pe masă era la vedere cartea de vizită cu chenar auriu de la Boldun, și era zambila albă, și Ștefania, în ciuda eforturilor din ultimele săptămîni, proaspătă și fericită sau mai degrabă copilăroasă, dar o copilărie sau copilărire autentică, de care ea nu-și dădea seama. Mai ales că exista și rămînea încă, din toate, un necaz. Îl invitase pe Boldun la o masă în oraș, cu nevasta, de fapt ar fi vrut să sărbătorim evenimentul, să dăm o masă în oraș, o masă mare la care să avem mai mulți invitați, dar Boldun i-a exclus rînd pe rînd. Prosan, adjunctul lui nu, că are copii mari și nu iese. Șeful secției de învățămînt, profesorul Dragoș Gîlea, era cel mai ipocrit individ, nici să

nu-l vadă, arhitectul Filipescu, judecătorul Savu, nu, nici ei ! Despre alții Ștefania n-a mai spus nimic, așa că a rămas ca masa să o dăm totuși, dar la ea nu avea să vină decît Boldun și Laura, nevastă-sa.

Seara, Ștefania i-a dat telefon nevestei lui Boldun să-i facă invitația de rigoare. Laura a primit invitația, însă avea o mică rezervă : trebuia să vorbească întîi cu soțul ei. Deci nu s-a stabilit nici ziua, nici ora. În schimb au discutat despre fetițe, despre trenulețul și umbreluța primite de la noi de Anul nou, cînd a trebuit de voie de nevoie să mă deghizez în Moș Gerilă, adică să-mi pun mustăți și barbă și-o mantie cu glugă. Trenulețul electric a rămas o „jucărie de ocazie", care le-a dat însă multă bătaie de cap pînă au reușit să-l facă să circule.

A doua zi, am prînzit cu Ștefania în oraș, la restaurantul „Silva", unde trebuia să rezervăm o masă pentru sîmbătă sau duminică seara. A fost un prînz admirabil. Ni s-a adus o friptură cu ciuperci, și Ștefania era frumoasă, frumoasă, de parcă nu trecuseră zece ani, pentru că ciupercile mi-au amintit alt prînz, luat cu ea imediat după examenul de stat în București, la restaurantul „Cișmigiu". Acum ambianța era alta. Restaurantul „Silva" fusese deschis numai de vreo cîteva luni într-o casă veche, la marginea orașului, care folosise mulți ani, întîi de sediu pentru S.M.T., apoi pentru o școală medie agricolă. O casă boierească, renovată, adusă de fapt la aspectul inițial, strălucind prin eleganță (avea cîteva saloane stil, salonul oriental, salonul românesc, salonul feudal etc), printr-un serviciu ireproșabil, prin belșug și bineînțeles prin știința de a găti a bucătarului șef.

Seara, Ștefania a dat iar un telefon. A ridicat receptorul Boldun. Ștefania i-a spus că ar vrea să vorbească despre invitație cu doamna.

— Ce să mai vorbești cu ea ? a spus Boldun. Vorbește cu mine !

A rămas să ne întîlnim nu sîmbătă, cum crezusem noi, ci duminică seara. Urma să trecem să-i luăm cu un taxi. Povestea cu taxiul l-a surprins pe Boldun, dar l-a și încîntat. Întîi a întrebat :

— De ce să treceți ?

Ștefania i-a spus :

— Să vă luăm cu un taxi.

— A, da ! Așa da ! Bine, treceți !

Duminică seara pe la șapte și jumătate, Ștefania a sunat iar. A răspuns nevasta lui Boldun, care a zis că ne așteaptă pe la ora nouă și i-a dat adresa — deși noi o cunoșteam — neuitînd să sublinieze că stăteau sus pe dealul cetății, adică în cartierul cel mai frumos al orașului, cartier cu vile vechi, construite înainte de război. La ora opt și jumătate am coborît și cu un minut înainte de ora nouă fără un sfert taxiul oprea la poarta vilei în care stătea Boldun. Cum am intrat în curte, lătrăturile unui cîine, care se auzeau înăuntru, dădeau de știre stăpînilor că venise cineva. Cînd am apăsat pe butonul soneriei, Laura Boldun era de-acum la ușă. A deschis și spre mine s-a repezit lătrînd un cîine alb, cu urechi mari, clăpăuge, un coker.

— Să nu vă fie teamă, că nu mușcă. E un cățel educat.

Am rămas neclintit în prag și năbădăiosul cu urechi clăpăuge era într-adevăr un „cățel educat". După ce m-a mirosit cu oarecare suspiciune, m-a lăsat în pace. Laura Boldun, albă și rotunjoară, era într-o rochie neagră de seară, cu un decolteu mic, aproape inexistent, care încerca să-i ascundă robustețea sînilor. După ce i-am sărutat mîna a schițat gestul să mă poftească, dar cînd a văzut taxiul la poartă, a zis că vin și ei, să-i așteptăm numai o clipă. Cîinele sărea prietenos, lătrînd vesel. În capul scărilor a apărut una din fetele lui Boldun, cea mai mare, Andreea, rotunjoară ca și mamă-sa, dar cu tenul roșcat și părul bogat și blond ca al lui Boldun. A vrut să se retragă, dar mamă-sa a oprit-o.

— Andreea, stai puțin cu nenea Șerban !

Cam speriată și timidă, fetița lui Boldun, într-o rochie simplă de casă, a coborît cele trei sau patru trepte de marmură albă. Încurajat de gestul ei, cîinele a început iar să latre, să alerge prin curte, să-și arate bucuria dezlănțuit. Am întrebat-o pe Andreea în ce clasă era, mi-a răspuns aproape în șoaptă, „a șasea", apoi în capul scărilor au apărut soții Boldun. Întîi într-un mantou superb de miel și cizme cu carîmb înalt, Laura Boldun, iar la doi pași după ea Boldun, cam morocănos ori supărat.

I-am strîns mîna și el a mormăit ceva, a chemat cîinele și, cu un glas ferm, i-a cerut să intre în casă. Ștefania coborîse și aștepta lîngă taxi. Laura Boldun, veselă, volubilă s-a apropiat de ea și a îmbrățișat-o. În schimb, Boldun nici nu a văzut-o.

În cîteva minute am ajuns la restaurant. După ce am lăsat paltoanele la vestiar, ne-am îndreptat spre masa rețiuută în sala orientală. Pe masă era o floare roșie, care a plăcut. În prima clipă, Laura Boldun a exclamat chiar :

— Ce frumoasă !

Dar imediat și-a dat seama că era din material plastic. Boldun a zis să o dăm la o parte și eu am pus-o pe o altă masă. A apărut ospătarul, un bătrînel simpatic, chel, care cum l-a văzut pe Boldun și-a plecat capul, frîngîndu-se de mijloc și bolborosind tulburat :

— Bine ați venit la noi, tovarășe prim !

Boldun a avut un zîmbet de mulțumire, pe care și l-a reprimat brusc, făcînd un gest plictisit cu mîna.

— Lasă, lasă asta ! Acum și aici nu mai sînt prim, ai înțeles ?

Și, satisfăcut, a adăugat, de parcă ar fi fost singur la masă :

— Să-mi aduci o bere !

Ospătarul, obișnuit cu de toate, a crezut că glumește și zîmbind a pus respectuos pe masă, înaintea fiecăruia dintre noi, în coperte vișinii de scai, cu emblema restaurantului imprimată pe fiecare, liste cu bunătățile serii. Boldun a dat lista cu dosul palmei la o parte și a repetat :

— Nu. Eu vreu întîi o bere rece. Mai tîrziu o să bem și vin. Ce ? Nu aveți în tot restaurantul o bere ?!

— Avem, avem, tovarășe prim ! s-a auzit o voce veselă, baritonală și-n apropierea mesei a apărut un ins înalt, masiv, în frac albastru. După înfățișare și temeneli, probabil directorul restaurantului.

— Să trăiți, să trăiți și bine ați venit la noi ! Petcule ! s-a adresat el ospătarului, nu cu asprime, ci doar mirat. De ce nu m-ai anunțat de sosirea tovarășului prim ? Fugi repede și scoate de la frigider cîteva sticle de Tuborg !

Ospătarul a vrut să se îndepărteze, dar Boldun l-a oprit, ridicînd un deget :

— Eu am spus că vreau să beau o bere rece, de-a noastră !

Insul în frac albastru și-a plecat capul, bolborosind speriat :

— Am înțeles, tovarășe prim. Am înțeles. Bere rece. Îndată !

Și s-a retras de-a-ndăratelea urmat de bătrînul ospătar. Boldun s-a întors spre noi vesel :

— Vreau să beau o bere rece și ei...

Nevastă-sa l-a susținut, bucuroasă :

— Și eu vreau bere.

Ștefania i s-a asociat :

— A ! Dacă aduce bere, beau și eu !

După cîteva clipe, o fată s-a apropiat purtînd pe o tavă de argint pahare înalte. În urma ei a sosit și ospătarul cu cinci sticle de bere într-o frapieră.

— Le-ai pus la gheață ! a exclamat mulțumit Boldun. Foarte bine !

Nerăbdător, a luat de pe tava de argint un pahar și l-a întins spre ospătar. Acesta a desfăcut repede o sticlă și i-a turnat bere. Apoi a umplut și celelalte pahare. Ștefania s-a uitat peste lista pusă pe masă în dreptul ei și a bătut din palme încîntată :

— Văd aici icre negre și crevete.

Nevasta lui Boldun s-a uitat și ea pe listă și a spus cu oarecare îngrijorare :

— Sînt, da parcă-s prea scumpe !

Boldun a rîs :

— De ce să fie scumpe ? Păi, ai uitat ? Ei sînt salariați amîndoi !

Preocupată de întocmirea meniului, Ștefania a întrebat :

— La icre ce ar merge ? Votcă sau whisky ?

— Votca merge la orice ! a spus Boldun.

Și Ștefania, neștiind dacă acel „orice" însemna aprobare sau dezaprobare, a hotărît :

— Atunci, whisky !

Așa că masa a început cu icre negre, crevete și whisky. Seara a fost plăcută. Boldun și-a lăsat țepii ori morocăneala din primele clipe. A devenit vesel și vorbăreț. Dar vorbea numai despre el. Și despre munca lui. Vorbea cu

satisfacție, ba chiar cu un fel de lăudăroșenie, lucru care o indispunea pe nevastă-sa. Ea a încercat mereu să abată discuția, să o aducă în centrul atenției pe sărbătorită, adică pe Ștefania, dar a fost imposibil. Boldun era tot mai vesel, tot mai mulțumit de ce făcuse el numai în cîțiva ani.

— Ei ! Și-acum ? Păi, se compară ce-a fost cu ce este? Nu se compară !

Insensibil și opac la semnele pe care i le făcea mereu nevastă-sa, a lăsat orașul care era așa cum era „exclusiv datorită" lui, și a început să se scufunde tot mai mult în amintiri, cu voluptate dar și cu o urmă de nostalgie, de regret după viața de țapinar și de plutaș. Neliniștită și nervoasă, ca să-l oprească, nevastă-sa l-a întrebat aproape cu brutalitate :

— De ce n-ai rămas țapinar, sau plutaș, dacă ți-a plăcut ?

Boldun a privit-o lung, nu supărat, nu mirat ci de-a dreptul uluit :

— Cum nu știi ? Chiar nu știi ?! Din cauza ta n-am rămas, proasto ! Că ai plecat la Piatra fără să-mi spui...

Făcîndu-și vînt cu palmele ei grăsuțe și țuguindu-și buzele subțiri, Laura s-a întors spre Ștefania să explice :

— Și el a venit repede după mine. I-a fost teamă că mă pierde !

Boldun a aprobat-o vesel :

— Mi-a fost, sigur că mi-a fost. Că nu puteam să te văd decît o dată la o lună sau două, cînd veneam cu plutele. Și cum s-a ivit un prilej, am venit și eu să fac școală. M-a trimis partidul.

Laura s-a întors iar spre Ștefania, vrînd parcă să și-o alieze :

— L-a trimis întîi pe nea Ionete, dar el n-a vrut să plece, s-a dat după deget, că-l durea capul dacă învăța. În locul lui a venit Petre, să-mi strice mie viitorul. Să mă lege de casă. Să-i cresc fetele...

Și Laura Boldun a început să vorbească despre necazurile pe care i le făceau Andreea și Oana. Andreea la vîrsta de cinci ani avusese trei accidente : îi căzuse pe cap un abajur, se lovise de tăblia patului pe care se ur-

case să ia ceva de pe dulap, se prăvălise peste ea unul din cele două vase chinezești, așezate la intrarea în salon, dar din toate scăpase teafără sau cu mici zgîrieturi. Lui Boldun — am observat — îi plăcea mai mult mezina, ținea mai mult la ea. A încercat să-i imite ștîngăciile de vorbire, care s-au prelungit pînă tîrziu, după ce a mers la școală. Oana nu putea să pronunțe pe *r* și pe *z*. În loc de doisprezece, spunea doipedece. Și Boldun repeta mereu, copilărindu-se : „doipedece, teipedece, cincipedece" etc. etc.

Se făcuse tîrziu, orchestra amuțise, în celelalte saloane luminile fuseseră stinse. Laura se uita mereu la ceas, își deschidea sau își închidea cu ostentație poșeta, dar Boldun nu observa. Se simțea atît de bine relatînd aventurile domestice ale mezinei cu lux de amănunte încît nevastă-sa i-a pus mîna pe braț, rugîndu-se :

— Să mergem că-i tîrziu și pe mine mă doare capul.

Boldun a înălțat din umeri :

— Ei, te doare ! Nu te doare. Ți s-o fi părînd. Ia un antinevralgic și-ți trece.

La plecare, a văzut pe podiumul orchestrei un țambal. S-a așezat, a luat ciocănelele și a încercat să cînte. Era relaxat, vesel, iar cînd lovea cu ciocănelele coardele țambalului, abia le atingea, cu duioșie, cu uimire, cu încîntare. La vestiar era strîns aproape tot personalul restaurantului. Boldun a ridicat mîna în semn de salut, și-a îndesat pe cap căciula și a ieșit. În stradă așteptau două taxiuri. Boldun și nevastă-sa s-au urcat în primul. Noi în al doilea. I-am condus pînă la poarta vilei. După ce a coborît din taxi, Laura ne-a făcut semne cu mîna. Boldun, însă, a intrat în curte fără să se mai uite spre taxiul nostru...

Amintirea acelei mese, cu care a fost sărbătorit „succesul" Ștefaniei — „marele meu succes", cum îi plăcea să spună ori de cîte ori se ivea prilejul, — a fost eclipsată repede, alungată chiar de pașii mamei, pe care i-am auzit iar, întîi pe verandă, apoi traversînd salonul. Uitînd că în pat zăcea lungit proful universitar, n-am deschis ochii. Așteptam — ca în vacanțele de elev sau de student — să se oprească în pragul odăii și să întrebe mirată :

— Ce faci, Șerbane ? Tot mai dormi ? Hai, trezește-te, că ți-am pregătit micul dejun ! Laptele s-a și răcit. Mă duc să-l încălzesc din nou...

Mama s-a oprit în pragul odăii, dar n-a întrebat nimic. A rămas numai o clipă, tăcută și necăjită. Mi-am dat seama că era necăjită după oftatul abia auzit pe care l-a scăpat și după felul cum își tîra pașii, îndepărtîndu-se. Ajunsă în verandă i-am auzit glasul. Vorbea cu careva. Vorbea aproape șoptit :

— Ce-o fi cu el ? Cît a fost noaptea de mare a umblat prin casă ca un huhurez și-acum nu-l mai poate nimeni trezi ! A dormit ca un butuc toată ziua !

Oare despre cine vorbea ? Nu cumva despre mine ? Am deschis repede ochii. Lucrurile din odaie pluteau parcă într-o lumină gălbuie. Lumina din după-amiezele copilăriei. Dimineața lumina era altfel, potolită, odihnitoare. Cînd deschideam ochii, soarele mă privea totdeauna din colțul de sus al ferestrei. Storurile dintr-o țesătură groasă de cînepă erau ridicate, iar odaia părea inundată de o lumină albă și strălucitoare ca argintul. Prin ferestrele deschise, pătrundea un miros puternic de lapte fiert, puțin afumat, de mămăliguță arsă și bineînțeles, pătrundeau țipetele de stăpîn peste curte al curcanului Ghițălai. Era deschisă și fereastra dinspre livadă — în toată casa numai odaia noastră, a mea și a lui Radu, avea o fereastră spre curte și alta spre livadă — dar, dimineața, livada parcă nici nu exista. Prezența ei începea să se facă simțită abia după prînz. Cum intram în odaie, auzeam foșnetul vîntului prin frunzișul merilor și vișinilor. Încercam să deosebesc și zgomotele din curte, dar după prînz curtea era tăcută. Nu-mi plăcea vîjîitul vîntului și mă apropiam să închid fereastra și să trag storul. O închideam repede, fără să mă uit în livadă. Îmi era frică. După-amiază, peste livadă se lăsa o ceață subțire, un văl albăstriu, care-i schimba înfățișarea. Tufele de zmeură și de afine de pe lîngă gardul din fund se transformau în pitici cu fesuri colorate, cu mantii verzi, ori albastre, iar merii, vișinii, prunii, în uriași ascunși sub glugi înalte. Toți așteptau încremeniți un semn de la Zîna pădurii. Această zînă putea să apară în orice

clipă și sub înfățișări diferite. Uneori era vulpe. O vedeam strecurîndu-se pe lîngă gardul viu, de cătină, din fund. Avea blana roșcată, ca pălăria învățătorului Strava, și un mers prudent de pisică. Alteori era iepure de casă, barză sau coțofană, iar cîteodată apărea și sub înfățișarea lui Ghițălai. Însă eu nu mă lăsam înșelat. Știam că nu putea să fie el. Închideam repede fereastra, trăgeam storul și mă ascundeam sub pătură, în pat. Zîna pădurii arunca pielea de curcan, de vulpe sau de coțofană și își lua înfățișarea ei de zînă. Nu mă uitam niciodată, n-aveam destul curaj, dar eram sigur că așa se întîmpla. Piticii cu fesuri colorate făceau în jurul ei o horă mare ori veneau alergînd spre fereastră. Alergau veseli și gălăgioși. Zîna pădurii alerga laolaltă cu ei, uneori îi întrecea, însă, cînd ajungea în apropierea ferestrei, începea să pășească rar și numai în vîrful picioarelor. Și toți piticii făceau la fel. Unii dintre ei rîdeau sau vorbeau cu glasuri subțirele și ascuțite ca ale rîndunelelor care aveau cuiburi sub streașina casei, spuneau ceva într-o limbă pe care n-o înțelegeam. Dacă, însă, vorbeau prea tare, Zîna ducea un deget la buze și toți amuțeau...

Mama avea tot dreptul să fie necăjită. Dormisem aproape toată ziua ! Lumina din odaie era un reper, dar nu singurul. O foame năpraznică, pantagruelică i s-a asociat aproape instantaneu, smulgîndu-mă din pat. Am alergat la baie, am dat cu puțină apă rece pe ochi, m-am îmbrăcat repede și am ieșit în verandă. Lumina după-amiezii, strălucitoare ca o mantie de brocart, o mantie voievodală, cădea doar peste o parte din curte. Cealaltă parte stătea în umbra pe care o arunca pînă departe acoperișul înalt al casei. Dar aceasta a fost prima impresie. În clipa următoare sau chiar în aceeași clipă am văzut-o pe Ștefania. Stătea pe unul dintre fotoliile de răchită. Lîngă ea, pe masa dreptunghiulară aburea o ceașcă mare de cafea. Surprins, mirat, bulversat, abia am reușit să îngaim :

— Fani ! Tu, aici ?! S-a întîmplat ceva ?! Ce s-a întîmplat ?

S-a ridicat zîmbind :

— Asta ai putea să-mi spui tu !

Mi-am scos ochelarii și-am început să-i șterg, încercînd, de fapt, să-mi acord răgaz, să atenuez cît de cît șocul. Un sîmbure de luciditate îmi șoptea, însă, cu maliție că gestul era inutil. Cu ochelari sau fără ochelari situația rămînea aceeași, nu mai putea fi schimbată. Ștefania era aici, la doi pași, iar eu trebuia să-i răspund, să găsesc o motivare gestului meu insolit, fugii mele...

3

Nu mă aștepta nimeni. Nici unchiul Alexandru pe care l-aș fi recunoscut de departe după ochelari și mustață — cînd a fost ultima oară la noi, purta o mustață subțire, neagră, cu vîrfurile răsucite caraghios — nici vărul Ioniță ori verișoara Uca, despre care știam tot atîtea lucruri, cîte știam despre pasărea Flamingo de la lecția de zoologie, adică mai nimic ori prea puțin. În general, cunoștințele mele despre familia unchiului Alexandru se rezumau cam la ce auzeam în casă cînd venea bunicul pe la noi în preajma sărbătorilor. Atunci cei doi frați — Octav și unchiul Alexandru — schimbau felicitări. Octav începea să se plimbe în lungul salonului, să-și șteargă ochelarii c-un gest aproape mecanic și să se mire :

— Ați văzut, Alexandru nu ne-a uitat. Trebuie să-i răspundem cît mai repede.

Mă trimitea să cumpăr felicitări de la debitul din colț, o alegea pe cea mai frumoasă, intra în camera lui de lucru și, după ce se mai plimba o jumătate de oră, scria fraza menită să întărească relațiile noastre de familie, ori măcar să le mențină la un anume stadiu idilic, de înțelegere și fericire perfectă. Fraza era, de fiecare dată, cam aceeași : „Dragi salutări și urări de bine — vă trimit Elena, Octav și Tin.“ Uneori, în loc de „urări de bine“, scria „urări de fericire“, în plus trebuia să ne iscălim fiecare : întîi mama, apoi Octav, apoi eu. După acest mic ceremonial, mie îmi revenea cinstea de a pune ilustrata la cutia poștală. Era o cinste care îmi revenea printr-un fel de

tradiție. Totuși, Octav se simțea obligat să-mi amintească.

— Vezi, după micul dejun, ai grijă să o pui la cutie.

Intram toți trei în salon și în timp ce-și sorbea cafeaua — la micul dejun Octav bea doar o cafea neagră — spunea :

— Cum o fi arătînd Ioniță și Uca ? Trebuie să fie mari. Uca e născută în aceeași lună cu tine. Cred că e mai mare cu opt zile.

Se întorcea spre mama să-i confirme :

— Cu opt sau cu zece ?

Mama spunea plictisită :

— Cu opt !

Cînd venea bunicul pe la noi, o dată sau de două ori pe an, se vorbea mai mult despre unchiul Alexandru. În primul rînd unchiul Alexandru era favoritul bunicului, nu numai pentru că-i purta numele — îi chema pe amîndoi Alexandru — ci mai ales pentru că îi semăna, era un om de acțiune, știuse să bată la uși, să deschidă uși, să urce trepte, să-și facă un rost, o situație incomparabil mai bună decît aceea pe care și-o făcuse Octav. Și totdeauna cînd venea bunicul la noi, între el și mama se stabilea o înțelegere perfectă, piatra de încercare fiind bineînțeles slăbiciunea bunicului, unchiul Alexandru. Și o făcea nu din complezență, ci din convingere, iar bunicul simțea asta. Și era mulțumit de noră, mai mulțumit decît de fecior. Nu știu a cui era vina, a lui sau a mamei, dar cele trei-patru zile, o săptămînă, cît stătea bunicul la noi, atmosfera din casă devenea încărcată. Octav se întorcea tîrziu și, cum se întorcea, intra în camera lui de lucru, pretextînd că are de corectat teze, ori de pregătit nu știu ce prelegere pentru consiliul pedagogic. Mama îl admira sau îl invidia pe unchiul Alexandru pentru calități pe care Octav nu le avea. Chiar și după ce pleca bunicul — o săptămînă, două — atmosfera rămînea încărcată. Octav nu suferea nici o comparație cu unchiul Alexandru, pentru că tot ce admirau mama și bunicul la el, lui îi repugna. Atunci cînd mama, fără să vrea, sau intenționat, îl dădea de exemplu pe unchiul Alexandru — că uite, Alexandru s-a descurcat bine în cutare situație — Octav răspundea rece și detașat și uneori cu dușmănie :

— Eu nu sînt Alexandru !

— Știu, dragă, dar nu de asta ți-am spus, ca să te superi. Ți-am spus ca să înțelegi mai bine situația. Vezi doar că altfel nu se poate trăi !

Vorbeau cumva cifrat, și n-am priceput decît tîrziu și greu ce voia mama și de ce era iritat Octav. Toată povestea se poate rezuma la cîteva cuvinte : unchiul Alexandru era un om practic, știa să se descurce în viață, iar Octav fusese totdeauna și rămăsese cu capul în nori. Nu voia să vadă și nici să înțeleagă cum să se poarte. La toate aceste învinuiri ori reproșuri care plecau din partea mamei, el avea un singur răspuns :

— N-am talent, dragă. Pentru asta îți trebuie talent. Eu sînt profesor de fizică. Asta e talentul meu. Nu-mi cunosc altul.

Unchiul Alexandru, pe lîngă că purta ochelari și mustață, semăna teribil cu Octav, mi-ar fi fost deci ușor să-l recunosc. Pe Ioniță sau pe Uca nu-i văzusem niciodată, nici măcar într-o poză. Ca să nu produc vreo încurcătură, am așteptat la una din ferestre pînă s-a golit vagonul. Abia după aceea mi-am luat bagajele și am coborît. Fuseseră călători puțini și peronul se golise repede. M-am trezit singur lîngă valiza albastră, cu cutia neagră a viorii într-o mînă și cu sacul de voiaj aruncat peste umăr. Se lumina de ziuă și ploua. Peronul era acoperit, dar eu mi-am dat seama că plouă după apa care șiroia pe vagoanele trenului. Faptul că nu venise nimeni să mă întîmpine — mama și domnișoara Zane mă asiguraseră că au trimis scrisoare și telegramă — mi-a creat o stare de incertitudine, de mirare sau de panică. A trebuit să-mi modific puțin imaginea cam idilică și prăfuită, recunosc, pe care mi-o făcusem în atîtea zile de așteptare, despre descălecarea mea în orașul lui Bucur. Un domn, într-o uniformă gri, cu șapcă roșie, s-a apropiat și m-a întrebat dacă am nevoie de hamal. M-am uitat la valiza albastră, mare cît un hipodrom și am mormăit un „da" timid. Domnul în uniformă gri, pe care îl crezusem șeful gării, mi-a înhățat repede vioara, rucsacul, a pus valiza pe un cărucior și, fără să mai rostească un cuvînt, a pornit spre capătul peronului. Făcea pași mari, în plus avea și inițiativă. Datorită lui m-am trezit instalat într-un taxi, cu sentimentul deplin al unui maharadjah, mai ales cînd

omul în uniformă gri s-a frînt de mijloc, într-un salut respectuos. Abia șoferul taxiului m-a adus puțin la realitate, amintindu-mi că nu eram totuși un maharadjah. Întîi am crezut că e mut. Și-a deschis aparatul de taxat fără să-și ridice ochii de pe ziarul pe care îl avea desfăcut. După ce a isprăvit de citit un articol, și-a amintit în sfîrșit că mă urcasem și m-a întrebat :

— Unde să vă duc ?

Aveam notate o mie de adrese, cele mai multe mi le strecurase domnișoara Zane. Pe-a unchiului Alexandru nu mi-o notasem. O știam. Am spus :

— Doctor Pora 15.

Șoferul a lăsat ziarul și pentru prima dată m-a privit nu prin oglinda retrovizoare, ci direct în față, teribil de amabil și binevoitor. A repetat adresa, de parcă n-ar fi auzit bine, ori nu i-ar fi venit să creadă.

— Doctor Pora 15 ați spus ?

— Da !

Amabilitatea și bunăvoința șoferului au căpătat repede altă formă sau altă culoare, n-aș putea spune exact. În orice caz, o transformare s-a petrecut. Omul a devenit subit slugarnic. M-a întrebat :

— Sînteți rudă cu tovarășul ministru ?

Stupoarea mea l-a făcut să zîmbească de data asta mai reținut.

— Stați puțin, că am ghicit. Sînteți fiul domnului profesor Octav Salcu. Îl cunosc pe domnul profesor. Și el mă cunoaște. L-am dus cu mașina de atîtea ori. Și pe dumneavoastră vă știu de la domnul profesor Salcu. De cîte ori îl duceam la gară, trebuia să ne întoarcem din drum. Domnul profesor își aducea aminte în ultima clipă că n-a luat nu știu ce carte sau nu știu ce partitură pentru Tin. Dumneavoastră sînteți Tin, nu ?

— Da ! Eu sînt ! Dar nu înțeleg nimic !

— Nici n-aveți cum. Eu sînt nea Tache ! Dacă o să-i scrieți domnului profesor Salcu despre mine, o să-și reamintească precis. Și tovarășului ministru să-i spuneți că v-a adus de la gară Tache, Tache Doi.

— Nu cunosc nici un ministru. Pe tata, e adevărat, îl cheamă Octav Salcu și e profesor. Dar, cred că la mijloc e o confuzie !

Șoferul și-a dat capul pe spate amuzat și satisfăcut.

— Nu e nici o confuzie, domnule Tin. E vorba despre unchiul dumneavoastră. Vă spun eu, Tache Doi. Și cînd spun eu o vorbă, e vorbă. I-am fost șofer zece ani și, dacă nu eram lacom, i-aș fi fost și azi. Da lăcomia și femeile m-au pierdut. Dintr-un șofer cu rang, am ajuns un oarecine. Tovarășul ministru a fost prea aspru cu mine. Să i-o spuneți...

— Unchiul meu nu-i ministru, din cîte știu.

— Nu-i, da e ! Vă spune Tache Doi.

Mașina a stopat brusc. Tache Doi s-a răsucit vesel spre mine :

— Am ajuns.

Din cauza stropilor reci, geamurile se aburiseră și nu se vedea nimic în jur. Abia după ce am coborît, am zărit o poartă înaltă, cu grilaj din fier forjat și, dincolo de el, o clădire îmbrăcată în viță, cu acoperișul roșu de olane.

Tache Doi mi-a luat valiza și rucsacul și, împingînd poarta cu umărul, s-a îndreptat spre clădirea aceea ciudată care la prima vedere mi s-a părut că nu are decît ușă și acoperiș. Zidurile și ferestrele erau ascunse sub o vegetație luxuriantă care se cățăra pînă la streașină. Numai după ce m-am uitat cu mare atenție, am descoperit uimit și ferestrele. Tache Doi a urcat cele cîteva trepte de piatră, a dus degetul spre butonul soneriei, s-a răzgîndit însă și mi-a făcut semn cu capul să-l urmez undeva în spatele clădirii. Aici erau două intrări, iar clădirea avea aspect de clădire, cu uși, cu ferestre. Abia aici, în spate, mi-am dat seama că locuința unchiului Alexandru avea și etaj și, în mod cu totul paradoxal, două intrări. Una dintre cele două intrări ducea undeva la demisol. Tache Doi nu mințise. Era de-al casei Se vedea asta de la o poștă. S-a oprit cu valiza și sacul de mînă, nu la una din cele două intrări, ci în dreptul unei ferestre și a bătut ușor cu vîrful degetelor. Abia după asta, zîmbind insidios, mi-a explicat :

— Aici stă Maie, soacra tovarășului ministru. O să vedeți, e o femeie grozavă. Dacă n-ar fi ea...

Geamul în care bătuse Tache Doi era numai jumătate de geam. Adică era întreg, dar nu se vedea decît jumătate din el, cealaltă jumătate se continua în jos, mascată

de două glastre cu flori. Mi-am dat seama de asta cînd s-a aprins lumina. Prin perdeaua subțire am văzut o cameră mare, mult mai mare decît aș fi bănuit. De geam s-a apropiat legănîndu-se ca o rață, o femeie scundă, grasă, cu chipul rotund și alb. Tache Doi s-a aplecat să-i spună cu felul lui zgomotos :

— Ți-am adus nepotul, Maie !

Afară se luminase bine de ziuă, ploua, burlanele uruiau, iar peste acoperișurile din vecini plutea o ceață subțire și albăstruie, de parcă nu era ceață, ci fum de țigară. Chiar așa, era ca și cînd s-ar fi fumat mult într-o încăpere și fumul se urcase tot spre tavan în șuvițe subțiri și albăstrii. Maie a venit să deschidă repede. Avea un zîmbet curat și bun de călugăriță. Își pusese pe umeri un pardesiu negru ori o pelerină, cred mai degrabă că era o pelerină, pentru că numai o pelerină putea să mă facă să o compar cu o călugăriță. Cum a trecut pragul, m-a cuprins de după gît, m-a sărutat scurt pe obraji, ori s-a făcut numai că mă sărută, apoi s-a dat doi pași înapoi, mirată și neîncrezătoare :

— Dumneata ești băiatul lui Octav ? Tiii ! Ce mare te-ai făcut ! Țin minte cînd te-au adus Octav și Elena la doctori. Erai numai atîta ! Se plîngeau că nu mănînci, și nu dormi, și nu rîzi.

Maie vorbea repede. Vorbea mai repede decît Tache Doi, dar avea un glas plăcut, iar cuvintele o rotunjime, o transparență ciudată, nu știu de ce mi-a venit în minte transparența pe care o au aripile de libelulă, am și văzut zburînd în jur libelule multe, atît de multe, încît aripile lor transparente formau un clopot sub care fusesem prins, așa cum prinzi o muscă sub paharul de ceai.

— Nu mîncai decît ciocolată, dimineața, la prînz și seara. Nimic altceva nu voiai să mănînci. Și erai tăcut și serios și nu te jucai decît cu Bijulică, un pechinez negru, care a murit în vara următoare, călcat de o mașină. Cîți ani au trecut și ce mare te-ai făcut ! L-ai întrecut și pe Ioniță. Da ia, stai puțin ! Ioniță și Uca n-au venit să te întîmpine la gară ? Magda, de ce nu l-ai trezit pe domnul Ioniță să meargă la tren ?

— Domnul Ioniță și domnișoara Uca au plecat de-aseară la o reuniune.

— Și mie de ce nu mi-ai spus ? Eu nu trebuie să știu ce se întîmplă în casa asta ? De ce nu le-ai arătat telegrama ?

— Le-am arătat-o ! Domnul Ioniță a citit-o, da s-a uitat la ceas și-a spus : „Bine, pînă la tren mai sînt șase ore. Mergem întîi la reuniune. Să nu sufli nimănui o vorbă."

Împins de Tache Doi, m-am trezit în capătul unui culoar tixit cu tot felul de dulapuri, de lăzi ori valize puse una peste alta, n-am reușit să-mi dau seama exact din prima clipă. Înăuntru era întuneric, adică era lumina aceea tulbure din zori, cînd lucrurile și mobilele din jur nu se deosebesc decît vag, niște mase întunecate lipsite de formă și culoare. Magda stătea la vreo trei pași de Maie. Părea lipită de unul din dulapurile acelea cenușii și mari, care se aliniau pe lîngă pereți ca într-un internat de elevi. Liceul la care învățasem și la care era profesor Octav avea și internat în aripa veche cu un singur etaj. Între dormitoare și spălător, era o sală mai mult lungă decît lată, pe care se aliniau dulapuri grosolane de brad, fiecare cu cîte trei uși. Acolo, în sala aceea în care mirosea veșnic a pîine veche, a pipi de șoareci și a săpun prost, eu și Daniel și-un alt coleg, care stătea la internat, ne întîlneam pe furiș cu fetele de la bucătărie. Pontul ni-l vînduse colegul de la țară pentru două teze și o cravată. Colegul în cauză stătea prost la matematică și franceză. Daniel, care putea să imite scrisul oricui, i-a făcut tezele și i le-a strecurat pe sub bancă. Drept recompensă, în una din recreațiile mari a fost dus în sala cu dulapuri unde a răsărit ca din pămînt o fată. Daniel mi-a povestit întîmplarea în aceeași după-amiază — aveam cursuri de la 2 la 7 — în drum spre casă. Totul a fost teribil de simplu. Fata a scos dintr-un dulap o pătură, a așternut-o pe jos și l-a întrebat :

— Ai încuiat ușa ?

El a dat din cap că da, deși nu-și mai amintea dacă răsucise cheia sau nu. Stătea drept și-o privea pe fată, care avea un chip alb și frumos, luminat de razele beculuí din curte. Apoi fata s-a lungit pe pătură și l-a așteptat să se apropie fără să mai spună un cuvînt.

— Și vrei să te cred ? am întrebat în glumă.

Daniel nu mi-a răspuns, dar a doua zi, în recreația mare, după ce și-a scos cravata și a dat-o colegului care stătea prost la matematică și franceză, m-a prins de braț :

— Hai !

— Unde ?

— Să te convingi...

În spatele școlii, lîngă aripa veche, colegul căruia îi dăduse Daniel cravata a întrebat hlizindu-se :

— De adus l-ai adus, da o să-și țină pliscul ?

Daniel a dat din cap că da, să n-aibă grijă. Cînd am pășit în sala cu dulapuri, m-a izbit întîi mirosul acela specific de pîine veche, de pipi de șoareci și de săpun prost. Am auzit în spatele meu răsucindu-se cheia, dar n-am întors capul. Zărisem lîngă unul din dulapuri o fată. Era înaltă, subțire, cu o bluză înflorată, iar peste fustă avea prins un șorț albastru. Sub brațul stîng ținea o pătură. M-a privit lung c-un fel de veselie sau de bucurie interioară, care nu răzbătea în afară decît prin ochii ei mari și negri. Nu m-a întrebat nimic, dar cînd a văzut că nu mă mișc de lîngă ușă, că nu mă hotărăsc sau că n-am curaj, a desfăcut pătura, a întins-o pe dușumea în fața dulapului și s-a lăsat în genunchi într-un fel de așteptare resemnată. Razele care cădeau pieziș de la becul din curte îi luminau numai fruntea albă și părul bălai strîns sub o basma roșie sau verde, nu-mi mai amintesc bine. M-am apropiat în cele din urmă, cu urechile vîjîind. Știam ce-o să se întîmple de la Daniel — deși pînă în clipa cînd o zărisem pe fată nu-l crezusem — și nu mai simțeam decît vîjîitul acela în urechi. Încolo, parcă nici nu existam.

Am intrat în clasă după profesor și n-am mai avut timp să schimb cu Daniel nici un cuvînt. Abia în recreația următoare m-a întrebat :

— Te-ai convins ?

— Da !

— Și ?

— Nimic !

Ne înstrăinaserăm brusc unul de altul, simțeam pentru el un fel de aversiune sau de dușmănie. În drum spre casă am încercat să îndepărtez acest simțămînt, dar mi-a

fost imposibil. Totuși l-am condus, ca de obicei, pînă acasă. În fața porții l-am întrebat :

— A fost aceeași fată?

Daniel și-a plecat ochii, apoi a dat din cap :

— Nu ! Goanță zicea că-i alta.

Goanță era colegul care stătea prost la matematică și la franceză și care-i luase cravata. Această explicație scurtă ne-a apropiat iar, ne-a legat parcă și mai mult...

Maie ne-a lăsat să trecem, eu cu vioara, Tache Doi cu valiza albastră și cu rucsacul pe care și-l pusese nu știu cum pe după umăr. Magda mergea înaintea noastră. O pornisem din loc fără nici un cuvînt. Culoarul cu dulapuri se oprea undeva în fața unei scări. O scară cam fistichie, în formă de potcoavă. De fapt erau două scări, una în dreapta, cealaltă în stînga și amîndouă se întîlneau pe un palier. Maie venea în urma noastră cu mersul ei greoi și legănat, sprijinindu-se în baston. Am observat că se sprijină în baston abia pe scară. Sus erau mai multe uși înalte, albe, cu mînerele din alamă strălucitoare, fiecare închipuind un șarpe sau o pasăre, sau și una și alta, pentru că gîtul și capul mic, turtit, erau de pasăre, de păun sau de lebădă, adică una din acele păsări cu gîtul lung și arcuit frumos, dar care, din nu știu ce capriciu, în loc de fulgi aveau solzi de șarpe.

Scara în formă de potcoavă pe care urcasem era o biată scară de serviciu. Mi-am dat seama de asta în clipa în care Maie a deschis una din ușile acelea înalte. Dincolo de umerii ei am zărit o încăpere vastă, cu pereții îmbrăcați într-o mătase de culoarea stînjenelului sau a cicorii sălbatice, o culoare vaporoasă ce se potrivea însă teribil cu oglinzile mari venețiene — pe care întîi le-am luat drept ferestre — cu ceramica albă a șemineului, cu husele fotoliilor, a celor două canapele. O altă scară cu treptele și balustrada din stejar lustruit ducea undeva sus. Maie l-a împuns pe Tache Doi cu vîrful bastonului :

— Lasă bagajele, Tache ! Și să mai rămîi cîteva minute, să bei o cafea sau un coniac. Ce-ți convine ?

Tache Doi a ridicat mîna, s-a uitat la ceas și a spus vesel :

— Păi, de-acum îmi convin amîndouă, că am ieșit din tură.

Peste ferestre erau trase storuri groase de tafta care nu lăsau să pătrundă lumina de afară și nici zgomotele. De fapt, zgomotele pătrundeau, dar erau nu știu cum reduse, filtrate, neverosimile. Lipsa luminii, poate și a zgomotelor, m-a făcut să simt brusc oboseala drumului. Încordarea și emoțiile și nerăbdarea de a ajunge mai repede, care mă ținuseră treaz și cabrat toată noaptea, cedaseră. Eram invadat de-un somn dulce și inexplicabil, care pornea nu din mine, ci din lucrurile din jur, din scînteierea candelabrului, a celor două vase chinezești așezate lîngă scara cu trepte și balustradă de stejar, din cerul marin al unei acuarele, din măciulia de fildeș a bastonului pe care Maie și-l pusese alături, rezemat de fotoliu. Încercam să stau drept, să-mi țin ochii deschiși, să fiu atent la ce spunea Tache Doi, dar îmi era imposibil. Undeva fusese lăsat un geam deschis, se auzea răpăitul picăturilor de ploaie, se simțea și-o undă răcoroasă, care însă nu-mi alunga somnul. Dimpotrivă, îl accentua.

Magda — cu șort și bonetă, amîndouă de culoarea smeurei cu frișcă — a intrat împingînd o măsuță cu rotile, precedată de un miros puternic de zahăr ars. Vreau să spun că întîi am simțit mirosul de zahăr ars și abia după o clipă am văzut-o și pe Magda. Maie s-a răsucit, i-a făcut semn să aducă măsuța lîngă fotoliile în care ne instalasem, apoi a început să toarne cafeaua în cești, tăcută și concentrată, de parcă ar fi oficiat un ritual. A umplut numai două cești. La a treia s-a oprit, a căutat-o cu privirea pe Magda și i-a spus :

— Pentru domnul Tin să aduci ceai de plante. A călătorit toată noaptea și ceaiul o să-i facă bine.

Măsuța era încărcată cu tot felul de bunătăți, iar Tache Doi avea o foame pantagruelică. După ce și-a pus singur două coniacuri, a început să înfulece ouă, cornulețe, pateuri, gem de măcieșe. Cornulețele mi s-au părut un deliciu ! Am luat și eu două. Erau cu șuncă și erau calde, se topeau în gură.

Magda s-a întors repede. A adus un ceainic de argint, care bîzîia și scotea aburi ca un vaporaș. Ceaiul pe care Maie mi l-a turnat într-un pahar înalt, avea culoarea siropului de vișine. Lămîia, însă, i-a schimbat-o brusc. Mi-am pus două bucăți de zahăr, le-am urmărit cum se

topesc, dar nu mai țin minte să fi băut ceaiul. Țin minte altceva. Că am urcat scara cu balustradă de stejar, apoi am intrat într-o încăpere albă, albă. Cum a ieșit Magda, m-am întins pe pat, am închis ochii, dar somnul mi-a dispărut brusc, de parcă aș fi avut pe obraz o crustă de gips și s-ar fi desprins singură. N-am stat mult întins pe pat. M-am uitat la ceas și nu-mi venea să cred : nu trecuse nici un sfert de oră ! Totuși parcă stătusem o noapte întreagă. Mă simțeam odihnit, bine dispus, de fapt era o stare pe care acasă n-o încercan decît rar, duminicile, cînd știam că trebuie să mă întîlnesc cu Daniel să plecăm în vreo excursie sau cînd aveam la școală serbare și eu urma să mă produc, adică urma să cînt la vioară. Nu era numai buna dispoziție, era și altceva, n-aș putea spune ce, o tristețe abia sesizabilă, o emoție ciudată și nerăbdarea de a apropia cît mai repede clipa plecării sau a începerii serbării. Acum nu trebuia să plec nicăieri, nu așteptam pe nimeni, nu aveam nici un plan precis. Din cîte înțelesesem, unchiul Alexandru și mătușa Asiza își petreceau concediul în Bulgaria, undeva pe nisipurile de aur de la Varna, școala avea să înceapă abia peste șapte sau opt săptămîni, Ioniță și Uca habar n-aveau că venisem. Poate că starea aceea de ușoară tristețe, de emoție și nerăbdare era legată de ei, de întîlnirea cu ei sau de întîlnirea cu orașul. Da ! În clipa asta mi-am dat seama că dincolo de geamul camerei, dincolo de acoperișurile roșcate care se zăreau prin perdeaua subțire, dincolo de crestetul înalt și ascuțit ca o săgeată al unui plop, mă aștepta necunoscut și îmbietor orașul pe care — gîndul mi se lămurea acum pe deplin — aveam să-l cutreier singur. Mă și vedeam, adică m-am văzut pe bicicletă pedalînd vijelios ca atunci cînd mă luam la întrecere cu Daniel. Am sărit din pat cu gîndul de a mă îmbrăca și apoi de a mă furișa în stradă. În clipa aceea am dat însă cu ochii de valiză, de vioară, de sacul de mînă — lăsate undeva lîngă dulap — și-am zîmbit, mai exact mi-am amintit că nu eram acasă, că n-aveam bicicletă și că, dacă vroiam totuși să văd orașul, trebuia să-l caut pe Tache Doi ori s-o pornesc pe jos.

Am deschis fereastra. Între timp, ploaia stătuse, cerul era albastru, iar pe frunzișul arborilor străluceau pică-

turi mari de apă. De jos, se ridica un miros de pămînt și de plante, altul decît cel de-acasă, un miros ciudat și necunoscut, care m-a muiat brusc, mi-a alungat starea aceea de tristețe, emoția ciudată și nerăbdarea, mi-a alungat gîndul de a pleca singur să cunosc orașul. Am rămas la fereastră. Jos se vedea o grădină cu pomi mulți — pruni, și meri, și vișini, — puși nu într-o ordine, ci la întîmplare, o grădină aproape sălbatecă, traversată de două cărări și năpădită de o iarbă deasă și înaltă, îngălbenită puțin și dată în spic ca grîul, o iarbă coaptă, bună de cosit, dar pe care, se vedea clar, n-avea s-o mai cosească nimeni. Întîi am crezut că grădina aparținea vilei în care locuia unchiul Alexandru. M-am aplecat pe geam și-atunci am văzut că era despărțită de vilă. Un gard înalt din plase de sîrmă, cum sînt gardurile din jurul terenurilor de tenis, despărțea grădina aceea sălbatecă de vila unchiului Alexandru. Între gard și zidul vilei era un loc numai cît să se strecoare un om. Vila vecină de care ținea grădina era ascunsă după o perdea de plopi canadieni. De fapt, nici nu știu dacă grădina ținea de vreuna din vilele care se zăreau ici-colo printre vîrfurile arborilor. Gardul care o înconjura din toate părțile era înalt de aproape trei metri. Singurul indiciu că grădina nu era părăsită cu totul părea să fie o umbrelă colorată din acelea care se văd vara pe terasele cofetăriilor. Cît am stat la geam nimeni n-a intrat în grădină. Umbrela, ca o ciupercă mare, roșie cu buline albe, părea uitată dintotdeauna acolo, printre vișinii bătrîni, noduroși și strîmbi.

Tocmai cînd vroiam să plec de la geam, pe una din cărările care traversau paralel grădina am zărit un bărbat. Răsărise parcă din pămînt. Se afla cam la opt-zece pași de gard, dar în urma lui nu se vedea nici o poartă, nici o spărtură cît de mică. Am mai spus, gardul era înalt de-aproape trei metri și închidea totul de jur-împrejur ca într-un țarc. Bărbatul înainta pe cărarea din dreapta. Purta bluză cu mîneci scurte, avea o chelie proeminentă și tîmplele albe. Cred că stătuse lungit în iarbă și eu nu-l văzusem. Acum înainta pe cărare îngîndurat sau preocupat de ceva, ori pur și simplu absent. Nu se uita nici la dreapta, nici la stînga, nici în față. Mergea cum merg lunatecii. În vila noastră — undeva la demi-

sol — s-a auzit un zgomot de vase sparte și el s-a oprit. Întîi s-a oprit, apoi a întors capul și s-a uitat atent în partea din care pornise zgomotul. Mi-a fost teamă să nu ridice ochii, așa că am plecat de la geam.

Am intrat în baie și după ce am făcut un duș rece, am încercat să-mi pun puțină ordine în lucruri. Am scos tot ce se putea scoate din valiză, haine, cămăși, flanele, le-am așezat în dulap, am îmbrăcat apoi pantalonii albi de buret, o cămașă flanelată, albastră cu dungi albe, foarte subțiri și discrete, pe care mi-o făcuse cadou domnișoara Zane, anul trecut, de ziua mea și înainte de a ieși, m-am oprit o clipă în fața oglinzii de la ușa dulapului. Eram superb! Străluceam ca în zilele mele bune. De obicei nu-mi place să mă uit în oglindă. Îmi găsesc totdeauna cusururi, pentru care — deși încerc să le trec repede cu vederea — sufăr îngrozitor. În primul rînd sufăr pentru că am gîtul prea lung. Acum eram superb, nu pentru că mi s-ar mai fi scurtat gîtul. Eram superb în cămașa albastră și în pantalonii albi de buret. Am luat de pe noptieră un pieptene, mi-am netezit puțin părul și am ieșit.

Ușa de la camera mea dădea într-un salon asemănător cu cel de jos. În prima clipă am crezut chiar că era același. Fotoliile, cele două canapele, șemineul, erau aidoma. Lipseau numai vasele chinezești și scara cu balustradă de stejar. Lipseau și oglinzile venețiene pe care le luasem drept ferestre. În schimb, aici era un pian. În aceeași clipă am observat că și mătasea cu care fuseseră îmbrăcați pereții avea altă culoare, era de un roșu întunecat, roșul pe care îl au prunele cînd sînt coapte, iar șemineul era dintr-o ceramică albastră, nu albă. M-am apropiat de pian, mi-am potrivit scaunul, dar n-am avut curajul să cînt, tăcerea din casă era prea adîncă. M-am învîrtit de cîteva ori cu scaunul, apoi m-am oprit și-aproape fără să vreau am căscat ochii la uși, la mulțimea de uși pe care abia acum le descoperisem și care se asemănau perfect una cu cealaltă. În primul rînd erau toate vopsite la fel — un alb spre albastru — aveau mînere masive de alamă închipuind aceeași vietuitoare bizară, jumătate pasăre, jumătate șarpe, dar ceea ce m-a derutat cu totul a fost un amănunt la prima vedere lipsit de

importanță. Cele opt uși (le-am numărat repede) erau așezate două cîte două în așa fel încît mi-a fost imposibil să ghicesc pe care din ele puteam să ies. Povestea a devenit și mai amuzantă cînd am înțeles că nici în camera mea nu puteam să mă întorc. Mă apropiasem de pian fără să mă uit în jur și-acum nu mai știam dacă mă apropiasem din stînga sau din dreapta. Dar chiar dacă aș fi știut mi-ar fi fost greu să-mi dau seama unde putea fi camera mea, pentru că în ambele părți erau cîte două uși la distanțe egale și asemănănîndu-se perfect între ele. Ce puteam să fac ?

Cele opt uși, înalte, albe, cu mînere masive închipuind acea vieţuitoare bizară, jumătate pasăre, jumătate șarpe, mă țineau deocamdată prizonier. Încercam să zîmbesc ironic, să mă amuz, însă toată povestea, trebuie să recunosc, mă cam dăduse peste cap. Întîi mi s-a făcut frică și primul gînd a fost să mă ridic din fotoliu, să încerc ușile, să strig sau să sparg ceva, orice, numai să pot atrage atenția celor din jur. Dar senzația de frică m-a părăsit repede. Și dacă mă gîndesc bine, nici n-a fost frică, ci altceva, o tulburare de moment, ceva ca o amețeală care trece repede. În schimb, pierdusem siguranța care mă ajuta de obicei să văd lucrurile așa cum sînt, adică să le deosebesc unele de altele după volum, formă, culoare. Stînd în fotoliu și privind în jur, mi s-a părut că pianul nu mai avea dimensiunile lui obișnuite, devenise nu știu cum mic, caraghios de mic. M-am uitat și spre celelalte lucruri și toate păreau teribil de mici. Erau ca niște jucării.

Am sărit în picioare și m-am năpustit cu umărul înainte spre una din cele opt uși. N-am ales. M-am năpustit aproape fără să mă uit. Ușa nu era încuiată, așa cum crezusem, și în clipa următoare m-am trezit în mijlocul unei camere, întins pe jos cît eram de lung. Plonjonul a fost teribil, puteam să-mi sparg capul, însă am avut noroc, n-am întîlnit nici o mobilă de care să mă lovesc. Un covor mițos ca o cergă acoperea parchetul, iar în fața patului se lăfăia o blană de urs. Era probabil ursul împușcat de unchiul Alexandru cînd fusese în Finlanda. Știam cîte ceva despre acest urs din discuțiile mamei cu Octav. De fapt, din reproșurile mamei. Unchiul

Alexandru stătuse în Finlanda aproape trei săptămîni. Dincolo de cercul polar, în Laponia, luase parte la o vînătoare și se întorsese acasă cu cel mai frumos trofeu obținut vreodată în incursiunile lui cinegetice : un mantou din foci aurii pentru mătușa Asiza și o imensă blană de urs polar, care fusese pusă în camera Ucăi. Trecuse bunicul pe la noi și se cunoștea. Mama repovestise tot ce știa de la el cu detașare și ironie, dar și cu o umbră de invidie, iar Octav, care făcea urticarie numai cînd auzea numele unchiului Alexandru, se ridicase din fotoliu și întrebase iritat :

— Și ce vrei, dragă, de la mine ? Să-ți fabric în laborator o blană de focă ?

Camera Ucăi — din clipa în care văzusem blana de urs nu mai aveam nici o îndoială că mă găseam pe teritoriile ei — era mare, era de trei ori mai mare ca aceea care mi se dăduse mie. Am vrut să mă retrag, dar curiozitatea m-a oprit. Nu mai pusesem niciodată piciorul în camera unei fete și tentația de a rămîne era mai puternică decît toate preceptele de bună-creștere ce mi le inoculase cu tenacitate Octav. M-am apropiat încet de blana albă ca neaua, am privit ochii de sticlă cu care mă fixa stăpînul ghețurilor și am zîmbit. Ochii aceștia n-aveau nimic de fiară. Erau ochi de păpușă, albaștri, naivi, puri. Nu prea departe am zărit un papuc de casă, un soi de opincuță aurie, care aducea mai degrabă a bibelou. M-am uitat să-i văd și perechea. Am zărit-o la vreo sută de kilometri lîngă unul din fotolii. În cameră erau două fotolii. Unul lîngă una din ferestre, celălalt lîngă dulap. Perechea opincuței aurii fusese lăsată lîngă fotoliul din apropierea prispapului. Tot aici, pe covor și pe brațele fotoliului, erau aruncate cîteva rochii, o duzină de pălării, o carte legată în piele verde, pe care am ridicat-o, curios să aflu ce citea Uca. Pe coperta interioară am silabisit stupefiat : Immanuel Kant, *Kritik der reinen Vernunft*, carte pe care o avea și Octav în bibliotecă, nelegată în piele și de aceea ponosită și amărîtă ca o rudă săracă.

Am închis ochii și-am încercat să mi-o închipui pe Uca citindu-l pe Kant, dar mi-a fost imposibil, pentru că acest lucru contrazicea tot ce știam despre ea de la bunicul. Ori de cîte ori venea bunicul pe la noi, trebuia

mai întîi să fi trecut pe la unchiul Alexandru. Acesta era traseul lui de ani de zile și nu l-ar fi schimbat pentru nimic în lume. Noi îi eram în drum. Oriunde ar fi vrut să se ducă, putea să treacă întîi pe la noi. Dar bunicul avea felul lui de a fi, de a-și împărți sau drămui dragostea pentru feciori. De aceea și vizitele pe care le făcea erau supuse unor reguli severe. Niciodată nu l-am auzit, atunci cînd îl întreba mama, să spună că vine de acasă. Răspunsul lui era mereu același : „Am fost pe la Alexandru", sau „Vin de la Alexandru". Iar mama sau Octav — asta cînd Octav nu era la școală — îl întrebau :

— Și nepoții ce fac ?

Octav nu întreba ce face unchiul Alexandru sau mătușa Asiza. Și nici mama. Singura întrebare pe care o puneau și unul și celălalt, era legată de nepoți.

— Ce fac nepoții ?

Bunicul părea să aibă răspunsul pregătit mai dinainte :

— Ce să facă ? Cresc ! Uca și-a tăiat părul.

De obicei, din răspunsurile bunicului, Ioniță lipsea. Numai cînd întrebarea se referea la amîndoi exista și el. În rest, nu l-am auzit niciodată pe bunicul să-i rostească numele. Totdeauna o aducea în prim plan pe Uca. Ce părere avea Uca despre căderea dinților, ce a făcut cînd a mers în prima zi la școală, de ce și-a ars pe rug cea mai frumoasă păpușă, cum a fugit într-o vară din tabără. În multe din aceste întîmplări cred că nu s-ar fi recunoscut nici ea, pentru că bunicul le privea dintr-un anumit unghi, care le schimba puțin, le înfrumusețea. Slăbiciunea lui pentru Uca era evidentă. Tot ce făcea ea, găsea la bunicul înțelegere și părtinire. Chiar cînd punea la cale sau cînd comitea cele mai mari boroboațe, el îi găsea circumstanțe atenuante, o absolvea de greșeli, le trecea în seama lui Ioniță. După el, Ioniță era capul tuturor răutăților. Punea boabe de piper în prăjituri, ulei în damigenele cu vin, bicarbonat în cafelele invitaților. La unchiul Alexandru venea lume multă : regizori de filme, actori, scenariști, balerine, compozitori, directori mari din ministere. Ei bine, odată Ioniță a tăiat toți nasturii de la paltoanele lăsate la vestiar. Uca, bineînțeles, i-a sărit în ajutor. A luat vina asupra ei. S-a sacrificat, așa cum se mai sacrificase de atîtea ori. Octav nu era acasă și bu-

nicul ne povestise întîmplarea numai nouă, adică mie și mamei. Știu că mama a întrebat :

— Dar ești sigur că nu a tăiat ea nasturii ?

Eu am sărit indignat :

— Cum, mamă ?! Nu crezi ce spune bunicul ?

Unchiul Alexandru a trebuit să ia măsuri severe. Ori de cîte ori mai avea invitați, o ducea pe Uca în camera ei și răsucea cheia în ușă cu mîna lui. Am vrut să întreb dacă Ioniță n-o ajuta să evadeze, dar m-am oprit la timp. N-ar fi avut nici un haz s-o ajute el. Cel care îi arunca o scară din fibre de rafie și-i întindea mîna să iasă pe fereastră eram eu. Zile și săptămîni m-am văzut, după aceea, salvatorul Ucăi. Aparițiile mele erau dintre cele mai neașteptate. Purtam mască, un sombrero uriaș, albastru sau roșu, și încercam să fiu cît mai misterios. Nu-i spuneam decît trei cuvinte :

— Vino ! Ești liberă !

În vara aceea n-a lipsit mult s-o întîlnesc cu adevărat la bunici. Numai Octav a fost de vină că n-am întîlnit-o. De obicei, cum isprăveam școala, îmi făceam bagajele și a doua sau a treia zi plecam. Plecam cu domnișoara Zane. Bunicul ne aștepta la gară cu docarul. Octav avusese un an greu, își luase multe ore sau ceva în genul ăsta și pentru că se simțea obosit, încă de pe la jumătatea ultimului trimestru ne-a anunțat că va merge și el să petreacă vacanța la țară. Mama a fost teribil de bucuroasă și s-a apucat de pregătiri. Nu se mai întîmplase de mult să plecăm toți trei în vacanță la bunici. Eu eram ametit. Pur și simplu nu-mi mai găseam locul. O vacanță cu Octav nu se întîlnea chiar pe toate drumurile. Totdeauna în vacanță, la țară, Octav se schimba, devenea altul. Cum punea picioarul pe scara docarului, își scotea ochelarii, cravata, haina, își sufleca mînecile și, bineînțeles, îi cerea bunicului biciul și hățurile. Mama spunea rîzînd :

— Fiți atenți, domnul profesor se pregătește pentru cea mai importantă experiență din cariera dumisale didactică : propagarea sunetului în natură. La primul punct se înscrie rotirea biciului prin aer, la al doilea vor fi lansate în eter cuvintele „dii, căluțule", iar la punctul al treilea se va încerca obținerea celui mai clar ecou din cîte s-au obținut vreodată.

Dar la sfîrșitul anului școlar, tezele, reexaminările, examenele l-au prins pe Octav pînă peste cap. Și cum el nu-i deloc expeditiv, a amînat plecarea la țară. Întîi o săptămînă, apoi două, apoi într-o dimineață, la cafea, l-am auzit întrebînd-o pe mama :

— Ce faci cu Tin ? De ce nu-l trimiți la bunici ?

Eu eram de față, dar Octav vorbise ca și cînd n-aș fi fost. Mama, contrariată, i-a căutat privirea :

— Credeam că mergem împreună.

— Sînt ocupat. Să plece singur.

Știam ce sens dădea Octav acestor cuvinte. Din nou trebuia să suport toată vara glasul dogit și obositor al domnișoarei Zane. Dar n-aveam ce face. Zarurile fuseseră aruncate. Încă înainte de prînz profesoara mea de vioară a intrat în curte, pregătită de drum. Își pusese cunoscuta și răscunoscuta pălărie cu voaletă neagră, pardesiul de alpaga, pantofii de lac. Bineînțeles, nu-și uitase poșeta de voiaj — mare cît două valize — și burdușită cu tot felul de partituri, doctorii și ierburi culese cu mîna ei pentru ceaiuri.

Bunicul ne aștepta la gară. După ce m-am urcat în docar, m-a întrebat :

— De ce-ai întîrziat atîta ? Au fost pe-aici Uca și Ioniță. Dacă veneai alaltăieri îi mai prindeai.

Am lăsat vorbele bunicului să treacă pe lîngă mine, fără măcar să clipesc.

N-am întrebat nimic, nici atunci, nici mai tîrziu, însă eram atent la tot ce se vorbea în casă. Uca și Ioniță au stat puțin la bunici, vreo cinci zile, dar s-a vorbit despre ei de parcă ar fi stat cinci veri. Ioniță a spart un geam, a dărîmat poarta de la uliță, a devastat livada. În livadă erau opt meri vărateci și nici unul n-a rămas întreg. Însă bunicul era incorigibil. Din nou atribuia lui Ioniță aproape tot ce făcuse Uca. De astă dată însă nu mai era mama care să i se alieze ori să-i treacă exagerările cu vederea. În schimb exista un martor imparțial : bunica. Ea își vedea de treburi, nu părea atentă la ceea ce spunea el, dar, cum se ivea o neconcordanță, întreba :

— Ce spui tu, Alexandre ? Geamul de la bucătărie l-a spart Uca, nu Ioniță.

Bunicul nu era surprins de intervenție, dar nici nu revenea asupra celor spuse. Dădea din cap hotărît :

— Știu eu mai bine. Ioniță l-a spart. N-a venit el să-ți spună ?

— A venit, pentru că n-a avut încotro. Pentru că îl mîna din urmă soră-sa, cu acul de cojocărie.

Oricît ar părea de ciudat, însă ceva din atitudinea părtinitoare a bunicului mi se transmisese și mie. Uca mă atrăgea prin purtarea ei băiețoasă, prin isprăvile neobișnuite, răsunătoare. Eu mă jucam puțin și de aceea poate simțeam nevoia unei compensații, tînjeam după un tovarăș de năzdrăvănii. L-aș fi ales pe Ioniță, dar prea semăna cu mine, prea ne potriveam în multe, ca să ne și tolerăm. Da, tînjeam după un tovarăș de joacă, dar nu mă gîndeam să fie neapărat băiat și nici fată. Gîndul mă ducea la ceva intermediar, adică și băiat și fată. Și Uca părea să întruchipeze cum nu se putea mai bine acel gînd.

A fost o vară dominată de gesturile ei insolite, de capriciile și gusturile ei. Tot ce altă dată nu-mi plăcea la bunici, un anume obiect, un anume ungher din casă sau din curte, un anume drum, căpăta un interes deosebit, ori pur și simplu își schimba înfățișarea din clipa în care aflam că acel obiect, acel ungher ori acel drum îi plăcuse Ucăi. Așa s-a întîmplat cu tacîmurile. Bunica Octavia nu punea la masă tacîmurile bune — linguri, cuțite și furculițe de argint — decît de două-trei ori pe an, de sărbători. Cu mine făcea însă excepție. Îmi punea tacîmuri bune în fiecare zi. Eram singurul care se folosea la masă de lingură, cuțit și furculiță de argint. Așa am fost obișnuit de cînd eram mic și mi se părea cît se poate de firesc să fie așa. Nefirescul și nu atît nefirescul, cît ridicolul din această situație, mi s-a relevat abia cînd am aflat că Uca preferase tacîmurilor bune — cu care a vrut bunica să o răsfețe — pe cele de fiecare zi. Poate că n-aș fi aflat acest lucru, însă într-o seară pe masă a apărut o lingură de lemn cu coada mai scurtă. Bunicul a dat-o la o parte, rîzînd :

— Asta-i bună de aruncat pe foc, Octavie. De ce-o mai pui pe masă ?

— E lingura Ucăi ! a spus bunica. Ea a rupt-o, ei o să i-o dau ori de cîte ori o mai veni pe-aici. Că i-am pus tacîmurile bune și nici n-a vrut să se uite la ele.

— Ce ai cu fata ?, a întrebat bunicul. Nu-i poți ierta că ți-a refuzat bunătate de tacîmuri ? Da poate că n-a vrut să te refuze. Poate că a vrut să nu ne jignească separîndu-se de noi. La asta de ce nu te gîndești ?

A fost cred, cel mai mare bobîrnac pe care l-am primit vreodată. M-am ridicat de la masă pretextînd că nu mi-e bine, iar a doua zi am cerut să mi se schimbe tacîmurile. Bunica Octavia n-a înțeles ce vreau. Mi-a adus tot tacîmuri de argint.

— Astea ce au ? a întrebat mirată. Nu-s curate ? Eu nici n-am ridicat ochii, am spus repede :

— Vreau să mănînc laptele cu lingură de lemn.

Vroiam, de fapt, altceva. Vroiam să mănînc cu lingura Ucăi, dar nu puteam s-o cer, așa, tam-nesam. Pentru asta am recurs la altă stratagemă. Am lăsat să treacă vreo cîteva zile, am luat o lingură de lemn și, după ce i-am rupt coada, am schimbat-o cu aceea care fusese a Ucăi.

Kritik der reinen Vernunft nu era o carte care să aibă ce căuta în camera unei fete de 17 ani. Adică nu oferea o lectură comestibilă. Cred că se rătăcise aici printre pălării și rochii mai mult dintr-un capriciu. Am lăsat-o la picioarele fotoliului — unde o găsisem — și m-am apropiat de fereastră. Jos se vedea grădina cu pruni și meri și vișini, grădina aceea aproape sălbatică, împrejmuită cu gard din plase de sîrmă. Unghiul din care se vedea nu era schimbat. Vreau să spun că nu se deosebea de acela de la fereastra camerei mele. Am căutat un reper care să-mi risipească această impresie — eram convins că e numai o impresie — dar cele două cărări paralele, iarba înaltă, îngălbenită puțin și dată în spic ca grîul, bărbatul care se plimba îngîndurat m-au făcut să înțeleg ceea ce nu înțelesesem din prima clipă. Că fereastra de la camera Ucăi era foarte aproape de fereastra camerei mele, că printr-o întîmplare mai mult decît norocoasă eram sau aveam să fim vecini. Descoperirea m-a dat gata și-o clipă m-am văzut sărind, mergînd în mîini, făcînd tumbe de saltimbanc pe covorul mițos și pe blana albă de urs. Bineînțeles, n-am sărit, n-am mers în mîini, n-am făcut nici

tumbe, îmi pusesem cei mai eleganți pantaloni, cea mai frumoasă cămașă, în plus, Octav mă obișnuise, cu severitatea lui exagerată, să-mi reprim aproape toate sentimentele. Nu trebuia să rîd, nu trebuia să cînt, nu trebuia să vorbesc decît cu măsură. Uneori, chiar și zîmbetul îmi era cenzurat.

— Zîmbești prea mult, îmi spunea. Dai dovadă de superficialitate.

Alteori, eram frivol, n-aveam pudoare, imaginație, tact. Ca să nu mai fiu „o decepție", am început să mă supraveghez, să vorbesc puțin, să zîmbesc și mai puțin, să-mi măsor gesturile, să trăiesc bucuriile sau decepțiile mai mult cerebral. Puteam să fiu teribil de bucuros sau îngrozitor de trist, fără ca cei din jur să observe. Eram un orgolios și, ca toți orgaliosii, sensibil și la cea mai neînsemnată laudă. O aluzie cît de vagă a unui coleg sau profesor despre talentul meu, sau despre calitățile mele de elev — intelingență, voință, perspicacitate — mă făceau să explodez de bucurie. Dar această bucurie exploda nu în afară, ci înăuntru. Cînd un coleg primea o notă bună, alerga prin clasă, sărea peste bănci, flutura carnetul să-l vadă toată lumea. Și eu alergam, săream, fluturam carnetul, dar numai în închipuire. Din ce în ce mai des aveam senzația că mă aflam într-o sală de cinematograf, că priveam cele mai vesele filme, că rolul principal din aceste filme îl jucam eu și tot eu eram, de fapt, singurul spectator.

Am plecat de lîngă fereastră și din camera Ucăi așa cum plecam de pe scenă ori de cîte ori mă produceam la vioară, cu fruntea sus, nepăsător și neatent la ce se petrece în jur, întors mai mut în mine, bucuros, însă bucuros poate nu atît că eram sau urma să fiu vecin cu Uca, ci pentru că făcusem singur această descoperire.

În salonul de jos storurile groase de tafta fuseseră ridicate. La lumina zilei mătasea care îmbrăca pereții pierdea ceva din strălucire, era mai întunecată. Trecînd pe lîngă cele două canapele, pe lîngă șemineul de ceramică albă, pe lîngă oglinzile venețiene, am regăsit în mine aproape intactă dorința de a porni să cutreier singur orașul.

M-am strecurat afară pe ușa mare din față.

Am văzut orașul, dar nu singur, mi l-au arătat Uca și Ioniță și băieții cu care s-au întors de la reuniune, adică băieții și fetele, pentru că erau și vreo cinci-șase fete și toate purtau pantaloni strîmți, bluze largi cu croială bărbătească, părul rebel și nici o panglică, nici un cercel, nici o podoabă, încît puteam să jur că-s băieți.

Ușa masivă de la ieșire, cu mîner din fier forjat, fier țigănesc bătut cu ciocanul, nu era grea așa cum crezusem. S-a deschis ușor. Abia am atins mînerul rece — i-am simțit răceala în podul palmei — și ușa a cedat. S-a deschis singură. Mai tîrziu, Ioniță mi-a explicat că se deschide sub impulsul unui arc. Mi-a spus asta cu un zîmbet ironic, ironia fiind adresată, bineînțeles, unchiului Alexandru, fricilor lui.

— Tata e obsedat de frica hoților. A cheltuit o groază de bani cu instalarea sistemului de alarmă care e complet inutil.

Ioniță nu vedea și nici nu văzuse vreodată pentru ce s-ar fi ostenit niște hoți să le treacă pragul. Aur n-aveau, adică nici mînerele de la uși, nici lada de zestre pe care Maie o păstra cu sfințenie la ea în cameră, nici biroul unchiului Alexandru, nu erau de aur, iar tablourile depozitate la demisol, erau toate mediocre. Unchiul Alexandru le primise cu dedicație de la fel de fel de iluștri necunoscuți cărora de înlesnise cîndva să deschidă expoziții. Ceilalți, care fuseseră ajutați să expună la Veneția, la Viena sau la Paris, se bucurau de un regim mai bun. La mansardă, o cameră destul de spațioasă, nu era numai depozit, ci și un soi de expoziție, un salon de pictură pe care unchiul Alexandru îl arăta tuturor invitaților, fără excepție. În toată casa, Ioniță nu-și mai amintea prin ce miracol se rătăciseră și cîteva picturi de valoare. Un Cézanne, un Renoir și trei pînze de Țuculescu. Pînzele lui Țuculescu stătuseră pînă în urmă cu doi-trei ani tot în camera de la demisol. Unchiul Alexandru îl cunoscuse personal pe Țuculescu, îi făcuse și cîteva vizite în atelier. A fost tîrît acolo de un tip cam trăznit, unul Mavromati. Un rafinat în felul lui. Ioniță spunea cu admirație că dacă n-ar fi fost alcoolic în ultimul hal, i-ar fi băgat în buzunar pe toți consilierii din minister. Așa cap avea.

Și gust, și cunoștințe. Pe unchiul Alexandru îl tîrîse în atelierul lui Țuculescu, zicîndu-i că a descoperit cel mai mare pictor de la Grigorescu încoace. Unchiul Alexandru s-a lăsat greu convins, dar s-a lăsat și pînă la urmă s-a dus. Vărul meu nu știa dacă îl impresionase pictura lui Țuculescu — „pentru că tata nu prea se pricepea" — însă, lucru cu totul surprinzător la el, a vrut să-l ajute. A vrut chiar să-i deschidă expoziție.

— Să știi că astă i se întîmplă rar. Tata e prudent, așa-i place lui să spună... Dar de fapt, cred că numai profesorul Mavromati l-a convins să se bată pentru expoziție. Ai să-l cunoști pe profesor și-ai să-mi dai dreptate. Vine pe la noi aproape în fiecare zi. Mă pregătește pentru examenul de admitere la arhitectură. E mentorul meu.

Unchiul Alexandru s-a bătut, mai exact a încercat să pregătească terenul, dar la ora aceea pictura lui Țuculescu era considerată o aberație. N-a reușit să facă nimic. Ultima oară a fost singur la Țuculescu și s-a întors acasă cu trei pînze pe care Maie le-a dus în camera de la demisol. Acum pînzele erau puse în salonul cel mare, la vedere, iar unchiul Alexandru, pentru că toată lumea și-a amintit că a vrut cîndva să-i deschidă expoziție lui Țuculescu, trece drept un Mecena și un subtil cunoscător de artă.

— Tata se laudă acum cu Țuculescu. O să-l auzi, își face o glorie din faptul că l-a cunoscut, deși atunci i-a adus numai necazuri. Degeaba zîmbești.

Ioniță a ieșit din camera mea la fel de neașteptat precum intrase. N-am apucat să mă explic. Zîmbisem nu pentru că i-aș fi pus la îndoială spusele, cum probabil înțelesese. Zîmbisem pentru că în felul lui malițios și ironic îl descoperisem pe Octav. Și zîmbetul și clipirea ochilor și zvîcnirea umărului stîng erau toate ale lui Octav.

Am rămas cîteva clipe pe treptele de piatră de la intrare uimit că nu vedeam vișinii, cei trei vișini și masa din scînduri groase de plop lucrată de Octav, că nu vedeam straturile cu garoafe japoneze, cu fucși albi și gențiene. Era uimirea pe care o resimțeam și la bunici, vara, în vacanță. În primele dimineți nu mă puteam obișnui ori pur și simplu uitam că nu sînt acasă și, cînd ieșeam,

eram surprins că nu vedeam curtea, vișinii ori măcar gladiolele înalte care mă însoțeau, în tunicile lor roșii de husari, pînă la poartă.

Aici, la unchiul Alexandru, curtea era la fel. În primul rînd n-avea nimic din abundența vegetală care năpădea de obicei curtea noastră. Un pietriș mărunt, alb, de marmoră sfărîmată o acoperea în întregime. Singura vegetație era vița cățărătoare — care acoperea complet fațada clădirii — și niște arbuști mărunți de un verde întunecat, lucios, aduși probabil de pe țărmurile Mediteranei și plantați pe lîngă gardurile din dreapta și din stînga. Un soi ciudat de plantă părea și fîntîna țîșnitoare din mijlocul curții. Doi delfini din fontă neagră se avîntau într-un salt acrobatic din mijlocul bazinului, aruncînd fiecare cîte un jet puternic de apă, care se răsfira și recădea apoi cu fosnet mătăsos.

Cred că Maie văzuse ori auzise de departe — poate chiar din capătul străzii — alaiul gălăgios cu care se întorceau Uca și Ioniță, altfel nu-mi explic de ce a trimis-o pe Magda după mine. Magda își schimbase boneta și șorțul, acum purta o rochie albastră cu guler alb de școlăriță.

M-a ajuns aproape de poartă și a îngăimat repede cu un glas gros :

— Maie vă roagă să mai așteptați puțin. Să vină domnișoara Uca și domnul Ioniță...

Nu m-a privit. În timp ce vorbea se uita spre poartă. S-a întors apoi încet, ca o păpușă mecanică și s-a îndreptat nu spre intrarea principală, ci spre celelalte două intrări din spatele vilei. Am ridicat ochii și la unul din geamurile de la etaj am zărit-o pe Maie. Avea pe umeri aceeași pelerină neagră, iar în priviri zîmbetul ei bun de călugăriță. Ce puteam să fac, decît să-i ascult rugămintea transmisă prin Magda ?

Am început să mă plimb nehotărît prin curte. Făceam pași mici și priveam din cînd în cînd spre intrarea principală. Credeam că dintr-acolo aveau să apară Uca și Ioniță. Soarele era sus, nu însă atît de sus încît să reteze ori să facă să dispară conul de umbră pe care acoperișul ascuțit al vilei îl arunca pînă în apropierea fîntînii țîșnitoare. Spun pînă în apropiere, fiindcă numai bazinul de

marmoră roșie era în umbră. Jeturile de apă aruncate de cei doi delfini străluceau viu în soare. Îmi plăcea forma pe care o lua apa în cădere. Avea ceva din silueta unei sălcii plîngătoare. O salcie mai mult sau mai puțin stilizată, bineînțeles. Atras de fîșiitul apei, de răcoarea pe care o împrăștia în jur, n-am văzut cînd a plecat Maie de la geam. N-am văzut nici cînd s-a deschis poarta cea mare. Am simțit însă că se întîmplă ceva și am întors capul. În curte intrau cu toată viteza două mașini : o limuzină argintie, cu botul lung ca de știucă și cu niște aripi joase, albe, urmată la numai cîțiva metri de un bondar mic, roșu, un „Volkswagen" decapotabil. De fapt amîndouă mașinile erau decapotabile. Din ele, niște lungani în costume de carnaval îmi făceau semne cu mîna. Unul din ei a sărit din mers și s-a îndreptat vesel spre mine. Am avut un șoc, un fel de recul cri nu știu cum să-l mai numesc, pentru că m-am văzut, în carne și oase, alergînd cu brațele întinse. Vreau să spun că cel ce alerga semăna atît de bine cu mine, încît am avut impresia că cineva — ca să facă o glumă — îmi pusese în față o oglindă. Același șoc l-a încercat probabil și pe vărul meu, care s-a oprit la cîțiva pași și m-a privit lung, fără să poată scoate un cuvînt. Abia cînd s-au apropiat și ceilalți a înaintat spre mine, de data asta însă fără convingere și mai ales fără efuziunea din primele clipe. Mi-a întins mîna și a spus sec :

— Tin, te rog să mă ierți că n-am ajuns la timp la gară. Stau cam prost cu geografia și-n loc să venim la acceleratul de Suceava, care sosește la ora șase, ne-am dus la cel de Iași, care vine la opt și ceva, pe deasupra a mai avut și o jumătate de oră întîrziere. *Mea culpa!*

În timp ce vorbea, simțeam că asemănarea dintre mine și Ioniță, asemănarea aceea teribilă care aproape mă paralizase dispărea. Ioniță era mai scund aproape cu un cap decît mine, mai subțirel, adică mai firav, și-un pic mai blond. Și mai era ceva, în mișcarea buzelor, în felul cum rostea cuvintele se insinua ceva străin mie, ceva care nu-mi aparținea, o aroganță, o suficiență, o mulțumire de sine, un dispreț suveran pentru tot ce-l înconjura.

Băieții care făcuseră cerc în jurul meu nu purtau costume de carnaval, cum crezusem în prima clipă, deși extravaganța din îmbrăcămintea lor, culorile bluzelor sau ale pantalonilor erau prea tari, prea violente. Un lungan care mi-a strîns mîna ca într-un clește și pe care Ioniță l-a împins spre mine, spunînd : „ăsta-i Doru Lupșa, zis Corsicanul !“, purta niște pantaloni foarte strîmți, de un mov întunecat, și o bluză largă de culoarea caiselor coapte. În plus avea și o barbă, o barbă destul de mică și de rară, încît, dacă nu-l priveai mai atent, puteai să crezi că-i nespălat. Nu înțeleg de ce impresia aceea că erau nespălați mi-a fost întipărită și de ceilalți care s-au recomandat singuri, strîngîndu-mi mîna ori numai înclinînd capul.

N-am reținut nici un nume, pentru că mă simțeam ca în apropierea unui roi de albine. Privirile unora, zîmbetele altora erau acide și descurajatoare. Mi-am dat seama imediat că superbul meu costum — bluza de flanel albastră, cu dungi subțiri, albe și pantalonii de buret — îmi jucase renghiul, nu făcea nici doi bani. În ochii tuturor eram un biet provincial îmbrăcat cu grijă, cu pedanterie, dar demodat și ridicol. Aici la mare cinste păreau să fie jegul, cuvintele tari, glumele grosolane. O astfel de glumă a fost rostită chiar de Corsican. Cum s-au terminat prezentările, m-a prins de după umeri și a întrebat, făcîndu-le celor din jur cu ochiul :

— Și cum e, amigo ? Ia spune, cînd ai coborît din tren, ai luat ceva în gură ?

Cred că temperamental îl moștenesc pe Octav și grosolăniile mă inhibă. De data asta însă n-am simțit nici o reținere. Am spus destul de degajat :

— Da, am găsit la chioșcul cu răcoritoare niște rahat cu nucă !

Nu era nimic inteligent în ce spusesem. Dimpotrivă, era tot o grosolănie ceva mai deghizată ca a Corsicanului, dar efectul produs asupra celor din jur a fost fantastic ! Acțiunile Corsicanului au scăzut brusc, în schimb s-au ridicat ale mele. Într-o clipă am devenit „Cineva“. Obținusem o victorie decisivă, totală care m-a ridicat brusc în ochii tuturor, nu însă și în ochii mei. Nu mi-au plăcut niciodată succesele facile, nu mi-a plăcut mai ales să

trișez. Ori acum aveam senzația ciudată că trișasem. Însă trișasem inabil, naiv, în văzul tuturor, iar cel trișat eram chiar eu. Altfel nu-mi explic de ce se prefăceau că nu văd.

În tren, scăpat de dragostea tiranică a mamei, de dădăceala agasantă a domnișoarei Zane, de severitatea lui Octav, aruncasem toate măștile, hotărîsem să fiu eu, cel adevărat, cel pe care nu-l cunoștea încă nimeni, nici măcar Daniel. Dar cît mă înșelasem ! Intrarea în această faună bizară mă obliga să fiu circumspect, prudent, să apelez iar la vechea recuzită, să-mi confecționez o mască, dar nu de bufon. Lunganii aceștia care miroseau îngrozitor a sudoare, care își peticiseră bluzele la coate, care afișau jegul și grosolăniile ca pe niște blazoane, dar încercau subtil să rîdă de mine, trebuiau puși la punct !

Printre cei care mă decretaseră victorios și mă aplaudau zgomotos am observat și două fete. Dădusem mîna cu ele, își rostiseră probabil numele, dar eu abia acum le descoperem, adică le deosebeam de băieți. Una dintre ele, cu pantaloni verzi și o bluză indigo, s-a repezit spre grupul celor care coborîseră din bondarul roșu, strigînd încîntată :

— Uca, vărul tău e teribil de drăguț. Și are o replică tăioasă ca un brici. L-a făcut mat pe Corsican !

Nu mi-a plăcut entuziasmul exagerat al domnișoarei cu pantaloni verzi, iar epitetele folosite mi-au trecut pe lîngă ureche. Am simțit în schimb, cum tot sîngele îmi năvălește în obraji. Uca se afla deci printre fetele din celălalt grup. În sfîrșit, aveam s-o văd !

Spre surprinderea mea însă, și spre hazul tuturor celorlalți, una dintre fete a dus un deget la buze, apoi a spus ca și cînd s-ar fi început un joc :

— Sîntem patru fete și toate patru purtăm același nume : Uca. Tin trebuie să spună care-i verișoara lui.

Era iar o glumă, de data asta o glumă mai subtilă, care conținea în ea multă candoare și multă poezie. Mi se întindea un buchet de trandafiri, patru trandafiri de sorturi și culori diferite, și eu trebuia să-l aleg pe cel mai frumos. Uca știa, și știau și celelalte fete că n-o văzusem niciodată. Se gîndise deci la mine, așteptase această întîlnire așa cum o așteptasem și eu ! Rîsetele și amu-

zamentul au luat sfîrșit. Am înaintat spre cele patru fete încet, și grav, și sincer, caraghios de grav și de sincer. Luasem în serios această glumă. Nu mi-a trecut nici o clipă prin cap să mă eschivez, să răspund tot printr-o glumă, poate mai puțin deșteaptă, dar oricum să nu fac acei pași — zece, cincisprezece — cîți or fi fost. Am uitat să-mi pun mască și am înaintat complet descoperit, *eu, cel adevărat*. Nu bănuiam că acea glumă, acel buchet de trandafiri putea să ascundă și spini. Fata spre care m-am îndreptat și pe care am luat-o de mînă era cea mai frumoasă, dar nu era Uca !

Verișoara mea care se ascundea după niște ochelari cu lentile groase — una de cinci dioptrii, cealaltă de șapte, după cum aveam să aflu mai tîrziu — a zîmbit amuzată ca și ceilalți, m-a sărutat pe amîndoi obrajii, așa cum mă sărutase și Maie, dar spinul acelei glume, de care — repet — n-am știut să mă feresc, mi-a întunecat toată ziua.

Bondarul roșu condus de Ioniță, urmat la mică distanță de limuzina argintie, a străbătut în lung și-n lat tot orașul. Stăteam pe bancheta din spate între două fete — cea din stînga era chiar aceea pe care o luasem drept Uca — mi se arătau străzi, clădiri, dar eu nu vedeam nimic. Eram opac la tot ce mă înconjura.

În Piața Romană, Ioniță a stopat și a făcut un semn spre barul din colț. Corsicanul, de la volanul limuzinei argintii, a făcut și el un semn și imediat au parcat pe o străduță îngustă, lăturalnică. A coborît toată lumea, veselă și gălăgioasă. Corsicanul și-a scos ochelarii de soare și a spus :

— Fetelor, s-a făcut cald. E cazul să ne răcorim cu ceva. Pepsi, citro, ananas ori mazagran.

Uca a bătut din palme :

— Eu vreau ananas !

— Perfect ! a spus Corsicanul. Cine are bani ?

Băieții s-au uitat unul la altul și au înălțat din umeri. N-aveau bani nici unul. Ca să mă reabilitez măcar cît de cît în ochii Ucăi, am dus mîna la buzunarul de la spate unde aveam portofelul și am zis :

— Plătesc eu.

Corsicanul și-a frecat barba și a mîrîit :

— Ești foarte amabil, fratello, dar nici așa să n-o luăm ! Fii mai puțin generos cu banii babacului, că or să-ți trebuiască !

S-a întors spre unul dintre băieți, unul negricios și costeliv și l-a întrebat :

— Ce zici, Horațiu, faci rost de niște bani ?

Cel întrebat și-a încrucișat brusc ochii și s-a întors spre mine, cu mîna întinsă :

— Dă-mi un leu !

M-am uitat lung la el. Nu știam ce să cred. Ioniță, vărul meu, a rîs :

— Dă-i dacă-ți cere !

Am scos un leu de metal și i l-am pus în palmă. Horațiu Bîrsan — ăsta era numele lui întreg — ne-a făcut semn cu capul să-l urmăm. Am traversat strada spre clădirea din colț. Clădirea aceea nouă, cu niște coloane, și cu tot felul de magazine la parter. Horațiu Bîrsan și-a băgat brațul drept sub bluză, s-a așezat pe dalele de piatră de la intrarea unuia din magazine — un magazin de confecții, mi se pare — și-a răsucit picioarele nefiresc, de parcă ar fi vrut să execute un exercițiu de Yoga, și-a încrucișat iar ochii și a rămas așa, cu mîna întinsă la trecători. Fetele păreau obișnuite cu toată scamatoria asta, nu i-au dat nici o importanță, au început să se uite prin vitrinele magazinelor. Ioniță, Corsicanul, ceilalți trei băieți stăteau ceva mai departe, fumau și cînd vreun trecător scăpa un ban în palma întinsă a lui Horațiu, făceau un haz teribil. Era spre prînz, era cald, trecătorii abia se mișcau și fetele s-au plictisit.

Uca s-a întors și a întrebat :

— Mai așteptăm mult ? Eu mor de sete !

Corsicanul a dus două degete la gură și a fluierat. Horațiu Bîrsan a sărit în picioare ca ars, și-a potrivit ținuta, apoi a început să se uite în jur uimit, teribil de uimit. S-a apropiat de noi fără chef, strîmbînd din nas :

— N-a ieșit decît pentru două sticle de pepsi.

— Nu-i nimic, a decretat Corsicanul. Ia-le pentru fete, și-n douăzeci de minute vă duc într-un loc unde o să ni se pregătească un prînz regesc. O să facem și puțină baie, o să fie strașnic !

Fetele au băut cele două sticle de pepsi pe stradă, în fața barului, trecîndu-și-le una alteia, așa cum și le trec birjarii sau căruțașii în piață.

Locul unde ne-a dus Corsicanul să prînzim era o fermă de stat. Am ieșit din oraș pe lîngă o pădure, am trecut Argeșul sau altă apă, nu mai țin minte exact, și am ajuns la un fel de conac destul de izolat. Așa cred că înainte acolo fusese un conac boieresc. Am intrat întîi pe o alee de platani, platani adevărați, care a ținut vreo trei kilometri. Apoi așa, ca într-un luminiș de pădure, a apărut o vilă în stil brîncovenesc, cu peluză și un iaz care se întindea pînă departe, nici nu-i vedeai capătul. Dintr-un pavilion mai mic din bîrne vopsite cu smoală a apărut un ins cam rotofei, cu mustață și cu o șapcă de jocheu pe cap. Corsicanul i-a strigat de departe :

— Directore, colegii mei vor să pescuiască, să facă și puțină baie și, ce să mai lungim vorba, dumneata știi cum trebuie primiți niște oaspeți !

Omul cu șapcă de jocheu a clătinat din cap înțelegător :

— Știu tot, nici o grijă. O să vă simțiți ca acasă. Vin, din care să vă servim ? O băbească, o tămîioasă românească ?

Corsicanul a făcut plictisit un gest cu mîna.

— Ce rost au întrebările astea, care pot să încurce chiar și pe specialiști ?

Omul cu șapcă de jocheu a zîmbit măgulit și a adăugat :

— Undițele sînt în șopronul de lîngă debarcader.

Am luat fiecare cîte una și ne-am apropiat de iaz. Peștii din iazul acela păreau dresați. Se năpusteau la cîrlige așa cum se năpustesc găinile cînd le arunci grăunțe. În zece minute fiecare dintre noi prinsesem cîte doi-trei.

A apărut o femeie mai în vîrstă și i-a strîns într-un coș de nuiele. Corsicanul a întrebat-o :

— Știi cum să-i gătești, mătușă Florentino ? Pe cărbuni cu puțin mujdei.

Femeia a dat din cap, fără să ne privească.

— Știu, vai de mine, că doar numai asta fac !

Ioniță a mai prins doi crapi, dar i-a aruncat înapoi în iaz. Undițele au fost strînse și duse sub șopronul de lîngă debarcader. Apoi toți s-au dezbrăcat și au sărit în iaz.

— Apa, striga fata pe care o luasem drept Uca, e grozavă!

Eu stăteam mai la o parte, pe mal, și-i priveam. Horațiu Bîrsan a ieșit și a spus că dacă vreau îmi dă slipul lui, că el poate să facă baie și în pantaloni, că țin la tăvăleală. N-am primit. M-am tras la umbra unui arțar și am rămas în picioare.

Prînzul a fost într-adevăr regesc ! Ciorbă pescărească, saramură, pui fripți pe jăratec. La plecare omul rotofei, cu șapcă de jocheu pe cap, a ieșit în fața pavilionului din bîrne. Corsicanul i-a făcut semn cu mîna :

— Mulțumesc, directore !

Omul a dat din cap, dar n-a răspuns nimic.

Cînd am intrat în oraș se făcea seară. Ana-Maria, fata pe care o luasem drept Uca, ne-a invitat la ea. Invitația a fost primită cu bucurie, cu exclamații, cu scandal aproape.

— Dansăm ? a întrebat Ioniță.

— Altfel nici nu vă invitam ! a spus Ana-Maria și s-a uitat la mine într-un fel anume.

Era teribil de frumoasă, dar cam liberă în expresii, cam frivolă și de aceea mi se părea puțin antipatică. Ori, cine știe ? Poate că numai mie mi se părea antipatică. Poate că dacă ghiceam și nu făceam gafa aceea, pentru care Uca n-avea să mă ierte niciodată, acum nu mi s-ar mai fi părut antipatică.

— Eu aș vrea să mă întorc acasă ! am spus. Mă simt cam obosit !

Uca m-a privit pentru prima dată — toată ziua mă ignorase cu bună știință, de parcă nici n-ar fi luat act de prezența mea — m-a privit, dar n-a zis nimic. Ceilalți mi-au întîmpinat cuvintele cu proteste violente. N-am avut încotro și-a trebuit să-i urmez. Corsicanul m-a bătut pe umăr înțelegător :

— E chestie de antrenament, fratello ! Nu-i nimic, te obișnuiești.

S-a dansat mult, s-a rîs, s-au făcut glume și grosolane și mai subțiri. Toți erau veseli, euforici aproape. Numai eu nu puteam să-mi descleștez fălcile, să spun un cuvînt. Nu izbuteam nici să zîmbesc, deși făceam eforturi teribile să-mi confecționez o mască veselă.

Într-un tîrziu am ieșit pe terasă, iar acolo m-am trezit lîngă mine cu Horațiu Bîrsan. Nu-i auzisem pașii și-o clipă am avut impresia că răsărise din grădina care se bănuia aproape, în întuneric. M-a întrebat :

— Te-ai plictisit ?

Am vrut să-l privesc, dar mi-a fost teamă să nu înceapă iar s-o facă pe clownul. Mai exact, mi-a fost teamă să nu-i întîlnesc privirea încrucișată, ochii aceia îndreptați oribil unul spre altul. M-am întors cu fața spre salonul luminat puternic și i-am spus :

— Nu m-am plictisit, dar aș vrea să plec și nu știu cum să ajung acasă.

A zîmbit :

— Dacă vrei, te conduc eu.

N-am stat să mă gîndesc prea mult. Am întrebat :

— Pe unde am putea ieși, ca să nu ne vadă ceilalți ?

Horațiu a arătat cu mîna spre grădina întunecată.

— Pe aici !

O alee ne-a condus pînă la un gard de piatră. Cînd am ajuns lîngă el, am întrebat rîzînd :

— Îl sărim ?

— Nu-i nevoie. E pe undeva o poartă.

Horațiu a mers mai departe pe lîngă gard. După vreo zece pași s-a oprit. Poarta era îngropată în zid și-avea pragul înalt. Am ieșit într-o străduță lungă și îngustă, iar la capătul ei am recunoscut strada pe care stătea unchiul Alexandru.

4

În raporturile mele cu Boldun a existat totdeauna o înțelegere perfectă, dar și o subordonare, o continuă vasalitate, cel subordonat, vasalul fiind eu. De-a lungul anilor, această vasalitate s-a accentuat, fiecare avansare a lui Boldun fiind un avantaj dar și un dezavantaj, apropiindu-ne și totodată distanțîndu-ne, înstrăinîndu-ne, în raport direct proporțional cu importanța treptei sociale pe care urca. În cei aproape cincisprezece ani, cît i-am fost consilier juridic, nu a existat nici cel mai mic semn de prietenie sau de apropiere care să pornească din partea lui Boldun sau a familiei lui. Tot ce exista în afara relațiilor de serviciu semne de prețuire, de stimă și afecțiune concretizate în mici atenții, cadouri sau felicitări porneau de la mine sau de la Ștefania. Noi trebuia să amintim că vin sărbătorile de iarnă sau de primăvară, că în cutare lună cădea ziua Laurei Boldun, că în aprilie era sărbătorită pentru ziua de naștere fetița lor cea mare Andreea, că pe lîngă jucăriile ce se cuveneau din partea lui moș Crăciun — pentru care ne zbăteam mai abitir decît pentru copiii noștri — trebuia neapărat să telefoneze o dată sau de două ori pe săptămînă, să se intereseze de sănătatea Laurei și a fetițelor — în ultima vreme a domnișoarelor — sau pentru a o pune la curent cu filmele care rulau în oraș, cu cărțile care apăreau în librărie — Laura cumpăra aproape toate cărțile care apăreau, făcuse o bibliotecă imensă nu pentru ea, ci pentru fetițe, „eu nu citesc, dragă, spunea cu glasul cel mai firesc, îmi pare rău, dar nu citesc, fiindcă nu pot, eu dacă citesc

două pagini, începe să mă doară capul" — cu programele unor colective teatrale sau muzicale din capitală care făceau turnee și urmau să dea spectacole pe scena casei de cultură. Bineînțeles, Ștefania trebuia să procure bilete și apoi să le însoțească pe Laura și pe domnișoarele Boldun la filme sau la spectacole. În schimb...

Dar nu exista nici un schimb, ci o nesfîrșită indiferență, o răceală trufașă, un frig mai degrabă care ne ținea la distanță. Pentru că în concepția și modul de viață al familiei Boldun, copiii noștri nu aveau zi de naștere, pentru ei nu existau nici sărbători de iarnă sau de primăvară. Nu exista nici o sărbătoare și nici-o jucărie. Așa cum nu exista vreun răspuns la felicitările pe care Ștefania avea grijă să le trimită cu regularitate, folosind nu scrisul ei aproape indescifrabil de medic specialist, ci altul frumos, de nerecunoscut, pentru care își punea la încercare nu numai fantezia ci și răbdarea.

O singură dată ne-a răspuns familia Boldun la felicitarea trimisă de Anul Nou, însă nu în scris, ci direct, prin telefon. Cu zece sau cincisprezece minute înainte de sfîrșitul anului s-a auzit sunetul strident al telefonului. A ridicat receptorul Ștefania, care s-a înroșit toată, exclamînd bucuroasă :

— Vă mulțumim, vă mulțumim, tovarășă Laura ! Da, sîntem toți acasă, în jurul bradului și-n fața televizorului.

Și-n timp ce întreba mirată : „Cum, nu vorbiți din oraș ? Sînteți la Vatra Dornei ? În vila partidului. Ninge și e frumos ? Nu, la noi nu ninge", eu mă apropiasem și așteptam emoționat să vorbesc, îmi căutam cuvintele cu care să-i răspund lui Boldun, încercam chiar să formulez în minte o frază de început care să nu pară oficială, dar nici prea cordială. Boldun însă n-avea chef să vorbească. Mi-am dat seama de acest lucru după glasul Ștefaniei, golit brusc de bucurie :

— Numărul de telefon al tovarășului Timaru ? Sau dacă știu unde-și petrece revelionul Marta ? O clipă, așteptați numai o clipă să-l întreb pe soțul meu.

N-a fost nevoie să mă mai întrebe. M-am repezit spre birou unde aveam mapa și agenda cu numere de telefon. Ștefania a venit după mine, mi-a luat agenda, s-a întors

în salon și a dictat rar și cu mult calm numărul de telefon al lui Timaru. Abia mai tîrziu, după ce copiii s-au dus să se culce și noi am rămas singuri în fața televizorului, Ștefania a spus :

— Felicitările Laurei nu erau sincere. Cred mai degrabă că a fost un pretext să afle unde își petrece revelionul Timaru. Însă nu am certitudinea, nu mai știu dacă acestea au fost cuvintele rostite de Ștefania ori erau doar gîndurile mele...

Pentru că ușurința de a-și face relații și de a le întreține era marele dar al lui Boldun, talentul cu care-l înzestrase natura. Acolo unde alții nu reușeau, nu stăteau nici o lună, el prindea rădăcini adînci. Și nu era omul inițiativelor sau ideilor mari. Dimpotrivă. Fără să-și bată prea mult capul sau să-și facă probleme, dar atent și sensibil ca un seismograf la telefoanele primite de la mai marii zilei — mari la mărimea lui — la sugestiile sau doleanțele lor, stătea în fruntea combinatului de-aproape trei ani și storcea cu abilitate, nu profituri — termenul e depășit și inadecvat — ci avantaje. Nimic nu se mișca în combinat fără să-i aducă un atît la sută, nu bani, ci relații, care pînă la urmă erau convertibile în cîștiguri însemnate ce-i întăreau autoritatea și puterea. Primăvara trecută fusese plecat aproape trei săptămîni la un curs de perfecționare pentru cadrele de conducere. Totuși în cele trei săptămîni a venit de la București de două ori. Și nu pentru că se iviseră probleme care nu puteau fi rezolvate fără el sau fără semnătura lui, ci ca să se intereseze de dosarul lui Ilie Hanciu, un protejat de-al lui Timaru, să-i grăbească angajarea. N-avea nici un loc în schemă, dar pentru tovarășul Timaru ce nu se putea face ? Mai întîi pentru că tovarășul Timaru a fost o vreme instructor al comitetului județean de partid și a răspuns de combinatul nostru. L-am cunoscut. Am avut cu el și o înfruntare. Scurtă și, la prima vedere, inofensivă. Într-o dimineață, Boldun mă chemase la el cu o problemă destul de simplă. Un furnizor din Piatra ne ținea în loc producția de mobilă stil. Nu livra la timp comenzile și nu respecta nici condițiile de livrare. Marfa pe care ne-o trimitea nu corespundea nici normelor nici modelelor cerute. Combinatul nostru făcuse comandă

pentru colțare, mînere, balamale, și chei din alamă, cu încrustații florale și zoomorfe, dar furnizorul din Piatra le executase din fier peste care suflase un strat subțire de alamă, fără nici o încrustație. Boldun mi-a cerut să rezolv litigiul în instanță judecătorească. Am făcut toate formele, le-am trimis tribunalului județean, dar n-au trecut nici trei zile și mi s-a cerut să retrag acțiunea. N-am înțeles de ce mi se cerea acest lucru decît cînd am ajuns în cabinetul lui, unde se plimba nervos Timaru care, în prima clipă nici nu m-a văzut. Făcea pași mari, furios. Boldun stătea la birou și mîngîia cu palmele lui mari capetele de lei de la brațele fotoliului. Mi-a făcut un semn complice cu degetul pe buze : adică să tac, să nu spun nimic. M-am oprit undeva la jumătatea distanței dintre ușă și biroul lui, urmărindu-l în tăcere pe Timaru. Acesta a trecut de două ori pe lîngă mine, așa cum ar fi trecut pe lîngă un stîlp, fără să mă vadă. A treia oară s-a oprit, m-a privit de la picioare în sus descoperindu-mă ori identificîndu-mă cu un fel de mirare moroccănoasă :

— Dumneata ești consilierul juridic al combinatului, tovarășul Strava ? Păi, ce-mi faci, tovarășe dragă ? Unde crezi că te afli ? Și ce urmărești ? În trei luni ai deschis cincisprezece acțiuni judiciare. Una, două, hai, mai înțeleg, dar cincisprezece ?! Mi s-a făcut un calcul aproximativ. Pentru primele zece acțiuni care s-au desfășurat — cu una pînă la trei ședințe — cheltuielile de judecată s-au ridicat, în dauna ambelor părți, la suma frumușică de trei sute de mii. Spun ambele părți, pentru că ele reprezintă deopotrivă statul. Statul nostru socialist. Aici nu sîntem în Sicilia, tovărășele dragă, să ne batem cu mafia.

N-am ținut seama ori am uitat semnul pe care mi-l făcuse Boldun cu degetul pe buze și am replicat tăios :

— Aveți dreptate, nu sîntem în Sicilia să ne confruntăm cu mafia. O acțiune judecătorească însă e corectă și echitabilă și...

Timaru m-a privit mirat, nu de ceea ce spuneam, ci de îndrăzneala, de insolența, de libertatea pe care mi-o luasem să-i vorbesc. M-a oprit cu un gest pe care-l faci cînd te aperi de-o muscă, indispus, aproape iritat :

— Îți cunosc ideile, tovărășele dragă. Nu era nevoie să le etalezi iar. Ți-am citit volumul de eseuri, chiar dacă nu mi l-ai trimis. Dar literatura e literatură. Și munca noastră...

Dacă Boldun ar fi fost sigur că Vasile Timaru își încheia cariera la noi, în județ, n-ar fi venit tocmai de la București să vadă dacă s-a găsit post pentru Ilie Hanciu. Însă, Boldun privea totdeauna în perspectivă, își calcula două-trei mutări înainte, ca la șah, știa sau adulmecase că Vasile Timaru avea perspective de avansare. Și ca să se asigure, să nu-l supere cumva pe tovarășul Timaru, trebuia găsit post pentru Ilie Hanciu. Exista un post liber la serviciul administrativ, dar era prea mic și greu de transformat. Ilie Hanciu avea studii superioare, făcuse dreptul, făcuse și Academia de studii economice, trebuia să-i găsească ceva corespunzător. Și Boldun a găsit. Nu la prima, ci la a doua venire de la București. A convocat o ședință de conducere la care a fost invitat și consilierul juridic. Boldun era în vervă. După o privire rapidă peste două modele noi de mobilă „stil" care urmau să intre urgent în producția pentru export, a început ultimul act, de fapt actul principal, pentru că povestea cu cele două modele noi a fost doar un preambul, un fals prolog care să abată cît de cît atenția de la actul care urma și avea să se desfășoare învăluit cu dibăcie în poleiala celei mai perfecte principialități. Consiliul de conducere a studiat, a analizat etc., etc. și a decis unele schimbări pentru a face să meargă mai bine munca în combinat. Așa, de problemele juridice și cele de învățămînt se va ocupa tovarășul Ilie Hanciu, care va fi încadrat pe postul de consilier juridic. Tot consiliul a hotărît ca tovarășul Șerban Strava — cu experiența îndelungată pe care o are și cunoscînd în profunzime problemele combinatului — să fie cooptat în conducerea operativă pe postul de director adjunct.

— Inginerul Dogaru ne-a părăsit, a fost promovat sus, la Centrală. Pînă la confirmarea oficială de la municipiu și de la județ, și-a încheiat cuvîntul Boldun, tovarășul Strava va fi încadrat provizoriu, cu drept de gir.

A doua zi m-am trezit în birou cu Ilie Hanciu, un inscund, fălcos, cu ochii albaștri ca cicoarea și cu brațele

lungi ca de maimuță. Avea, într-adevăr, pregătire bună, aspira chiar la titlul de doctor în drept, deși nu-și făcuse meseria niciodată. Scrisese un articol la gazeta de perete despre Ziua muncitorului forestier și peste o săptămînă era trimis instructor în cel mai dificil sector de exploatare a lemnului. Însă n-a făcut prea mulți pureci printre țapinari, fiind numit director la o școală profesională. Era nevoie de cadre tinere și el trebuia să le scoată din pămînt, din iarbă verde. La noi a venit după ce școala, dînd prea multe cadre tinere, se desființase și cei de la Consiliul județean nu mai aveau nevoie de el. Fiind încadrat pe postul de director adjunct doar provizoriu, nu m-am grăbit să-mi părăsesc biroul și am rămas în aceeași încăpere cu noul consilier juridic.

Ilie Hanciu m-a cucerit chiar din prima zi cu zîmbetul lui timid, reticent, cu bunăvoința lui inepuizabilă, cu depozitul de umor, de glume, de întîmplări vesele, iar mai apoi cu pasiunea, cu obsesia vieții lui : fitoterapia. Așa, numai peste trei zile aflam că sufăr de ficat, o suferință în fază incipientă, dar care trebuia tratată... Fiindcă secretul sănătății și chiar al tinereții stătea în găsirea și aplicarea remediului terapeutic cel mai ieftin și mai sigur : folosirea cu pricepere și consecvență a plantelor medicinale. În cel mai scurt timp, unul dintre dulapuri s-a transformat în farmacie. Însă o farmacie neobișnuită, fără droguri, fără hapuri, fără chimicale. Mirosul care pornea din dulap și punea stăpînire pe biroul nostru era de cîmp, de pădure, de crînguri și dumbrăvi. Fiindcă în fiecare dimineață, Hanciu scotea din servietă o pungă sau două cu flori de păducel sau de albăstrele, cu rădăcină de osul-iepurelui sau de teci de fasole, cu frunză de mesteacăn sau de plop alb pe care le așeza, cu interminabile explicații, lîngă celelalte pungi cu rădăcină de valeriană, conuri de hamei, rizomi de pir medicinal, mătase de porumb, flori de levănțică, frunză de merișor, de mentă etc. etc. Pe raftul de jos strălucea un frumos ibric din sticlă de Jena, un fierbător electric și o tavă cu cești din ceramică de Horezu. Satisfăcut, bucuros chiar — cînd era bucuros, își freca palmele — Ilie Hanciu începea pregătirile ceaiului care avea să-mi vindece ficatul. După ce umplea la robinetul din capătul culoarului ibricul din

sticlă de Jena, lăsa apa să fiarbă, apoi cu atenție, cu grijă, cu migală punea buruienile, lăsa apa să fiarbă iar, numărînd în gînd cum numeri cînd fierbi ouă și numai după ce încheia numărătoarea, strecura fiertura, umplea o ceașcă și mi-o punea pe birou. Cu un aer suferind — schițam totdeauna un zîmbet de suferință numai ca să-i fac plăcere — luam ceașca și înainte de a începe să înghit băutura amară ca fierea, îi aspiram îndelung mireasma așa cum aspiri buchetul unui vin vechi și bun. Hanciu se lăsa pe scaun și mă urmărea mulțumit, recunoscător parcă.

Într-o dimineață, Boldun a dat buzna în biroul nostru. Hanciu abia isprăvise prepararea ceaiului. Boldun nu l-a văzut. M-a văzut numai pe mine. M-a întrebat dacă puteam să-i asigur o bază legală pentru stocarea cîtorva mii de garnituri pe care să le dea circuitului productiv numai la nevoie. În prima clipă n-am înțeles ce urmărea și i-am cerut lămuriri. Boldun s-a înfuriat. A spus cu brutalitate :

— Vreau să le ascund. Să le țin sub cheie ! Acum ai înțeles ?

Încremenit cu ibricul din sticlă de Jena în mînă, Hanciu a vrut să se apropie, dar n-a făcut decît un pas, spunînd cu zîmbetul lui timid :

— Dacă nu inoportunez, tovarășe director general, și dacă îmi permiteți, aș avea o sugestie. Ascunzătoarea cea mai bună e planul de producție...

Ager la minte dar și receptiv, Boldun a prins ideea din zbor :

— Adică să le trecem cu acte în regulă pe o linie moartă ?

Hanciu a mai făcut un pas :

— Da, prin includerea în planul de producție a unui paragraf nou : rezerve de plan. Acesta, în caz de nevoie, ar putea să vă scutească de neplăceri și să justifice prezența în magazii...

Boldun l-a întrerupt ridicînd mîna, cum făcea totdeauna în ședințele de consiliu cînd vroia să spună ceva. Însă n-a spus nimic. Ne-a făcut semn să-l urmăm și cum am intrat în cabinetul lui, i-a cerut Martei să-l cheme de urgență pe șeful serviciului financiar...

Acesta era Boldun. Avea o energie inepuizabilă, dar și ușurința de a improviza, de a schimba brusc o hotărîre, de a-ți cere să muncești de trei ori mai mult acolo unde cu un pic de luciditate se putea rezolva totul ușor și repede de prima dată, fără amînări și tergiversări. De cînd fusesem cooptat în conducerea operativă și giram postul de director adjunct, nea Ionete îmi călca mereu pragul. Aveam o vorbă a noastră care ne scutea de explicații inutile :

— Ce-i, nea Ionete ? Arde ceva prin combinat ?

Nea Ionete mormăia :

— Arde !

Mă îmbrăcam repede și-l urmam. Boldun n-avea niciodată somn. Și, bineînțeles, cînd nu dormea Boldun, nu dormea nici nea Ionete. Îl trimitea după mine, la cele mai neobișnuite ore. Uneori, cînd pendulul din sufragerie arăta ore mici din noapte, nu-l mai întrebam nimic. Îi făceam semn să treacă spre bucătărie. Acolo, pînă mă îmbrăcam, pregătea două cafele mari. Le beam în grabă și, strecurîndu-ne în vîrful picioarelor să nu trezim copiii — Ștefania se trezea totuși, chiar dacă nu se arăta — ieșeam.

Aceste zile și nopți, traversate cu nervii în batistă, nu mă apropiau, însă, de Boldun. Zîmbetul lui rece și frigul pe care-l emana, măreau și mai mult distanța dintre noi, ne înstrăinau. Îl simțeam pornind și din mine, mai ales cînd Boldun dădea totul peste cap cu ușurință, cu nepăsare, cu inconștiență, cînd toți cei din biroul executiv tăceau sau erau orbi, înghițind jigniri și umiliri. Dar acest frig îl simțea probabil și Boldun, altfel nu pot să-mi lămuresc ce altceva l-ar fi determinat să se descotorosească de mine ?

Îmi petreceam concediul pe litoral. Obținusem un apartament în vila juriștilor de la Eforie-Nord. Un apartament superb, cu două dormitoare și o cameră de zi, cu o terasă cît o grădină spre mare, cu șemineuri dintr-o teracotă brună ca blana de urs — vila putea fi locuită și iarna — cu bar și televizor, cu tot ce vrei și ce nu vrei. Dar partea cu adevărat superbă era alta. Petreceam acest concediu cu Ștefania. După aproape cincisprezece ani reușisem să ne sincronizăm, luasem concediul în aceeași

perioadă de timp, începutul lui septembrie. Bineînțeles, erau cu noi și copiii, Dimitrie și Georgia.

Locul pe care făceam plajă se afla departe de vilă. Ștefania nu suporta urletele tranzistoarelor. Și cum plaja era înțesată de tranzistoare de la un capăt la altul, a trebuit să ne izolăm. Lucru destul de greu, aproape imposibil. Totuși, după multe tatonări, după lungi și migăloase căutări, Georgia, deși mai mică decît Dimitrie, ne-a scos din încurcătură. A găsit un loc ideal, undeva la capătul dinspre nord al plajei, în apropierea unui dig care înainta mult în mare. Și aici era zgomot. Îl făceau valurile uriașe care se spărgeau de stîncile digului. Însă acest zgomot pe Ștefania nu o supăra. Dimpotrivă, părea să aibă asupra nervilor ei cam obosiți o influență binefăcătoare, să îndeplinească un rol terapeutic. Vuietul continuu al valurilor îi producea o stare plăcută de liniște, de echilibru interior și uneori chiar de relaxare.

Dar locul era ideal și din alt motiv. Vecinătatea cu digul îmi trezise o veche și aproape uitată pasiune : pescuitul. Bineînțeles, jumătate din banii rezervați micilor cheltuieli sau unor distracții — popice, minigolf, jocuri mecanice etc. etc. — au fost investiți în ustensilele de pescuit și în fiecare dimineață, împreună cu Dimitrie, care mă seconda îndeaproape, încîntat și totodată dornic să-l inițiez în tainele pescuitului, urcam pe dig înarmați cu cîte două undițe și ascunși sub pălării uriașe, care ne fereau de insolații.

Într-o dimineață, însă, în timp ce ne pregăteam să coborîm la micul dejun, Ștefania s-a oprit în dreptul uneia dintre ferestre și a întrebat, întîi uimită, apoi îngrijorată, neliniștită :

— Ăsta nu-i mercedesul combinatului ? Cum o fi ajuns pe-aici nea Ionete ?! Și ce-o fi vrînd ?! Numai să nu-l fi trimis Boldun !...

Am zîmbit nepăsător :

— Pentru ce să-l trimită ? Doar știe că sînt în concediu...

Însă, în timp ce coboram, ceva din grija, din neliniștea Ștefaniei se strecura și-n mine...

În holul mare de la parter, instalat într-un fotoliu, aștepta, într-adevăr, nea Ionete. Lîngă el, pe o măsuță

joasă, dreptunghiulară, de stejar lustruit, aburea o ceaşcă mare de cafea. M-am apropiat cu mîna întinsă, exagerînd mirarea şi surpriza :

— Ce faci pe-aici, nea Ionete ? Ai venit cumva să-ţi tratezi reumele ori arde ceva la combinat ?

Nea Ionete s-a ridicat zîmbind :

— Reumele mele sînt prea vechi, nu mai scap de ele oricîte tratamente aş face.

Mi-a strîns mîna cu un gest reţinut, stîngaci, care pornea nu atît din neîndemînare cît mai degrabă din sfiala sau bunăcuviinţa moştenite de la generaţiile de ţapinari care-l precedaseră şi pe care le trădase învăţînd meseria de şofer. Şi-a descheiat bluza — purta o bluză în carouri mari, albastre — şi, trecîndu-şi degetele prin părul cam rărit şi încărunţit, a încercat o scuză :

— N-aş fi vrut să vă deranjez, ştiu ce-nseamnă să fii în concediu, dar pentru că tot am făcut un drum cu familia tovului nostru, m-am gîndit că nu fac nici-un rău dacă...

Ştefania a intervenit mirată :

— Cum ?! Tovarăşa Boldun e aici, în staţiune ?! Parcă aveau alte planuri pentru vacanţă. Trebuiau să plece la Karlovyvari !

Nea Ionete s-a aplecat, a luat de pe măsuţă ceaşca, dar n-a sorbit din cafea. Aspirîndu-i doar aroma şi ferindu-şi ochii lui verzi, scînteietori, a spus cu glasul scăzut, îngroşat de tutun.

— Păi, ne-a venit pe cap o comisie de control şi tovul nostru a renunţat la concediu...

La invitaţia Ştefaniei, de a rămîne să ia micul dejun cu noi, nea Ionete a răspuns cu un mormăit politicos că nu putea să întîrzie, fiind aşteptat la combinat. A băut cafeaua dintr-o sorbitură, a lăsat ceaşca pe măsuţa de stejar şi s-a aplecat spre mîna Ştefaniei. Nu i-a pupat-o. Şi-a apropiat doar fruntea. Fruntea lui plină de creţuri aidoma scoarţei de pe trunchiul unui pin bătrîn. S-a îndepărtat apoi, oprind, printr-un gest hotărît de apărare, încercarea noastră de a-l conduce la maşină :

— A ! Păi, nu-i cazul să vă deranjaţi. Sînt cal bătrîn şi-mi cunosc singur drumul.

În timpul micului dejun și chiar mai tîrziu pe plajă nu am schimbat nici un cuvînt cu Ștefania despre vizita lui nea Ionete. Stăteam întinși pe covorașele împletite din fire de secară, sub pălăria unei umbrele cu picouri mari, roșii, care ne proteja de soarele prea arzător și ocoleam cu grijă orice discuție care putea aminti această vizită. Copiii se jucau cu mingea undeva în apropierea digului. Dimitrie mă ajutase să înfig umbrela în nisip și să întind covorașele cu răbdarea și tactul unui matur. Ghicise că nu aveam chef de pescuit și, deși cărase singur undițele, ca în fiecare dimineață, nu-și manifestase părerea de rău și nici nu-mi pusese întrebări. În privința aceasta îmi semăna. Era timid, tăcut, reticent. Georgia se deosebea de fratele ei. Îi semăna bunicului din partea Ștefaniei, pe care nu-l cunoscuse, dar căruia îi moștenea firea și chiar gesturile. Și pe Ștefania o moștenea. Era voluntară, ambițioasă, imprevizibilă. Totdeauna sărea prima, vrînd ceva, o jucărie, o prăjitură, o plimbare, punînd întrebări — uneori mă amețea cu întrebările ei — și, bineînțeles, avînd inițiative. La inițiativa ei nu o dată, am coborît toți pe dig, aproape de miezul nopții să privim „cum răsare luna din mare". Și tot la inițiativa ei ne plimbam aproape în fiecare zi cu trăsura.

— Trăsură adevărată, cu cai adevărați, nu cum sînt caii tăi de la mașină, tati. Tu ai cincizeci și patru de cai, dar nu-i vede nimeni.

Dimineața era neobișnuit de caldă pentru începutul lui septembrie. Din larg venea o briză ușoară, deși marea se păstra calmă. Valurile care se spărgeau în apropierea țărmului erau mici și albe. De departe, adică din locul unde făceam plajă, păreau cete de cățeluși albi, care alergau spre țărm, bucuroși. Totul ar fi decurs normal, dacă aș fi fost mai puțin susceptibil ori mai nepăsător, dacă nu mi-aș fi făcut din orice fleac probleme, dacă aș mai fi avut inocența Georgiei. Așa, însă...

Vizita lui nea Ionete lăsase înfipt adînc în mine ghimpele unei îngrijorări. Nu în legătură cu Boldun. Știam, dintr-o îndelungată experiență, că aceste comisii făceau anual și uneori semestrial controale de rutină. Însă nu ridicau niciodată probleme. Atîta doar că directorul trebuia să fie tot timpul prin apropiere, iar cei de la ad-

ministrativ să se ocupe de cele necesare în astfel de ocazii : hotel, masă, mici cadouri. Îngrijorarea mea era provocată de sosirea nevestei lui Boldun, pe care nu o puteam ignora. Nici eu, nici Ştefania şi nici copiii. Tot restul concediului avea să fie întunecat de această sosire. Cu voia sau fără voia noastră trebuia să ne supunem unui lung, interminabil supliciu concretizat în plimbări comune înainte şi după masă, în mici servicii şi o totală despersonalizare prin renunţarea la propriul nostru program. Dar mai întîi, inevitabilă, vizita de curtoazie, cu flori, cu bomboane. Bineînţeles, partea mai dificilă îi cădea plocon Ştefaniei, care trebuia să închidă ochii şi să accepte fără condiţii capriciile Laurei Boldun şi ale odraslelor ei dolofane. Din nou pentru a evita o ruptură nedorită ori o jignire grosolană — motivată cu stîngăcie „n-aş fi vrut să vă las să aşteptaţi, dar migrena mea", sau „criza de ficat, dragă, nu mă iartă nici aici pe malul însorit al litoralului" — Ştefania va fi nevoită să-i facă jocul, să zîmbească, să nu scoată ţepi, să fie cît mai amabilă. Altă ieşire ?! Da, sigur, ar fi fost una. Totdeauna există o ieşire sau chiar mai multe. De data aceasta, nu exista decît una. Una singură ! Să plecăm, să dăm bir cu fugiţii, să ne întoarcem acasă. Să renunţăm la cele aproape cinci zile, cîte ne mai rămăseseră din vacanţă...

Am închis cartea pe care mă prefăceam că o citesc şi m-am răsucit spre Ştefania cu zîmbetul acela triumfător care nu-ţi apare pe buze şi în ochi, şi pe frunte, şi în bărbie, într-un cuvînt, care nu-ţi luminează scăfîrlia decît o singură dată în viaţă, cînd cîştigi lozul cel mare. Acum nu cîştigasem nici cinci bani, dar a scăpa de Laura Boldun echivala cu valoarea cîtorva milioane. Însă Ştefania nu mai era lîngă mine. M-am ridicat în genunchi. Din prea mare grabă uitasem pe nas ochelarii pentru citit şi-n prima clipă am avut senzaţia că mă lovesc de un zid. Nu vedeam aproape nimic. Totul în jur părea înceţoşat şi confuz. Aproape bîjbîind am căutat ochelarii pentru distanţă. I-am pus şi imaginea s-a corectat brusc, a devenit clară. Ştefania alerga în direcţia digului. Alerga şi striga :

— Dimitrie ! Georgia !

Privirea mea o urmărea prin mulțimea de pe plajă ca un cîine credincios. Apoi a depășit-o, s-a îndreptat spre țărm și ceea ce încercasem să deduc din accentele de spaimă și disperare din glasul Ștefaniei se confirma. Copiii intraseră în mare fără să ne anunțe ori să ne ceară voie. Georgia, pe care o recunoscusem după cascheta albă, se îndepărtase destul de mult de țărm, nepermis de mult, iar Dimitrie, care era mai mare și știa să înoate mai bine, nu se afla lîngă sora lui. Ajunsă lîngă dig, fără să ezite, Ștefania a intrat în mare, continuînd să strige disperată ori să facă semne. Georgia n-o auzea ori pur și simplu ignora disperarea din glasul mamei. Făcea și ea semne, dar bineînțeles de bravadă. Ștefania a înaintat mult în mare, dar cînd apa i-a ajuns la umeri s-a oprit, între ea și Georgia rămînînd o distanță apreciabilă. Întîi n-am înțeles de ce s-a oprit. Abia în clipa următoare l-am zărit pe Dimitrie. S-a apropiat înotînd alături de Georgia, i-a prins mîna dreaptă în care ținea ceva, o minge sau un balon și a obligat-o să se întoarcă la țărm.

Am rămas în picioare privind nu în direcția digului, din care se apropia Ștefania, urmată la cîțiva pași de Georgia și la alți cîțiva de Dimitrie, ci undeva spre dreapta, spre plaja împestrițată de umbrele, de corturi, de lume. Știam că vor urma momente grele care mă vor obliga să intru într-un rol ingrat și plictisitor și ca să previn un impact prea dur cu nervii Ștefaniei, privind peste plajă făceam un fel de exerciții yoga, înhalam cantități mari de aer, îmi burdușeam cutia toracică, număram în gînd pînă la zece, cincisprezece, douăzeci, apoi puțin cîte puțin, le expiram. Oxigenarea forțată mă întărea, mă făcea insensibil, mă imuniza. Era o măsură de securitate folosită mai ales în ședințele lungi și de atîtea ori ineficiente din cabinetul lui Boldun. Acum, aveam nevoie de mult calm și mai ales de multă siguranță în rostirea fiecărui cuvînt spre a fi cît mai convingător și a nu-i lăsa Georgiei nici-o posibilitate de a replica.

Ștefania nu a ocolit umbrela cu picouri mari roșii, nici nu mi s-a postat în față furioasă, cum mă așteptam. S-a oprit undeva în spatele meu și a spus fără nici o urmă de reproș, cu o voce obosită, tristă, resemnată :

— Nu-i mai căuta. Ți i-am adus eu. Poți să-i pedepsești, poți să-i ierți, poți să faci ce vrei. Pe mine nu mă mai interesează.

În timp ce vorbea Ștefania, încercam să găsesc tonul cel mai autoritar. Dar cînd m-am întors și i-am privit, cu mare, cu foarte mare greutate mi-am putut opri un zîmbet. Și Georgia și Dimitrie păstrau pe obraji, pe frunte, pe brațe și chiar pe picioare urmele unei încăierări. Am întrebat cu glasul cel mai sever de care puteam fi în stare în acea clipă :

— Ce-i cu voi ? Și de ce v-ați bătut ?

Georgia, care ținea într-o mînă o pungă cu apă de mare, a făcut un pas înainte spunînd mirată:

— Nu s-a bătut nimeni, tati !

— Așa ? Dar petele roșii, zgîrieturile, sînt semne de bună purtare ?!

Georgia a ridicat punga cu apă de mare aproape bucuroasă :

— Meduzele-s de vină. Niciodată n-am văzut atîtea meduze, tati ! Au venit pînă lîngă țărm. Da sînt pișcăcioase. Parcă-s urzici, nu meduze. Și pe mama au pișcat-o. Și ea are semne.

Dimitrie rămăsese doi pași mai în spate și își ținea fruntea plecată. L-am întrebat :

— Tu ce ai de spus, Dimitrie ? N-am stabilit noi că nu aveți voie să intrați în apă fără știrea mea sau a mamei ?

A înălțat din umeri încurcat :

— Da, așa am stabilit. Dar Georgia a văzut meduzele și mi-a cerut să-i prind cîteva. Eu n-am vrut. Și-atunci, ea a zis că sînt fricos și laș. Că poate și singură să le prindă...

Ca să-mi păstrez aerul de severitate, mi-am cuprins bărbia cu vîrful degetelor și am spus ferm :

— Asta înseamnă că tot singură o să suporte consecințele. Din clipa aceasta, Georgia nu mai face plajă. Își strînge lucrurile, merge la vilă și scrie în caietul ei pentru lectură de două sute de ori : „Sînt vinovată". S-a înțeles ?

Georgia a scuturat capul nervoasă :

— Nu înțeleg de ce trebuie să merg la vilă, tati. Pot să recunosc și aici că sînt vinovată. Și dacă-i nevoie pot să scriu, nu de două sute de ori, ci de cinci sute, de o mie de ori...

Fără să o las să isprăvească și fără să o privesc, am spus cu un ton impersonal, dar categoric :

— Pentru nesupunere și obrăznicie pedeapsa se mărește. Timp de trei zile, la prînz, Georgia nu va mai primi prăjitura. Și tot timp de trei zile nu va mai veni la plajă...

N-a așteptat să isprăvesc. A aruncat punga cu apă de mare — în care, am aflat de la Dimitrie, ținea prizoniere două meduze — și-a strîns lucrurile și a părăsit plaja fără nici un cuvînt. Ștefania a lăsat-o să se îndepărteze și-abia după aceea m-a privit lung, nu cu repros, ci mai degrabă cu un soi de compătimire, spunînd :

— Ai fost prea aspru !

Nu eram pregătit s-o ascult, nu aveam răbdare și nici dorința de a ingurgita, ca de obicei, sfaturile ei rezonabile și înțelepte, prea rezonabile și prea înțelepte. Totuși, ca să n-o supăr, am încercat să par docil, s-o aprob dînd mereu din cap, zîmbind vinovat, încercînd să mimez cît mai convingător aerul de vinovăție. Nu-mi era greu. Incidentul, provocat de Georgia, îndepărtase, mai mult, făcuse să-mi dispară grija legată de sosirea nevestei lui Boldun și-acest lucru mă punea la adăpost, îmi dădea un sentiment de securitate. M-am aplecat, am scuturat nisipul de pe covoraș și m-am întins la soare. Cred că m-a prins somnul sau era gata să mă prindă, pentru că o clipă, două, poate mai multe n-am mai auzit larma plajei, nici țipetele răzlețe ale pescărușilor. Apoi, ca și cînd aș fi stat zăvorît într-o încăpere și cineva ar fi deschis brusc ușa, în auz mi-a ajuns din nou larma de pe plajă, de undeva de sus țipătul unui pescăruș și de foarte aproape glasul lui Dimitrie :

— Georgia nu s-a dus la vilă. A găsit o minge și se întoarce. O minge mare, albastră...

În aceeași clipă am auzit și glasul Ștefaniei, aproape șoptit :

— Dacă se trezește tata ?! Du-te repede și spune-i să nu se prostească. Să meargă și să ne aștepte la vilă.

Am zărit printre gene, îndepărtîndu-se, picioarele lungi și subțiri ca de cocostîrc ale lui Dimitrie și am rămas nemișcat pe locul meu cu un sentiment ciudat de mulțumire, ba chiar de încîntare. Mi-ar fi plăcut să păstrez acest sentiment — care îmi satisfăcea pe deplin orgoliul de părinte — să-l savurez îndelung, așa cum îmi savuram cafeaua în după-amiezile tîrzii cînd mă întorceam tracasat și obosit de la combinat. Dar Dimitrie nu s-a priceput s-o întoarcă din drum pe sora lui mai mică, n-a avut argumente ori n-a știut să-și impună autoritatea — cum nu știam nici eu, — așa că ne-am trezit cu Georgia, apropiindu-se ca un vîrtej :

— Tati ! Tati ! Uite ce minge frumoasă am primit eu !

Nu m-am ridicat. Am rămas întins pe covorașul din fire de secară, cu ochii închiși, prefăcîndu-mă că dorm. Așteptam reacția Ștefaniei. Vroiam să știu cum va dezlega acest nod gordian pe care îl așeza între noi Georgia. Ștefania avea experiență, nu numai de mamă a doi copii, ci și de doctor de copii. Dar nici ea n-a reușit s-o facă pe Georgia să-i dea ascultare. N-a reușit nici să-i tempereze impetuozitatea sau măcar să-i ațină calea. Alergînd ca un mînz scăpat din țarc, sărind peste obstacole sau evitîndu-le cu abilitate, Georgia se apropia de covorașul pe care stăteam întins, spunînd mereu cu ciudă și îndîrjire :

— Lăsați-mă, lăsați-mă ! Trebuie să vorbesc cu tati !

Fără ochelari scena mi se părea răsfrîntă de luciul unei oglinzi aburite de vechime. O urmăream amuzat, dar și nemulțumit. Cînd Georgia mai avea doar cîțiva pași ca să-și atingă ținta, am intervenit, încercînd să par cît mai autoritar :

— Ce se întîmplă ? Și cine face atîta zarvă ?

Ștefania a spus înălțînd din umeri, descurajată și obosită :

— Întreab-o pe Georgia !

Mi-am pus repede ochelarii. Georgia se lăsase în genunchi, avînd pavăză sau privindu-mă de după o minge mare, albastră. Am întors capul spre Ștefania, mirat :

— Nu înțeleg ce caută Georgia aici. Nu i-am spus eu să meargă la vilă ? Să ne aștepte acolo, drept pedeapsă. În plus...

— Știu, tati. N-am uitat nimic. Am fost la vilă, dar în holul mare, de jos, aștepta tanti Laura. Lîngă ea avea un Donald din material plastic și o minge, pentru mine și pentru Dimitrie...

Ștefania s-a apropiat conciliantă :

— Georgia, te rog să nu începi iar cu invențiile tale. Poate ai întîlnit-o pe tanti Laura cînd cobora la plajă...

Georgia s-a ridicat furioasă :

— Nu ! Tanti Laura era la vila noastră. Aștepta în hol. Și-acum e tot acolo. Îl așteaptă pe tati. Ea m-a trimis.

Georgia s-a întors și, căutîndu-mi privirea, a întrebat :

— Cum, tati ?! Nu mă crezi ?!

Nu mai știu ce i-am răspuns sau dacă i-am răspuns. Fiindcă știrea pe care o adusese părea de domeniul fantasticului. Nevasta lui Boldun nu telefonase, nu trimisese vorbă, venise chiar ea, mă aștepta în holul vilei iar copiii noștri se bucurau de cea mai afectuoasă atenție, căpătaseră în mod cu totul neașteptat dreptul la existență și la jucării. Tulburat și emoționat, priveam atent mingea cu care venise Georgia, era, bineînțeles, de fabricație străină, o adusese Boldun din Franța, din Grecia sau din Austria, inițial o fi avut și altă destinație. Ștefania a observat că nu eram în apele mele, s-a apropiat și, prinzîndu-mă ușor de braț, a spus :

— Dacă mergi la vilă, să-mi aduci o pastilă de tavegyl sau de feniramin. Trusa de medicamente e pe una din noptiere.

Am lăsat, mai exact am aruncat mingea spre Georgia, întrebînd alarmat :

— Nu te simți bine ?

Ştefania a înălțat din umeri, resemnată :

— Ce pot să fac ? Vechea mea alergie e mai rea decît un cerber. Nu mă lasă să ating marea nici cu vîrful degetelor. N-am stat în apă nici două minute și uite rezultatul...

Pe brațele și picioarele Ştefaniei apăruseră blînde mari. Georgia ignorînd starea de beligeranță în care ne aflam, a sărit zeloasă să explice :

— Meduzele sînt de vină. Uitați-vă, și pe mine m-au pișcat.

A întins brațele cum făcuse și Ștefania, dar nici ea, nici Dimitrie nu mai păstrau urmele lăsate de meduze. Încercînd să ne încurajeze, Ștefania a spus :

— Nu vă faceți griji, dacă iau o pastilă de tavegyl sau de feniramin...

Dar eu nu mai aveam urechi. M-am repezit spre umbrela care ne proteja de razele fierbinți, unde erau hainele și, cu mișcări febrile, am început să mă îmbrac. Mi-am pus pantalonii, bluza și, cu sandalele în mînă, am pornit-o spre faleză. Georgia și-a luat mingea și mi s-a alăturat voioasă, bucuroasă chiar. Glasul Ștefaniei a pus capăt, însă, unui conflict care putea să ia proporții, să se complice :

— Georgia, tu rămîi aici !

Laura, într-o rochie de vară cu flori mari de stînjenel și cu un superb colier din bucăți de chihlimbar tăiate felurit, neșlefuite, stătea într-un fotoliu nu prea departe de măsuța de stejar în fața căreia îl găsisem dimineață pe nea Ionete. De undeva, din dreapta a apărut, ca o copie a Laurei, dar și a lui Boldun, Andreea, pe care nu o mai văzusem de vreo trei ani. Andreea crescuse. Era o adevărată domnișoară. O fată frumoasă de 17 ani, purtînd o fustă plisată, albă și bluză neagră, cu mîneci și manșete. Părul blond, ca al lui Boldun, bogat, strălucitor îi cădea pe umeri și pe spate. Apariția fiicei a pus-o în umbră pe mamă, deși Andreea nu purta nici o bijuterie. O avantaja, în schimb, tinerețea. Lîngă ea, Laura nu mai păstra nimic din trufia care i se vedea în orice gest cînd era lîngă Boldun. Mîna ridicată să i-o sărut era mare, osoasă, cu venele umflate. Am înclinat capul și spre Andreea, care s-a înroșit, fără să poată rosti un cuvînt. Apoi, din proprie inițiativă sau la vreun semn pe care i l-o fi făcut Laura, fără să-l observ, Andreea s-a îndepărtat tăcută spre ieșire. Laura mi-a arătat unul dintre fotolii, spunînd :

— Îmi pare rău că v-am stricat orele de plajă, tovarășu Șerban, dar ce pot să fac ? Ștefania n-o să se supere, o să înțeleagă, noi două ne-am simpatizat și ne-am înțeles din prima clipă. Știu, nu-i prea măgulitor pentru

un bărbat ce-o să spun. Însă femeile simt și înțeleg totul mai repede. Uite, eu tremur toată pentru Petre. Dacă rămîneam lîngă el, era mai bine. Dar n-a vrut. A rămas singur. Și singur, Petre e ca un copil.

Priveam mîinile mari, aproape bărbătești, ale Laurei, degetele lungi, osoase care-i accentuau neliniștea din glas, pe care, oricît mă străduiam, nu o înțelegeam.

— Au tăbărît pe el și n-or să-l ierte...

Am întrebat :

— Vă gîndiți cumva la comisia de control care a venit de la minister ?

Laura a zîmbit și ceva din felul ei arogant de a se purta — mai ales de cînd Boldun era director — s-a strecurat în acel zîmbet :

— Cine v-a spus că-i de la minister ? Dacă era de la minister sau de la centrală, nu-mi făceam eu nici-o problemă.

S-a ridicat cu ușurința unei gospodine obișnuită să facă ordine prin casă, și-a tras fotoliul lîngă al meu și, după ce s-a asigurat că eram singuri, a spus :

— Comisia care-i stă pe cap lui Petre de-aproape două săptămîni e de la județ. I-a trimis-o Vasiliu.

Îl cunoșteam pe Vasiliu ? Un ingineraș promovat din greșală în munca de partid. Întîi a fost instructor și se purta ca un mielușel.

— Toamna trecută, tovarășul Timaru a fost chemat în altă muncă, la minister. Vasiliu s-a cocoțat în locul lui și s-a schimbat. Astă primăvară, Vasiliu a venit în combinat. S-a interesat de plan, de reducerea prețului de cost, l-a lăudat pe Petre pentru organizarea științifică a muncii.

Credea că știam. Nu ? Nu eram de față ? O, nici n-avea cuvinte să-mi spună ce clopote i-a mai tras Vasiliu ! Iar la plecare, cînd a rămas cu Petre, a scos din buzunarul de la piept un plic. Un plic mare, frumos.

— Petre mi-a zis că a deschis plicul și a văzut că era o invitație : Vasiliu își mărita fata și ne invita la nuntă. Dar nu așa, ca la o nuntă oarecare. Petre trebuia să aibă grijă de casa tinerilor.

Laura vorbea, părea neobosită, vorbea numai ea de parcă eu nu existam sau existam doar s-o ascult. Nu aveau importanță decît cuvintele ei. Și ce i se întîmplase

sau i se putea întîmpla lui Petre ! Fusese un naiv, dacă își închipuise că putea să-l pună la punct pe Vasiliu, trimițîndu-i garnitura dorită dar și factura. Asta a fost greșeala lui Petre : ceruse să se facă acte, cînd putea să treacă nenorocita aceea de garnitură la rebuturi. Avea zilnic atîtea, ce mai conta un rebut în plus ?

— Cînd a văzut Vasiliu factura, a trimis o comisie de control. A fost descoperit stocul de rezervă. Poate știți despre el. Tovarășul Timaru știa despre stoc. Da, ca să fiu sinceră și nu pot să nu fiu, chiar tovarășul Timaru i-a cerut lui Petre să-l facă.

Nu i-am spus Laurei că aveam cunoștință despre stocul de rezervă. Nici n-aș fi reușit să-i spun. Nu m-ar fi auzit. Avea un debit verbal inepuizabil. Eu tăceam, o ascultam atent și răbdător, presimțind că asediul ei verbal se apropia de sfîrșit. Mai mult chiar, începeam să ghicesc, să-mi fie tot mai clară ținta acestui asediu. Situația din combinat era foarte critică. Trebuia neapărat să-mi întrerup concediul, să alerg...

— Să-i fiți lui Petre reazim și ajutor, cum i-ați mai fost de atîtea ori. Să găsiți ceva care să-l scoată din încurcătură. În fața unor acte care să justifice rostul celor trei mii de garnituri...

Aproape fără să știu, m-am ridicat din fotoliu, spunînd :

— Aveți dreptate. Trebuie găsită o soluție care să ne pună la adăpost. O găsesc eu. Legile sînt maleabile sau rigide, după cum vrei să le interpretezi. O să caut un unghi de incidență cît mai larg, care să cuprindă și situația stocului de rezervă. Nu vă mai faceți nici o grijă. Plec chiar azi.

M-am uitat la ceas. Era aproape de prînz. Laura s-a ridicat satisfăcută, bucuroasă, mi-a întins mîna ei uscată, cu degete lungi, ciolănoase. În timp ce mă plecam să i-o sărut, spunea aproape repetînd :

— Ștefania rămîne cu mine. Noi două ne simpatizăm. Și ne înțelegem. Ne-am înțeles întotdeauna...

Am condus-o ceremonios pînă la ușă, unde o aștepta Andreea, apoi am urcat să iau din trusa de medicamente feniramin sau tavegyl pentru Ștefania. Însă la plajă nu am mai coborît. Găsisem tubul cu tavegyl și-n timp ce

mă îndreptam spre ușa de la intrare, am auzit glasurile copiilor, apoi am văzut ușa deschizîndu-se. Georgia și Dimitrie, încărcați de bagaje, au trecut pragul primii. Ștefania a apărut cîteva clipe mai tîrziu, tristă, obosită.

— Ce-i cu voi ? am întrebat. Vi s-a făcut foame așa repede ? Pînă la masă mai avem o jumătate de oră !

A răspuns Ștefania, c-un glas gros, aproape răgușit :

— N-am mai suportat soarele.

Totdeauna cînd o supăra ceva i se îngroșa glasul. Acum era supărată din cauza alergiei pe care o făcuse intrînd în mare. A luat două pastile de tavegyl și s-a întins obosită pe pat. La masă am coborît numai cu Georgia și cu Dimitrie. Pentru Ștefania am adus friptura și compotul sus, în apartament. Dar nici nu s-a atins de ele. Nu m-a întrebat nici de ce mă căutase Laura. Toată după-amiaza și toată noaptea Ștefaniei i-a fost rău. Medicamentele pe care le luase nu aveau aproape nici un efect. Pe la orele patru, înainte de a se arăta zorii, cînd febra și mîncărimile se mai domoliseră, am hotărît cu un fel de satisfacție și bucurie să plecăm acasă. De fapt, satisfăcuți și bucuroși erau numai copiii. Ștefania a încuviințat doar cu tristețe :

— Da, cred că în ce mă privește, e mai bine dacă plecăm.

Ajutat de Dimitrie și de Georgia am făcut bagajele în grabă și pe la nouă eram instalat la volanul mașinii. Drumul a fost plăcut, fără peripeții. După-amiază, pe la ora trei, am oprit în fața blocului, bucuroși că am ajuns teferi, bucuroși că eram iar acasă, că puteam deschide televizorul, că puteam bea o cafea sau asculta Bach.

Bucuroși, bucuroși de toate. Însă bucuria noastră nu era întreagă. O înjumătățea și amenința s-o alunge cu totul suferința Ștefaniei, alergia ei, care căpătase pe drum o formă rebelă, imprevizibilă, din pricina căreia aproape toată noaptea s-a plimbat agitată prin dormitor, cu un capod gros pe umeri. Eu picam de somn. Mă ajunsese oboseala drumului, șederea încordată la volan — călătorisem șase ore — făcusem și-un duș rece și-abia îmi mai țineam ochii deschiși. Cred că am și ațipit de cîteva ori fără să-mi dau seama, deși aș fi vrut să rămîn tot timpul treaz, să-i fiu de ajutor. Într-un tîrziu — nu

m-am uitat la ceas, dar cred că era trecut de miezul nopții — Ștefania s-a oprit din plimbarea aceea agitată și, încercînd să-și stăpînească tremurul glasului, m-a rugat să-i dau termometrul și o flanea mai groasă.

Am căutat termometrul, i l-am dat să-l țină sub braț și m-am dus spre holul de la intrare, unde rămăsese, nedesfăcut, aproape tot calabalîcul cu care fuseserăm în vacanță. Pe fundul unuia dintre geamantane am găsit o flanea, era cea mai groasă din cîte avea Ștefania. Am luat-o și m-am întors în dormitor. Am cerut termometrul, dar cînd l-am ridicat spre lumină, Ștefania a spus aproape furioasă :

— Lasă, nu te mai osteni degeaba. N-am temperatură. Și-a îmbrăcat peste capod flaneaua groasă și a început din nou să dea ocol dormitorului, cu ochii plecați și buzele strînse. Eu am rămas pe marginea patului neștiind ce să mai spun. Apoi, fără să-mi dau seama ori fără să știu, m-am lăsat doborît de somn. Cînd m-am trezit, Ștefania dormea ghemuită într-un fotoliu. Avea o respirație ușoară de copil, nici nu se auzea. Întîi am crezut că nu doarme, că doar obosise ori că-și întrerupsese pentru o clipă plimbarea aceea agitată. Am rămas cîteva clipe cu auzul încordat și m-am convins. Dormea. După atîtea ore de veghe, somnul părea o binecuvîntare. M-am ridicat cu băgare de seamă și, lăsînd-o să doarmă, m-am dus la bucătărie. Mi-am făcut o cafea mare, fără zahăr, am băut-o și înainte de șase, atent să nu fac zgomot, am ieșit pentru cumpărături strict necesare : lapte, pîine, carne, fructe. Cînd m-am întors, deși am trecut spre bucătărie în vîrful picioarelor, Ștefania s-a trezit. I-am auzit întîi pașii. S-a oprit în pragul bucătăriei tăcută, palidă, încercănată. Am spus vinovat :

— Te-am trezit. Te rog să mă ierți.

A zîmbit sau a încercat să zîmbească :

— Nu-i nimic. Nu m-ai trezit.

Am întrebat-o cum se simte.

— Bine ! a spus. Mai bine !

Dar se vedea, o spunea ca să nu-mi fac griji. Avea o voce joasă, șovăielnică, neliniștită. În timpul micului dejun a spus :

— Numai să nu am ceva grav. Marea face bine, dar face și mult rău.

M-am ridicat de la masă și, deși era o oră destul de matinală, am făcut numărul de telefon al doctorului Petride. Bătrînul ne spusese că ori de cîte ori avem nevoie de el să-l chemăm, să nu ne sfiim. Ieșise la pensie de mult, nu de vîrstă, ci așa „pentru că nu vreau să ocup locul unui tînăr". Împlinise de curînd șaptezeci de ani, dar își păstra intacte vivacitatea, tinerețea și un filon inepuizabil de optimism. Nu mai mergea la circă — a fost toată viața medic de circumscripție — dar nu a renunțat nici la pacienții lui. Face zilnic șapte, opt și uneori zece vizite. Fiindcă vechii pacienți îi ignoră vîrsta dar nu și priceperea și continuă să-l cheme la orice oră din zi sau din noapte, iar el nu refuză pe nimeni. Își îmbracă redingota liliachie — nu l-am văzut niciodată, iarnă sau vară, purtînd altceva — își ia vechea lui servietă și, după o jumătate de ceas, îți bate la ușă. Pe cei care uită să-l cheme, îi sună sau îi caută el. În tinerețe, se spune, își făcea vizitele folosindu-se de o bicicletă.N-am prins epoca aceea. Și nici nu i-am văzut bicicleta. Acum colindă întreg orașul pe jos. E înalt, slab, dar drept și cu o prestanță, cu o undă de optimism, de încredere accentuate parcă de pălăria cu bor larg, de lavaliera albastră, dar mai ales de mustața groasă, albă ca zăpada. Nu ia nimănui un ban. Cînd Ștefania insistă totuși, spunînd : „Măcar pentru taxi, domnule doctor", el întreabă mirat :

— Care taxi ? M-ai văzut vreodată luînd taxiul ?

— Nu, dar ați făcut atîta drum...

— Da ?! Uită-te la ea ! Păi, l-am făcut de plăcere ! Că dacă n-ar fi drumurile astea, aș mai fi tînăr ?

Mi-a răspuns la telefon fiul său. Doctorul Petride era plecat la un pacient. După o jumătate de ceas însă, ne-a sunat și Ștefania i-a spus prin telefon ce-a pățit. Doctorul Petride a întrebat-o dacă are frisoane. Ștefania a spus că are și doctorul a promis că trece într-o oră. Să stea liniștită, să nu-și facă griji. Dacă n-a leșinat, înseamnă că nu-i nimic grav. Doctorului Petride îi place să glumească, să ironizeze, să tachineze. O anumită bonomie și tonul vesel cu care își abordează bolnavii fac parte din trata-

ment. Glumele lui și chiar ironiile cele mai mușcătoare nu supără ci optimizează.

— Bine, vă aștept ! a spus Ștefania încrezătoare și brusc mai voioasă.

Pe la orele nouă sau chiar înainte de nouă, doctorul Petride și-a lăsat geanta lui uriașă pe masa din sufragerie și i-a făcut semn Ștefaniei să treacă lîngă fereastră. S-a uitat lung și cu atenție la bășicile care-i invadaseră brațele, spatele, picioarele și a întrebat :

— Cîte ore ai stat la plajă ?

Ștefania a înălțat din umeri :

— Patru sau cinci.

Ca să-și ascundă un zîmbet, doctorul Petride și-a trecut palma peste mustața lui mare, albă, frumoasă și a spus sentențios :

— Puțin, foarte puțin. Trebuia să mai stai vreo cinci. Așa n-ai făcut mare lucru. O insolație banală.

S-a întors spre mine și a întrebat :

— Cînd conduci mașina, pe dumneaei unde o ții ? În față, lîngă dumneata ?

— Ați ghicit.

— Nici nu era greu ! a spus doctorul Petride, deschizîndu-și servieta.

A căutat ceva, apoi a renunțat, întrebînd :

— Aveți puțin alcool prin casă ?

I-am adus sticla cu spirt medicinal. Ștefania a scîncit ca un copil :

— N-o să mă usture ?

— Asta ar trebui s-o știi singură. Doar sîntem colegi de breaslă.

După ce a folosit două tampoane mari de vată îmbibate cu spirt, s-a așezat pe canapea, și-a deschis iar servieta, a scos un carnet, a scris ceva, a semnat și desprinzînd foaia mi-a întins-o spunînd cu aerul cel mai serios :

— Să cauți la farmacie papaverină. La prînz să-i dai o pastilă, să-i faci și-un ceai de tei și timp de doi ani să n-o superi cu nimic.

Ștefania a bătut din palme bucuroasă :

— Ce bine !

— Nici mata nu trebuie să-l superi ! a spus doctorul Petride apăsîndu-și din nou mustața. N-ai voie să te enervezi și nici să strigi.

Ștefania și-a reprimat brusc exuberanța, întrebînd :

— N-am nimic grav, domnule doctor ? Dimineață am visat că orbisem.

Doctorul Petride s-a întors spre mine :

— O auzi ? Dumneaei n-are de lucru ! Visează prostii. Te rog s-o închizi în casă și să n-o lași să iasă pînă cînd nu-i dispar gărgăunii.

La plecare, Ștefania a vrut să-i strecoare ceva bani în buzunar, însă doctorul Petride i-a pus pe masă :

— Acum de ce vrei să mă superi ?

Ștefania a insistat să ia banii, dar el a întrebat-o cu tonul glumeț, care nu-l părăsise o clipă :

— Fată hăi, vrei cumva să-ți învinețesc o anumită parte ? În servieta asta port mereu și o cureа.

Ștefania a ripostat aproape cu ciudă :

— Dar v-ați sacrificat timpul pentru mine.

Doctorul a zîmbit :

— Mi-a făcut o mare, o sinceră plăcere să vă văd.

— Bine ! a spus resemnată Ștefania. După ce mă pun pe picioare, vă invit într-o seară la noi, cu doamna.

— Așa da, o să venim bucuroși ! a spus doctorul Petride și a pornit-o pe scări, avînd redingota descheiată și pălăria cu boruri largi în mînă.

După plecarea doctorului Petride, s-a auzit sunetul telefonului. Ridicînd receptorul, Ștefania mi-a făcut semn să-i aduc aproape un scaun. O căuta doctorița Voicu, o prietenă care aflase că sosise și vroia să știe cum era timpul pe litoral. Avea și ea bilete și...

Acesta era pretextul, pentru că, de fapt, doctorița Voicu avea nevoie de un catalizator, adică de cineva care să-i alunge neliniștea, îngrijorarea. Auzise că foarte curînd aveau să se unească policlinicile din oraș și era la pămînt. Ștefania nu i-a înțeles din prima clipă îngrijorarea și i-a spus :

— Au mai fost unite și altădată.

Doctorița Voicu nu a contrazis-o, da, au fost, însă atunci aveau o schemă mai largă. Acum, auzise că vor

fi unite tocmai pentru restrîngerea schemei și reducerea personalului medical.

— Tu n-ai de ce să-ți faci probleme ! i-a spus Ștefania. Ești un cadru medical foarte bun.

N-am reușit să deduc ce a răspuns doctorița Voicu, auzeam doar cum Ștefania încerca să o încurajeze, să-i risipească îngrijorarea, cît de cît.

Au apărut copiii și m-am dus cu ei la bucătărie să le pregătesc micul dejun. Însă telefonul doctoriței Voicu mă alertase, îmi amintise aproape cu brutalitate de vizita Laurei. Acum, după atîtea ore, asediul ei verbal, dar mai ales plecarea pripită a lui nea Ionete nu mi se mai păreau chiar fără nici un sens.

I-am amintit Georgiei obligațiile pe care le avea — de a strînge și spăla vasele — lui Dimitrie i-am lăsat rețeta de la doctorul Petride, bani să meargă la farmacie și nerăbdător, trepidînd ca o locomotivă sub presiune, m-am îndreptat spre camera mea de lucru, în care nu mai intrasem de-aproape trei săptămîni. O clipă am rămas în prag mirat și derutat. Faimoasa mea cameră de lucru, teritoriul acela intim și intangibil spre care năzuisem de atîtea ori în tîrziul după-amiezelor, ca spre un liman de liniște, era o biată chilie de 12 metri pătrați, ocupată pe trei sferturi de bibliotecă și birou, un birou masiv, pretențios și greoi în război continuu cu patul modest de lemn, cu cerga vărgată aruncată peste el sau cu tablourile de pictori naivi atîrnate peste tot. Mi-am luat servieta și fără să mă mai uit dacă aveam tot ce-mi trebuie — ochelarii de citit, în primul rînd — am ieșit.

La combinat, nimic din fierberea pe care mi-o imaginasem în timp ce pășeam în stradă. Vreau să spun că nu se simțea nici agitația și nici zarva pe care le pot isca o comisie de control de 20 de inși. Dimpotrivă, la parter și chiar la etajul aripii stîngi din clădirea în care se lăfăia conducerea combinatului am simțit din prima clipă zelul de buni gospodari al celor de la serviciul administrativ. Prin birouri se văruia, se rașcheta parchetul, se schimba sau se recondiționa mobilierul. Mirosul proaspăt de spirt, de vopsele, de var, de rășini și lacuri înlocuia parcă aerul. Am trecut repede spre aripa dreaptă,

unde era cabinetul lui Boldun. Aici lucrările de renovare se isprăviseră. Totul mirosea a nou, a curat, a confort.

Cînd m-a văzut în ușa secretariatului, Marta a întrebat aproape speriată :

— Cînd ați sosit ?

Am spus surprins nu atît de întrebare, cît de ton :

— Aseară !

Dar imediat m-am corectat :

— Adică nu, ieri după-amiază. Dar ce s-a întîmplat ?

Marta m-a privit cîteva clipe cu ochii ei bulbucați :

— Șeful ! V-a așteptat toată ziua. Mi-a cerut să vă caut prin telefon din zece în zece minute...

Am vrut să mă îndrept spre ușa capitonată a cabinetului, dar Marta m-a oprit cu glasul ei de claxon demodat :

— Acum e ocupat. Și grăbit. La ora unsprezece trebuie să fie la consiliul orășenesc, la o ședință.

În clipa aceea a apărut inginerul Diaconescu de la proiectare. Mi-a strîns mîna și m-a întrebat :

— Ați auzit ? Or să fie mari reduceri de schemă.

— Nu cred ! am spus. Abia s-au făcut în urmă cu trei ani.

Diaconescu a rîs :

— Nu-i de glumit. Vor să scape de noi. Sînt prea mulți funcționari. O să fie o reducere de patruzeci la sută.

— Aproape jumătate ?! am întrebat mirat și neîncrezător.

Nea Ionete, care intrase și auzise ce spusese inginerul Diaconescu, zîmbea. Cînd am rămas singuri și l-am întrebat ce crede, a spus ușor încurcat :

— Părerile sînt împărțite. Unii spun că vor fi reduceri pînă la zece la sută, alții pînă la douăzeci la sută, iar alții cum ați auzit. Tovul nostru a fost ieri la consiliul orășenesc și era optimist. Zicea că la noi n-o să fie nimic. O să fie sacrificat un post, cel mult două...

În timp ce vorbeam cu nea Ionete, a sunat Boldun, scurt, nervos. Marta a intrat la el, dar n-a stat mult. A ieșit cu niște hîrtii și s-a așezat la mașina de scris. Am întrebat-o :

— Ceva în legătură cu reducerile ?

De obicei, Marta e foarte tăcută. Acum m-a privit lung, indecisă. A spus :

— Nu ! Mi-a dictat ieri un cuvînt pentru ședința de la consiliul orășenesc. Azi l-a schimbat și trebuie să rebat totul...

— E singur ? Pot să-l văd ?

— E cu tovarășul Hanciu. I-a pregătit un ceai. Dacă vreți să intrați...

N-am intrat. M-am întors în birou, crezînd că Boldun o să trimită după mine sau o să mă cheme chiar el să-l ajut să-și definitiveze cuvîntul pentru ședința de la consiliul orășenesc. Dar nu m-a chemat. Pentru prima dată în cei aproape cincisprezece ani, de cînd lucram împreună, nu mă chema. M-am învîrtit mai mult de-o oră prin birou fără rost. Simțeam că lipsește ceva, dar nu reușeam să înțeleg ce anume. Am vrut să deschid geamul, dar pașii m-au dus nu spre geam, ci spre dulap. Rafturile dulapului erau, însă, goale. Farmacia, întreaga farmacie cu plante medicinale a lui Ilie Hanciu fusese mutată probabil în cabinetul lui Boldun. Zîmbind cu amărăciune, m-am gîndit că Ilie Hanciu, insul acesta scund, fălcos, cu ochii albaștri ca cicoarea, cunoștea nu numai secretul sănătății, sau al tinereții, ci știa, mai întîi de toate să facă minuni cu ceaiurile lui, să se aburce.

A sunat telefonul. Un sunet scurt, cu care eram obișnuit. L-am lăsat să mai sune o dată, de două ori, de trei. Simțeam cu o plăcere ciudată nu sunetul scurt cu care eram obișnuit, ci lama subțire a unui gater care mă despica în două. A patra oară nu l-am mai lăsat să sune. Am ridicat receptorul, fiind aproape sigur că la capătul firului era Marta sau chiar Boldun. Dar am recunoscut, nu decepționat, ci un pic enervat, glasul îngroșat de tutun și ușor astmatic al lui Cezar Mircan, directorul financiar al Combinatului. Mă întorsesem din concediu, el se pregătea să plece și mă invita la o cafea. M-am uitat la ceas. Era aproape 11. Boldun plecase, probabil, cu nea Ionete, la Municipiu. Am spus scurt :

— Vin ! În cinci minute sînt la tine !

Îl cunoșteam pe Mircan de mult, din prima mea studenție, fiindcă înainte de a urma dreptul, dădusem examen de admitere la facultatea de construcții. Nu aveam

vreo înclinație aparte pentru matematică, nici pentru desenul tehnic. Numai întîmplarea făcuse să-mi îndrept pașii spre facultatea de construcții. După război, începînd de pe la mijlocul lui '45 și pînă la sfîrșitul lui '47, au fost ani de secetă. Ai mei nu mai aveau nici o posibilitate să mă țină la liceu. Cred că aș fi renunțat să-mi continui studiile, dacă nu l-aș fi întîlnit pe primul meu profesor de istorie, care ajunsese inspector școlar, dar și ceva mare pe la Apărarea patriotică. Auzind că vreau să mă întorc în sat, m-a luat de după umeri și m-a împins într-un birt. A comandat o ciorbă de burtă, un ciolan cu fasole albă și mi-a făcut semn să mănînc. În timp ce eu înfulecam lacom, el a scris un bilet pe care trebuia să-l dau unei cucoane, o sturdzeancă bătrînă și mustăcioasă. Băbuța, după ce a citit biletul, m-a trimis la epitropul principal al spitalului din oraș, cu alt bilet scris pe o hîrtie galbenă și parfumată care avea imprimată în țesătura ei blazonul sturdzenilor. N-aș fi știut nimic despre acel blazon, însă epitropul principal al spitalului după ce a citit scrisoarea, s-a întors la fereastră și a privit-o în lumina cam firavă a soarelui. Atunci am zărit coroana și celelalte semne heraldice ale sturdzenilor. Convins probabil de autenticitatea scrisorii, mulțumit chiar, epitropul principal și-a trecut plicul pe la nas, i-a aspirat parfumul și strănutînd ca un pisoi bătrîn, m-a prins cu tandrețe de braț, apoi lăsînd ușa deschisă de la biroul lui, m-a tîrît prin tot soiul de culuare, urcînd și coborînd scări, pînă cînd am ajuns într-un fel de pod sau de încăpere mansardată unde nu se afla decît un singur om. Un bătrînel cam ciudat, care, deși era încă vară, purta pe cap o căciulă brumărie, veche și roasă, în jurul gîtului un fular roșu, iar pe umeri un halat cărămiziu de spital. Stătea în fața unei planșete de pe care nu și-a desprins ochii decît după ce epitropul principal l-a bătut prietenos pe umăr, spunînd :

— Dragă Unterberg, poți să te bucuri și dacă nu-ți vine prea greu, să-mi mulțumești. De astăzi ai ce-ți dorești de atîta timp : un asistent.

Așa am ajuns asistentul celui mai mare și singurului inginer constructor din oraș, iar după trei ani, la îndemnul lui, am dat examen la facultatea de construcții, pe

care l-am luat destul de ușor. Pe Mircan îl cunoscusem în zilele premergătoare examenului, la un curs de pregătire. Eram vreo cincizeci de băieți și cam tot atîtea fete. Ba, dacă mă gîndesc bine, fete erau mai multe. Traversam cu toții o epocă de mari răsturnări, de avînt romantic, de mutații sociale și psihice, și fetele nu mai țineau seama de voința sau de prejudecățile părinților, se îndreptau bravînd spre îndeletniciri accesibile altădată doar băieților. Profesorul, care conducea cursul de pregătire, stătea în picioare în fața unei table uriașe, răsfoia un curs șapirografiat din care dicta fiecăruia dintre noi o problemă care trebuia rezolvată acolo, pe tablă. Cînd cel ieșit la tablă isprăvea, întreba întorcîndu-se spre băncile amfiteatrului :

— E bine ?

Fetele și băieții răspundeau în cor :

— E foarte bine !

Mie, chiar în prima zi, mi-a căzut o problemă relativ ușoară. Trebuia să aflu volumul de cărămidă necesară pentru construirea unui coș de fabrică. Cu datele pe care le aveam, am rezolvat problema în cîteva minute. La sfîrșit, profesorul a privit lung rezultatul, s-a uitat peste paginile deschise ale cursului șapirografiat și a întrebat nedecis :

— E bine ?

Corul din bănci a făcut să răsune întregul amfiteatru :

— E foarte bine !

În clipa de tăcere care a urmat, de undeva de sus, din ultimele rînduri de bănci s-a auzit un protest :

— Nu e bine !

Toate capetele s-au întors într-acolo. Un ins brunet, slab, cu pometii obrajilor proeminenți, mongoloizi și cu sprîncenele groase, aproape împreunate, stătea în picioare, cu mîna ridicată ca la școală. Profesorul i-a făcut semn să vină la tablă. Cînd s-a apropiat fără să-și ridice ochii de pe paginile cursului, a întrebat :

— De ce crezi dumneata că nu e bine ?

Insul cu sprîncenele groase s-a uitat spre mine în treacăt, apoi a spus cu un glas sigur, rece, tăios :

— Pentru că datele problemei sînt greșite. Și colegul Strava n-a observat.

Mi-a rostit numele fără să mă privească. În schimb eu îl priveam uluit. Nu mă gîndeam la problemă sau la datele ei greșite, nici la situația penibilă în care mă aflam, ci la un amănunt aproape lipsit de importanță. Insul avea părul negru, vîlvoi, dar în partea dreaptă de la frunte spre ceafă îți atrăgea privirea ca un magnet o șuviță albă de grosimea a două degete. Da, avea păr alb. Iar eu, în loc să verific datele problemei, încercam să ghicesc dacă albise ori era însemnat așa din naștere. Profesorul i-a făcut semn să ia creta, spunînd cu un zîmbet încurajator:

— Argumentează !

S-a supus, a luat creta, s-a uitat spre tablă și a înălțat din umeri :

— N-am ce să argumentez. Pot doar să-i atrag atenția colegului Strava că un coș de fabrică e un coș de fabrică, nu un copac. Calculele pe care le-a făcut sînt pentru un trunchi de copac, pentru un platan să zicem sau un plop. Ca să fiu mai concret, coșul de fabrică e construit cu un scop precis : să ajute arderea și eliminarea fumului. Or din problemă lipsesc datele legate tocmai de acest amănunt deloc neglijabil.

Profesorul a închis cursul și a spus aproape șoptit :

— Observația dumitale este justă. Problema pe care v-am dat-o acum la încheiere nu are toate datele. E un test de verificare a puterii de observație și de judecată, a lucidității fiecăruia și chiar a vocației.

Insul a îngăimat, înroșindu-se :

— Să știți, eu n-am vrut să lezez pe nimeni.

Dar profesorul parcă nici nu l-a auzit. A spus cu același glas aproape șoptit :

— Înțeleg, înțeleg, nu-i cazul să te scuzi. De dumneata sînt sigur. O să ajungi un bun inginer constructor. Cum te numești ?

Jenat și nemulțumit de întorsătura pe care o luaseră lucrurile, insul a răspuns tot în șoaptă :

— Cezar Mircan.

Deși abia șoptit, numele fusese auzit, repetat, purtat de la o bancă la alta cu admirație. Profesorul a plecat. În urma lui am ieșit și eu tăcut, neobservat, rănit. Două zile n-am mai fost la cursurile de pregătire. Am hoinărit

mult, lingîndu-mi rana ca un lup singuratec, îndreptîndu-mă de o sută de ori spre decanat să-mi retrag actele pentru a mă înscrie la altă facultate. Nu le-am retras. Nu știu nici azi cui datorez acest lucru : sosirii neașteptate a inginerului Unterberg, care mă și vedea urmașul lui într-ale ingineriei, Ionelei Cantili, o fată cu ochelari, slabă și la prima vedere cam băiețoasă, dar devotată ca o soră, care ieșise imediat în urma mea și mi se alăturase tăcută, sau lui Cezar Mircan, în speranța unei revanșe ? Poate fiecare și-a avut partea lui în rămînerea mai departe la facultatea de construcții. Inginerul Unterberg, prin grija ce-mi purta, aproape părintească, prin aerul optimist și juvenil cu care alerga peste tot, interesîndu-se de fiecare examen, de ora și sala în care se va da ; Ionela Cantili, prin prezența ei tonică și luminoasă (întreaga ființă a Ionelei răspîndea lumina pe care o simți cînd privești un buchet de liliac alb) ; Cezar Mircan, prin dorința pe care o nutream aproape cu fanatism de a-l înfrunta, de a-i arăta ce pot, de a-i smulge de pe frunte coroana de lauri pe care mi-o furase într-o clipă de neatenție. Însă această dorință nu mi s-a împlinit. La cursurile de pregătire nu s-a mai ivit nici o ocazie care să ne aducă din nou față în față. În timpul examenelor prietenii de ocazie l-au părăsit ori el s-a debarasat de ei retrăgîndu-se discret, pierzîndu-se într-un fel de anonimat care a făcut să-mi dispară dorința de a-l înfrunta, mai ales că pe lista admișilor eu eram al doilea, iar el abia al treizecilea. Lîngă mine, ba chiar înaintea mea era slăbătura cu ochelari, Ionela Cantili, care, în ciuda mersului ei aproape băiețos — da, mersul o făcea să pară băiețoasă — ne-a întrecut pe toți, relevînd mintea cea mai lucidă și mai frumos mobilată. Am început cursurile și pe Cezar Mircan, fiind repartizat în altă grupă, l-am uitat aproape cu totul. Ne-a adus din nou față în față procesul tăștilor, iscat din senin spre sfîrșitul primului trimestru și-n care eram inculpat. Aș zice chiar că de la mine a pornit totul, de la tașca de student care nu se deosebea cu nimic de aceea pe care o purtasem, fiind școlar, în copilărie, atît doar că era mai încăpătoare și nu avea brezăturile aceleia. Era, de fapt, desaga cu care plecasem de acasă și-n care mama, pe lîngă cele cîteva len-

juri curate, îmi pusese și ceva de-ale gurii. Neavînd bani să-mi cumpăr o servietă, am folosit desaga țesută chiar de mama, din lînă țigaie, după ce mai întîi am transformat-o pufin, tăind-o într-o parte și tivind-o, cealaltă parte rămînind să cadă ca un capac, pe care îl închideam cu un nasture confecționat, cum m-am priceput, tot din lînă. Vechea baieră a desăgii a rămas intactă. Cînd ieșeam, mi-o treceam peste umărul drept. În două-trei săptămîni au mai apărut cîteva tăști asemănătoare, purtate nu de băieți, ci de fete. Apoi moda s-a întins cu repeziciune în întreaga facultate, fapt care i-a pus pe gînduri pe cei din biroul U.T.M. și într-o bună zi — eram în apropierea vacanței de iarnă — ne-am trezit convocați rînd pe rînd la un fel de interogatoriu.

— Ce semnificație ascunsă aveau aceste tăști ? De ce unele erau atît de viu colorate ? Și de ce printre aceste culori se întîlneau atît de des roșul, galbenul și albastrul ? Nu cumva în țesătura acestor tăști, făcută cu abilitate, se ascundea altceva ?

Rezultatul acelor interogatorii, discrete la prima vedere și fără un scop precis — fetele ieșeau rîzînd, băieții înălțînd din umeri — a fost pe cît de neașteptat, pe atît de uluitor. O ședință fulger, convocată în amfiteatrul cel mare al facultății avea să ne deschidă ochii, să ne facă să înțelegem că elemente dușmănoase și ostile poporului încercau ori chiar reușiseră să înjghebe o organizație cu caracter naționalist, reacționar și subversiv. Dovezile concrete și de netăgăduit erau șapte ori opt tăști pe care secretarul U.T.M.-ului, oprindu-se din citirea referatului, le-a luat una cîte una și, cu o dexteritate de iluzionist, le-a împăturit în așa fel încît toate culorile au dispărut, rămînînd la vedere numai roșul, galbenul și albastrul. În sală s-a produs rumoare. Am auzit șoapte de uimire :

— Tricolorul !

Îmi lipisem obrazul de pupitru cu un sentiment acut de jenă. Nu-mi era clar ce se întîmplă. Încă nu ghicisem scopul adevărat și grav spre care era dirijată acea ședință. Ionela, cu o intuiție care mie îmi lipsea, văzuse totul, știa ce avea să se întîmple. Întinzîndu-se spre urechea mea dreaptă — totdeauna la cursuri se așeza lîngă mine, în dreapta, nu mai sînt sigur, dar cred că și la acea șe-

dință de pomină își păstrase locul — mi-a suflat cu indignare :

— Ce vor ăștia să facă e ridicol și absurd !

— Dar ce vor să facă ? am vrut s-o întreb. Însă n-am avut timp din cauza felului meu greoi de a mă exprima. Totdeauna cînd formulez o întrebare sau cînd am de spus ceva, întîi formulez întrebarea sau spun ce am de spus în gînd și-abia după aceea rostesc și cuvintele. Mă întorsesem spre Ionela s-o întreb ce vor, dar ea se ridicase și pornise spre masa la care stătea prezidiul acelei adunări. Am auzit alte două nume cunoscute — erau numele a două colege de grupă — și-apoi uimit am auzit chiar numele meu. M-am ridicat, dar nu știam ce să fac : să cobor și eu treptele amfiteatrului, să rămîn în bancă ? Glasul cam iritat al celui ce conducea ședința și-mi strigase numele, m-a făcut să tresar și să încerc să mă limpezesc, să fiu mai atent :

— Vino aici, domnule Strava.

În timp ce coboram, au mai fost strigate și alte nume. Și toți cei strigați se ridicau și porneau spre podiumul de lîngă masa prezidiului ca spre un eșafod. Deși fusesem strigat printre primii, am ajuns ultimul. Secretarul U.T.M.-ului, un ins din anul doi, scund și cu umerii de halterofil — căruia toți îi spuneau colegul Adăscăliței — a trecut prin fața noastră, ne-a privit pe fiecare în parte, a vrut s-o întrebe ceva pe Ionela, dar a renunțat. Și-a plecat ochii repede pe foaia din mînă și a mai strigat opt nume. Din băncile amfiteatrului nu s-a ridicat și nu a răspuns nimeni. Tristețea și grotescul situației s-au amplificat, însă, în momentul cînd cei opt — trei băieți și cinci fete — au apărut totuși. Colegul Adăscăliței s-a repezit, a luat tăștile de pe masă, le-a atîrnat fiecăruia de gît, apoi retrăgîndu-se cîțiva pași și împungînd aerul cu arătătorul, a strigat cu un glas pițigăiat, isteric : „Priviți, tovarăși ! Acesta este chipul hîd al reacțiunii !

Peste băncile amfiteatrului se lăsase o tăcere grea, ca lespedea unui mormînt. Însă insul scund, cu umeri de halterofil, nu suporta tăcerea. A întrebat :

— Cine se înscrie la cuvînt ?

Şi cum tăcerea se prelungea, s-a ridicat de la locul lui şi, privind spre băncile pline ale amfiteatrului, a întrebat furios, ameninţător :

— Cum, tovarăşi, nu se înscrie nimeni ? Avem datoria să izolăm huliganismul, să-l condamnăm, să-l punem la stîlpul infamiei !

Cred că situaţia precară care se crease îmi dădea satisfacţie şi lucrul acesta se vedea pe chipul meu, fiindcă am auzit-o pe Ionela şoptind :

— Nu te bucura. E prea devreme şi e abia începutul. Or să se găsească destui care să dea în noi cu pietre. Cei puşi s-o facă, în primul rînd. Şi să nu te mire, poate chiar prietenii.

Cunoşteam parametrii de gîndire ai Ionelei, ironia ei subtilă, modul sentenţios şi aforistic de a privi totul, poate la prima vedere un pic teribilist, în realitate totdeauna profund şi exact. Aş fi vrut să nu aibă dreptate. Am sperat chiar că măcar de data aceasta se înşela şi cred că i-am şi răspuns în gînd : „N-ai dreptate, Ionela ! Nu vezi că e o înscenare naivă, fără sens ? Cine poate să-i dea crezare ?“ Însă am sperat degeaba. Fiindcă s-au ridicat mulţi să condamne, să-şi dovedească ataşamentul faţă de clasa muncitoare, de ţelurile ei scumpe. Undeva sus, în ultima bancă l-am zărit pe Cezar Mircan. Ţinea mîna ridicată şcolăreşte, însă nimeni nu-l vedea să-i dea cuvîntul. Şi minţile se înfierbîntau. Se aruncau asupra noastră nu numai pietre, ci şi bolovani. Şi copaci smulşi cu furie din rădăcină. În clipele cele mai confuze şi poate mai grele, Mircan s-a ridicat de pe locul lui din ultima bancă şi a strigat — aproape ca la prima noastră oră de pregătire — cu glasul sigur, rece, tăios :

— Protestez ! În numele adevărului, protestez !

Şi sărind peste treptele care coborau spre masa prezidiului, s-a apropiat de cei opt care stăteau cu tăştile atîrnate de gît, le-a luat pe rînd de la fiecare şi calm, demonstrativ, aproape imitînd gesturile colegului Adăscăliţei, din fiecare taşcă a făcut să apară nu tricolorul, ci steagul roşu. S-a întors apoi jumătate spre masa prezidiului, jumătate spre băncile amfiteatrului, spunînd rar, apăsat :

— Eu nu cred că vreunul dintre colegii noştri pot fi învinuiţi de acte huliganice, dușmănoase. Colegul Adăscăliței le-a văzut acolo unde ele nu există. Pentru că dacă tăștile acestea pot fi capete de acuzare, vă întreb : de ce nu a văzut, nu a fost în stare să-şi închipuie că ele pot simboliza steagul roşu de luptă al clasei noastre muncitoare ? Oare nu crede suficient în el ? Vedeţi ? E simplu şi uşor să acuzi ! a mai spus Mircan şi s-a întors la locul lui.

— Diversiune, tovarăşi ! a strigat cu ochii holbaţi de furie colegul Adăscăliței. Nu vă lăsaţi înşelaţi ! Acum cînd lupta de clasă se ascute zi de zi...

Nu mai ţin minte diatriba cu care s-a aruncat colegul Adăscăliței asupra lui Cezar Mircan. Nu mai ţin minte nici cîţi au vorbit după el şi ce au vorbit. Şedinţa a durat pînă în zori şi rezultatul a fost acela intuit de Ionela. Pe mine, pe Ionela şi pe alţi nouă — băieţi şi fete, printre care şi Cezar Mircan — ne-a convocat decanul a doua sau a treia zi. Nu stătea la biroul lui, ci lîngă una din ferestre. Privea afară. Şi cînd am intrat, nu s-a întors. A vorbit stînd cu spatele spre noi, jenat şi confuz. Că el n-ar fi vrut să se ajungă la o soluţie atît de categorică şi dură, că a fost silit de împrejurări să aprobe exmatricularea noastră din facultate, că pentru contestaţii ne putem adresa ministerului, dar nu în grup, ci fiecare, separat. Acesta era un sfat pe care ni-l dădea nu în mod oficial, ci aşa, din condescendenţă pentru noi şi pentru vîrsta noastră...

Erau ani mulţi de-atunci, peste douăzeci. Şi unora dintre cei care au aruncat cu pietre nu le mai ţineam minte nici numele, nici chipurile. Se şterseseră toate, se aglutinaseră, se acoperiseră de praf şi uitare. Rămăsese vie ca o luminiţă aprinsă în pomul de iarnă — o singură luminiţă — numai atitudinea lui Cezar Mircan.

Masiv, greoi, cărunt — şuviţa albă îi dispăruse — Cezar Mircan nu mai păstra din tînărul de altă dată decît obrazul cu pometi de mongoloid şi ochii. Ochii îi rămăseseră vii, inteligenţi, sinceri. Sprîncenele, altădată negre şi groase, îi albiseră şi ele. L-am întrebat dacă zvonurile despre reducerile de personal erau adevărate. Pentru prima dată, mi s-a părut reţinut, prudent. Întîi a spus :

— Ei, cum poți să crezi așa ceva ? N-ai stat de vorbă cu Boldun ?

— Nu !

Mi-a făcut semn să iau cafeaua. Venise cu tava o tînără blondă, foarte drăguță, cu ochelari mari, ușor jenată, intimidată chiar. Se vedea clar că nu-i plăcea rolul cu care o onorase Cezar Mircan. După ce a plecat, am întrebat :

— E secretara ?

Mircan a rîs :

— Cine mai are azi secretară ? E o funcționară.

— Și știe ! Se pricepe la cafele ?

Cezar Mircan, sesizînd ironia, a spus :

— Știe multe. În primul rînd, e doctor în științe economice. Are și o fetiță de cinci ani. Dar tu ai avut vreodată ceva cu Timaru ?

Întrebarea m-a găsit descoperit, așa cum sînt găsiți uneori boxerii care uită sau nu știu să se apere. Am spus ușor derutat :

— Nu. Nu cred. L-am văzut o singură dată în cabinetul lui Boldun. Era supărat că deschisesem prea multe acțiuni judiciare. De ce ? Are vreo legătură supărarea lui Timaru cu zvonurile despre reducerea personalului ?

După ce și-a sorbit cu încîntare prima înghițitură de cafea, Cezar Mircan s-a lăsat mulțumit în fotoliu :

— Ei, zvonurile sînt totdeauna parșive ! Fac mult rău !

— Și totuși ele circulă. De ce ? Cine are interes ?

Mircan a avut iar o ușoară reținere :

— Poate chiar Boldun ! Da, da ! Ți-a spus că postul de director-adjunct a fost desființat ? Și nu de azi, de ieri, încă din august...

Am pus ceașca pe măsuța dintre fotolii, să nu se observe că-mi tremură mîna, întrebînd :

— Și eu sînt pe liber ?

— Nu ! Ai fost numit șeful secției de documentare. Boldun zicea că o să ai acolo la dispoziție biblioteca și timp suficient să scrii și romane, nu numai eseuri...

— Nu mi-a spus nimic ! Și nu înțeleg de ce toată tevatura asta ? Întîi comisia de control de la județ. Acum, reducerile de personal...

Deși astmatic și îngroșat de tutun, glasul lui Cezar Mircan s-a limpezit brusc, amintindu-mi siguranța și duritatea cu care vorbea altădată.

— Așa ! Ca să se creeze confuzie. Și să nu ai senzația că ești nedreptățit.

Cînd m-am întors, Marta s-a holbat la mine ca la un extraterestru :

— Unde ați fost ? V-am căutat peste tot. S-a întors șeful și a convocat ședința conducerii operative.

S-a uitat spre ușa capitonată de la cabinetul lui Boldun cu grijă parcă. M-am uitat și eu. Știam, îmi era teribil de ușor să-mi închipui ce se întîmpla dincolo de ea. Toți cei din conducerea operativă își țineau capetele plecate. Nimeni nu sufla un cuvînt. Singurul care vorbea o oră, două, trei era Boldun. El avea întotdeauna și primul și ultimul cuvînt. De fapt, vorbea numai el. Și-n tot ce spunea, avea dreptate. Mai mult, tot ce spunea el era literă de lege. De obicei, calul de bătaie era inițiativa personală, susținută pe de o parte de spiritul de disciplină iar pe de altă parte de spiritul de etică și echitate. Inițiativă ! Cît mai multă inițiativă, un cîmp cît mai larg. Asta însă numai așa, în principiu...

Ușa de la cabinetul lui Boldun, capitonată în piele de culoarea vișinei putrede, nu mai păstra nimic din aerul somptuos și oficial pe care-l simțeam ori de cîte ori îi treceam pragul. O priveam, însă, și lucru ciudat, aveam acut senzația că o descopeream sau o vedeam acum prima dată. Era o ușă obișnuită, dar tăcută, rece, înghețată. O înghețase, mai mult, o acoperise cu un strat gros de promoroacă frigul pe care-l răspîndea în jur Boldun. Dincolo nu se auzea nici-o mișcare.

— Nu intrați ? a întrebat în șoaptă Marta.

Nu mai știu ce i-am răspuns. M-am întors și am plecat cu pași mari, alungat sau împins de la spate nu de frigul lui Boldun, ci, paradoxal, de frigul din mine.

5

Venise august cu nopțile lui diafane. Prin fereastra deschisă vedeam cerul înstelat, umbra Ucăi lungindu-se peste grădină, vedeam în lumina lunii plopii înalți și mohorîți ca niște călugări. Era încă vară. Și zilele aveau, toate, ceva de sărbătoare. Păstrez în mine aproape nealterat acest sentiment, deși nici azi după atîta timp nu-i pot găsi o explicație clară. La noi acasă sărbătorile erau marcate de permanența unor obiceiuri. În zilele de sărbătoare mama se deștepta cu un ceas mai devreme, aprindea cuptorul și, cînd mă trezeam eu, simțeam mirosul plăcintelor cu mere, al baclavalelor, al cataifurilor, un miros dulce, cald, care pătrundea pe sub toate ușile. La baie era tăcere, nu se auzea țiuitul robinetelor și nici tusea lui Octav. Pentru că în zilele de sărbătoare Octav nu se rădea acasă. În zilele de sărbătoare avea alte tabieturi și rar se întîmpla să renunțe la ele. Cînd ieșeam din camera mea, îl zăream aproape de fiecare dată în holișorul de la intrare. Își peria meticulos pălăria de fetru, o pălărie neagră cu boruri înguste și tari. Nu mă uitam în direcția pendulului, dar puteam să spun cît era ceasul fără să greșesc, pentru că Octav nu pleca niciodată înainte de nouă. Din trei pași eram lîngă cutia neagră a viorii, o deschideam, ciupeam ușor strunele, apoi treceam în fața pupitrului și-mi potriveam caietele de studiu. Vioara era ca un scut. Un scut care mă apăra de sfaturile sau de reproșurile lui Octav. Dacă n-aveam timp să iau vioara ori să ajung lîngă pupitru, Octav întorcea capul, dar trecea cu privirea peste mine. Își punea pălăria, mă-

nușile — la pălăria neagră de fetru purta totdeauna mănuși — și-abia după aceea, căutîndu-mă în oglindă, întreba :

— Ce faci, domnule ? Te-ai trezit ? Știi cît e ora ?

Își scotea ceasul de buzunar, mi-l întindea să-l privesc și silabisea nemulțumit :

— E nouă, domnule ! La vîrsta dumitale...

Știam ce făcuse Octav la vîrsta mea, mi-o spusese de atîtea ori. Mi-o spunea și acum aproape cu aceleași cuvinte și aceeași răceală în glas, iar eu n-aveam încotro, trebuia să-l ascult cu ochii plecați, cu brațele atîrnînd pe lîngă trup, vinovat și supus. Ca să evit asemenea scene, cum simțeam în nări mirosul cald de plăcintă, săream din pat, dădeam cu puțină apă rece pe ochi, mă îmbrăcam în cea mai mare grabă, îmi luam notele, vioara și începeam să exersez. Alegeam bucățile cele mai dificile, nu pentru că aș fi avut mare chef să exersez, ci pentru că asta îi făcea plăcere lui Octav.

— Arta e muncă și transpirație ! spunea el uneori. Muncește, dacă vrei să ajungi un mare artist !

Ca să fiu sincer, n-aveam nici un chef să ajung artist, nici mic, nici mare. La ora aceea — eram abia printr-a treia sau a patra — nu aveam aspirații atît de înalte. Singurul meu gînd era să-l văd pe Octav ieșind mai repede pe ușă ca s-o pot zbughi afară, la joacă. Daniel și ceilalți băieți erau de mult în stradă. Îi auzeam strigînd, alergînd, erau obosiți de-atîta joacă în timp ce eu mă chinuiam să execut cît mai corect exercițiile pe care mi le dăduse domnișoara Zane. Dar osînda nu ținea mult, pentru că la nouă punct, după ce-mi arunca o privire încurajatoare, Octav pleca, iar eu lăsam totul baltă și alergam în stradă. Băieții mă înconjurau veseli și gălăgioși, dar răi și cruzi. Nu-mi iertau întîrzierea. Mă întrebau în derîdere :

— Ce faci, Tin, iar ai tras pisica de coadă ? De ce nu ne-ai adus-o și nouă ?

Pisica era vioara. Pentru ei, exercițiile nu însemnau mare lucru, cel mult niște miorlăituri de pisică. Singurul care mă înțelegea, adică nici nu știu dacă asta era înțelegere, dar care îmi lua apărarea, era Daniel. El intervenea totdeauna repede și autoritar :

— Lăsați-l în pace !

Cînd era Daniel în stradă, nu-mi mai păsa de nimic. Lîngă el uitam cu totul de caietele de studiu, de vioară, alergam, strigam, deveneam bătăios, uitam pînă și de mine. Dacă m-ar fi văzut Octav, nu m-ar fi recunoscut. Dar Octav n-avea cum să mă vadă, pentru că Daniel nu uita niciodată că trebuie să se întoarcă. Nu uita asta nici dacă am fi fost prinși de cel mai captivant joc. Cum îl zărea în capătul străzii, se oprea, mă căuta cu privirea și începea să cînte :

A venit un cocostîc
Sprijinindu-se-n baston,
Avea ochelari de aur,
Frac albastru și melon...

Dacă vedea că nu mă opresc din joc, se repezea, mă prindea de braț și îmi șoptea :

— Tin, se întoarce domnul profesor.

Mă opream și priveam năuc spre capătul străzii, deși știam că n-avea nici un rost. Ca să nu prindă de veste și ceilalți băieți, trebuia să mă furișez mai spre margine, apoi să alerg în casă. De multe ori, adică de cele mai multe ori, nici nu mai aveam timp să mă spăl pe mîini sau să dau cu puțină apă rece pe față. Mă repezeam direct la vioară, mi-o potriveam sub bărbie și începeam să exersez cu caietul închis. Lăsam caietul așa înadins, ca să fac impresie. Dacă nu-mi aminteam notele, improvizam ceva. Îmi era chiar mult mai ușor să improvizez. Octav intra în holișor, asculta atent sau se apropia pe vîrfuri să nu mă întrerupă, dar, cînd îmi vedea obrajii roșii și părul umed de transpirație, se îndrepta alarmat spre bucătărie :

— Elena ! Unde ești, dragă ? Tu nu vezi ce se întîmplă în casa asta ? Te-am rugat de atîtea ori să fii mai atentă, să nu-l lași să se extenueze !

Mama apărea și mă privea supărată :

— Tin, de ce-mi faci necazuri ? Ți-am spus să nu exagerezi.

Îmi lua vioara din mînă și spunea aproape rugătoare :

— Gata, pentru azi ajunge. Mai ieși și tu afară, la joacă.

Îmi strîngeam caietele de studiu dar nu mă grăbeam, afișam un zîmbet de om silit să facă ceva ce nu-i convine sau încercam să obțin, așa doar de formă, o păsuire :

— Mai am numai două fraze, în cinci minute le isprăvesc.

Octav întreba iritat :

— Tu nu ai auzit ce a spus mama ?

Închideam vioara în sicriul ei negru, fără prea mare bucurie. Nu mă bucuram pentru că eram obosit de alergătură, și-ncepea să-mi fie foame, și-n stradă urma să înfrunt din nou ironiile sau vorbele grosolane ale băieților. Dar n-aveam ce face, trebuia să ies la joacă, să urmez sfatul mamei, întărit și de întrebarea lui Octav, grea ca o parafă voievodală. Uneori, Octav își amintea că mi-a adus ceva și mă striga înapoi :

— Caută în buzunarul drept de la haină, e ceva bun pentru tine.

Găseam o pungă cu bomboane. O pungă dintr-o hîrtie subțire, lucioasă și transparentă care mă amețea cu parfumul ei. Bomboanele aveau un parfum care trecea prin hîrtia aceea subțire. Dar nu numai parfumul trecea. Tot prin hîrtia subțire vedeam și culoarea bomboanelor. Octav îmi aducea niște bomboane colorate într-o mie de feluri — nici nu știu unde se puteau găsi atîtea culori — și erau dulci și moi și plăcute la gust. Ieșeam în stradă cu senzația că port în buzunar o comoară, peste care puneam batista, o cutie cu nasturi, briceagul și tot ce mai aveam, o ascundeam cît mai bine de teama băieților. Era ora prînzului și rînd pe rînd aproape toți părăseau joaca. De multe ori plecau chiar și mai înainte de a mă întoarce. Găseam locul de joacă liber. Numai Daniel îmi rămînea credincios. El nu pleca niciodată. Mă aștepta la umbra unui gard și cînd apăream, întreba vesel :

— Ei, cum a fost ? Te-ai descurcat bine ?

— M-am descurcat !

Îmi făcea semn să mă așez lîngă el. Mă așezam, dar nu uitam să scot punga cu bomboane, pe care Daniel se prefăcea întîi că nu o vede. Cînd i-o băgam totuși sub nas, spunea mirat dar și cu dispreț :

— A ! Ți-a adus bomboane. Ce naiba ? Văd că te tratează ca pe-un copil.

Cînd uitam să scot punga cu bomboane — și uneori înadins uitam — Daniel se ridica, privea printre gene la soare și spunea :

— Am plecat. Ai mei nu prea obișnuiesc să mă aștepte cu masa. Dacă nu sînt acasă la timp, rămîn flămînd toată ziua.

— Mai stai. Uite ce-am adus !

Daniel îmi înhăța punga cu bomboane, dar rămînea în picioare. Întreba :

— Le împărțim ?

— Cum vrei tu.

— Pe din două ?

— Pe din două.

— Dă-mi batista.

Așternea batista jos, pe pămîntul bătătorit, răsturna toate bomboanele și cu iuțeală de prestidigitator le număra — una lui, una mie — își oprea punga, se mai uita o dată la soare și-mi făcea un semn vag cu mîna :

— Dacă pot, mă întorc repede.

Rămîneam singur în soarele dogorîtor al amiezii. Umbra gardului se micșora ori dispărea cu totul. Nici eu nu mai aveam umbră. Bomboanele din batistă începeau să se topească. Trebuia să le mănînc repede sau să le arunc. Dar chiar și după ce le aruncam, făceam asta cînd nu mai aveam în palme decît un cocoloș colorat și lipicios ca de plastilină, parfumul lor rămînea stăruitor. De aceea poate, toate sărbătorile din copilărie, duminicile mai ales, trăiesc în mine prin parfumul atît de deosebit al bomboanelor pe care mi le aducea Octav, prin mirosul plăcintelor cu mere, al baclavalelor sau cataifurilor, prin tăcerea din casă, lungă, nesfîrșit de lungă, care se lăsa imediat după prînz, cînd Octav se retrăgea în biroul lui să lucreze. Eu trebuia să dorm, dar nu reușeam să ațipesc decît cel mult o jumătate de oră, după care rămîneam cu ochii în tavan așteptînd un semn cît de mic să pot evada. Însă acest semn, de obicei scîrțîitul ușii de la bucătărie sau huruitul rișniței de cafea, venea greu. Duminicile erau zilele cele mai lungi. O duminică mi se părea de trei ori mai lungă, de patru ori, de zece ori, decît oricare altă zi din săptămînă. În cameră la mine nu aveam ceas, trebuia să ascult bătăile îndepărtate ale pendulului

din salon. Mă obișnuisem atît de mult cu ele, încît știam și cu ochii închiși să spun cînd o să bată pentru ora trei, pentru ora patru sau cinci. Cîteodată, tăcerea din casă era atît de mare, că auzeam nu numai bătăile pendulului, îi auzeam și tic-tacul. Un tic-tac rar, egal, obositor : ca să nu-l mai ascult îmi puneam perna pe cap și-atunci urmăream trecerea timpului după alte semne. După umbra de pe tavan, de pildă. Cînd începea să se întunece tavanul, știam că e trecut de trei. Mă ridicam încet și treceam la fereastră. Curtea și straturile cu flori ale lui Octav erau inundate de o lumină orbitoare, care scădea numai dacă vroiam eu, adică dacă lăsam umbra de pe tavan să iasă afară. Atunci straturile de flori, vișinii, masa și cele două bănci de sub vișini, toată curtea pînă la gardul vecinilor, se acoperea de umbră. Rămîneau în lumină numai vîrfurile vișinilor. Dar odată cu umbra care acoperea curtea, începeau să se audă și zgomotele străzii. Apăreau băieții cu mingea, cu bicicletele, cu țipetele și strigătele lor. Trecea mașina vînzătorului de la magazinul de încălțăminte care își ducea familia la plimbare, se întorcea beat profesorul de greacă și latină, care acum preda botanica și care aproape de fiecare dată se oprea să le țină băieților un discurs despre Socrate.

— Știți voi cine a fost Socrate ?

— Știm, domnule profesor ! spuneau ei în cor.

— Nu știți, viteilor, pentru că dacă ați ști, v-ați da la o parte cînd trec eu. Socrate a fost... Nu, nu vă spun cine a fost Socrate. Să veniți la orele mele de greacă și latină, și o să vă spun.

Careva se fonfăia cu obrăznicie :

— Dumneavoastră predați botanica, domnule profesor. Nu cumva Socrate e o floare ?

— Eu predau botanica ?! Da, predau într-adevăr botanica. Ai dreptate, păcătosule ! Totuși, să știți de la mine, Socrate a fost...

— O floare rară ! strigau băieții în cor și se îndepărtau rîzînd.

— Sînteți niște viței cu care nu se poate sta de vorbă. Să veniți la orele mele de greacă și latină.

Stăteam la fereastră prins de o tristețe nelămurită, o tristețe difuză care se ridica de undeva din adîncul fiin-

ţei mele, din lucrurile care mă înconjurau, din cutia neagră a viorii, din biblioteca pe care o aveam în cameră, din tăcerea din casă, din sunetele îndepărtate şi sonore ale pendulului, din fotografiile de familie puse în cîteva rame, din toată acea după-amiază lungă pe care nu puteam s-o scurtez nici s-o întrerup. Octav ieşea din biroul lui tîrziu, după cinci şi uneori chiar după şase, răstimp în care nu puteam să fac nici cea mai mică mişcare. Chiar în cameră la mine trebuia să umblu în vîrful picioarelor, să fiu atent să nu lovesc sau să dărîm ceva, pentru că mi-aş fi atras imediat mînia lui Octav. Întîi venea mama care păşea încet, deschidea uşa cu precauţie şi mă privea lung sau mă întreba în şoaptă :

— Ce faci, Tin ? Nu ştii că Octav lucrează ?

Eu îi auzeam paşii şi mă prefăceam că dorm, iar dacă eram la masă, unde îmi pregăteam lecţiile, sau lîngă fereastră, întrebam mirat :

— Dar ce-am făcut ?

Mama închidea uşa încet fără să-mi precizeze ce am făcut. Octav îşi exprima nemulţumirea de a fi fost deranjat în felul lui. Dacă vina era „intolerabilă" — acasă nu rostea niciodată cuvîntul acesta, ci numai la şcoală şi-l ştiam de la colegi — nu ieşea din biroul lui decît seara, tîrziu, după ce se aprindeau luminile, în plus îi cerea mamei cafeaua acolo în birou, unde o bea singur. În astfel de situaţii, cea care îmi transmitea direct nemulţumirea era mama, care după ce îi ducea cafeaua, mă întreba :

— Ai văzut ce ai făcut ? L-ai supărat pe Octav.

Cînd deranjul nu fusese prea mare, supărarea lui Octav mă aviza numai pe mine. Ieşea din birou, îşi bea cafeaua în salon cu mama, dar păstra o răceală, o distanţă, o lipsă totală de atenţie pentru persoana mea. Mai exact această nemulţumire era exprimată printr-o tăcere ostentativă care mă privea numai şi numai pe mine. Nu mă întreba dacă am dormit bine, dacă mi-am făcut lecţiile, nu-mi acorda favoarea cea mai mare care putea să mi se acorde, aceea de a fi lăsat să ies în stradă la joacă. Tăcerea aceasta a lui Octav mă durea, dar făcea să-mi dispară tristeţea. Erau zile cu soare, ca să le spun aşa, cînd reuşeam să mă stăpînesc, să nu fac nici un zgomot,

să stau nemișcat în pat în fața ferestrei sau să-mi strecor prin contrabandă o carte de aventuri. Dacă reușeam să-mi aduc în cameră o carte de aventuri, atunci totul ieșea bine. Octav apărea bine dispus, iar semnul cel mai elocvent al acestei bune dispoziții se vedea în felul cum își ținea ochelarii, nu pe nas ci pe frunte și mai ales în gestul, mai mult decît generos, de a veni să-mi bată în ușă și să mă întrebe :

— Ce faci, domnule ? Cînd ai de gînd să ieși din cochilie ? Te-ai închis în ea ca un melc.

Era supremul omagiu adus de Octav cumințeniei mele. Lăsa ușa deschisă și se întorcea spre mama :

— Elena, ce ar fi dacă am lua cafeaua în curte sub vișini ? Lui Tin să-i aduci o dulceață.

Era spre seară, razele asfințitului se strecurau pieziș prin frunzișul vișinilor, iar eu cu o farfurie de dulceață dinainte stăteam între Octav și mama, care își sorbeau cafelele, pîndit cu invidie printre ostrețele gardului de Daniel și de ceilalți băieți. Și numai faptul că îl știam pe Daniel acolo printre băieți, mă făcea să uit cît de lungă, cît de obositoare și mai ales cît de tristă fusese acea după-amiază.

În casa unchiului Alexandru nu existau obiceiuri. nu exista o împărțire riguroasă a timpului cu ore de somn, ore de masă, ore de studiu, de plimbare sau de joacă. Puteam să mă scol oricît de tîrziu, să rămîn în cameră sau să cobor, să plec în oraș fără s-o anunț pe Maie, să hoinăresc pînă la prînz sau pînă seara și nimeni să nu mă întrebe unde am fost sau de ce nu am venit la timp acasă. Ioniță era un aiurit, nu știa niciodată cît e ceasul. Pentru el timpul era un fel de tobogan pe care îi plăcea să lunece mereu, fără oprire. Mă trezea la cele mai neașteptate ore, chiar și la miezul nopții :

— Tin, îmbracă-te și vino repede jos.

Mă uitam la ceas și îngînam nemulțumit :

— Bine, dar e abia ora unu !

Ioniță zîmbea, nu cu zîmbetul meu, ci cu un altul, care-i strîmba gura, rece distant, disprețuitor :

— Ce importanță are cît e ora ?

Îmi lăsa lumina aprinsă și ieșea. Îi auzeam pașii pe scara de stejar. Sărea cîte două-trei trepte. Scara era

acoperită cu o mochetă de culoarea caiselor coapte, însă Ioniță nu călca niciodată pe ea și pașii i se auzeau cu ecou prelungit în toată casa. Eu mă smulgeam greu din primul somn, era cel mai dulce și mai plăcut, mult mai dulce și mai plăcut decît somnul din zori. De aceea încercam să-l mai prelungesc, dar era aproape imposibil, pentru că după cinci minute Ioniță apărea iar și întreba din prag :

— Păi, ce faci, Țin ? De ce nu te-ai îmbrăcat ? Ne așteaptă Corsicanul și ceilalți. Dacă nu vrei să vii cu noi, spune !

Și ca un fel de ultimatum, îmi arunca peste umăr :

— Te mai așteptăm cinci minute !

Cuvintele acestea aveau darul să-mi risipească somnul, mai exact, mă ajutau să învinge lenea. Săream din pat, mă îmbrăcam și alergam jos. Limuzina albastră cu botul lung ca de știucă și bondarul roșu condus de Ioniță așteptau în stradă, la cîțiva pași de poartă. Corsicanul mă întîmpina vesel :

— Salut, amigo !

După ce-mi găseam un loc, ridica mîna înmănușată și Ioniță pornea primul. La început aceste escapade nocturne mă iritau. În primul rînd, nu-mi convenea ora la care eram trezit, nu-mi plăcea tonul indiferent și ultimativ cu care mă amenința Ioniță și mai ales nu înțelegeam țelul acestor escapade. De fapt, nici nu aveam ce să înțeleg, pentru că nu exista niciodată un țel dinainte stabilit. Totul era improvizație, scamatorie și snobism. Străbăteam 200 de kilometri ca să ajungem undeva prin inima Bărăganului să admirăm un răsărit de soare sau să mîncăm morcovi proaspeți, după care Ana-Maria se dădea în vînt. Nu-i cumpăram. Ne opream în mijlocul cîmpului și tăbăram ca niște vandali în tarlaua cu morcovi a vreunei gospodării. Corsicanul lăsa o carte de vizită pe care scria : „Mulțumim ! Au fost delicioși !“ Alteori, ne opream la capătul unei miriști să privim dropiile. Ana-Maria îi întrecea în snobism pe toți. Îl soma pe Corsican să le filmeze sau măcar să le imprime strigătele pe bandă magnetică. Dropiile scoteau niște strigăte groase, ca ale curcanilor. Corsicanul lăsa acest travaliu dificil în seama lui Horațiu Bîrsan, care

făcea uz de tot felul de tertipuri ca să le poată imprima. Pentru că nu era ușor să te apropii de aceste păsări mari și numai la prima vedere greoaie. Cum ne simțeau prezența — la cîteva sute de metri — își ridicau capetele și ne urmăreau fiecare mișcare cu ochii lor albaștri ca safirele. Dacă încercam să ne apropiem prea mult, se depărtau în fugă. Nu zburau. Își lăsau toate odată capetele în jos — probabil la un semnal — și se depărtau în fugă ca niște iepuri. Ca să le ajungem, trebuia să ne urcăm în mașini și să fim prevăzători, adică să ne oprim la o distanță apreciabilă. Începeau acum scamatoriile lui Horațiu Bîrsan, numerele de saltimbanc scornite nu atît să anihileze instinctul de apărare al păsărilor, ci mai degrabă să ne amuze pe noi. Mergea în genunchi cu mîinile împreunate a rugă — „le imploră să nu o pornească iar la goană!" ne traducea Corsicanul gestul lui Horațiu — se tîra pe burtă, își punea pe cap smocuri de paie, își întorcea bluza pe dos, însă fără nici un rezultat sau cu un rezultat minim. Dropiile nu se îndepărtau în goană ca iepurii, dar nici nu-l lăsau să se apropie. Îl priveau curioase, cu capetele înălțate, păreau că se amuză și ele de spectacolul oferit, însă se distanțau prevăzătoare, pas cu pas. Numai muzica le ținea pe loc, le hipnotiza. Horațiu Bîrsan știa acest lucru, dar nu se folosea de muzică decît la urmă, după ce-și epuiza tot repertoriul. Atunci se ridica în picioare, deschidea radiocasetofonul — punea de obicei o casetă cu *Muzica apelor* sau cu *Pastorala* — și, după primele măsuri care răsunau peste mirișe, înainta spre cîrdul de dropii. Înainta cu pas egal, nepăsător, fără smocuri de paie pe cap, fără nici un artificiu, iar dropiile îl priveau neclintite. Nu arătau nici un semn de neliniște sau suspiciune. Ascultau cu uimire ținîndu-și și mai sus capetele, iar dacă Horațiu oprea radiocasetofonul, nemulțumirea era generală și se manifesta promt prin strigăte groase ca ale curcanilor sau prin sîsîituri furioase ca ale gînsacilor. Horațiu înregistra aceste strigăte de protest, apoi lăsa să plutească peste mirișe sunetele atît de cunoscute mie din *Pastorala*. Ca la semnul unui dirijor, strigătele groase și șîsîiturile furioase, protestatare, se linișteau. Peste mirișe mai rămînea un timp

numai muzica lui Beethoven. Horațiu Bîrsan se întorcea radios ca după o mare victorie și ne întreba :

— Ați văzut ? Ați văzut ? Le place Beethoven și Haendel.

Uca se eschiva de la astfel de spectacole. Cred că o plictiseau scamatoriile lui Horațiu Bîrsan, dar ca să nu-l supere pretexta o indispoziție, de obicei o migrenă sau o durere de dinți.

— Nu-i nimic grav ! ne asigura ea. Mă întind puțin, fac o baie de ultraviolete și o să-mi treacă.

La întoarcere îi zăream de departe umbrela. Avea o umbrelă roșie cu picouri albe. Uca stătea la adăpostul ei cu nasul într-o carte. Ana-Maria o întreba :

— Ai făcut ultraviolete ? Ți-a trecut durerea de dinți ?

— Am făcut ! Mi-a trecut !

Avea totdeauna în geantă două-trei cărți și, cum se ivea cel mai mic prilej, își schimba ochelarii și începea să citească. Lectura pentru Uca era ca un viciu. Citea la masă, între două feluri de mîncare sau chiar în timpul supei, citea pe drum în lungile noastre escapade, absentă de la glumele și veselia generală, citea în camera ei pînă în zori. Eu îmi stingeam lumina, dar rămîneam la fereastră și-o urmăream, îi urmăream umbra care se lungea peste întunericul grădinii, pentru că Uca, atunci cînd era la ea, nu stătea o clipă jos. Citea plimbîndu-se prin cameră cu toate luminile aprinse și, cînd ajungea în dreptul ferestrei, îi vedeam umbra eclipsînd dreptunghiul acela luminos pe care îl arunca peste crestele copacilor fereastra ei. Citeodată, această umbră era atît de clară, că părea decupată cu foarfecul, se deslușeau și cele mai mici amănunte, ochelarii, părul tuns băiețește, cartea pe care o ținea deschisă, mare cît o evanghelie. Stăteam mult la geam, uneori mă fura somnul și cînd mă trezeam, fereastra Ucăi era tot luminată.

Ceea ce mi se părea ciudat în toată povestea aceasta era faptul că nu citea niciodată romane. Cărțile pe care le citea Uca m-ar fi adormit de la primele rînduri, erau cărți de filozofie și estetică. Lectura o schimba, îi topea asprimea trăsăturilor — accentuată cumva de ochelari — îi dădea o moliciune în mișcări, o somnolență, o stare de

abulie. Pe lîngă mine trecea aproape fără să mă vadă. Întîi am crezut că era supărată, că-mi purta pică pentru confuzia aceea penibilă din dimineața sosirii. Însă mi-am dat seama curînd că mă înșelam. Uca, pur și simplu, nu mă vedea. Pentru ea nici nu existam sau existam ca orice lucru sau mobilă din casă. Existam așa cum exista și Ioniță, poate chiar mai puțin.

Dimineața, cînd apărea la micul dejun, Maie o privea cu severitate și o apostrofa :

— Iar ai citit toată noaptea !

Uca nu nega chiar din prima clipă. În prima clipă întreba mirată :

— De unde știi ?

— Am văzut lumină.

— Și ce dacă ai văzut lumină ? Asta e o dovadă că am citit ? Poate că am dormit cu lumina aprinsă !

— Se vede și după ochi. Ai ochii roșii.

Uca părea și mai mirată :

— Da ?! Am ochii roșii ? Cred că ochelarii sînt de vină. Iar trebuie să-i schimb.

Maie bătea cu măciulia bastonului în masă :

— Nu-s de vină ochelarii. Trebuie să dormi. Cînd o să înțelegi asta ?

Uca nu răspundea. Urmau clipe de tăcere, clipe lungi care ne despărțeau, ne izolau și mai mult. Eu îmi țineam ochii plecați. Nu aveam curaj s-o privesc pe Maie. Nici pe Uca. La Uca mă uitam pe furiș. Dimineața, avea o poftă de mîncare teribilă. Devora tot ce-i aducea Maie pentru micul dejun, două ouă fierte, o cană cu lapte, gem de căpșuni sau de gutui, brînză de vaci proaspătă, jambon de casă. Mînca repede și se ridica fără să-i pese că noi, adică eu și Ioniță, nu ne băusem nici laptele. Se ducea în bibliotecă, își lua un braț de cărți și urca la ea în cameră. Maie o urmărea cu privirea, dar nu-i mai spunea nimic. O urmăream și eu și zîmbeam. Pasiunea Ucăi pentru filozofie mi se părea cel puțin bizară. Vreau să spun că mă îndoiam c-ar porni dintr-o înclinație firească, din vocație. Tot ce făcea verișoara mea era cochetărie și poză. Suferea din cauza alcătuirii ei fizice — era lungă, mioapă, avea spatele încovoiat, mersul rigid — și ca o compensație, încerca să strălucească prin spirit. Ro-

lul i se potrivea perfect. Uca îl alesese cu siguranța cu care și-ar fi ales din dulap o rochie frumoasă. Eu însă îi ghicisem secretul și jubilam. N-aveam o dovadă, o căutam cu frenezie, o adulmecam, stăteam la pîndă, nu lăsam să-mi scape nimic din ceea ce făcea Uca.

După micul dejun urcam și eu la mine, închideam geamul — vuietul orașului mă enerva — și, lungit pe pat, încercam să prind zgomotele din camera vecină, să deslușesc în cea mai neînsemnată vibrație pașii Ucăi. Îmi trebuia o putere de concentrare maximă. Obișnuit însă cu exercițiile pe care mi le dăduse săptămînal domnișoara Zane, mă concentram fără efort și fără să-mi impun voința. De fapt, îmi întindeam singur o cursă în care mă lăsam prins cu voluptate, pentru că la un moment dat vibrațiile abia perceptibile creșteau în intensitate, iar eu aveam impresia că aud pașii Ucăi, o și vedeam străbătînd camera de la un capăt la altul aplecată peste una din cărțile luate mai înainte din bibliotecă. Poate că Uca citea ghemuită în pat, poate că ziua nici nu obișnuia să citească, ci se odihnea în unul din cele două fotolii. Eu însă o vedeam plimbîndu-se prin cameră, așa cum se plimba în timpul nopții — nu eram capabil să inventez sau să-mi închipui altceva — ascultam acele vibrații abia perceptibile, eram convins că sînt pașii Ucăi, iar atunci cînd puterea de concentrare îmi slăbea, tresăream și făceam totul să mi-o reîmprospătez. Însă nu reușeam și-n intervalele mari de tăcere care urmau, încercam să devin lucid, să scap de cursa pe care mi-o întinsesem singur.

Scăpam destul de ușor. Era suficient să-mi aduc aminte că scopul cu care urcasem în cameră nu fusese acela de a deslușì pașii Ucăi și a-mi dovedi astfel că se plimba citind, ci dimpotrivă venisem sus să descopăr acea dovadă de-o incontestabilă claritate care să o acuze pe Uca și să-mi confirme că pasiunea ei pentru filozofie era falsă. Unghiul din care priveam lucrurile se schimba brusc. Parcă văzusem totul printr-un ochean întors, care îndepărta perspectiva, iar acum dîndu-mi seama de greșeală și întorcînd ocheanul apropiam totul uimitor de mult. Apăreau amănunte care în prima clipă îmi scăpaseră : o întrebare pusă lui Ioniță despre vreme, dacă era

bună de ștrand — se mai făcea încă plajă — sau de plimbare ; sărutul tandru primit de Maie pentru mici servicii, cum ar fi acela de a o lăsa pe Ana-Maria să urce la ea ; cărțile care-i burdușeau mereu geanta, niciodată traduceri, ci numai originalele în franceză, germană sau engleză (să vadă oricine că se informa direct de la sursă) ; cuvintele cu care o făcea atentă pe Magda să nu uite să-i ducă sucul de roșii la ora 11, etc. etc. Ei bine, toate acestea rememorate, căpătau dintr-o dată alt sens, mă ajutau să compun din bucăți disparate, ca într-un joc de cuburi, chipul Ucăi. Reușeam să duc jocul pînă la capăt, însă de fiecare dată îmi dădeam seama că sînt subiectiv. Și chiar eram. Eram de-un subiectivism feroce. Mi-ar fi plăcut ca verișoara mea să aibă preocupări mai domestice. Mi-ar fi plăcut, de pildă, s-o pasioneze creșterea viermilor de mătase, ca pe Ana-Maria, sau muzica pop ca pe Horațiu Bîrsan, sau orice altceva care să nu-mi umbrească faima de virtuoz al arcușului. Laurii care îmi încununau fruntea încă de cînd eram mic, aici n-aveau nici o strălucire. Nu impresionase pe nimeni faptul că venisem să studiez vioara. Uca ignora acest lucru cu desăvîrșire, Ioniță întrebase doar din politețe dacă nu mă plictisea Beethoven, iar Horațiu Bîrsan se arătase de-a dreptul dezamăgit.

— Vioara ?! Brr ! Ești cam demodat, copile ! Ce te-a găsit ? Viitorul e al instrumentelor de suflat și de percuție.

Luciditatea sau bunul simț mă ajutau să văd că în felul cum alcătuiam imaginea Ucăi se strecura mult neadevăr. Făceam un gest cu brațul de parcă aș fi vrut să îndepărtez mulțimea de cuburi ce-mi stăteau la îndemînă și săream din pat furios. Îmi luam vioara, treceam dincolo, în salon și, cu ochii pe ușa de la camera Ucăi, începeam să cînt. Era tot o cursă pe care de astă dată o întindeam cu bună știință verișoarei mele. Pentru încălzire executam două-trei miniaturi care-i plăceau lui Octav, îl înduioșau pînă la lacrimi, apoi mă lansam cu Paganini, cu Vivaldi, cu Bach, în orice caz cu piese de virtuozitate care o făceau pe domnișoara Zane să fumeze un trabuc în plus, să-și sufle zgomotos nasul sau să se repeadă la Octav cu niște cuvinte care mă aruncau în

sus, așa cum la circ plasele extensibile îi aruncă pe zburătorii la trapeze.

— Tin e fantastic !

Sau :

— Copilul ăsta e o minune. Numai un Yehudi Menuhim îl înțelege așa pe Bach !

Îndată ce isprăveam, mă strecuram înapoi în cameră avînd grijă să las ușa întredeschisă. Eram aproape epuizat, dar nu-mi păsa. Așteptam nerăbdător s-o văd în deschizătura ușii pe Uca. Așteptam însă degeaba. Uca nu apărea. Rămînea în camera ei. În jur era o tăcere de catedrală. Era tăcerea din casa noastră, nu din zilele obișnuite, ci din zilele de sărbătoare, din după-amiezile acelea lungi și chinuitoare, cînd Octav se retrăgea în biroul lui să lucreze iar eu trebuia să dorm sau să aștept, fără să fac nici un zgomot, pînă își isprăvea lucrul, pînă se hotăra să iasă. Aici nu mi se impunea nici o restricție. Puteam să exersez la vioară oricît, să mă plimb prin cameră, să izbesc ușile. Orice aș fi făcut, Uca rămînea surdă. Uneori, aveam senzația că din camera ei, de după ușa aceea înaltă și albă pornea tăcerea care intra și în celelalte camere, în tablourile unchiului Alexandru, în toate lucrurile din jur, care se răspîndea ca un abur, ca o vrajă în toată casa, în tot cartierul.

La noi acasă bătăile din oră în oră ale pendulului erau ca niște oaze spre care mă îndreptam cu toată ființa. Aici nu existau astfel de oaze. Țîrîitul strident al telefonului nu se auzea decît seara. Dimineața răsunau doar pașii Magdei, care urca la ora 11 să aducă sucul de roșii. Fix la 11. Era singurul reper, singurul punct de sprijin. Și totuși tăcerea de-aici nu era apăsătoare, iar eu nu eram trist. Nici n-aș fi avut timp să fiu trist, pentru că toată atenția îmi era îndreptată spre Uca. Îi adulmecam urmele cu răbdarea unui cîine care și-a pierdut stăpînul. Cînd venea Ana-Maria le ea, deschideam geamul să le aud ce vorbesc sau pîndeam clipa plecării. Uca își conducea prietena pînă în curte sau chiar pînă în stradă. Eu mă strecuram repede în camera ei și începeam să-i cotrobăiesc prin lucruri. Avea în dulap o duzină de pălării, dovada cea mai elocventă de frivolitate, pe care însă nu o luam în considerație. Nu pentru că nu aș fi fost con-

vins că frivolitatea era incompatibilă cu filozofia sau că nu ar fi fost un motiv dintre cele mai serioase care să confirme lipsa unei pasiuni autentice. Eram convins, eram chiar prea convins. Ezitarea mea avea un substrat pur subiectiv. Octav îmi spusese de-atîtea ori că sînt frivol, încît cuvîntul îmi repugna, făcea să-mi transpire palmele, mi se părea odios. Lăsam dulapul și mă repezeam la cărți, le deschideam, citeam numele autorilor, titlurile, răsfoiam la întîmplare, sigur că aici aveam să descopăr mistificarea, dar, spre surprinderea mea, tomurile acelea legate în piele verde nu ascundeau nici romane polițiste, nici aventuri științifico-fantastice.

Mă retrăgeam învins. Învins mai ales în convingerea mea cea mai intimă, în îndîrjirea cu care încercam să obțin dovada ce avea s-o îngenuncheze pe Uca. Pentru moment însă cel îngenuncheat eram eu. Și nu numai îngenuncheat. Eram aproape bolnav. Dar mă ridicam repede, renășteam din propria-mi cenușă ca pasărea Phönix și a doua zi îi întindeam alte curse. Mă prefăceam, de pildă, că plec, izbeam ușa, coboram în fugă scara, așa cum cobora și Ioniță, săream cîte două trepte ca să mi se audă pașii, dar nu ajungeam niciodată jos. Mă întorceam în vîrful picioarelor și mă piteam lîngă șemineu sau lîngă pian. Eram sigur că, după plecarea mea, Uca o să iasă din cameră. O și vedeam în închipuire cum se oprește în capul scării dîndu-mi cu tifla ori scoțînd limba și strîmbîndu-se. Se întorcea apoi sărind într-un picior și începea să facă tot felul de năzdrăvănii. Dansa, își încerca pălăriile, exersa ceva la pian sau intra în camera mea, scotea vioara din cutie și mă imita cum cînt, ironizîndu-mi ticurile, adică ținînd ochii închiși sau mușcîndu-și mereu buza de jos.

Uca nu se lăsa prinsă în cursă. Vreau să spun că nu ieșea niciodată din cameră oricît de tare aș fi izbit ușa. Eu însă așteptam, eram în stare să stau pitit lîngă șemineu sau lîngă pian și o dimineață întreagă. Nu știu ce s-ar fi întîmplat dacă ar fi ieșit cu adevărat, dacă aș fi văzut-o dansînd sau ironizîndu-mi ticurile, așa cum nu știu ce aș fi făcut dacă aș fi găsit dovada concretă de care aveam nevoie, dacă în locul *Poeticii* lui Aristotel sau în locul *Aforismelor asupra înțelepciunii* ale lui Schopen-

hauer aș fi găsit un roman de Conan Doyle sau Agatha Christie.

Cred că nu m-aș fi bucurat. Spun asta, pentru că de fapt eu căutam altceva, tînjeam după fata pe care o plăsmuisem cîndva lîngă bunicul Alexandru, fata aceea care mă atrăgea prin purtarea ei băiețoasă, prin isprăvile răsunătoare, care mă domina cu gesturile insolite, cu capriciile și gusturile ei. Nu înțelegeam — și nici nu vroiam să înțeleg — că Uca nu era nici cum o imaginase părtinitor și tandru bunicul, nici cum mi-o închipuisem eu în atîtea veri.

Maie venea prima la micul dejun, dacă eram atent o auzeam din camera mea, îi auzeam loviturile bastonului, rare și apăsate, poate că nici nu le auzeam, mi le închipuiam numai, adică le imaginam, pentru că mă uitasem la ceas cu o clipă mai înainte și văzusem că era ora micului dejun, la care ne strîngeam cu toții, Maie, Ioniță, Uca și eu, și, prin asociație de idei, mi se părea că aud bastonul în care se sprijinea Maie. Mă grăbeam să cobor fără să știu dacă avusesem dreptate sau nu, vreau să spun că nu eram sigur că auzisem loviturile bastonului, însă pe Maie o găseam instalată la locul ei, în capul mesei. Era totdeauna singură. Ioniță și Uca nu coborau decît după mine. Masa — stil florentin — masivă și grea și lungă, era așezată undeva în apropierea șemineului, mai exact între scara de stejar pe care coboram și șemineu. Maie stătea cu spatele spre perete și cînd îmi auzea pașii ridica ochii spre scară. Eu îi zîmbeam și strigam „sărumîna, Maie", apoi îmi puneam capul în piept ca un berbec și treceam fără să mă uit spre oglinzi.

Cele două oglinzi aveau în ele altă lumină decît cea din salon, mai albă și mai strălucitoare, lucrurile din salon văzute în oglinzi căpătau un aer somptuos, care mă fascina, însă dacă mă apropiam prea mult, îmi arătau un chip străin, schimbat, în care nu mă recunoșteam decît în parte. Mă lungisem, îmi crescuse părul, slăbisem. Treceam repede și-mi ocupam locul, nemulțumit de imaginea pe care mi-o restituiau cele două oglinzi. Maie mă întîmpina cu zîmbetul ei blînd și căuta să afle motivul nemulțumirii :

— Ţi s-a întîmplat ceva, Tin ?

Spuneam aproape automat :

— Nu, Maie, nu mi s-a întîmplat nimic.

Mă așezam cu spatele spre oglinzi și îmi reveneam. Cum scăpam de ochiul lor rece și sever de care mă feream așa cum acasă mă feream numai de privirea lui Octav, îmi recăpătam buna dispoziție și siguranța. Cu Maie era plăcut să stai, pentru că nu te obliga să vorbești, nu punea niciodată întrebări sîcîitoare de genul : unde ai fost ieri, sau ce ai făcut azi-noapte, ai dormit bine ? etc., etc. Nu punea nici întrebări-ghilotină, gen Octav, care aveau darul să te decapiteze :

— Tin, ce s-o fi întîmplat cu arcușul viorii tale ? Nu l-am auzit de două zile.

Maie nu punea întrebări, dar avea alt cusur sau, ca să fiu concesiv, alt obicei. Vorbea. Vorbea mult și n-o interesa dacă o ascultam, adică nu mi se uita în ochi să-i confirm sau să-i infirm ce spune, nu-mi cerea o participare activă, se mulțumea numai cu prezența mea. De fapt se mulțumea cu oricare altă prezență, a lui Ioniță, a Ucăi, a Anei-Maria, a Corsicanului, a lui Horațiu Bîrsan, a Magdei. Pînă și motanul Față era pentru Maie o prezență agreabilă. Fălcos, greoi, bătrîn, era de fapt, cel mai plăcut confident al lui Maie. Știu asta de la Ioniță. Într-o zi căutam ceva prin încăperile de jos. Am auzit la Maie vorbă. M-am oprit și i-am spus lui Ioniță în șoaptă :

— Maie are musafiri.

Ioniță a zîmbit cum numai el știe, rece, subțire, superior :

— N-are pe nimeni. Stă de vorbă cu Față. Îi face capul calendar bietului motan. E confidentul ei.

Și ca să-mi dovedească cele spuse, Ioniță a deschis ușa larg, a deschis-o fără să bată și fără să intre. Maie stătea pe-o canapea cu ceva lucru de mînă, iar jos pe o pernă rotundă și probabil foarte moale dormita Față. Cînd ne-a văzut, Maie a lăsat lucrul și a dat să se ridice, dar Ioniță i-a făcut semn să nu se deranjeze. Mie nu mi-a plăcut nici semnul, nici felul lui degajat, aproape ireverențios cu care i s-a adresat :

— Stai, Maie, că nu rămîn.

Pe mine mă excludea, mă uitase, nici nu existam.

— N-aș fi vrut să-ți întrerup conferința de presă pe care o ai cu Față, dar prin buzunarele mele suflă cel mai secetos vînt din cîte s-au pomenit vreodată și știu că aici la tine nu sînt impozite, nu sînt taxe ori suprataxe, iar leul își păstrează valoarea lui adevărată convertibilă în aur. Cînd spun aur, mă gîndesc bineînțeles la tot ce te înconjoară, dar mai ales la bunătatea ta.

Maie l-a privit de jos în sus pe sub ochelari și i-a arătat cu vîrful bastonului o casetă mare cu încrustații de sidef. Din doi pași Ioniță a fost lîngă casetă, a deschis-o, a luat o hîrtie de o sută, a fluturat-o și cu aceeași degajare sau obrăznicie a întrebat :

— Pot să mai iau una ?

Maie nu-l mai privea. A spus cu vocea ei moale :

— Ia, dacă ai nevoie !

Ioniță a mai luat o sută, a fluturat-o cu același gest, s-a apropiat și i-a spus :

— Mulțumesc, Maie ! Pot să-ți sărut mînuțele astea atît de bune ?

S-a aplecat, dar nu spre Maie să-i sărute mîinile, ci spre perna pe care stătea Față. L-a tras de-o ureche, i-a făcut și-un benghi în frunte, apoi l-a întrebat :

— Ce faci, mustăciosule ? Cum te mai descurci cu marxismul ? Dar cu lupta antifascistă ? Probabil că zaci iar într-o închisoare. Te-au trădat tovarășii de drum.

Față a deschis ochii — de bătrînețe, păreau albaștri — și-l privea somnoros. Maie n-a observat ironia care de fapt se adresa ei, n-a observat sau nu vroia să observe nici zîmbetul impertinent, mulțumirea aceea de pe chipul lui Ioniță care sfida totul. Eu stăteam în prag și nu înțelegeam nimic. Era prea bună ? Se obișnuise cu obrăzniciile lui Ioniță ? Era prea lucidă sau prea înțeleaptă ca să mai încerce să-și pună mintea cu el ? Greu de răspuns, mai ales că nici Uca nu se purta altfel cu Maie. E drept, la Uca obrăznicia nu era atît de violentă. Și dacă mă gîndesc bine, nici nu era vorba de obrăznicie. Uca avea ceva potolit, o detașare, o absență, era prea fină ca să fie obraznică, dar și la ea și la ceilalți, la băieții și fetele care veneau în vizită — Ana-Maria, Corsicanul, Horațiu Bîrsan — am observat o trăsătură comună : nepă-

sarea. Această nepăsare punea un ciudat semn de egalitate între lucruri, între ființe, anihila raporturile firești dintre ele. Nu sînt tare la matematică, n-am fost niciodată, dar știu că $1 \times 2 = 2$, că 5 nu este egal cu 4, că 10 este un număr mai mare decît 7. Ei bine, pentru ei aceste raporturi nu existau, masa era totuna cu scaunul, soba cu pianul, vioara mea putea să fie contrabas, becul un cățel care latră la lună, Maie o biată bătrînă, o maniacă, o fosilă. Toți, începînd cu Uca, o tratau cu superioritate, o priveau cu îngăduință simulînd, mimînd doar ca într-un joc, respectul, amabilitatea, buna creștere. Era multă nepăsare în acest joc al lor, dar și cruzime, pentru că atunci cînd Maie începea să vorbească, schimbau repede priviri plictisite, zîmbete maliţioase, își făceau semne și unul cîte unul dispăreau, dădeau bir cu fugiții.

Eu nu fugeam. Mă regăsisem aproape fără să-mi dau seama, eram copilul cuminte, sensibil și ascultător, eram așa cum vroiau Octav și mama, cu singura deosebire că aici nu făceam nici un efort să fiu așa, nu stăteam mereu la pîndă, nu-mi supravegheam gesturile, nu-mi cenzuram gîndurile. Nici nu aveam de ce. Maie nu-mi cerea nimic, nu-mi impunea nici o restricție, nu mă tiraniza cu grija pentru talentul meu, așa cum făcea domnișoara Zane. Mă apropiasem de ea cu un instinct sigur de conservare, cum se apropiase probabil și Fața, și încercam să-i cîștig bunăvoința, încrederea, încercam să-mi asigur protecția ei. Maie avea o simplitate, o căldură, ceva care te cucerea din prima clipă, era bună, generoasă, înțelegătoare și eu o respectam, o respectam cu adevărat, îi respectam chiar și micile ciudățenii, pentru că Maie era un mecanism complicat, avea tot felul de frici, de obsesii, nu suporta de pildă tăcerea din casă, nu suporta singurătatea, o supăra frigul, curentul — cum vedea o ușă deschisă își pipăia speriată obrajii sau își strîngea șalul pe umeri — dar nu se împăca nici cu lipsa de aer. Înainte și după micul dejun, Magda trebuia să deschidă larg toate geamurile, să le lase așa o jumătate de oră sau chiar o oră, timp în care Maie se izola în camera ei, urmată bineînțeles de Fața. Cînd apărea din nou întreba :

— S-a aerisit bine ?

Magda stătea drept, o privea, dar nu spunea nimic. Răspunsul și-l dădea tot Maie :

— S-a aerisit !

Însă nu totdeauna era mulțumită. Uneori se uita spre ferestre, ridica bastonul și, împungînd aerul cu el, spunea :

— A intrat miros de fum ! Mai lasă puțin deschis.

Magda, de obicei tăcută și ascultătoare, întreba :

— Cînd să las deschis ? Acum sau mai tîrziu ?

— Acum ! De ce mai tîrziu ?

— Știam că nu vă face bine curentul.

— Zece minute n-o să mi se întîmple nimic, spunea concesivă Maie.

În cele zece minute se petrecea un miracol. Toate ferestrele erau deschise larg, curentul umfla perdelele, însă Maie nu observa, își vedea nepăsătoare de lucru, croșeta ceva sau ștergea praful de pe mobile cu o cîrpă moale. Își lăsa șalul, lăsa și bastonul și trecea peste tot cu cîrpa, nu uita nici un colțișor. La vasele chinezești se oprea mai mult, insista cu migală, cu pedanterie chiar.

Erau singurele clipe cînd, în lunga luptă cu frigul și curentul, Maie își acorda un armistițiu. Nu se mai alarma că i-a căzut vata din urechi, n-o speriau geamurile deschise, nu acuza dureri, nu se văita de junghiuri.

Însă aceste ciudățenii treceau aproape neobservate. Maie devenea vulnerabilă numai cînd începea să vorbească despre trecut, despre ce a făcut ea cîndva în timpul războiului sau înainte de război, în orice caz într-o epocă îndepărtată pe care eu nu reușeam nicicum să mi-o închipui, adică să-i găsesc o imagine concretă în timp și spațiu. Obsesia care îl făcea pe Ioniță să o trateze cu atîta suficiență, iar pe ceilalți să schimbe priviri plictisite sau să fugă, era legată de acea epocă. În tinerețe, Maie își petrecuse mulți ani în închisoare și-aproape toate gîndurile ei se întorceau la acei ani. Putea să vorbească despre orice, despre prepararea conservelor pentru iarnă, despre proasta aprovizionare cu carne sau cu ouă, despre capriciile vremii, exista un moment imprevizibil cînd, fără să-și dea seama, spunea ceva și despre închisoare. Dacă la masă erau fructe, mere, pere, struguri, asta se întîmpla de obicei la prînz, cînd Magda aducea

un platou cu mere mari, creţeşti sau cu struguri cu bobul uşor brumat — chiar dacă fuseseră spălaţi şi mai păstrau pe ei picături de apă — Maie privea platoul, lua un măr, îl mîngîia cu podul palmei şi spunea cu încîntare :

— Ce mere frumoase s-au făcut anul acesta ! Am trecut ieri prin piaţă şi parcă nu-mi venea să mai plec. Ameţisem de atîta belşug. În treizeci şi patru, cînd eram în închisoarea de la Mislea, nu departe de fereastra celulei mele se zărea coroana unui măr. Ştiţi voi, copii, cînd mi-am dat seama că-i măr ? Abia toamna după ce i-au căzut frunzele. Pe crengile din vîrf rămăseseră două mere mari, roşii !

Altă dată spunea cu aceeaşi încîntare.

— În închisoarea de la Ploieşti o aşteptam pe Asi. Asi era tanti Asiza.

— Cînd m-au arestat, nu ştiam nimic de venirea ei. Abia mă măritasem. Cred că nu trecuse nici o lună. În timpul procesului am leşinat de două ori şi-atunci am înţeles că n-o să fiu singură în celulă. O să vă spun un lucru pe care nu l-aş fi spus nimănui. Îmi era frică de întuneric şi de şoareci.

Încîntarea din glas îi trecea uneori şi-n privire. Ochii ei negri scînteiau de parcă ar fi întîmpinat o prietenă sau ar fi primit un cadou. Spunea :

— Nici nu-mi vine să cred că eu am fost în stare să sar din tren cînd mă duceau spre Caransebeş.

Sau :

— Iarna lui treizeci şi cinci a trecut fără să ştiu. Şi vara la fel. Însă cînd a venit toamna, am ştiut. Altădată, toamnele aveau ceva al lor. Se schimba ceva în aer. Chiar şi-n aerul din celulă se schimba ceva. N-aş putea spune ce...

Oricît ar părea de ciudat, Maie nu devenea niciodată patetică, adică nu se plîngea, nu-şi amintea bătăile, frigul, mizeria. Anii de închisoare erau pentru ea ca nişte vacanţe frumoase, ca nişte vederi colorate pe care le-ar fi privit mereu, le nesfîrşit, cu încîntare. Însă obrăznicia lui Ioniţă întrecea orice închipuire. Dacă eram la masa de prînz şi Maie începea să vorbească, el făcea totul ca s-o întrerupă : îşi ridica ochii în tavan, sufla zgomotos

în supă, își acoperea urechile cu palmele, ostentativ. Într-o zi s-a ridicat și i-a strigat furios :

— Ajunge, Maie, nu te mai lăuda atîta ! Vorbești de parcă ai fi stat la pension, nu la închisoare !

Noua mea profesoară se deosebea mult de Maie. Se deosebea așa cum se deosebesc acele plante de interior care atrag privirea nu atît prin coloritul florilor, cît mai ales prin forma bizară a frunzelor. În camera lui de lucru, Octav ținea de mulți ani o plantă cu frunzele în formă de spini. Niște spini lungi, albaștri îndreptați tot timpul spre partea din care venea lumina soarelui. Dacă intram în cameră și coboram unul din storuri, spinii se întorceau toți cu o mișcare violentă spre lumina care pătrundea prin celălalt geam. Era o plantă care se distanța nu știu cum de lucrurile din jur, se învăluia în mister, împrumuta obiceiuri de la animale sau de la păsări. Putea să rabde de sete cît o cămilă — Octav îi turna apă foarte rar, la două-trei săptămîni — sau putea să doarmă. Seara, cînd lumina soarelui începea să scadă, frunzele își plecau vîrfurile, se strîngeau unele în altele, formau niște măciulii asemănătoare cu florile de scaieți și rămîneau nemișcate pînă în zori, așa cum rămîneau în prunul din colțul casei găinile bunicii Octavia. Aceste obiceiuri mă fascinau, mă tulburau, mă făceau să simt o atracție continuă spre colțul în care stătea planta, dar și o teamă sau ceva asemănător cu teama. Cînd Octav nu era în cameră, n-aveam curaj să pășesc dincolo de fotoliul lui, rămîneam prevăzător la distanță.

Însă nu toată lumea era fascinată de aspectul insolit sau de obiceiurile plantei. Mama și domnișoara Zane aproape că nici n-o vedeau, iar bunicul Alexandru, cînd venea de sărbători, întreba uimit :

— Tot mai țineți spinul ăsta aici ?

Octav zîmbea ștergîndu-și îndelung ochelarii sau răspundea așa cum răspunzi unui copil care te sîcîie cu întrebări de prisos :

— Nu-i spin, ți-am mai spus. E o plantă.

Doamna Maria Penescu Sarandi nu era plantă, dar sînt sigur că, dacă ar fi fost, ar fi avut și florile în formă de spini. Locuia în celălalt capăt al orașului, într-un car-

tier răsărit probabil înainte de război, un cartier liniștit și aproape patriarhal. Cînd spun asta, nu mă gîndesc neapărat la străzile cu felinare din fier forjat prinse la înălțimea porților, nici la trotuarele umflate sau sparte de vegetația abundentă, ci la vilele joase și albe ca niște case de țară, la livezile încărcate de poame, la grădinile în care se lăfăiau lanuri de porumb, straturi cu varză brumărie de toamnă, dovleci albi, mari și pîntecoși, uriașe pălării de floarea-soarelui. O clădire cu mai multe etaje în acest colț, scăpat prin nu știu ce miracol de febra modernizării, era ca un musafir nedorit. În tot cartierul se zăreau doar două clădiri mai înalte.

Doamna Maria Penescu Sarandi ocupa un apartament în prima din aceste clădiri. O scară de piatră, cenușie și rece, urca pînă la etajul al treilea. Aici, pe un palier larg mă întîmpinau doi rododendroni, prăfuiți și cam aplecați de greutatea frunzelor. Scara nu avea luminator. Trebuia să urc aproape pe întuneric. Sus era o fereastră înaltă și îngustă însă în partea aceasta a clădirii nu ajungeau niciodată razele soarelui și cei doi rododendroni, încremeniți în penumbră, păreau mai degrabă doi pui de elefant, somnoroși și cuminți, cu urechile pleoștite.

Veneam în fiecare după-amiază, mă pregăteam din timp, îmi îmbrăcam uniforma de elev, mă uitam peste caietele de studiu, mă uitam și la vioară, o acordam dacă era cazul, o așezam în sicriul ei negru, traversam orașul cu troleibuzul și la orele 17, nici o fracțiune de secundă mai tîrziu, ridicam mîna spre butonul de alamă al soneriei. Îmi deschidea Alice. Întîi crăpa ușa atît cît să poată vedea cine a sunat, îmi zîmbea, scotea lanțul care dubla încuietoarea și mă lăsa să trec. Aproape în aceeași clipă, de undeva din interiorul apartamentului, auzeam un glas nerăbdător :

— Alice !

— Da, doamnă.

— Cine a sunat ?

— Domnul Tin.

Urma un moment de tăcere, apoi același glas spunea obosit, ca după un mare efort :

— Poftește-l pe domnul Tin în salon și roagă-l să nu se supere. Eu o să întîrzii puțin. Cîteva minute doar.

— Da, doamnă !

Alice îmi făcea semn s-o urmez, spunînd ca și cum pînă atunci nu aș fi fost de față :

— Doamna profesoară vă roagă s-o scuzați, o să întîrzie puțin.

Holișorul de la intrare, unde mă opream să-mi las șapca de elev, părea o prelungire a palierului, adică păstra aceeași penumbră. Lambriurile din lemn întunecat de nuc, tapetul vechi și afumat care îmbrăca pereții, canapeaua și cele două fotolii cu pielea roasă, covorul tocit, obosit, decolorat accentuau parcă lipsa de lumină. Doar chipul profesoarei din cele cîteva zeci de caricaturi și desene nu se lăsa devorat de penumbră. Era aici un perete întreg pe care atîrnau ca la o expoziție desene în cărbune, acuarele, caricaturi, cîteva purtînd semnăturile unor pictori celebri : Marc Chagall, Picasso, Marcel Iancu, Brâncuși. Desenul semnat de Brâncuși se deosebea de celelalte printr-o linie groasă, grăbită, aproape neglijentă. Chipul profesoarei se desprindea din trunchiul unei viori, adică nu se desprindea, rămînea îngropat în acel trunchi, însă liniile desenului sugerau ideea de desprindere.

Spun asta acum, cînd știu lucruri în plus față de ce știam în prima clipă. În prima clipă nu știam nimic și, ca să fiu sincer, nici desenul nu-mi spunea mare lucru. Mă uimise și ăsta nu-i cuvîntul cel mai potrivit, mă contrariase semnătura. Știu că am întrebat :

— Brâncuși a fost și pictor ?

Alice se îndepărtase, dar cînd m-a văzut oprit în fața peretelui cu desene și caricaturi, s-a întors. A spus zîmbind :

— Toți care văd prima dată acest desen întreabă dacă Brâncuși a fost și pictor. N-a fost, bineînțeles. Aceasta e o schiță de lucru.

Doamna Maria Penescu Sarandi îl cunoscuse pe Brâncuși. Ori de cîte ori avea concert la Paris trecea să-l vadă, iar cînd rămînea mai mult, îl vizita aproape în fiecare zi. Brâncuși sculpta de obicei fără nici un plan. Numai cînd nu-i ieșea ceva, scotea un creion de tîmplărie și începea să facă schițe. Le făcea pe ce-i cădea la îndemînă, pe bucăți de lemn, de piatră, pe pereți, pe tăbliile pa-

tului și mai rar pe planșele dintr-un bloc de desen școlăresc. Încercase să-i facă profesoarei mele un portret, dar nu reușise. Din cauza asta era foarte nervos. Cînd o vedea intrînd în atelier, se ridica și începea să taie lemne. Uneori, se apuca de lucruri și mai domestice : cosea sau împletea. Într-o zi — din vara lui '36 sau '37, Alice nu-și mai amintea cu exactitate — a ieșit din muțenia lui neobișnuită. I-a spus :

— Măriuță, ce mă fac eu cu tine ? De o jumătate de an încerc să-ți schițez un portret și nu reușesc.

— Poate că trebuie să-ți pozez, nene Constantine !

— Cum să-mi pozezi ? Ce, eu sînt fotograf ?

S-a scărpinat în creștetul capului și, după o clipă de gîndire, a spus cu o blîndețe pe care n-o avea decît atunci cînd era foarte supărat de ceva.

— Ei, da poate ai dreptate. Poate că trebuie s-o fac și pe fotograful.

I-a dat un scăunaș cu trei picioare, și i-a spus să stea cuminte cîteva clipe. I-a pus în mînă vioara — profesoara mea se ducea la el cu vioara și uneori cînta — dar după aceea i-a luat vioara și i-a spus :

— Nu, vioara e leagănul și mormîntul tău. E stînca de care a fost înlănțuit cel ce a luat focul de la zei și l-a adus oamenilor pe pămînt. Vioara e destinul tău. Și eu tocmai asta nu știu să sugerez.

I-a schițat profilul cu creionul lui de tîmplărie și-a-proape părăsindu-și musafirele, mai exact uitînd de ele, și-a ales un bloc de marmură pe care a început să-l cioplească. Doamna Maria Penescu Sarandi a plecat într-un turneu. Cînd s-a întors, după vreo jumătate de an, Brâncuși tot mai cioplea la portretul ei. Făcuse patru variante. La a cincea s-a oprit. I-a spus cu un zîmbet de om învins :

— Să știi, Măriuță, că nu mi-a ieșit nimic din ce-am vrut eu. Pentru cîtăva vreme o să întrerup lucrul. Plec în țară. Cînd mă întorc, poate o să-mi fie mai ușor.

În partea de sus a peretelui atîrnau vreo șapte sau opt schițe în care profesoara mea era cînd o jumătate de vioară, cînd o harpă, cînd pur și simplu o notă — un fa sau un la — mărită, dilatată în așa fel încît să-i sugereze conturul obrazului, al frunții, să-i redea fantastic de bine

expresia. Istoria acestor schițe era destul de nostimă. Odată, la Paris, după un concert Brahms, doamna Maria Penescu Sarandi a primit un coș cu lalele albe. Între lalele, în loc de carte de vizită, a găsit un desen, primul din cele opt prinse pe peretele din hol. S-a recunoscut greu în acel desen, dar, cînd s-a recunoscut, a rămas cîteva clipe într-o uimire mută, într-un extaz aproape copilăresc. A început apoi să se agite, să caute un loc mai bun pentru coșul cu lalele — ea, care nu se uita niciodată la florile pe care le primea — hotărînd în cele din urmă să-i fie aduse la hotel. A doua zi a cerut impresarului să-l caute pe tînărul pictor care-i trimisese într-un mod atît de original portretul și să-l ajute neapărat cu ceva bani. Doamna Maria Penescu Sarandi a semnat pe loc un cec de cîteva mii de franci. Impresarul s-a dus, s-a interesat și s-a întors cu o veste senzațională. Juan Miro, autorul acelui portret atît de măgulitor pentru profesoara mea, nu era un tînăr sărac și neajutorat așa cum se crezuse, ci unul dintre cei mai străluciți reprezentanți ai suprarealismului în pictură. Alice zicea că profesoara mea l-ar fi oprit pe impresar cu una din replicile ei teribile, care, dacă ar fi fost auzită de vreun ziarist, ar fi făcut înconjurul lumii :

— Nu mă interesează dacă e strălucit sau nu. Dacă poartă barbă sau își vopsește părul. E tînăr ? E sărac ? I-ai dat cecul ?

Peste două săptămîni, la Madrid, după un concert Vivaldi, în cabină a fost adus iarăși un coș cu lalele. De astă dată florile erau roșii, iar pe spatele desenului care fusese pus în locul cărții de vizită erau și cîteva cuvinte. „A fost o interpretare magnifică. M-ați făcut să văd culorile sunetelor. Vă mulțumesc."

Doamna Maria Penescu Sarandi pornise într-unul din marile ei turnee. De la Madrid a plecat la Roma, apoi la Belgrad, la Atena, la Cairo, la Istanbul, la Tokio. În fiecare din aceste orașe, după primul concert, în cabina de la teatru sau în apartamentul de la hotel o aștepta un alt portret. Florile erau mereu aceleași : lalele albe sau roșii. Profesoara mea aproape că nu mai era atentă la aplauze. Publicul îi cerea să biseze, însă ea pleca, alerga spre cabină și din prag căuta cu privirea coșul cu lalele.

Dacă nu-l zărea printre celelalte coșuri sau buchete de flori, cerea să vină repede o mașină. Nu-și schimba rochia de concert, n-o interesau reporterii, ziariștii, criticii de artă, spunea că e obosită, îl lăsa pe impresar să se descurce el cum o știi, ea întorcea spatele tuturor, se urca în mașină și spunea cu ochii închiși, ca o somnambulă :

— La hotel. Dar repede.

Tot drumul ținea ochii închiși. Cînd mașina oprea, ea nu cobora, rămînea nemișcată pe bancheta din spate. Spunea în șoaptă :

— Du-te sus, Alice. Și vezi ce se întîmplă.

Alice alerga, urca în apartament și se întorcea ținînd în brațe coșul cu lalele. Abia atunci, abia cînd o vedea pe Alice cu brațele încărcate cu lalele, cobora și profesoara mea din mașină.

— L-ai găsit ? întreba ea cu un zîmbet triumfător.

Alice nu știa niciodată dacă se gîndea la coșul cu lalele sau la portret, însă dădea din cap și îngăima fericită :

— L-am găsit !

Ultimul portret, primit la Tokio, era însoțit de-o invitație. Alice și-o amintea, o spunea cuvînt cu cuvînt. În ochii ei frumoși scînteia o lumină ciudată, iar glasul i se încărca de patetism. Distanțarea de acea epocă strălucită mărea patetismul, însă eu nu sînt sigur că invitația se mai păstra în versiunea originală, pentru că Alice și-o amintea mereu, o spunea cuvînt cu cuvînt, dar de fiecare dată cuvintele se schimbau, erau altele. Odată acel pictor o invita pe profesoara mea să-și petreacă vara în Hawaii, într-o vilă pe malul unei ape unde-și avea atelierul. Altă dată îi cerea să rămînă în Hawaii doar șapte zile și numai după douăzeci și patru de ore, cînd reveneam, aflam cu uimire că se mulțumise și cu două zile.

Alice avea o voce groasă, puțin cam cîntată și îndulcită de cele mai autentice accente moldovenești. La îmbrăcăminte, se asemăna teribil cu bunica Octavia. Purta totdeauna fuste lungi și creț, bluze înflorate, cu mîneci și neapărat un pieptăraș încheiat cu șnur, care o înălța și o subția în același timp. Părul alb ca zăpada și-l purta strîns într-un coc mare. Uneori peste coc purta o broboadă cu marginile bătute în mărgele mici, de o singură culoare, albastre, roșii sau negre. Cînd o vedeai întîi, și

mai ales cînd îi auzeai glasul gros, îndulcit de acele accente moldovenești, erai tentat s-o crezi țărancă de prin părțile Neamțului, adică munteancă veritabilă pe care nici drumurile, nici tumultul atîtor capitale, nici luminile celor mai mari scene ale lumii nu reușiseră s-o clintească, pentru că își păstra intacte portul, limba, obiceiurile. Surpriza mea a fost cu atît mai mare, cînd am aflat că Alice era munteancă, dar nu de prin părțile Neamțului, așa cum crezusem, ci de la picioarele Alpilor francezi. Intrase în serviciul doamnei Maria Penescu Sarandi în urmă cu aproape patruzeci de ani și nu o mai părăsise niciodată...

Alice mă conducea pînă în salon, atentă și excesiv de îndatoritoare. Era suficient să-mi opresc privirea mai mult pe ceva, pe un scaun, pe o consolă, pe un vas, imediat în jurul acelui scaun, acelei console, acelui vas țesea o întreagă poveste. Orice lucru cît de neînsemnat, aici în casa profesoarei mele, avea o istorie a lui pe care Alice o știa, o spunea, o repeta, o popula cu noi amănunte, așa cum fac ghizii care te conduc într-un oraș, într-un muzeu, într-o biserică. Numai cînd ajungeam în salon se oprea, îmi făcea semn să mă opresc și eu, asculta cîteva clipe cu atenție, apoi înainta spre celălalt capăt al încăperii unde se zărea o draperie grea de catifea. Draperia masca o ușă pe care Alice o găsea mereu deschisă. Fără să facă cel mai mic zgomot, o închidea, trăgea și draperia și se apropia iar de mine. Spunea cu jumătate de glas sau chiar în șoaptă :

— Pe doamna profesoară o supără zgomotul.

Scuza, aceeași de fiecare dată, nu mă convingea. Dincolo de cuvinte mi se părea că ghicesc adevărul pe care Alice încerca atît de inabil să-l ascundă. Profesoara mea obișnuia să asculte la ușă ! Bineînțeles, nu mă exteriorizam. Îmi impuneam și cred că reușeam să par cît mai neutru, adică să las impresia că vedeam lucrurile așa cum îmi fuseseră prezentate, nu cum erau în realitate.

După ce-mi lăsam vioara, Alice mă întreba în șoaptă — aici, în salon nu vorbea niciodată tare — dacă vreau dulceață de gutui sau șerbet de vișine. Îmi spuneam preferința tot în șoaptă, șerbet de vișine și așteptam nerăbdător să plece. Cum pleca, mă răsuceam repede spre dra-

peria de catifea. Uneori mi se părea că s-a mișcat sau că stă prea înfoiată. Alteori mi se părea că de sub ea ieșeau vîrfurile unor pantofi. Mă apropiam cu prudență, mă aplecam, priveam atent, dar n-aveam niciodată timp să-mi duc investigația pînă la capăt. Se întorcea Alice cu șerbetul de vișine. Lăsa tava pe măsuța joasă, cu trei picioare din apropierea pianului. Lîngă farfurioara cu șerbet se aflau ori două mere coapte, ori cîteva fursecuri de casă. În mijloc scînteia un pahar înalt cu suc de portocale, iar mai la o margine aburea o ceșcuță cu cafea. Sucul de portocale era pentru mine. Culoarea lui aurie mă făcea să-mi simt cerul gurii uscat, dar nu îndrăzneam să întind mîna spre pahar. Nici spre șerbetul de vișine, nici spre fursecuri. Dintr-o clipă în alta putea să apară profesoara. O anunța ceșcuța din cel mai fin porțelan chinezesc și aburii de cafea. O anunța tăcerea din salon.

Doamna Maria Penescu Sarandi apărea întotdeauna pe neașteptate. Vreau să spun că nu-i auzeam pașii. Nu auzeam nici ușa. Vedeam doar cum se mișcă faldurii draperiei. Intra în salon repede, cu fruntea sus, dreaptă și zîmbitoare, așa cum probabil altă dată intra în scenă. Purta rochii lungi, cu paiete strălucitoare sau cu jabouri din dantele albe. În mînă ținea vioara. Apărea de fiecare dată cu vioara într-o mînă și cu arcușul în cealaltă. În primul moment părea emoționată și aproape nesigură. Pașii o purtau nu spre mine — pe mine nu mă vedea — ci undeva spre mijlocul salonului.

Începeau clipele cele mai grele. Alice se retrăgea tăcută. Profesoara mea se uita la fereastre, nu-i plăcea lumina, i se părea prea scăzută, așa cred, pentru că se apropia de fiecare fereastră și dădea perdelele la o parte. Perdelele erau subțiri, diafane, cu ele sau fără ele lumina din salon rămînea aceeași. Totuși, în fiecare zi, ora mea de vioară debuta în felul acesta. Abia după ce dădea la o parte perdelele, doamna Maria Penescu Sarandi binevoia să ia act de prezența mea sau și, mai exact, își amintea că am venit. Se întorcea spre mine veselă, exuberantă :

— Ooo ! Tînărul meu coleg a venit și eu întîrzii, îl las să mă aștepte nepermis de mult !

Mă privea, dar nu sînt sigur că mă vedea. Ochii ei

albaștri străluceau nefiresc, însă nu se fixau niciodată asupra obiectelor din jur. Eram acolo aproape, la un pas sau la doi pași, dar nu mă vedea, privirea ce se fixa asupra mea era o privire de orb, care plutea sau trecea pe lîngă lucruri fără să le vadă. Iar eu nu eram, adică nu mă simțeam altceva decît un lucru, un obiect neînsemnat, poate cel mai neînsemnat, eram o anexă a caietelor de studiu sau a viorii care păreau să aibă mai mult loc în ochii profesoarei mele, pentru că atît spre caietele de studiu cît și spre vioară întindea mîna ei subțire, aproape străvezie și întreba :

— Ce ai pregătit pentru azi ?

Răsfoia caietele repede și rostea cu aceeași veselie sau exuberanță :

— Vivaldi, Paganini, Pergolesi, Boccherini, Bach. Să rămînem deocamdată la Bach...

Își trecea degetele peste strunele viorii și exuberanța care n-o părăsea nici o clipă creștea în intensitate. Întreba :

— Cine te-a învățat pe dumneata să-ți acordezi în felul acesta vioara ?

Nu-mi dădeam seama dacă era bine ce făcusem sau era rău, totuși spuneam repede :

— Domnișoara Zane m-a învățat.

— Domnișoara Zane ?!

Zîmbea, dar nu-mi zîmbea mie, pe mine tot nu mă vedea, zîmbea viorii pe care o ținea în mînă, neștiind parcă ce să facă, să mi-o dea sau s-o mai țină, zîmbea ceștii de cafea spre care se apleca repede, sorbea o înghițitură, lua și un măr copt, îmi făcea semn să iau și eu, se ducea spre pian, alunga liniștea din salon cu o cavalcadă de sunete, se oprea la un re diez și-mi acorda vioara îndelung, făcînd apel mereu la pian, comparînd sunetele cu atenție, cu meticulozitate, cu pedanterie. Între timp se întorcea, mai sorbea o dată sau de două ori din cafea, culegea cu o lăcomie fantastică al doilea măr sau fursecurile, după care se așeza, cît mai comod în fotoliu și îmi întindea vioara. O luam, mă duceam spre pian, încercam să mă concentrez, însă glasul răgușit — de tutun sau de alcool — al profesoarei mă oprea la jumătate :

— Am spus că ne oprim la Bach ? Nu cred că-i prea nimerit pentru azi, m-ar indispune ! Să ne întoarcem la Vivaldi...

Dădeam din cap că am înțeles, îl căutam pe Vivaldi printre caietele de studiu și nu mă mai uitam spre fotoliu, dar știam ce se întîmplă sau ce avea să urmeze. Doamna Maria Penescu Sarandi își arunca pantofii și, fără să-i pese prea mult de rochiile ei frumoase, se cuibărea în fotoliu cu picioarele sub ea. La sfîrșit, cînd epuizam exercițiile, existau două alternative. Prima : ca profesoara mea să sară din fotoliu și, uitînd că e desculță, să vină spre mine, să-mi ia vioara, să interpreteze ea un concert — unul din cele o sută și ceva —de Vivaldi, apoi, ca și cînd s-ar fi grăbit undeva ori ar fi pierdut ceva și nu mai știa sau nu-și mai amintea ce pierduse, începea să dea ocol salonului, tăcută, furioasă, amenințătoare. Abia tîrziu se oprea și mă săgeta cu ochii care nu mai erau albaștri :

— Ai înțeles ? Vivaldi nu suportă acrobații. Dacă vrei să faci acrobații, mergi în altă parte, nu vii la mine. La mine trebuie să înveți să fii simplu. Simplu și limpede, fără farafastîcuri !

Îmi plecam capul și murmuram că am înțeles, deși nu înțelesesem nimic, habar nu aveam despre ce acrobații era vorba, nu înțelegeam nici ce sînt acelea farafastîcuri și de ce mi le atribuia tocmai mie. Rămîneam lîngă pian tăcut și-aproape speriat, în timp ce doamna Maria Penescu Sarandi își relua goana prin salon. Alteori, acest carusel în jurul pianului, această goană, începea din clipa în care puneam mîna pe vioară, din clipa în care deschideam caietul de studiu și nu era determinată de felul cum cîntam, nici de poziția corpului — cîteodată îmi striga să stau drept, să n-o fac pe cocoșatul, că n-are nevoie de cocoșați în casa ei — ci mai degrabă de compozitorii pe care-i interpretam. Cînd interpretam Paganini sau Bach, profesoara mea nu se așeza în fotoliu. Se ducea undeva lîngă fereastră. Goana în jurul salonului — hotărîtă mai dinainte de numele compozitorului pe care-l interpretam — începea în cazul lui Paganini în clipa în care îmi așezam vioara, iar în cazul lui Bach și mai înainte. Era suficient să-i amintesc numele, să spun

că pregăteam Bach, pentru ca în clipa următoare s-o văd pe profesoara mea pornind furioasă spre fereastră, spre sobă ori în jurul pianului și să nu se oprească tot timpul cît ținea lecția. Abia după ce-mi strîngeam vioara și caietele de studiu, se lăsa în fotoliu epuizată, sorbea încă o cafea — cînd o vedea gonind în jurul salonului, Alice avea grijă să-i mai pregătească o cafea — dar nu-mi adresa nici un cuvînt, nu făcea nici o observație, nici o apreciere cît de neînsemnată. Își sorbea cafeaua și tăcea de parcă ar fi fost singură în salon. Eu nu o priveam, nu mă mișcam, nu vorbeam, nu îndrăzneam aproape nici să respir. Ar fi trebuit poate să fiu mai degajat, să-mi beau sucul de portocale, să mănînc șerbetul de vișine, să-mi pregătesc într-un fel sau altul plecarea. Însă nu aveam deloc intuiție, nu știam cînd și cum să plec. Nu știam mai ales cum să umplu tăcerea aceea colosală care se lăsa după fiecare lecție, nu mă pricepeam să încep sau să port o conversație. Îmi era teamă că orice aș spune ar deranja și-atunci tăceam, așteptam încremenit un semn, un cuvînt care să pună capăt supliciului. Acest cuvînt venea, însă venea tîrziu, foarte tîrziu cînd aproape nu-l mai așteptam, cînd încetam de a mă mai gîndi la el ca la o izbăvire.

După ce-și sorbea cafeaua, doamna Maria Penescu Sarandi, stînd de data aceasta liniștită în fotoliu, începea o divagație teoretică pe care o ascultam cu stoicism, eram pregătit s-o ascult, făcea parte din lecție Însă aveam și noroc. Aceste divagații se sfîrșeau de obicei brusc. Profesoara mea se oprea la jumătatea unei fraze, uneori a unui cuvînt, mă privea și mă întreba aproape răstindu-se :

— Dar dumneata ce ai de gînd ? Vrei să mă omori ? Gata, lecția s-a terminat ! Poți să pleci ! Hai, pleacă, nu vezi că m-ai obosit ?

Cea de a doua alternativă era fără discuție mai atrăgătoare. Cînd isprăveam exercițiul, în salon era o tăcere adîncă, era tăcerea din casa unchiului Alexandru, cînd Uca se retrăgea la ea în cameră să citească sau tăcerea impusă de Octav în duminicile lungi de vară, la noi acasă. Ghemuită în fotoliu, profesoara mea dormea. Dormea cu adevărat, se vedea asta pe chipul ei prelung de

pe care exuberanța cădea ca o crustă de ghips, se auzea mai ales, pentru că atunci cînd dormea avea în respirație un sforăit ușor ca acelea pe care îl fac pisicile cînd torc. Alice, răsărită ca din pămînt, stătea la un pas de fotoliu, înaltă, dreaptă, ținînd un deget pe buze sau cerîndu-mi cu privirea să nu fac zgomot.

Îmi strîngeam lucrurile în cea mai mare tăcere și ieșeam. Ieșeam în vîrfurile picioarelor, urmat de Alice. Cînd ajungeam în holișorul de la intrare, în urma noastră se auzea — cu precizia cu care un gong bate ora exactă — glasul subțiat de uimire al profesoarei :

— Alice !

Alice îmi făcea semn să nu mă mișc, se întorcea cîțiva pași și răspundea cu o voce coborîtă, sigură, liniștitoare :

— Da, doamnă !

— Unde-i domnul Tin ? A terminat exercițiile ?

— Da, doamnă !

— Și a plecat ? I-ai spus că îl aștept mîine la aceeași oră ?

— Da, doamnă !

Alice asculta cîteva clipe concentrată și, dacă doamna Maria Penescu Sarandi nu mai avea nimic de adăugat, se întorcea, îmi zîmbea, îmi deschidea ușa și spunea în șoaptă :

— Ați auzit ? Sînteți așteptat mîine la aceeași oră...

6

Biblioteca unde fusesem mazilit de Boldun să-mi scriu „nu numai eseurile", ci, așa cum îi spusese lui Cezar Mircan, „dacă doream puteam să scriu și romane", se afla tot în clădirea conducerii combinatului, dar undeva la subsol. În cei aproape trei ani, de cînd venisem aici, urmîndu-l pe Boldun, nu împrumutasem niciodată cărți de la bibliotecă, nu știam măcar că exista în combinat o bibliotecă și un serviciu documentar, sursa principală a materialelor, revistelor sau cărților de specialitate — de care aveam nevoie — fiind nea Ionete. Ieșind din combinat, Boldun își umplea zilnic brațele cu reviste, ziare, cărți de specialitate care-i veneau din țară sau de peste hotare : din Franța, din Anglia, din Germania. Însă cum el nu avea timp, răbdare și nici curiozitatea să le citească ori măcar să le răsfoiască, le uita sau le lăsa totdeauna pe bancheta din spate. Nea Ionete avea și timp și curiozitate. Fără școli de pregătirea cadrelor, fără liceu absolvit în șase luni, așa cum îl absolvise Boldun, fără facultăți sau alte forme superioare de învățămînt, stînd ore întregi lîngă volan în așteptarea șefului, fumînd țigară după țigară, nea Ionete descoperise plăcerea de a citi. La început, cînd Boldun era abia directorul făbricuței de cherestea din Prundu, nea Ionete, ca să-și omoare timpul — știu chiar de la el — își răsucea țigările nu în foiță, ci în bucăți de ziar pe care le alegea pipăind porozitatea hîrtiei cu degetele. Îi venea mai ușor să răsucească hîrtia de ziar decît foița pe care o găsea în pachetele de tutun și chiar fumul din tutun răsucit în hîrtie

de ziar era mai plăcut, îi amintea zilele cînd lucra în pădure. Și-n timp ce trăgea din țigară, se uita peste știrile mai importante, pe care le auzea și la radio. Dar una era să le asculte la radio și alta să le caute singur prin ziarele și revistele lăsate de Boldun și găsindu-le să se mire :

— Uite-ai naibii ! Ce spun la radio, scriu și-n ziare. Păi, nu-și pierd vremea de pomană ?!

Într-o dimineață, vrînd să-și răsucească o țigară pe foița ruptă dintr-un ziar, a dat cu ochii de o poză care l-a făcut să se minuneze :

— Uite-l pe Văsălie al lui Ion Tripon !

Înainte de armată, cu Văsălie fusese ortac în pădure, la doborît arbori cu securea. Văsălie era mai mare cu vreo zece ani, avea și mai multă pricepere, știa dintr-o privire în ce parte urma să se prăvale arborele de care se apropiau amîndoi cu securile. Sub poză ori deasupra ei erau și două sau trei rînduri peste care ar fi trecut, nu le-ar fi citit, dar din poză îl privea mohorît Văsălie. Nu-i mai văzuse niciodată privirea atît de grea, de mohorîtă, dar și de absentă. Rămînînd cu țigara răsucită la jumătate, a căutat să afle de ce avea Văsălie privirea aceea, ce putuse să i se întîmple ? Știrea pe care o rupsese — a trebuit să caute bucățile de ziar și să le potrivească la loc — l-a umplut de uimire. Văsălie, ortacul lui de altădată, om harnic și priceput, își omorîse nevasta, pe Floarea, pentru că, în loc să strîngă banii pe care îi luase pe brînză și pe ouă, să-i lege cu zece noduri și să-i pună lîngă ceilalți cu care trebuiau să-și cumpere o pereche de boi, bolînda de nevastă-sa îi cumpărase pălărie lui Văsălie cel mic, adică feciorului care trebuia să iasă la horă. Dar feciorul era un prunc numai de 15 ani, putea să mai aștepte pînă să iasă la horă cu pălărie nouă. Și Floarea trebuia să lege banii cu zece noduri, să vadă întîi boii în bătătură și-apoi să-și trimită feciorul la horă. Văsălie n-a ridicat securea, deși o avea sub braț, așa scria în ziar, a aruncat securea, dar a uitat că pumnul lui era greu ca un mai și Floarea nu s-a ferit, că dacă se ferea cum i-a strigat feciorul, care nici n-apucase să-și pună pălăria pe cap — „feri din calea nebunului, mamă !“ nu s-ar fi întîmplat nenorocirea. Floarea nu s-a ferit și

pumnul greu al lui Văsălie a doborît-o dintr-o singură lovitură. Muierea a căzut cum cade un arbore pe care-l retezi cu securea și nu s-a mai ridicat. Privirea absentă și mohorîtă a lui Văsălie a lui Ion Tripon, dar și nenorocirea care s-a abătut peste el, l-au dezbărat pe nea Ionete de obiceiul de a-și răsuci țigările din hîrtie de ziar, lăsîndu-i, în schimb, pentru totdeauna nerăbdarea și curiozitatea de a citi toate știrile și articolele. De a le citi, dar și de a le comenta, eu fiind martorul mut al ciudatelor și lungilor lui solilocvii, încă din ziua aceea îndepărtată și-aproape uitată cînd coborîsem din tren într-o gară de munte, unde aștepta un I.M.S. vechi și hodorogit, iar la volan un ins costeliv, care purta peste maiou un veston de pădurar, decolorat de sudoare și care, fără să mă întrebe dacă eu eram cel așteptat, mi-a spus simplu :

— Urcați-vă, tovarășu procuror.

Venisem să anchetez un caz destul de încurcat : sabotaj, susținea fabrica de cherestea din Prundu, furt și abuz de putere, reieșea din plîngerea unui grup de țărani, stăpîni pe munți și păduri, scrisă pe trei pagini cu creion chimic, scrisă frumos, cu o caligrafie impecabilă, dar și cu o logică a faptelor, cu un simț al adevărului, greu, aproape imposibil de răsturnat. Insul costeliv, în veston de pădurar de la volan, a încercat să mă pună la curent cu acțiunile dușmanului de clasă, „tovarășu procuror", dar văzînd că tac și neștiind cum să-mi ia tăcerea, drept aprobare sau dezaprobare, nu mi-a mai dat nici-o atenție, nu a mai întors capul — stăteam în spate — și nici nu mi s-a mai adresat cu „tovarășu procuror". Însă a continuat să vorbească, să-l combată pe șeful de post și pe primar pentru o vină pe care n-o înțelegeam, dar nici nu aveam chef să-l întrerup, să-i cer lămuriri. L-am lăsat să vorbească de unul singur, să monologheze ca și cînd eu nu m-aș mai fi aflat pe bancheta din spate, aruncat într-o parte și alta de hîrtoapele drumului.

A oprit I.M.S.-ul în fața primăriei și a sărit de la volan repede și vesel să-mi deschidă portiera. Aproape la fel de repede din clădirea primăriei a apărut un plutonier care s-a oprit la cinci pași, pocnindu-și călcîiele cizmelor și informîndu-mă cu mîna la chipiu că sabo-

torii erau arestați și se aflau sub pază sigură. Raporta șeful postului de miliție, plutonier Ochișan Dumitru. Am întrebat cine a dat ordinul de arestare. Mi-a răspuns scurt, milităreşte :

— Organul în drept, tovarășul primar !

I-am spus :

— Tot organul în drept, procuratura, îți cere să-i eliberezi pe cei arestați.

Plutonierul Ochișan și-a bătut iar călcîiele :

— Fără ordinul tovarășului...

Dar n-a mai continuat. Din clădirea primăriei apăruse Boldun. Era și el înalt, dar mai puțin costeliv decît nea Ionete și mai îngrijit, purta o scurtă subțire din piele, pantaloni bufanți, cizme, iar pe cap o șapcă tot din piele. A spus scurt :

— Eliberează-i, Dumitre !

A venit spre mine cu mîna întinsă, spunînd concesiv :

— Ați văzut, tovarășe procuror ? Unde-i lege, nu-i tocmeală. Deși, dacă aș vrea să...

Nu a mai spus ce ar fi vrut să... În schimb s-a prezentat :

— Petre Boldun, primarul, adică nu, iertați-mă, încă nu m-am obișnuit, președintele sfatului popular al comunei.

Din primărie au ieșit cinci inși escortați de doi soldați cu arme și, la cîțiva pași mai încolo, plutonierul Ochișan. Boldun a zîmbit acru :

— Ți-am spus să-i eliberezi, nu să-i duci sub escortă, Ochișane !

Și fără să mai aștepte reacția plutonierului Ochișan, care încremenise în poziție de drepți, s-a adresat unuia dintre cei aflați încă sub escortă, încîntat și mulțumit de gestul generos pe care-l făcea :

— Gata, bade Lisandre, sînteți liberi ! Eu și cu tovarășul procuror venit special aici, la fața locului, am hotărît că nu-i bine și nici frumos să ducem mai departe procesul...

Cel vizat, un ins cărunt, cu cămașa ruptă la umăr și cu o vînătaie la ochiul drept, a spus reținut, cu demnitate :

— Ba o să-l ducem, Petre. Că-i dreptul nostru și pentru el mergem pînă la Dumnezeu.

— N-o să fie nevoie să mergeți nicăieri, bade Lisandre ! am spus eu preluînd apelativul de la Boldun. Doar acasă. Însă cu o condiție : ca tot ce a fost scris în plîngerea dumneavoastră să fie adeverit de martori.

— Martori sînt destui. Toți oamenii de pe Vale pot fi martori.

— Ochișane ! a strigat Boldun spre plutonier. Ai auzit ? Într-o jumătate de oră să fii cu martorii aici.

— Înțeles, să trăiți !

Plutonierul Ochișan a făcut un semn celor doi soldați, care au pornit-o în pas alergător, fiecare în altă direcție.

Nemulțumit, Lisandru Țugui, așa semna pe plîngere, a făcut cîțiva pași, adresîndu-mi-se direct :

— Nu-i drept, domnule procuror. Că nu de martorii domnului plutonier și-ai domnului primar avem nevoie. Dacă e să se facă dreptate, atunci să fie chemați martorii noștri.

— Or să fie chemați, bade Lisandre. Să n-ai nici o grijă. Mai întîi, însă, aș vrea să stau de vorbă cu directorul fabricii de cherestea...

— Păi, nu-i așa greu ! a spus cu ironie reținută careva dintre cei cinci. Că directorul fabricii e tot domnul primar...

M-am întors spre Boldun, care a confirmat sec :

— Da ! Tot eu sînt și directorul fabricii de cherestea.

Apoi, după o clipă de ezitare, mi-a făcut semn să-l urmez în primărie. Am urcat o scară de lemn și la etaj, într-un birou destul de mare și auster, nu exista decît un dulap, o masă de lemn și trei scaune, Boldun s-a oprit, m-a privit cîteva clipe în tăcere, dar împotriva așteptării, în loc să se repeadă asupra mea ca un rinocer furios, a început să rîdă :

— Ce mi-ai făcut, tovarășe procuror ? Abia reușisem să-i potolesc. Să ajung cu ei la o înțelegere și vii dumneata să-mi strici totul cu litera legii și dreptatea. Care dreptate ? Nu există decît o dreptate, a statului. Și noi, eu, dumneata, sîntem datori să-l slujim cu credință și să-i apărăm interesele.

— Asta și vreau să fac ! am spus calm, cît puteam fi de calm în acele clipe. Statul, însă, nu e o abstracțiune. Și nici numai fabrica dumitale de cherestea. Iar eu nu plec de-aici pînă nu fac dreptate. Dacă se va dovedi că fabrica a comis abuzuri și furturi, cu părere de rău o voi chema în fața instanțelor judecătorești să plătească daune civile și morale celor arestați și molestați de plutonierul Ochișan.

Boldun nu mi-a răspuns. S-a dus spre una dintre ferestre — erau două — și a rămas în fața ei aproape cinci minute. Cînd s-a întors spre mine, nu mai era insul vesel și sigur pe el. Frecîndu-și barba aspră, roșcată, a spus sincer necăjit :

— Cred că am greșit undeva. Nu știu unde, dar am greșit. Nu trebuia să-mi iau pe cap fabrica. Și-așa am destule necazuri aici, la primărie.

S-a apropiat de dulap, l-a deschis, a scos o sticlă cu ceva de culoare verde, a scos și două pahare mari de apă și înainte de a turna, m-a întrebat :

— Beți un rachiu ?

Am dat din cap că nu. El și-a turnat, spunînd :

— Cînd sînt prea supărat am crampe la stomac. Și nu-mi trec decît cu rachiu din mentă și muguri de pin...

S-a aplecat spre fereastră și l-a chemat pe nea Ionete. I-a spus să mă ducă la camera de oaspeți și, totodată, să se îngrijească să vină martorii de care aveam nevoie.

— La camera de oaspeți a fabricii ? a întrebat nea Ionete.

— Da, acolo, că e mai curat. Și e și cantina aproape.

Nea Ionete m-a dus la camera de oaspeți, la cantină, și-n cele trei zile cît am audiat martorii a stat în preajma mea atent și îndatoritor, gata să sară, să alerge, să rezolve problemele care s-ar fi ivit, oricît de mari sau dificile.

Boldun a apărut abia la sfîrșitul audierilor. I-am spus direct, fără să-l menajez, că fabrica se făcuse vinovată de abuzuri :

— Conform articolului numărul..., coroborat cu legea pentru...

Boldun m-a întrerupt :

— Lăsați, eu nu mă pricep la articole și legi. Cît trebuie să plătim ?

I-am spus că dacă înaintam dosarul instanței judecătorești, situația se putea complica. Fiindcă ar fi fost vorba nu numai de bani, ci și de privarea de libertate a celor care se făcuseră vinovați.

— Privarea de libertate ?! Adică închisoare ?! a spus el cu o voce nesigură.

— Da. Cu termene între trei și șapte ani.

Boldun s-a dus la dulap și-a scos sticla cu rachiu din mentă și muguri de pin, și-a turnat un pahar, dar nu l-a băut. A întrebat :

— Ar mai fi și altă soluție ?

— Una mai dificilă, dar nu imposibilă. Lemnul sustras abuziv de fabrică să fie trecut în locul cotelor pe care cei frustați au obligația să-l predea statului în următorii trei-patru ani. Pentru asta ar trebui...

— Am înțeles ! a spus Boldun, dînd pe gît paharul cu rachiu. E o soluție care-mi convine. O să-l rog pe primar să le treacă predarea cotelor în avans...

Rîzînd satisfăcut, Boldun s-a dus cu pași mari spre dulap. A mai adus două pahare — pentru mine și pentru nea Ionete — și, aproape silindu-mă să beau, a spus :

— Ei, dacă aș avea eu un consilier juridic de felul dumitale, fabrica n-ar mai avea încurcături ! Oricum, îți mulțumesc. Îți mulțumesc așa cum aș mulțumi unui prieten bun sau unui frate...

Peste o lună numai, nea Ionete, la fel de costeliv, dar în haine de sărbătoare, îl aștepta în aceeași gară, cu același I.M.S. vechi și hodorogit, pe consilierul juridic al fabricii de cherestea din Prundu. Și consilierul juridic eram eu. Ce a făcut Boldun, cum a obținut aprobarea procurorului-șef al raionului să fiu transferat la fabrica de cherestea din Prundu, n-o să știu niciodată.

Acum, tot nea Ionete m-a condus spre noul loc de muncă. Nu a venit singur. Eu l-am chemat. Îmi strînsesem calabalîcul din sertarele biroului, dar habar nu aveam unde se află biblioteca și serviciul de documentare. Întîi am sunat-o pe Marta. Ea cunoștea bine nu numai clădirea în care se lăfăia conducerea combinatului, ci întreg combinatul care-și mărise, își dublase, își în-

zecise capacitatea de producție, cu noi secții, subsecții și ateliere, cu magazii, cu rampe de descărcare, de încărcare și expediere, cu o gară condusă de un șef și trei sau patru impiegați. Marta — știam de la nea Ionete — lucrase mulți ani la arhivă, era absolventă a trei facultăți, urmase dreptul, literele și filozofia, pentru ultimele două obținînd diplome nu în țară, ci în Apus, la Paris, fapt pentru care, începînd de prin anii 49—50, deveniseră nu dovada unei pregătiri superioare, ci două ghiulele, două pietre de moară care-i atîrnau de mîini și care o rostogoliseră în subsolurile combinatului, la arhivă. Ca ultim vlăstar al unei familii boierești — familia Greceanu — și avînd adunată cultura *putredă* și *decadentă* a unui Paris de la sfîrșitul războiului, nu putuse ocupa decît în urma unor numeroase și insistente intervenții ale unui fost coleg de la drept — acum ceva mare la partid — un post insignifiant la arhivă, după ce absolvise, bineînțeles, o școală de stenodactilografe de șase luni. În perioada aceea, școlile oricît de mari și însemnate sau oricît de mici nu durau mai mult de șase luni. Venirea lui Boldun la conducerea combinatului a fost de bun augur pentru Marta. Mai exact spus, venirea nevestei lui Boldun, care ajunsese în combinat cam la zece minute după ce nea Ionete îi lăsase soțul pe treptele largi din dale cenușii de marmoră de la intrarea în clădirea conducerii. În timp ce Boldun participa în sala mare de consiliu la ședința de instalare în postul de director general, Laura Boldun a făcut o inspecție amănunțită și meticuloasă prin clădirea conducerii, însuflețită de ideea îndrăzneață și generoasă de a-i găsi lui Boldun o secretară la înălțimea postului pe care urma să-l ocupe. Fiindcă Neli, secretara de pînă atunci a lui Boldun, era prea tînără, prea zvăpăiată, prea zăpăcită, — îi încurca mereu lucrările lui Petre — ori lipsită de talentul de a fi secretară. Nu-și terminase nici liceul, biata fată, deși ea încerca de vreo cinci ani să ajungă la bacalaureat, dar nu reușea, n-avea timp, Boldun ținînd-o lîngă el 12 și uneori 15 ore din 24. Cît fusese la fabrica din Prundu, n-avusese ce să-i reproșeze. Era abia un copil, chiar ea, Laura, o descoperise printre muncitoarele necalificate, cără rumeguș cu targa. La un capăt de targă era un moșneag chel și pirpiriu, iar la celălalt

capăt o fată necăjită, un copil aproape. Seara îl întrebase pe Boldun cum putea el să permită în fabrică exploatarea copiilor ? Și ca argument decisiv, a doua zi a luat-o pe Neli de mînă și i-a dus-o plocon. Boldun ce putea să facă ? A întrebat-o dacă știa carte. Da, Neli avea șapte clase ! A fost marele ei noroc. Terminase șapte clase, avea scris frumos, Laura i-a cerut pe loc o probă și, cînd a văzut ce scris are, a bătut bucuroasă din palme și i-a spus lui Petre s-o ia secretară. După aceea, Neli a învățat să bată și la mașină, singură a învățat, dar la bacalaureat nu putea să mai ajungă. Se căznea biata fată, însă serviciul de secretară lîngă Boldun, 15 ore din 24, nu-i permitea. Ca s-o lase să-și ia bacalaureatul și să poată da și la facultate, Laura urcase cu liftul la ultimul etaj, apoi coborîse pe scară, intrînd în fiecare birou, intimidată puțin de liniștea de pe paliere și din birouri și mai ales de indiferența zecilor de funcționari, care nu numai că n-o întrebau ce caută, dar nici n-o vedeau. Descurajată în ideea ei îndrăzneață și generoasă, Laura ajunsese și la subsol. Acolo, într-un fel de magazie cu prea multe rafturi și prea multe hîrtii, la o măsuță cu mașină de scris pe ea, ședea o femeie uscată ca o scîndură care a rămas mult în arșiță și ploi și vînt, cu niște ochi mari și bulbucați, pe care ochelarii îi făceau și mai bulbucați. A fost însă singura persoană din toată puzderia aceea de funcționari care a ridicat privirea spre ea, chiar dacă avea ochii bulbucați, și a întrebat-o cu bunăvoință ce caută. Luată pe nepregătite, dar bucuroasă de întrebare, Laura Boldun și-a spus intenția direct :

— Caut o secretară !

Marta s-a ridicat și i-a spus politicoasă că a greșit. Acolo era arhiva. Secretarele puteau fi găsite sus. Dar pe care din secretare o căuta ? Ca să nu mai urce, putea s-o găsească cu ajutorul telefonului. I-a arătat aparatul ghemuit pe o altă măsuță, dar Laura, spunea Marta, nu s-a dus spre el. A rămas în același loc, întrebînd-o :

— Dumneavoastră nu sînteți secretară ?

— Nu ! i-a spus cu răbdare Marta. Sînt stenodactilografă aici, la arhivă.

— Dar cu studiile cum stați ?

Marta nu pricepea ce vrea și a răspuns, cum se obișnuise să răspundă la astfel de întrebări :

— Stau destul de prost.

— N-ați reușit să terminați liceul ?

Marta a spus cu o voce joasă, autoironizîndu-se :

— Liceul l-am terminat. Am terminat și trei facultăți, dar din păcate le-am terminat prea devreme.

Laura a privit-o lung, neînțelegînd :

— Cum, prea devreme ?

— Adică, la sfîrșitul războiului. Dar nu aici, în țară, ci la Paris.

Laura a privit-o lung, cu un început de sfială, pe care și l-a reprimat repede, întrebînd :

— V-ar interesa postul de secretară de la cabinetul directorului general ?

Marta a înălțat din umeri :

— Asta nu ține de mine !

Laura a devenit brusc voioasă :

— Ba de dumneata ține. Trebuie să-ți dai sau nu consimțămîntul.

Strîngîndu-se ca un arici, obligat să se apere, Marta a replicat :

— Dumneavoastră sînteți nouă la cadre și nu mă cunoașteți, nu mi-ați citit autobiografia.

— Nici nu-i nevoie s-o citesc ! a spus cu un început de trufie Laura. Ce interior e aici ?

Marta a căutat un pix vrînd să-l scrie, dar Laura n-a mai avut răbdare. I-a spus cu o siguranță care nu lăsa nici cel mai mic dubiu :

— Strînge-ți lucrurile. Și peste zece minute să urci sus, la directorul general. O să-i fii șefa de cabinet...

Marta nu se afla în birou, a ridicat receptorul nea Ionete, spunînd cu o voce guturală pe care, în prima clipă, nu i-am recunoscut-o :

— Combinatul de mobilă.

— Cu tovarășa Marta Greceanu ! am cerut ușor derutat.

— E la tovul nostru ! a spus aceeași voce și, recunoscîndu-l pe nea Ionete, l-am rugat să vină pînă la mine.

— Arde ? a întrebat nea Ionete, neplăcîndu-i probabil enervarea care vibra în glasul meu și vrînd să îndulcească lucrurile.

Struna de enervare din glasul meu s-a întins și mai mult, gata să plesnească. Am spus :

— Dacă n-ai timp sau nu poți, 'o să încerc să mă descurc singur.

Nea Ionete aproape a strigat în receptor :

— Vin ! Vin numaidecît !

N-au trecut nici două minute și l-am văzut oprit în prag. Deschisese fără să bată la ușă. I-am arătat cele cîteva pachete de pe birou — cu cărți, hîrtii și reviste — și, neizbutind să-i înfrunt sau măcar să-i ocolesc privirea dezaprobatoare, am spus văicărindu-mă :

— Sînt ca un naufragiat, nea Ionete. Plutesc în voia vîntului și-a valurilor. Te-am chemat să mă ajuți să ajung la țărm, adică la serviciul de documentare unde, închipuie-ți, am fost uns șef.

Nea Ionete s-a apropiat și m-a prins de braț, întrebîndu-mă aproape supărat :

— De ce te grăbești ? Eu aș zice să mai aștepți ! Să faci o contestație, să te bați...

L-am privit mirat, derutat, dar și furios :

— Ce să aștept ? Și cu cine să mă bat ? Cu Boldun ?! Hai, nea Ionete, să nu fim copii ! Dumneata îl cunoști bine. Și, crede-mă, îl cunosc și eu aproape tot atît de bine. Nu mai e de mult directorul fabricii de cherestea din Prundu. S-a schimbat, e altul, cu totul altul. Dacă vroia într-adevăr să ocup postul de director adjunct, de astă-primăvară și pînă acum — fii drept și recunoaște — aș fi fost titularizat de zece ori, nu o dată. Și cu asta, am spus totul...

Smulgînd de pe birou două pachete cu hîrtii și reviste, m-am îndreptat spre ușă. Nea Ionete a luat și el două, ultimele, și m-a urmat, dar, ca și în relațiile cu Boldun, fără să-și arate nemulțumirea, a devenit brusc protocolar, afișînd un respect exagerat, un plus de bunăvoință, o falsă modestie. La capătul culoarului mi-a luat-o înainte, cu graba dar și politețea unui hamal care cunoaște drumul, coborînd cîte două trepte. În holul mare de la parter, cu aceeași grabă și politețe a deschis

ușa din dreapta, spre care cînd intram în clădirea conducerii nu mă uitam niciodată, portarul fiind în partea opusă și eu trebuind ori să-i zîmbesc ori să-i strîng mîna. Ușa era largă, se deschidea în două părți și-avea geamuri și grile din fier forjat, păstrînd sau imitînd modelul ușii de la intrarea principală. Nea Ionete, ținînd ușa deschisă cu spatele, m-a așteptat să trec și-abia după ce am coborît cîteva trepte, a luat-o iar înainte. Treptele nu mai erau din marmoră, ci din beton acoperit c-un strat subțire și cenușiu de mozaic. În prima clipă însă n-am observat deosebirea. N-am observat nici diferența de temperatură și nici lipsa ferestrelor. Subsolul era luminat, lumina părea albă ca lumina zilei dar nu pătrundea prin ferestre ci cădea de sus, împrăștiată de tuburile fluorescente prinse pe tavan. Mi-a atras atenția, și chiar m-a oprit pentru o clipă, un afiș tipărit cu litere mari roșii și albastre care anunța spectacolul brigăzii artistice „Săgeata". Alt afiș sau altele — holul de-aici, de la subsol, era aproape identic holului unui cinematograf — anunțau spectacolul echipei de dansuri „Ciobănașul", de trei ori laureată la Avignon, al echipei de teatru, al tarafului de muzică populară „Doina", deținător al discului de argint, de aur și de platină obținute la Salonic, Sorrento și Havana. Nea Ionete care se oprise doi pași mai încolo, a explicat sec, dar politicos, îndatorat chiar :

— Aici e și clubul Combinatului, dar n-o să te stinghereasc㠄 Repetițiile au loc de obicei după program ori seara, pînă tîrziu.

A pornit-o în lungul unui culoar cu pereții din cărămidă roșie. Așa mi s-a părut în prima clipă și-am păstrat această impresie pînă cînd am ajuns în pragul unei uși care ne aștepta deschisă. Nea Ionete a intrat fără să bată. Eu m-am oprit să privesc plăcuța de pe ușă pe care o mînă scrisese, dichisind și înflorind fiecare literă, „Biblioteca", iar mai jos, altă mînă, nerăbdătoare, scrisese prescurtat : „Serv. Doc." Aproape în aceeași clipă am observat și subțirimea peretelui, care nu era mai gros decît ușa, nu era nici de cărămidă, așa cum mi se păruse, ci din plăci de rumeguș presat pe care fusese lipit un tapet ce imita perfect cărămida la roșu. Am pătruns într-un salonaș cu mese dreptunghiulare, nu prea înalte, albastre

și albe și vișinii, iar în jurul lor erau așezate fotolii largi și confortabile în care însă nu stătea nimeni. Dar se vedea clar, salonașul era destinat lecturii. Am vrut să înaintez, adică să trec pragul unei alte uși, dar m-a oprit glasul subțire și melodios al unei fete care întreba :

— Mi-ai adus cărțile, nea Ionete ? Ce bine ! Că azi trebuie să predau. Știi, eu am fost transferată la aprovizionare. Vine altcineva în locul meu.

Nu mai țin minte cuvintele spuse de nea Ionete, ci numai felul protocolar și îngrozitor de stîngaci, aproape caraghios, în care mi-a prezentat-o pe bibliotecară, chinuind într-o pendulare periculoasă cele două pachete cu care venise și pe care uitase ori nu se îndura să le lase pe unul dintre fotolii — erau și aici cîteva fotolii îmbrăcate într-un scai maroniu care imita cum nu se putea mai bine pielea — sau pe biroul mare și încăpător, la care stătea o fată brunetă, un copil aproape, cu părul despărțit în mijloc de o cărare și împletit într-o coadă, o singură coadă care-i cădea pe umărul drept. Fata nu era atentă la ce spunea nea Ionete. Se uita însă îngrijorată, aproape speriată spre pachetele pe care le agita cînd spre ea cînd spre mine. Pe birou ardea o lampă cu abajurul în formă de floare, o floare deschisă doar pe jumătate sau cel mult pe trei sferturi și care putea fi lalea dar și trandafir. Amenințată de pachetele lui nea Ionete, fata s-a retras spre peretele din spate și întinzînd mîna a răsucit butonul alb al unui comutator. În tavanul încăperii s-au aprins, nu brusc ci încet și cu timiditate parcă, mai multe tuburi fluorescente. Lumina lor albă l-au făcut pe nea Ionete să se precipite, să lase pachetele pe un fotoliu și să rostească aproape aceleași cuvinte :

— Isabela, tovarășul Strava, a venit aici să preia...

Fata l-a întrerupt cu glasul ei subțire, dar melodios, aproape cîntat.

— Știu, nea Ionete. M-au anunțat cei de la muncă și salarii. Încă de ieri. Eu am pregătit registrele, fișierul. Pot să predau. În cinci minute...

Nea Ionete nu m-a privit. A spus destul de evaziv :

— Păi, atunci eu.... E clar ! O să vă las.

S-a retras aproape de-a-ndăratelea. Din pragul încăperii, vrînd dar nereușind să pară vesel, a spus :

— Mai trec eu pe-aici, nici o grijă !

S-a răsucit apoi și s-a îndepărtat cu pași mari, grăbit. Fata a spus chicotind :

— Se întoarce. Vă spun eu că se întoarce. Fiindcă nea Ionete...

A tăcut, m-a privit lung, indecisă, apoi a continuat cu o voce schimbată, joasă, gravă :

— Am să vă spun adevărul. N-are rost să vă mint. Nea Ionete e singurul meu cititor.

— Cum singurul ?

— Așa cum ați auzit...

— Și ceilalți ? Vrei să spui că registrele și fișele sînt goale ?

Fata a zîmbit ca de o enormitate :

— Nu ! Nu asta am vrut să spun. Am cititori destui, dar toți sînt foarte comozi. Nu vin niciodată la bibliotecă. Trebuie să merg eu la ei. Și în clădirea conducerii și în combinat, peste tot. Singurul care vine pînă aici e nea Ionete. Și uneori, foarte rar, cînd am noutăți în franceză sau în engleză, vine și tovarășa Marta. O știți, lucrează la...

— Da, o știu.

Fata a mai răsucit un buton și-n tavan s-au aprins două rînduri de tuburi fluorescente, luminînd încăperea vastă a bibliotecii, mult mai vastă decît se putea bănui la prima vedere, cu trei rînduri de rafturi așezate paralel pe mijloc, pereții fiind și ei căptușiți pe toate cele patru laturi cu dulapuri înalte pînă în tavan.

— Cărțile sînt puse toate în ordine alfabetică, după autori și genuri ! a spus fata. E foarte simplu să le găsiți. Dulapurile de pe peretele din stînga și de pe cel din fund sînt cu documentație tehnică.

S-a oprit lîngă unul din rafturile de la mijloc și, privind mirată spre mine, a întrebat :

— Nu veniți să-ncepem recepția ? După aceea semnez de predare, dumneavoastră semnați de primire și gata, pot pleca !

Glasul ei subțire și melodios, dar mai ales felul direct, sincer de a privi lucrurile risipiseră ceva din răceala cu care plecasem de lîngă ușa lui Boldun, dar mai ales din

frigul pe care-l simțeam în mine ca pe-un frison. Am spus abia descleștîndu-mi fălcile :

— Nu-i nevoie de nici-o recepție. Dă-mi să semnez procesul-verbal de primire.

Fata m-a privit lung, apoi, nehotărîtă, s-a apropiat de birou :

— Eu am pus totul în ordine. Încă de ieri, de cînd am primit telefon, m-am pus pe lucru. Și-am lucrat pînă noaptea tîrziu. Nici nu m-am dus acasă. Dacă nu-l vedeam pe nea Ionete, n-aș fi știut că s-a făcut ziuă...

Am întins mîna după procesul-verbal de predare-primire și, fără să mă uit peste coloanele de cifre scrise cu grija și pedanteria unui școlar silitor, am semnat, spunînd:

— Gata, Isabela, poți să nu mai ai nici o grijă.

M-a privit mirată, contrariată chiar :

— Să știți că numele meu adevărat e Mihaela. Numai nea Ionete, nu știu de ce, îmi spune Isabela. I-am zis și îi zic mereu : „nea Ionete, pe mine mă cheamă Mihaela". Dar el tot Isabela îmi spune.

— Așa i-o fi plăcînd lui. E un nume frumos. Și eu tot așa o să-ți spun.

I-am întins hîrtiile să le semneze. A luat pixul cu un fel de bucurie sau de exaltare, frîntă însă aproape în aceeași clipă. A pus pixul pe masă spunînd hotărîtă, impenetrabilă :

— Nu ! Eu încă nu semnez. Vin peste două-trei zile, cînd o să vă convingeți că totul e în ordine.

Am zîmbit cu înțelegere ironică :

— Dacă nu eram convins de acest lucru, nu semnam. Bine, procesul-verbal rămîne aici pe colțul mesei. Îl semnezi cînd vrei. Peste trei zile, peste zece, nu mai are nici-o importanță.

Fata și-a mușcat buzele și, tăcută, resemnată, a luat pixul. Abia după ce a semnat, a spus aproape în șoaptă :

— Eu n-am vrut să vă jignesc. Nici să...

Și-a luat poșeta și o plasă din material plastic și-aproape pe vîrfuri s-a îndreptat spre ușă. În prag s-a oprit, spunînd cu o voce schimbată, pusă parcă pe ghiduții.

— Să știți că de venit tot o să vin. Nu peste trei zile, poate chiar mai repede. Vreau să fiu primul cititor care vă bate la ușă...

— Bine, Isabela, îți mulțumesc ! Și te aștept...

I-am ascultat pașii îndepărtîndu-se răsunători pe culoarul cu pereți din rumeguș presat. Biblioteca a rămas apoi tăcută, inundată de lumina tuburilor fluorescente din tavan. Am vrut să le sting, dar înainte de a răsuci butoanele ceva m-a atras spre rafturile din mijloc. M-am apropiat, privind cărțile așezate într-o ordine desăvîrșită, fiecare carte pusă la locul ei, după indicele alfabetic. M-am apropiat de litera S., care ca și celelalte litere avea trei sau patru compartimente : literatură clasică, literatură contemporană, literatură tehnică, diverse. Intuiția m-a oprit în fața ultimului compartiment care ocupa aproape două rafturi. Aici, la „diverse" erau trecute cărțile de critică, de artă, eseurile și reportajele. Numele meu nu mi-a sărit în față, gudurîndu-se bucuros ca un cățelandru care mă cunoștea. A trebuit să trec de trei ori cu privirea peste cele două rafturi, și-abia a patra oară să înțeleg ce caut, să-mi opresc privirea pe culoarea cotorului, în degradeuri de verde, albastru și galben și pe titlul volumului meu de eseuri scris — de-un grafician șugubăț ori noncoformist — fără majuscule : *aspecte ale esteticii în critica literară*. Am vrut să-l iau din raft, dar am renunțat, amintindu-mi multele mizerii și necazuri pe care mi le adusese această odraslă pentru că îndrăznisem să afirm și să susțin cu argumente adevăruri supărătoare despre diletantism, spirit de clan, prejudecăți, bun plac etc. M-am îndepărtat de acel raft, m-am oprit o clipă lîngă dulapurile cu documentație tehnică și la întoarcere am stins luminile din tavan. A rămas aprinsă numai lampa cu abajur în formă de floare, de lalea sau de trandafir. Lîngă ea strălucea carcasa telefonului. Am ridicat receptorul, am făcut numărul centralei de la policlinica de copii și am cerut interiorul Ștefaniei. Era timpul să o pun la curent cu noua și strălucita mea funcție, îmi pregătisem în pripă cîteva cuvinte sonore despre mărinimia lui Boldun, despre surpriza pe care mi-o rezervase, vroiam să bravez, să-mi ascund cît de cît amărăciunea și, dacă ar fi fost posibil, să îndepăr-

tez din mine frigul care făcea parcă să-mi tremure, cîte o fracțiune de secundă, buza de jos. Am auzit sunetul cunoscut și răscunoscut al interiorului, însă aproape în aceeași clipă mi-am adus aminte că Ștefania rămăsese acasă, iar starea sănătății ei era destul de precară. Am lăsat receptorul în furcă aproape bucuros. Fiindcă abia acum realizam greșeala de a o fi alertat, de a-i fi adus la cunoștință o situație încă neclară. Orgoliul meu fusese rănit — niciodată nu mai primisem o lovitură atît de nedreaptă — ar fi trebuit, așa cum aproape mă rugase nea Ionete, să nu mă grăbesc, să mai aștept sau să mă bat. Eu am trecut însă peste orgoliul rănit, nu din lașitate ci din naivitate, din convingerea aproape fermă că Boldun avea să revină asupra deciziei pe care o luase, că gestul meu de înțelegere și supunere — venirea aici, la bibliotecă, ce altceva putea să însemne ? — îl va determina nu numai să schimbe decizia, ci să vină chiar el să mă anunțe că a schimbat-o. Cinci zile m-am hrănit cu această iluzie naivă, atent la sunetul telefonului — eram sigur că Marta o să mă prevină de venirea șefului — sau la cel al pașilor care s-ar fi auzit în lungul culoarului. Chiar din prima zi, ca să-mi pot concentra atenția la sunete, am stins lampa de birou. Însă aproape simultan, în partea dreaptă din fundul sălii, a apărut altă lumină. „O fi vreun bec ! mi-am spus mirat. Un bec pe care Isabela, în graba ei de a pleca, îl uitase aprins.“ M-am dus într-acolo cu intenția de a-l stinge. Dar mă înșelasem. Sus, între două dulapuri, era o ferestruică pătrată. Prin ea pătrundea lumina albă a zilei, cădea pieziș într-un fascicol ca de reflector. Fereastra era închisă, dar o scară din cinci trepte, așezată între cele două dulapuri sugera clar că fusese pusă acolo ca să poată fi deschisă fereastra. M-am urcat, am vrut s-o deschid, dar m-am oprit la timp. Din clădire ieșise aproape alergînd nea Ionete. S-a oprit lîngă mercedesul albastru, a deschis portiera din față și a rămas în poziție de drepți, privind undeva în lungul nasului, ca un ostaș care așteaptă sosirea generalului. Imediat, a apărut și Boldun, iar la doi sau trei pași în urma lui, legănîndu-se ca o rață, Ilie Hanciu, noul consilier juridic. După ce s-a urcat Boldun, nea Ionete i-a închis portiera, a așteptat să urce și Ilie Hanciu și tot

alergînd s-a dus la portiera din partea volanului. Mașina a pornit ușor, aproape fără zgomot. Eu am rămas la fereastră, privind curtea tăcută, care la nici două minute s-a umplut de larmă. După Boldun, plecau imediat și funcționarii combinatului. Nu m-am uitat la ceas, dar după larma care umpluse curtea din față și după graba grupurilor de funcționari puteam fi sigur că era ora patru și două minute. M-am întors la birou aproape pe bîjbîite, am aprins lampa, dar nu simțeam nici o grabă să plec. Am încercat să-mi fac de lucru, uitîndu-mă prin fișe, prin registrele în care era trecută intrarea cărților și-abia într-un tîrziu, cînd am simțit că tăcerea din bibliotecă avea ceva din tăcerea sinistră a unui cavou, mi-am pus ochelarii în servietă, m-am ridicat, am stins lumina și am ieșit.

Acasă, Ștefania mi-a pus o singură întrebare :

— Ai avut mult de lucru ?

N-am răspuns. Am dat doar din cap în semn de încuviințare.

A doua zi nu m-am oprit la birou, am lăsat doar servieta, n-am aprins nici lampa cu abajur în formă de floare, n-am aprins nici o lumină. M-am dus direct spre ferestruica dintre dulapuri. Dimineața lumina soarelui bătea din plin în fațada clădirii și fascicolul de lumină care se strecura prin ferestruică părea de aur. Am urcat cele cinci trepte ale scăriței de lemn exact în clipa cînd printr-un viraj de înaltă clasă, nea Ionete oprea în fața treptelor de la intrarea principală. Boldun n-a mai așteptat să i se deschidă portiera. A sărit aproape în clipa opririi și fără să se uite spre nea Ionete ori fără să-i adreseze vreun cuvînt s-a grăbit spre intrare. Nea Ionete s-a dat jos, s-a uitat la roțile din spate, a luat ceva din portbagaj și a intrat și el, însă fără graba lui Boldun. În schimb eu, ca un elev conștiincios care așteaptă sosirea profesorului dintr-o clipă în alta, am părăsit ferestruica dintre dulapuri și-aproape alergînd am aprins luminile, cît mai multe, răsucind toate comutatoarele. Unul după altul, în tavan s-au aprins patru rînduri de tuburi fluorescente. Tot în grabă am făcut ordine pe birou, am aprins un rînd de tuburi fluorescente și-n sala de lectură, mi-am potrivit scaunul, cît mai departe de birou — să

pot să mă ridic repede — și m-am așezat cu-o ureche spre telefon, cu alta spre capătul culoarului. Dar nici în ziua aceea, nici în următoarele, nu s-a auzit sunetul telefonului sau pași pe culoar. Mă uitaseră toți. Chiar și nea Ionete. Abia în ziua a patra sau a cincea am auzit pași pe culoar. Inima mi-a zvîcnit puternic, întețindu-și ritmul de parcă aș fi fost un adolescent care aștepta pentru întîia oară întîlnirea cu o fată. Mi-am scos ochelarii, i-am șters repede, am deschis un dosar cu chitanțe și bonuri de primire — cărțile nu erau procurate de bibliotecă sau de vreo persoană avizată, ci de magazia de materiale și de magazioner, așa cum erau procurate și celelalte materiale : hîrtie de împachetat, săpun, mături sau ceară pentru lustruit parchetul — și-am încercat să-mi potrivesc un aer cît mai preocupat. Dar pe măsură ce pașii se apropiau, începusem să mă liniștesc, inima nu mai bătea să-mi spargă pieptul, iar pulsul, se pare, intrase în ritm normal. În ușa bibliotecii nu s-a oprit nici Boldun și nici nea Ionete, ci fata cu părul împletit într-o singură coadă, Isabela. Bătuse la ușă, deși era deschisă, cu sfială, dar și cu un zîmbet ghiduș în ochii ei mari, albaștri, întrebînd aproape în șoaptă :

— E voie ?

Am privit-o pe deasupra ochelarilor lung și încercînd să-mi ascund dezamăgirea și amărăciunea că nu venise Boldun, am spus tot în șoaptă :

— Intră, Isabela !

Ea a rămas în prag, s-a uitat la luminile din tavan, la rafturile de cărți din mijloc, la dulapurile de pe lîngă pereți și a întrebat :

— Am avut dreptate ?

N-am înțeles la ce se referea, dar am încuviințat :

— Da, ai avut !

Părăsind sfiala, a spus voioasă, aproape bucuroasă :

— În cinci zile n-a venit nici un cititor !

A trebuit să recunosc :

— Da. N-a venit nici unul. Dar tu cum ai aflat ? Dacă n-aș ști că porți o coadă atît de frumoasă și că te cheamă Isabela, aș zice că ești vrăjitoare.

— V-am mai spus, eu sînt Mihaela. Numai nea Ionete îmi zice, nu știu de ce, Isabela.

— Nea Ionete are dreptate, ți se potrivește mai bine Isabela.

Și, deși numai eu știam cît de lungi și chinuitoare fuseseră nu zilele, ci orele, clipele petrecute aici, am continuat să-i fac jocul, prefăcîndu-mă uluit, zăpăcit chiar :

— A ! Dar ia stai ! Ai spus cinci zile ? Au trecut cinci zile ?! Cum ? Cînd ? Că eu n-am observat !

Încîntată de zăpăceala mea, dar și de justețea pronosticului ei, Isabela a spus cu sinceritate și candoare :

— Aveți dreptate. Cinci zile trec repede, nici nu știi cînd. Eu am așteptat douăzeci și cinci de zile și n-a venit nimeni. Îmi era teamă că, dacă o să vină un control, o să mi se rețină din salar sau o să fiu dată afară. Nu știam că bibliotecile au un statut aparte, o independență, că nu sînt controlate niciodată și m-am apucat de lucru. Am zis : dacă nu vin ei la mine, o să merg eu la ei. Și-n luna următoare aveam peste două sute de cititori...

— Da, ai dreptate, Isabela. O să trebuiască să fac și eu ceva. Să scriu niște afișe ori să programez filme. Măcar la două săptămîni un film.

— Cu afișele n-o să iasă nimic. Eu am împînzit în tot combinatul afișe, dar degeaba. Și nici povestea cu filmele nu dă rezultate. Oamenii vin la film, îl văd și la sfîrșit nu știu cum să plece mai repede.

Am privit-o ușor contrariat :

— Atunci, nu-mi rămîne...

A izbucnit bucuroasă :

— Decît să vă ajut eu !

— Tu, Isabela ? Cum poți tu să mă ajuți ?

— Ușor. Și simplu ! Primul cititor o să fiu chiar eu. Apoi, colegii din echipa de teatru. Sînt aproape optzeci. Cu ei am și vorbit. Dar mai sînt cei de la brigadă, de la echipa de dansuri...

Mi-am scos ochelarii, m-am frecat la ochi, încercînd să mimez cît mai bine surpriza, buimăceala, bucuria :

— Isabela, tu ești un înger. Am greșit cînd am pronunțat cuvîntul vrăjitoare. Te rog să mă ierți.

A rîs amuzată :

— Nu vă iert, decît dacă îmi treceți pe fișa de împrumut *Psihanaliza* lui Freud.

— Da, bineînțeles. Să văd. Să caut...

Am vrut să mă ridic, dar ea m-a oprit, hotărîtă :

— Nu-i nevoie să vă deranjați. O caut eu...

S-a dus spre rafturile din mijloc și, numai după cîteva clipe, s-a întors cu un tom gros, între coperți cartonate. Și-a căutat fișa singură și tot singură și-a trecut cartea. Am privit-o stînd în picioare tăcut, resemnat. Cînd a isprăvit, am întrebat-o malițios :

— Asta a fost așa, ca o lecție ?!

M-a privit speriată :

— Nu. Nici măcar nu m-am gîndit. A fost un gest de rutină. Am uitat pur și simplu că nu mai sînt bibliotecară.

Privindu-i fișa, am ricanat :

— Da, observ că ești cam uitucă. Ai uitat cumva că și cartea pe care o împrumuți acum...

M-a întrerupt zîmbitoare :

— Nu, n-am uitat. A mai fost trecută pe fișa mea de două ori. Acum o iau a treia oară, fiindcă orice carte trebuie înapoiată după cel mult o lună. Și pentru Freud nu-ți ajung nici zece luni. Ce pot să fac ? Îmi place mult biologia și psihologia. Vreau să devin medic psihiatru. Dar pînă acum sînt doar o recidivistă. Am dat examen la medicină de două ori și am căzut. Anul trecut am obținut media 8,56 și ultimul admis avea 8,58. Vara asta a fost și mai grea. Am obținut 8,67, dar ultimul admis a avut 8,69. O să dau și la anul și sînt sigură că o să reușesc. O să mă ajute Freud...

Și-a luat tomul masiv sub braț, s-a îndreptat spre ușă, dar în prag s-a oprit, spunînd cu un început de alintare :

— Aveți un zîmbet imposibil. Ar fi trebuit să mă supăr și nici să nu mai trec pe-aici, dar n-o să vă fac această plăcere. Nu mă lasă prietenul meu Freud...

Și fără să mai aștepte replică s-a îndepărtat grăbită. I-am ascultat pașii pînă cînd au ajuns la capătul culoarului, jenat și un pic umilit. Un copil aproape, un pui de vrabie cu caș la gură își permitea cu nonșalanță să-mi dea lecții, să mă învețe cum să mă port ! Am stins luminile din tavan și m-am dus la ferestruica dintre dulapuri. M-am urcat pe scărița cu trepte de lemn, însă n-am deschis ferestruica. Pentru că stînd acolo și privind curtea aveam senzația stranie că nu priveam, ci îmi pusesem pe față o mască de oxigen. L-am văzut apărînd

brusc pe nea Ionete și alergînd spre mercedesul albastru. A deschis portiera din față și a rămas lîngă ea în poziție de drepți. Boldun a apărut urmat la doi pași de Ilie Hanciu, legănîndu-se ca o rață și avînd sub braț o mapă din material plastic, mapa lui Boldun am constatat surprins, cu care tovul nostru pleca totdeauna la ședințele de la municipiu sau de la județ. Boldun s-a urcat grăbit în față, Ilie Hanciu i-a întins mapa, dar a rămas pe loc, nu s-a urcat în spate cum credeam. A rămas lîngă portiera din față pe care nea Ionete a izbit-o cu putere, alergînd apoi să urce la volan. Mașina a demarat, ca de obicei, fără zgomot. Ilie Hanciu a rămas în același loc, fără să se clintească și fără să urmărească ieșirea în stradă a mercedesului. De la ferestruica pe care priveam părea un trunchi de răchită, căruia un trăsnet sau o mînă dibace îi retezase coroana. Însă, stînd acolo, pe scărița de lemn, mi s-a părut că aud pași pe culoar. „Se întoarce Isabela ! m-am gîndit. Ce-o fi uitat să-mi spună sau ce-o fi vrînd ?!" Dar mă înșelam. În ușa bibliotecii a apărut inginerul Cristescu, șeful Serviciului producție, cu care ar fi trebuit să lucrez ca director adjunct. Însă n-am lucrat.

— Pînă îți vine decizia de numire, mi-a spus Boldun cu felul lui dur de a se adresa, de producție răspund eu.

Pe inginerul Cristescu îl cunoșteam însă de mult, din ședințele de consiliu unde eram „chemat" sau „invitat". Atunci, pentru Boldun eram „cariatida noastră", pe umerii mei sprijinindu-se „toate problemele dificile ale combinatului". Înalt, slab, cu șira spinării dreaptă, „anchilozată", se șoptea cu admirație, și, pe cît de tăcut pe atît de încăpățînat — cînd era vorba de problemele producției — inginerul Cristescu ducea o continuă luptă cu Boldun. Era o luptă surdă, ascunsă, dar inegală, fiindcă Boldun nu ataca niciodată direct și decisiv, ci pe ocolite, prin hărțuieli mărunte, aproape zilnice, prin aluzii care micșorau, prin ironii grosolane de genul :

— Ei și acum să vedem ce facem cu călcîiul vulnerabil ?!

Bineînțeles, săgeata era îndreptată asupra inginerului Cristescu, vulnerabil fiind Serviciul producție. Inginerul Cristescu tăcea și zîmbea cu blîndețe, de parcă nici nu auzea. Multă vreme m-am întrebat dacă în blîndețea

aceea nu se ascundea și puțină ironie. Dar nu. Nu era decît blîndețe, înțelepciune și o mare, o incomensurabilă răbdare. Nu cred că în cei trei ani am schimbat cu el zece cuvinte, dar ne zîmbeam de departe și ne salutam. Acum, inginerul Cristescu se oprise în pragul ușii tăcut și parcă jenat. Venise să aducă o carte împrumutată mai de mult. Și nu se aștepta. Nu știa ce să creadă. Nu se aștepta să mă vadă aici. O timiditate excesivă îl făcea aproape să-și repete unele cuvinte. Rostea un cuvînt dar parcă nu era sigur de el și repeta cuvîntul sau fraza întreagă. Discuția s-a legat greu. Totuși s-a legat și-am aflat că Mircan, directorul financiar, plecase din combinat, ne părăsise.

— Cînd ? am întrebat eu uluit. În urmă cu cîteva zile am fost la el, am băut și-o cafea.

— Și nu ți-a spus că pleacă ?

— Nu. Nici o vorbă !

Inginerul Cristescu a luat loc în fotoliul pe care i-l arătasem și, copleșit de blîndețea aceea a lui sau de timiditate, a repetat :

— Nu ți-a spus că pleacă ?

L-am privit și am dat din cap în semn că Cezar Mircan nu-mi spusese nimic despre plecarea lui. Cu multe cuvinte și uneori cu fraze întregi repetate de inginerul Cristescu, am aflat că povestea plecării lui Mircan era veche, încă de pe la începutul lui august. Atunci, într-o ședință de consiliu, la care eu nu fusesem chemat, nici „invitat", între Cezar Mircan și Boldun avuseseră loc două ciocniri, una mai ușoară, a doua violentă. Boldun vorbea ca de obicei și Mircan l-a întrerupt, adică i-a pus o întrebare. Tovul nostru s-a prefăcut că nu aude și a continuat să vorbească. Mircan a pus din nou aceeași întrebare, la care Boldun, furios, a ripostat :

— Dumneata ai o plăcere teribilă să mă întrerupi !

Cezar Mircan a ripostat prompt :

— Și dumneata ai o plăcere, ba nu, o voluptate de a vorbi ca și cînd ai fi singur. Pe noi de ce ne mai chemi, dacă n-ai nevoie de părerile noastre ? Ce fel de conducere colectivă sîntem ?

Boldun l-a ascultat și, cu o putere fantastică de a-și struni nervii, l-a întrebat calm, aproape în glumă :

— Ai isprăvit? Foarte bine! O să-ți dau răspunsul la sfîrșitul ședinței.

Dar spre sfîrșitul ședinței, între Boldun și Cezar Mircan s-a iscat altă ciocnire, de data aceasta violentă, dură. Din motive de economie, Boldun a cerut desființarea postului de director adjunct. Mircan a întrebat ironic:

— Și cine o să-i preia atribuțiile?

— Eu o să le preiau! a rîs satisfăcut Boldun, de parcă ar fi făcut cea mai grozavă glumă. Îmi asum și această răspundere.

Mircan a tăcut, părea resemnat, timp în care Boldun a spus:

— Cine e de acord, să ridice mîna.

Mircan a ridicat mîna și Boldun, mulțumit, l-a întrebat:

— Deci ești de acord.

— Nu. Vreau să mai pun o întrebare.

Boldun, aproape enervat, a încuviințat:

— Bine, tovarășe Mircan, întreabă ce ai de întrebat și să isprăvim, să mergem la treburi, că fiecare secundă pe care o pierdem e aur.

Cu o ironie ascuțită ca tăișul unui brici, recunoscînd capacitatea mare de muncă, spiritul organizatoric, atașamentul și dăruirea revoluționară a directorului general, Mircan a întrebat ce se va întîmpla cînd acesta va pleca din combinat, știindu-se că nimeni nu era bătut cu ținte în același loc. Boldun și-a strîns tîmplele în palme, a vrut să se ridice — cum făcea în ședințele cu muncitorii din combinat — dar s-a răsgîndit, și-a stăpînit nervii și a încercat iar să glumească:

— A! Asta-i altă poveste! Îl asigur pe financiarul nostru, îi dau chiar în scris că în următorii zece-cincisprezece ani, chiar pînă la pensie nu plec nicăieri.

— Și dacă directorul nostru general se îmbolnăveste? a întrebat cu aceeași ironie Mircan. Eu n-aș vrea asta, să fiu bine înțeles, ridic însă o problemă de principiu. Postul directorului adjunct este tot atît de necesar ca și postul directorului general.

Boldun s-a ridicat și, fără să se mai uite spre cei strînși la masa lungă a consiliului, a spus scurt, furios:

— Ședința s-a terminat. Am directive de sus să desființez postul de adjunct și-o să-l desființez, cu voia sau fără voia ta, Mircane.

Mircan s-a ridicat și el :

— Dacă-mi arătați directivele de sus, nu știu ce înțelegeți prin acest cuvînt, semnez, altfel...

— Cum nu înțelegi ? a strigat spumegînd, Boldun. Directivele de la județ, de la partid, tovarășe Mircan ! Și cînd e vorba de directivele partidului, nici n-am nevoie de semnătura ta.

— Foarte bine, a replicat Cezar Mircan, dacă nu mai aveți nevoie de semnătură, o să vă las demisia mea.

Inginerul Cristescu spunea că a fost de față, că a văzut și a auzit totul. Cum a ieșit din cabinetul lui Boldun, Mircan i-a cerut Martei o coală de hîrtie și acolo, pe colțul biroului ei și-a scris demisia. Sub ochii lui Mircan și ai celorlalți, fără măcar să citească, Boldun a scris mare și apăsat : „De acord" și a semnat. Dar a doua zi s-a dus chiar el la Mircan să-l roage să-și retragă demisia sau să o formuleze în alți termeni, adică să nu pomenească nimic despre desființarea postului de director adjunct. Cezar Mircan nu a fost de acord. A doua zi însă l-au chemat la municipiu, apoi la județ, la tovarășul Vasiliu. Acolo, zicea inginerul Cristescu, s-a ajuns la o rezolvare de compromis. Fiindcă Vasiliu nu era ca Boldun. Adică n-avea nimic din trufia acestuia. Era amabil, zîmbitor, prietenos și nu înțelegea nimic din ce încerca Mircan să-i explice în legătură cu demisia. Nu știa de nici o demisie. El avea nevoie de un bun director financiar acolo, la o mare întreprindere din capitala județului. De asta îl și chemase.

— Manevră destul de abilă, spunea inginerul Cristescu, deoarece Mircan, neavînd motive să refuze, dar nici dorința de a mai rămîne să lucreze cu Boldun, a acceptat oferta care i se făcea.

Bineînțeles, povestea cu demisia a căzut de la sine, Cezar Mircan plecînd prin transfer.

— Un transfer de care s-a ocupat personal tovarășul Vasiliu, zicea cu o abia sesizabilă nuanță de ironie inginerul Cristescu.

Am scos dintr-un sertar al biroului, ibricul, fierbătorul electric și două cești. L-am întrebat pe inginerul Cristescu ce prefera : O cafea turcească sau un nes ? M-a privit lung, indecis, spunînd :

— Un pensionar ca mine nu mai poate să aibă nici o preferință...

— Dumneata pensionar ?! Cum, de cînd ?

— De azi. Dar povestea-i lungă. Cred că mă gîndesc la pensionare de cînd tot mă hărțuiește Boldun.

— Deci tot Boldun e autorul moral ?

Inginerul Cristescu a negat :

— Nu ! Autorul moral e Cezar Mircan. El mi-a insuflat mult curaj. Nu numai prin felul cum s-a comportat atunci, în ședință, ci și după aceea. Urmărind confruntarea dintre el și Boldun, mi-am zis : „Uite că se poate vorbi și altfel. Se poate spune lucrurilor pe nume. Se poate spune adevărul.“ Și cînd Boldun m-a chemat să-mi ceară să-i raportez intrarea în fluxul productiv a unei secții care abia se construise, care n-o să producă marfă pentru export, nu pînă într-o lună, cum pretindea el, dar nici pînă într-un an, i-am spus cu respectul cuvenit, dar clar, că nu puteam să raportez așa ceva. Că decît să intru la închisoare preferam să ies la pensie.

— Și te-a scos la pensie ?

— Fără să clipească. A sunat-o pe Marta și i-a cerut să se intereseze cît mai aveam pînă la pensie. După două minute Marta i-a adus un bilețel. Boldun s-a uitat peste el și, privindu-mă, așa cum privești o mobilă, a spus :

— Tovarășe Cristescu, lucrurile sînt clare. Pînă la vîrsta de pensionare mai ai trei săptămîni. Aș putea să te destitui, dar mă oprește părul dumitale alb. Predă serviciul inginerului Bălan și ia-ți un concediu. Pînă te întorci, or să fie gata și actele de pensionare...

Inginerul Cristescu a desfăcut brațele, spunînd :

— Și uite că m-am întors. Azi m-am întors și Marta mi-a și înmînat decizia. Dar e bine, e foarte bine ! Am scăpat de Boldun !

Sorbind aproape cu voluptate din cafeaua pregătită cu fierbătorul electric, a întrebat:

— Dumneata ce faci ?

— După cum vezi ! De-aproape o săptămînă sînt bibliotecar. Adică șeful Serviciului Documentare. Dar cred că e o situație tranzitorie.

Inginerul Cristescu a zîmbit :

— Ți-a spus Boldun ?

— Nu. Cu el încă nici n-am discutat. Aștept să mă cheme, să se explice. Aștept chiar să vină el aici...

Cristescu a mai sorbit o înghițitură de cafea și, fără să mă privească, a spus :

— Nu-ți fă iluzii. Boldun n-o să te cheme, nici n-o să vină. Și n-are rost să te frămînți, să-ți distrugi nervii și sănătatea. Mai tîrziu toate astea or să ți se pară ridicole și-ai să rîzi. Încearcă să rîzi de pe-acum.

A lăsat ceașca pe colțul biroului și s-a ridicat să plece, repetînd și întărindu-și ideea :

— Încearcă să rîzi. Rîsul uneori te face să uiți...

Rîdeam. În sinea mea rîdeam zece ore cît stăteam în combinat — nu plecam mai repede să nu-i trezesc bănuieli Ștefaniei, încă nu-i spusesem nimic și nici n-aș fi vrut să se afle ce mi se întîmplase — rîdeam și acasă după ce mă retrăgeam în camera mea. Dar, oricît aș fi vrut, rîsul nu mă ajuta, nu-mi diminua furiile, insomniile, orele de veghe, de imaginare și interminabile dialoguri pe care le purtam cu Boldun și cu toți cei din conducerea operativă a combitatului, cu cei de la municipiu, și tot așa din treaptă în treaptă pînă sus la trust sau la centrală unde mă vedeam mergînd să vorbesc, să explic, să argumentez, să aduc dovezi etc., etc. Adică să susțin un război pierdut. Fiindcă, de fiecare dată, după acele lungi, interminabile, obsedante discuții care îmi întreținеau starea de tensiune, ajungeam la hotărîrea înțeleaptă, dar lașă, că era mai bine să stau cuminte în banca mea, să nu încerc imposibilul. Fiindcă despre măgăria pe care o făcuse Boldun aveau știre toți cei la care vroiam să ajung. Și-atunci ce foloase mi-ar fi adus această confruntare ? În afară de orele de anticameră, de amînări și tergiversări, m-aș fi ales cu un apel ferm și categoric la autocritică și poate cu cîteva promisiuni mai puțin ferme : „Răbdare, măi tovarășe, că noi cunoaștem situația și o să se îndrepte", sau : „Eu aș zice să nu te pripești, tovarășe!"

Dar dacă rîsul nu mă ajuta, nu era, cum sperasem, un antidot, găsisem un alibi: cafeaua. Două-trei cafele mă ajutau, după ce mă întorceam de la combinat, să mă izolez, să salvez aparențele, să dau celor din jur — Ștefaniei, în primul rînd — impresia că „tata lucrează" și că nu trebuia „să fie deranjat". Un alibi aproape perfect,

îmi ziceam bucuros, fiindcă ordinea în casă părea neschimbată. Copiii Dimitrie și Georgia își vedeau conștiincioși de școală și lecții, Ștefania își reluase lucrul la policlinică, era în schimbul de dimineață, eu mergeam ca de obicei la combinat, plecam înainte de șapte și mă întorceam tîrziu, după cinci. Nu mai eram legat cu nimic de Boldur și de programul lui prelungit — el nu pleca acasă decît după ce plecau cei de la oraș sau de la județ — însă la orele trei și jumătate, cînd ar fi trebuit să plec, stingeam luminile în bibliotecă și mă furișam spre ferestruica dintre dulapuri. Soarele nu mai bătea direct, totuși lumina era albă, lenească, plăcută. Stăteam cocoțat pe scara cu trepte de lemn și răsfoiam reviste sau citeam cărți care îmi scăpaseră, pentru care nu aveam niciodată timp. Acum aveam timp berechet. Nu mă gîndesc la orele de program, la cele opt ore — dintre șapte jumătate și trei și jumătate —, ci la celelalte două și uneori trei sau patru ce se scurgeau pînă la plecarea lui Boldun, pe care o așteptam, o pîndeam, o urmăream de-acolo de pe scara de lemn și de la ferestruica dintre dulapuri. După vizita inginerului Cristescu, nu mai speram să port cu Boldun o discuție sau să am satisfacția unei explicații oricît de neînsemnate, nu-mi mai făceam în legătură cu el nici cea mai vagă iluzie, dar mă încăpățînam să-i aștept plecarea, de care depindea și plecarea mea. Nu înțeleg nici azi rostul acestei așteptări. Era ca un obicei intrat în sînge, ca un automatism de care nu-mi dădeam seama, așa cum nu mi-am dat seama sau n-am observat unele schimbări în atitudinea copiilor și a Ștefaniei. Georgia nu mă mai aștepta ca altădată în fața blocului sau, dacă mă aștepta, cînd mă zărea nu alerga să mă întîmpine sărind bucuroasă în jurul meu și întrebînd nerăbdătoare ce i-am adus. Privea cum mă apropii, din mers mi se alătura și prinzîndu-mă de braț cu o tandrețe matură, prea matură pentru vîrsta ei, spunea :

— Uf, tati, iar ai întîrziat ! De ce tot întîrzii atîta ?

Dimitrie, care nu s-ar fi lăsat smuls nici cu tractorul de la problemele lui — rezolva zilnic 15—20 de probleme dificile — cum mă vedea intrînd pe ușă, sărea și alergînd spre bucătărie spunea cu o stîngăcie aproape caraghioasă :

— Astăzi eu încălzesc mîncarea !

— Bine, spunea concesivă Georgia, tu ești bucătar, iar eu am grijă de toate celelalte.

Ștefania își schimbase tura — o săptămînă lucra dimineața, alta după-amiaza — și Georgia, mîndră de rolul ce-i revenea, mă conducea spre sufragerie. Aici, își lega repede un șorț, pe cap își punea o broboadă și imitînd parcă gesturile Ștefaniei, arunca repede și cu pricepere pe unul din capetele mesei o pînză albită de in. Apoi, tăcută și grăbită, aducea farfurii, tacîmuri, pahare, șervețele. Acest zel, acest plus de afecțiune și de atenții, dar mai ales șoaptele pe care le auzeam cînd sosea Ștefania : „Tati iar a băut trei cafele !“ ar fi trebuit să mă alerteze. Ștefania nu auzea însă, ori lăsa impresia că nu aude semnalul de alarmă din șoapta Georgiei și întreba :

— Ți-ai făcut lecțiile ? Nu ?! Atunci ce mai aștepți ?

Abia cînd Georgia a spus, nu în șoaptă, ci tare și cu ciudă, aproape plîngînd : „Tati a băut cinci cafele !“ am simțit sau am știut că alibiul meu, pe care-l consideram aproape perfect, se surpase ori căzuse așa cum se surpă și cade un zid. Seara, tîrziu, după ce copiii au plecat la culcare, fără să încerc să-mi scot ochelarii — gest reflex care mă apăra, mă ajuta să cîștig timp — dar și fără să am curajul s-o privesc pe Ștefania în ochi, am spus :

— Cred că de mîine va trebui să-mi caut altă slujbă. În ultima vreme colaborarea mea cu Boldun s-a complicat, s-a alterat...

— Știu ! a spus în șoaptă Ștefania. Nu-i nevoie să te justifici. De mult trebuia să tai acest nod. Era bine ca Boldun să-ți simtă lipsa, să te regrete, să-și dea seama că l-ai dus în cîrcă atîția ani. Dar nu-i tîrziu nici acum.

S-a îndepărtat spre bucătărie și a revenit aducînd un pahar cu lapte. Aproape m-a rugat :

— Bea laptele și ia o pastilă de vallium. Trebuie să dormi, altfel îți distrugi sănătatea. Dacă te trezești, totuși, lasă-l pe Boldun. Decît să începi iar cearta cu el, să continui un război pierdut, mai bine faci o plimbare.

M-am supus, fără nici o vorbă, am băut laptele, am luat și o pastilă de vallium, dar somnul a venit greu, abia după ce m-am plimbat o oră pe străzile din vecinătatea blocului.

7

Închid ochii și încerc să-mi amintesc tot ce s-a întîmplat în acele după-amiezi de muzică, în toate acele zile fantastice care au urmat pînă la întoarcerea unchiului Alexandru, încerc să descopăr clipa cînd am văzut-o întîi pe Cat, clipa primordială cum ar spune prețios și pedant Octav, dar în vălmășagul de întîmplări și impresii, în lungile escapade puse la cale de Ioniță, în îmbulzeala de pe străzi, n-o găsesc. E prea devreme. Deocamdată, Cat se află numai în mine, deghizată. Poartă cu împrumut chipul și numele Ucăi, altfel nu-mi explic voluptatea cu care o urmăream peste tot pe verișoara mea, nu-mi explic ceasurile de pîndă — atîtea ceasuri de pîndă ! — așteptările, nu-mi explic sila ce mă cuprindea cînd trebuia să plec la lecțiile de vioară, nerăbdarea cu care așteptam sfîrșitul acestor lecții. Pentru că ori de cîte ori doamna Maria Penescu Sarandi mă întreba : „dar dumneata ce ai de gînd, vrei să mă omori ?“, eu nu mai așteptam să spună restul, adică nu mai așteptam să-mi spună că lecția s-a terminat. Îmi strîngeam calabalîcul și, înclinîndu-mă tăcut sau dînd mereu din cap, traversam în grabă salonul și celelalte încăperi. Ajungeam în stradă cu senzația pe care o încerci cînd ai stat mult sub apă — mai mult decît ți-ai propus sau decît poți suporta — și-aproape ametit te întorci să-ți încarci plămînii cu aer.

Pe terasa de la etajul trei apărea profesoara mea. Cunoșteam terasa. De cîteva ori făcusem lecțiile acolo ! Era mare cît o curte. O curte năpădită de flori. În ghi-

vece sau în lădițe lungi de lemn creșteau zorele albe și portocalii, se cățărau pe corzi de sîrmă, formau o boltă înaltă, răcoroasă. Micuță și firavă, doamna Maria Penescu Sarandi îmi făcea semne cu mîna. Eu îmi scoteam șapca și salutam corect, școlărește, fără să mă opresc. De multe ori nici nu întorceam capul. Știam sau bănuiam că pe terasă se afla profesoara și poate și Alice, dar nu întorceam capul, înadins nu întorceam capul, mă răzbunam pentru clipele lungi de tăcere care se lăsau după fiecare lecție, pentru faptul că nu-mi spunea niciodată cum cînt, că nu făcea nici o apreciere, adică nu mă elogia așa cum obișnuia domnișoara Zane. Era puțină răutate în ceea ce făceam, dar era și poză, era chiar multă poză, vroiam să par cît mai interiorizat, cît mai distras de la tot ce se întîmpla în jur. Însă lucru curios, această distragere se producea cu adevărat. Din clipa în care pășeam în stradă și uneori chiar din timpul lecției, gîndurile mele o luau razna, zburau toate în aceeași direcție, așa cum zboară cocorii sau graurii. În vacanțele petrecute la bunici am văzut stoluri de grauri, spre sfîrșitul verii mai ales, cînd grîul era secerat și pămîntul rămînea cîteva zile acoperit doar de miriștea aurie. Graurii apăreau din marginea albastră a cerului și treceau într-un zbor întins pe deasupra miriștei. Auzeam de departe un fîlfîit care creștea în intensitate ca un piticato. Priveam în direcția aceea și vedeam un ghem negru care trecea pe deasupra miriștei ca o ghiulea. Uneori aveam senzația că vine drept spre mine, că o să mă doboare. Și venea chiar, dar cînd ajungea doar la cîțiva metri, făcea un salt, acel piticato superb creștea în intensitate, atingea punctul maxim, apoi descreștea și eu vedeam uriașa ghiulea rostogolindu-se mai departe peste miriștea aurie în imensitatea cîmpului și a cerului. Priveam încremenit cum ghemul format din zeci, din sute de grauri se pierdea în pulberea de aur și purpură pe care o împrăștia amurgul. Pentru că aceste stoluri aveau totdeauna aceeași direcție, se rostogoleau numai spre acel punct cardinal unde apunea solitar și solemn soarele.

Gîndurile mele aveau o traiectorie a lor, nu zburau nici spre apus, nici spre răsărit, nici spre miazăzi, nici spre miazănoapte. Punctul cardinal, fascinant și misterios, spre care se îndreptau toate, fără nici o excepție, se

numea Uca. Nu-mi plăcea verișoara mea, era prea lungă, prea blondă, adică prea albă — albul acela spre roz pe care-l au purceii de lapte — era și cam sofisticată, îmi ziceam de un milion de ori pe zi că nu-mi place și totuși cum isprăveam lecția de vioară sau și mai exact, cum mă vedeam în stradă, aproape că nu mai știam ce se întîmplă în jur. Singurul meu țel era să ajung mai repede acasă, să mă schimb, să cobor în salon sau s-o caut pe Maie care deținea buletinul de stare a vremii în casa unchiului Alexandru, și, pe ocolite, cu întrebări care n-aveau nici o legătură cu ceea ce urmăream eu, să aflu dacă Uca era în camera ei, dacă nu întrebase de mine, dacă nu dăduse telefon Ana-Maria, dacă, dacă, dacă, un catralion de dacă la care Maie, ghicindu-mi intențiile, răspundea scurt, cu o precizie care mă făcea să roșesc :

— Uca e în camera ei ! N-a întrebat, știa probabil că ești la lecția de vioară ! Ana-Maria a venit fără să telefoneze, e sus la Uca !

Îmi simțeam obrajii fierbinți, cred că dogoreau, însă nu cedam, continuam jocul cu încăpățînare. Dacă Maie spunea că Ana-Maria e sus, întrebam mirat :

— Și n-a lăsat nimic pentru mine ?

— Ce să lase ?

— A promis că-mi aduce un disc. Un Vivaldi interpretat de Enescu.

Mă năpusteam pe scara de stejar, dar cînd ajungeam sus, exuberanța care-mi punea aripi, mă părăsea. În fața ușii de la camera Ucăi ezitam, n-aveam curaj să intru. Ioniță sau Horațiu Bîrsan sau chiar Corsicanul intrau aproape fără să bată. Ioniță se oprea totdeauna în prag cu picioarele desfăcute ca un cavalerist — îi mai lipsea doar cravașa — și aștepta. Nu spunea nimic. Uca trebuia să înțeleagă de ce a deschis el ușa. Și cred că înțelegea, pentru că îi auzeam imediat glasul.

— Gata, venim. În cinci minute sîntem jos.

— În două ! spunea ultimativ Ioniță.

Sau nu spunea nimic. Se întorcea victorios și mîndru ca un împărat roman, iar Uca și Ana-Maria îl urmau vesele și gălăgioase. Eu n-aveam curaj nici să bat în ușă. De obicei, mă piteam în colțul cel mai îndepărtat, lîngă pian sau lîngă sobă și așteptam. Totdeauna, la plecare,

Ana-Maria mă căuta cu privirile sau venea spre mine cu mîna întinsă :

— Vai, Tin ! Sînt incorigibilă. Am uitat să-ți aduc discul.

Se întorcea apoi spre Uca și-i explica :

— Am promis verișorului tău un Brahms și am uitat să i-l aduc.

— Un Vivaldi, mormăiam eu.

— A, da, un Vivaldi în interpretarea... Dar stai puțin că mă reabilitez. Știu că sînt o uitucă, însă de data aceasta te asigur că n-o să se mai repete. Am dat în discotecă peste cîteva din interpretările profesoarei tale. Ți le aduc mîine.

A doua zi povestea se repeta aproape identic, așa că nu-mi făceam nici o iluzie. Și nici nu mă supăram. Aș putea spune chiar că aceste amnezii, aceste amînări repetate, îmi conveneau. Fiecare amînare era ca un pașaport care îmi dădea dreptul să urc în goană scara de stejar, să aștept în ungherul cel mai întunecos, iar cînd apăreau cele două fete, să cobor cu ele, adică să le însoțesc pînă în curte sau pînă în stradă. Uneori, Uca mă prindea de braț. Cînd ajungeam în capul scării se oprea, se uita în jos și spunea :

— Scara asta nu-mi prea place. Mi-e frică să nu cad.

— Cum să cazi ?! se mira Ana-Maria.

Și ca să-i demonstreze că n-avea cum să cadă, făcea o piruetă, apoi o pornea ca un vîrtej sărind cîte două trepte, așa cum sărea și Ioniță. Uca zîmbea, mă prindea de braț și coboram împreună. Însă eu nu coboram, eu parcă nici nu atingeam treptele, parcă pluteam. Și treceam așa prin salon și prin toată curtea, pînă în stradă. Acolo, Ana-Maria mai făcea o piruetă :

— Gata, am plecat ! An vă sărută.

Cînd spunea „An vă sărută", se uita la mine zîmbind. Nu se uita la Uca, nici la Ioniță — cîteodată era și Ioniță cu noi — ochii ei mari îi căutau pe ai mei. Însă pe mine mă irita toată povestea.Nu-mi plăcea zîmbetul Anei-Maria, avea ceva insinuant, ceva frivol. De fapt nu zîmbetul era frivol ci limbajul. Ana-Maria folosea totdeauna cuvinte tari. De multe ori în loc de „gata, am plecat", spunea „gata, m-am cărat". Nu zicea niciodată „bine", ci „mișto",

iar cînd nu credea ceva, cînd era sceptică, zicea „sanchi". Dar avea și o ironie fină, atît de fină că n-o sesizai decît rareori din prima clipă. Eram odată la Horezu, într-o escapadă pusă la cale de Ioniță. Vărul meu se pregătea să-și încarce aparatul de fotografiat. Undeva în spatele mînăstirii văzuse o curte cu păsări și capre. Ar fi vrut să prindă cîteva portrete, dar nu mai avea film. A scos dintr-o sacoșă o casetă pe care a dat-o Anei-Maria.

— Ține-mi, te rog, povestea asta pînă descarc aparatul.

Ana-Maria a luat caseta și, văzînd un capăt de film, a început să tragă de el și să-l privească la soare. Într-o clipă filmul s-a făcut alb. Ana-Maria părea teribil de amuzată. A strigat s-o audă toți :

— Ce-i cu filmul ăsta ? De ce se albește ?

Ioniță o privea aproape paralizat. Întîi a vrut să se repeadă, să-i smulgă filmul din mînă, dar era prea tîrziu ca să mai salveze ceva. Și-a strîns aparatul și s-a apropiat de ea zîmbind :

— Ce-ai făcut, toanto ? Mi-ai stricat filmul !

Credeam că Ana-Maria o să se supere. Eu eram la doi pași de ei și reprosul lui Ioniță, chiar dacă era întemeiat, mi s-a părut oribil. Cum putea să spună unei fete că-i toantă ? Însă Ana-Maria nu s-a supărat. Ori s-o fi supărat, cum se supărase și Ioniță, dar n-a arătat. A făcut o mină de copil oropsit :

— N-am știut !

Și după o clipă a repetat :

— Zău, n-am știut ! Dar o să învăț.

Bineînțeles, Ioniță n-a sesizat ironia și nici ceilalți.

Cînd mă întorceam de la lecția de vioară, cea mai mare suferință pe care putea Maie să mi-o rezerve, ținea de un gest. Dacă îndrepta spre ușa de la intrare vîrful bastonului și împungea aerul de două ori, nici nu mai era nevoie de cuvinte. Știam că Uca era plecată, iar explicația care urma gestului mi se părea de prisos. Dar aproape același gest mă putea face fericit. Cînd vîrful bastonului se îndrepta spre scara de stejar, inima își rărea bătăile, obrajii mi se răceau, înghețau parcă. Bucuria ce mă cuprindea era atît de mare că numai prudența o mai putea stăpîni. Și eu eram destul de prudent. Ca să risipesc orice bănuială, întrebam :

— Cum, Uca n-a plecat ?

— Unde să plece ?

— La o expoziție ! improvizam cu îndrăzneala cu care uneori improvizam la vioară. Zicea Corsicanul că trece să ne ia la vernisajul unei expoziții de măști. Mă duc să-l aștept în curte.

Ieșeam, dar nu să-l aștept pe Corsican. Mă îndreptam spre acel colț care era în raza ferestrei de la camera Ucăi — fereastra dinspre curte — și începeam să mă plimb. În apropiere era o bancă dintr-un trunchi de ulm lăsat în coaja lui groasă ca o piele de crocodil, însă nu mă așezam niciodată. Știam că Uca o să apară, o să-și lase cartea pe pervazul ferestrei, o să-și schimbe ochelarii și aplecată ușor în afară, o să întrebe cu mirare și bucurie :

— Ce faci, Tin ? Te-ai întors de la lecția de vioară ? Cum a fost azi ?

Oricît de mult aș fi așteptat această clipă, oricîte răspunsuri aș fi pregătit, alegînd cuvintele sau ascultîndu-mi glasul care nu trebuia să fie reținut, dar nici înecat de bucurie ci detașat, ba chiar puțin ironic, atunci cînd apărea Uca la geam, uitam totul. Mă opream, priveam în sus și murmuram cu un glas răgușit, în care nu mă recunoșteam :

— Bine !

Și nu mai găseam alte cuvinte. Uca trecea cu privirea peste mine, peste fîntîna țîșnitoare, din curte, peste acoperișul roșcat de la vila vecinilor, urmărea cu o concentrare gravă zborul porumbeilor ce se zbenguiau deasupra cartierului și abia tîrziu întreba :

— Mîine te duci iar ?

— Mă duc !

Așteptam să mă întrebe și altceva sau să-și coboare privirea. Dar ea nu mă mai întreba nimic. Privea mai departe cerul înalt și diafan și zbenguiala stolurilor de porumbei, apoi aproape uitînd că sînt acolo, în curte, își schimba ochelarii — și-i punea din nou pe cei de citit — își lua cartea și pleca de la geam.

Eu însă nu mă mișcam, rămîneam pe loc, mă simțeam ca după un exercițiu dificil de vioară. La școală, totdeauna după concertele cu public, deveneam aproape imaterial. Eram ca un abur care se putea risipi în orice clipă.

Mă țineau pe loc numai degetele. După ce interpretam Lalo sau Paganini, degetele mi se răceau, deveneau grele și mari, mai mari decît mine. Acum mi se răceau obrajii. Se răceau și deveneau grei, mă țineau ancorat parcă în acel loc, dar nu-mi păsa. Eram fericit. De cînd mă duceam la lecția de vioară, Uca începuse să mă vadă. Adică nu. În restul zilei, în tot restul zilei, continua să treacă pe lîngă mine așa cum ar fi trecut pe lîngă șemineul din salon, șemineul acela frumos din ceramică albă, înviîstat cu albastru dar pe care acum cînd era încă vară nu-l observa nimeni.

După ce mă întorceam de la lecția de vioară, se producea însă o metamorfoză. Uca mă vedea ! Pentru o clipă, pentru zece, pentru douăzeci îi părăsea pe bătrînii înțelepți din tagma ilustră a lui Pitagora sau a lui Kant și lentilele groase ale ochelarilor ei se îndreptau spre mine. Era cel mai plăcut moment al zilei spre care mă îndreptam cu toată ființa. Atenția afectuoasă ce mi-o acorda Alice — mă conducea totdeauna pînă la ușă — sau neașteptata, surprinzătoarea vivacitate de care dădea dovadă doamna Maria Penescu Sarandi cînd apărea pe terasă, erau ultimele obstacole, poate cele mai grele. Trebuia să știu să-mi ascund nerăbdarea, să ascult docil cuvintele profesoarei, să zîmbesc aprobator, să-mi ridic ceremonios șapca, să mă îndepărtez fără grabă. Însă cum scăpam, cum mă vedeam în stradă nimic nu mă mai putea opri. O porneam spre stația troleibuzului ca împins de o vijelie. Păstrez clară în minte imaginea unui gard verde ce mă însoțea pînă aproape de stație. Vilele de pe strada pe care stătea profesoara mea aveau garduri de lemn vopsite în culori diferite, în verde, în alb, în galbeh, în albastru. Cînd alergam spre stația troleibuzului, ochiul reținea numai culoarea verde. Celelalte culori dispăreau, așa cum dispăreau și gardurile. Rămînea un singur gard, mai exact un brîu verde care se derula cu o viteză fantastică. Cred că dacă m-aș fi oprit, brîul acela verde ar fi căzut și gardurile ar fi apărut iar în culorile lor adevărate.

Stația troleibuzului se afla chiar la ieșirea în bulevard. Un chioșc de dulcîuri și răcoritoare încerca de fiecare dată să-mi aținâ calea, mă ispitea cu pungile de țiplă în care se afla alviță cu alune sau turtă dulce, cu sticlele

de pepsi sau de cico, dar mai ales cu paharele înalte ce se umpleau într-o clipă cu sirop de vișine sau de caise. Auzeam sfîrîitul sifonului, vedeam cum creștea în pahar conținutul auriu și spumos, îi simțeam răcoarea în cerul gurii, dar nu mă opream. Nici cînd ajungeam în stație nu mă opream. Aruncam o privire în lungul bulevardului și dacă nu zăream troleibuzul, îmi continuam cursa, alergam pînă la stația următoare sau opream un taxi.

Într-una din aceste după-amiezi, lecția de vioară a durat mai mult ca de obicei, s-a dublat, s-a triplat, și numai din vina Anei-Maria și a faimoaselor ei discuri. Cînd am plecat de acasă, Ana-Maria tocmai venea la Uca. Ne-am întîlnit în curte. Nu mă mai văzuse în uniforma de elev și dacă n-aș fi salutat-o ridicînd ceremonios șapca, cred că ar fi trecut pe lîngă mine fără să mă recunoască. Spun asta, pentru că în prima clipă nu m- recunoscut. S-a oprit abia după cîțiva pași și m-a strigat :

— Tin, stai puțin ! Ce-i cu travestiul ăsta ? Și unde pleci ?

I-am arătat vioara :

— Am lecție...

Ana-Maria s-a apropiat și mi-a întins două plicuri mari, unul galben, celălalt alb :

— Ți-am adus discurile promise. Un Brahms și un Vivaldi la două viori. Credeam că o să le ascultăm împreună.

M-am uitat la ceas și-aproape am repetat :

— Am lecție. La cinci trebuie să fiu...

Ana-Maria a rîs :

— Știu, te-așteaptă băbuța și nu vrei s-o superi. O să le ascultăm altă dată. Poate chiar cînd te întorci.

Veselă, nepăsătoare, Ana-Maria mi-a înors spatele, a intrat în casă, iar eu am rămas cu cele două discuri. Însă mi-am dat seama că am rămas cu ele abia după ce am ieșit în stradă, cînd nu se mai putea face nimic, cînd nu mai puteam adică să mă întorc din drum.

Începutul lecției a fost cel obișnuit. Doamna Maria Penescu Sarandi a cules cam tot ce adusese Alice pe tava de argint, și-a aruncat pantofii, s-a cuibărit în fotoliu și se pregătea cu o satisfacție vizibilă de somn. Eu încercam

să par cît mai neutru, nu vedeam nimic, îmi făceam de lucru cu vioara, încercam să par gînditor și absent, dar în sinea mea fremătam de bucurie, pentru că atunci cînd profesoara adormea în fotoliu, puteam să sar peste unele pasaje, să scurtez lecția și bineînțeles să plec mai repede. Cred că aș fi plecat și acum, dar din grabă sau din neatenție am scăpat jos cutia viorii. Zgomotul a fost atenuat mult de covor, nici nu s-a auzit. Totuși, aproape în aceeași clipă, profesoara și-a înălțat capul și ochii ei albaștri m-au căutat prin salon, s-au rotit întîi fără să vadă nimic, au trecut pe lîngă pian, pe lîngă televizor, pe lîngă scrin, apoi s-au îndreptat spre locul accidentului. Eu nu mă găseam în acel loc, ridicasem cutia viorii și trecusem lîngă geam unde era un suport din lemn de trandafir pe care îmi puneam caietele de studiu. Profesoara a rămas cu ochii fixați în direcția în care auzise zgomotul și a întrebat cu glas nedecis :

— Ai răsturnat ceva ? Sau ce s-a întîmplat acolo ?

Am spus repede :

— Nu s-a întîmplat nimic.

— Dar pe covor ce se vede ?

M-am dus spre locul unde scăpasem cutia viorii. Eram sigur că mă duc degeaba, dar numai după cîțiva pași, am zărit pe covor unul din plicurile pe care mi le dăduse Ana-Maria. L-am ridicat repede și am spus :

— E un disc.

— Un disc ?! a întrebat amuzată profesoara. Ce fel de disc ?

Am înălțat din umeri :

— Un Brahms. *Concertul pentru vioară și orchestră.*

— Vrei să mi-l dai o clipă ?

Mîna profesoarei, subțire și veche ca un pergament, s-a întins după disc. Aproape că mi l-a smuls. Și cu grabă, cu nerăbdare, cu febrilitate s-a uitat peste el — s-a uitat nu apropiindu-l de ochi, ci îndepărtîndu-l — a sărit din fotoliu, s-a dus spre colțul cel mai întunecat, a căutat ceva, s-a întors, a pornit-o spre partea opusă dar numai după cîțiva pași s-a oprit. M-a căutat cu un zîmbet malițios :

— Știi, dumneata, ce-mi amintește discul acesta? Cel mai scump moment din toată cariera mea : debutul! Am debutat pe scena Operei mari din Paris.

Se uita la mine, dar nu sînt sigur că mă vedea. Ochii îi erau aburiți ca de un îngheț. A zîmbit — de data aceasta fără maliție — și a continuat desfăcîndu-și brațele într-un gest teatral :

— Brahms sub bagheta lui Leopold Stokowski! Nu știu dacă înțelegi ce înseamnă asta. A fost un succes amețitor. În iarna aceea, întreaga iarnă, am fost răsfățata publicului parizian. Și la Paris e greu să rămîi în atenție și două zile. Toate ziarele scriau despre romînca de șaisprezece ani, ca despre un miracol. Aveam șaisprezece ani! Doamne și parcă nu s-a schimbat nimic! Parcă am și-acum aceeași vîrstă. Văd totul cu aceiași ochi, simt totul la fel. Numai degetele îmi amorțesc puțin.

S-a dus spre fotoliu, dar nu s-a așezat. A început să agite un clopoțel și să strige cu glas ascuțit :

— Alice! Alice!

Cum a intrat Alice, i-a arătat discul :

— Vreau să-l ascult!

Și-a pus palmele pe ochi și a încremenit într-o așteptare gravă, meditativă. Alice a scos picupul de undeva, l-a așezat în spatele pianului, a adus și două sfeșnice din argint masiv, cu lumînări adevărate — nu cu becuri care imitau lumînările cum erau sfeșnicele în casa unchiului Alexandru — le-a pus pe niște console, înalte, a aprins lumînările, apoi a trecut pe la fiecare fereastră să coboare storurile. Eu m-am uitat la ceas nervos și îngrijorat. Întîlnirea cu Uca era amenințată. Ca să ajung la timp, să n-o pierd, trebuia să inventez ceva care să-mi permită să mă retrag fără să se simtă, adică fără să produc mari seisme. Dar asta nu era ușor, era chiar mai greu decît ar fi trebuit să îndrept turnul din Pisa sau să escaladez Everestul. Pentru că la timiditatea congenitală care-mi anihila orice inițiativă, se adăugau fascinația, și ineditul spectacolului pe care îl pregătea meticuloasă, Alice.

Lumînările, ca niște conuri de brad, răspîndeau o mireasmă de cetină. Întîi așa mi s-a părut. Însă mi-am dat seama că mireasma de cetină era sugerată numai în prima clipă de forma lumînărilor. Altul era, de fapt, mi-

rosul ce s-a răspîndit în jur, un miros de crini sau de tuberoze.

După ce a coborît toate storurile, Alice s-a oprit în mijlocul salonului și a întrebat :

— Pot să pun discul ?

Profesoara și-a luat palmele de pe ochi, s-a întors spre mine, mi-a arătat o berjeră în colțul cel mai îndepărtat al salonului și cu aceeași mișcare bruscă a brațului a făcut semn spre Alice că poate să pună discul. Ea a început să se plimbe tăcută, furioasă, a început acea goană în jurul salonului pe care o declanșau de obicei partiturile de Bach sau de Paganini. Acum nu era vorba de Bach, nici de Paganini, totuși ea gonea în jurul salonului furioasă, din ce în ce mai furioasă. Abia finalul, adică ultimele sunete ale orchestrei au făcut-o să se oprească, să-și înalțe capul, să asculte neîncrezătoare, mirată, uluită. A căutat-o pe Alice cu privirea și a întrebat :

— Ce-i asta ? De ce s-a oprit ?

Alice a spus încet :

— S-a terminat !

Profesoara s-a lăsat aproape să cadă între pernele moi ale fotoliului ei :

— Nu se poate, Alice ! S-a terminat prea repede. Vreau să-l mai ascult. Dacă ai puțină milă de mine mai pune-l o dată.

Cînd am ieșit de la lecție, era tîrziu. Nu se întunecase, însă era tîrziu pentru întîlnirea cu Uca. Ora la care aș fi putut s-o văd trecuse. În rest, parcă nu se schimbase nimic.

M-am îndreptat spre stația troleibuzului fără să alerg. Nu mai speram s-o văd pe Uca la geam și-acest lucru schimbase parcă centrul de gravitate al pămîntului. Simțeam în mine o duioșie, un regret care n-aveau însă o adresă precisă, adică n-aveau nici o legătură cu Uca. Erau așa, în general. *Concertul pentru vioară și orchestră* de Brahms, pe care îl ascultasem de trei ori, îmi vuia încă în urechi, mă urmărea aproape frază cu frază, era ca și cînd l-aș fi ascultat a patra oară, îl ascultam chiar și zîmbeam, pentru că atunci cînd intervenea vioara, cel care cînta nu mai era Isaac Stern — deși interpretarea

lui smulsese profesoarei exclamații de uimire — ci eram eu, vreau să spun că auzeam sunetul viorii mele, acel sunet unic, despre care domnișoara Zane zicea că îl mai avusese numai una dintre viorile lui Enescu, a doua sau a treia din epoca marilor lui succese interpretative.

În troleibuz era lume puțină. Mi-am găsit un loc, mi-am acoperit urechea stîngă cu palma — gestul, devenit aproape reflex, mă apăra adesea de zgomotele străzii, urechea stîngă fiind mai sensibilă decît dreapta — și-am continuat aproape nestingherit să mă ascult interpretînd Brahms. Nu-l mai întîlnisem pe acest compozitor și, dacă profesoara n-ar fi fost atît de încîntată de el, cred că nici nu l-aș fi întîlnit, chiar dacă Ana-Maria îmi adusese discul. Pentru că Octav avea dreptate : eram uneori frivol, și ușuratec, și nu sînt sigur că aș fi găsit destulă răbdare să ascult un Brahms pînă la capăt. Iar pentru a face singur descoperiri încă nu eram pregătit. Marele meu atu și singurul era memoria. Aveam o memorie cu care săvîrșeam minuni, ca un iluzionist. Primăvara, în orașul nostru, poposea circul din București, cu dresură de pantere, de cai și păsări exotice, cu frații Popescu trapeziști de talie mondială, cu surorile Botiș care dansau pe sîrmă și bineînțeles, așa cum îl prezentau toate afișele cu marele, cu neîntrecutul iluzionist Iozeffini, care apărea în fața publicului într-un frac alb și strălucitor ca argintul, cu joben și-n mînă doar cu un bețișor. Dar bețișorul acela era miraculos. Cu ajutorul lui și al jobenului, maestrul Iozeffini transforma totul sub ochii noștri vrăjiți. Într-o clipă buchetul de flori pe care îl scotea din joben se transforma într-un ou de găină, oul se metamorfoza la simpla atingere cu bețișorul într-un iepure alb, iar iepurele alb lua rînd pe rînd alte înfățișări. Apărea, astfel, un fluier de jad, un șarpe cu clopoței, un superb pahar de cristal, o sticlă de șampanie. Însă mereu șampania spumoasă se aprindea, făcea o flacără uriașă din care apărea iar iepurele alb. Acesta lua calea întoarsă, se transforma adică în ou de găină, oul în buchetul de flori pe care maestrul Iozeffini ni-l arunca nouă în bănci și pleca. Dar buchetul de flori nu ajungea niciodată la noi, se transforma repede într-o ploaie de confetti.

Eu nu aveam nici joben, nici beţişorul cu puteri miraculoase. În schimb, aveam vioara, arcuşul şi acea necunoscută care se chema memorie şi care urma nişte căi ciudate ce mă făceau să zîmbesc. De pildă, nu ştiam niciodată ce se întîmpla în orele de matematică, de fizică sau de geografie, pentru că nu reuşeam să urmăresc explicaţiile profesorilor. Tot ce se spunea răspicat, rar, apăsat, depăşea puterea mea de percepţie. Nu reţineam nimic oricît de atent aş fi fost. Cu franceza am stat prost în primii doi ani pentru că profesoara vorbea tare, silabisind fiecare cuvînt. Cred că explicaţiile ei se auzeau şi din cancelaria profesorilor sau din stradă. Singura notă bună pe care am luat-o la franceză a fost un opt. Şi l-am luat la o lecţie la care am lipsit. Ajunsesem la şcoală tîrziu, după ce sunase şi n-am avut curaj să mai intru în clasă. M-am dus undeva, lîngă magazia de lemne, şi am aşteptat acolo să treacă ora. Cred că era un geam deschis şi glasul profesoarei de franceză se auzea pînă în capătul curţii unde stăteam eu. E adevărat, se auzea estompat de depărtare, înjumătăţit. Dar faptul că nu era în prim-plan, că nu-mi spărgea timpanele ca în celelalte ore, m-a făcut aproape fără voia mea să-l urmăresc. Lecţia aceea mi-a rămas în minte şi-n ora următoare m-am trezit că ştiu, fără să fi învăţat ceva în plus. Am ridicat de cîteva ori mîna, am răspuns corect, fapt care a făcut-o pe profesoară să se mire :

— Salcule, ce s-a întîmplat cu dumneata ?!

Şi, bineînţeles, să-mi pună nota opt. În anul următor, la franceză ne-a venit profesor un bătrînel cu tîmple albe, uscat şi fonfăit ca un ţîrcovnic. Nu ridica glasul decît cînd se mira :

— De ce n-ai învăţat, băiete ?

În rest, cuvintele abia i se auzeau. Dar eu reţineam totul şi-n cîteva luni am ajuns la franceză cel mai bun elev din clasă. În orele de geografie nu auzeam glasul gros şi mereu morocănos al profesorului Jurcăneanu, în schimb auzeam ce se întîmplă în cancelaria profesorilor. Auzeam certurile lui Octav cu directorul şcolii, care îi reproşa că era prea sever, că lăsa prea mulţi corigenţi, că nu ţinea la prestigiul şcolii. Octav replica scurt şi tăios :

— Eu nu țin decît la un lucru, esențial pentru școală : elevul să știe carte ! Atît ! Restul nu mă interesează.

— Cînd o să-mi iei locul, o să te intereseze.

— Fiți fără grijă, n-o să vă iau locul niciodată.

— Ba o să mi-l iei ! spunea cu glas obosit directorul. Și-ncă foarte repede. Pentru că vrei să te remarci, surpîndu-mi mie prestigiul și autoritatea.

— Eu îmi fac datoria de profesor. Atît ! spunea Octav cu înverșunare.

Seara, la masă, îl întrebam :

— Te-ai certat azi cu Tapirul ?

— M-am certat. Dar tu de unde știi ?

— Am auzit.

Octav pălea :

— Ai ascultat iar la ușă, Tin !

— N-am ascultat la ușă. Eram la ora de geografie. Am auzit totul din clasă.

— Din care clasă ? Vrei să-mi spui la ce etaj se află clasa voastră ?

Octav se ridica de la masă și începea să-și șteargă repede ochelarii sau să se plimbe nervos. Nu credea că auzisem totul din clasă.

La spectacolele de teatru sau la concerte era un chin să stau în primele rînduri. Octav se abona de ani de zile la concertele Filarmonicii. El nu prea se pricepea la muzică, n-avea nici timp, dar lua abonamentul de hatîrul mamei. Pentru mama concertele de joi seara erau ca o licoare miraculoasă, ca o croazieră pe mări necunoscute, o înviorau, o dispuneau, o schimbau cu totul. I se schimba, mai ales, culoarea obrajilor și a ochilor. Cînd era veselă sau bine dispusă ochii mamei aveau altă culoare. Locurile preferate de Octav erau în fiecare an aceleași — în rîndul trei, la mijloc — însă pentru mine această poziție era incomodă, stăteam prea aproape de scenă, de orchestră, sunetele mă făceau nervos, mă iritau chiar, eram cuprins de-un neastîmpăr care îl făcea pe Octav să mă privească sever, iar în pauză să mă întrebe :

— Tu de ce mai vii la concerte, dacă nu ești atent ?

Alteori, nu-mi spunea nimic, tăcea, însă în tăcerea aceasta era o amenințare, care ținea toată seara și mă privea numai pe mine. Pentru că în rest, Octav se purta

normal, era atent cu mama, se ducea la bufet să-i aducă alune sau vișine în ciocolată — bomboanele ei preferate — zîmbea cunoscuților, întreținea discuții pe marginea programului cu administratorul spitalului, un domn burtos și chel, care avea locuri pentru toată familia — compusă din cinci fete, mama și o bunică — imediat în vecinătatea noastră. Însă după ce ne întorceam acasă, după ce-mi beam laptele, după ce făceam alte un milion de lucruri legate de programul de seară, un program riguros, aproape cazon — trebuia să-mi curăț pantofii, să-mi pun în servietă cărțile pentru a doua zi, să mă plimb zece minute prin curte, să fac un duș rece — după ce intram în sfîrșit în camera mea și mă lungeam frînt de oboseală pe pat în celălalt capăt al casei se auzeau pașii lui Octav. Dialogul acela mut, început la concert, continua. Octav nu-mi mai spunea nimic toată seara, mă ignora cu desăvîrșire, dar eu vedeam, mai exact, știam că purta cu mine cele mai severe discuții, admonestîndu-mă cu vehemență, avertizîndu-mă, deschizîndu-mi ochii cît nu era prea tîrziu. Mă vedeam stînd nu în pat, sub cearceaful răcoros, ci acolo în biroul lui Octav, în camera de tortură, cum îmi plăcea uneori să-i spun. Octav nu mă privea nici acum. Îmi spunea cele mai mari adevăruri, esențiale pentru dezvotarea talentului meu, fără să mă privească o singură dată în ochi. Pentru că domnul profesor Salcu își urmărea în primul rînd ideile. Cred că pentru el ideile aveau formă, culoare, miros, densitate, rezistență la frig sau la căldură ca oricare dintre elementele chimice din cunoscutul tablou al lui Mendeleev. Nici nu îndrăzneam să-l privesc. Ascultam totul tăcut, resemnat, obișnuit cu gîndul că orice început are și un sfîrșit. Îi vedeam numai picioarele de la genunchi în jos, trecînd dintr-un capăt în celălalt al biroului, pe aceeași linie, mereu pe aceeași pînă cînd mă obosea. Mă obosea, de fapt, nu această pendulare monotonă, ci scîrțîitul parchetului. În biroul lui Octav era cel mai frumos covor din toată casa și cel mai nou — Octav își schimba des covoarele, găsea totdeauna covoare cu desene frumoase, de obicei cu flori, cred că ăsta era și motivul pentru care le schimba, iubea mult florile, îi plăcea să le vadă și pe covoare, dar nu mărturisea niciodată, spunea

că nu suportă la el în birou vechituri, un covor vechi, îmbîcsit de praf era boală curată, așa că după o jumătate de an sau chiar mai puțin, după două-trei luni, în biroul lui apărea alt covor, cel vechi trecea în salon, în camera mea sau pur și simplu era trimis la consignația pentru a fi vîndut — parchetul era însă vechi, se uscase și scîrțîia la cea mai neînsemnată mișcare, iar scîrțîitul lui mă supăra, mă supăra chiar mai tare decît învățăturile lui Octav, îmi producea mîncărimi și, cînd nu mai puteam, începeam să mă scarpin sau ridicam ochii. Dar a ridica ochii atunci cînd domnul profesor își dezvolta meticulos și pedant o idee era cel mai grav act de impolitețe. Se oprea, își ridica ochelarii pe frunte și ațintindu-mă cu o privire obosită de miop, spunea :

— Văd că nu mă asculți. Ce-am vrut să ți spun era spre binele dumitale. Ești liber...

Stînd în pat, senzația pe care mi-o producea scîrțîitul parchetului se atenua întrucîtva, însă efectul era același. Încercam să-mi schimb poziția, să-mi acopăr urechea stîngă spre a o proteja, dar totul era zadarnic. Începeau imediat mîncărimile. Și eu trebuia să le ignorez, să le suport și mai ales să-mi stăpînesc dorința de a mă scărpina. Dacă mă scărpinam rămîneau urme și consecințele puteau fi dezastruoase. A doua zi mama ar fi chemat repede un taxi, m-ar fi dus la doctor, ar fi trebuit să încep iar o doză de injecții cu calciu sau, și mai îngrozitor, ar fi trebuit să înghit timp de cîteva săptămîni, dimineața cîte o lingură de untură de pește, o lingură mare, de supă, iar la prînz aceeași cantitate de clorocalcin, o invenție odioasă a doctorului de copii la care mă ducea mama. Preferam să rămîn nemișcat sub cearșaf, să mă imaginez ascultîndu-l pe Octav, recitîndu-i adică în gînd discursul care era mereu același. Dacă mîncărimile deveneau insuportabile aruncam cearșaful, din doi pași eram la fereastră, o deschideam și respiram aerul rece care era un antidot sigur și cu efecte imediate. În cîteva clipe mîncărimile se atenuau sau dispăreau cu totul. Cînd mă întorceam sub cearșaf auzeam iar scîrțiitul parchetului, dar acum îl suportam mai ușor. Aerul rece mă făcea imun. Zimbeam, închideam ochii și încercam să adorm.

Norocul meu, marele meu noroc era că Octav nu mergea la concerte decît la începutul și la sfîrșitul stagiunii. În rest, adică în cele opt luni cîte rămîneau din stagiunea muzicală, pe locul lui stătea domnișoara Zane. Eu așteptam prima bătaie de gong și fără să-i mai cer voie mamei — mama știa că nu pot sta atît de aproape — mă strecuram spre ultimul rînd de scaune. Găseam totdeauna un strapontin, era singurul strapontin de la parter, urcasem de cîteva ori și la balcon sau la galerie, acolo era cîte un strapontin la fiecare rînd de bănci, însă jos, la parter era unicul, proiectat probabil special pentru mine, arhitectul care făcuse proiectul sălii avusese o intuiție fantastică, se gîndise că peste o sută de ani va apărea în orașul nostru cel mai mare violonist și-i rezervase un loc special, de unde să poată asculta concertele, mai mult chiar, de unde să le poată imprima, pentru că atunci cînd stăteam acolo în ultimul rînd de scaune, pe strapontin, eram ca o bandă de magnetofon, pe retina memoriei se imprimau toate concertele, toate bucățile, în afară de bisuri care îmi repugnau. Concetățenii mei aplaudau însă minute în șir, aplaudau frenetic, încît uneori aveam senzația că toată protipendada care reținea locuri din timp, care se abona lunar, trimestrial sau anual cum făcea și domnul profesor Salcu, toată lumea aceea atît de diversă venea aici nu pentru ce era în program, adică nu pentru cutare compozitor, pentru cutare dirijor sau interpret, ci pentru cele cinci minute de muzică din afara programului, pentru miniatura sau bucata pe care o așteptau toți cu nerăbdare. Un solist putea să fie magnific, putea în cele 30—40 de minute să reînsufletească vrăjitele grădini ale Babilonului, să te facă să vezi capela Sixtină, piața San-Marco, monștrii din pînzele lui Goya, îngerii lui Rafael. Ei, bine, nimeni nu-l asculta, nimeni nu-l urmărea cu atenție, toți moțăiau, își priveau ceasurile, așteptau clipa dezlănțuirii, cînd puteau să se ridice în picioare, să urle, să aplaude, nu pentru ce ascultaseră, nu pentru ce li se dăduse, ci pentru ce avea să urmeze, pentru miniatura sau bucata pe care orice solist era dator să o prezinte în afara programului. De obicei, aceste bucăți erau cunoscute și răscunoscute, dar nimeni nu observa și succesul întregii seri se baza tocmai pe acest fapt. Cu cît o bucată prezen-

tată în afara programului era mai cunoscută, cu atît succesul era mai mare. Un bis recunoscut de la primele note punea pe buzele tuturor un zîmbet de satisfacție, declanșa o bucurie colectivă, o frenezie greu de stăpînit. Lornioanele, ocheanele, privirile își schimbau direcția, nu se mai îndreptau spre scenă, ci spre vecinul din dreapta sau din stînga. Un cuvînt, de obicei un nume de compozitor, făcea ocolul sălii, trecea ca o adiere peste fiecare rînd de scaune, pecetluia soarta întregului spectacol. Succesul sau insuccesul țineau nu de solist, nu de talentul sau de virtuozitatea cu care își interpretase programul, ci de facilitatea în ghicirea compozitorului și de multe ori a bucății care se prezenta în afara programului.

Numele invocat cel mai des era al lui Bach. Toți soliștii aveau pregătite fragmente din *Partita a 3-a în sol major*. Bach era compozitorul care fascina, care ridica sala în picioare, care o amețea chiar și pe domnișoara Zane. Pentru că atunci cînd ne întreba Octav cum a fost concertul — Octav nu venea cu noi, dar ne aștepta totdeauna la ieșire — ea își făcea vînt cu evantaiul încîntată :

— Admirabil, admirabil !

Și uitînd sau ignorînd programul din acea seară, spunea :

— S-a cîntat Bach. A fost o seară magnifică !

Eu încercam să stabilesc adevărul, indignat :

— Din Bach nu s-a cîntat aproape nimic.

— Dar bisul ? întreba triumfătoare domnișoara Zane. De ce n-ai fost atent și la bis ?

— Bisul a durat doar cinci minute ! spuneam eu și mai indignat.

— Tin, de ce te încăpățînezi ? Ți-am mai spus de-atîtea ori că în materie de muzică pe mine nu mă interesează cît s-a cîntat, ci cum s-a cîntat. Și din cine s-a cîntat. Cele cinci minute din Bach, pun în umbră toți Paganinii și Beethovenii la care ții atît de mult.

— Nu-i mare Beethoven ?! Asta vreți să spuneți ?

— E mare, dar nu se compară cu Bach.

Ricanam furios :

— Nu eu îl compar !

Octav intervenea cu autoritatea lui de *pater familias* :

— Tin, te rog să fii cuviincios !

Îmi plecam fruntea și tăceam, dar eram și mai furios, juram în gînd să nu mă las niciodată înduplecat de aplauze, adică să nu acord bisuri, iar cînd eram în sală și auzeam aplauzele prelungite, urletele ce precedau totdeauna un bis, mă ridicam de pe strapontin și ieșeam în hol.

Cred că doamna Maria Penescu Sarandi sesizase dificultățile pe care le aveam cu auzul, deși gestul hotărît cu care îmi arătase berjera din celălalt capăt al salonului pornea mai degrabă dintr-o necesitate regizorală, din dorința de a-și organiza cît mai bine spectacolul zilnic, pentru că viața profesoarei mele se compunea din mici spectacole, pe care le regiza cu detașare, cu maliție, dar și cu o exuberanță aproape juvenilă. Aceste spectacole îi erau necesare ca apa, ca aerul, ca sunetul clopoțelului cu care o suna pe Alice să-i spună mereu același lucru :

— Eu te-am chemat, Alice. Te-am chemat, dar nu-mi mai aduc aminte de ce. Poate știi dumneata.

Uneori, aveam senzația că și prezența mea îi era necesară nu atît pentru lecții, nu pentru ce-i scrisese cîndva domnișoarei Zane, adică nu pentru sprijinul promis „eminentului elev", ci pentru a fi părtaș la spectacolele ei zilnice, pentru a-i fi publicul. Însă eu nu eram un public bun. Nu știam să aplaud și nici nu-mi plăceau aplauzele. Eu știam doar să ascult. Dacă aveam un loc bun eram un ascultător desăvîrșit.

Berjera — pe care profesoara mi-o arătase cu gestul ei hotărît — fusese un loc ideal. Memorasem aproape în întregime *Concertul pentru vioară* de Brahms, însă nu mi-am dat seama de acest lucru decît în troleibuz. Stăteam cu palma peste urechea stîngă și urmăream atent părțile orchestrale, care erau acelea de pe discul adus de Ana-Maria. Cînd venea rîndul viorii ridicam arcușul și atacam cu brio.

Locul care în prima clipă mi se păruse incomod — stăteam cu spatele spre șofer — acum mă avantaja. Priveam spre interiorul troleibuzului așa cum aș fi privit spre o sală de spectacole. De obicei cînd urc pe scenă nu-mi văd auditoriul. Privesc pe deasupra băncilor, îmi aleg un punct neutru, ceva care să-mi risipească emoția și mai ales frica. Pentru că în astfel de clipe, adică exact

cînd mă îndrept spre scenă, mă năpădesc tot felul de frici. Mi-e frică, de pildă, să nu-mi amorțească degetele, să nu mă prindă greața, să nu fi uitat să-mi acordez vioara sau să nu fi rămas cu șapca de elev pe cap. Frica aceasta e cea mai violentă. Mi s-a întîmplat odată să pășesc pe scenă cu șapca pe cap. Eu nu știam și, înainte de a începe, am vrut să-mi trec degetele prin păr. Șapca a zburat ca o ghiulea drept spre ochelarii domnișoarei Zane care mă acompania la pian și sala a izbucnit în hohote de rîs.

Ei bine, de atunci, de la întîmplarea aceea nenorocită, nu mai intru pe scenă decît după ce-mi controlez minuțios ținuta. Mă întorc de cîte douăzeci de ori de la jumătatea drumului, pretextînd orice, numai ca să mă mai uit o dată în oglindă sau să sorb o înghițitură de apă îndulcită. Apa rece îndulcită cu puțin zahăr — un vîrf de linguriță la un pahar — mă liniștește, îmi dă siguranță, dar mai ales îmi taie greața. Pentru că fricii de a nu apărea iar în postură de clown i se adaugă totdeauna o greață acută, ceva ca un gol sau ca o fierbințeală ce se urcă brusc din piept spre tîmple. Dacă nu-i domnișoara Zane să-mi prepare apa cu zahăr, scap de greață cu o monedă de douăzeci și cinci de bani pe care o țin strîns în podul palmei, sau, și mai simplu, privesc pe deasupra băncilor, caut acel punct neutru care să-mi rețină atenția, să mă amuze chiar, cum ar fi ghirlandele de flori sau scenele alegorice cu amorași, nimfe și fauni de pe balconul ce înaintează pînă spre mijlocul sălii ca prora unei corăbii. Cînd sala nu are balcon îmi fixez privirea pe coiful strălucitor al pompierului de serviciu care stă lîngă ușa din fund.

În troleibuz nu exista un balcon cu structura din ghirlande, nimfe sau fauni și nici pompier de serviciu cu coif strălucitor. Singurul lucru amuzant era o minge de plajă. O minge roșie cu picouri albe care atîrna într-o plasă deasupra băncilor și care se legăna într-o parte și alta ca un pendul. Îmi agățasem privirea de acea minge mai mult din obișnuință, însă dacă m-aș fi uitat măcar o clipă spre cei din bănci, aș fi văzut-o pe Cat. Pentru că mingea de plajă era a ei. Așa cred acum. Așa îmi place să cred, deși s-ar putea ca în troleibuz să nu fi

fost Cat, iar asemănarea dintre mingea care atîrna deasupra băncilor și aceea pe care am văzut-o la ea, după cîteva zile să fi fost întîmplătoare. Un lucru e sigur. Atunci, în troleibuz, eu n-am văzut decît mingea, mai exact, picourile albe pe fond roșu, apoi m-am lăsat furat de concert. Îmi plăcea în mod deosebit partea a doua, acel adagio în timpul căruia profesoara șoptea aproape în extaz :

— Aici Brahms e superb, e superb !

Și nu mai alerga furioasă în jurul salonului, luneca doar, plutea zîmbitoare, cu ochii închiși, cu brațele desfăcute ca într-un balet.

Cînd am coborît din troleibuz, am simțit în nări un aer plăcut și răcoros de cîmp. Nu mai venisem niciodată atît de tîrziu și strada îmi era aproape necunoscută. Pe partea opusă strălucea într-o lumină albă de neon chioșcul de ziare dar am trecut cu privirea peste el de parcă nu-l mai văzusem pînă atunci. Am recunoscut numai gardul de la vila în care locuia unchiul Alexandru și poarta înaltă pe care Ioniță o uitase deschisă ca de obicei. Pășind în curte, mi-am amintit iar prima frază din *Concertul pentru vioară* de Brahms. Și nu numai prima frază. Mi-am amintit tot concertul, așa cum mi se întîmplă, cînd mă îndrept spre scenă, cu orice bucată pe care trebuie s-o interpretez. Am impresia că memoria muzicală e altfel decît memoria obișnuită, pentru că într-o clipă eu văd sau aud tot ce mai tîrziu reproduc într-un interval mult mai mare, în 30 sau 40 de minute. E poate numai o impresie, dar așa mi se întîmplă ori de cîte ori păsesc pe scenă. Și așa mi se întîmpla și cu *Concertul pentru vioară* de Brahms. Mi-am amintit fraza de început, dar aveam în minte desfășurarea întregului concert, căci, dacă ar fi trebuit să intru în acea clipă pe scenă, l-aș fi cîntat de la un capăt la altul fără nici o greșeală.

Fațada vilei era luminată de două felinare mari din fier forjat prinse în tije ce se arcuiau ca niște brațe. Însă eu mi-am îndreptat pașii nu spre intrarea principală, ci spre partea din dreapta a clădirii unde era fereastra Ucăi. Vroiam să cînt acolo sub fereastră *Concertul pentru vioară* de Brahms. M-am oprit lîngă banca pe care mă așezam de obicei și am vrut să deschid cutia viorii. Am și

deschis-o cred, dar n-am apucat să scot vioara. Foarte aproape am auzit glasul Ucăi :

— Tin, ce-i cu tine ? De unde vii la ora asta ?

Am ridicat ochii. La etaj nu se vedea nici o lumină, dar acolo sus, în chenarul negru al uneia din ferestre stătea Uca. I-am văzut întîi sclipirea ochelarilor, apoi conturul umerilor, al gîtului ei cam lung, al capului cu părul tuns băieţeşte. Am spus fără măcar să clipesc :

— Vin de la lecţie.

— De la care lecţie ?

— De la lecţia de vioară.

— Aşa de tîrziu ?! Maie a obosit de cînd te aşteaptă cu masa. Vezi ce-i spui ! Inventează ceva mai plauzibil.

Glasul Ucăi căpătase brusc o răceală, devenise neutru, indiferent, arunca din nou între mine şi ea acel halo care o izola, o făcea inaccesibilă. Am zîmbit. Rum zîmbesc numai cînd mă ceartă Octav, cu un zîmbet interior care nu ajunge niciodată să se vadă. E un zîmbet ironic, de împotrivire dar ineficace. Uca îşi închipuia că o mint şi eu o lăsam să-şi închipuie, nu încercam s-o fac să vadă că spusesem adevărul. N-aveam suficientă energie, şi nici violenţa lui Ioniţă. Dacă ar fi fost în locul meu, Ioniţă ar fi sărit în sus, s-ar fi înfuriat, ar fi întors casa pe dos.

Deasupra capului meu s-a auzit un zgomot. Am înţeles că Uca închisese geamul. Mi-am luat vioara şi m-am îndepărtat spre uşa din faţă cu un sentiment de jenă, de părere de rău chiar. Acest sentiment se manifesta aproape fizic ori de cîte ori mi se punea la îndoială buna-credinţă. Sîngele îmi fugea din obraji, iar privirea mi se tulbura. Îmi apăreau în faţa ochilor pete colorate în galben, în roşu sau în mov. Însă nu erau culorile ştiute, aveau o stridenţă, galbenul era mai intens, mai pur şi roşul şi movul la fel.

Nu eram un mitoman. Octav ştia acest lucru şi se mîndrea cu mine. Şi eu mă mîndream. Îmi făcusem din adevăr un drapel pe care îl fluturam adesea cu emfază, cu ostentaţie. Totuşi, aveam şi eu micile şi nevinovatele mele minciuni. Nu-mi plăcea în nici un chip să recunosc o înfrîngere, un insucces. Cînd luam o notă proastă şi era trecută în carnet, uitam carnetul la şcoală, îl ascundeam cîteva săptămîni sau pur şi simplu rupeam pagina

pe care îmi fusese trecută nota infamă. Dacă mă încăieram cu cineva și mă alegeam cu urme care nu puteau fi șterse, un cucui, o zgîrietură, o vînătaie, nu apăream la masă, inventam tot felul de motive, cel mai frecvent fiind: „vin mai tîrziu, acum am de scris", sau „acum repet la vioară". Și, deși îmi era o foame de lup, răbdam cu stoicism, rămîneam în fața caietelor de studiu pînă cînd eram sigur că Octav s-a retras în biroul lui, iar mama mi-a lăsat mîncarea să se păstreze caldă pe plită. Dar acestea erau minciuni accidentale. Mințeam numai dacă eram obligat, dacă nu aveam altă scăpare. Erau mai degrabă împotriviri la minciună. Nu mă prezentam la masă tocmai ca să nu mint, ca să diminuez minciuna. Pentru că atunci cînd spuneam că am de scris sau de repetat la vioară era tot o minciună, dar o minciună mai mică decît dacă m-aș fi prezentat cu ochiul vînăt și ar fi trebuit să mint direct, adică să inventez ceva care să mă pună într-o lumină favorabilă, așa cum mi se întîmpla cînd mă întorceam acasă tîrziu. Bine, încercam și atunci amînările de rigoare: Nu intram niciodată direct în casă. Și mai ales, nu intram niciodată pe ușa din față. Întîi mă apropiam de ferestre și încercam să văd ce face mama, să ghicesc dacă eram așteptat, dacă s-a pus cina, dacă Octav avea de lucru. Însă niciodată nu eram destul de atent și mama îmi simțea prezența de cum intram pe poartă. Uneori, ca să nu se audă scîrțîitul porții, săream gardul. Dar și atunci ea auzea și mă aștepta la ușa de la bucătărie, iar dacă întîrziam prea mult pe la ferestre, își pierdea răbdarea și ieșea în curte:

— Ce faci, Tin? De ce nu intri în casă? Și de unde vii în halul ăsta?

Era punctul cel mai critic. Puteam să înalț drapelul adevărului, să-l flutur cu îndrăzneală, dar în spatele mamei apărea totdeauna Octav, sau chiar dacă nu apărea, chiar dacă nu-l vedeam, ușa era deschisă și dincolo, în hol ori în salon, era el, atent, foarte atent la cele ce spuneam eu, probabil tot atît de atent ca la orele lui de clasă, pentru că dacă spuneam adevărul, niciodată acest adevăr nu-i convenea și cum pășeam pragul începea să-mi țină o prelegere despre bine și rău, prelegere pe care eu o știam pe de rost. Octav o repeta însă cu plă-

cere, cu satisfacție și decît să rămîn în picioare o jumătate de oră nemișcat și smerit, trăgîndu-mi din cînd în cînd nasul în semn de pocăință, pentru cîteva clipe preferam să las drapelul adevărului în bernă și să inventez tot felul de întîmplări, adică să mint cu seninătate și candoare.

Mama mă privea lung și nu spunea decît atît :

— Bine, treci și te spală pe mîini !

Știa că mint, iar eu vedeam bine că știe. Acest lucru mă întrista de parcă aș fi spus cel mai mare adevăr și nu eram crezut.

Uca exagerase. Maie nu era supărată, mi-am dat seama că nu era supărată cum am intrat în sufragerie și m-am uitat peste masa masivă și grea de stejar la care ar fi putut să stea vreo 18 sau 20 de persoane, în jurul căreia deocamdată nu ne strîngeam decît noi patru, adică Maie, Uca, Ioniță și eu. Pe suprafața mesei nu se zăreau cele două vase de argint, rotunde, înalte și strălucitoare ca turnurile unor minarete, sub care se păstra cald micul dejun, prînzul sau cina — după împrejurări — pentru cei ce întîrziau. Maie nu stătea dreaptă și rigidă în capul mesei și nici în picioare lîngă una din ferestre, privind cu ostentație în curte. Pentru că în războiul mut pe care îl ducea cu Ioniță — vărul meu nu respecta niciodată orele de masă, cum nu avea respect pentru nimic — existau două faze. Prima, cînd Maie îi cerea Magdei să lase tacîmurile lui Ioniță, iar mîncarea să fie păstrată caldă sub cele două vase de argint. Uca se ridica grăbită. La cîteva minute mă ridicam și eu. Cînd nu aveam curaj să mă ridic, Maie îmi spunea cu o voce neutră :

— Dacă ai terminat și vrei să te plimbi, poți să pleci, Tin. Eu mai rămîn.

Rămînea în capul mesei, dreaptă și rigidă pînă cînd apărea Ioniță. Însă Ioniță aproape că nu o vedea. Se năpustea spre cele două vase, le ridica, își plimba nările cu lăcomie de la un fel de mîncare la altul și spunea bucuros :

— A, ciulama de ciuperci ! Buuun ! Varză à la Cluj ! Și mai bun !

Se așeza și începea să înfulece din amîndouă felurile odată. Maie stătea în capul mesei, mai dreaptă și mai rigidă ca pînă atunci și îl privea fără să clipească și fără să rostească un cuvînt. Ioniță o observa tîrziu, cînd farfuriile din fața lui erau aproape goale. Spunea cu un fel de oboseală sau cu lene :

— Sărumîna, Maie ! Cînd ai intrat ?

Nu era mirare în glasul lui, nici surpriză, întrebarea era pur constatativă, de parcă Maie ar fi fost un scaun, un tablou, o scrumieră sau oricare alt obiect din încăpere.

În cea de a doua fază a războiului, Maie plictisită să tot stea singură în capul mesei — Ioniță întîrzia uneori și cîte două ore — îi cerea Magdei să strîngă de pe masă. Cele două minarete înalte și strălucitoare, care păstrau caldă mîncarea lui Ioniță, dispăreau. Dispăreau și tacîmurile. În mijlocul mesei era pus un vas din ceramică de Corund cu smaltul albastru, plin de margarete. Maie își lua bastonul, dar nu pleca. Se ducea să-l aștepte pe Ioniță lîngă una din ferestrele ce dădeau spre curtea din față. Ioniță apărea izbind ușile sau lăsîndu-le deschise, se oprea în mijlocul sufrageriei și privind masa goală, întreba uluit :

— Maie, lămurește-mă, am venit prea devreme sau ce se întîmplă ? Dacă nu-mi dai ceva de mîncare, cad jos.

Maie stătea lipită de fereastră. Nu se întorcea. Spunea încet și rar de parcă atunci ar fi isprăvit de urcat un munte :

— Du-te la bucătărie. Aici masa s-a strîns de mult.

Era cea mai aspră pedeapsă pe care putea Maie s-o dea. Însă tîlcul și intențiile educative, oricît de generoase, nu erau înțelese. Aproape fără să clipească, Ioniță se întorcea și o pornea glonț spre bucătărie, iar în urma lui toate ușile bufneau și răbufneau cu ecouri prelungi.

Cînd am intrat eu, Maie stătea lîngă șemineu cu picioarele sub un pled. Era acolo un fotoliu mic și rotund preferat de Maie dar în egală măsură și de motanul Față. Ioniță care ironizează tot ce-i cade sub privire, zice că Maie și-ar îndrepta preferințele mai degrabă spre șemineu decît spre fotoliu. Că dacă n-ar fi acest fotoliu ea și-ar aduce un taburet și tot lîngă șemineu ar sta. Ioniță

mai pretinde că în toiul verii, cînd nu se face focul, Maie întinde palmele spre șemineu de parcă ar vrea să se încălzească. Eu n-am văzut-o niciodată făcînd acest lucru, așa că nu prea îmi vine să-i dau crezare lui Ioniță.

Fotoliul, un Louis XV, care își cam pierduse atributele nobiliare trebuind să treacă prin revoluție, fusese salvat numai de snobismul unchiului Alexandru. Trimis tapițerului și supus unor tratamente destul de complicate, își recăpătase aproape în totul fala și măreția vestimentară. Informația, provenind din aceeași sursă — Ioniță — ar putea fi tendențioasă dar în aceeași măsură ar putea fi obiectivă, pentru că vărul meu își însoțește tot ce spune de zîmbetul lui malițios și nu știi niciodată unde începe sau unde sfîrșește adevărul.

Acum, fotoliul era cedat cu un nobil și superb gest cavaleresc, motanul Față mulțumindu-se cu un loc modest pe covor.

Cum m-a văzut, Maie a ridicat pledul și părăsind fotoliul a început să se agite de parcă în casă ar fi intrat prințul Sturdza. Cuvintele îi aparțin bunicii Octavia. Cu ele bunica Octavia își manifestă cea mai largă și mai diversă gamă de sentimente. Cînd e supărată, cînd e îngrijorată de ceva, cînd e grăbită, obosită, bucuroasă, cînd nu se împacă cu o anumită ordine din casă, din curte, din livadă, cînd bunicul Alexandru întîrzie prin diferite locuri, ea face uz de aceleași și mereu aceleași cuvinte : prințul Sturdza.

— Unde ai stat atîta, Alexandre ? L-ai primit pe prințul Sturdza ?

Sau :

— Mai încet, proastelor — e vorba de păsări, cînd iese dimineața să le dea grăunțe — nu vă grăbiți așa, că nu vine prințul Sturdza !

Dacă se întoarce de la biserică, spune cu un fel de mirare :

— Astăzi a fost atîta lume, de parcă trebuia să vină prințul Sturdza !

Seara, înainte de a merge la culcare, iar :

— Gata, pentru azi îmi ajunge, că doar nu vine prințul Sturdza !

Cine o fi fost acest prinț, habar n-am. Destul că Maie, uitîndu-și bastonul, ceea ce nu prea i se întîmplă, a deschis toate ușile strigînd-o pe Magda, i-a cerut să-mi aducă cina, nu numai prin gesturi cum proceda în mod curent, adică și prin gesturi, pe care însă cum pleca Magda le traducea în vorbe numai pentru mine. Așa am aflat că Ioniță îi ceruse de mîncare mult mai devreme decît se cădea, că nici nu stătuse la masă așa cum stau oamenii, înfulecase ceva fără să se mai așeze pe scaun, își umpluse buzunarele cu tot ce era în fructiere, mere, fursecuri, pateuri și alergase la ăia — „ăia" fiind singurul cuvînt pe care îl folosește Maie cînd e vorba de prietenii lui Ioniță — care îl așteptau în curte. Maie era supărată pe Ioniță, care nu respecta niciodată orele de masă, dar părea la fel de supărată și pe Uca, pentru că nici ea nu se atinsese de nimic din ce se adusese la cină. Pretextase că o supără o migrenă sau că era indispusă de ceva și se grăbise să plece să se închidă în cameră cu cărțile ei, care îi slăbeau ochii și sănătatea și făcuseră din ea o umbră.

O ascultam pe Maie, dar supărarea ei rămînea departe de mine, nu mă atingea cîtuși de puțin. Altceva mă făcuse întîi să îngheț, apoi treptat să mă încălzesc, să mă aprind, să ard în vîlvătăi ca pe rug. Uca spusese că ei nu-i era foame, că mai așteaptă. Că mă așteaptă pe mine.

— Eu îl aștept pe Tin, nu mi-e foame.

Nu știu dacă chiar acestea au fost cuvintele spuse de Uca. Maie nu-i în stare să reproducă sau să redea cu exactitate vorbele altora. Vreau să spun că nu-i ca bunicul Alexandru, care are un dar extraordinar de a pune totul în scenă, de a reda cu gesturi, cu ticuri, cu mimică tot ce spune o persoană ori după caz tot ce spun două, trei, zece persoane. Dacă iese la poartă și stă de vorbă cu vecinii și dacă se întîmplă să mai treacă pe uliță directorul școlii, factorul poștal, inginerul cel tînăr de la ocolul silvic, preotul pensionar Bădîrcel sau profesoara de franceză, la întoarcere bunicul, cu o vervă nemaipomenită, ne face să-i vedem pe fiecare în parte, să auzim ce a spus fiecare din ei cuvînt cu cuvînt. Dar bunicul Alexandru exagerează totdeauna, își subțiază vocea sau și-o îngroașă întocmai ca acei păpușari care mînuiesc

mai multe păpuși deodată, făcîndu-le să se miște dar și să vorbească. Și, deși cuvintele rostite de bunicul sînt acelea auzite, ceva, nu știu ce, poate gesturile prea largi, poate rîsul nesfîrșit din ochii lui albaștri, poate rolul de bufon care nu i se potrivește, ori poate toate la un loc, mă fac să zîmbesc amuzat, dar să nu cred în adevărul acelor cuvinte, să mă îndoiesc de tot ce spune.

Maie vorbește mult numai cînd se referă la trecutul ei. Despre prezent sau despre viitor vorbește puțin, aproape cu zgîrcenie — mai ales cînd e supărată — dar spune totdeauna esențialul. Și nimic din ce spune nu poate fi pus la îndoială. De aceea, cele cîteva cuvinte care îmi dezvăluiseră motivul ce o făcuse pe Uca să renunțe la cină, chiar dacă nu erau cuvintele rostite de verișoara mea, aveau în ele ceva neașteptat și tulburător, atît de tulburător încît două-trei minute n-am mai auzit nimic. Era ca și cînd mi s-ar fi blocat auzul. Mi se întîmplă acest lucru, însă foarte rar, numai vara la mare, cînd sînt lovit de valuri. Poți să vezi valul de departe, poți să-l aștepți, să te pregătești să-l întîmpini, dacă nu ești foarte atent ori nu reușești să-i apreciezi distanța, înălțimea sau măcar să prinzi clipa cînd ar trebui să salți să-i despici creasta, valul te lovește cu violență, te răstoarnă, iar cînd te ridici și privești în jur, nu mai auzi vuietul mării, nici țipetele pescărușilor, nu mai auzi nimic.

Ceea ce aflasem despre Uca îmi produsese aproape aceeași senzație. Încremenisem și nu mai auzeam nimic. Maie vorbea încă, o vedeam cum își mișca buzele, dar atît. A intrat Magda, a pus tacîmurile pe masă și n-am auzit nici sunetul tacîmurilor. Simțeam doar cum mi se aprind obrajii, ochii, părul din creștet. Apoi, cu un fel de pocnitură — ca atunci cînd desfunzi o sticlă de vin — așa dintr-o dată, mi-am recăpătat auzul. Magda ieșise. I se auzeau pașii depărtîndu-se spre bucătărie iar foarte aproape și clar se auzea susurul de la fîntîna din curte, care în alte ore ale zilei nu răzbate prin storurile groase și prin cele două rînduri de geamuri. Maie se așezase pe locul din capul mesei, deși seara nu mînca niciodată și nici nu-și părăsea fotoliul. Magda a intrat, a lăsat ceva pe masă și oprindu-se lîngă Maie, a întrebat :

— Să vă aduc un ceai sau fructe ?

Maie a făcut semn cu măciulia de argint a bastonului. Nu vroia ceai. Nici fructe. Nu vroia nimic. Se așezase la masă numai așa să nu mă simt eu singur. N-a spus că de asta se așezase, dar așa am înțeles și-acest lucru a făcut să-mi sporească emoția. Și cînd sînt prea emoționat mă cuprinde totdeauna un fel de încetineală. Acum îmi tremurau și mîinile și, ca să mă stăpînesc ori să ascund acel tremur, am mîncat încet fără să ridic o clipă ochii spre Maie. Nu-mi era foame dar nici nu puteam să plec așa cum făcea de atîtea ori Ioniță, însemna să fiu nepoliticos, să o jignesc pe Maie. Am mîncat tot, aproape în neștire, am luat și un măr — Magda adusese totuși un platou cu ionathane — și m-am ridicat. Am spus uluit de firescul gestului, dar mai ales al glasului :

— Sărumîna pentru masă !

M-am îndreptat spre scara de stejar prudent, poate prea prudent, cum era numai Octav în noaptea de revelion ori la cele două-trei sărbători mari ale anului cînd se amețea puțin dar ca să arate că nu s-a amețit, se ridica de la masă și o pornea spre dormitor drept, însă prudent și temător de parcă s-ar fi aflat pe o sîrmă suspendată între turnul primăriei și terasa de la ultimul etaj al noului hotel înălțat în celălalt capăt al pieții. Am mers așa pînă sus în capul scării, ba chiar pînă în cameră, dar după ce am închis ușa picioarele mi s-au făcut de plumb. N-am mai aprins lumina. Am mers spre pat pe bîjbîite și m-am lăsat să cad cît eram de lung, așa cum te lași să cazi într-o apă. Mi-am acoperit ochii cu palmele și-am încercat să regăsesc emoția care făcuse să-mi pierd auzul. Eram, în sfîrșit, singur și aș fi vrut să mă bucur. Însă eu nu știu să mă bucur așa cum se bucură Ioniță sau Ana-Maria sau toți ceilalți. Nu sînt spontan ca ei. Din pudoare ori din lucidițate îmi reprim totdeauna sentimentele de bucurie și chiar pe cele de tristețe, le amîn, încerc să le păstrez pentru mai tîrziu. Dar acest lucru înjumătățește, sărăcește, micșorează totul, așa cum mi se întîmpla și acum. Stăteam lungit pe pat amețit nu de bucurie (pentru că oricît aș fi vrut) nu regăseam niciodată bucuria din prima clipă) cît mai ales de orgoliu. Uca mă așteptase ! Uca nu mîncase nimic ! Ea, care e o gurmandă,

care nu lasă nimic din ce aduce Magda la masă, care își așteaptă cu frenezie sucul de roșii, care ar fi în stare să-i scoată ochii lui Ioniță dacă ar atenta la papanașii din farfuria ei, care se dă în vînt după cataifurile pregătite de Maie, după munții aceia de frișcă în care poți găsi tot atîtea surprize cîte poame sînt în pădure și toate dulci, pentru că Maie știe atît de bine să prepare fructele de pădure, încît atunci cînd apar pe masă cataifurile poți să fii sigur că ascund sub zaua lor albă aromele cele mai plăcute de fragi, de coacăze, de zmeură, de afine. Și nu numai aromele. Poți să fii sigur că ascund intact chiar și gustul acestor fructe.

La desert fusese cataif, dar Uca nu se atinsese de el. Nici nu-l văzuse. Pretextase o indispoziție și urcase la ea. Însă nici un semn cît de mic nu anunța această indispoziție. Numai așteptarea, numai faptul că întîrziasem mai mult decît era sau admitea ea că ar fi normal, o făcuse să-și piardă calmul, să se ridice de la masă, să plece învinsă. Uca învinsă! Această descoperire mă făcea să freamăt, să-mi simt pieptul cît un munte. Orgoliul din mine părea să nu aibă limite, era asemănător acelui vrej uriaș care răsărise dintr-un bob neînsemnat de fasole, care crescuse vertiginos și nu se oprea, continua să crească. Însă odată cu el creșteam și eu. Și nu sînt sigur că nu-și schimba dimensiunile și camera, că odată cu mine nu creștea și patul. Stînd cu mîinile pe ochi nu vedeam ce se întîmplă în jur, aveam însă senzația că dacă m-aș uita aș avea surpriza unei ciudate metamorfoze, că m-aș trezi, așa cum se trezise Guliver, pe un țărm necunoscut. Am zîmbit și zîmbetul a schimbat ceva, a făcut să dispară unele asperități. Eu eram un Guliver liber sau aproape liber, prins numai de degetul mic de la mîna stîngă cu un fir din borangic sau din aur, ori din alt material mai prețios decît borangicul și aurul, împletit de însăși stăpîna acelui țînut, care trebuia să vină, o așteptam să vină, ea întîrzia însă și eu începeam să-mi pierd răbdarea, totuși mă stăpîneam, nu vroiam să abuzez de forță, habar n-aveam că acel fir ce mă ținea legat de deget îmi luase toată puterea, că eram cel mai neputincios prizonier. Am mișcat degetul — îmi amorțise puțin — și în clipa aceea s-a produs ceva cu totul neașteptat. La

celălalt capăt al firului a apărut stăpîna acelui ținut. A apărut singură, fără suită, fără paznici, anunțată doar de un sunet de clopoțel. Firul care mă ținea legat de deget nu era chiar atît de subțire, pentru că stăpîna acelui ținut a înaintat pe el ca pe o potecă argintată de razele unei luni nevăzute. Cînd a ajuns cam la jumătatea acelei poteci s-a oprit și m-a întrebat cu glasul Ucăi :

— Ce faci, Tin ? Unde ai întîrziat atît de mult ?

— La lecția de vioară ! am răspuns eu.

Și vrînd parcă să mă conving că glasul era al Ucăi, mi-am luat mîinile de pe ochi. Gest cu totul neinspirat, pentru că poteca a dispărut brusc și odată cu ea și stăpîna acelui ținut necunoscut și bineînțeles cel ce fusese ori se crezuse o clipă Guliver. Camera mi se arăta în lumina obișnuită, mai bine zis, cu care eram eu obișnuit, deoarece seara nu prea aprindeam lumina, mă mulțumeam cu cele cîteva raze ce veneau de la fereastra Ucăi. De fapt, lumina de la fereastra ei venea indirect, prin reflecție. Reflecția e un fenomen pe care l-am studiat la fizică, dar despre ca nu-mi mai amintesc aproape nimic. Știu atît, că lu ina din camera Ucăi ajungea pînă departe, cădea întîi pe coroanele celor cîțiva plopi care ascundeau vila vecinilor și care căpătau strălucire, erau albi și înalți iar lumina lor albă ajungea și în camera mea. Sau chiar dacă nu ajungea, era suficient să văd dincolo de fereastră plopii albi și drepți ca să mi se pară că e lumină și la mine. Acum, ori mă obișnuisem eu cu întunericul, ori era o noapte cu lună, ori nu mai știu ce se întîmpla pentru că în cameră se ghicea conturul sobei, al dulapului, al micului birou așezat între noptieră și ușa care dădea spre baie, deși plopii nu trimiteau lumina lor albă. Siluetele lor înalte abia se zăreau dincolo de fereastră.

Am sărit din pat și m-am apropiat repede de geam. La Uca era întuneric. Dreptunghiul de lumină al ferestrei nu-i arunca umbra, ca în celelalte seri, peste frunzișul copacilor, nu iradia nici acel flux care mă atrăgea, îmi răvășea gîndurile, mă ținea lîngă geam pînă după miezul nopții. Uca nu citea. Era prima dată cînd se întîmpla acest lucru și de aceea poate, tot pentru prima dată mă simțeam în casa unchiului Alexandru, singur și

trist. Ca să-mi fac simțită prezența, m-am întors și am aprins lumina. Eram aproape sigur că Uca va face același lucru, dar fereastra ei a rămas întunecată. Cred că nici nu observase că aprinsesem lumina. M-am uitat peste grădină și am avut o tresărire. Jos, pe una din cele două cărări ce tăiau paralel grădina se plimba procurorul Strava. L-am recunoscut după tîmplele albe și după chelia proeminentă. Era, de fapt, bărbatul pe care îl văzusem și în dimineața sosirii. Dreptunghiul de lumină de la fereastra mea nu ajungea pînă la perdeaua de plopi, cădea numai peste crestele pomilor — ale prunilor, ale merilor, ale vișinilor aproape sălbăticiți — dar și peste una din cele două cărări. Procurorul Strava înainta pe cărarea din dreapta. În prima săptămînă nu știusem că făcea parte din clanul nostru. Îl vedeam numai în grădina de sub fereastră, seara tîrziu. Dacă uitam să aprind lumina și mă apropiam de pervaz, îi zăream cămașa albă, un abur care luneca pe una din cele două cărări.

Într-o după-amiază l-am văzut jos, pe culoarul din fața bucătăriei. Eram cu Ioniță. Am spus în șoaptă :

— Vecinul a fost în vizită la M ie.

Vărul meu a rîs :

— Care vecin ? E unchiul Șerban. Șerban Strava, consilier juridic, profesor universitar, procuror sau ceva de genul ăsta, undeva într-un județ. Tanti Ștefania, sora mamei, e măritată cu el. Date amănunțite îți poate furniza Maie, e ginerele ei. Pe mine nu m-au atras niciodată biografiile romanțate.

Nu știu dacă Ioniță a fost vreodată la un cerc de pirogravură. Spun asta, pentru că atunci cînd vorbește, cuvîntul lui arde, lasă urme, așa cum arde acul cu care imprimi pe suprafața albă și moale a lemnului abia ieșit de sub rindea, portrete, case, peisaje.

Portretul procurorului Strava, schițat de Ioniță — altă dată, nu în acea după-amiază — avea ceva bizar, părea alcătuit numai din linii drepte, din cercuri, din spații albe. Cu zîmbetul lui zeflemitor, Ioniță pretindea că Maie a fost pentru tanti Ștefania, fata ei cea mică, nu mamă, ci o Pithie care i-a prezis ori pur și simplu a împins-o pe căi nenorocoase. Putea să fie sau chiar fusese repartizată, încă de la absolvire, la un spital din

București, dar pentru că Maie i-a băgat în cap ideile ei despre libertate și dreptate socială, nu a primit repartizarea. A cerut să plece în cel mai îndepărtat sat. Și unchiul Șerban, bineînțeles, a urmat-o.

Ioniță mi-a lăsat brațul și s-a îndepărtat ricanînd :

— De fapt, cred că tot căpșorul isteț al lui Maie a împins-o pe tanti Ștefania în provincie, unde nu le-a mers prea grozav. Fiindcă de cîțiva ani unchiul Șerban e terminat. Nu-i nebun, dar o duzină de păsărele și-au făcut precis cuiburi sub fruntea lui înaltă și frumoasă.

Acum, procurorul Strava își făcea obișnuita plimbare nocturnă. Umbra mea cădea chiar pe cărare, dar el nu a văzut-o. A trecut peste ea. A venit pînă aproape de gard. Așa cred, pentru că nu m-am aplecat să-l urmăresc. Surpriza de a-l revedea, dar mai ales de a-l vedea înaintînd aproape în neștire, ca un somnambul, mă încremenise. Peste cîteva clipe l-am zărit pe cealaltă cărare, i-am ghicit mai degrabă silueta după cămașa albă. Cărarea din stînga era în întuneric și el se îndepărta. I-am urmărit umbra albă crezînd că o să se întoarcă. Dar nu s-a mai întors. La capătul cărării, în gardul înalt din plase de sîrmă, era probabil o poartă. Și el a dispărut pe poatra aceea.

Am închis geamul, am stins lumina și m-am lungit pe pat așa îmbrăcat cum eram. Vroiam nu să dorm, ci să ascult, să prind măcar un zgomot cît de mic din camera Ucăi. Nu era prima dată cînd ascultam ce se petrece dincolo și-aproape mi-a părut rău că mă gîndisem la acest lucru atît de tîrziu, deoarece nici n-a fost nevoie să mă concentrez. Am deslușit imediat, printre celelalte zgomote și vibrații din casă, pașii Ucăi. Întîi am auzit-o pe Maie, cobora probabil cu motanul Față. Îl plimbase prin curte — așa obișnuia în fiecare seară — apoi, după ce închidea ușa — arcul inventat de unchiul Alexandru atenua mult izbitura — cobora spre camera ei de la demisol. Magda mai avea de lucru la bucătărie, spăla vase sau își făcea un ceai. Se auzea vag bîzîitul ceainicului. iar foarte aproape și foarte clar se auzeau pașii Ucăi. Străbătea camera de la un capăt la altul exact ca atunci cînd citea. M-am uitat repede pe geam, crezînd că între timp își aprinsese lumina, dar plopii nu erau albi ci în-

tunecați și gravi. Uca se plimba pe întuneric. Am zîmbit cu o satisfacție aproape răutăcioasă și, ca să-mi dau seama cît era de furioasă, am început să-i număr pașii. Lucru dificil, pentru că Uca nu se plimba tot timpul. Uneori se oprea sau se așeza în fotoliu, apoi se ridica, începea să se plimbe iar și eu trebuia să iau numărătoarea de la capăt. Însă acest travaliu — pentru că era un adevărat travaliu s-o urmăresc — ori ziua prea grea și încărcată m-au obosit și-am adormit fără să știu.

Cînd am deschis ochii și am ridicat brațul să mă uit la ceas, am avut un recul care m-a făcut să sar drept în mijlocul camerei. Era tîrziu! Dacă nu mă grăbeam — mi-au trecut prin gînd aproape în același timp două alternative — pierdeam micul dejun dar și prilejul de a o vedea pe Uca după înfrîngere. Foarte ciudat, încă nu mă părăsise ideea și nu atît ideea, cît senzația, că Uca urcase la ea în cameră învinsă. Nici gustul victoriei, care mă făcuse să uit aproape cu totul de mine, să adorm și să dorm îmbrăcat toată noaptea, nu mă părăsise. Dar acum acest gust era altfel. Orgoliul, nervozitatea, bucuria care aproape mă amețeau se diminuaseră, se scurseseră din mine, așa cum probabil se scurg în pămînt fulgerele cînd ating vergeaua subțire a paratrăsnetului. Păstram intacte nu bucuria, nu nervozitatea, nu orgoliul ci numai amintirea lor. Era la fel ca în diminețile ce urmau victoriilor răsunătoare pe care le repurtam ori de cîte ori dădeam concerte acompaniat de orchestra liceului. Cum mă trezeam, simțeam că se insinua — așa cum se insinuează uneori adierile răcoroase de vînt — o ușoară blazare, o undă vagă de scepticism. Poate era numai oboseala. Însă această oboseală — sînt sigur — mă făcea să-mi revin, să fiu iar lucid, să constat că victoria nu fusese deplină și nici atît de formidabilă pe cît lăsaseră aplauzele să se creadă. Ca un școlar care mănîncă literele, mîncasem și eu, adică sărisem peste cîteva note, pe altele nu le accentuasem suficient, iar în două-trei locuri îmi scîrțîise vioara ca unui biet începător.

Uca se ridicase de la masă așa cum se așezase, fără să se fi atins de ceva, renunțase la cataif, renunțase chiar și la lecturile ei, se plimbase pe întuneric pînă tîrziu. Toate astea erau adevărate, numai că eu făcusem și

aseară cîteva greșeli. În primul rînd n-o ascultasem atent pe Maie, sau dacă o ascultasem, nu reținusem decît ce-mi convenea. Maie spusese că Uca nu se simțise bine. Eu zîmbisem ironic — așa cum zîmbeam numai cînd eram nevoit să ascult prelegerile lui Octav — și dădusem cuvintelor alt înțeles nu cel pe care l-ar fi vrut Maie. Motivul de care se folosise Uca să plece de la masă nu mă convinsese, mi se păruse un pretext naiv și inabil. Aici era greșeala. Prima și cea mai mare greșeală pe care o făcusem. Celelalte i se subordonau și nu mai aveau nici o importanță. Pentru că dacă Uca fusese într-adevăr bolnavă, din nou cel învins eram eu.

M-am oprit în fața oglinzii de la ușa dulapului și m-am privit lung. Uniforma mi se boțise îngrozitor, eram nebărbierit, aveam cearcăne, iar în ochi un zîmbet care m-a speriat. Era zîmbetul cu care întîmpinam totdeauna observațiile lui Octav și despre care credeam, mai mult, eram sigur că nu se vedea. Ei bine, zîmbetul acesta nu numai că se vedea, dar se asemăna teribil cu zîmbetul malițios, rece, corosiv al lui Ioniță. Era chiar mai corosiv.

Am intrat în baie și, înainte de a începe să mă rad, m-am uitat iar în oglindă. Zîmbetul — de care în viitor va trebui să țin seama, să mă feresc — trecuse din ochi în colțul gurii, dar acum nu mai era corosiv. Se ghicea în el puțină ironie, puțină amărăciune, puțină blazare, însă era un zîmbet frumos.

M-am ras fără să mă tai, adică am fost atent, n-am mai lăsat gîndurile să zboare spre acel punct cardinal unic în univers, care se numea Uca, și pentru prima dată după atîtea zile am încercat să le imprim altă direcție. Am încercat și am reușit, pentru că în tot ce făceam era întipărită adînc voința lui Octav, încăpățînarea lui, educația severă, aproape spartană pe care mi-o dăduse. Mi-am călcat uniforma, am dus la reparat o pereche de pantofi, am scris și retranscris cu o caligrafie impecabilă răspunsul la trei din scrisorile mamei, pe o vedere cu clădirea Ateneului am așternut cîteva cuvinte măgulitoare și pentru domnișoara Zane, apoi cu răbdare, cu migală, dar și cu o frenezie pe care am regăsit-o în mine neschimbată, am încercat să-mi văd de exerciții.

Aproape tot restul zilei mi l-am ocupat cu vioara. Însă după lecție, după ce Alice m-a condus atentă și afectuoasă pînă la ușă, după ce am ieșit în stradă și am salutat-o ceremonios pe doamna Maria Penescu Sarandi — care apăruse sus, pe terasă — după ce am mai mers liniștit zece-douăzeci de pași, voința mea a cedat. Gîndul că aș putea să întîrzii la întîlnirea cu Uca s-a năpustit cu violența unui vîrtej, a produs în mine o rătăcire bruscă, un îngheț, o spaimă devastatoare.

M-am uitat la ceas, am strîns la piept cutia neagră a viorii și-am început să alerg spre stația troleibuzului, săltînd caraghios ca un cangur. Comparația cu cangurul îmi vine în minte acum, cînd privesc înapoi, cînd încerc să mă detașez, să judec totul cu răceală, să fiu cît de cît obiectiv. Atunci nu mă vedeam și nici nu-mi dădeam seama cît sînt de caraghios. Alergam cu pași mari, săream peste obstacole — trotuarul era spart pe alocuri de vegetația abundentă — săream fără efort, aveam senzația că zbor. Din cauza vitezei, în apropierea mea imaginile își pierdeau relieful, deveneau neclare, erau ca niște fotografii tremurate. Rămîneau clare numai planurile îndepărtate, punctele fixe, reperele după care mă ghidam și în celelalte după-amiezi, de pildă șirul de plopi canadieni ce împungeau cerul undeva, în direcția bulevardului, cele cîteva acoperișuri vinete de ardezie care se zăreau printre arbori ca niște insule plutitoare ori turnul alb al unei biserici ce se înălța solitar în pulberea de aur vechi sau de ivoriu pe care o împrăștia apusul soarelui.

La ieșirea în bulevard mi-a ațipit calea chioșcul cu dulciuri și răcoritoare. Ca de obicei, am vrut să-l evit, să mă strecor pe lîngă el, dar după trei sau patru pași l-am zărit în stație pe Ioniță și m-am oprit. Vărul meu nu era singur. Îl secondau Corsicanul și Horațiu Bîrsan. N-aveam nici un chef să dau ochii cu ei. Așa ar fi complicat totul. După urletele care ieșeau din casetofonul pe care Horațiu Bîrsan îl ținea la spate ca pe un ghiozdan de școală — din comoditate dar și dintr-o dorință nemărturisită de a șoca, de a obliga trecătorii să-i privească — era limpede că mergeau undeva „să omoare timpul" — astea-s cuvintele lui Ioniță — cu muzică, dans și whisky. Am făcut o întoarcere de 180 de grade și din

două salturi m-am pus la adăpost în partea cealaltă a chioșcului, acolo unde erau cîteva mese rotunde și înalte, împletite din fire groase de material plastic. Am cerut un sirop de caise, două pricomigdale, o alviță colorată, pe care intenționam să i-o dau Ucăi și m-am așezat la una din mesele acelea. Bineînțeles nu-mi ardea nici de sirop, nici de pricomigdale, întîrzierea începea să-mi facă urticarie ca atunci cînd eram nevoit să ascult discursurile lui Octav, învățăturile lui totdeauna pilduitoare, însă n-aveam altă ieșire. Trebuia să-i aștept să plece. Mi-am acoperit cu palma urechea stîngă s-o protejez de strigătele disperate ale lui Horațiu Bîrsan — e glasul lui, am realizat eu stupefiat — care ne chema să petrecem încă o zi frumoasă și pură, încă o seară cu stele și cerul înalt, încă o oră din dragostea care a trecut prea repede, așa cum trec vacanțele frumoase.

— Deschide poarta, deschide poarta! striga cu un glas trist, cutremurat de plîns, Horațiu. Și lasă dorințele să zburde, așa cum sînt lăsați mieii pe cîmpie în zori! Deschideți poarta! Vom zburda, vom alerga liberi prin lanurile aurii! Vom înnopta și ne vom acoperi cu cerul înstelat! Noi sîntem mieii și tot noi sîntem țarcul! Dar de azi țarcul va rămîne părăsit! Nu ne vom mai întoarce niciodată în țarc! Pentru că noi sîntem țarcul și tot noi sîntem dorințele noastre! Deschide, deschide poarta și lasă dorințele să zburde așa cum sînt, lăsați mieii pe cîmpie în zori! Dragostea e ca o apă vrăjită! Noi ne vom apleca și o vom sorbi din căușul palmelor și alungînd frigul din noi vom uita să mai fim egoiști, vom uita să ne prefacem, să fim răi, vom uita să ne întoarcem în țarc! Noi sîntem mieii, noi sîntem mieii!

Îl mai ascultasem pe Hollyday sau pe Elvis Priesley, însă niciodată cîntecele lor zgomotoase și cam isterice nu-mi reținuseră prea mult atenția, nu mă făcuseră să uit să-mi protejez urechea — fapt care se întîmpla doar atunci cînd ascultam o muzică bună — să uit aproape unde mă aflu. Acum, în mod cu totul neașteptat, strigătele lui Horațiu Bîrsan, tot mai răvășite, tot mai disperate așezau între mine și lumea din jur un abur, o ceață vineție din care a apărut curtea bunicilor și locul din capătul grajdului împrejmuit cu un gard de nuiele groase

de răchită. Locului acesta toți ai casei îi spuneau țarcul mieilor. Bunicul Alexandru nu mai avea de mult oi, nici miei, însă țarcul din capătul grajdului se păstrase. Cînd eram mic, îmi plăcea să mă joc aici. Adunam bețișoare, coceni, bucăți de sticlă, pietricele, nisip și înălțam gospodărie cu curte mare, cu livadă, cu fîntînă în colțul gardului spre uliță și tot felul de acareturi, așa cum era și gospodăria bunicului. De multe ori îmi închipuiam că aș fi chiar bunicul și făceam treburile gospodăriei pe care le făcea și el. Măturam curtea, reparam poarta dinspre livadă, oblojeam crengile pomilor pe care le rupeau copiii cînd eram plecat la cîmp, pentru că aidoma bunicului, cea mai mare parte a zilei o petreceam departe de casă, pe cîmp. Nu știam cum arată cîmpul, bunicul nu mă luase niciodată cu el, dar mă pregăteam să plec la cîmp așa cum se pregătea și bunicul, beam întîi o cană de lapte, îmi luam și ceva merinde pentru prînz, pîine, brînză, cîteva cepe, un ulcior cu apă rece pe care aveam grijă să-l umplu la fîntînă cînd ieșeam în uliță. Mă întorceam abia seara la asfințitul soarelui, mă așezam pe o bancă lîngă bucătăria de vară și așteptam cina. Bineînțeles, zilele mele de lucru nu erau niciodată lungi cît ale bunicului. Într-o zi de-a bunicului Alexandru încăpeau multe zile de-ale mele, pentru că o zi de-a mea era atît cît vroiam eu. Plecam totdeauna cu mersul bunicului, nu cu mersul lui drept și falnic din zilele de sărbătoare cînd își punea costumul cu nasturi strălucitori și cu vipușcă albastră la pantaloni păstrat de pe vremea cînd era brigadier silvic, plecam cu celălalt mers al bunicului din zilele de lucru cînd străbătea curtea aplecat de greutatea sapei pe coada căreia își ducea coșul cu merinde și ulciorul cu apă rece. Eu nu aveam sapă, ci un băț, însă îmi plăcea să cred că era sapă și mergeam aplecat de spate, așa cum mergea și bunicul, mă uitam de două ori în urmă sau mă opream lîngă poartă și strigam :

— Octavie, dacă treci pe la magazin să nu uiți de niște țigări, eu cînd mă întorc nu mai găsesc deschis.

Uneori, mă opream numai și așteptam. În prag apărea sau trebuia să apară bunica Octavia. Mă întreba :

— Ai uitat ceva, Alexandre ?

— Da, mi-am uitat chibriturile.

— Stai, că ți le aduc eu.

Cît o așteptam pe bunica Octavia să vină cu chibriturile, îmi pregăteam o țigară, pe care o aprindeam apoi și plecam. Ieșeam din țarcul mieilor dar nu mă îndepărtam. Acolo, lîngă gardul de nuiele era cîmpul și toate holdele : porumbul, floarea soarelui, grîul, sfecla, cartofii. Dădeam cu sapa de cîteva ori, apoi mă uitam la soare și deși nu-l văzusem niciodată pe bunicul prînzind pe cîmp — nu-l vedeam decît întorcîndu-se seara — ziceam :

— Gata, s-a făcut seară !

Îmi puneam sapa pe umăr și mă întorceam acasă.

Într-o zi de lucru de-a bunicului puteau să intre toate zilele mele dintr-o vară, pentru că nu-mi plăceau zilele lungi și, cum ajungeam acasă, făceam să înceapă altă zi în care mă duceam la moară sau la pădure să aduc lemne. Dacă mă duceam la moară, pregăteam întîi sacii cu grăunțe, pregăteam căruța, îi ungeam roțile, îi schimbam coșul, adică puneam coșul cel nou vopsit în verde, cu chenar alb și cu flori multe, puneam și scaunul înalt cu arcuri, așterneam un strat de fîn, dar aduceam din fundul grădinii și un braț, două de iarbă proaspătă.

Bunica Octavia nu pleca niciodată de acasă, iar treburile pe care le făcea ea se deosebeau prea puțin de la o zi la alta; erau aproape aceleași. În fiecare dimineață făcea curat în casă, dădea de mîncare la păsări, apoi spăla vase, se ducea la rîu să limpezească rufele sau să albească pînza de in, strîngea zarzavat pentru masa de prînz sau pentru cină. Înainte de cină ieșeam totdeauna în uliță să aștept cireada. Vacile se întorceau de la cîmp lenește, aducînd cu ele un miros ciudat de iarbă și de lapte. Vaca bunicilor, avînd vițel mic, era mai grăbită decît celălalte. Venea aproape alergînd. N-o mîna nimeni din urmă, singură alerga. Eu intram în curte și strigam :

— Bunică, a venit vaca !

Bunica Octavia apărea în ușa bucătăriei cu găleata albastră în mînă. Spunea :

— Deschide poarta și las-o să intre.

Cum deschideam poarta, vaca mugea și se năpustea spre ușa grajdului. Bunica Octavia o aștepta, îi spăla ugerul, scotea vițelul din grajd, îl lăsa puțin să sugă, apoi mi-l dădea în grijă, avertizîndu-mă :

— Ține-l bine, să nu-l mai scapi!

Eu îl prindeam de funie, îl țineam strîns, dar vițelul era nerăbdător, se smucea și-atunci, ca să nu-l scap, îl închideam în țarcul mieilor, iar eu mă cățăram pe gard și așteptam ca bunica Octavia să isprăvească mulsul.

Ascultîndu-l pe Horațiu, m-am văzut cățărat pe acel gard, dar, în țarcul de obicei gol, se învîrteau neliniștiți și nerăbdători Ioniță, Ana-Maria, Corsicanul, Horațiu Bîrsan și toți ceilalți, toți lunganii care mă întîmpinaseră în dimineața sosirii îmbrăcați ca pentru carnaval. Purtau și acum costumele acelea fistichii, însă partea caraghioasă pornea nu de la costume ci de la măști. Fiecare dintre ei avea atîrnat de gît, drept mască, un cap de miel. Biete bucăți de carton desenate ca în abecedare, prea simplu, prea naiv și care nu se potriv au nici cu mirosul de iarbă ce umplea ulița în fiecare seară, nici cu soarele rostogolit ca o roată de foc printre copaci. Nici măcar cu strigătele disperate ale lui Horațiu nu se potriveau. Aceste strigăte creșteau în intensitate, începeau să mă enerveze. Mi-am acoperit iar urechea stîngă, dar ele au continuat să crească în intensitate și-atunci am înțeles că se petrecea iar acel fenomen neobișnuit pe care mi-l explicase de atîtea ori Octav, cu autoritatea lui de profesor de fizică. Era ceva legat de forma specială a urechii interne, care reținea sunetele, le conserva, așa cum două dealuri așezate la o anumită distanță unul de altul reține sau prelungesc sunetele din natură. Comparația dintre urechea mea și cele două dealuri mi se părea cam forțată, deși de fiecare dată a trebuit, cum trebuia și acum, să-i dau dreptate lui Octav. Pentru că în clipa în care mi-am scuturat capul, strigătele disperate ale lui Horațiu au dispărut. Dar odată cu ele a dispărut și gardul de nuiele pe care mă cocoțasem, și țarcul, și soarele căzut în capătul uliței, și mirosul de iarbă și lapte, și lumina aceea unică pe care o răspîndeau copacii incendiați. Stăteam în fața paharului cu sirop de caise, lîngă pahar erau cele două pricomigdale, alvița colorată, iar jos rezemată de piciorul înalt al mesei cutia neagră a viorii. Ioniță, Corsicanul și Horațiu Bîrsan nu se mai zăreau în stație. Se urcaseră precis în primul troleibuz și plecaseră. Ar fi trebuit să părăsesc ascunzătoarea, să merg și eu în sta-

ție, însă nu mai simțeam nici o grabă. Stătusem prea mult în curtea bunicilor și-acum încercam o senzație ciudată de acomodare cu zgomotele din jur. Și nu atît cu zgomotele — fîșîitul cauciucurilor pe banda de asfalt a bulevardului era continuu, nu mă supăra — cît mai ales cu lumina. Soarele abia asfințea. O lumină aurie plutea peste cartierul acela de vile, o lumină blîndă, curată, dar care avea și ceva mimetic, în sensul că împrumuta repede culoarea de la arbori, de la garduri, de la clădiri. Dacă priveam un plop înalt și tremurător cu frunzișul verde lumina era verde, dacă priveam un gard albastru lumina era albastră, dacă priveam o clădire albă lumina era albă, albă, un alb strălucitor, reconfortant.

Din lungul bulevardului se apropie un troleibuz. Mi-am luat vioara și m-am dus în stație, dar nu cu elanul din celelalte după-amiezi, vreau să spun că nu am alergat și nici nu m-am năpustit să urc printre primii, ceva sau cineva din mine se opunea, încerca să mă împiedice să alerg sau să folosesc forța. M-am oprit lîngă scară și am așteptat, mai exact am făcut loc unui bătrîn cu barbișon și ochelari, l-am ajutat chiar să urce, devenisem politicos, excesiv de politicos și de săritor, pentru că după ce a urcat bătrînul cu barbișon și ochelari am așteptat să urce două doamne cam lungi și cam uscate — din regnul domnișoarei Zane — un băiețel în mînă cu un Pinocchio obosit și trist, mama acelui băiețel, doi soldați, un ins în uniformă de ceferist sau de pădurar. Acesta din urmă avea multe bagaje și bineînțeles eu n-am stat cu mîinile în sîn, am sărit să-l ajut, m-am trezit implicat într-o poveste care nu mă privea, omul venise în stație cu tot felul de sacoșe, de boccele și boccelușe, dar nu știuse sau nu fusese destul de prevăzător, le lăsase undeva mult prea departe de locul unde oprise troleibuzul și eu alergam să le iau, să le car, să i le aduc la picioare pe scară sau chiar pe platformă. Îmi lăsasem vioara și caietele de studiu pe trotuar și mă năpusteam spre grămada de bagaje cu îndărătnicie, cu ardoare, cu voluptate dacă se poate spune astfel acelui sentiment ciudat și necunoscut care îmi cuprinsese ființa, îmi dirija mișcările, care mă făcea să acționez fără nici o logică.

Troleibuzul a pornit încet și greoi ca un pachiderm, eu am smuls ultimele bagaje — o damigeană și o sacoșă burdușită cu pîine — am alergat să-l prind, l-am prins, am sărit pe scară, am lăsat damigeana și sacoșa de pîine, apoi am coborît din mers și am rămas în marginea trotuarului. Priveam cum se îndepărta troleibuzul și zîmbeam — dar nu ca atunci cînd întîmpinam discursurile lui Octav, adică nu cu acel zîmbet ironic, de împotrivire — zîmbeam satisfăcut, mulțumit, încîntat de parcă aș fi coborît de pe scenă și sala mă aplauda cu frenezie. Mi-am ridicat caietele de studiu și vioara și m-am dus să mă așez pe o bancă. În stație erau două bănci, eu veneam să iau troleibuzul de atîtea zile, dar nu le văzusem, le descopeream abia acum, așa cum descopeream și castanii din marginea trotuarului, cei trei castani înalți și tineri și atît de ciudați la această oră din ceața luminii. Încă nu era noapte, dar nici ziuă, era acel interval neutru care urmează după ce apune soarele cînd lumina are ceva bizar, se micșorează, se îndepărtează, se ascunde pe după clădiri, intră în arbori.

Cei trei castani aveau coroanele rotunde ca niște globuri și lumina asfințitului fusese absorbită de ele, rămăsese toată în sferele mari, în acele recipiente ciudate pe care le descoperisem abia acum, în această clipă, așa cum descoperisem că eram obosit sau că nu mai aveam nici un chef să alerg. În stație s-a oprit alt troleibuz și lumina din cele trei recipiente, după legi străine mie a trecut în ferestrele lui. Întîi așa am crezut, însă siluetele celor din troleibuz m-au făcut să înțeleg că lumina nu venea din afară, nu fusese smulsă nici celor trei sfere, era o lumină proprie, izbucnea din interiorul troleibuzului. Eu stăteam pe una din cele două bănci, îmi spuneam că ar trebui să mă ridic, însă nu mă ridicam, nu făceam nimic să mă ridic, priveam spre ferestrele troleibuzului așa cum aș fi privit spre ferestrele unui acvariu și mă gîndeam cu detașare, cu indiferență chiar, că dacă Uca mă așteptase înainte cu o seară, o să mă aștepte și în seara asta. Dacă mă așteptase ! Dar cum puteam fi sigur că mă așteptase ? Cum puteam fi sigur că nu apăruse din întîmplare la geam ?

Stăteam pe bancă, dar nu-mi mai simțeam corpul, nu mai simțeam atingerea cu lemnul, nici cu aerul, pluteam parcă, eram ușor ca un fulg sau ca un balon din care s-a aruncat lestul, însă nu mă înălțam, rămîneam în apropierea băncii sau deasupra ei, mă ținea ancorat în acel loc gîndul că trebuie să ajung acasă cît mai tîrziu. Dacă vroiam să mă conving că Uca nu apăruse la geam din întîmplare trebuia să amîn clipa întoarcerii, să las să treacă cinci-șase troleibuze ori pur și simplu să mă întorc pe jos. Acest gînd se preciza acum cînd mă holbam spre ferestrele mari ca de acvariu, dar, sînt sigur, el exista în mine de mult, încă de cînd îl zărisem în stație pe Ioniță sau și mai de mult, poate chiar de cînd eram la lecție și profesoara mă fixa cu ochii ei reci, întrebînd uimită :

— Ce-i cu dumneata, Tin ? De ce nu ești atent ?!

Troleibuzul s-a îndepărtat și eu am rămas pe bancă. Îmi plăcea senzația de plutire, starea aceea confuză, de contopire cu aerul, cu lumina, cu zgomotele, aș fi rămas acolo pînă tîrziu, mă pregăteam să țin un răboj, pentru fiecare troleibuz care trecea, vroiam să pun de-o parte o pietricică — în preajma băncii era împrăștiat pietriș mărunt de rîu și eu culesesem doi pumni — dar primul troleibuz care a intrat în stație m-a făcut să sar de pe bancă. Întîi am sărit și-abia după o clipă mi s-a lămurit și motivul care mă făcuse să sar. Troleibuzul nu avea nici o lumină, toate ferestrele îi erau întunecate, m-am uitat spre cei trei castani dar și ei acum aveau globurile negre. Acest lucru m-a făcut nu să înțeleg, ci mai degrabă să simt — așa cum simți cînd abia ai adormit după o noapte de nesomn și dintr-un motiv oarecare deschizi ochii — că era tîrziu. Eu nu adormisem, dar sentimentul părea asemănător. Era un sentiment ciudat, un fel de cifru, care la o anumită lumină declanșează sisteme intime de alarmă, te pune în alertă, te face să crezi că în loc de inimă ai o pompă hidraulică sau un motor în doi timpi care începe să duduie, să-ți arunce tot sîngele în urechi.

Mi-am luat vioara, caietele de studiu și m-am năpustit spre scara troleibuzului. Locul de pe banca din față — unde puteam să stau cu spatele spre șofer — nu era ocupat. M-am așezat și-am încercat să respir rar și adînc,

să reglez, dacă se poate spune așa, motorul în doi timpi care continua să duduie și să-mi arunce sîngele în urechi. Bineînțeles, după cîteva clipe duduitul acela supărător a slăbit, s-a îndepărtat. A rămas teama că întîrziasem iar. Însă nu era numai teamă. Era și bucurie. Gîndul că Uca stătea la fereastră, că mă aștepta, că înadins o lăsam să aștepte, mă bucura, mă amețea, schimba înfățișarea lucrurilor din preajmă. Stăteam pe bancă în troleibuz, dar aveam senzația că eram la școală pe banca rezervată premianților sau acasă de ziua mea, cînd în jur erau lumini și panglici multicolore, și zîmbete, și emoție, iar eu stăteam pe scaunul din capul mesei — scaunul lui Octav — cu dorința nemărturisită, orgolioasă de a stinge toate lumînările de la prima suflare.

8

Stăteam într-un fotoliu. Nu știam ori nu-mi mai aminteam nici cînd mă ridicasem din pat, nici cînd îmi pusesem halatul. Era încă întuneric și seara, înainte de a merge la culcare îmi luasem toate măsurile pentru un somn bun. Intrasem în baie unde am stat aproape o jumătate de ceas sub dușul fierbinte, am înghițit tranchilizanțele, somniferele și o aspirină pentru junghiul ascuțit și persistent cu care mă chivernisisem după ultima plimbare, mi-am pus pijamaua, apoi m-am întins aproape cu voluptate în pat. Și totuși am avut o noapte proastă, cu somnul traversat mereu de vise. Întîi m-am visat într-un oraș necunoscut. Rătăceam prin zăpadă. O zăpadă înaltă, pînă la genunchi, pufoasă și rece. Îi simțeam răceala și umezeala, mi se udaseră pantofii, pentru că umblam în pantofi și-ntr-un costum de vară, îmi era și frig și-am intrat cu Ștefania într-o sală, nu de restaurant ci mai degrabă de cantină. Nu era nimeni în acea sală. Pe o masă se lăfăia un tort, un coșcogea tortul rotund și înalt. Am luat un cuțit și-am tăiat două porții uriașe, una pentru Ștefania, cealaltă pentru mine. Era un tort cu cremă de vanilie, cu frișcă și fructe, vișine și căpșuni care se păstrau aproape întregi. Dar fructele își păstrau nu numai forma ci și aroma. Era un tort formidabil și Fani spunea încîntată :

— L-am făcut după o rețetă pe care mi-a dat-o nevasta lui Bolduș.

O aprobam dînd din cap și înfulecam din uriașa porție de tort, nu savurînd-o, nu luînd din ea cu linguriță

ci tăind bucăți mari pe care le apucam apoi cu mîna. Dar în timp ce înfulecam din acel tort, așa fără nici-un motiv m-am trezit speriat. N-aveam nimic, nu mă durea capul iar junghiul mă lăsase. Eram însă lac de sudoare. Cred că aș fi trecut peste acest inconvenient, fiindcă mi-am schimbat repede pijamaua. Ceea ce mă agasa însă, era faptul că mai păstram în cerul gurii aroma tortului din vis, gustul cremei de vanilie și al fructelor din frișcă, un gust aproape real, de parcă mîncasem cu adevărat din acel tort. Am căutat, fără să aprind lumina fierbătorul electric, ibricul și mi-am făcut o cafea. Am băut-o fierbinte, sub asediul sforăiților al avocatului Criveanu, noul tovarăș de cameră, care respira anevoios, cu mari pauze și cu pocnituri ce făceau să zăngăne geamurile. Ascultîndu-l, aveam senzația că se scufundă ca o balenă, apărînd la suprafață după aproape un minut și respingînd aerul cu un bubuit puternic, urmat de bolboroseli în legătură cu procesele lui.

Lăsînd ceașca de cafea pe noptieră, m-am întins în pat să-mi reiau somnul. Am adormit, relativ repede. Dar am avut iar un vis lung, un coșmar mai degrabă. Eram tot într-un oraș. Apăruseră curtea și casa bunicilor Ștefaniei, dar altfel așezate. Și curtea și casa. Odaia în care stăteam era mare, era uriașă și poate de aceea patul părea mic. În el dormea Ștefania. Eu mă ridicasem din pat, îmi era sete și m-am dus spre bucătărie să beau apă. Dar bîjbîind prin întuneric, am găsit ușa de la intrare deschisă. În preajma casei se auzeau pași, dădeau tîrcoale răufăcători, unii se strecuraseră și-n casă și mă pîndeau din întuneric. M-am retras în cameră, am aprins lumina, Ștefania s-a trezit și somnoroasă a întrebat ce se întîmplă. Eu i-am spus că ne dau tîrcoale hoții, că ușa mare de la intrare a rămas deschisă, dar ea m-a liniștit ori a încercat să mă liniștească, s-a dus la ușă cu un curaj teribil, a încercat zăvorul și s-a întors mirată :

— E închis ! Eu cu mîna mea am închis. Unde vezi hoți ?! Ți s-o fi părut.

Însă cuvintele ei nu m-au convins. M-am apropiat de una dintre ferestre și am chemat-o :

— Vino să vezi ! Zici că nu sînt hoți. Dar prin curte cine umblă ?

Ștefania se urcase în pat. Mi-a spus ușor iritată :

— Hai, culcă-te, că nu-i nimeni. Ți se pare.

Eu am ieșit repede în curte — nu știu de unde am găsit atîta curaj — și-acolo am dat peste nea Ionete ori peste Gheorghian, un coleg de liceu și de clasă. Mi-a spus că mă căuta de mult, că nu știa ce-i cu mine. Era îmbrăcat în haine militare, cu grad mare, de maior ori de colonel și vroia să afle de la mine vești despre ceilalți colegi. I-am spus că nu știam mare lucru, că pe unii nu-i văzusem de mult, de la absolvire, dar auzisem că toți se realizaseră. Că Andreescu ajunsese chiar general. Am pornit cu Gheorghian pe o stradă care cobora, sau cu nea Ionete am pornit. Erau, de fapt, cînd unul, cînd celălalt sau amîndoi deodată, e foarte greu de explicat senzația pe care o încercam dar în vis totul mi se părea firesc. Mergeam pe stradă și deodată Gheorghian — sau nea Ionete — a pornit-o întîi printr-o curte, apoi printr-o livadă părăsită. Nu mai aveam nici un dubiu. Cel ce se îndepărta, după mers și după haine, era nea Ionete. Alerga printre pomi și după cîteva clipe nu l-am mai văzut. Am mai făcut vreo cîțiva pași și mi-am simțit cotul prins ca într-o menghină. Am întors capul. Era Marta, secretara lui Boldun, cu chipul ei smead și pergamentos, aproape mumificat și cu ochii bulbucați, bazedovieni. O întreb :

— Ce-i, Marta ? Ce vrei ?

— Nimic, zice ea. Te-am văzut și vroiam să mergem împreună.

— De ce împreună ? Eu am chef să merg singur. Și de ce mă strîngi așa de brat ?

Marta zîmbea. M-am uitat mai atent la ea. În cealaltă mînă ținea un cuțit cu mîner de os. Nu era mare, dar îl ținea într-un fel ciudat, vroia să mi-l înfigă între umeri. Eu i-am ghicit intenția, mai mult, am simțit parcă durere în locul unde urma să înfigă cuțitul și cu o smucitură mi-am eliberat cotul din strînsoarea ei. Am întrebat-o :

— Ce vrei să faci cu cuțitul ?

— A, nimic ! L-am găsit pe stradă.

Și ca să mă convingă, l-a aruncat. A mai zis ceva încercînd să se disculpe, dar din urmă ne-a ajuns Ștefania

și Marta s-a retras în grabă cu un aer buimac de vinovăție, a dispărut așa cum dispare un cîine pe care-l lovești cu piciorul.

Am pornit-o cu Ștefania spre casă. Cînd am ajuns, casa nu mai era aceea a bunicilor Ștefaniei, nici a părinților mei, deși prin curte i-am zărit pe tata și pe mama. Era o casă cu trei acoperișuri, unul peste altul, se asemăna cu o pagodă. Totuși nu era pagodă, nu avea acea etajare specifică stilului chinezesc în construirea pagodelor. Doar acoperișul amintea silueta unei pagode. Era din stuf ori din paie, trei acoperișuri unul peste altul, avînd vîrful pătrat sau dreptunghiular, iar sus unduia în vînt o iarbă înaltă și frumoasă.

Acum stăteam în fotoliu, iritat, bulversat că nu-mi aminteam cînd părăsisem patul. Între ultima imagine din vis, aceea cu iarba de pe acoperișul de stuf, iarba înaltă plecată într-o parte și în alta de vînt și între clipa cînd mă trezisem în fotoliu, exista un spațiu alb care ridica întrebări grave : sărisem din pat speriat, așa cum mi se întîmpla și acasă ? Coborîsem și mă așezasem în fotoliu, dar uitasem ? Și într-un caz și în celălalt ameliorarea sănătății mele, care-l bucura atît pe doctorul Cardaș, era doar o iluzie. Căutînd lanterna cu care avocatul Criveanu se uita la ceas în fiecare dimineață, aproape i-am imitat gestul. Pînă la șase, cînd avea să vină sora de serviciu să aprindă lumina și să ne anunțe ora deșteptării, mai erau patruzeci de minute. Și somnul îmi dispăruse cu totul. Ca să rămîn în fotoliu sau chiar lungit pe pat ar fi trebuit să ascult sforăiturile îngrozitoare ale celor doi colegi de cameră : monotone ca niște foale ale inginerului Negoescu, sacadate, neliniștite, bubuitoare ale avocatului Criveanu. Dar puteam ? Ajutat de lanternă, m-am îmbrăcat, am încălțat bocancii cu talpă groasă, și cu căciula în mînă, cu paltonul pe braț, am ieșit pe culuarul lung și tăcut, luminat însă din loc în loc de becuri cu abajururi din țurțuri de cristal. Nu eram sigur că se putea ieși din sanatoriu la o oră atît de matinală, dar altă soluție nu aveam. Scara din lemn, bătrînă și solemnă, m-a întîmpinat cu un scîrțîit prelung. Ușa mare de la ieșire era încuiată, dar cheia se afla în broască. Am răsucit-o și-n clipa următoare eram martorul unei priveliști

unice. În jurul felinarelor care vegheau neclintite treptele de piatră se roteau, în hore line, tăcute, aidoma unor fluturi, fulgi mari, albi. Ningea din abundență și cred că ninsese așa toată noaptea. Zăpada acoperise cu un strat gros treptele și aleea din fața pavilionului. Mi-am strîns fularul în jurul gîtului, mi-am îndesat căciula peste urechi și cu băgare de seamă, căutînd fiecare treaptă mi-am început plimbarea insolită. Încă nu venise nimeni la Sanatoriu și nici nu plecase, așa că trebuia să-mi tai singur pîrtie prin zăpada înaltă de jumătate de metru — am zîmbit — ca în visul din prima parte a nopții. Numai că atunci zăpada era rece, iar eu purtam pantofi și un costum subțire de vară. Dar amintirea visului m-a făcut să intru iar în alertă. Ceea ce nu înțelegeam și probabil nu înțelegea nici doctorul Cardaș, dar se prefăcea că înțelege, aprobîndu-mă mereu cu un zîmbet calin, era acest paradox : lipsa totală a memoriei cînd era vorba de lucruri și întîmplări petrecute în prezent și în realitatea cea mai apropiată — nu-mi aminteam, de pildă, ce am mîncat la prînz, sau dacă am mîncat — și o revenire spectaculoasă, o reînvigorare, aș zice, a memoriei cînd era vorba de întîmplări petrecute în vis, oricît de apropiat ar fi fost acel vis, sau în întîmplări petrecute cîndva de mult, în trecut. De cîte ori încercam să-i explic doctorului Cardaș apariția acelor plimbări paralele pe care le făceam zilnic, el zîmbea dînd din cap aprobator și rostea mereu :

— E firesc !

Sau :

— E bine, e bine, dragul meu prieten !

Dar nu-mi explica nici de ce era firesc, nici de ce era bine. Acum abia ajuns pe aleea cu zăpadă pînă la genunchi, la un pas, ca în visul de astă noapte, a apărut și mi s-a alăturat tăcută, Marta. Am vrut s-o întreb :

— Ce-i, Marta ? Vrei să-mi spui ceva ?

Dar la trei pași mai încolo, după trunchiul unui brad l-am zărit pe nea Ionete. N-am mai întrebat nimic și mi-a părut rău. Fiindcă numai după cîteva clipe au dispărut și Marta și nea Ionete. M-am oprit, m-am uitat cu atenție în jur, însă m-am uitat degeaba. Marta și nea Ionete dispăruseră, în zăpadă nu se vedea nici o urmă, deși Marta păsise lîngă mine la o distanță de un pas. Amîn-

doi lăsaseră parcă un gol. Însă nu era o senzație obișnuită de gol. Nu era senzația de gol pe care o lasă plecarea unei ființe oricît de apropiată. Era mai degrabă senzația care rămîne în urma tăierii unui arbore. Locul se luminează parcă dintr-o dată, dar fără arborele doborît e trist și senzația de gol e și mai acută. Însă nu în afară, nu pe locul lăsat de arborele doborît, ci înăuntru, în tine. După alți zece pași înțelegi. Arborele doborît erai chiar tu. Boldun se pricepea să doboare arbori. Nu-și uitase nici-o clipă meseria și nici semnele heraldice ale stirpei lui de oameni ai muntelui și pădurii : pălăria cu pană de cocoș sălbatec, țapina, securea și ferăstrăul. Se pricepuse să lovească și în tine. Și lovise cînd te așteptai mai puțin. Golul din acele zile, din toate zilele care au urmat pînă la întîlnirea cu profesorul Paraschiv, îl simțeai după atîția ani, cu aceeași intensitate. Fiindcă în toate încercările de a-l părăsi pe Boldun dăduseși greș, eșuaseși. Întîi te-a lăsat cu mîna întinsă inginerul Bratosin. George Radu Bratosin, directorul întreprinderii care se ocupa cu buna gospodărire a orașului. Știai că nu aveau consilier juridic și ai alergat la el ca la un prieten. Cîndva, cînd lucra în combinat ca simplu inginer, aproape te agasa cu prietenia lui. Dar de fapt nu prietenia lui te agasa. Te agasau lăudăroșenia și destăinuirile lubrice pe care ți le făcea cum punea ochii pe tine. Da, da, destăinuirile lui lubrice te agasau. Fiindcă, se știa, pe George Radu Bratosin, toate femeile îl asaltau pentru ce avea el mai bărbătesc și viril. Chiar și cele care îl părăseau.

— Nu suportau povestea asta, domnule, cu care m-a înzestrat natura și care măsoară peste treizeci și... Nu cînd trebuie să... Nu ! Atunci e altceva. Atunci, oho !

Te-ai dus în dimineața aceea la el, la întreprindere. George Radu Bratosin abia coborîse din mașină și, deși erai numai la trei pași, nu te-a văzut. Asculta ce-i spunea un funcționar mai tînăr. Dar chiar ascultîndu-l pe acel tînăr putea să se uite și spre tine și să întrebe cum avea obiceiul :

— Ce faci, dragă Șerbane ? Știi, am pentru tine una bună !

Dar n-a întrebat nimic. N-a scos un cuvînt de parcă nu te mai văzuse vreodată pînă atunci. L-ai salutat tu,

ridicînd o mînă, degajat, așa ca între prieteni vechi. A dat și el din mînă cam rece și nedecis. Oricum, degajarea ta nu i-a plăcut, pentru că, deși rămăsese singur — funcționarul îl părăsise — n-a venit spre tine. S-a îndreptat sprinten spre treptele largi de marmură. L-ai strigat :

— Dragă Bratosine !

S-a oprit, dar fără entuziasm, chiar un pic alarmat. Nu știa ce vrei să-i ceri. În clipa aceea ți-ai dat seama că nici n-ai putea să-i ceri ceva. Te-ai apropiat totuși de el, spunînd :

— Am auzit că ești stăpînul acestor meleaguri.

George Radu Bratosin s-a cabrat și a spus nu cu plăcere, ci cu o rigiditate aproape agresivă.

— Sînt directorul întreprinderii.

Cred că ai zîmbit :

— Păi, e cam același lucru. Te felicit !

— Mulțumesc !

Nu v-ați strîns mîinile, cum ar fi fost firesc. O clipă a zîmbit și el cu satisfacție. Aproape aceeași satisfacție cu care altădată spunea tare să-l audă cît mai mulți : „povestea asta, domnule, cu care m-a înzestrat natura, ha-ha !“ N-a văzut că i-ai întins mîna. A vrut să repete cuvîntul mulțumesc, dar o grabă năpraznică l-a împins pe scară în sus și n-ai mai auzit decît ultima silabă strivită parcă între măsele. Ajuns pe a doua sau a treia treaptă a scării, proaspătul și grăbitul director al Întreprinderii pentru buna gospodărire a orașului, atît de schimbat, de ocupat, avînd probabil de rezolvat probleme complicate, oho, n-a mai întors capul, uitase de tine cu desăvîrșire.

Ai rămas lîngă treptele scării largi de marmură cu senzația pe care o încerci cînd te trezești după o anestezie. Începi să percepi lumea din jur, să-ți simți corpul, locul dureros, dar nu cu toate simțurile, ci numai cu o parte din ele, o parte infimă, elementară dar necesară, legată de văz, de auz, de miros. Mirosul o ia înaintea auzului și chiar a văzului. Mirosul pe care îl lăsase George Radu Bratosin nu era de spital, ci de colonie, de cea mai fină colonie franțuzească, dar și de sudoare. Însă sudoarea lui era îmbibată cu vapori de amoniac. Povestea cu care-l înzestrase natura, domnule, și care măsura

peste treizeci și... era, din păcate, în legătură cu rinichii. Și cu ei, natura nu-l înzestrase tot atît de bine, nu funcționau normal și de-aceea sudoarea îi mirosea a urină, oricîtă colonie franțuzească ar fi întrebuințat.

Mirosul neplăcut și dulceag de colonie franțuzească și de urină strîns ca un pumn și apăsîndu-mă undeva în coșul pieptului m-a ajutat să mă țin drept și chiar să îndepărtez senzația de ameteală care venise, nu brusc, ci încet, ușoară, diafană ca o mîngîiere. M-am dus spre mașină, m-am urcat la volan și după ce am respirat de cîteva ori adînc, am pornit motorul. Nu am luat-o spre combinat, ci în sens opus, spre oraș. Dar m-am întors acasă sau m-am oprit la procuratură ? Uite, de astă dată memoria îmi joacă festa ! Deși e vorba de o întîmplare din trecut, nu-mi mai amintesc dacă m-am dus la procuratură atunci, după discuția cu inginerul Bratosin sau într-una din zilele următoare. La procuratură aveam doi prieteni, amîndoi foști colegi de facultate. Dorcescu, adjunctul procurorului-șef, era mai mic decît mine cu un an, iar Horga, procurorul-șef, cu doi ani. Dar mă știau, fusesem lider nu numai pe an, ci și pe facultate, în plus cu Horga, procurorul-șef, mă întîlnisem și la examenele de la facultatea de filozofie, pe care o făcuserăm amîndoi, la fără frecvență. Secretara mi-a spus :

— Tovarășul procuror-șef Horga abia s-a întors de pe teren. E în biroul tovarășului Dorcescu. Dar vă rog să așteptați, sînt foarte ocupați.

Eu am intrat totuși. Cei doi nu mi-au simțit prezența. Mi s-a părut că stăteau la o șuetă și că mai aveau nevoie de un partener. Am întrebat :

— Deranjez cumva ?

Ochii albaștri, metalici, ai lui Dorcescu s-au mișcat întrebători spre Horga. Acesta era scund, firav, cu o căpățînă în formă de ceapă și cu o chelie imensă pe care încerca să și-o acopere cu părul încărunțit, pieptănat cu dichis, tapat parcă. S-a uitat la mine ca la o jucărie, zîmbitor, mirat :

— De ce să ne deranjezi ? Intră !

Dorcescu a sărit să-mi dea un scaun, deși el stătea în picioare. Am observat și altădată, nu stătea jos în prezența lui Horga. Acesta continua să mă privească și să

zîmbească. Avea un zîmbet al lui, un rictus mai degrabă, după care ascundea totul : furia, antipatiile, dușmăniile, supărările. Nu l-am văzut niciodată supărat. Nici acum nu era. Zîmbea mereu și vorbea de niște treburi pe care le făcuse pe teren. Am vrut să mă ridic, dar Dorcescu m-a prins de umăr și m-a împins înapoi în scaun, un scaun acoperit cu o piele groasă, veche.

— Stai, că-mi termin raportul imediat și putem să vorbim ! a spus vesel, afabil chiar.

Și a încercat să-mi atingă ceafa cu mîna.

— De ce să vă deranjez ? Nu știam că e vorba de un raport.

— Hai, stai, că terminăm repede ! a spus aproape poruncitor Horga și totuși cu aerul că-mi făcea un hatîr.

Am rămas pe scaun. Horga stătea la biroul lui Dorcescu, iar acesta pendula tăcut, gînditor între ușă și geam. Credeam că raportul o să dureze nu știu cît dar Dorcescu îl și terminase, pentru că în prezența mea nu a mai spus nimic. A întrebat doar :

— E bine așa ? Să-i dau un telefon ?

— Da, e bine ! a spus Horga, care mi s-a părut obosit, plictisit, descurajat și un pic mai slab sau mai firav.

Dorcescu a ieșit să-i spună ceva secretarei, dar s-a întors repede și foarte prietenos m-a prins de ceafă, întrebînd :

— Ce faci ? Cu ce te mai lauzi ?

Am spus evaziv :

— Cu ce știi.

Horga a zîmbit iar, privindu-mă ca pe o jucărie. Era mulțumit de el și totuși nemulțumit de ceva. Ceva ce nu vroia să aflu eu, ceva ce-l preocupase poate pînă la venirea mea.

Dorcescu m-a prins iar de ceafă și a spus :

— Ce-i cu șeful vostru cel mare ?

— Dar ce s-a întîmplat ?

— Cum, chiar nu știi ? a întrebat Horga. Boldun vrea să vă părăsească. Gata, vă lasă ! Merge directorul general la trust.

Dorcescu a rîs gros, cu satisfacție :

— Ei, ar fi vrut el să meargă, dar nu i-au ieșit pasienței. Se mai întîmplă și așa...

S-a apropiat și vrînd să mă prindă de ceafă, a întrebat iar :

— Ce mai faci ?

Am înțeles că aici drumul îmi era barat, că n-o să rezolv niciodată ce aveam eu de rezolvat. M-am uitat la ceas, am văzut că era timpul să plec și m-am ridicat...

Ajunsesem aproape de căsuța portarului. De obicei aici mă întîmpina bucuros un cățelandru. I-am văzut și-acum umbra cam la o azvîrlitură de băț și l-am strigat, dar animalul m-a privit lung, încremenit într-un fel de mutenie, de parcă nu mi-ar fi recunoscut glasul. Am vrut să mă duc spre el, dar ușa de la căsuța portarului s-a deschis și o voce aproape speriată, m-a oprit :

— Șezi blînd, dragă domnule, că dihania nu-i cîine, e lup !

Am privit spre omul abia ghicit sub o șubă cu guler înalt de blană și am întrebat mirat și neîncrezător :

— Chiar crezi că-i lup ?!

— Cum vă văd și mă vedeți. Despre asta să n-aveți nici cea mai mică îndoială. Vine încoace aproape noapte de noapte. Dă tîrcoale pe la lăzile cu gunoaie. Femeile de la bucătărie îl știu și-i lasă o parte din resturile care rămîn de la cină. E un lup într-un fel domesticit, dar parcă tot nu-i bine să vă apropiați de el. Că lupul, tot lup rămîne.

Am privit în partea în care zărisem dihania, dar pe întinderea albă a zăpezii nu se mai vedea nici-o umbră. Numai fulgii cădeau mai mari și parcă mai deși. Nu mai știu ce i-am răspuns omului care abia se ghicea sub șuba lui cu guler înalt. Știu altceva. Că am avut iarăși unul dintre acele momente care mă distanțau de realitate, puneau între mine și lumea înconjurătoare o perdea neagră. Poate că senzația de-acum era legată și de ninsoarea abundentă. La întoarcere, pe zăpada dintre cele două felinare care vegheau intrarea în clădirea Sanatoriului, nu se vedeà nici-o urmă. M-am oprit săgetat de-o întrebare : „Cînd ieșisem din clădire ?“ Nu-mi aminteam nici cînd ieșisem, nici ce căutam prin zăpada pînă la genunchi. O sudoare rece îmi cuprinsese întregul corp ca într-un giulgiu sau ca într-o armură din zale. Speriat, m-am întors pe urmele care se vedeau în zăpadă ca spre

o punte salvatoare. După cîțiva pași, am auzit parcă glasul mulțumit, încîntat de el, al doctorului Cardaș: „Cînd ai un moment de decompensare, nu te lăsa copleșit de panică. Încearcă să-ți păstrezi firea sau agață-te de ceva, orice, care te poate pune în contact cu realitatea."

Acum acel ceva erau urmele firave pe care căderea fulgilor putea dintr-o clipă în alta să le facă să dispară. Am pornit ținîndu-mă de ele, ca de un fir al Ariadnei și, după douăzeci sau treizeci de pași, am simțit cum armura de zale care îmi cuprinsese corpul cu răceala ei începea să slăbească iar eu aveam în fața ochilor ziua aceea norocoasă care m-a pus din nou în legătură cu profesorul Paraschiv. Nu direct. Ci printr-un ocol destul de mare. Într-o dimineață, urcînd la bufet — care se afla la capătul culuarului de la etajul trei — în lift am întîlnit-o pe inginera Darvari de la producție. Știam că soțul ei era în relații bune cu fostul prim-secretar al județului, acum ceva mare, director general sau secretar de stat în Ministerul Învățămîntului. Ca un naiv incurabil, am întrebat-o pe inginera Darvari în ce relații se mai afla soțul ei cu tovarășul Mărăscu.

— I-a fost șef și probabil bune.

Inginera Darvari n-a fost mirată de întrebare, nici surprinsă, nici nepregătită. A spus cu cel mai firesc glas:

— Nu mai păstrăm nici un fel de legătură. Tovarășul Mărăscu i-a fost șef soțului meu cîțiva ani. Dar relațiile au fost de la șef la subaltern.

— Vroiam să merg la el să-i cer un post în învățămînt. Aici, se pare, nu mai am ce să fac...

Uitînd ce-mi spusese, că nu mai păstrau relații cu Mărăscu, inginera Darvari a zîmbit sceptică:

— Știți, tovarășul Mărăscu s-a schimbat...

— Deci, e mai bine să nu încerc să-l abordez?

Inginera Darvari nu mi-a răspuns direct. Adică nu mi-a spus să nu încerc. S-a căutat în poșetă, a scos un carnețel din care a scris numărul de telefon al tovarășului Mărăscu și mi l-a dat, spunînd:

— Vreau să nu faceți un drum la București degeaba.

I-am mulțumit, am spus că o să țin seama de sugestia pe care mi-o făcuse, dar în sinea mea eram foarte necă-

jit. Pentru că dacă ea și soțul ei mi-ar fi fost prieteni cu adevărat, atunci ar fi dat ei telefon lui Mărăscu. Așa, însă, prietenia lor, în care crezusem atîția ani, era pură convenție.

Bineînțeles, nu am folosit numărul de telefon, ci m-am urcat în tren și am plecat la București. Speram ca Mărăscu să-și aducă aminte de mine, să mă recunoască. Așa, aveam senzația că șansele de reușită erau mai mari și mai sigure. Dar se pare că tot inginera Darvari avusese dreptate. La Ministerul Educației și Învățămîntului am întîmpinat greutăți încă de la intrare. Portarul trebuia să știe, înainte de a-mi face bon, la cine venisem, cu ce scop, dacă am fost chemat sau nu. Inspirat, am spus :

— Am fost chemat !

Și am scos repede legitimația de consilier juridic. A luat-o, a răsucit-o lung pe-o parte și pe alta și nu știu ce l-o fi impresionat, poate cartonul albastru, care imită pielea, poate funcția neobișnuită, pe aici, de consilier juridic, poate poza mea din tinerețe, ceva l-a impresionat, fiindcă în timp ce începuse să-mi scrie bonul de intrare a mormăit :

— Ar fi trebuit să aveți chemare de sus, dar pentru că...

Mi-a întins bonul fără să pot ști ce l-a determinat să-mi dea voie să intru. La etajul întîi, ușa înaltă, capitonată în piele de la cabinetul tovarășului ministru Mărăscu — așa cum am înțeles că i se zicea aici — era păzită de două secretare. Amîndouă m-au privit de parcă eram extraterestru. Nu înțelegeau cum ajunsesem pînă la ele, fără chemare de la tovarășul ministru. Cînd le-am spus că doream o audiență și-au revenit, și cea mai tînără dintre ele mi-a spus ca o telefonistă grăbită nazalizînd îngrozitor :

— Pentru audiențe nu aici, tovarășe.

— Dar unde ?

M-a informat distantă, glacială, evazivă :

— În clădirea cealaltă ! Vă înscrieți și reveniți după o lună.

— După o lună ?! aproape am repetat buimac și am luat bonul pe care mi l-a fluturat prin fața ochilor o

mînă albă cu degete lungi, cu unghii parcă și mai lungi, de culoarea murelor coapte.

Am vrut să mă întorc să plec, dar ușa capitonată în piele s-a deschis și în cadrul ei l-am văzut nu pe ministrul adjunct Mărăscu, ci înalt, păstrînd aproape aceleași proporții, dar sprijinindu-se într-un baston pe profesorul Paraschiv. O clipă mai tîrziu, în spatele lui a apărut și Mărăscu. Am murmurat încet, plecînd capul :

— Vă salut, domnule profesor !

Profesorul Paraschiv a schițat un salut, aproape profesional, dar după doi pași s-a oprit și încercînd să alunge o stare de incertitudine, a exclamat bucuros, întinzîndu-mi nu mîna, ci brațele :

— Bane ! Tu ești, măi, copile ? Ce faci pe-aici ?

M-a îmbrățișat cu o efuziune care conținea în ea un fel de disperare, m-a privit cîteva clipe lung, apoi s-a întors spre Mărăscu.

— Radule, te rog să-mi îngădui să mai rămîn cîteva clipe la tine. Vreau să stau puțin de vorbă cu acest tînăr ingrat. A fost cel mai bun student al meu din toate promoțiile pe care le-am avut în cei peste treizeci de ani din cariera mea de profesor. Dar a fugit, m-a lăsat. Din frondă, din pasiune revoluționară ? N-am înțeles niciodată. De aceea nici n-am fost supărat pe el.

S-a întors spre mine și împingîndu-mă spre ușa larg deschisă chiar de ministru, a repetat aproape aceleași cuvinte pe care mi le spusese și cu vreo zece ani în urmă, la o altă întîlnire :

— Să știi, Bane, că n-am fost supărat pe tine.

Nu mai intrasem niciodată într-un cabinet de ministru, dar ciudat, senzația pe care o încercam era de ușoară dezamăgire. Cabinetul de lucru al ministrului-adjunct Mărăscu nu era nici cît jumătate din cabinetul lui Boldun.

Mărăscu mi-a oferit un scaun, apoi m-a întrebat cu o ușoară maliție :

— Ce mai face prietenul meu, Petre Boldun ?

Știam că Boldun nu se prea împăcase cu Mărăscu și numai datorită dibăciei mele de a-l tempera pe Boldun, de a-i sugera soluții salvatoare, nu se produsese, cît stă-

tuse Mărăscu la cîrma județului, nici un seism de proporții.

— Nu prea știu ! am spus, înroșindu-mă și-aproape bîlbîindu-mă. Nu mai sînt consilierul juridic al combinatului.

— Și ce faci ? a întrebat repede profesorul Paraschiv.

— Sînt șeful serviciului documentare și al bibliotecii.

Mărăscu și-a netezit mustața și a spus ricanînd :

— Boldun al dumitale e un naiv, dacă a putut să facă așa ceva.

— Naiv ? s-a mirat profesorul Paraschiv.

— Da ! a rîs Mărăscu. Bietul de el se crede mai deștept decît este sau decît ar putea să-l creadă cei din jur.

Lăsîndu-se în unul dintre fotolii, profesorul Paraschiv a devenit brusc cel știut, cunoscut, neschimbat. Și, parcă ghicindu-mi gîndurile, a întrebat :

— Și vrei să intri în învățămînt ?

Am fost sincer și am mărturisit fără nici-o sfială :

— Da. Însă toate posturile de la liceele din oraș sînt blocate.

— De la licee ai spus ? Dar ce vrei tu să cauți la un liceu, Bane ? Tot nu te-ai lecuit...

Dar nu și-a mai continuat gîndul. S-a ridicat, a făcut cîțiva pași prin cabinetul lui Mărăscu, spunînd aproape cu necaz :

— Liceu ! De ce nu la catedra mea ? Radule, am vreun post liber la catedră ? Dacă n-am, te rog să-mi faci rost de-un post și-n două-trei săptămîni să mi-l aduci pe Șerban Strava.

Mărăscu și-a mîngîiat iar mustața, zîmbind încurcat.

— Dragă prietene, tu îmi ceri imposibilul. Omul acesta nu a venit aici să-l amăgim cu himere. Iar eu nu sînt omul amînărilor sau tergiversărilor. Ce pot să-i ofer concret e un post de conferențiar chiar acolo la el, în capitala județului. Dar nu la Facultatea de Drept, ci la Filozofie. Și mai tîrziu, cînd o să se ivească ocazia, o să-l aduci la catedra ta...

Profesorul Paraschiv s-a oprit și, lovind cu bastonul în podea, de parcă ar fi vrut să sublinieze în felul acesta

importanța momentului sau să pecetluiască un act, a spus :

— E bine și așa. Banu după cîte știu a terminat și Filozofia. În plus, a scris o carte de eseuri.

Și, ridicînd bastonul, a început parcă să scrie cu vîrful lui, silabisind : *Aspecte ale esteticii în critica literară*, de Șerban Strava.

— Gata, m-ai convins ! a spus Mărăscu. Mîine sau poimîine să se prezinte acolo, la el, în capitala județului, la Facultatea de Filozofie. Cu decanul o să vorbesc eu chiar azi...

Peste cinci minute ieșeam în stradă lîngă profesorul Paraschiv, care se sprijinea nu în baston, ci în brațul meu drept. Cînd am ajuns lîngă o limuzină neagră care-l aștepta, s-a uitat la ceas și a spus :

— Aș fi vrut să fac o plimbare prin Cișmigiu. Îți mai aduci aminte de plimbările noastre ? Păcat ! Timpul nu-mi îngăduie. Sînt consilierul ministrului Justiției și la ora unsprezece am cu el o discuție. Mai rămîi în București ?

— Nu cred. Am tren după-amiază...

A scos o carte de vizită și mi-a întins-o cu aceleași cuvinte pe care mi le spusese și în urmă cu zece ani :

— Ai aici numărul telefonului meu. Mai dați și voi cîte un telefon, măi, copii ! a spus profesorul Paraschiv cu nostalgie, dar și cu un fel de disperare. Nu mă uitați...

M-a îmbrățișat repede și s-a lăsat apoi respirînd greu pe bancheta din spate a limuzinei.

Cînd am ajuns acasă, Ștefania mi-a întins o telegramă. Eram anunțat că fusesem numit procuror la judecătoria din municipiul I. Semna profesorul Paraschiv. Spre începutul anului universitar am primit numirea și la catedra de estetică de la Facultatea de filozofie. Tot atunci, toamna, ne-am mutat din R.

9

În fiecare miercuri, Maie cobora la micul dejun în haine de oraș. De fapt, o găseam pe locul ei, lîngă baston avea poșeta și mănușile, ne aștepta răbdătoare, tăcută, calmă. Ochii ei înregistrau din obișnuință și cele mai neînsemnate schimbări, ne cercetau cu severitate pe fiecare, dar atît. Era dimineața cînd Maie se abținea de la orice fel de comentariu, nu făcea nici o observație, n-o mai întreba pe Uca de ce n-a dormit ori de ce nu renunța la lecturi măcar noaptea. Cu un surîs de mulțumire, un surîs sărbătoresc aș putea spune, îi făcea semn Magdei să servească micul dejun, își turna singură ceaiul, în care punea o pastilă de zaharină, mesteca îndelung cu linguriță, dar ceaiul se răcea în ceașcă fără ca Maie să se atingă de el. Ne privea, adică își plimba privirea de la unul la altul cu un plus de mărinimie sau de generozitate — pe care îl observam manifestîndu-se identic și la Octav, dar numai cînd avea invitați — ne ajuta să ne servim, apropiindu-ne untiera, coșul cu cornulețe, farfurioarele cu gem sau cu miere. Nici Față nu era uitat, am chiar senzația că i se acorda regim preferențial. Maie îl ținea pe genunchi și dacă vorbea, vorbea numai cu el scărpinîndu-l pe creștet sau asumîndu-și greaua sarcină de a-i pregăti micul dejun, pentru că Față nu mînca decît lapte cu miez de pîine. Însă laptele nu trebuia să fie prea cald și nici prea rece. Abia după ce Față se umfla ca un vițel scăpat în trifoi — văzusem scena de nenumărate ori la bunici — și închizînd ochii începea să toarcă sau chiar să sforăie, Maie intra în alertă. Uitîndu-se mereu la

acele pendulului, cînd apărea din nou Magda, o întreba scurt, aproape bruscînd-o :

— Magda, ce e azi ?

— Azi ?!

Magda se oprea, surprinsă nu atît de întrebare, cît de tonul neobișnuit, amenințător. Spunea nesigură :

— Azi e miercuri !

Ioniță o seconda în surdină, acoperindu-și gura cu palmele făcute căuș :

— Ba, azi e joi de mai apoi !

Dar Maie nu-l auzea. Îl lăsa pe Față jos, pe covor și întreba mirată :

— Miercuri ?! Și de ce taci ?

Se întorcea spre noi cu reproș, cu cel mai sincer reproș :

— Copii, de ce nu-mi spuneți că e miercuri ? Doar știți că miercurea am oră de consultație la policlinică. Trebuie să-mi iau tensiunea și să văd, să-l rog pe doctorul Café să-mi prescrie altceva pentru somn.

Se ridica, își lua poșeta, bastonul și traversa sufrageria fără grabă. Foarte ciudat mi se părea un lucru : cînd stătea la masă, Maie părea tînără. Ochii ei negri și foarte luminoși, fruntea înaltă, fără nici o cută, obrajii rumeni — rumeni de la natură — nu trădau nici cel mai mic semn de bătrînețe. Însă dacă se ridica, mersul legănat ca de rață sau bastonul în care se sprijinea cu nădejde o îmbătrîneau cu o sută de ani. O urmăream cu un simțămînt de îngrijorare și mă gîndeam că ar trebui să sar să-i duc poșeta sau măcar să-i ofer brațul să se sprijine. Cred că un simțămînt asemănător o încerca și pe Uca, dar ea, cu tot aerul de absență și abulie, era mai spontană și mai decisă decît mine. Aproape de fiecare dată sărea de la masă și alergînd spre colțul în care se afla telefonul, întreba :

— Maie, n-ar fi mai bine să-ți chem mașina ?

Maie se oprea — întîi se oprea, avea o clipă de ezitare — apoi se întorcea cu tot corpul :

— De ce să-mi chemi mașina ?

Uca o privea prin lentilele groase ale ochelarilor cu un aer protector, de parcă Maie ar fi fost un copil. Spunea :

— Așa, pentru că pînă la policlinică e mult de mers.

— Și ce dacă e mult ?! Mersul pe jos face bine. Lasă, o plimbare n-o să-mi strice. Nu chema nici o mașină.

Maie pleca dreaptă și impunătoare, dar, cînd ajungea în curte, începea iar să se legene sau să se sprijine în baston. Uca se uita după ea prin marginea perdelei, ridica receptorul, făcea un număr și spunea sec :

— Panait, peste o jumătate de ceas să mergi la policlinică și s-o aștepți pe Maie. A plecat, da ! Știu eu, dar la întoarcere o să fie bucuroasă să te vadă. Sigur. Însă te rog, ai grijă, să nu-i spui că te-am trimis eu.

Uca lăsa receptorul, se întorcea, își lua cartea și fără să ne vadă — pe mine și pe Ioniță — adică fără să ne adreseze un cuvînt, urca în camera ei. Nici Ioniță n-o vedea. Culegea ultima pereche de crenvurști, pe care o devora cu lăcomie, își turna și un ceai, dar uita să pună zahăr ori pur și simplu nu mai avea răbdare să pună, pentru că împingea ceașca la o parte și întorcîndu-se spre scara de stejar, spunea cu zîmbetul lui corosiv :

— Ai văzut ? Delicata noastră soră și verișoară vrea să ne învețe cum să fim samariteni milostivi. Habar n-are sărăcuța că mila e un sentiment demodat și incomod. Maie n-are nevoie de mila ei.

Ioniță se ridica și începea să se plimbe cu mîinile la spate, indignat. Eu rontăiam un măr și oricît îmi băteam capul nu reușeam să-mi dau seama dacă acea indignare era provocată de naivitatea Ucăi, care încerca să aibă grijă de Maie, sau de abilitatea, de trucurile formidabile pe care le folosea Maie ca să scape de această grijă.

Ioniță făcea o pauză lungă, stătea cu spatele spre mine și aștepta să-i răspund. Însă eu tăceam, pentru că orice aș fi răspuns, el și-ar fi urmărit, cu o tenacitate care mă speria, propriile gînduri. Și aceste gînduri erau totdeauna răutăcioase. Erau atît de răutăcioase și dure, încît, ascultîndu-l, aveam senzația că are în față o tablă, dar nu o tablă obișnuită, adică nu o tablă neagră, ci dimpotrivă, o tablă albă pe care scria sau făcea caricaturi cu o cretă neagră. Iar aceste caricaturi o înfățișau toate pe Maie, care nu mai era, așa cum o știam eu, bună, generoasă, înțelegătoare. Parcă priveam stupefiat un film de desene animate — nu unul din filmele seducătoare din

școala lui Walt Disney, ci din altă școală, opusă cu totul acesteia — în care Maie nu mai păstra nimic din ea. Era un fel de gînganie neagră, care se deplasa pe un drum ferit sau ascuns cît mai bine de ochii vigilenți ai celor din familie. Cum ieșea din curte, se îndrepta spre debitul din colț, intra dar nu cumpăra nimic. Traversa debitul, îngust ca un tunel, ieșea într-o grădină de zarzavat, ocolea straturile de varză roșie și conopidă, ajungea la o poartă și ieșea în altă stradă, paralelă cu aceea pe care stătea unchiul Alexandru. Însă din clipa în care Maie ajungea pe strada aceasta, umbrită de castani înalți și bătrîni, oricît de ironic, de răutăcios sau de sarcastic ar fi fost Ioniță, cuvintele lui nu mai aveau nici o influență asupra mea. Filmul de desene animate, cu imagini grotești se întrerupea. O urmăream pe Maie, însă de data aceasta o vedeam așa cum era în realitate sau cum îmi plăcea mie s-o văd. Coroanele înalte ale castanilor erau aurii, aurii erau și razele soarelui. Maie își descheia pardesiul și înainta prin potopul acela de aur. Frunze mari se desprindeau în răstimpuri fără să fi fost smulse de vînt. Nu se simțea nici cea mai vagă adiere, frunzele se desprindeau singure și Maie întindea mîna doar să le culeagă. Strada nu dădea în altă stradă, se oprea la poarta înaltă a unui parc. Cu brațele încărcate de frunze mari și aurii, Maie intra în acel parc. Eu o urmăream și, ca să scap de glasul agasant al lui Ioniță, îmi astupam urechea stîngă cu palma și încercam să cînt la vioară un rondo de Boccherini. O însoțeam pe Maie cu melodia acelui rondo, ea trecea pe aleile cam întortocheate, parcul era mic, dar avea alei multe și numai cîteva bănci, însă Maie aproape nu le vedea. Trecea pe fiecare din aleile parcului și se oprea să respire puțin, sprijinindu-se cu spatele de trunchiul neted al unui platan. La doi pași de platan era și o bancă, dar ea nu se așeza niciodată pe bancă. Ieșea din parc pe o altă poartă. Lăsa frunzele să-i alunece din brațe, își oprea numai una sau două și intra în vacarmul unei străzi cu magazine multe, cu tramvaie, cu autobuze, cu valuri compacte de pietoni. Se lăsa prinsă și purtată de acele valuri cu încîntare, iar eu ca să pot să-l urmăresc pe Ioniță, trebuia să renunț la vioară. Însă acum oricît de pornit ar fi fost vărul meu, oricît de tare

ar fi strigat — cu indignare sau cu furie — glasul lui, cu care probabil mă obișnuiam, nu mă mai supăra, cum nu mă supărau nici zgomotele de pe acea stradă, lucru care nu se întîmpla niciodată cînd îl ascultam pe Octav. Glasul lui Octav mă făcea să aud sau să-mi imaginez și cele mai neînsemnate zgomote. Dacă Octav intra într-un anticariat, eu auzeam clinchetul clopoțelului fixat deasupra ușii, auzeam rumoarea din anticariat, vuietul străzii care se micșora după ce Octav închidea ușa. Și glasul bunicului Alexandru mă făcea să aud toate zgomotele din curte sau de pe cîmp, pentru că ori de cîte ori venea de la treburi, bunicul se oprea în prag, își scotea căciula sau pălăria și dădea un fel de raport :

— Azi m-a cam necăjit coasa. A trebuit s-o bat de trei ori.

Sau :

— Să știi, Octavie, că ni s-au terminat lemnele. A trebuit să sparg niște cioate.

Și zgomotul fierului bătut cu ciocanul și loviturile înfundate ale toporului îmi ajungeau în auz, de parcă bunicul atunci, în clipa aceea ar fi bătut coasa sau ar fi spart lemne.

Cînd o urmăream pe Maie, condus de glasul lui Ioniță, ca într-un vis, toate zgomotele dispăreau. Dispărea chiar și glasul lui Ioniță. Cu pardesiul descheiat și uitînd să mai folosească bastonul, adică uitînd să se mai sprijine în el — îl purta așa cum și-ar fi purtat umbrela — Maie traversa strada de cîte două și trei ori, se oprea în fața vitrinelor mari în care se răsfățau mătăsuri, stofe, bijuterii, obiecte de uz casnic, nu lăsa să-i scape nici o vitrină, intra și în magazine, se lăsa purtată de valurile de cumpărători, trecea de la un raion la altul, curioasă să vadă totul, să întrebe de mărfuri care nu erau expuse în vitrine sau în rafturi, să se lase ispitită de o pereche de pantofi, de o pălărie frumoasă, de o vază din ceramică, de un serviciu de cafea, spre care îndrepta vîrful bastonului cerînd să le vadă, să le încerce, să le pipăie și să le lase apoi fără cea mai vagă umbră de regret, dimpotrivă îndepărtîndu-se mulțumită de parcă le-ar fi cumpărat sau ar fi dat dispoziție să i le împacheteze, ea trebuind doar să treacă pe la casă cu bonul de plată. Cam

la jumătatea acelei străzi îi ațînea calea o cofetărie cu grilaj alb și cu mese elegante puse pînă spre mijlocul trotuarului. Maie se oprea și se uita cu atenție de parcă ar fi vrut să descopere pe cineva cunoscut. Dacă zărea o masă liberă, se grăbea s-o ocupe, să se instaleze cît mai comod și apoi să privească trecătorii. Nu consuma nimic. Spunea fetei care venea să ia comanda că așteaptă o cunoștință, că numai după aceea o să ceară două cafele turcești.

— Nu servim decît filtru, spunea fata.

Maie zîmbea :

— Da, da, am uitat că nu serviți cafele turcești. O să iau altceva, dar nu acum. Cînd vine persoana pe care o aștept.

Aștepta fără să dea semne de nerăbdare, privind strada, calmă, relaxată, mulțumită, iar după o jumătate de ceas se ridica. Fata care-i luase comanda se apropia repede :

— Plecați ?!

Maie spunea cu regret :

— Da, persoana pe care o aștept întîrzie. Și eu nu mai pot să rămîn.

Strecura în buzunarul fetei o hîrtie de zece lei și spunea ca o scuză :

— O să ne întîlnim miercurea viitoare. Atunci n-o să mai întîrzie.

Cofetăria era ca o stație de adaptare, cum sînt stațiile de adaptare pentru scafandri sau pentru cosmonauți. De la cofetărie, Maie se îndrepta, pe străzi tot mai liniștite, spre policlinică.

— Urmărește-o într-o zi și-ai să vezi că nu inventez nimic ! striga Ioniță. Doctorul Café îi prescrie mereu alte somnifere și tonifiante, fără să știe că Maie nici nu se atinge de ele. Dacă-i deschizi scrinul, găsești sertarele pline cu medicamente. Are acolo o farmacie întreagă, un depozit ! Singura doctorie pe care Maie o recunoaște și o acceptă e aspirina. Dacă are ameteli sau o doare capul ia o aspirină. Atît !

Ioniță perora tot mai indignat, tot mai furios, uitîndu-se mereu la ceasul de mînă. Uneori, își întrerupea peroratia și alerga spre ferestrele mari, mai mult late

decît înalte. Se uita în curte prin marginea uneia dintre perdele, apoi, întorcînd spre mine un chip radios, mă anunța :

— A venit haita !

Trecerea de la indignare și furie, la bucurie și exaltare se producea brusc. De fapt nici nu era o trecere. Era altceva. Era ca și cînd peste chipul strîmbat de răutate și-ar fi pus o mască veselă. Se apropia de masă și începea să-și umple buzunarele cu cornulețe, cu pateuri, cu fructe și tot ce mai rămînea de la micul dejun. În curte, cineva fluiera clar și destul de corect primele note din concertul pentru pian și orchestră de Ceaikovski. Era un semnal care punea cărbuni aprinși sub tălpile lui Ioniță. Spunea, năpustindu-se spre ușă :

— Am plecat, altfel mă trezesc în casă cu toată haita. Și Maie nu suportă mirosul de sălbăticiune. Dacă se întoarce și ne găsește aici, intru iar în conflict cu ea.

Cînd nu se grăbea, în curte izbucnea o larmă nemaipomenită. Toți odată începeau să imite fiarele pădurii : se auzea grohăitul mistrețului, mormăitul ursului, lătrăturile subțire ale vulpii, urletul prelung al lupului. Ioniță dădea perdeaua la o parte și le făcea semn că într-un minut avea să fie în curte. Însă gestul lui era de prisos. Aceleași glasuri începeau să urle în cor cuvintele unui cîntec idiot :

— A venit un popă de la țară,
N-avea barbă, nici mustăți și nici sutană,
Numai o superbă coadă împletită-n trei.
Popa era tînăr și frumos ca o codană,
Dar avea păcate multe
Și nasul de bețiv, roșu ca un ardei...

În prag, Ioniță avea o clipă de ezitare. Mă întreba :

— Nu vii cu noi ?

Eu spuneam repede :

— Trebuie să-mi fac exercițiile, nu pot. Am de transcris și niște note...

— Și ce o să se întîmple, dacă nu le transcrii ? Tu nu ai vacanță ?

Îl priveam tăcut și Ioniță nu mai insista. Spunea compătimitor :

— Păcat ! Nu știi, habar n-ai ce-i frumos în lumina albă a zilelor. Vioara asta a ta mă înfurie. Vino la ștrand măcar în timpul prînzului. N-o să-ți pară rău. În haită a apărut o lupoaică destul de haioasă.

Ioniță pleca. Eu rămîneam pe locul meu. Asemenea lui Ulise, care se lega de catarg, îmi treceam peste mijloc zece otgoane și rămîneam să înfrunt cîntecul sirenelor. Pentru că cei de jos nu plecau imediat. O așteptau și pe Uca. Și ca să o facă să se grăbească, începeau iar larma aceea îngrozitoare, începeau să urle, să latre, să grohăie, să mormăie. Însă auzul meu refuza această larmă. Zgomotele care veneau din curte nu mă interesau și tot ce nu mă interesa ieșea din sfera mea de percepție. În mod paradoxal mă atrăgeau zgomotele din casă. Atenția mi se îndrepta spre camera Ucăi, alerga pe scară în sus iar auzul o urma docil, așa cum motanul Față o urma de obicei pe Maie. Bineînțeles, auzul meu n-avea nimic din somnolența și nici din mersul greoi al lui Față. Era, dacă se poate spune, un Față tînăr și ager care prindea orice sunet, care înregistra și cele mai neînsemnate vibrații. Camera Ucăi se afla sus, nu deasupra scaunului în care stăteam eu, ci mai spre dreapta, mult mai spre dreapta, iar plafonul susținut de grinzi groase de stejar — stejar nefasonat, adică nevopsit ci doar cioplit cu barda — nu permitea trecerea zgomotelor. Totuși, înaintea lui Ioniță, a Anei-Maria și a tuturor celorlalți care făceau scandal în curte, eu știam dacă Uca o să coboare. O auzeam alergînd prin cameră, izbind ușa de la baie, izbind ușile dulapurilor, aruncînd în toate direcțiile sandalele care nu-i conveneau ori nu se potriveau la rochiile, la pantalonii, la bluzele pe care le alegea după momente lungi de nehotărîre. Urmăream aceste pregătiri crispat și nedecis și din prudență îmi treceam peste mijloc alte otgoane. Măsură tardivă, pentru că ispita de a coborî odată cu Uca, creștea, mă invada, devenea tiranică, mă obliga să apelez la voință — după domnișoara Zane, aveam „un fond volitiv fenomenal“ — și în ultima clipă să renunț la escapadă. Mă întorceam în cameră, luam vioara, partiturile și îmi începeam exercițiile.

Cei din curte plecau. Eu repetam în salonul de sus. Înainte de a începe, ajutîndu-mă de pian, aveam grijă

să-mi acordez vioara. Dacă uitam s-o acordez, apărea domnișoara Zane. Apărea în pardesiul de alpaca și pe braț cu una dintre uriașele ei poșete de voiaj. Dar domnișoara Zane aducea cu ea și o parte din salonul nostru de-acasă. În primul rînd aducea canapeaua îmbrăcată în catifea mov, un scaun, bufetul înalt și greoi, cu vitrină de cristal, aducea, beneînțeles, pianina, bătrîna noastră pianină cu furnirul din mahon coșcovit ori chiar jupuit pe alocuri, cu pedalele slăbite din șuruburi, căreia însă Octav și mama și subsemnatul ne obișnuisem să-i spunem *pian*.

Domnișoara Zane se oprea la cîțiva pași, dreaptă și neclintită ca o lumînare. Nu-și dezbrăca pardesiul, nu lăsa nici poșeta dar nici nu mă întrerupea. Urmărea bucata pe care o repetam cu o atenție deosebită, cu o concentrare gravă, cu un zîmbet de mulțumire sau de satisfacție care, însă, nu trecea, nu izbutea să treacă peste gheața din ochii ei verzi decît la sfîrșit, cînd se repezea să mă felicite, să mă copleșească cu laude :

— Tin, ai fost minunat ! Din nou sînt silită să recunosc...

Sau :

— Tin, ai o energie inepuizabilă, o trăire autentică, un mod atît de personal în a gîndi partitura încît cele mai dificile pasaje...

Nu-mi spunea din prima clipă că uitasem să-mi acordez vioara. Acest lucru îmi era adus la cunoștință pe căi ocolite și în cuvinte puține care să nu mă facă să roșesc. De obicei, vina nu era a mea, ci a compozitorului, a partiturii care ridica dificultăți de interpretare, și eu eram nevoit să întrebuințez energic arcușul, să estompez ori să opresc prin apăsare vibrația coardelor. Și, sigur, o parte din vină era a viorii, obosită după atîtea exerciții, după atîta efort la care o supuneam zilnic.

— Ți-ar trebui o vioară numai pentru exerciții, Tin !

Era o veche dorință a domnișoarei Zane, dar era și un truc. Și eu nu-l suportam. Cu un gest hotărît al brațului, pe care îl împrumutasem fără să știu de la Ioniță — numai Ioniță, cînd era furios, ridica brațul și spunea : „Ajunge, Tin !“ sau : „Ajunge, Maie !“ — o concediam pe domnișoara Zane. Bineînțeles, canapeaua îmbrăcată

în catifea mov, scaunul, bufetul cu vitrină de cristal, pianina dispăreau odată cu ea. Dar ca pe o scenă de teatru — o scenă rulantă — aproape în aceeași clipă și în același loc apărea doamna Maria Penescu Sarandi. Ghemuită în fotoliul ei, mare cît o corabie, sorbindu-și cafeaua sau devorînd cu lacomie mere coapte, profesoara mea aproape că nici nu mă vedea. Însă apariția ei, simpla apariție mă făcea să tresar. Îmi îndreptam repede spatele — nu-i plăcea să stau gheboșat — îmi verificam ținuta, în pauzele dintre părți îmi acordam vioara și încercam apoi să mă concentrez, să-mi dozez energia, să-mi stăpînesc sau chiar să-mi filtrez emoția, să caut acel sunet firesc, acea expresie unică la care ajung numai marii interpreți. Cînd isprăveam eram epuizat. Îmi ștergeam pe furiș palmele — încordarea făcea să-mi transpire podul palmelor — și așteptam cu inima la gură un cuvînt, un semn cît de mic de aprobare. Însă doamna Maria Penescu Sarandi era ciudată și paradoxală. Aprobarea ei nu putea fi obținută cu sudoare, — cum pretindea fără drept de apel Octav : „Să știi de la mine, în viață totul se obține cu sudoare, numai cu sudoare“ — și nici cu acrobații spectaculoase pentru care domnișoara Zane aprindea totdeauna focuri bengale, ba uneori era în stare să aprindă și orașul. Acrobațiile oricît de reușite, o făceau să-și acopere ochii cu palma de parcă în locul unde stăteam eu ar fi fost o sursă puternică de lumină care o supăra. Cînd isprăveam, fără să-și ia palma de pe ochi întreba :

— Asta ce compozitor a fost ?

— Bach ! spuneam eu cu un zîmbet timid.

— Bach ?! Ce fel de Bach ? Din ce caiete l-ai luat ?

Doamna Maria Penescu Sarandi nu aștepta răspuns. Sărea din fotoliu și venea repede spre pupitru, se uita peste partitură, întorcea pagina și murmura uluită :

— Da, e Bach ! E un Bach cunoscut. Vrei să-mi dai puțin vioara ?

Îmi smulgea vioara din mînă, îmi smulgea și arcușul și începea ea să cînte. N-avea nevoie de note. Cînta înclinată mult spre stînga, urmărind o melodie pe care n-o auzea decît ea și pe care o reda cu un sunet simplu și auster. Cu știre sau fără știre se deplasa mereu spre stînga, urmărind acea melodie, făcînd-o să se audă pe

coardele viorii mele care se schimba, pe care aproape n-o mai recunoșteam. Fiindcă de cîte ori cînta doamna Maria Penescu Sarandi, vioara mea suferea o metamorfoză, își schimba sunetul, era altă vioară. Priveam înmărmurit, fascinat nu atît de spectacol, cît mai ales de acel sunet nou cu care nu eram obișnuit.

Doamna Maria Penescu Sarandi nu ducea melodia pînă la capăt. Se oprea brusc, îmi întindea vioara și arcușul spunînd cu o voce pe care emoția sau efortul o făcea să tremure :

— Ai înțeles ? Bach nu suportă imixtiuni. Bach e Bach !

După ce se întorcea în fotoliu, ochii ei albaștri mă căutau, dar nu mă găseau, treceau pe lîngă mine, neclintiți și strălucitori ca ochii de sticlă de la blana ursului polar din camera Ucăi. Spunea cu glasul mereu obosit :

— Reluăm !

Nu rostea niciodată cuvinte de laudă, nu dădea note, nu se extazia. Era nervoasă, capricioasă, cerea de la degetele mele eforturi mari, cerea imposibilul.

Și totuși nu o repudiam. Pentru că doamna Maria Penescu Sarandi apărea, în fotoliul mare cît o corabie, din nevoia de adevăr. Intuiam în atitudinea ei severă, în tăcerile ei, în lăcomia cu care devora merele coapte sau sorbea cafelele o împotrivire la conformismul domnișoarei Zane, care făcuse din mine o glorie a orașului, nu pentru că eram — așa cum spunea de o mie de ori pe zi — un talent excepțional, un elev eminent, ci pentru a-și spori propria glorie. Din cei cinci-șase elevi ai domnișoarei Zane, pe care îi știam eu și din cei douăzeci-douăzeci și cinci din promoțiile anterioare, pe care nu-i știam ori îi știam din auzite, nu ajunsese nici unul mare violonist, dar faima domnișoarei Zane rămăsese neștirbită. Aproape toate mamele din orașul nostru o asaltau cu odraslele lor. La începutul lui septembrie, în curtea ei năpădită de crizanteme — nu iubea decît crizantemele albe — dădeau năvală talentele orașului. Nici în curtea liceului nu apăreau atîtea mame, atîția tați, atîtea mătuși, unchi, veri, verișoare, rubedenii de toate gradele și vîrstele. Erau cele mai importante zile ale anului. Examenul se desfășura în văzul tuturor. Cinci sau șase pro-

fesori o ajutau pe domnișoara Zane să facă teste, să întocmească fișe, să-i supună pe concurenți la cele mai insolite probe. Un profesor de psihologie testa intuiția, inteligența, memoria, receptivitatea la culori, sensibilitatea la diferite zgomote. O profesoară de educație fizică verifica reflexele, rezistența brațelor, a degetelor. Un neurolog își spunea cuvîntul asupra puterii de muncă. Erau și alte probe, și alte teste, unele fără nici o legătură cu examenul, cel puțin la prima vedere. De pildă, toată lumea era mirată cînd apărea un clown care ducea de funie un măgăruș alb. Se oprea în fața celui examinat și îl întreba :

— Ce culoare are cățelul meu ?

În jur se producea rumoare, izbucneau hohote de rîs. Cel întrebat trebuia să se stăpînească, să răspundă repede, concis, fără nici-o ezitare :

— Nu-i cățel, e măgar și e alb.

Dacă rîdea sau dacă uita să identifice patrupedul — greșeală pe care o făceau aproape toți — rezultatul examenului era clar : candidatul pripit trebuia să-și ia rămas bun de la vioară. Pentru că nimic și nimeni nu putea clinti hotărîrea comisiei de examinare. Numai domnișoara Zane, cu autoritatea ei, avea dreptul să intervină, să ceară o altă probă, iar atunci cînd candidatul vădea un talent ieșit din comun, avea dreptul să decidă fără să țină seama de comisie. Însă, domnișoara Zane nu intervenea. În zilele examenului poarta din spatele casei care ducea la bucătărie era închisă. Toată lumea avea acces numai în curtea din față, unde lucra comisia și unde domnișoara Zane era văzută din zori și pînă seara tîrziu cînd se aprindeau lampioanele. Purta pe umeri o pelerină albă de mătase, iar pe cap un turban cu pene de struț, prinse cu un rubin mare cît o prună. Stătea în picioare tot timpul, atentă, concentrată, răsplătind răspunsurile bune cu aplauze, cu bomboane sau cu prăjituri de casă, cu felicitări adresate părinților, dar rămînînd surdă și inabordabilă ca un sfinx la intervențiile de orice fel.

Poarta din spatele casei era deschisă tuturor după examen, după ce asistența se retrăgea, după ce talentele erau împărțite, sortate, selectate pe baza celor mai riguroase, mai științifice criterii. Pentru că, de fapt, pînă la

urmă nimeni nu cădea la examen. Existau în oraș un milion de cercuri : de violoncel, de pian, de harpă, de oboi, de ceramică, de pictură, de balet, de tapiserie, de desen tehnic și toate cereau, toate căutau copii talentați. Școala de vioară a domnișoarei Zane reținea din puzderia de candidați doar cinci-șase elevi. Ceilalți erau îndrumați spre aceste cercuri. Copilul pleca din fața comisiei cu o diplomă, o frumoasă diplomă tipărită pe hîrtie satinată, pe care profesorul Turturică, decanul de vîrstă al profesorilor de desen și caligrafie din oraș, un unchiaș trecut de 80 de ani, cu plete lungi, albe și cu un papillon uriaș, scria cu cele mai frumoase litere : sensibilitate accentuată sau înclinație certă pentru... Urma cuvîntul miraculos propus de comisie în urma testărilor : balet, pian, violoncel, oboi, harpă, pictură, tapiserie etc... etc Acest cuvînt scris cu majuscule îi făcea pe părinți să respire ușurați, să zîmbească, să se uite cu mîndrie la odrasla lor, care nu știa, nu înțelegea de ce trebuia să schimbe vioara cu oboiul, cu violoncelul, cu rigla de calcul, cu paleta de culori. Nici ei, părinții, nu prea înțelegeau, dar erau bucuroși și mîndri că odrasla lor avea totuși un talent și nu găseau pentru domnișoara Zane decît cuvinte de laudă :

— E o mare doamnă, o profesoară extraordinară, o inimă de aur, o somitate a vieții noastre artistice, un mare pedagog !

Dar cuvintele, oricît de frumoase și de măgulitoare, o făceau pe domnișoara Zane să se simtă prost. Cînd cineva încerca să-i mulțumească folosind cuvinte măgulitoare, domnișoara Zane își scotea repede evantaiul și începea să-l agite de parcă ar fi vrut să se apere. Nu suporta mulțumirile directe. Era o stîngăcie, o lipsă de tact, o mare ofensă dacă un părinte încerca să-i mulțumească folosindu-se de cuvinte frumoase. Nu-l brusca. N-avea putere. Îl ținea însă la distanță :

— Bine, bine, să aveți grijă de el, e un copil sensibil. Daaa, e foarte delicat ! Are nevoie de multă înțelegere. O, dar nu-mi datorați nimic ! Eu vă sînt îndatorată. Sigur, mi-ar fi plăcut să învețe vioara, să-i fiu profesoară. Dar copilul este dotat pentru altceva...

Cu mama era prietenă și cînd venea la noi spunea făcînd ochii mari și scuturîndu-se de parcă ar fi văzut un film de groază :

— Auzi, Elena, de cîtă îndrăzneală sînt capabili acești părinți, de cîtă necioplire ! A venit unul la mine să-mi mulțumească de parcă aș fi fost zarzavagioaică. I-am vîndut roșii și castraveți și a vrut să mă plătească. Auzi, cîtă nerușinare !

Cuvintele frumoase, laudele o încîntau numai dacă îi erau transmise de o a doua, a treia, a cincea, a zecea persoană, dacă circulau întîi, dacă treceau prin sălile de repetiții de la Filarmonică, prin cancelaria liceului, pe la cofetăria din centru. Numai atunci îi făcea plăcere să le asculte. La fel se întîmpla cu banii sau cu cadourile. Însă de astă dată părinții erau mai rezonabili, dovedeau mai multă intuiție, mai multă experiență, pentru că nici unul nu făcea imprudența să meargă cu cadouri sau cu bani la domnișoara Zane. Pentru cadouri și bani exista Gheorghițoaie, cîndva maestru de balet, vreo zece ani logodnicul domnișoarei Zane, alți douăzeci de ani prieten, iar acum numai intendent. Locuia în camerele de lîngă bucătărie. Acolo primea toate cadourile și micile atenții concretizate în găini, curcani, pești mari de cîte trei-patru kilograme, damigene cu vin, sticle cu whisky, cutii cu bomboane, tablouri, icoane pe sticlă, flacoane cu parfumuri franțuzești, cutii cu trabucuri pentru domnișoara Zane. Banii erau aduși în plicuri de către părinți — care mai aveau sfieli și rețineri — sau numărați pînă la o centimă direct, pe masă de către conducătorii cercurilor. Fiindcă în legătură cu aceste cercuri circulau destule aluzii răutăcioase, bîrfe sau chiar calomnii. Se spunea, de pildă, că fiecare conducător de cerc ar depune lunar pe masa lui Gheorghițoaie un procent de zece sau douăzeci la sută din taxele elevilor, că toate cercurile ar fi conduse și controlate de domnișoara Zane, că în spatele lor s-ar ascunde o afacere murdară de sute de mii. Octav suferea cumplit cînd se vorbea astfel despre domnișoara Zane. Venea de la liceu supărat, aproape furios, se așeza la masă, dar nu se atingea de mîncare. Mama întreba :

— S-a întîmplat ceva ?

— Da. Iar s-au legat de ea. Imbecilii ! Toți, în frunte cu Herăscu, sînt niște imbecili. Iar el e un măgar, un bețivan, un cartofor înrăit, un ratat. Terfelește tot ce-i curat și frumos în orașul ăsta.

Îmi aplecam ochii în farfurie de teamă să nu torn gaz peste foc, să nu-l înfurii și mai rău pe Octav. Nu știu de ce, în astfel de clipe, nu-i plăcea să-l privesc. Dacă îl priveam se năpustea la mine :

— Marș în camera ta !

Mama nu spunea nimic, nu intervenea pentru mine. Intra puțin mai tîrziu în cameră. Încerca să mă împace :

— Nu trebuie să fii supărat, Tin. Tata e obosit.

Replicam scurt :

— Și ce dacă-i obosit, trebuie să-și descarce nervii pe mine ?

Mama se retrăgea. Eu rămîneam întins pe pat. Stăteam cu ochii în tavan și mă gîndeam la Octav. Cît de ciudat mi se părea în acele clipe, Octav ! Ciudat și de neînțeles. Și nu numai el. Toți cei din jur, toți prietenii lui Octav, profesorul Ursescu, arhitectul Todosia, doctorul Istrate, toți aveau păreri și cred că și convingeri care le contraziceau totdeauna pe ale mele. Herăscu nu era bețivan, nici cartofor și, puteam să pun mîna în foc, nici imbecil. Era profesor de muzică, dar n-avea post. Preda ore de franceză. Venise în orașul nostru de vreo trei ani și încă nu reușise să-și capete postul ocupat de un profesor de biologie. Nu era un caz singular. Aproape toți profesorii tineri își găseau posturile ocupate. Le recuperau greu, după un an, după doi. Herăscu nu reușise nici după trei. Daniel rîdea. Zicea că nu învățase încă să țină seama de tradiții. Și cred că avea dreptate. În primul rînd, Herăscu nu-i recunoștea domnișoarei Zane dreptul unic și suveran de a patrona manifestațiile artistice ale elevilor. Din cei trei profesori de muzică ai liceului și din cei cincisprezece cîți erau la celelalte școli din oraș, singur el nu se supunea, nu accepta tutela domnișoarei Zane. Nu-i făcuse nici o vizită, nu-i cerea părerea, nu mergea la spectacolele ei. Mai mult decît atît, avusese „neobrăzarea" — era cuvîntul folosit chiar de domnișoara Zane — să organizeze o orchestră de muzică pop și un grup vocal. Însă și orchestra și grupul vocal „Miraj" au

avut o existență efemeră. După numai trei spectacole, o adresă a Inspectoratului școlar îi cerea profesorului Herăscu să dizolve cele două formații „care aveau asupra tineretului o influență dăunătoare". Nesupunerea, lipsa de conformism, curajul de a spune adevărul, de a fi tu însuți aveau în limbajul lui Octav echivalențe ciudate, ca : măgar, bețivan, cartofor înrăit, ratat. Spun asta pentru că niciodată Octav nu acorda cuvintelor sensul pe care îl acordam eu. În această privință, Octav se asemăna teribil cu domnișoara Zane. Ea spunea totdeauna :

— Ce om drăguț e directorul liceului !

Sau :

— Ce fetiță talentată e Georgescu Luminița !

Eu îmi feream repede ochii. Pentru că oricît aș fi vrut, nu puteam să fiu de acord cu ea. Directorul liceului nu era un om drăguț. Dimpotrivă, era rău, bănuitor, ranchinos. La orele lui, dacă te prindea odată cu lecția neînvățată, îți punea trei, și tot anul, chiar dacă învățai și știai dumnezeiește, din trei nu te mai scotea. Despre Georgescu Luminița orice se putea spune : că era frumoasă — avea ochi mari, negri — elegantă, deșteaptă, harnică, încăpățînată. Orice. Numai că era talentată nu se putea spune. Or domnișoara Zane susținea cu cea mai mare convingere tocmai acest lucru. La sfîrșitul fiecărui examen anunța cu aceeași convingere că acorda bursă primilor doi clasați. Profesorul Turturică se ridica, își trecea palma peste coama albă, își pipăia papillonul și citea numele celor doi bursieri, explicînd cu glasul sîsiit de gînsac bătrîn că domnișoara Zane le acorda lecții „complet gratuite". A doua sau a treia zi, pe toate străzile apăreau afișe care anunțau cu litere de-o șchioapă concertul bursierilor. Cei mai buni elevi ai domnișoarei Zane, din anii precedenți, figurau cu numele pe aceste afișe.

Bineînțeles, mă aflam totdeauna printre bursieri. Eram cap de afiș. Numele meu se vedea de la douăzeci de pași. Dar care era adevărul ? De ce se făcea atîta scandal ? Că doar nu exista nici un bursier. În fiecare lună puneam pe clapele pianului un plic. Eu, cu mîinile mele îl puneam. Și în plic erau bani pentru lecții. Iar Octav, cînd nu era mulțumit, îmi făcea reproșuri :

— Vezi, că un sfert din salariul meu se duce pentru lecțiile tale. Ar trebui să te gîndești mai mult la asta.

Îmi plecam fruntea, dar, ca să fiu sincer, nu prea mă gîndeam. Dincolo de gard aștepta Daniel și eu mă frămîntam cum să scap de acasă, făceam mereu planuri de evadare...

Acum, mă claustram de bună voie. Repetam toată dimineața cu înverșunare. Doamna Maria Penescu Sarandi mă urmărea din fotoliu. În fața ei mă simțeam ca un școlar care intră în clasă cu lecțiile nepregătite sau ca un băiat de la țară, stîngaci și timid pînă la exasperare, care nu știe unde să stea, cum să-și țină mîinile. Eu încă nu știam să folosesc arcușul, nu știam ce să-i cer și cît să-i cer. Domnișoara Zane mi-l pusese în mînă și mă lăsase apoi să mă descurc singur, să alerg la întîmplare ca într-o pădure, mă lăsase să cred că fiecare sunet e un copac în care puteam să mă cațăr oricît de sus, să fac acrobații ca o maimuță sărind de pe o ramură pe alta, dintr-un copac în altul.

Doamna Maria Penescu Sarandi mă obliga să descopăr pădurea, adică să privesc în jur, să ascult vuietul vîntului, să urmăresc încremenit cîrdul de căprioare care se strecura spre luciul vînăt al iazului, să caut tufișurile cu afine și mure, să-mi ascult numele purtat de ecou peste vîrfurile plopilor înalți, să mă afund tot mai mult pe poteci neumblate. Textul muzical avea un milioan de nuanțe, avea și mistere și ea mă obliga să le cunosc, să le pătrund, mă obliga să văd ce nu se lăsa văzut la prima lectură și uneori nici la a zecea. Avea o răbdare fantastică. Putea să nu-mi vorbească o săptămînă. Numai dacă o luam razna, dacă începeam iar să mă cațăr prin copaci, mă oprea. Îmi arăta paharul cu suc de portocale și spunea cu grijă :

— Odihnește-te puțin. Și concentrează-te. Nu-ți cer nimic decît să te concentrezi. Și să urmărești notele, să pătrunzi nuanțele. Nu te lăsa condus de ureche. Te rog, Tin ! Dumneata nu ești lăutar să te lași condus de ureche.

Închideam furios partitura, lăsam vioara și mă întorceam spre fotoliu. Dar doamna Maria Penescu Sarandi nu mai era în fotoliu. Și nici fotoliul nu mai era acolo unde

îl știam. În fața ochilor îmi apărea aproape cu violență șemineul din ceramică albastră, ușa de la camera Ucăi, înaltă, tăcută, îmi apăreau cele două canapele și fotolii mici din salonul de sus. Pe una din canapele stătea procurorul Strava. Nu-l vedeam niciodată întrînd, nu auzeam ușa, nu-i auzeam nici pașii pe scara de stejar. Însă, cum terminam exercițiile, dădeam totdeauna cu ochii de el. Stătea pe canapeaua din apropierea șemineului, îmbrăcat impecabil, așa cum se îmbrăca numai Octav în diminețile de la începutul sau de la sfîrșitul stagiunilor muzicale, cînd ne conducea — pe mine și pe mama — la concert. Începînd cu pantofii de lac, negri și strălucitori, cu tăietura fără cusur a costumului de culoarea stînjenelului sălbatic și sfîrșind cu pălăria de fetru imperial, toate păreau copiate după jurnalul de modă al lui Octav. Dar s-ar putea să n-am dreptate. Am observat de atîtea ori la mama și la domnișoara Zane și la Doamna Maria Penescu-Sarandi și la Alice și la Maie că ținuta vestimentară nu ținea niciodată seama de modă, ci de altceva, de gust, de rafinament, de modul de comportare sau și mai exact, de climatul spiritual sau moral al unei întregi generații. Procurorul Strava, Octav și chiar unchiul Alexandru erau din aceeași generație. Ioniță o numea cu dispreț : „generația conformiștilor". Maie cu obsesiile și amintirile ei — ca să-l citez tot pe vărul meu — „descindea din generația naivilor". Uca, Ana-Maria, Corsicanul, Horațiu Bîrsan, Ioniță, eu și toți ceilalți făceam parte din „generația de aur". Însă Ioniță exagera. Era prea sentențios, prea subiectiv în judecăți, prea sever cu păcatele părinților noștri, prea sigur de el și de generația lui de aur. Eu nu înțelegeam de ce această generație era de aur, oricît de concesiv aș fi fost. Și făceam destule concesii. În primul rînd, mă lăsam tîrît în acele escapade lungi și lipsite de sens, uitam sfaturile lui Octav, îi ignoram preceptele despre disciplină, despre muncă, despre austeritate. Îmi făcusem rost de o bluză fistichie, pe care erau imprimate imagini din toate capitalele — turnul Eiffel, statuia Libertății, fîntîna Trevi, piața Trafalgar — de niște pantaloni cu multe buzunare și buzunărașe, învățam să dansez, să rîd zgomotos, să beau whisky, să aprob glumele grosolane pe care le făcea Corsicanul, să

aplaud scamatoriile lui Horațiu Bîrsan. Însă niciodată nu-mi pierdeam capul. Permanent rămînea în mine un simț al proporțiilor, al adevărului care mă obliga să fiu circumspect, să resping falsul, minciuna, să-i văd pe toți lunganii aceștia așa cum erau : gălăgioși, superficiali, agresivi, megalomani. Oricîte concesii aș fi făcut distanța dintre mine și ei nu se micșora, rămînea aceeași ca în dimineața sosirii. Mă simțeam mai aproape de Brahms, de Paganini, de Bach, de Vivaldi. Chiar de procurorul Strava mă simțeam mai aproape, deși nu făceam nimic pentru aceasta, vreau să spun că nu schițam nici un gest de apropiere, nu încercam să-mi potrivesc zîmbetul care îl dădea gata pe Octav, care făcea victime sigure din mama și din domnișoara Zane, care îl transforma pe bunicul Alexandru, îl obliga să-mi fie părtaș la joacă. Nu-i pîndeam ușa și nici nu-l așteptam înfrigurat la micul dejun, cum o așteptam pe Uca. De fapt, procurorul Strava nici nu cobora la micul dejun. Nu cobora nici la masa de prînz, nici la cină. Ducea o viață retrasă, ciudată, străină de a noastră. În odăile lui de la mansardă — avea acolo două odăi cu ferestrele în acoperiș, rotunde și mici — nu urca decît Maie, la sfîrșitul fiecărei săptămîni să-i schimbe așternutul, să-i ducă lenjuri curate, să-i deschidă geamurile. Maie pregătea această ascensiune cu minuție și cu o detașare pe care o mai observasem doar la bunica Octavia cînd trebuia să meargă la cimitir să îngrijească mormintele sau să dea de pomană. Tot timpul anului bunica Octavia purta pe cap o broboadă neagră cu franjuri de mărgele. Cînd mergea la cimitir își punea de fiecare dată ghetele cu carîmbi înalți, salba cu bănuți de aur și o broboadă albă. Era singura zi din an cînd purta broboadă albă iar eu asistam, mai mult chiar, luam parte la cel mai fascinant spectacol din vacanță.

În dimineața aceea mă trezeam mai devreme și alergam la bucătărie, unde, oricît de devreme m-aș fi trezit, o găseam pe bunica Octavia turnînd vin în niște căni de lut, împodobite cu șiraguri de fructe — smochine, cireșe, coarne — și de covrigei colorați din zahăr. După ce turna vin, lua dintr-un coș o lumînare subțire și firavă, îi rupea vîrful dar n-o aprindea, o punea în cana pe care o umpluse. Cum isprăvea de pus vinul și lumînările în

toate cănile, plecam la cimitir. Spun plecam, pentru că la cimitir mergeam totdeauna și eu. Acolo se strîngea lume multă. Cînd dădea prima cană, împodobită cu un șirag sau două de fructe și covrigei colorați din zahăr, bunica Octavia aprindea lumînarea.

— De sufletul străbunicii Agatia ! spunea ea rar și își făcea cruce.

Cel ce lua cana rostea abia auzit :

— Să-i fie țărîna ușoară !

După străbunici veneau la rînd bunicii, apoi părinții, frații, copiii. Bunica Octavia avusese opt copii dar nu trăiseră toți. Trei au murit cînd erau mici. Pe doi din ei i-a chemat Alexandru, și au murit cînd aveau, unul o lună, iar celălalt zece luni. Ca să nu-i încurce, bunica Octavia spunea :

— De sufletul lui Alexandru cel de o lună !

Sau :

— Pentru Alexandru cel de zece luni !

Unchiul Alexadnru s-a născut după ce au murit cei doi. A urmat Octav, apoi alt băiat pe care îl chema Lică. A murit și el cînd avea 10 ani. Bunica Octavia nu-l uita dar îl lăsa mai la urmă.

Cum isprăveam cu împărțitul la cimitir, ne întorceam acasă. Pe masa din bucătărie mai erau numai trei căni cu vin. Bunica Octavia lua două, lua și pîine, o pîine mare, albă, pe care o scotea fierbinte din cuptor. Tot din cuptor scotea și doi pui fripți sau o oală de tuci cu pilaf de pasăre. Ieșea în prag, se uita peste gard la vecini și întreba :

— Sînteți acasă, Pavele ?

Se auzeau mai multe glasuri :

— Sîntem, mătușă Octavie.

Vecinul bunicilor era un om tînăr. Avea cinci copii. Îi găseam pe toți cinci așezați în jurul unei mese rotunde. Bunica Octavia lăsa coșul jos, scotea un ștergar mare, îl așternea pe masă, scotea cinci străchini de lut cu smalț verde, cinci linguri de lemn noi-nouțe, rupea pîinea în bucăți egale, aprindea lumînările din cele două căni și întorcîndu-se spre vecinul Pavel și spre nevastă-sa, care stăteau în picioare, spunea cu glas cîntat :

— Păi, să fie de sufletul lui Alexandru și al Octaviei !

Alexandru era bunicul Alexandru. Și Octavia era ea, bunica. Nu erau morți, dar bunica Octavia cînta amîndouă numele de parcă n-ar fi fost vorba de ea și nici de bunicul. Vecinul Pavel și nevastă-sa murmurau :

— Să le fie țărîna ușoară !

Copiii din jurul mesei repetau și ei, toți odată, cu glasuri vesele :

— Să le fie țărîna ușoară !

Cum ieșeam în uliță întrebam :

— Bunică Octavie, mata n-ai murit și nici bunicul, atunci de ce-ți dai de pomană ?

Nu-mi răspundea decît după ce intram în curte :

— Pentru că voi n-aveți nici o credință ! Și-i bine să mă îngrijesc eu de toate !

Pe masa din bucătărie mai era o cană. Bunica Octavia aprindea lumînarea și făcîndu-mi semn să mă apropii, spunea :

— Asta-i pentru Lică.

Luam cana și mă întorceam repede spre ușă, alergam chiar. Cana avea în jurul gîtului cel mai frumos șirag de fructe. Cum treceam pragul, începeam să număr :

— Trei covrigei de zahăr, patru cireșe, trei coarne, cinci smochine, un măr...

Maie punea tot ce-i trebuia pentru odăile de sus într-un coș aproape identic, un coș mare din nuiele, după ce în prealabil îi cerea Magdei să deschidă scrinul.

— Vreți să urcați ? întreba Magda speriată.

— Da, vreau !

— O să vă fie greu !

— N-o să-mi fie !

Și Maie arăta cu bastonul în direcția scrinului :

— Hai, grăbește-te !

Magda deschidea rînd pe rînd sertarele scrinului, scotea cearșafuri, fețe de pernă, mileuri, prosoape de toate mărimile și culorile, pe care Maie le lua, le întorcea pe o parte și pe alta, le privea cu atenție, se apleca să le miroasă și numai după acest examen minuțios le așeza cu grijă în coșul de nuiele. Dacă un cearșaf mirosea a fum, Maie — avînd oroare de mirosul de fum — îi cerea

Magdei altul, apoi altul. Și dacă nu găsea nici un cearșaf care să treacă examenul, își amîna vizita. Îi spunea Magdei :

— Să le dai din nou prin cîteva ape, fără săpun, dar să nu le mai pui la uscat ziua.

Era convinsă „că numai noaptea se mai puteau usca rufele cum trebuie". Cînd un cearșaf nu mirosea a fum, întreba mirată dar și bucuroasă :

— Pe ăsta cînd l-ai pus la uscat ? Noaptea, nu ?

— Da, noaptea ! șoptea **Magda**

După ce totul era gata, Maie o pornea pe scară, în sus. Magda o urma ducînd coșul cu lenjuri curate. Scara care urca la mansardă era îngustă și destul de abruptă. Pînă sus, Maie se oprea de cîteva ori. Ajunsă pe ultima treaptă, lua coșul și spunea cu o sclipire triumfătoare :

— Gata, de-acum mă descurc singură.

— Vă aștept ? întreba Magda.

— Nu ! Nu-i nevoie !

Ioniță urmărea aceste ascensiuni cu zîmbetul lui maliții os. Zîmbea mai ales cînd o vedea pe Maie coborînd singură. Spunea :

— Maie e ca o cloșcă fără pui. Cloșca chiar și după ce își pierde puii rămîne tot cloșcă. Dacă i se dau alții de gîscă, de rață, de curcă nu-i alungă, îi ia sub aripa ei ocrotitoare, îi crește. Și-un pui de erete dacă-i dai să crească, ea nu vede că-i pui de erete.

Însă Ioniță bătea cîmpii. Procurorul Strava nu avea nici o tangență cu familia păsărilor de curte. Nici cu eretii. Tăcut, pleșuv, singuratic, ori de cîte ori apărea pe scara de stejar, în salon se făcea liniște. Prietenii lui Ioniță întrerupeau dansul, opreau muzica, puneau paharele jos. Uca îi ieșea înainte. Întreba :

— Ce mai faci, unchiule Șerban ? Nu rămîi cu noi ?

Vocea procurorului Strava avea ceva din foșnetul uscat al hîrtiei. Spunea invariabil :

— Nu pot, Uca. Trebuie să merg la gară.

Uca îl prindea de braț cu tandrețe, cu grație, cu dezinvoltură. Întreba iar :

— Vine tanti Ștefania ?

— Da, așa cred.

Lîngă procurorul Strava, Uca se schimba în mod aproape miraculos. Își schimba zîmbetul, glasul, își schimba mersul care nu mai era stîngaci și abulic. Ceilalți încremeneau ca într-o scenă cu păpuși mecanice. De pe chipuri le dispărea aroganța. Zîmbeau toți cu același zîmbet respectuos, umil, slugarnic. Eu mă uitam la Horațiu Bîrsan. Nu sărea să deschidă ușa, nu se tîra în genunchi după Uca, nu recurgea la nici una din faimoasele lui clownerii.

Uca îl conducea pe procurorul Strava pînă în curte și uneori pînă în stradă. Cum ieșeau din salon, Ioniță se uita la ceas. De fapt, nu se uita el. Horațiu Bîrsan se uita. Vărul meu ridica doar brațul. Horațiu Bîrsan sărea de la locul lui, privea ceasul cu brățara de aur de la încheietura mîinii lui Ioniță și spunea :

— E zece și zece !

Ioniță lăsa brațul să-i cadă și răsucindu-se spre Corsican sau spre oricare altul dintre cei aflați în salon, întreba :

— Și la ce oră vine acceleratul ?

Răspundea tot Horațiu Bîrsan :

— La zece și treizeci și patru !

Ioniță zîmbea de parcă ar fi prins un loc bun în tramvai sau la un concert și se uita în jur cu trufia pe care ți-o dă într-o astfel de împrejurare dreptul primului ocupant. Procurorul Strava se ducea la gară în fiecare dimineață și vărul meu a fost primul care a știut unde se duce, care îl văzuse făcîndu-și loc prin îmbulzeala de pe peroanele gării, în mînă cu un buchet mare de liliac înflorit.

— Era în plină vară și vremea liliacului trecuse. Totuși unchiul Șerban a găsit o florărie care, zilnic, îi făcea rost de liliac alb ! spunea Ioniță încercînd să-și cenzureze impulsurile persiflatoare, căsnindu-se să-și ascundă țepii.

Însă el nu era obișnuit să se cenzureze și de aceea, cînd încerca să o facă, tot ce spunea părea prolix, contorsionat, fără sens. Ca să înțeleg ceva trebuia să-i evit privirea, să-mi acopăr urechea stîngă cu palma, să-l urmăresc numai cu auzul.

Procurorul Strava venise în casa unchiului Alexandru pe la începutul verii. Nu intenționa să rămînă decît

cinci-șase zile pînă cînd fiul său Dimitrie avea să-și susțină examenul de treaptă. A doua zi după examen, Dimitrie trebuia să plece într-o excursie cu colegii. Georgia și tanti Ștefania — cum îi spunea Uca — urma să vină la București și împreună cu procurorul Strava să plece undeva la munte. Maie pregătise camera mare de lîngă biroul unchiului Alexandru. Procurorul Strava a intrat, și-a lăsat într-un colț geamantanul, a așteptat să iasă Maie, a răsucit cheia și-n toate cele cinci zile care au urmat nu a mai fost văzut o singură dată. A stat închis în camera lui, fără să doarmă, fără să mănînce, fără să-l intereseze ziarele, telefonul, radioul. Patul pregătit de Maie cu mîna ei, pe care pusese cearșafuri dintre cele mai fine, rămînea neatins. Magda se întorcea cu micul dejun. În restul zilei nu se atingea de mîncare. Trăia numai cu cafele. Ioniță spunea că și le făcea singur. Avea toate ustensilele trebuitoare, fierbător electric, ibric, ceașcă, linguriță. Își făcea pînă la 10-12 cafele mari. La orice oră din zi sau din noapte dacă treceai pe lîngă camera în care stătea el, te oprea în loc un miros puternic de cafea. Cîteodată mirosul acesta se răspîndea în toată casa. Nici nu se mai știa de unde a pornit.

Cafeaua îl ajuta pe procurorul Strava să rămînă treaz. Îi era frică de somn. Avea un somn greu, cu vise care îl făceau să sară din pat și să alerge prin casă. Dacă nu era trezit ieșea în stradă. Și nu putea fi trezit decît cu jeturi de apă sau de sifon rece de la gheață. Acasă avea frigiderul plin de sifoane și ori de cîte ori sărea din pat și se îndrepta strigînd spre ușă, Dimitrie alerga la frigider, lua un sifon și îi tăia calea împroșcîndu-l între ochi cu jetul rece. Procurorul Strava se trezea, îl vedea pe Dimitrie cu sifonul în mînă, o vedea și pe nevastă-sa în cămașă de noapte, îi privea mirat și întreba :

— Ce s-a întîmplat ?

— Nimic ! spunea Dimitrie. Ai sărit din pat și ai început să strigi.

— Iar ?

Procurorul Strava se îmbrăca, cerea o cafea și pînă la ziuă rămînea în fotoliu. După o cafea mare, chiar dacă adormea nu avea vise și nici nu mai sărea din somn.

Aici, în casa unchiului Alexandru, primele cinci nopți și le petrecuse tot în fotoliu. De fapt, stătea în fotoliu și ziua. La geamuri storurile erau mereu lăsate. Nu-l vedea nimeni, dar prezența lui se simțea totuși. I se auzeau adesea pașii. Își făcea toată ziua cafele, se plimba de la un capăt la altul al camerei sau moțăia în fotoliu. Abia în dimineața zilei a șasea a fost văzut iar. Se bărbierise. Își schimbase hainele. Își pusese o cămașă albă din mătase chinezească, papillonul și costumul de culoarea stînjenelului sălbatic. Ioniță era în salonul de jos. Procurorul Strava a coborît și pentru prima dată a făcut uz de telefon. A chemat un taxi să-l ducă la gară.

— Dar s-a dus degeaba, spunea Ioniță. Tanti Ștefania nu a coborît din tren.

Procurorul Strava s-a întors acasă pe jos, în mînă cu un buchet mare de liliac, iar în dimineața următoare și în alte zece dimineți, neobosit, stăruitor a mers la gară. Se oprea la capătul peronului și aștepta pînă cînd se golea tot trenul, pînă cînd valurile compacte de călători se risipeau spre ieșire.

În cea de-a unsprezecea zi, spre prînz, poștașul a lăsat o scrisoare. Ioniță spunea, fără pic de jenă, că o văzuse pe măsuța din hol și „din pură curiozitate" o deschisese. Era o scrisoare scurtă cu vești nu prea bune. Dimitrie se îmbolnăvise și nu mai plecase în excursie, rămăsese acasă. În ultima parte a scrisorii, procurorul Strava primea dezlegare să plece singur la munte. Dar nu a plecat. În aceeași zi s-a mutat la mansardă. Și tot în aceeași zi s-a întors din oraș cu un pachet care a lăsat pe scară un miros ciudat de încălțăminte nouă. Parcă sub hîrtia grosolană de ambalaj ar fi adus o pereche de cizme sau un geamantan nou. Însă nu era vorba nici de cizme, nici de vreun geamantan. Procurorul Strava trecuse pe la un magazin de pielărie și cumpărase ceva asemănător cu harnașamentul unui cal sau cu un corset din multe curele. A fixat acest corset de pat și în fiecare seară, ca să fie sigur că nu o să se trezească în curte sau în stradă, își lega mîinile, picioarele, pieptul.

— Așa și-a început unchiul Șerban lunga lui așteptare, spune Ioniță, care, în ciuda cenzurii ce-și impunea,

nu izbutea să fie calm decît în parte. Cred că pînă la urmă și-a făcut un obicei din a merge la gară. Un obicei plăcut, bineînțeles. Un viciu ! adăuga cu maliție vărul meu. Pentru că unchiul Șerban a așteptat toată vara în corsetul lui din curele, nu să se însănătoșească Dimitrie. A așteptat, sînt sigur, aceste dimineți frumoase cînd poate să meargă iar la gară...

N-aș fi vrut să cred un cuvînt din tot ce spunea Ioniță. Aș fi preferat să-l văd pe vărul meu furios. Dacă se înfuria sau dacă glumea, lucrurile din jur se schimbau, căpătau alte dimensiuni. Chiar și cuvintele se schimbau, se dilatau, nu mai aveau nici o acoperire. Și cînd un cuvînt nu are acoperire poți să treci peste el mai ușor, poți să nu-l iei în seamă. Însă, Ioniță nu se înfuria și nici nu glumea. Toate cuvintele lui aveau acoperire. În plus, Ioniță avea și girul Ucăi. Cînd procurorul Strava apărea pe scara de stejar și Uca îl întreba dacă nu rămîne cu noi, răspunsul era cît se poate de clar, îl auzeam cu urechile mele :

— Nu pot, Uca. Trebuie să merg la gară.

Dar în sprijinul lui Ioniță veneau și ascensiunile pe care le făcea săptămînal, Maie, și mirosul de cafea răspîndit în toată casa, și strigătele care se auzeau noaptea în camerele de la mansardă, și florile. Buchetele mari de flori cu care se întorcea de la gară procurorul Strava.

Vara era pe sfîrșite. Locul liliacului alb fusese luat de trandafiri. Iar locul trandafirilor, rînd pe rînd, îl luaseră chiparoasele, garoafele, margaretele. Eu repetam în salonul de sus și, cînd isprăveam exercițiile, dădeam cu ochii de procurorul Strava. Stătea pe una din cele două canapele. Lîngă el strălucea un buchet de margarete. Fiecare margaretă era ca un ochi rotund și galben de pisică sau de veveriță. Nu îndrăzneam să-l privesc în față pe procurorul Strava. Nici să mă mișc nu îndrăzneam. Picioarele mi se făceau grele de parcă în loc de sandale aș fi purtat saboți. Priveam ochii rotunzi și galbeni ai margaretelor și întrebam :

— Erați aici ?

Procurorul Strava se ridica :

— Da. Sper că nu te-am deranjat.'

— Nu, nu m-ați deranjat, spuneam aproape strigînd.

Începeam să mă învîrt fără rost, să-mi strîng caietele de studiu, să șterg cu o bucată dintr-o piele de căprioară praful alb cu care se acoperea vioara. Cînd isprăveam, procurorul Strava nu mai era în salon. Uneori, în timp ce așezam vioara în culcușul ei de catifea, procurorul Strava mă întreba :

— Ai cîntat Bach ?

Întrebarea era ca o punte suspendată. Văzusem punți din acestea la munte. Erau suspendate pe cabluri de oțel sau chiar pe funii groase și aruncate peste șuvoaiele repezi. Nu aveam curajul să trec peste ele. Nu aveam nici acum. Spuneam destul de tîrziu ca să mai fiu auzit de procurorul Strava :

— Da, *Partita pentru vioară.*

10

Într-o dimineață, mînat de curiozitate am urcat la mansardă. Vroiam să știu, să mă conving cu ochii mei dacă istoria cu corsetul din curele era adevărată. Am pîndit plecarea procurorului Strava, pitit în colțul cel mai întunecos al salonului de sus. Cum am auzit zgomotul ușii mari de la ieșire, m-am năpustit spre scara îngustă și cam abruptă cu trepte din lemn de brad, care sunau a gol. Cele două odăi spre care Maie făcea ascensiuni la sfîrșitul fiecărei săptămîni nu erau, cum crezusem, două chilii de mînăstire, iar procurorul Strava nu se sufoca din lipsa de aer sau de spațiu. Tocmai senzația de spațiu, de lumină și de aer m-a năpădit cum am trecut pragul. Cele două odăi erau, de fapt, una singură. Un salon — cît camera Ucăi, a lui Ioniță și a mea la un loc — despărțit la mijloc printr-o arcadă. Dincolo de arcadă, ascuns sub un baldachin, am zărit patul. M-am apropiat repede de el și-am dat cuvertura la o parte. Am dat și perna, cuprins de o neașteptată emoție. Sub pernă am văzut, ori întîi l-am simțit, un caiet gros, cu scoarțe roșii din material plastic. L-am luat și l-am privit întorcîndu-l pe-o parte și pe alta. Obrajii îmi ardeau. Dar nu numai obrajii. Și palmele îmi ardeau. L-am deschis la întîmplare. Întîi, adică în prima clipă, în prima fracțiune dintr-o clipă, n-am vrut să-l deschid. Regăsind însă sentimentul de vinovăție dar și de nepăsare cu care altădată îmi băgam nasul prin fișele ținute de Octav în sertarele biroului său, l-am deschis și am început să citesc. Era un jurnal.

1 martie

O dimineață ursuză. Un cer fără orizont care nu sugera nimic din zîmbetul unui mărțișor tradițional. Ștefania m-a găsit la masa de lucru și s-a mirat :

— Lucrai !?

Era aproape șapte și încă nu se luminase bine. Mi-a adus zeamă de grape-fruit și, după ce am băut-o, am pus punct referatului la care lucrasem toată noaptea. M-am întins pe canapea și cred că am ațipit, dar numai cîteva clipe. La opt trebuia să am o ședință la Consiliu. Neagu a venit cu mașina pe la opt fără zece, dar eu am întîrziat din cauza lui Dimitrie care a lipsit iar de la școală și tocmai cînd vroiam să ies m-a oprit să-i semnez motivarea. Am încercat să-l fac să înțeleagă că era ultima oară cînd îi acopeream matrapazlîcurile. În loc să-mi mulțumească, mi-a spus cu candoare că avea nevoie numai de semnătură, nu și de sfaturi. Cînd am ajuns, ședința începuse. Vorbea unul dintre vicepreședinți. Sala era plină. Locuri se mai zăreau numai undeva în față. Am luat un scaun de la garderobă și m-am așezat lîngă peretele din fundul sălii. Era una dintre acele ședințe la care toată lumea cască sau își face de lucru cu orice numai să nu-l asculte pe vorbitor. Am încercat să înțeleg despre ce era vorba, însă n-am reușit să mă concentrez din cauza judecătorului Cerna. M-a văzut și a venit lîngă mine, bucuros. Abia se întorsese din Belgia. L-am întrebat cum a fost în călătoria lui.

— Bine ! mi-a răspuns. A fost foarte bine. Am umblat peste tot.

Cerna mi s-a părut slăbit, încercănat, palid și mult încărunțit. Ochii lui verzi mă fixau cu atenție și cu o veselie triumfătoare. Dar veselia aceasta a dispărut dintr-o dată și el n-a mai scos un cuvînt, pentru că Cerna e prudent ca un uliu, se rotește mult, așteaptă și nu atacă decît cînd nu mai există nici o posibilitate de apărare, cînd e sigur de victimă. Cine nu-l cunoaște — și pe el e greu să-l cunoști — poate să creadă că e un tovarăș bun, corect, principial. Cerna nu vorbește de rău pe nimeni, abordează numai discuții pur teoretice, divagații care nu supără. În urmă cu doi ani a făcut tot ce i-a stat în putință să ajungă consilier în locul lui Sterian. S-a purtat

tot timpul cu atenție, cu amabilitate, cu supunere. De fapt, mima perfect supunerea, lucru care a făcut să existe între noi două-trei momente de apropiere, cel de pe litoral, din vara lui '69, cînd am făcut împreună o excursie la capul Midia. El era cu soția, eu cu Fani. A insistat să mergem cu mașina lui. Apoi, după tatonări, ezitări și cîteva amînări formale, au fost o dată la noi acasă. În cei trei ani cît am lucrat cu el nu l-am auzit o singură dată să-l înfrunte pe D., să spună că nu era de acord cu el. Totdeauna, chiar cînd nu-i convenea ceva, tăcea sau dădea din cap aprobativ. Nu ne-a invitat la ei decît tîrziu, după aproape un an, cînd aflaseră că voi fi adjunctul procurorului șef. Îl auzise pe D. spunîndu-mi că îmi așteaptă numirea, și-aproape în aceeași zi am fost invitați la ei. Erau amîndoi, și el și nevastă-sa, teribil de încîntați și prietenoși. Dacă n-aș fi fost cît de cît lucid, i-aș fi luat în serios ori i-aș fi crezut. Bineînțeles, au făcut risipă de mîncare, de vorbe, de muzică, pentru că a existat și un adevărat recital de muzică. Fiecare disc — avea cîteva sute de discuri — era ascultat la lumina mică a unui bec, unul singur, o lampă de birou în realitate, cu abajur lucrat de elevii doamnei profesoare Cerna și care îl lumina doar pe el. Cu ochii închiși, repezind brațele înainte sau strîngînd pumnii, fredonînd unele pasaje, a ascultat vreo zece discuri și ne-a obligat și pe noi să le ascultăm. La urmă a pus și puțină muzică din Enescu. Tîrziu, spre miezul nopții, am plecat și ei ne-au condus pînă în stradă, pînă la mașină. În fața casei lor era o pajiște. Doamna Cerna și-a scos pantofii și-a început să alerge desculță prin iarba înaltă. Credea că și Fani o să facă la fel. Cînd a văzut că Fani rămîne pe loc, a cules cîteva margarete și i le-a adus spunînd :

— Îmi place nespus de mult să umblu cu picioarele goale, ca în copilărie. Am rămas cu nostalgie pentru tot ce-i rustic.

Cerna o asculta zîmbind cu înțelegere. Cînd ne-am apropiat de mașină, m-a întrebat dacă știam cine urma să vină în locul meu. I-am spus că nu știu. Și ăsta era adevărul. Peste două săptămîni, cu ajutorul lui D și alte cîteva relații a fost înscăunat la tribunalul orășenesc și,

nu brusc, dar încetul cu încetul s-a schimbat domnul Cerna.

Cîteva luni, Cerna a încercat să-și joace rolul de mai înainte, de băiat atent, supus, amabil cu toată lumea, nenorocit că i s-a dat pe cap o răspundere atît de importantă, pe care nu și-a dorit-o, dar nici n-a putut s-o refuze. Și totuși și-a intrat repede, parcă prea repede în pielea de conducător al unei instituții. Într-o dimineață, secretara mi-a pus pe birou o hîrtie prin care Judecătoria orășenească, pe care o condusesem doi ani, îmi imputa 70 670 de lei, sumă care fusese cheltuită pentru instalarea unui calorifer cu aer încălzit, la care s-a renunțat, deoarece noul stăpîn îi găsise tot felul de cusururi. Hîrtia nu era semnată de Cerna, ci de adjunctul său și de unul dintre consilieri, dar eu am înțeles că Cerna nu era străin de toată povestea, pentru că în judecătoria lui nu se mai mișca o hîrtie fără ca el să știe. Știa și cînd mergeau oamenii undeva pentru nevoi personale. Peste o jumătate de ceas a venit la mine în birou alarmat, stînjenit, furios pe niște funcționari care-i răstălmăceau indicațiile. El ceruse ca suma cheltuită să fie trecută la pierderi planificate, cum era normal și cum se obișnuia în asemenea cazuri. Vorbise și de recuperarea unor sume, dar numai ca o chestiune de perspectivă. A luat adresa și cu zîmbetul lui de altă dată, supus și îndatoritor, mi-a cerut îngăduința s-o rupă. A rupt-o și, după ce a aruncat-o la coș, m-a întrebat vesel și pentru prima dată cu o familiaritate care nu mi-a plăcut :

— Sper că n-o să ne porți pică. A fost o greșeală stupidă și obtuză a unor funcționari pe care îi voi sancționa aspru.

Cerna juca tare. În clipele acelea aproape l-am admirat. Știa, așa cum știam și eu, că suma ce se cheltuise inutil putea fi trecută la pierderi planificate, dar tot atît de simplu putea să-mi fie imputată. Cerna nu mi-o imputase. Vroia să arate astfel că-mi era prieten. Însă, dacă mi-ar fi fost prieten cu adevărat, hîrtia aceea n-ar fi trebuit să ajungă niciodată pe biroul meu. Cerna nu vroia să-mi arate prietenia, vroia să mă oblige la această prietenie, să aibă ascendență asupra mea. Am cerut secreta-

rei două cafele și i-am făcut semn să stea. Nu s-a așezat, dar nici n-a plecat pînă cînd nu și-a băut cafeaua.

În sala de ședințe a intrat după vreo jumătate de oră și Vlahu. S-a oprit cîteva clipe lîngă noi. Își păstra optimismul, volubilitatea și superficialitatea pe care i le știam dintotdeauna. Era vesel, mulțumit de el, de cei din jur, de toți și de toate. Nepoțica lui, de trei ani, trimisese mărțișor băiatului de doi ani și două luni al lui Cerna și băiatului de 6 sau 7 ani al lui D. S-a dus chiar el la masa prezidiului și i l-a dat și D. s-a înroșit de plăcere.

Ședința s-a terminat spre ora 11, după multă vorbă și multă plictiseală. Cel mai frumos moment din această dimineață a fost atunci cînd o fetiță de trei ani ne amintea că a venit primăvara sau că vine, chiar dacă nu o făcea din proprie inițiativă, chiar dacă bunicul o obișnuia încă de pe acum să se conformeze unor reguli de conduită, chiar dacă gestul acestei fetițe mîngîia vanitatea și orgoliul unor părinți cu funcții mai înalte decît aceea a bunicului ei.

Cînd am plecat spre casă, afară ploua. Șoferul mi-a spus că ploua așa de pe la ora 9.

2 martie
ora 2 fără un sfert

M-a trezit un vis îngrozitor. Cînd spun asta nu exagerez. De fapt nu atît visul era îngrozitor, cît sentimentul de teamă, de groază cu care m-am trezit. Am intrat la baie și cînd m-am întors am auzit-o pe Fani tușind. Probabil era trează sau tușea prin somn, nu știu, n-am intrat la ea. Am intrat la bucătărie, mi-am făcut o citronadă, dar sentimentul lăsat în mine de acel vis tot n-a dispărut. Am vrut să adorm, să uit visul dar cum m-am întins în pat au început să-mi apară imagini din el. Nu-l revisam ci mi-l reaminteam doar, însă erau imagini disparate și oricît încercam să-mi reamintesc începutul, nu reușeam. Nu reușeam nici să ordonez imaginile, să le găsesc șirul așa cum mi-au apărut și au făcut să crească acel sentiment atît de apăsător, de terifiant. M-am dus la masa de lucru, am pus mîna pe stilou, dar tot nu reușesc să-mi amintesc începutul. Știu atît că mă aflam într-un oraș

necunoscut, că eram tînăr, mult mai tînăr decît sînt și mă plimbam cu două fete. Una dintre ele a plecat, ne-a lăsat fără nici o explicație, nu știu unde a plecat și de ce, eu am rămas cu cealaltă și eram mulțumit, eram chiar foarte mulțumit, mai ales că ne îndreptam spre casa ei. Locuia undeva într-un cartier mărginaș, eram într-un oraș străin, îmi era cu totul necunoscut, dar mă lăsam dus de fata aceea, o blondă înaltă și subțire, o țărancă de prin părțile Sucevei după toate aparențele sau ceva în genul acesta, dar nu era țărancă, era doar îmbrăcată foarte simplu, așa cum sînt îmbrăcate fetele de la țară. Era studentă sau soră la un spital, nu-mi amintesc exact, cred că soră, pentru că nu am mai continuat drumul, ajunsesem undeva într-o fundătură, nu era casa ei acolo, mi-a spus aproape plîngînd că nu era casa ei, că trebuia să meargă la spital, primise prin cineva vestea că era așteptată acolo, o fetiță i-o adusese și ea nu vroia să se despartă de mine. Am pornit spre altă stradă, mai degrabă o uliță de țară, cu o grădină în dreapta și cu ceva tufărișuri. În față se vedea clădirea spitalului și fata nu vroia să înaintăm, vroia să intrăm în grădina umbrită de sălcii, în care se vedeau și cîteva pălării de floarea soarelui, vroia să intrăm acolo, mă trăgea de mînă după ea și îmi spunea că era mai bine acum și nu mai tîrziu să intrăm în grădină și ascunși de tufișuri să facem dragoste. Eram gata s-o urmez, mă hotărîsem chiar, mă gîndeam bucuros la ce avea să urmeze, trecusem printr-un gard de sîrmă, dar fata s-a oprit. În poarta spitalului a apărut un ins în halat alb, un doctor probabil, și ea s-a oprit și mi-a spus că trebuie să plece, dar că ne vom întîlni mai tîrziu la ea acasă. I-am spus că nu știam unde stă, ea s-a oprit și mi-a explicat ce tramvai să iau și cum să ajung la ea. A dispărut pe poarta unde o aștepta omul în halat alb, spre clădirile care se zăreau dincolo de un gard înalt de scîndură, iar eu m-am dus să iau tramvaiul, pe care nu mai știu dacă l-am luat, nu, nu l-am luat, m-am pomenit așa dintr-o dată într-un cartier complet necunoscut, pe o stradă unde mă aștepta o fetiță, care a vrut să-mi spună ceva, n-am înțeles ce vroia să-mi spună, a început să-mi facă semne să nu mai înaintez, dar eu am înțeles tîrziu, pentru că atunci cînd am înțeles că nu tre-

buia să înaintez, în spatele meu apăruseră niște vlăjgani, care m-au obligat să merg cu ei să cînt într-o orchestră. Eu le-am explicat că nu știam să cînt, dar ei nici n-au vrut să audă. M-au luat cu ei îmbrîncindu-mă, împingîndu-mă cu umerii. Am ajuns astfel într-o clădire pustie, o clădire veche, fără uși, fără ferestre, cu camere multe și toate goale. Mi-am dat seama că-s multe pentru că scăpînd o clipă din strînsoarea lor am vrut să fug. Intuisem pericolul și-am vrut să fug în clipa în care am văzut-o printre ruinele acelea pe prima fată, care m-a întîmpinat veselă, bucuroasă chiar, se bucura că am venit, se lăuda cu faptul că ea prevăzuse asta, știa că o să vin. Am întrebat-o de fata blondă care mă trimisese și ea a început să rîdă. Doi sau trei vlăjgani s-au apropiat cu niște unelte ciudate, niște clești sau fiare înroșite în foc, eu am simțit pericolul, am înțeles că fusesem atras într-o cursă, am prins un moment de neatenție și am fugit în camera alăturată, apoi în alta, dar vlăjganii s-au luat după mine cu acele unelte de tortură. Am alergat așa prin multe camere, unele întunecoase, cu pereții căzuți, fără geamuri și uși, cu strigătele celor care mă urmăreau risipite în ecouri prelungi. Nu-mi auzeam pașii, nu-i auzeam nici pe urmăritori decît după strigăte. Am reușit să ies din acea clădire, fetița care mă avertizase de pericol mi-a ieșit iar înainte și mi-a arătat pe unde s-o apuc să pot scăpa. N-am vrut s-o ascult, nu mai aveam încredere, m-am aplecat, am luat de jos ceva strălucitor, întîi am crezut că era o bijuterie, dar apoi am văzut că era un lanț gros, nu prea lung cu care puteam să mă apăr. Am trecut printr-o viroagă, unde am dat peste niște țărani foarte ciudați, o familie în care trăia străbunicul, bunicul, tatăl, feciorul, și feciorul feciorului. Cel bătrîn mi-a spus că înainte de masă să merg să strîng fînul, mi-a arătat un țăpoi, o unealtă foarte veche și rudimentară, toată din lemn, un lemn lucios, dar eu nu m-am dus, mi-am continuat drumul printre tufele de bostani în floare spre o căsuță scundă cu pereții albi sau albaștri. Străbunicului nu i-a plăcut că nu l-am ascultat, s-a întors din drum și s-a dus el să ia țăpoiul, iar ceilalți, bunicul, tatăl, feciorul și feciorul feciorului rîdeau de străbunic pentru că se dusese să facă treabă în locul lor. Bunicul a spus:

„Haideți să mîncăm, avem lapte cu mămăliguță". Îmi era foame dar nu m-am dus cu ei să mănînc, m-am strecurat printre tufele de bostani și am ieșit pe o stradă dosnică, unde mă aștepta fata care îmi dăduse întîlnire. Mi-a spus că abia a terminat lucrul, m-a luat de mînă și am pornit spre casa ei, dar pe drum am fost prinși de vlăjganii care mă urmăreau și care ne-au dus lîngă un trunchi de copac, un trunchi prăvălit de care voiau să ne lege. Întîi am crezut că pe amîndoi, dar mai pe urmă am înțeles că numai pe mine. Cînd am înțeles asta, am zărit o scoabă sau un cui mare pe care l-am ascuns repede gîndindu-mă să mă apăr cu el mai tîrziu, să-l folosesc în loc de cuțit. Trunchiul de care vroiau să mă lege era un trunchi de sacrificiu, ți se tăia cîte o bucată din pulpa piciorului pe care o aruncau unui cîine alb. Vedeam că se face acest lucru cu alți prinși și n-am mai așteptat să-mi vină rîndul. Am smuls lanțul ajutîndu-mă de cui și am început să alerg spre clădirea care se vedea nu prea departe. Am trecut prin primele trei sau patru camere, am ieșit într-o curte unde niște inși mergeau doi cîte doi în pas mare de defilare. Alții alergau ridicînd mult genunchii. Am început să fac și eu același lucru și cînd eram să scap — am trecut alergînd sau săltînd pași ca pentru defilare, de la un grup la altul de mai multe ori — undeva am zărit-o pe Fani. I-am făcut semn să nu mai înainteze, dar ea tot n-a înțeles și-atunci ca s-o scap de pericol am alergat spre ea, am prins-o de mînă și a început o goană teribilă. Peste tot, oriunde vroiam să ieșim, ne ațineau calea doi vlăjgani. Lîngă un zid vechi, unul dintre vlăjganii care ne urmăriseră stătea lungit pe burtă. Mi-a cerut nu știu ce sumă ca să ne scape. I-am dat banii, vlăjganul ne-a arătat o ieșire, am pornit spre ea, dar n-am făcut nici douăzeci de pași. Ne-am oprit în fața unui zid. Dincolo de zid era un șanț adînc. Vlăjganul venise după noi și rîdea. Rîdea dar era și furios, mai mult rînjea. Mi-a zis că scap dacă îl las să-mi taie o mînă. S-a apropiat sigur că nu aveam nici o șansă de scăpare. Fani era îngrozită. Cînd vlăjganul a ajuns la un pas, am scos repede cuiul și l-am înțepat în braț. Am smuls-o pe Fani din loc și am început să alergăm. Eram din nou urmăriți, dar acum urmăritorii erau departe, ne pierduseră urma.

Noi scăpaserăm dintre zidurile acelui oraș vechi, eram departe de urmăritori, dar tot alergam. Am ajuns la țărmul unui rîu, al unui fluviu ori chiar la țărmul mării. Abia pe cheiul de piatră mi-am dat seama că era marea, cînd am văzut crestele valurilor și cîteva bărci pescărești priponite lîngă țărm. Am coborît pe un brîu de piatră, am ajutat-o și pe Fani să coboare și ne-am pitulat acolo lîngă valurile înalte care se spărgeau fără vuiet și ne împroșcau cu stropi mari ca de ploaie. Urmăritorii rămaseseră departe, nu mai aveau cum să ne găsească. Stăteam unul lîngă celălalt, pitulați pe acel cordon de piatră, nu ne vorbeam, dar eu simțeam cu o mare ușurare că scăpaserăm.

M-am trezit apoi, dar nu cu acel sentiment de ușurare din ultima clipă a visului, ci cu celălalt de apăsare și groază din timpul cînd eram urmăriți.

3 martie

O zi grea. Am fost asaltați de tot felul de dosare — în faza de început, bineînțeles — și mi-am pierdut dimineața cu studierea lor. Pe la ora 11 m-am dus la bufet să beau o cafea. Puteam să sun să mi-o aducă în birou, însă drumul pînă la bufet mă mai scoate din priză, acolo e o atmosferă plăcută și vrînd-nevrînd ieși din monotonia și praful atîtor hîrtii care cer rezolvări grabnice. Cînd m-am întors l-am întîlnit pe sală pe D. Ca de obicei și-a trimis înainte zîmbetul care nu spune nimic sau spune totul. Mi-a întins mîna și m-a întrebat :

— Ce faci, profesore ? Cum te simți ?

— Nu prea bine.

Nu i-a plăcut că i-am spus că nu fac bine. Ar fi fost poate mai plăcut, mai convenabil pentru amîndoi dacă îi făceam jocul, dacă zîmbeam ca el, dacă mă prefăceam și eu vesel și-i răspundeam că fac bine sau foarte bine. Mi-a întors spatele și, fără nici un cuvînt, a intrat într-un birou. M-am dus la mine. Peste cîteva clipe a venit și D. Așa face mereu, îți intră în birou cînd nu te aștepți. S-a uitat peste hîrtiile de pe masa de lucru, a deschis unul din dosare și m-a fixat cu ochii lui mici :

— Tot am vrut să te întreb, ce-ai făcut cu cazul Mărdărescu ?

Am răspuns fără să-l privesc :

— Deocamdată nimic, strîng probe.

— Probe ?! s-a mirat D. Dar pentru ce ai nevoie de probe ?

Mărdărescu era un bătrînel de vreo 70 de ani, pensionar, care s-a trezit peste noapte scos din casă. Fusese omul la băi și cînd s-a întors și-a găsit toate lucrurile în stradă. În apartamentul lui se mutase o actriță tînără. Omul mi-a pus pe masă carnetul de sindicat, cartea de maistru — fusese maistru cazangiu — talonul de pensii, un memoriu și declarațiile a trei martori care confirmau că locuise mai bine de 20 de ani în acel apartament. Bătrînelul era uluit de ce i se întîmplase. De trei zile stătea cu lucrurile împărțite pe la vecini. S-a dus la foștii lui tovarăși de muncă și i-a rugat să-l ajute să-și recapete casa din care fusese scos în mod samavolnic, dar ei l-au sfătuit să vină la procuratură să ceară protecția legilor. L-am asigurat că o să facem cercetări, o să strîngem probe și-n două zile, cel mult trei, o să fie repus în drepturi.

Dosarul era aproape încheiat. Cei de la Spațiu dăduseră ordin de repartiție pe baze oarecum legale. Ei susțineau că numitul Vasile Mărdărescu, vechiul locatar, nu avea repartiție și că ocupase apartamentul abuziv. Probele de care aveam nevoie trebuiau să-mi lămurească dacă existase sau nu ordin de repartiție pe numele bătrînului. Am scos dintr-un sertar dosarul și-am vrut să-l deschid, dar D. s-a înfuriat brusc :

— Știi că moșulică ăsta al dumitale a început să mă enerveze. Mai înainte am primit un telefon, n-are rost să-ți mai spun de la cine, ai făcut cercetări și probabil ai aflat că fata nu e singură pe lumea asta. Atunci de ce vrei să-mi faci mie zile negre ? Eu zic să fim prudenți, să nu ne punem rău cu cine nu trebuie. Lasă probele, or să le caute alții. Trimite-i dosarul lui Cerna, la tribunal. Bătrînul, dacă are dreptate o să-și recapete apartamentul...

Am spus :

— Bine, o să trimit dosarul la tribunal.

Ce puteam să spun altceva ? Pe actriță o susținea șeful Inspectoratului școlar și D. nu vroia să intre în conflict cu cei de la învățămînt. Trimiterea dosarului Mărdărescu la tribunal îl punea la adăpost, chiar dacă bătrînul avea să mai stea cu lucrurile pe la vecini luni de zile sau ani. Pentru că nu eram naiv să cred că Cerna avea să pună în mișcare aparatul judecătoresc numai din dragostea lui mare pentru adevăr.

D. mi-a strîns brațul afabil și a plecat săltînd mulțumit. Eu am rămas lîngă birou, amenințat mai devreme cu cîteva ceasuri de migrena cu care plec zilnic spre casă.

10 martie

A trecut o săptămînă fără să știu cînd. Parcă nu s-a întîmplat nimic. O zi seamănă cu alta, o seară petrecută în fața televizorului nu se deosebește cu nimic de cealaltă, orele petrecute la Consiliu sau la facultate la fel. Și totuși fiecare zi are ceva al ei, fiecare oră, fiecare clipă, aș zice, se deosebește prin structură de celelalte. Iată, am avut senzația că astăzi îmi voi scrie demisia și-o voi pune-o pe biroul lui D. Și totuși nu s-a întîmplat nimic. Dimineață, am ajuns la Consiliu și, la cîteva minute după ce am ajuns, a venit și cel mare, D. A intrat nu cum avea obiceiul zîmbitor și încîntat de tot ce-l înconjoară, ci întunecat și grav. Eu spuneam ceva, erau la mine toți consilierii. D. a intrat și a spus fără să ne vadă :

— Continuați !

Dar nimeni n-a mai suflat o vorbă, toți au rămas încremeniți în pozițiile în care se aflau. Eu am încercat să lămuresc situația :

— Nu era nimic important.

Dar D. nu m-a auzit, a așteptat să iasă consilierii — după ce le-a făcut un semn de concediere — a mers pînă în capătul biroului și de acolo, fără să se întoarcă, a spus:

— M-am uitat peste dosarul cu delapidările de la Combinatul de prelucrare a mobilei din R. Mi l-a adus procurorul Ștefănescu. E ca un labirint. Mi-a luat trei dimineți nu să-l studiez, ci doar să-l parcurg, să mă informez. Povestea de la Combinatul de mobilă e simplă, dar dacă ar fi să-l cred pe Ștefănescu ne-ar implica pe

toți. Pe mine, pe dumneata, pe primar, pe șeful miliției, pe șeful învățămîntului. Pentru că procurorul Ștefănescu se bazează pe informații tendențioase, pe probe neconcludente, audiază fără discernămînt tot felul de martori, încearcă să implice într-o poveste murdară oameni cu munci de răspundere. Ștefănescu ăsta mi se păruse totdeauna un tînăr de viitor, dar e un prostănac. Am greși dacă i-am lăsa în continuare dosarul. Ne-am trezi toți în boxă. Degeaba zîmbești, nu exagerez. Băiatul visează din cîte mi-am dat seama la un proces răsunător. Vrea să se afirme. Iar eu vreau liniște. Sînt sătul pînă peste cap de telefoane și de tot felul de presiuni. De o săptămînă aceste telefoane au început să mă piseze la fiecare jumătate de ceas. Iată de ce am hotărît să vadă dosarul un juriu format din cadre cu experiență. Bineînțeles din acest juriu vei face parte și dumneata. Trebuie să intervenim pînă nu e prea tîrziu, să încercăm să reparăm ce a stricat procurorul Ștefănescu.

D mi-a făcut semn să-l urmez. Am mers lîngă el pînă în sala mică de ședințe. Tăceam. D. era încîntat de ideea acelui juriu care avea să tempereze zelul de anchetator al procurorului Ștefănescu și orice aș fi spus ar fi fost de prisos.

În sala de ședințe fusese organizată o adevărată expoziție. Dosarul alcătuit de Ștefănescu avea aproape două mii de pagini și fusese înșirat pe vreo zece mese. D. s-a oprit și a arătat cu mîna :

— Asta-i opera colegului nostru mai tînăr. Prea tînăr și prea dornic să se afirme. Dar nici o grijă, n-o să-l lăsăm pe acest domn să meargă prea departe. La prînz, juriul care va avea sarcina să-l tempereze se va strînge aici într-o primă consfătuire de lucru. Te las să studiezi dosarul și, dacă vei găsi necesar, să faci propuneri.

D. a ieșit și eu am rămas să mă uit peste cele aproape două mii de pagini ale dosarului. Cazul cu delapidările de la Combinatul de mobilă condus de Boldun îmi era cunoscut numai din auzite. Suma sustrasă se ridica la vreo cinci milioane. Iată, procurorul Ștefănescu o indica în termeni procedurali cu cea mai mare exactitate : patru milioane nouă sute nouăzeci și șase de mii. Vinovat principal se făcea un oarecare Alecuțu Ghelan, șef de depozit.

D. avusese o idee bună cînd se gîndise să expună dosarul aici. Probabil că nici nu era ideea lui, i-o fi sugerat-o Hera, secretarul, consilierul principal, sfătuitorul intim, tovarășul de vînătoare și de pescuit, omul care știa tot ce se întîmpla sau se spunea nu numai în birourile noastre ci și în multe alte birouri sau cabinete ale celor mai diverse instituții din oraș, din județ ba chiar și din județele învecinate. Rezultatul era cu totul neașteptat. În zece minute puteai să te edifici, să-ți faci o primă impresie despre delapidarea de la Combinatul de mobilă care, după opinia procurorului Ștefănescu, era de proporții și mai mari, „încă nedovedite, dar foarte probabile". La acest paragraf, D. scrisese cu roșu, i-am recunoscut nu numai stiloul, avea un stilou de aur masiv cu cerneală roșie, dar și stilul: „dovedește-o întîi, dobitocule!" Cred că am stat în sala mică de ședințe și am răsfoit paginile dosarului vreo două ore, poate mai mult. La început am fost încîntat de acuratețea, luciditatea și siguranța cu care lucrase procurorul Ștefănescu. Dar încet, aproape fără să observ, această încîntare s-a transformat în nemulțumire. Ba chiar în furie. Eram furios pe D. Începeam să văd ceea ce în prima clipă nu văzusem. Să înțeleg — din sublinierile, din adnotările de multe ori jignitoare, din semnele de întrebare — direcția spre care se îndrepta gîndul lui D. Începeam să-i ghicesc intențiile, să deslușesc sforile pe care va încerca să le tragă cu ajutorul unora dintre membrii juriului din care voi avea onoarea să fac parte, fără să-și asume oficial vreo răspundere, fără să-și angajeze cu ceva prestigiul, autoritatea, postul, dar făcînd uz de ele. O mînie cumplită m-a cuprins cînd am înțeles, cînd înțelegeam — pentru a cîta oară?! — acest lucru. Primul impuls, primul gînd a fost să mă duc să-mi scriu demisia. Dar acestui gînd i s-a opus aproape în aceeași clipă altul. Nu mai eram tînăr, nu mai aveam încrederea și naivitatea care m-au adus pînă aici și nici puterea s-o iau de la capăt, să încerc altceva. D. ar fi fost satisfăcut, ar fi jubilat dacă i-aș fi pus pe birou demisia. Sigur ar fi încercat să mă oprească, dar ar fi făcut-o cu zîmbetul lui nesuferit, cu mărinimia lui care umilește. De ce să-i dau acest prilej? M-am

întors în birou, dar abia ajuns, secretara mi-a întins receptorul. Am recunoscut glasul lui D. :

— Vino să facem tradiționala poză cu membrii juriului.

M-am dus. Acum sala mică de ședințe era populată. Era acolo o parte din elita juriștilor din I. : profesorul Teofil Gănescu, șeful catedrei de Drept civil de la Facultatea de științe juridice, consilier la Banca de investiții. Trăgînd mereu din luleaua lui puturoasă, procurorul Paul Brătoiu, scund și puhav, cu coama argintată și tot mai rară, de leu căzut în dizgrație — puțini mai știau că în urmă cu zece ani a fost ce este D. acum, cu putere mai mare chiar — procurorul Vlahu, judecătorul Bălăceanu și tandemul Hazan — Guță Mihăescu. De fapt pe procurorul Hazan nu-l văzusem, dar știam că dacă era acolo avocatul Mihăescu, undeva prin apropiere se afla și Hazan. Toți domnii aceștia erau foarte singuri, nimic nu-i apropia, deși toți se căzneau să pară preocupați de conținutul dosarului. Aproape nici nu m-au văzut cînd am intrat. Procurorul Titus Vlahu, cu ochelarii pe vîrful nasului, se uita peste una din filele dosarului la o masă lîngă ușă. Nu m-a văzut. N-a schițat nici cel mai mic semn că m-ar fi văzut. L-am lăsat și m-am îndepărtat. Paul Brătoiu, puțin mai încolo, într-un fotoliu, a trecut cu privirea pe lîngă mine. Am trecut și eu pe lîngă el fără să-i spun nimic. La trei sau patru pași — distanțele se păstrau ca între planete ori între stele de mărimi diferite — Bălăceanu, și el singur, în picioare lîngă o masă, m-a văzut și m-a salutat. Faptul că m-a salutat judecătorul Bălăceanu l-a făcut în mod aproape miraculos pe Brătoiu să mă observe și să-mi întindă mîna. În clipa aceea s-a întors, cu ochii tulburi de miop, Vlahu. Era încîntat și surprins totodată că mă vede :

— O ! Șerbane, ce faci, mă băiatule ?! Nu te-am văzut de un car de ani ! Ce zici de povestea asta ?

Vlahu avea ochelarii în mînă. Îi ștergea cu o batistă, dar în timp ce-i ștergea, arăta spre mesele pe care se afla împărțit dosarul.

A apărut — așa cum bănuisem că era pe undeva pe aproape — procurorul Hazan, gras, slinos, transpirat, vulgar și violent.Nu știu dacă Hazan e violent prin struc-

tură. Cred mai degrabă că violența la el e o mască. Îl cunosc de cînd era student. I-am fost profesor. În urmă cu numai cîțiva ani era un tînăr înalt, subțirel, aproape costeliv. Mi-au atras atenția întîi ochii lui albaștri, curați și frumoși, de flăcău de la munte. Mă urmărea neclintit toată ora, încît de multe ori eram pus în dificultate, trebuia să-l evit să nu mă uit spre banca în care stătea el. Mai tîrziu am aflat că dormea în ore. Dormea cu ochii deschiși, ca iepurii. Venea de undeva din Bărăgan — nu de la munte, cum crezusem — în copilărie își petrecuse toate verile păzind bostănăria lui taică-su și se obișnuise să doarmă cu ochii deschiși. Ajunsese un anchetator temut, dar și un bun pictor. Peisajele lui din Bărăgan și în mod deosebit cele cîteva amurguri prinse într-o pastă groasă erau ciudate și de neînțeles aproape. Soarele apunea totdeauna învăluit în fîșii de nori, lungi ca niște brazde, și n-avea strălucire. Lumina se ridica din ierburi, din copaci, de pe boturile cailor aplecați să se adape, de pe aripile berzelor ce se roteau prin apropiere. Caii, iarba înaltă și berzele apăreau în toate pînzele lui de început. Pînă în urmă cu un an, cînd a deschis prima expoziție, nu s-a știut nimic despre activitatea lui din magistratură. Hazan era tăcut, însingurat, își evita confrații. Atunci, la vernisaj sau după vernisaj, s-a petrecut un incident care l-a făcut cunoscut, mai cunoscut decît îl putuseră face anchetele lui de tînăr procuror. Se zice că în expoziție ar fi intrat cu întîrziere de cîteva minute unul din criticii de artă la modă. Hazan l-a văzut și s-a repezit la el ca la un hoț care intrase în bostănăria lui taică-su să fure pepeni. L-a prins de cravată și, în văzul tuturor, l-a întrebat ce caută acolo. Criticul s-a zbătut să scape, dar cînd a văzut că Hazan nu-l slăbește, cu ochii cît cepele — măriți de spaimă, dar și de strînsoarea lui Hazan — a spus că a venit să scrie despre expoziție.

— A ! să scrii ? s-a mirat Hazan. Dar mie mi-ai cerut voie ? Cere-mi voie întîi și-apoi scrie.

— N-am știut că trebuie să cer voie ! ar fi spus înspăimîntat intrusul.

— De-acum să știi. Și dacă o să scrii, să nu scrii de rău, că îți mut ochelarii la spate !

Acum, Hazan mi-a întins o mînă asudată, grasă, lipsită de voință, și a mîrîit cu un zîmbet conciliant :

— Salut, profesore ! Ce-i nou la împărăție ? S-a produs iar vreun atentat la pudoare ? E amenințată ordinea publică sau păsunea întinsă a bunului plac ? Nu prea îmi put frumos hîrtiile astea.

Am zîmbit ca de o glumă și, ca să evit un răspuns, am întins mîna spre Guță Mihăescu :

— Ce faci, Guță ?

În clipa aceea, în sală a intrat D, urmat la doi pași de Dudu Ioachim, la alți doi pași de Hera, de procurorul Ștefănescu și de un fotograf. Pe procurorul Ioachim îl întîlnisem în urmă cu două zile pe scara largă de marmură de la consiliu. Urca. Nu l-am recunoscut din prima clipă, își lăsase o mustață enormă, roșie, care-i dădea altă înfățișare. M-a salutat puțin contrariat că nu-l observ :

— Salut, domnule ! Ce faci ? Ești frumușel cu aia la gît.

Eram îmbrăcat cu o cămașă de lînă, cumpărată de Ștefania, care avea un guler înalt, pe gît, cu trei dungi. Nu era un guler răsfrînt, ci simplu, dar cele trei dungi aveau ceva frapant, ceva tineresc, aș zice prea tineresc pentru vîrsta mea. Am schițat un zîmbet :

— Să știi că te-ai schimbat. Cu mustața asta de Taras-Bulba aproape să nu te mai recunosc.

Dudu Ioachim a zîmbit și el, cu un zîmbet arțăgos îndreptat asupră-și :

— Ce să fac ? Mi-am lăsat mustață, dacă ăsta nu mai poate da altceva.

A dus mîna spre cap și a continuat să urce. Nu era prima dată cînd se arăta nemulțumit, cînd se ironiza în glumă, el care a avut dintotdeauna posturile cele mai mari : conferențiar la 26 de ani, decanul Facultății de științe juridice la 30, președintele Tribunalului județean etc. S-a plimbat în toată lumea, dar încă n-a dat opera la care visează de douăzeci de ani. A rămas la cele cîteva declarații făcute în presă, la promisiunile pe care le reînnoiește cu prilejul fiecărui început de an, la cele două eseuri și asta îl roade. Toate onorurile și posturile mari nu fac doi bani pe lîngă satisfacția de a fi ouat, cum

spune judecătorul Bălăceanu, opera visată. Dar el nu are această satisfacție. Și n-o ascunde, o arată ori de cîte ori are ocazia. Acum cred că e și mai înveninat. De la tribunal a plecat undeva în diplomație, unde n-a stat decît un an. S-a întors de vreo cîteva luni și e în așteptare. Așteaptă alt post important. Dar o să-i mai vină ? Dudu Ioachim a fost totdeauna omul surprizelor. Și s-ar putea să mai fie. Dovadă e apariția lui în această sală.

S-au făcut cîteva poze, apoi D. s-a îndreptat spre celălalt capăt al sălii, arătînd cu mîna spre mesele din stînga lui : „Procedura folosită în anchetarea acestui caz este greoaie, prolixă, inutilă. Au fost puși sub urmărire oameni nevinovați. Procurorul Ștefănescu a exercitat în mod abuziv și eronat puterea sacră a legilor. Din exces de zel s-a ajuns la o situație intolerabilă".

D. s-a oprit și, luînd de pe o masă cîteva pagini, le-a fluturat nemulțumit :

— Iată, a fost lovit în demnitatea lui tovarășul Vasiliu. Cum ți-ai permis, Ștefănescule, să anchetezi oameni nevinovați ?

D. a întors capul. Îl căuta pe procurorul Ștefănescu. Acesta rămăsese undeva lîngă ușă. A făcut doi pași, dar pentru că distanța care îl separa de D. era prea mare, s-a oprit și a încercat să se apere :

— Nu sînt de acord. Nu am anchetat oameni nevinovați.

Dar D. nu l-a auzit. I-a întors spatele și, urmat de Hera și de cîțiva membri ai juriului, a început un fel de defilare prin fața meselor, cu opriri scurte și cu indicații pe care Hera le nota conștiincios în carnetul lui. Întîi s-a hotărît oprirea anchetei. D. singur a hotărît. Membrii juriului tăceau, îl priveau, și dacă-i întreba — „sînteți de acord ?" — unii dădeau din cap în semn de aprobare. Tot D. a sugerat scoaterea de sub acuzare a tovarășului Vasiliu, a contabilului șef de la Combinatul de mobilă din R. și a unui funcționar de la bancă. A venit secretara să mă roage să-i semnez niște hîrtii urgente și am ieșit. M-am întors peste vreo jumătate de oră. D., asistat în tăcere de juriu, delibera încă. Tot ce hotărîse cu o jumătate de oră înainte nu mai era valabil.

— Se impune, spunea el, o nouă reanchetare, dar nu cu metodele folosite de procurorul Ştefănescu.

Am rămas în sală, dar cînd am văzut că se revine la prima variantă, am ieşit.

M-am dus la bufet, am cerut o cafea şi am rămas acolo aproape o oră. Cînd am revenit, situaţia părea să fie aceeaşi. D. era inepuizabil. Se plimba prin faţa meselor cu o bună dispoziţie aproape juvenilă, urmat la un pas de Hera şi de alţi trei sau patru membri ai juriului. N-am avut răbdare să rămîn pînă la sfîrşit. Am plecat furios...

Acum e 8 fără zece. Georgia e în camera ei, învaţă. Fani şi-a anunţat sosirea, trebuie să apară dintr-o clipă în alta. Dimitrie hoinăreşte iar pe undeva. De el ar trebui să mă ocup mai mult. Dar ne întîlnim atît de rar! Şi cînd ne întîlnim vorbim fiecare altă limbă.

În casă e linişte şi bine. Eu mă gîndesc la zilele şi orele care trec şi care aparent seamănă unele cu altele. Numai aparent, fiindcă în realitate ele se deosebesc prin ce le dau bun sau rău cei ce ne înconjoară.

14 martie

M-am trezit devreme, pe la 4, am încercat să lucrez la noul volum de eseuri, dar n-am reuşit să aştern nici două fraze. Am coborît, am luat ziarele şi, cînd m-am întors, Fani mă aştepta cu o cafea mare. Am stat vreo oră întins pe canapea, cred că am şi aţipit puţin — în primele ceasuri ale dimineţii cafeaua mă adoarme totdeauna — apoi pe la 9 şi jumătate am plecat la consiliu, unde urma să aibă loc o ultimă întîlnire a juriului. Prima şedinţă n-a dus la nici un rezultat. Paul Brătoiu, care era de fapt preşedintele juriului, a cerut ca votul să fie secret. D. nu a fost de acord şi lucrările juriului s-au amînat. A doua zi D. m-a chemat la el şi teribil de satisfăcut mi-a dat o scrisoare. Era de la procurorul Ştefănescu. Acesta scria că-i bolnav, că o acută criză de rinichi şi internarea în spital îl opreau să se ocupe în continuare de dosar.

Bineînţeles, nimeni nu se gîndea să-i facă greutăţi noului procuror anchetator. Toţi ştiau că în realitate fusese propus de D. (care n-a mai venit la şedinţă, a

avut atîta pudoare). Și, totuși, pînă la hotărîrea finală a juriului au existat cîteva trepte, a existat un întreg ceremonial, o mică și nevinovată comedie, bine jucată de unii, cu gravitate, cu importanță, cu seninătate, cu candoare. Punctul culminant a fost atunci cînd judecătorul Bălăceanu a propus ca procurorul Puiu Hurjui să preia cazul, iar procurorul Dodu Ioachim, spre mirarea tuturor, nu l-a combătut, l-a aprobat cu înțelegere, cu blîndețe.

— Da, Puiu Hurjui e bun, dar ce te faci sau ce ne facem dacă este cineva tot atît de bun, ba după părerea mea chiar mai bun ?

Și a pronunțat numele procurorului Vlahu.

Vlahu, cînd l-a auzit pe Ioachim că-i pronunță numele, s-a ridicat în picioare ca un școlar grăbit de nevoi imperioase și s-a îndreptat spre ușă spunînd că, dacă el a fost propus, nu mai poate sta în juriu. După ce a închis ușa, Paul Brătoiu a spus :

— Acum, gata, dacă nu vrem să-l jignim, trebuie să-i dăm lui cazul de la Combinatul de mobilă din R. Procurorul Hurjui iese din discuție.

Vlahu s-a întors după cinci minute cu o hîrtie prin care cerea să nu mai facă parte din juriu.

În urmă cu două zile discutasem cu el la telefon. Îmi cerea fără nici o jenă să-i sugerez lui D. să-i încredințeze lui conducerea mai departe a anchetei. Că el n-a mai avut demult un caz atît de interesant, că un proces ca acesta ar fi o încununare a activității lui. Nu i-am promis nimic. I-am spus să vorbească cu Paul Brătoiu și el ce zice ? Că să vorbesc eu ! L-am întîlnit pe Brătoiu în aceeași zi, îl chemase D. să-i arate scrisoarea procurorului Ștefănescu. I-am zis despre Vlahu. S-a uitat peste lista cu care plecase de la D. și a spus :

— Bine, cred că nu putem trece peste procurorul Vlahu.

Așa a preluat Vlahu cazul de la Combinatul de mobilă condus de Boldun.

În dimineața aceasta la consiliu personajele erau cam aceleași, plus Hera, trimis probabil de D. Paul Brătoiu a spus cîteva cuvinte de laudă la adresa juriului care a știut să se orienteze, să aleagă grîul de neghină etc. etc.

S-a adus cîte o cafea, cîte un pahar cu apă minerală, și totul a luat sfîrșit. Un sfîrșit vesel, de vodevil. La plecare, procurorul Hazan și-a amintit că nu ne putem despărți chiar așa. Că după atîta osteneală și grijă pentru onoarea județului, merită să mergem la o bere.

— Ce bere ? a întrebat aproape jignit Brătoiu. E încă dimineață și-i duminică ! Cum ți-ar sta să te umfli cu bere ?

— Atunci să luăm ceva tare ! a spus Guță Mihăescu. Să mergem sus la „Puiul de Cerb".

— Ce să facem la „Puiul de Cerb" la ora asta ?! s-a strîmbat Brătoiu de parcă ar fi avut crampe. În altă parte, dar unde ? Dacă aș avea băutură, v-aș invita la mine. Însă barul meu e gol.

— Să căutăm undeva băutură ! a spus Hazan.

— Bine ! a hotărît scurt Brătoiu. Să căutăm !

Ne-am urcat în două mașini, una condusă de Brătoiu, alta de Hera, și ne-am oprit undeva în spatele Tribunalului județean. Acolo era un magazin alimentar deschis. Au coborît Brătoiu, Guță Mihăescu, Hazan și s-au îndreptat spre magazin. Vlahu s-a dat jos din ultima mașină și a strigat :

— Stați să vă dau ceva bani !

S-a căutat chiar la buzunar sau a făcut numai gestul că se caută, dar nimeni nu l-a auzit, iar el s-a resemnat.

Cei trei s-au întors cu un braț de sticle : vreo cinci de votcă și alte cinci de vin. Ne-am urcat în mașini, și Brătoiu i-a făcut semn lui Hera să o ia înainte, dar acesta a spus că nu cunoaște drumul. Atunci a pornit Brătoiu întîi și Hera l-a urmat la mică distanță. Locuința lui Brătoiu era într-un cartier de vile. Nu mai fusesem niciodată la Brătoiu, așa că pentru mine tot ce vedeam era inedit. De fapt, Brătoiu ne-a invitat la el dintr-un acces de grandomanie. Vroia să-i vedem casa, colecția de icoane, tablourile, grădina, sculpturile din grădină. Am intrat într-un salon mare, un living-room cu pereții încărcați de sus pînă jos de icoane pe sticlă. Pe lemn avea doar cîteva. Toți am început să ne uităm la icoane, încîntați, uluiți, să le privim de aproape, de departe, să încercăm să le ghicim vechimea, stilul. Hazan era bucuros că și el avea

o icoană asemănătoare cu una pe care și-a pus ochii de cum a intrat, atîrnată undeva pe peretele din stînga.

— Nu-i așa că icoana asta e de Hagigogu ?

— Da ! a spus gazda.

— Și eu am una la fel. Tot de la el. O fi o variantă.

Profesorul Gănescu încerca să ne atragă spre peretele opus. Aici văzuse o madonă care, spunea el, putea s-o picteze și Rafael. Chipul madonei era de o frumusețe rară, dar n-avea nimic din madonele lui Rafael, ci împrumuta mai degrabă cîte ceva de la chipurile de țărănci pictate de Grigorescu.

Brătoiu s-a apropiat transpirat și roșu de plăcere și l-a aprobat :

— Da, asta-i cea mai valoroasă icoană.

În felul acesta am aflat că icoanele procurorului Brătoiu, colecția lui de cîteva sute de icoane, nu era strînsă la întîmplare, de la diferiți țărani, așa cum crezusem, și nici autorii acelor picturi pe sticlă nu erau anonimi. Icoanele lui Brătoiu erau valoroase și ca vechime, dar mai ales aveau valoare prin autorii care le pictaseră, destul de celebri din cîte am înțeles. Culoarea predominantă în acele icoane era roșul, pe care l-am mai văzut doar la icoanele din mînăstirile oltenești, la Cozia sau la Horezu. Numai icoana remarcată de profesorul Gănescu avea și tonuri de albastru, ba chiar și de galben.

Abia după ce ne-am uitat la pereții încărcați de icoane, am început să văd, să am ochi mai degrabă și pentru mobilă, pentru covoare, pentru șemineu. Dintr-o ceramică albă cu tonuri sau cu sclipiri de galben și linii subțiri, albastre, șemineul era tot opera unui artist, a unui sculptor care îi făcuse și sculpturile din grădină. Niște trunchiuri ciudate cu brațe și picioare, care puteau fi cruci sau oameni, dar puteau fi și orice altceva. La prima vedere trezeau un sentiment neplăcut, o tulburare efemeră, dar o tulburare, un început de frică, o neliniște, în orice caz.

Doamna Brătoiu a apărut mai tîrziu, întunecată și cam furioasă, probabil din cauza acestei vizite neprevăzute sau pentru că fusese deranjată de la treburi foarte domestice. Venea din grădină. Nu ne-a spus ce lucrase, însă avea mîinile pline de pămînt. Cînd m-a văzut, peste

chipul ei furios și morocănos a venit brusc un zîmbet, întîi chinuit, dar imediat uitînd de furie a zîmbit cu un zîmbet pe care i-l știam, i-l cunoșteam bine din timpul studenției. Am vrut să-i sărut mîna, dar nu m-a lăsat :

— Sînt plină de pămînt ! a spus. Eram în grădină.

Ceilalți s-au repezit și ei să-i sărute mîna, dar ea arăta palmele negre de pămînt și spunea :

— Nu pot să vă dau mîna, vin din grădină !

Brătoiu, bucuros că norii au trecut, a început să ne poftească să stăm, să ne caute chiar el scaune. Amîndoi s-au dus apoi într-o cameră alăturată, unde era biblioteca și un bar, au început să caute pahare, dar ori nu prea aveau, ori Brătoiu le voia pe toate la fel, pentru că am auzit-o pe ea spunînd cu o voce surdă, răstindu-se aproape :

— Astea-s ! Ce să-ți fac ?

Brătoiu a venit cu trei pahare de țuică, înalte, colorate, cu picior dar eu n-am mai stat să le văd și pe celelalte. M-am dus cu profesorul Gănescu în grădină. Întîi am ieșit pe o verandă, unde era o masă. Doamna Brătoiu punea pe masă o față de lînă, galbenă, frumoasă. A venit puțin în grădină cu noi și la exclamațiile profesorului Gănescu :

— Uite ce cireș frumos ! a spus ea. E altoit de Brătoiu !

Grădina era mică. Pe lîngă cireșul altoit de Brătoiu, mai erau trei vișini, un piersic și doi brăduți cu cetina nu verde, ci albă, ninsă parcă, așa cum sînt ninși brăduții care se vînd în florării de Crăciun. Erau și cîteva straturi cu pămîntul răscolit, straturile la care lucrase probabil doamna Brătoiu. Pe lîngă gard erau puse vreo șase sau șapte statui din ceramică neagră sau albastră. Pe verandă au apărut și ceilalți cu sticlele de votcă și vin. Ne-am întors și ne-am așezat la masa pe care gazda așternuse fața galbenă de lînă. Brătoiu a început să ne întrebe dacă vrem votcă sau rom. Vlahu avea în mînă niște bani pe care a vrut să-i întindă (a schițat chiar gestul) lui Hazan, cu explicația de rigoare :

— Contribuția mea !

Hazan s-a ferit spunînd :

— A ! Colega, vrei să ne superi ?

— Păi eu cu ce contribui aici ?! a spus Vlahu, dar a băgat banii în buzunar.

Brătoiu a așteptat să se așeze și nevastă-sa și i-a întins un pahar cu rom, el și-a turnat vin, a ridicat paharul bucuros, fericit că ne aflăm în casa lui, că ne minunăm de icoane, de tablouri, de bibliotecă, de grădină, de sculpturi, de vița cățărătoare care acoperea veranda — încă nu-i plesnise mugurii, dar Brătoiu ne-a atras atenția : „Ați văzut ce viță am ?“ — de toate cîte realizase. Era mulțumit, radios, golea pahar după pahar, ne îndemna și pe noi, pe nevastă-sa, care nu mai era nici furioasă, nici întunecată, se așezase lîngă el și încerca să se aclimatizeze, să ia parte la discuții, la bîrfă, pentru că, odată cu primele pahare, a început și bîrfa, însă o bîrfă blajină, generoasă, de bețivani care iau lucrurile așa cum sînt, care uită și iartă totul repede. Se minunau toți de ascensiunea vertiginoasă a lui Gregorian, de căderea tot atît de vertiginoasă a lui Buduleci.

— Eu l-am prevenit, zicea Brătoiu, i-am spus că n-o să stea mai mult de un an. Buduleci a spus că rezistă trei ani. Și uite că n-a rezistat.

Brătoiu era bucuros că pronosticul lui se adeverise. Ceilalți erau bucuroși de căderea lui Buduleci, dar și de bucuria lui Brătoiu, cu care se solidarizau. Despre Gregorian, noul inspector șef de la învățămînt, nu se spunea nimic, nimic de rău, decît că e băiat bun, deștept, dar că n-o să facă nimic.

Toți erau de acord că schimbarea lui Buduleci era o cădere, dar nimeni nu știa și nici nu putea să-și închipuie cît de mare era.

— Or să mai cadă și alții ! a spus în treacăt Brătoiu. După conferința județeană, or să mai cadă și alții. Chiar și despre D. se zice că o să plece.

— Și cine o să vină în locul lui ? a întrebat Vlahu.

— Unii spun că eu aș veni, a rîs iar Brătoiu. Dar eu la așa ceva nu mă bag. Eu am mîncat o dată pîinea asta, îmi ajunge...

După ce au golit cele cinci sticle de vin — nimeni nu se amețise — ne-am ridicat și, cu îmbrățișări euforice, ba chiar și cu pupături, ne-am retras. Doamna

Brătoiu ne lăsase singuri de mult. N-a apărut să-și ia rămas bun. Ne-a condus pînă pe treptele de piatră de la ieșire, ba chiar pînă în stradă, Brătoiu.

14 martie

O zi proastă. S-a răcit brusc. Și cred că am răcit și eu. Ori mă încearcă o gripă. Am venit de la consiliu cu dureri în tot corpul de parcă aș fi făcut un vaccin. Seara am luat o aspirină, un ceai de tei și m-am dus la culcare foarte devreme.

21 martie

După-amiază, am ieșit cu Fani în oraș. N-am mai mers de mult pe jos. Am traversat parcul din centrul orașului ținîndu-ne de mînă. Era o zi superbă, cu soare mult, cu străzi invadate de oameni, cu copacii din marginea trotuarelor abia înmuguriți. Dar totul era lumina, nu rece, nici caldă, ci mai degrabă curată și proaspătă și noi mergeam prin acest miracol de lumină care-mi aducea în minte scene din copilărie. Fani a văzut ceva într-o vitrină și ne-am oprit. Mîine e ziua ei. Ieșiserăm împreună, vroiam să-i cumpăr ceva frumos, dar pe drum aproape uitasem intenția cu care plecasem de-acasă. Am intrat în cîteva magazine și cu toate că Fani avea cunoștințe printre vînzătoare — le strecura totdeauna bacșișuri consistente — n-am găsit nimic. Obiectele de lux (din Franța, din Austria, din Italia) lipseau. În parfumerii mai ales se găseau numai produse poloneze, ungurești sau bulgărești. La magazinul „Lotus“ am văzut o poșetă destul de drăguță din Cehoslovacia. De fapt, Fani a văzut-o. În timp ce o privea, i-am cerut vînzătoarei să-mi facă bon. Am plătit-o și ne-am întors tot pe jos. Am vrut să cumpăr flori și-un disc — lui Fani îi place Bach — dar și la magazinul din colț de la noi și la florărie se închisese. Acasă ne aștepta totuși o surpriză. Dimitrie și Georgia umpluseră salonul cu flori.

30 martie, ora 4 dimineața

A fost o noapte îngrozitoare. Dureri — parte reale, parte imaginate — insomnie, frică. Această boală absurdă și ridicolă pe care puteam s-o fac la 10 ani mă ține într-o încordare cumplită de 8 zile. Iată, se face ziuă. E a opta zi, deci, de cînd a apărut. Lumina indecisă a zorilor, albăstrie și rece, m-a mai înviorat totuși. Am avut o mulțime de vise, însă cel mai ciudat a fost primul sau al doilea — în orice caz mai la începutul nopții, după o oră-două de insomnie, poate chiar trei ore. Eram acasă, aici, dar camera avea sobă și eu m-am apropiat să pun lemne pe foc. Ajuns lîngă ușă am văzut pe sală lumină, am auzit și șoapte, erau dincolo de ușă oameni care așteptau ceva, vorbeau în tăcere și eu am vrut să mă asigur că ușa e închisă. Era, dar numai pe jumătate, era o ușă foarte slabă, cu crăpături mari în ea. Dincolo se făcuse tăcere, dar se vedea lumina de pe sală prin acele crăpături din ușă. Am vrut să pun lemne pe foc, dar am văzut că și soba era defectă, nu la portiță, ci într-o parte. Era tixită cu jar și stătea să cadă, amenința cu un incendiu. Eu nu mai știam ce să fac, mai ales că cei de pe sală au început să vorbească, au pătruns și în cameră, nu pe ușă, ci printr-o fereastră, care se afla după sobă. Pe sală erau niște femei de la țară, stăteau pe jos, ziceau că nu au unde să doarmă, dar cîteva intraseră și-n cameră și își căutau loc, se mișcau tăcute, fără să întrebe nimic și erau și bărbați dar mai puțini. Am încercat să le stăvilesc intrarea, însă femeile nu țineau seama de ce spuneam, intrau și se așezau pe jos ori pe unde apucau. Uitasem de sobă, n-aveam în minte decît cum să scap de acea mulțime de femei înalte, tăcute, cernite parcă sau chiar dacă nu erau cernite, purtau haine cenușii, ca la țară și-aveau părul strîns în broboade negre. Le-am oprit la ușă, dar camera mai avea o ușă și ele își făcuseră loc pe acolo. Am alergat să le opresc, dar am văzut uluit că dincolo de ușă era o sală mare și alte săli, ca într-o gară sau ca într-o primărie comunală și femeile își vedeau de-ale lor, așezate în tăcere peste tot. M-am întors la ușă, dar acum era prea tîrziu. Ușa fusese deschisă, intrau și alte persoane — bărbați și femei — și eu degeaba încercam să le țin piept. Chiar lîngă prag am zărit

un cunoscut, un student la medicină, de pe vremea cînd eram și eu student la drept. Acum zicea că-i doctor. Mi-a întins mîna bucuros că mă vede. Era cam neglijent îmbrăcat, era și nebărbierit, avea o barbă mare, neagră iar sub braț o servietă ponosită. A trecut pragul și s-a așezat la masă. Cu el sau independent de el era și unul Dron, pe care îl știam din armată, un tip înalt și țigănos. El nu m-a recunoscut. L-am recunoscut numai eu și i-am spus și el a exclamat bucuros :

— O, ce bine ! Și să mă mai plîng de noroc ! sau ceva în genul ăsta.

I-am lăsat pe el și pe doctor și pe alții la acea masă rotundă. Eu am alergat să opresc avalanșa de oameni care intrau, intrau mereu. Se instalaseră peste tot, acum era un fel de masă lungă și urma să aibă loc o petrecere, o nuntă mi se pare. Am zărit și o mireasă în alb, dar n-am stat, m-am dus mai departe să găsesc la cineva un sprijin. Am dat peste niște funcționare tinere care mi-au rîs în nas, cînd au auzit că vreau să-l caut pe primar. Clădirea avea și alte camere, mari, goale, fără nici un mobilier, invadate doar de acea mulțime, cînd cenușie, cînd pregătită de petrecere, iar eu îl căutam de zor pe primar să mă plîng că fusesem frustrat în propria-mi locuință. După un ocol mare prin tot felul de săli, invadate de mulțime, m-am întors să-l găsesc pe doctor, dar nu mai era acolo unde îl lăsasem. Începuse o petrecere cu lume îmbrăcată de sărbătoare și m-am trezit. Mi-am dat seama că dormisem foarte puțin. După cele cîteva ore de insomnie abia ațipisem. M-am uitat disperat la ceas. Era numai 1 și jumătate. M-am culcat, am adormit, au urmat și alte vise dar nu țin minte nici unul. Lumina zorilor mi-a dat puțin curaj. Am luat un cașet, am băut compotul și acum voi încerca să dorm ! Afară e o lumină somnoroasă. Florile de la fereastră și vița se clatină de vînt.

31 martie

E o liniște mare, totală, ca în copilărie. Nimic nu se mișcă, nici florile de la fereastră, nici vița, de obicei răscolită de vînt, numai lumina dimineții, dar nici ea nu se mișcă, își schimbă doar culoarea, se face tot mai albăs-

trie. Asta dacă mă uit mai mult, altfel și ea rămîne neschimbată. A mai trecut o zi și o noapte, o zi lungă de veghe, de frică, pe care am încercat s-o ascund și în parte cred că am reușit, deși nu reușesc să mă sustrag cu totul bolii. Mereu îmi ascult organismul, îmi urmăresc aproape clipă de clipă un tumult interior, greu de numit, greu de concretizat. Cuvintele acelui doctor cu mutră de măcelar, plin de importanță, satisfăcut de precizia cu care mi-a pus diagnosticul, care voia totuși să-mi ciupească două-trei sute de lei, m-au turtit pentru tot restul bolii. Ideea că s-ar putea să mă îmbolnăvesc de meningită, pe care am respins-o cu un zîmbet, prefăcîndu-mă că nu-i observ gravitatea, că nu-mi pasă de urmări, a săpat în mine culoare adînci, a lăsat să pătrundă o frică tiranică. Dovadă e faptul că l-am invitat pe acel medic acasă, deși îmi era complet antipatic. Acum, îmi dau seama că din prudență l-am invitat. Din prudență și dintr-o măsură de securitate care se instituia în mine aproape independent de tot ce făceam, independent de faptul că acel doctor, mic de statură și gras, îmi era antipatic. L-am invitat acasă să mă vadă, iar el a primit invitația repede, ca pe ceva care i se cuvenea, ca pe un drept al lui, i-a făcut chiar plăcere să fie invitat, iar acest lucru în loc să mă irite, m-a liniștit, mi-a transmis o ciudată încredere. Am urcat în mașină voios și dacă Fani n-ar fi încercat să mă încurajeze, strîngîndu-mă ușor de braț, aș fi uitat că eram bolnav.

Cred că boala a atins punctul maxim ieri, după o noapte de insomnie, cînd începusem să mă resemnez, deși în om nu există niciodată resemnare. Poate să fie altceva, orice, dar resemnare nu. În cazul meu putea fi obișnuință cu frica, o diminuare a fricii sau chiar o recrudescență, pentru că aproape în același timp cu frica, nu-mi mai era frică. Și totuși frica era mare, era atît de mare încît se rupea în două, cum se rup probabil amoebele ca să se înmulțească, iar eu mă ascultam, așteptam, urmăream pas cu pas evoluția bolii, așteptam o ameliorare pe care am simțit-o nu cum m-am trezit, ci mai tîrziu, după ora zece. Dimineață am deschis ochii pe la 7. A venit Fani și m-a întrebat cum îmi merge. I-am spus că nu bine, deși n-aș fi vrut s-o mai necăjesc. Puteam să

mă prefac — ar fi trebuit să mă prefac spre a o cruța — dar n-am reușit. M-am plîns de noaptea lungă, de lipsa de somn, de visul îngrozitor pe care l-am avut. Fani m-a privit, a încercat să mă încurajeze, mi-a aerisit camera, apoi a ieșit.

1 aprilie, seara

A fost o zi bună, fără văicăreli, fără neliniști, fără gînduri parșive. M-am simțit într-adevăr bine. Acea înseninare, acea revenire la normal din timpul dimineții n-a fost numai o părere. Dar această revenire a fost ajutată mult și de felul foarte delicat, de atențiile multe, mari și mici, de răbdarea cu care m-a înconjurat Fani. În cele nouă zile de boală a fost admirabilă, iar azi a fost colosală. Mi-a citit cu glas tare din Camus, scene din *Străinul*, ea care nu trebuie să facă efort — din cauza unui suflu sistolic și în general din cauza inimii, despre care doctorul i-a spus că e cam obosită. Cît a fost la policlinică, eu am privit la televizor ultimele imagini din șederea echipajului Apollo 15 pe lună. M-a impresionat la cei doi oameni în alb, cu căștile și costumele lor destul de grele, m-a impresionat pasiunea cu care munceau, aproape pînă la uitarea de sine, să aducă probe multe, pietre cît mai interesante. De la centrul spațial, mereu li se comanda să isprăvească, dar ei parcă nu auzeau, continuau să sară, să foreze solul lunar, care se vedea alb, de parcă era înzăpezit. Se aflau pe fundul unui crater, destul de plat și întins, cu multe stînci și mulți bolovani, cu coline domoale în planul doi, tot albe, ca de zăpadă sau de zahăr, strălucind puternic. Orizontul era foarte aproape și negru ca păcura sau ca nopțile noastre pămîntene, încît la un moment dat se crea impresia că, de fapt, cei doi se aflau pe un platou de filmare, luminat de reflectoare puternice iar în jur era noapte. Am văzut și cum au plecat de pe lună. Capsula albă și conică — semăna cu o geamandură — a sărit brusc de pe trepiedul care o susținea. S-a ridicat drept în sus, apoi într-o parte, ca un balon scăpat de un copil și purtat la întîmplare de vînt. A rămas, dar numai cîteva clipe, acel peisaj bizar de platou de filmare părăsit.

Am închis televizorul puțin cam neliniștit. Începea să mă doară capul. Mai exact, începeam să mă întorc în mine, să devin propriul meu prizonier, să mă ascult, să mă privesc în oglindă și iar să mă ascult și să aștept. Ce ? Acea mișcare inefabilă care se petrece în noi, acea prefacere în bine sau în rău, dar pentru că nu-i cunoaștem, nu sîntem în stare să-i sesizăm direcția, devenim susceptibili, bănuitori, neliniștiți. Norocul meu a fost că s-a întors Fani și a pus capăt acestui început de introspecție. M-a invitat la o mică plimbare, și iată că miracolul s-a înfăptuit cînd mă așteptam mai puțin. Am ieșit din casă și din mine și după nouă zile respiram iar aerul străzii, mă umpleam de zgomotul mașinilor, priveam fascinat forfota oamenilor. Am fost pînă la Alimentara, de unde am luat cîteva sticle de Cico, două cutii cu suc de portocale, care-i place Georgiei, și ne-am întors după zece minute ca după o excursie de jumătate de zi.

3 aprilie

Ieri a fost o zi îngrozitoare. Boala a revenit cu aceleași simptome ca în prima zi. Și cu aceeași violență. Parcă nici nu au trecut zece zile de așteptare, de neliniști, de speranță. Această recidivă o datorez se pare doctorului Botez, care i-a spus lui Fani că pot să ies din casă, să mă plimb, să mănînc orice, să beau dacă vreau și un pahar de vin. Vin n-am băut, în schimb m-am plimbat, am vrut să merg iar la agenția de voiaj să iau bilete pentru Sinaia, dar nu mă simțeam prea bine și m-am întors din drum. Am venit acasă și numai după o oră au apărut semnele știute din prima zi, a început să mi se umfle falca stîngă și totul se repetă identic.

Georgia e plecată la școală — are două ore — Ștefania e în tura de dimineață, Dimitrie e la el, a pus o bandă de magnetofon și de o jumătate de ceas ascult strigătul disperat al unui băiat sau al unei fete — pe cîntăreții de azi îi deosebești greu după voce — și deși mă enervează, îl ascult totuși. Îmi impun să-l ascult, numai să nu mă întorc iar în mine, să-mi ascult boala...

4 aprilie

A fost o duminică lungă, cu stări depresive, cu spaime, cu o disperare care punea tot mai mult stăpînire pe mine. Am stat toată ziua întins în pat, aproape nemișcat. Pe la ora patru a început să plouă. O ploaie violentă, precedată de o furtună cu praf. A plouat mult cu cantități mari de apă. Fani spunea că s-au rupt norii. M-a chemat la fereastră să privesc spectacolul. M-am dus, dar imediat mi-a părut rău. Durerile s-au accentuat, în casă se făcuse aproape întuneric și pe mine m-a prins iar disperarea ! „O să mă mai fac oare bine ?“ Întrebarea asta m-a obsedat toată seara. Ne-am culcat devreme și în ciuda durerilor am dormit bine.

5 aprilie

M-am trezit după ora șapte. Aș fi vrut să lucrez la volumul de eseuri, dar din cauza înțepăturilor am renunțat. Toată dimineața am stat întins în pat. După ce au plecat copiii și Fani, tensiunea nervoasă a ajuns, cred, limita maximă. Frica e atît de mare uneori, încît te face să inventezi senzații. Toată după-amiaza am suferit de frig, deși cînd mi-am pus termometrul temperatura era normală. Mi-era frig, începuse să mă doară capul, urechile, tremuram de parcă aș fi avut frisoane. Mi-am pus ceva pe mine și ascultam un vîjîit al urechilor, simțeam o plutire, o vagă amețeală. Îmi pipăiam mereu fruntea, tîmplele, ceafa și mă gîndeam cu un fel de veselie că începea și complicația cu meningea de care mă temusem atît în prima parte a bolii.

Cînd a venit Fani am întrebat-o dacă afară se răcorise, acuzînd faptul că în casă era rece, că sufeream de frig. Ea m-a privit uimită și mi-a spus că era îngrozitor de cald. Mi-a adus o cană de compot și o pastilă de vallium. Am băut compotul, am înghițit pastila, însă faptul că venise Ștefania sau că luasem acea pastilă, m-a făcut să simt pe loc o ameliorare. Nu mi-a mai fost frig și nici frică.

După cină am simțit că îmi dă tîrcoale somnul.

6 aprilie

Așteptare, așteptare, nimic altceva! O vagă ameliorare a durerilor dimineața, care revin după-amiaza. Am rămas iar singur, însă nu pot să citesc. Ascult doar muzică.

12 aprilie

Sînt în a 19-a zi de boală. Și deși perioada ei e de 21 de zile, nu se văd semne de ameliorare. Eu credeam că măcar înainte cu două-trei zile voi fi lăsat în pace. Dar iată că nu-i așa. Se pare că va trebui să stau în casă pînă în ultima clipă. Toată dimineața am stat întins pe canapea, dopat cu vallium. Spre prînz mi-am amintit un vis de astă-noapte, cu o tentă fantastică. Eram undeva într-o casă sau într-o curte — n-am nici acum, după ce au trecut atîtea ceasuri, imaginea clară a acelui loc — și undeva într-un colț, lîngă un zid, a apărut o plantă care avea crengi lungi sau niște lujeri albaștri, cățărători. De unul dintre acești lujeri s-a apropiat o șopîrlă obișnuită. A stat în loc nedecisă, privea lujerul care s-a rupt brusc (i s-a rupt vîrful) și s-a transformat aproape în aceeași clipă într-o șopîrlă albastră. Cele două șopîrle au început imediat să se bată. Cea albastră vroia s-o înghită pe cea cenușie.

Mi-am dat seama imediat că acea plantă era de pe altă planetă, nu știu cum am ajuns la această idee, dar mă cuprinsese frica și ca să scap, am încercat s-o acopăr cu pămînt. Aruncam pămîntul de la distanță, mă feream s-o ating, orice atingere cu lujerii acelei plante dădea naștere la ceva, dovadă că nu a fost nevoie de mult pămînt ca s-o acopăr. Lujerii care au atins țărîna aruncată de mine s-au transformat pe loc în țărînă, în grămezi de pămînt ca niște mușuroaie făcute de cîrtițe.

Dacă aș fi atins un lujer, ar fi luat înfățișarea mea. Mă temeam de acest lucru și m-am ținut cît mai departe de acea plantă pînă cînd s-a acoperit singură de pămînt. M-am întors, vrînd să plec dar în jurul meu era lume multă, mai exact, apăruseră mulți indivizi și semănau perfect unii cu alții. Erau, deci, produși de acea plantă ciudată. M-am gîndit chiar că or mai fi fost și alte ase-

menea plante, venite sau aduse de pe cine știe ce planetă străină și îndepărtată. Am vrut să fug, dar era prea tîrziu. Oriunde mă îndreptam, de mine se ținea ca o umbră un individ. Nu știam și nici acum nu pot să-mi dau seama dacă semăna cu mine, dar orice mișcare aș fi făcut, el mă imita și oriunde aș fi vrut să plec, îmi răsărea înainte tăcut și amenințător. Am observat că astfel de indivizi mișunau peste tot, mereu doi cîte doi, de parcă în jur era un tărîm al gemenilor.

Am luat-o la goană pe niște coridoare lungi și întortocheate, am trecut prin niște încăperi, dar oricît de repede aș fi alergat, individul mă urmărea sau îmi răsărea peste tot înainte, tăcut.

Apoi, cei ce mă urmăreau s-au înmulțit. Am fost prins și dus la șeful acelor indivizi, un bărbat uscățiv, cărunt și totuși tînăr. Acesta m-a privit lung și spre surprinderea mea, a cerut să-i spun unde ascunsesem planta cu lujeri albaștri.

N-am avut încotro, a trebuit să le arăt locul unde planta aceea ciudată se acoperise cu țărînă. Indivizii, care erau cu bărbatul cărunt, au făcut cerc în jurul mușuroaielor de pămînt și au început să sape cu niște cazmale. Asistam neputincios, cu sentimentul că asupra oamenilor se abătuse o mare nenorocire. Că lujerii lungi și albaștri ai acelei plante vor continua să se transforme în indivizi ce vor pune stăpînire pe întreg pămîntul.

Cînd am văzut din nou lujerii albaștri m-am trezit.

13 aprilie

Zile de așteptare, de neputință, de ședere nemișcată, cu ochii în tavan și cu imaginea atîtor și atîtor nereușite, adversități, invidii, piedici. Și de ce ? De ce mi-am făcut atît de mulți dușmani și-aproape nici-un prieten ? Zic aproape, dar de fapt nici unul. N-am știut să fiu la timp mai înțelept, mai înțelegător cu oamenii, cu viciile lor, cu micile cusururi ale fiecăruia. N-am știut să fiu niciodată concesiv. Iată, îmi vine în minte o întîmplare, petrecută în urmă cu mulți ani. Eram la începutul carierei mele de procuror, abia isprăvisem stagiatura. D. lucra sus, la Regiune. Într-o zi m-a chemat la el. Am fost pri-

mit repede, D. mi-a făcut semn cu mîna să iau loc într-un fotoliu, iar el, concentrat și grav, a dictat mai departe o circulară.

Abia după ce a isprăvit circulara a venit spre mine încîntat, bucuros, fericit chiar și, fără nici o introducere, m-a informat că eram propus pentru postul de procuror-șef la oraș.

— Cine m-a propus ? am întrebat eu.

D., a zîmbit amuzat, dar și nemulțumit. Pleoapele i-au acoperit albastrul ochilor și vocea i-a devenit gravă :

— Partidul te-a propus, tovarășe Strava.

— Și nu mi se dă și mie timp de gîndire ?

— La ce să te gîndești ?

— Dacă pot să primesc...

— O să poți, tovarășe Strava. Numirea dumitale e o sarcină de partid. D. a rîs încurajator :

— Lasă, nu trebuie să te gîndești dumneata dacă poți sau nu să primești. Ne-am gîndit noi. Și ne-am gîndit bine. Dumneata spune-mi ce se întîmplă la Întreprinderea regională forestieră. Am auzit că ai făcut cercetări. E adevărat că directorul de acolo a cam băgat mîna în buzunarul poporului ? Că face afaceri ? Noi am primit aici, la regiune, mai multe sesizări, dar nu sînt semnate. Par mai degrabă un complot al dușmanului de clasă, care încearcă pe toate căile să ne discrediteze oamenii. Dumneata la ce concluzie ai ajuns ? Uite, pentru asta îți dau timp să te gîndești și, dacă vrei, să-ți intensifici cercetările.

I-am căutat privirea, dar nu i-am găsit-o. Era acoperită de pleoape. Am spus că nu aveam nevoie să mă gîndesc și nici să-mi intensific cercetările. Concluzia mea era clară și fermă. Directorul în cauză era vinovat.

D. a spus încet fără să-și ridice pleoapele :

— Nu te pripi, Strava. Vino peste trei zile să mai discutăm.

Am revenit peste trei zile, dar nu l-am găsit. La birou mă aștepta numirea în postul de consilier juridic în cel mai îndepărtat raion din regiune, la făbricuța de cherestea condusă de Boldun.

14 aprilie

Azi am fost la policlinică la un consult. Ștefania a mers cu mine. A trebuit să îndure orele de așteptare și mai ales curentul, care se face în toate aceste instituții de sănătate, unde bolnavul ar trebui să fie cruțat în primul rînd de curent. Doctorul Petrescu plecase în concediu. La O.R.L. nu era nimeni. Am făcut apel la serviciile unei secretare, pe care o cunoștea Fani și cu bunăvoința acelei doamne am fost programat la doctorul Segărcean, un medic în vîrstă, foarte serios, care dă încredere, care mi s-a părut reconfortant. M-a ascultat atent, apoi mi-a făcut un consult amănunțit, migălos chiar, mi-a prelungit concediul cu 4 zile și mi-a dat să fac niște analize.

20 aprilie

Un sentiment îngrozitor de izolare, de gol imens în jurul meu, de singurătate. Am senzația că nu mă mai leagă nimic de semeni din jur. N-am fost rău cu nimeni, n-am pus la cale porcării, n-am cunoscut, nu m-a devorat niciodată sentimentul răzbunării. Acum simt cum crește în mine o mînie, o furie ce scapă controlului. Cînd îmi privesc obrazul care s-ar putea să fie tăiat și desfigurat, piedicile cu care sîntem înzestrați și care funcționează automat rămîn nemișcate. Mă gîndesc că mîine s-ar putea să ajung un om rău, deși la vîrsta mea e prea tîrziu ca să mă mai schimb.

3 mai

O zi frumoasă, cu norișori albi ca niște mioare și un soare blînd. Așteptam autobuzul să merg la clinica dentară a Facultății de stomatologie și n-am avut timp prea mult să urmăresc norii sau să mă încălzesc la soare. Am luat primul autobuz și am ajuns repede. Am urcat undeva, la etajul doi, unde se făceau niște reparații. Era mult praf, pereți scorojiți sau sparți pentru schimbarea unor fire electrice. Dar erau și bolnavi care așteptau la ușa cabinetului de chirurgie. Erau mulți, vreo douăzeci, toți bandajați, cu fălcile umflate, cu ochii încercănați, nedormiți, speriați, unii resemnați ori drogați. Am vrut

să înaintez, să-mi fac loc spre ușă, dar privirile lor întrebătoare, pline de reproșuri, m-au oprit. Nu mi-a zis nimeni nimic. Eu m-am oprit, m-am întors, am coborît la parter și am pornit s-o caut pe doctorița Ciobanu, o cunoștință mai veche, profesoară la Facultatea de stomatologie. Nu mă uitase și nici nu era uimită că o caut :

— Aveți nevoie de o relație, de un stomatolog bun ?

A încercat să dea un telefon, a făcut un număr, dar pe la jumătate s-a oprit, a pus receptorul în furcă și mi-a spus că azi n-o să fac nimic. Doctorii buni, cărora putea să mă recomande, abia se întorceau din cele trei zile de vacanță. Să mai am răbdare o zi. I-am mulțumit și am plecat.

4 mai

Vid ! Vid ! Vid !...

Am alergat mult, dar n-am făcut nici un pas în rezolvarea problemei care mă preocupă. Sînt exact în același punct unde eram în urmă cu o săptămînă sau cu două. Doctorița Ciobanu s-a interesat, așa cum a promis, dar la acea clinică oribilă nu a găsit nici un doctor mai de doamne-ajută. Pînă la urmă a apelat la un prieten, doctorul Radu, care însă nu avea în profil și boala mea. Specialist în virusologia maxilarelor era un alt doctor. În bilet îl ruga să mă vadă și în caz de nevoie să facă apel și la doctorul Zemmler. L-am căutat pe acel doctor Radu — cu biletul de la doctorița Ciobanu — dar nu l-am găsit. Am întrebat de doctorul Zemmler. Mi s-a spus să-l caut la etajul III, în sala de operații. Numele acestui doctor m-a făcut s-o întreb pe soră dacă nu cumva soția lui era judecător la tribunalul orășenesc.

Răspunsul m-a hotărît să urc și să-l caut pe doctorul Zemmler.

Doctorul Zemmler nu venise. A apărut după vreo cinci minute, mi-a zîmbit și mi-a făcut semn să-l urmez.

Ne-am oprit într-un colț pe holul imens, cu mobilierul strîns din toate încăperile undeva la mijloc și acoperit cu ziare. I-am povestit toată istoria bolii. La sfîrșit, doctorul Zemmler s-a mirat :

— Cum ? A fost o parotidă epidemică ? ? Și nu cedează ?

Mi-a pipăit ușor obrajii, și-a stins țigara și a conchis :

— Nu pot să fac nimic. N-am voie să intervin. Trebuie lăsată în pace. Aș putea să vă ajut...

Dar n-a mai isprăvit. S-a dus într-o încăpere, a făcut un număr de telefon, nu i-a răspuns nimeni, a mai făcut numărul o dată, tot nu i-a răspuns, a venit la el un doctor cărunt, chel, l-a întrebat ceva, i-a răspuns, a făcut un desen pe un petec de hîrtie, s-a întors spre mine și a spus :

— Vroiam să prind catedra de inframicrobiologie. Este acolo o doctoriță care experimentează un ser, care ar putea grăbi resorbția. Altfel, nu se poate. Lăsați organismul să lucreze, să se resoarbă de la sine. Numai dacă peste trei-patru luni recidivează, atunci pot să intervin cu bisturiul.

Mi-a dat numărul de telefon de la policlinică și de acasă și m-a rugat să-l sun mai tîrziu, după ce o să vorbească la inframicrobiologie cu doctorița care pregătea acel ser. Am notat în agendă amîndouă numerele, dar știam, eram sigur că n-o să-l caut. Nu vroiam să fac acel ser, să devin cobai. Din prima clipa n-am vrut, dar lui nu i-am spus nimic.

N-am mai trecut pe acasă. Am plecat direct la Consiliu.

6, 7, 8 mai

Zile cuminți și de așteptare.

9 mai

Azi a plecat mama. Dimitrie a avut o comportare oribilă. Fani i-a spus să se îmbrace.

— De ce să mă îmbrac ? a întrebat Dimitrie, care privea la televizor un meci de fotbal.

— S-o ajuți pe bunica. Să-i duci bagajul !

Dimitrie n-a zis nimic, s-a îmbrăcat. Dar cînd să plecăm la gară, ia-l de unde nu-i ! A dispărut fără nici un cuvînt.

Eu nu știam ce s-a întîmplat. Mă dusesem să cumpăr bilet. Nu venise diagrama și a trebuit să aștept vreo trei sferturi de oră. Stînd în dreptul unui geam deschis, am simțit dureri în partea dreaptă. Dureri care s-au accentuat în așa măsură, încît îmi venea să plec, să renunț la bilet. Disperat, mi-am ridicat gulerul hainei, apoi am întins mîna spre geam să-l închid, dar am constatat surprins că nu era curent. Senzația de curent și de durere venise numai la gîndul că stăteam lîngă un geam deschis.

Bagajul mamei — pe care Dimitrie a refuzat să-l ducă — era greu. Cînd am ajuns la tren, am simțit că din cauza efortului mi s-a umflat falca dreaptă. Povestea m-a înfuriat. Am vrut să repar greșeala lui fecioru-meu și iată ce ieșise. Fani s-a uitat la mine și-aproape s-a speriat :

— Ce ai ?

N-am spus decît atît :

— Iar s-a umflat !

Mama și-a scos batista, mi-a șters sudoarea de pe frunte apoi și-a trecut degetele peste obrajii mei. A spus, privindu-mă în ochi :

— N-ai nimic, Șerbane !

Cred că a plecat necăjită. Și Fani a fost necăjită, ba chiar supărată că n-am izbutit să mă stăpînesc și în general de toată această poveste care nu se mai sfîrșește.

10 mai

Hera a vorbit cu profesorul Domițian Telescu, decanul Facultății de stomatologie. Credeam că n-o să vorbească. În clipa în care mi-a spus că a vorbit, că acel profesor s-a arătat interesat să mă consulte, am simțit că boala mea nu mai e atît de gravă, că ceva s-a schimbat, că umflătura a mai cedat și că aș fi fost un caraghios dacă m-aș fi dus să mă consulte.

13 mai

O duminică întreagă de ploaie. Am ieșit dimineață să iau laptele și pîinea și ziarele. Nu ploua ! Cînd eram la brutărie a început să plouă cu picături mici și dese și a

plouat așa toată ziua. Dar în ciuda ploii, a fost o duminică frumoasă. Am lenevit, am ascultat muzică de pe discuri, și bineînțeles mi-am pipăit mereu obrazul cu speranța că se va întîmpla o minune, că mă voi face bine și nu va mai trebui să-i dau telefon profesorului Domițian Telescu.

14 mai

Minunea nu s-a întîmplat. Dar nici profesorului Domițian Telescu nu i-am dat telefon. Am plecat la policlinică să fac raze și injecții. Am ales această alternativă spunîndu-mi că n-are nici un rost să consult un mare savant, pentru un fleac. După o duminică de odihnă mă simțeam mai bine. Dar gîndul pe care nu-l exprimam era altul. Să nu-mi găsească ceva grav.

De la policlinică m-am dus direct la Consiliu.

Seara, după baie, am avut senzația ciudată că tot ce era în jurul meu își pierduse realitatea ; eram treaz, dar senzația era aceea de vis, de irealitate. Singura realitate era cea din mine.

15 mai

Urmez tratamentul prescris de doctorul Petrescu. Nu cu convingere, ci mai degrabă cu teamă. Nu am certitudinea că e cel mai bun. Totuși îl urmez. Merg în fiecare dimineață la policlinică, fac ultrascurte, injecții, apoi merg la Consiliu. Dar la profesorul Domițian Telescu tot nu mă duc.

La prînz, cînd m-am întors acasă, am căutat flori pentru Fani, dar n-am găsit. Și doar e primăvară. Sîntem în plină primăvară și florăriile ar trebui să abunde de flori !

16 mai

O dimineață posomorîtă. Fani era la bucătărie. I-am spus că am avut o noapte rea. A zîmbit :

— Îți pare rău că nu te-ai dus la profesorul Domițian Telescu. Am încercat să mint :

— Nu cred.

— Lasă că te cunosc eu.

Mi-a adus un carnet CEC :

— Scoate ceva bani și du-te măcar azi, pînă nu te uită.

Am pus carnetul în dulap :

— Nu mă duc. Mai aștept.

A venit femeia la spălat. Am plecat la Consiliu.

17 mai

La șapte și jumătate iau brusc hotărîrea de a-i telefona profesorului Domițian Telescu. Întîi am vrut să merg fără să telefonez, dar Fani mi-a spus că risc să bat drumul degeaba. Profesorul era la facultate. A venit repede la telefon. Am încercat să îngaim o scuză. Amînasem această convorbire cîteva zile. Domițian Telescu a ignorat faptul că mă eschivasem sau îl ocolisem și nu a așteptat să-mi formulez scuza. M-a întrebat simplu, direct :

— Cînd pot să vă văd. Aveți timp azi ?

— Da, tocmai vroiam să...

— Bine, vă aștept la ora zece.

Fani s-a bucurat că urma să mă vadă profesorul Domițian Telescu. La ora zece am fost la Facultatea de stomatologie. Atmosfera era cumva alta, decît cea din urmă cu o lună. Se mai lucra încă la renovarea clădirii, dar numai la parter. Sus, ordinea fusese restabilită. Studente și studenți în halate albe, profesori, infirmiere și-aproape nici-un bolnav. Am zărit un singur ins cu capul bandajat.

Secretara profesorului Domițian Telescu m-a întrebat ce doresc, dar ușa s-a deschis și din cabinetul lui a apărut profesorul, un om trecut de 50 de ani, ușor adus de spate, cu un obraz de țăran ardelean. Mi-a întins mîna și mi-a făcut semn să intru la el. Credeam că o să stăm de vorbă întîi. M-a poftit într-un cabinet dentar — aflat în spatele celui în care intrasem — și-n clipa următoare m-am trezit pe un scaun rotund, alb, cu multe manete, care îți dă impresia că ești într-o rachetă. Întîi, profesorul s-a uitat să vadă ce am și numai după aceea mi-a pus cîteva întrebări. Dar n-a stăruit. M-a palpat, m-a sucit, m-a răsucit, a întrebat dacă mă doare, nu o dată, de două,

de trei ori m-a întrebat. În cele din urmă i-a spus asistentei să cheme un doctor, care lipsea — și-atunci a venit altul : doctorul Dinuț. I-a spus despre ce-i vorba și mi-a tradus și mie în termeni cît de cît accesibili :

— E o sechelă. Așa se întîmplă la o anumită vîrstă. Rămîn urme. Doctorul Dinuț o să vă aplice un tratament local. Să nu vă fie teamă.

S-a întors spre doctorul Dinuț :

— Să-i faci niște instilații.

— Cu hidrocortizon și penicilină ?

— Da, așa cred.

M-am ridicat. Profesorul Domițian Telescu mi-a întins nu mîna, ci brațul și mi-a zîmbit. Am ieșit bolborosind un „mulțumesc" și m-am întors vesel acasă. Și fericit. Nu era nimic grav.

18 mai

La ora 7 am plecat să fac prima ședință de instilație. Afară era soare. Fani mă petrecea cu privirea de la geam. După zece minute urcam scările cunoscute și răscunoscute acum. Doctorul Dinuț era în clinică, își consulta bolnavii. Am rămas pe sală să-l aștept.

Tratamentul a durat doar cîteva minute. Și n-a fost cu dureri, cum mă așteptam. Între timp intraseră și cîțiva studenți. Au privit mirîndu-se de ușurința cu care lucra doctorul Dinuț.

— După trei-patru mii de încercări din astea, e simplu ! a spus doctorul Dinuț, cu o falsă modestie.

M-a întrebat dacă pot să vin a doua zi la aceeași oră. Am dat din cap și am plecat cu un gust dulce în gură. Trebuia să scuip, dar peste tot întîlneam studenți, studente, doctori, pacienți. N-am izbutit să scuip decît cînd am ajuns jos, în stradă.

19 mai

Doctorul n-a mai fost tot atît de amabil ca în prima zi. M-a văzut, mi-a întins mîna, a spus să-l iert două minute.

În timp ce prepara soluția de hidrocortizon și penicilină, i-am văzut mîinile. Erau mari, roșii și cîndva acoperite de o invazie de negi. Urmele lăsate de aceștia se mai vedeau. Dar odată cu acest amănunt, observam și altceva. O neglijență fantastică. A cerut unei asistente o siringă, aceasta a zis că nu are ac, totuși i-a adus de undeva un ac. Nu învelit în pansament și nici în cutia în care fusese sterilizat. I l-a întins așa cum i-ar fi întins orice altceva, un măr, un pantof, orice. Pe ușă, mereu intrau și ieșeau studente și studenți, priveau, comentau, făceau glume. Cineva a venit să-l anunțe pe doctorul Dinuț că era căutat la telefon. Și bineînțeles, doctorul Dinuț s-a grăbit să scape. Mi-a pus repede un pansament și a spus :

— Dacă vreți, poftiți și mîine.

M-am ridicat de pe scaun cu un sentiment de uimire. Dacă vroiam ? Nu era necesar ? Veneam la acest tratament numai așa, că aveam eu chef ? Mi-am amintit în clipa aceea că doctorul Dinuț nici nu se spălase pe mîini. Cutia cu seringi rămăsese pe masă, în salon era o bolnavă cu o rană deschisă, iar în jur, bărbați cu fălcile umflate, tumefiate. Unora nu li se zăreau din pansament decît ochii.

Am plecat îngrozit. O seringă, un ac, un pansament sau numai faptul că doctorul Dinuț nu se spălase pe mîini, putea să mă nenorocească, să-mi complice sau să-mi agraveze boala. L-am zărit lîngă scară. Vorbea la telefon cu cineva. Convorbirea a durat. Totuși l-am așteptat. A văzut că-l aștept și cînd a isprăvit a venit spre mine. L-am întrebat dacă infirmarea diagnosticului pus de doctorul Florescu, schimba cu ceva datele bolii. Era mai grav, mai puțin grav ? Doctorul Dinuț a dat din cap :

— Nu era mai grav.

Dar se putea înțelege și invers, că nu era nici mai puțin grav.

— Și voi scăpa de povestea asta ?

— Da, de asta facem tratamentul. Veniți mîine.

Mi-a întins mîna zîmbind încurajator.

Am plecat frămîntat de cele mai negre gînduri. Cine avea dreptate ? Doctorul Florescu ? Doctorul Dinuț ? Doctorul Petrescu ? Profesorul Domițian Telescu ? Aces-

te din urmă nu infirmase diagnosticul doctorului Florescu. Spusese că au rămas sechele, pe care le lasă la o anumită vîrstă această boală. Doctorul Dinuț pretindea însă că era vorba de altceva. Cine avea dreptate ? Poate că nici unul. După două zile de tratament nu se simțea nici o ameliorare.

Fani m-a încurajat. M-a rugat să am răbdare. Și eu am zîmbit :

— Cîtă ? Și de unde s-o iau ? Au trecut trei luni.

— Două ! a spus și m-a prins tandră de braț.

Mi-a căutat ochii, dar eu i-am ferit. Iar începusem să-mi pierd capul, să mă văicăresc, să fiu furios.

21 mai

Doctorul Dinuț m-a întîmpinat zîmbitor. A rugat o soră să-i pregătească instilația și el s-a ocupat de un tînăr căruia i-a pansat o rană. Am urmărit toată povestea uluit. Intrase cu mine în cabinetul dentar, totuși m-a lăsat și s-a ocupat de acel tînăr care avea o rană deschisă. După ce i-a pus pansamentul nu s-a dus la chiuvetă să se spele. A dat pe mîini cu o soluție dintr-o cutie, și-a muiat degetele, s-a frecat de două ori și a venit spre scaunul meu. Toată povestea asta m-a alertat, m-a înfuriat. Totuși, nu m-am ridicat. După ce a isprăvit, m-a privit și a spus :

— Profesorul zice să consultați un endocrinolog, la spitalul orășenesc.

L-am privit stupefiat :

— De ce ?

— Nu știu, era grăbit și nu mi-a explicat. Pot să vi-l recomand pe doctorul Dumitru. E cel mai bun endocrinolog de acolo. Mergeți la el fără nici un bilet. Spuneți că v-am trimis eu. Veniți luni la tratament.

Am răspuns :

— Bine !

Dar eram hotărît să nu mai pun piciorul în această policlinică. Nici la endocrinolog nu voi merge. Cu prea mulți doctori n-o să ajung nicăieri. Am plecat acasă furios.

20 iunie

Ieri, la prînz, am sosit în București. Am călătorit bine, deși nu speram să mai fac această călătorie. De fapt, nu mai speram nimic. Se închisese în fața mea totul, odată cu hotărîrea de a nu mai consulta nici un doctor. Era o sentință pe care mi-o semnasem singur cu indiferență și fără părere de rău. Întîi n-am mai scris nici un rînd în jurnal. Mi se părea de prisos să-mi mîngîi vanitatea în fiecare zi cu ce am făcut, cu ce am spus, cu ce au spus alții despre mine, să consemnez micile și efemerele conflicte zilnice în care aveam totdeauna dreptate, să încerc astfel a scrijela trunchiul timpului, făcînd să curgă măcar o picătură din miraculoasa licoare care îți întreține setea de putere, așa cum în copilărie scrijelam trunchiurile vișinilor și prunilor și așteptam bobița chihlimbarie de clei ca pe un miracol.

Începusem să raportez totul nu la mine cel din prezent, nu la cel ce eram, ci la mine cel ce nu mai era sau avea să dispară după două-trei luni. Ultima dată cînd am trecut pe la doctorul Petrescu, pentru că am trecut totuși, m-a privit, mi-a spus că îmi merge bine, să fiu răbdător că numai timpul rezolvă povestea asta, în trei luni, în patru, cum voi avea noroc. Doctorul Petrescu a spus :

— Se va rezolva între trei și șase luni.

Dar n-a mai precizat ce se va rezolva. Și atunci m-am gîndit că în trei pînă la șase luni se va sfîrși totul. De aceea începusem să privesc lumea cu ochiul aceluia ce avea să dispară.

Eram liniștit, resemnat, nu simțeam nici o izbucnire de revoltă — spre cine puteam să-mi îndrept revolta ? — ci numai o înduioșare, o vagă părere de rău, vagă, nu acută, că nu isprăvisem unele lucruri, că nu aveam să le mai isprăvesc vreodată. O înduioșare și o compătimire pentru zbaterea din jur, pentru tot ce se întîmplă bine sau rău, frumos sau urît. Apoi într-o dimineață a venit scrisoarea de la Alexandru. Îi povestisem simptomele bolii și îl rugasem să consulte niște specialiști din București. Alexandru i-a consultat și a transmis părerile acelor specialiști. Era o poveste pe care nu doctorii o vor rezolva, ci vara, soarele, odihna. Fani s-a bucurat. Eu am încercat să mă bucur, dar nu știu dacă am reușit. N-am

vrut s-o supăr, și a doua zi am intrat la D. să-i cer un concediu, pe care l-am obținut mai repede decît îmi închipuiam. Plecarea coincidea cu Conferința județeană unde prezența mea sau o eventuală luare la cuvînt, criticarea unor lipsuri nu ar fi convenit lui D. Așa că un concediu pica bine, cum nu se putea mai bine. Peste trei zile, cînd s-a făcut lista celor ce urmau să participe la conferință, nu m-am văzut trecut și mi-a părut rău, deși știam că nu fusesem trecut pentru că plecam. Totuși, mi-a părut rău. Pe listă nu erau numai cei buni, cum era firesc să fie. Erau și dintre cei cuminți, adică dintre cei de felul procurorului Vlahu sau a judecătorului Cerna.

La ședința festivă de deschidere mi s-a dat o invitație, dar fără loc, și nu m-am dus. Și am făcut bine, pentru că a doua zi mulți dintre cei care au fost erau furioși. Nu avuseseră locuri și au trebuit să se ridice de pe locurile care nu erau ale lor, să stea în picioare.

Dar de data aceasta nu mă mai interesa. Toate erau departe de mine și eu de ele. Chiar faptul că isprăvisem volumul de eseuri nu mă mai bucura, nu-mi spunea nimic. Ba, într-o anumită măsură mă nemulțumea. Dar această nemulțumire era pozitivă. Eram nemulțumit de mine. Însemna că undeva rămăsese, că exista o speranță de îndreptare, o încredere, o dorință de a depăși acest moment critic.

În ultimele două zile, chiar plecarea începuse să mă intereseze. Cu aceste sentimente și cu Fani — cam bolnavă — era după o gripă, în plus trebuia să se îngrijească de copii, Georgia pleca în tabără, Dimitrie avea examen de treaptă — m-am urcat în tren.

11

Îmi schimbasem ora de întoarcere, o deplasasem cu aproape 40 de minute, deși lecția de vioară rămăsese în intervalul pe care mi-l fixase încă din prima zi doamna Maria Penescu Sarandi. De fapt, deplasarea orei de întoarcere era doar o consecință, adevărata schimbare se produsese și continua să se producă în mine. O schimbare pe care nu puteam s-o opresc și nici s-o influențez. Eram un simplu spectator, cum se întîmpla de atîtea ori la concertele pe care le dădeam în sala de serbări a liceului. Stăteam pe scenă, și interpretam o bucată de Albinoni, dar în același timp mă vedeam și spectator în primul rînd de bănci, de unde urmăream cu atenție fiecare pasaj pe care îl interpretam.

Acum, urmăream cu detașare, cu indiferență dar și cu o mulțumire orgolioasă înfrîngerea Ucăi. Pentru că nu mai există nici-un dubiu. Uca ridicase steag alb. Steagul învinșilor! În fiecare seară, după o anumită oră — cînd trebuia să mă întorc de la lecția de vioară — apărea neliniștită la geam. Se uita spre banca din curte — banca din trunchiul de ulm lăsat în scoarța lui groasă ca o piele de crocodil — în preajma căreia pînă nu de mult mă plimbam eu, așteptînd-o. Se uita și la ceas, nu o dată, nu de două ori. Se uita la ceas mereu, parcă fără să știe că se uită. Se uita din obișnuință, așa cum un fumător aprinde țigară după țigară fără să-și dea seama. Apoi neliniștea și nervozitatea din primele clipe lăsau locul unei resemnări, unei împăcări înțelepte pe care o vedeam uneori doar pe chipul bunicăi Octavia.

Eu aveam punctul meu de observație, destul de înaintat ca să nu-mi scape nimic din ce făcea Uca. După ce coboram din troleibuz treceam pe celălalt trotuar, dar nu urmam drumul obișnuit, nu mă apropiam de poartă ci mă îndepărtam pe lîngă gardul de la vila vecinilor. Această vilă avea un gard înalt de zid care ținea cîteva sute de metri. Însă imediat după colț, în zidul înalt era o ușă veche de lemn, cu vopseaua scorojită și căzută, cu broasca ruginită, care, împotriva așteptărilor se deschidea. Intram într-o grădină, cîndva superbă, acum căzută în dizgrație, uitată, invadată de bălării. În vilă stăteau mai multe familii, dar cum se întîmplă de obicei în astfel de situații, nu se înțelegeau asupra grădinii — cum s-o împartă sau cine s-o îngrijească — și eu străbăteam un teritoriu al nimănui, treceam printr-o împărăție a soculuí, a smeurei sălbăticite, a cucutei, mă îndreptam spre treptele unui chioșc de vară. Din umbra chioșcului, care nu se afla prea departe de gardul ce despărțea grădina de curtea noastră și nici prea aproape, priveam, înregistram totul cu lăcomie.

Uca nu-și ținea în mînă ochelarii pentru lectură și nici vreuna din cărțile care-i burdușeau mereu plasa. Nu avea nici privirea aceea absentă, rece, sofisticată cu care cobora la micul dejun sau la masa de prînz. Nu avea nimic trucat sau artificial. Cînd soarele ajungea la o palmă de acoperișurile vilelor sau cădea după acoperișuri și după arbori, pleca de la fereastră dar revenea după un minut cu o pernă albă. O așeza pe pervaz și resemnată — o resemnare senină — își rezema în ea coatele. Rămînea cu obrazul în palme și cu coatele rezemate în pernă pînă cînd seara lăsa peste vilă un văl subțire ca de beteală, întîi alb și strălucitor ca argintul, apoi schimbîndu-și culoarea, întunecîndu-se cîte puțin, înnegrindu-se așa cum se înnegrește argintul adevărat.

Era bun chioșcul de vară ca punct de observație, era chiar minunat, păcat numai că avea și inconveniente. În primul rînd eram obligat să am mereu atenția trează, să nu uit unde mă aflu, să nu mișc, să nu strănut etc., etc. În al doilea rînd, trebuia să suport cu stoicism invazia liliecilor. Pentru că din clipa în care vălul ca de beteală se lăsa și peste grădină, apăreau liliecii, începeau

să-mi dea tîrcoale cu zborul lor dezordonat, să-mi atingă cu fîlfîitul aripilor fruntea, obrajii, ceafa. Auzul mă avertiza, îmi semnala fiecare incursiune de la distanță, dar nu puteam să întreprind nimic. Nu exista nici o posibilitate de retragere. Nici măcar dacă m-aș fi tîrît pe burtă. Grădina se scufunda greu în întuneric și de la fereastra Ucăi se vedea ca în palmă. Tot ce puteam să fac era să aștept răbdător pînă cînd umbrele de pe lîngă gard sau din preajma tufelor înalte de soc aveau să se întindă peste întreaga grădină. Însă la aceste inconveniente se mai adăuga unul, cel mai mare. Stînd în umbra chioșcului și privind-o pe Uca direct — între noi nemaiexistînd depărtarea, nici bunicul cu acel dar extraordinar de a inventa sau cu felul lui atît de părtinitor, neexistînd peretele ce ne despărțea camerele, nici haloul după care verișoara mea știa atît de bine să se izoleze, să devină inaccesibilă — aveam de fiecare dată senzația că sub ochii mei se produce o defoliere. Învinsă, Uca nu mai era Uca, iar eu parcă mă simțeam frustrat, parcă pierdeam dreptul de a mă bucura.

Uneori, sentimentul de frustrare era atît de puternic, încît uitam unde mă aflu. Mă ridicam și păräseam în grabă locul de pîndă, dar dacă n-ar fi fost socul bătrîn de lîngă poartă, cu trunchiul gros cît al unui nuc ori zgomotul orașului uniform și îndepărtat ca o cădere de apă, cred că nu aș fi găsit cărarea, nici poarta, pentru că în acele clipe aproape nu mai vedeam.

Înserarea ridica însă de pe lîngă gard și împrăștia peste grădină nu numai umbrele ci și răcoarea, și mirosul de soc sau de cucută. Iar eu ca să ajung în stradă mă lăsam condus de auz — auzul îmi rămînea în toate împrejurările fidel — sau de mirosul amar și aspru pe care îl risipeau fără nici-o măsură frunzele de soc.

Mă îndreptam spre casă cu senzația că trag după mine toată strada. Vioara era grea, dar nu numai vioara, și brațele îmi erau grele și aerul, și cuvintele. Dacă mi-ar fi apărut înainte Ioniță, Ana-Maria sau Uca și aș fi fost nevoit să spun ceva, cuvintele aidoma unor bile rotunde și grele ar fi căzut și s-ár fi spart sau s-ar fi rostogolit în lungul trotuarului.

Cînd ajungeam în fața porții mă opream, dar nu intram. Mă opream numai cît să arunc o privire spre fîntîna țîșnitoare sau spre felinarele din fier forjat care luminau treptele de piatră de la ușa principală. Dacă era careva pe trepte sau în curte — Maie, Ioniță, procurorul Strava sau Magda — mă îndepărtam repede pe lîngă gard, apoi pe lîngă alte garduri și chiar pe alte străzi. Însă aveam grijă să nu merg prea departe.

Mă uitam să descopăr fereastra de la camera Ucăi, dar niciodată nu izbuteam. Erau multe ferestre, de la alte vile, unele semănau perfect cu fereastra Ucăi, eu știam însă că nu era fereastra ei, prea ar fi fost frumos să umblu pe străzi cu cutia neagră a viorii într-o mînă, cu șapca de elev în cealaltă mînă și să am mereu înaintea ochilor fereastra la care mă aștepta Uca. Străzile pe care mergeam erau dispuse în formă de cerc, nu un cerc perfect ci destul de turtit, totuși pînă la urmă ajungeam în locul de unde plecasem. Adică în fața porții de la vila noastră. Intram numai dacă nu era careva prin curte. Mă îndreptam spre ușa din spate și urcam în camera mea pe scara de serviciu. Prin salonul de sus treceam în vîrful picioarelor. Mă furișam în cameră cu o mare, cu o deosebită precauție. Îndrăzneam să respir numai după ce treceam pragul. Mă rezemam cu spatele de dulap și închideam ochii. Eram, în sfîrșit, în cameră! Cunoșteam camera după miros. Geamul stătea toată ziua deschis și aerul nu răcoros ci îmbibat de mireasma ierburilor coapte se unea cu acel parfum greu de definit pe care îl aveau în ele schimburile de pat trimise de Maie, la fiecare trei zile, pe care îl aveau fața de masă, perdeaua, prosoapele, pe care începeau să-l aibă lenjurile mele.

Tot fără să deschid ochii, știam cum era dispus mobilierul: masa, patul, scaunele, dulapul. Nici nu mai era nevoie să aprind lumina. Și nici n-o aprindeam. Lăsam vioara la picioarele mesei și mă repezeam să închid geamul. Zgomotul îndepărtat al orașului dispărea. Din toate ungherele se ridica tăcerea camerei. Tăcerea aceasta era ca un spațiu geografic în care mă regăseam, în care o regăseam pe Uca și nu atît pe ea, regăseam acel fior necunoscut, acea voluptate cu care încercam cîndva să prind zgomotele din camera vecină, să deslușesc în cele mai

neînsemnate vibrații pașii verișoarei mele. Memoria se ridica din mine ca un monstru cu douăzeci de urechi și tot atîția ochi. Scene pe care altă dată le evitasem din pudoare sau din lașitate îmi apăreau acum într-o succesiune aproape obsesivă. Dacă eram în curte, Uca trecea pe lîngă mine fără să mă vadă. Trecea repede. Scena se consuma într-o clipă. Dar aceeași scenă adusă în fața ochilor de memorie era mai lungă, mai pregnantă. Memoria dilata, accentua, punea totul în lumină. Monstrul cu douăzeci de ochi mă obliga s-o văd pe Uca din momentul în care apărea pe treptele de piatră. Lumina din curte, aerul care încă nu se încălzise — mai păstra ceva din răcoarea de peste noapte — sau strigătele cu care o întîmpinau băieții — Horațiu Bîrsan ducea două degete la gură și fluiera — o făceau să se oprească, să încerce să-și potrivească ochelarii, să zîmbească și abia apoi să se îndrepte cu pași șovăielnici spre limuzina albastră. Eu o așteptam lîngă havuzul fîntînii țîșnitoare, stăteam de vorbă cu Corsicanul, anume îmi căutam vorbă cu el, Corsicanul era lipsit de inhibiții, era și spiritual, o întîmpina totdeauna cu o glumă, cu o întrebare îndrăzneață, chiar foarte îndrăzneață care pe Uca o amuza, pentru că-i răspundea cu cel mai grațios zîmbet. Eu îmi simțeam obrajii tari ca de ghips dar rîdeam cu gura pînă la urechi și așteptam ca măcar o parte din acel zîmbet să se îndrepte spre mine. Însă oricît de aproape aș fi stat de Corsican, oricît aș fi făcut-o pe clownul exagerînd efectul glumei și rîzînd zgomotos, zîmbetul atît de grațios, de neobișnuit al Ucăi nu ajungea niciodată pînă la mine. Corsicanul își trecea degetele prin bărbuța blondă și rară și uita că sînt cu el. Zîmbetul Ucăi îi dădea drepturi pentru care în acele clipe îl invidiam. Putea să spună și alte glume, să i se alăture, să-i ofere brațul, să o conducă pînă la limuzină. Sărindu-le înainte, Horațiu Bîrsan se producea cu unul din faimoasele lui numere de circ. Scotea repede radiocasetofonul — de care era nedespărțit — punea o muzică solemnă, de-obicei marșul nupțial din opera *Aida*, în ritm de jaz și cu un glas schimbat, un glas baritonal, anunța :

— Sosesc altețele imperiale. Aduceți blana de tigru.

Printr-un plonjon spectaculos se lungea lîngă scara mașinii cu brațele desfăcute. Corsicanul și Uca păşeau peste el fără nici o ezitare, așa cum ar fi păşit peste o blană adevărată de tigru. Cei din limuzină începeau să strige, să bată din palme, să urle cîntecul lor idiot cu popa :

A venit un popă de la țară,
N-avea barbă, nici mustăți și nici sutană,
Numai o superbă coadă împletită-n trei...

Îmi acopeream urechea stîngă cu palma și ignorînd veselia aceea de bîlci, încercam să mă strecor în limuzină, să-mi găsesc un loc undeva mai în spate. Însă Uca nu-mi suporta prezența, nu admitea să urc în mașina în care urca ea. Oricît de mare ar fi fost larma, oricît de atrăgător spectacolul oferit de Horațiu Bîrsan — blana de tigru era numai unul din numerele lui senzaționale — verișoara mea rămînea lucidă. Abia dacă apucam să întind mîna spre portieră și glasul ei mă făcea să tresar :

— Tin, ce faci ? Aici nu mai sînt locuri. Mergi în cealaltă mașină.

Ana-Maria îmi sărea aproape de fiecare dată în ajutor :

— De ce să meargă în cealaltă mașină ? Are loc lîngă mine.

Se ridica repede și-mi întindea mîna. Uca spunea cu o uimire exagerată :

— A ! N-am știut că tu l-ai invitat. Te rog să mă ierți. Uite, îi cedez locul meu.

Își lua plasa cu cărți, umbrela, geanta și alerga spre bondarul roșu parcat undeva lîngă poartă. Ana-Maria o privea rotindu-se după ea uluită :

— Uca, nu fi absurdă ! De ce pleci ? Doar nu-ți ia nimeni locul !

Dar Uca n-o auzea. Urca în cealaltă mașină. Incidentul se consuma repede, nu-l observa nimeni. Resemnată, Ana-Maria îmi arăta locul de lîngă ea :

— Stai aici, Tin !

Și mă strîngea de mînă. Avea degete lungi, subțiri și fierbinți. Însă fierbințeala lor nu mi se transmitea. Mîna mea părea alcătuită dintr-un material ciudat, care nu

lăsa căldura să treacă mai departe. Octav ar fi caracterizat fenomenul fără nici-o ezitare, cu pedanteria lui cunoscută :

— E vorba de un corp cu proprietăți fizice deosebite. În primul rînd, nu e bun conducător de căldură. În al doilea rînd...

Și tocmai în acele clipe o fierbințeală cumplită îmi cuprindea ființa. Dar sursa nu era mîna Anei-Maria ci refuzul Ucăi de a mă accepta în preajmă. Refuzul acesta făcea să-i apară pe chip un zîmbet trufaș. Era epoca Ucăi, de supremă dominare. Ba, chiar de tiranie ! Și deși, față de Ana-Maria, de Corsican sau de Ioniță nu aș fi acceptat niciodată această tiranie, înlăuntrul meu o acceptam, îmi plecam supus fruntea, eram în stare să suport cele mai grele umiliri, să zbier laolaltă cu ceilalți, să fac scamatoriile lui Horațiu Bîrsan, adică să devin cît ai bate din palme blană de tigru, de leopard, de urs polar.

Dar epoca aceea nu mai exista. Dispăruse. Acum, Uca stătea la pîndă. Cum închideam geamul, îi auzeam pașii. Traversa camera, traversa salonul să aprindă lumina, apoi se apropia de ușa mea. Bătea de trei ori și întreba în șoaptă :

— Tin, te-ai întors ?

Ușa nu era încuiată. Însă, Uca nu încerca mînerul, eu știam că n-o să-l încerce și tăceam.

A doua oară nu mai bătea în ușă, zgîria lemnul cu unghiile — așa cum făcea de atîtea ori motanul Față — și-aproape mă implora :

— Tin, dacă te-ai întors, răspunde-mi !

Eu stăteam încremenit în mijlocul camerei. Uca era învinsă ! Ar fi trebuit să mă bucur, să mă las amețit de victorie.

Însă nu simțeam nici o amețeală, iar sentimentul care mă încerca nu era de bucurie, ci de jenă. Nu puteam s-o văd pe Uca umilindu-se. În mod cu totul paradoxal, senzația de umilire trecea asupra mea, mă afecta mai mult decît aș fi fost eu cel care se umilea. Cînd eram eu în cauză, oricît de mare ar fi fost această umilire, în sinea mea niciodată nu aveam sentimentul că mă umilesc.

Uca zgîria ușa iar, însă fără convingere. Unghiile ei abia atingeau lemnul. După o clipă, îi auzeam pașii. Se

îndepărtau. Verișoara mea se întorcea în camera ei, furioasă. Știam că era furioasă după pași și după felul cum închidea ușa. Izbea ușa cu zgomot. Parcă ar fi izbit-o Ioniță.

Ca să evit asemenea scene, după ce ieșeam de la lecția de vioară, o porneam spre stația troleibuzului fără grabă. Nici după ce ajungeam în stație nu mă grăbeam. Nu aveam nici-un motiv să mă grăbesc. Punctul cardinal fascinant și misterios care se numea Uca, nu mai exista. Acest lucru făcuse să apară un fenomen ciudat de respingere. Și poate nu atît de respingere — cuvîntul nu e potrivit — cît de schimbare. Acum, totul se petrecea invers decît înainte. Dorința de a ajunge cît mai repede acasă se transformase — nici eu nu mai știu de ce și cînd — în dorința de a ajunge cît mai tîrziu. Tot ce mă făcea să sufăr în urmă cu o săptămînă, cu două zile, cu un ceas, acum mă bucura. O lecție lungită doar cu trei minute, paharele înalte care se umpleau într-o clipă cu sirop de vișine sau de caise — dar pe lîngă care treceam în goană, întîrzierea troleibuzului — fiecare în parte sau toate la un loc mă făceau să sufăr. Acum, suferam dacă lecția era prea scurtă, dacă doamna Maria Penescu-Sarandi îmi făcea semn să mă opresc — spunînd cu o voce iritată :

— Gata, m-am lămurit ! Pentru astăzi, ajunge.

Sau :

— Mulțumesc, Tin. Sînt foarte obosită.

Și mă bucuram enorm dacă nu ținea seama de oboseală, nici de timp — dacă întindea mîna după clopoțel și o suna pe Alice să-i mai aducă o cafea — dacă îmi cerea să-i repet un anumit pasaj, dacă se apropia să mă corecteze sau chiar să mă certe :

— Nu ! Nu ! Nu ! Ce-i cu dumneata ?! Ți-am spus și-ți repet. Nu uita măsura ! Dacă nu ții seama de măsură pierzi ritmul. Și fără ritm pierzi totul...

Cînd ajungeam în dreptul chioșcului cu dulciuri și răcoritoare și zăream troleibuzul apropiindu-se cu viteză, nu alergam să-l prind. Găseam pe loc un milion de scuze: îmi era sete, îmi era foame, în stație era lume multă și eu nu aveam nici-un chef să mă înghesui la urcare. Ceream un pahar de sirop de caise, o pricomigdală sau două

napolitane și mă opream la una din mesele acelea rotunde și înalte, care de departe păreau împletite din nuiele albe de răchită. Mă așezam cu spatele spre stație, nu vroiam să văd sau să aud apropierea troleibuzului. Și pînă la un punct, cred că nici n-o auzeam, fiindcă toate simțurile, auzul, gustul, mirosul, pipăitul, văzul se supuneau acelei schimbări. Chiar timpul se supunea, își comprima dimensiunile. Altădată, cînd trebuia să ajung la întîlnirea cu Uca, lecția de vioară mi se părea lungă, obositoare, agasantă. Acum, sfîrșitul lecției venea repede, parcă prea repede. Mă uitam pe furiș la ceas și constatam uluit că acele lui o luaseră razna. În stație se petrecea cam același lucru. Oricît de repede aș fi alergat, momentul în care ajungeam nu coincidea niciodată cu oprirea unui troleibuz. Totdeauna cînd ajungeam eu, troleibuzul plecase doar de cîteva clipe, iar intervalul de timp pînă la troleibuzul următor era îngrozitor de lung.

Acum, nu alergam, mergeam la pas, uneori răream pașii, îi micșoram și totuși de fiecare dată în stație se afla un troleibuz. Timpul se micșora, se strîngea în așa fel încît aveam mereu senzația că între troleibuze nu se păstra distanță, că treceau unul după altul.

*

Cat apărea după ce ajungeam eu în stație, o zăream dincolo de chioșcul cu dulciuri și răcoritoare, se apropia fără grabă, își ținea capul ușor aplecat peste umărul drept și-avea în mers o ezitare, o prudență sau altceva, n-aș putea spune ce, în orice caz ceva care o deosebea de Uca sau de Ana-Maria. Poate era numai lipsa snobismului ce se făcea simțit în artificiile vestimentare, pentru că și Uca și Ana-Maria nu ieșeau nici măcar cu un milimetru din șablonul impus de modă în acea vară. Amîndouă purtau bluze largi cu croială bărbătească, pantaloni strîmți pescărești, sandale cu talpă groasă din lemn sau dintr-un material care imita lemnul, se tundeau scurt, băiețește și bineînțeles își făceau unghiile cu o ojă aiurită de culoarea cireșelor amare.

Cat apărea în sarafanul de școlăriță sau în rochii scurte, fără mîneci. Era subțirică, înaltă — înălțimea i-o dădeau picioarele lungi — avea o față de copil, ochi verzi, o duzină de pistrui la rădăcina nasului și un bronz întunecat, un bronz pe care nu-l capeți la mare, nici la munte ci mai degrabă undeva la cîmpie. Din cauza pistruilor și a bronzului aceluia neobișnuit, îi spuneam în gînd „Fata brună din sonete". Era o parafrază după porecla dată de careva profesoarei noastre de engleză, care, fără să poarte doliu avea o preferință morbidă pentru negru. La profesoara de engleză totul, pălăriile, rochiile, ciorapii, mănușile — de la începutul anului și pînă la sfîrșit — erau de culoare neagră. Cînd o vedeam intrînd în clasă ne ridicam din bănci, stăteam drepți și chiar dacă nu spuneam nimic, în ochii fiecăruia se puteau ghici aceleași cuvinte : „Doamna-n negru din sonete". Știam vag că porecla era dată după un sonet de Shakespeare, dar nu mă obosisem niciodată să caut acel sonet.

Cat nu avea nici o asemănare cu profesoara de engleză de la liceul din orașul meu, nu purta nici doliu, însă eu mă gîndeam la profesoara de engleză, la pălăriile ei cu voaletă neagră, mă gîndeam la acel sonet pe care nu-l citisem niciodată, îmi spuneam că va trebui să-l caut neapărat dar cînd zăream sarafanul de școlăriță pe care îl purta Cat, aveam senzația că îl citisem, mai mult, că îl știam pe de rost și la nevoie puteam chiar să-l recit.

Într-o dimineață am văzut în biblioteca unchiului Alexandru mai multe tomuri de Shakespeare, am căutat acel sonet, nu era numai unul, erau mai multe, am încercat să le citesc dar m-am trezit în fața unor uși zăvorîte. Fiecare sonet era ca o ușă cu multe zăvoare. Ca să deschid acele uși trebuia să am răbdare, să fiu atent, să trag fiecare zăvor. Dincolo de prag, încăperile erau mici și întunecoase ca niște chilii de mînăstire. Prin colțuri ardeau uitate lumînări albe de ceară. Dar aveam și surprize. Adeseori, ușile se deschideau spre încăperi mari de han, spre străzi cu case de lemn ori, pur și simplu, mă trezeam de-a dreptul într-o piață cu negustori gălăgioși, cu calfe, cu saltimbanci, cu o lume pestriță, zgomotoasă, străină.

Pe Cat nu o găseam după nici una din acele uși. Însă am continuat să-i spun „Fata brună din sonete“ și totdeauna cînd mă gîndeam la ea, în minte îmi apărea, nu lumea sugerată de Shakespeare, ci alta. Îmi apărea lumea în care copilărisem. Apărea curtea bunicilor cu agudul înalt de lîngă bucătăria de vară, cu cerdacul de lemn din care priveam livada și merii devastați de Ioniță într-o vacanță. Apărea cărarea pe care alergam spre gîrlă unde bunicul Alexandru își adăpa caii iar după ce-i adăpa, îi împiedica, adică le lega picioarele din față și-i lăsa să pască ; în sfîrșit, apărea Uca. Însă nu era chiar Uca. Vreau să spun că nu era așa cum o știam — de cînd venisem la unchiul Alexandru — lungă, mioapă, cu spatele încovoiat, cu mersul rigid. Acolo, printre plopii de pe malul gîrlei, alerga cealaltă Ucă. Alerga fata pe care o plăsmuisem lîngă bunicul în atîtea vacanțe. Purta o rochie galbenă, fără mîneci, avea chipul înnegrit de soare, dar dacă mă uitam atent descopeream că fata care alerga printre plopii de pe malul gîrlei era Cat.

Nu-mi dau seama unde se producea confuzia. Și mai ales nu-mi dau seama dacă era confuzie, pentru că nu sînt sigur că rochia, pe care o purta fata plăsmuită cîndva lîngă bunicul Alexandru, era galbenă. Așa, cum nu mai sînt sigur că fata aceea era Uca, decît în măsura în care vroiam eu să-i atribui acest nume. Fiindcă egoismul meu nu avea nici-o limită. În Uca mă căutasem pe mine. Îmi căutasem ideile, preferințele. Căutasem laudele de care mă lipsea Octav, admirația ce mi-o datorau cei din jur pentru talentul meu excepțional. Dar eșuasem. Acum, rolul dificil și-atît de ingrat al Ucăi, îl luase Cat. Cînd ajungeam la cîțiva pași, Cat își schimba plasa de pe umărul drept pe cel stîng (ca și Uca purta mereu o plasă burdușită cu cărți) și zîmbind numai cu ochii, întreba :

— Sper că nu te-am lăsat să aștepți prea mult !

— Nu, n-am așteptat ! spuneam eu repede, și-i sărutam ceremonios mîna.

Cat își țuguia buzele și dădea din cap neîncrezătoare :

— Lasă că știu, am întîrziat.

Urcam în primul troleibuz, dar nu ne așezam, chiar dacă erau locuri. După cinci sau șase stații, întrebam :

— Coborîm ?

Nu răspundea, adică nu spunea da sau nu, nici nu întorcea capul să aprobe cu privirea. O pornea spre ușă cu un fel de supunere de parcă nu o întrebam, ci îi porunceam să coboare. Aștepta să se deschidă ușa și sărea aproape din mers.

Înserarea venea greu. Lumina zilei — difuză și nefirească la această oră — întîrzia, se stingea încet ca o bucată de fier înroșită la foale, iar noi nu mergeam ci lunecam într-o tăcere solemnă. Traversam bulevardul și intram într-un parc foarte tînăr, cu poteci înguste care îl străbăteau în diferite direcții, cu un rîu căruia nu i se vedea sclipirea de argint a apei, nu i se auzea nici șopotul valurilor, era un rîu îngust care se tîra printre ierburi și pe sub sălcii bătrîne. Dincolo de rîu se zăreau și cîteva case, niște gospodării miniaturale, cu vite, cu cîini, cu grădini de zarzavat. Nu ajungeam niciodată până la rîu. Ne opream pe un dîmb și priveam sălciile și grădinile de zarzavat și cele cîteva vaci și cîrdul de capre de care avea grijă un dulău. Sălciile de pe malul rîului erau bătrîne și gîrbove ca niște babe. În restul parcului, copacii erau subțiri și tineri, atît de subțiri și de tineri că nici nu-i vedeam. Și nu i-am văzut decît cînd mi-a atras atenția Cat :

— Copacii din parc sînt toți tineri, a spus ea într-o seară.

M-am uitat în jur și-abia atunci i-am văzut. Erau într-adevăr subțiri, și înalți, și frumoși.

— Sînt cam de vîrsta noastră, a spus Cat. Și a adăugat cu exuberanță :

— Vrei să fim și noi copaci ?

Am privit-o și am înălțat din umeri :

— Cum să fim copaci ?!

— Așa, simplu ! Spunem că sîntem copaci și gata.

— Copacii nu pot să meargă ! am zis eu și mi-am lipit obrazul de al ei !

Pînă în clipa aceea nu îndrăznisem nici să o prind de mînă. Cat a rămas nemișcată. Avea obrazul rece. Mic și rece ca o bucată de lemn. Ca lemnul viorii ! Așa simt lemnul viorii cînd urc pe scenă sau cînd încep repetițiile. Cu brațul liber i-am cuprins și umărul. Cat m-a lăsat să

i-l cuprind, dar în clipa următoare s-a răsucit, s-a aplecat, a scăpat din strînsoarea brațului meu. A spus cu aceeași exuberanță :

— Noi o să fim primii copaci care or să poată să meargă.

— Și să vorbească ?

M-a aprobat.

— Da ! Să vorbească, să cînte, să alerge...

Și-a apropiat fruntea de fruntea mea. Ochii i s-au transformat brusc într-un singur ochi. Un ochi mare, verde. Un ochi de plantă.

— Ai un singur ochi !i-am spus.

Cat a rîs :

— Și tu ai un singur ochi ! Vezi ? Am devenit copaci! Sîntem copaci !

Și-a pus plasa cu cărți pe cap și a început să alerge. A alergat mult, crezînd că o urmez, că alerg și eu. Nu se uita înapoi, alerga trecînd de pe o potecă pe alta, atingînd cu vîrful degetelor trunchiurile copacilor care-i ieșeau în cale. S-a oprit departe, la capătul unei poteci, pe un pod. S-a uitat înapoi, mi-a făcut semn cu mîna și a rămas sprijinindu-și coatele de parapetul podului. Era un pod de lemn, mic și îngust, un podeț ca acela din poarta bunicului Alexandru, de balustrada căruia mă agățam cu picioarele și stăteam cu capul în jos cînd eram supărat. Nu trecea nici o apă pe acolo. Nici cel mai subțire firicel de apă. Podul era ca o poartă, dincolo de el începea un orășel al copiilor cu case ciudate în formă de ciuperci, de căpșuni sau de flori de romaniță. Orășelul era străbătut de o singură stradă, cum sînt orășelele din filmele cu cow-boy. Chiar la intrare, așteptau o lebădă albă cu moț în creștet ca o coroană, un cal pe rotile și un vagon de tramvai. M-am oprit, m-am uitat în lungul străzii și înainte de a porni mai departe, am întrebat :

— Copacii au voie să se plimbe într-un orășel al copiilor ?

Cat m-a privit mirată :

— Nu văd nici o piedică.

Ne-am urcat în spatele lebedei, însă nu știam cum s-o pornim și-atunci a trebuit să cobor, să mă duc după paznicul orășelului. Am pornit-o pe lîngă căsuțele în formă

de ciuperci, dar toate aveau obloanele trase. În orășel nu se mai zărea nici un vizitator și nici paznicul nu era de găsit. Căsuțele în formă de căpșuni aveau și ele obloanele trase. Strada se continua cu căsuțele care aveau forma florilor de romaniță. Erau cele mai elegante căsuțe. Petalele albe de romaniță erau ca niște gulerașe frumos apretate. Paznicul orășelului stătea în fața uneia dintre căsuțele acestea. Avea în mînă un pahar cu sirop de vișine. Cînd am ajuns aproape, mi-a zîmbit prietenos și a întrebat :

— Vi s-a făcut sete ?

— Nu. Vă căutam pentru lebăda albă. Nu știm cum s-o pornim.

Paznicul a rîs :

— Păi, e foarte simplu. Cu o monedă de un leu. Aveți o monedă ? Dacă nu aveți, puteți schimba aici

A arătat cu capul spre căsuța ca o floare de romaniță, care era, de fapt, un chioșc cu dulciuri și răcoritoare. Am cerut două pungi cu alune, un baton de ciocolată și tot ce se mai găsea : alviță colorată, pricomigdale, covrigei sărați.

Cat mă aștepta pe spatele lebedei. Mi-a făcut loc lîngă ea :

— O ! Dar de unde ai știut că-mi plac pricomigdalele ?!

Și-a pus șiragul de covrigei sărați la încheietura mîinii ca pe o brățară și a continuat încîntată :

— Și covrigeii sărați îmi plac ! Și arahidele ! Și alvița !

Locul pentru introducerea monedei era în moțul ca o coroană. Cum am introdus o monedă de un leu, lebăda și-a plecat capul, și-a lungit gîtul și aripile și s-a mișcat din loc. A înaintat lin vreo zece-cincisprezece metri, apoi a părăsit strada principală, a luat-o pe după căsuțele în formă de ciuperci. Întîi am crezut că zboară. Însă nu zbura. Își ținea aripile întinse și luneca lin pe o șină. Dacă nu m-aș fi uitat în urmă să descopăr șina, aș fi rămas încredințat că zboară.

Cat a observat că plecasem abia după ce am trecut de căsuțele în formă de ciuperci. A întrebat mirată :

— Zburăm ?!

— Nu ! Lunecăm pe o șină.

A întors capul, s-a uitat în urmă, dar nu a văzut șina. A spus :

— Parcă am zbura ! Uite, dacă închid ochii am senzația că zbor.

A rămas cîteva clipe cu ochii închiși, zîmbind :

— Încearcă și tu !

Eram gata să mă supun, dar lebăda albă cu moțul ca o coroană s-a oprit în fața unei scări. Strada cu căsuțele ei în formă de ciuperci, în formă de căpșune sau de flori de romaniță rămăsese undeva în stînga. Scara era îngustă și-avea vreo douăzeci de trepte din piatră. Cat a deschis ochii surprinsă :

— Ce-i ? De ce ne-am oprit ? Și unde duce această scară ?

Am înălțat din umeri :

— Nu știu ! S-ar putea să fie scara unui palat...

A coborît de pe spatele lebedei și a început să urce treptele de piatră. Am coborît și eu, dar în clipa în care am pus piciorul pe prima treaptă, lebăda s-a răsucit pe loc și a pornit-o singură înapoi. Am strigat alarmat :

— Ce facem ? Lebăda a plecat singură. Cu ce o să ne întoarcem ?

Cat s-a oprit, s-a uitat după lebădă și a spus nepăsătoare :

— Poate că nu trebuie să ne întoarcem.

Am urcat cele douăzeci de trepte, dar sus nu era nici un palat. Ne-am trezit amîndoi pe o platformă, de pe care cobora albia unui tobogan.

— Un tobogan ! a exclamat cu frenezie Cat.

— Da, un tobogan ! am admis eu, fără entuziasm. Un tobogan pe care va trebui să-l evit.

— De ce să-l eviți ?

— Așa, pentru că nu vreau să-mi zdrobesc vioara...

Mi-am strîns cutia neagră a viorii la piept și am început să cobor treptele de piatră. Cat m-a urmat tăcută. Eu n-am văzut că mă urmează decît cînd am ajuns jos, pe ultima treaptă. Am întrebat-o mirat :

— De ce n-ai coborît pe tobogan ?

Cat a zîmbit. În verdele de plantă al ochilor avea o urmă de reproș :

— N-am spus noi că sîntem copaci ?

— Da, am spus.

— Atunci e simplu ! Nu puteam să cobor pe tobogan singură. Copacii nu prea știu ce-i egoismul.

Am întrebat amuzat, dar și ironic :

— Da ?! Și ce calități mai au copacii tăi ?

Cat nu a luat în seamă ironia. A spus cu o voce joasă, gravă, străină mie :

— Au multe calități. Sînt generoși, sînt loiali, sînt demni, sînt statornici în prietenie...

Ne îndepărtasem de tobogan. Dar apăruse altul. Era mai înalt. Era și mai atrăgător. Dacă îl priveai din profil, semăna cu o cămilă. O cămilă cu două cocoașe care întindea botul să se adape sau să rupă cîteva smocuri de iarbă. Albia toboganului — lucioasă ca pîrtia unui derdeluș — pornea din vîrful primei cocoașe. M-am întors bucuros spre Cat :

— Urcăm ?

Dar Cat nu se oprise. Se îndepărta prin lumina roșie a asfințitului. Am privit cu regret scara care urca spre cocoașele cămilei. Nu puteam să rămîn, trebuia s-o ajung pe Cat. Am pornit după ea aproape alergînd. Însă în partea aceea orășelul era foarte populat. O mulțime de copii, de bunici și bunice, de mame și tați se plimbau, priveau, se strigau, aruncau pocnitori, se înghesuiau să tragă la țintă cu arcurile sau cu niște mingi din păr de capră, își încercau puterea plămînilor la un aparat cu un tub pe care circula un lichid roșu, sau așteptau cuminți să le vină rîndul la roata cu lanțuri, la călușei, la automobilele de cursă.

Principalul punct de atracție părea să fie, însă, o roată uriașă, cu bănci. Sus, pe una din acele bănci am zărit-o pe Cat. I-am făcut semn cu mîna, am strigat-o, dar ea nu mi-a răspuns. Se uita la mine ca la un străin. Uriașa roată se învîrtea încet și continuu, iar locul de coborîre era de fapt și locul de urcare. Ca să mă apropii de acel loc, ar fi trebuit să mă las purtat de valul de copii și bunici, însă nu eram sigur că puteam să ajung chiar în clipa în care avea să coboare Cat. Se cerea puțină răbdare și chibzuință pentru că dacă ajungeam mai repede aș fi fost silit ori să urc pe una din băncile uriașei roți

ori să mă întorc purtat de avalanșa celor ce coborau. Am măsurat cu ochii distanța care mă separa de locul de coborîre, dar tocmai cînd vroiam să mă alătur valului de copii și bunici, am simțit că mă prinde cineva de braț :

— Tin, unde ai rămas ? Și ce s-a întîmplat ?

Lîngă mine stătea Cat. Zîmbea ca de obicei numai cu ochii.

— N-am rămas nicăieri. Te căutam. Credeam că ești acolo.

Am arătat cu capul spre roata uriașă. M-am întors chiar și am căutat cu privirea banca pe care o zărisem doar cu cîteva clipe mai înainte și am simțit că mă cuprinde amețeala. Cat era lîngă mine, dar era și acolo sus, pe una din băncile uriașei roți.

— Fata aceea seamănă cu tine ! i-am spus.

Cat s-a uitat în direcția roții. A întrebat :

— Care fată ? Aceea cu sarafan ?

— Da. Am crezut că ești tu. Vroiam să te aștept la coborîre.

A rîs :

— Vai, Tin ! Mă jignești ! Ce am eu comun cu fata aceea ? Sarafanul de școlăriță ? Sau cozile ? Sau fundele astea caraghioase ?

Și-a smuls fundele, și-a despletit și cozile și cu o mișcare a capului — o mișcare mîndră și orgolioasă — a lăsat părul să-i cadă pe umeri și pe spate. M-a prins apoi de mînă și furioasă m-a tras spre ieșirea din orășel. Nu m-am opus. Am urmat-o tăcut, aproape docil dar cînd am ajuns pe una din aleile parcului, fără să vreau și mai ales fără să bănui că aș putea face o gafă, am întors capul spre roata uriașă care rămăsese undeva în dreapta. Cat s-a oprit, mi-a lăsat mîna și a spus cu o veselie rece :

— Dacă îți place atît de mult orășelul, poți să rămîi. Eu plec, am promis să fiu acasă mai devreme.

Mi-a întors spatele și a pornit-o alergînd nu pe alee ci de-a dreptul peste peluză în direcția unui pîlc de copaci. Era o reacție ciudată, capricioasă căreia nu i-am înțeles mecanismul din prima clipă. În prima clipă, văzînd-o alergînd peste iarba tăiată scurt, m-am gîndit că toată povestea făcea parte din jocul atît de neobișnuit de-a copacii, pe care mi-l propusese înainte de a intra în

orășelul copiilor. De aceea nici nu m-am grăbit s-o ajung. Am lăsat-o să dispară după copacii cu trunchiuri groase. Parcul în colțul acesta era altfel. Era un parc bătrîn, cu cîteva statui de bronz, bicisnice și demodate, cu o fîntînă țîșnitoare păzită de doi lei tot din bronz, cu bănci pentru pensionarii ce veneau să-și citească ziarele sau numai să dormiteze, cu arbori seculari. Era probabil vechiul parc extins doar în ultimii ani în valea acelui rîu cu maluri joase năpădite de ierburi.

N-am părăsit aleea decît după ce am ajuns acolo unde dispăruse Cat. Am început s-o caut pe după trunchiurile groase ale ulmilor. Cîndva, înainte de a se fi bătut țărușii cu care să se însemne limitele vechiului parc, aici fusese precis o pădure de ulmi. Un colț din acea pădure rămăsese intact. Bătrînii ulmi formau acum o castă aparte, erau tăcuți și gravi ca niște bunici. Jocul „de i copacii" propus de Cat mă prinsese. De cîteva ori m-am oprit cu senzația ciudată că din trunchiul unuia sau altuia dintre ulmi se va desprinde bunicul Alexandru, avînd pe cap căciula lui veche și ponosită pe care o purta uneori pînă spre mijlocul verii și fără să rostească un cuvînt, numai cu un gest sau numai zîmbetul lui atît de expresiv îmi va arăta ulmul după care se ascunsese Cat. Însă bunicul nu s-a desprins din nici unul dintre ulmii înalți și maiestuoși, m-a lăsat s-o caut singur, să alerg peste tot, să mă opresc la fiecare ulm și să întreb încet, să mă rog :

— Cat, unde ești ?

Obosisem de atîta alergătură, ajunsesem la capătul puterilor, dar nu mă lăsam, eram convins că bunicul Alexandru, părtinitor și tandru cum îl știam, o proteja pe Cat, îi înlesnea să se ascundă cît mai bine pe după ulmi sau chiar în trunchiul unuia dintre ei. M-am oprit lîngă ultimul ulm și ca să respir puțin, să-mi potolesc bătăile năpraznice ale inimii, mi-am rezemat umărul de scoarța zgrunțuroasă. Mi-am rezemat și obrazul, dar în clipa aceea am simțit ceva rece și moale care m-a cutremurat. Am sărit un pas înapoi, însă mă speriasem degeaba. În partea aceea scoarța ulmului era acoperită de mai multe bucăți de mușchi. Două dintre ele, rotunde și verzi și fosforescente mă fixau ca niște ochi. Erau ochii bunicului Alexandru sau ochii lui Cat ? M-am tras cîțiva

pași înapoi să am perspectivă, dar tot n-am putut să ghicesc. M-am uitat și spre ceilalți ulmi și am descoperit uimit că toți aveau ochi. Și toți mă priveau. Jocul începea să se complice. Eram gata să mă întorc, să reiau căutarea, dar nu prea departe am văzut un gard, jumătate din piatră, jumătate din fier, puțin mai spre dreapta o poartă, iar dincolo de poartă, în mijlocul bulevardului am zărit-o pe Cat. Parcul avea mai multe porți și una dintre ele se afla aici, lîngă colțul acesta cu ulmi. Am renunțat la căutare, am renunțat și la gîndul de a încerca mai întîi să-l înduplec pe bunicul Alexandru să treacă de partea mea, îmi venea să rîd de acest gînd, în sinea mea rîdeam chiar și mă miram că putusem să mă las prins cu atîta ardoare de jocul acela naiv și-atît de pueril. M-am uitat înapoi spre colțul cu ulmi, de fapt, nu sînt sigur că m-am uitat, cred că am vrut să mă uit, dar am renunțat și m-am năpustit în direcția porții s-o ajung pe Cat. Pe partea cealaltă a bulevardului era o stație de troleibuze și sarafanul ei de școlăriță se oprise acolo, în stație. Nu am putut să traversez bulevardul, pe cele patru benzi treceau mașini într-un sens și-n altul, a trebuit să aștept în marginea trotuarului, să privesc neputincios troleibuzul care se apropia. Am făcut semne disperate cu brațul, am strigat, dar Cat nu m-a văzut, nu se uita spre locul în care fusesem nevoit să mă opresc, și probabil din cauza zgomotului nu mi-a auzit glasul.

La vreo două sute de metri, în josul bulevardului, era un loc de trecere pentru pietoni, dar dacă mă duceam pînă acolo pierdeam șansa de a o mai prinde pe Cat. Am ridicat cutia viorii la înălțimea capului și cu o nepăsare, cu un curaj de care nu mă știam în stare, m-am năpustit printre mașini în direcția stației. Șocul a fost năpraznic. Parcă m-aș fi aruncat de pe o stîncă în vîltoarea furioasă și rece a unei ape de munte. Am auzit scrîșnind un milion de frîne, mi-au spart urechile zeci de claxoane, de glasuri furioase, și eu amețit, buimac, speriat, n-am mai știut ce fac, am pierdut direcția, m-am trezit alergînd în lungul bulevardului. M-a trezit de fapt fluierul scurt și repetat cu insistență al unui milițian. M-am oprit și m-am uitat spre stație, dar în direcția în care alergasem eu nu se vedea ghereta cu pereții din sticlă

mată, nici sarafanul de școlăriță pe care-l purta Cat. Stația rămăsese undeva spre dreapta. Am vrut să mă năpustesc într-acolo, dar troleibuzul pe care speram să-l prind pleca din stație. Am înțeles că nu mai avea nici un rost să alerg și am rămas în mijlocul bulevardului pînă cînd s-a apropiat milițianul care fluierase. M-a salutat politicos, mi-a cerut buletinul, a scos un carnet, a întrebat dacă aveam 15 lei, eu am scos repede banii, dar omul ordinii mi-a făcut semn să nu mă grăbesc. A scris întîi o chitanță, mi-a ținut și un discurs, în genul lui Octav, despre felul cum se traversează o stradă pe care trec mașini, m-a condus în locul de unde plecasem, mi-a dat chitanța, a luat banii și salutînd cu aceeași politețe, s-a îndepărtat.

Am alergat spre locul însemnat cu linii albe și negre, m-am aruncat iar în vîltoarea bulevardului, dar de data aceasta mașinile opreau toate, șoferii mă lăsau să trec, aveau în gesturi ceva din politețea milițianului care mă amendase. Am ajuns în stație exact în clipa în care oprea un troleibuz. Am sărit pe scara joasă înaintea celorlalți pasageri, am perforat abonamentul și m-am grăbit, spre băncile din față. Troleibuzul nu părea aglomerat, însă locurile erau toate ocupate. Numai banca mea preferată — banca pe care puteam să stau cu spatele spre șofer — era liberă. M-am așezat cu un sentiment de mulțumire, acoperindu-mi urechea stîngă cu palma. Ciudat. Sentimentul acesta îmi era pînă la un punct sau chiar în întregime cunoscut. Era sentimentul cu care alergam orbește să prind întîlnirea cu Uca. Acum obiectul alergării se schimbase, era altul. Alergam s-o prind pe Cat, dar sentimentul de mulțumire cu care mă așezam pe bancă rămăsese neschimbat. Și nu numai sentimentul acesta era neschimbat. Și senzația de oboseală, și ritmul grăbit cu care îmi bătea inima, și atmosfera din troleibuz și nerăbdarea de a ajunge mai repede — toate erau aidoma. Am închis ochii și sub pleoape, în mod cu totul neașteptat mi-a apărut una din acele dimineți, cînd mergeam cu Ioniță, cu Horațiu Bîrsan, cu Ana-Maria, cu Corsicanul și bineînțeles cu Uca să privim dropiile. Uca rămăsese ca de obicei pe bancheta din spate a limuzinii albastre. Pretextase o indispoziție, zicea că soarele e prea

puterhic și, ca să dovedească acest lucru, și-a deschis umbrela. Eu am întors capul să-i spun ceva, dar sub umbrela roșie cu picouri albe stătea Cat. În ochii ei verzi își făcea loc un zîmbet cunoscut. Cunoscut ? De cînd ? Și de unde ? Și cine era această fată care apărea în intervalul dintre troleibuze, interval pe care eu îl dilatam enorm din dorința ascunsă, și cam lașă, de a o lăsa pe Uca să mă aștepte ? De ce își smulsese fundele ? Și de ce plecase atît de furioasă ? I-am dat umbrela la o parte și am întrebat-o :

— Cat, te-am supărat cu ceva ? De ce ai plecat ?

Ea și-a apropiat fruntea de a mea, dar a evitat răspunsul. A spus zîmbind :

— Ai un singur ochi !

— Și tu ai un singur ochi. Un ochi mare, verde. Un ochi de plantă.

Cat a bătut bucuroasă din palme :

— Asta înseamnă că am devenit copaci. Sîntem copaci !

A sărit de pe banchetă și a început să alerge pe mirișțe, strigînd :

— Sîntem copaci ! Sîntem copaci !

Am vrut s-o pornesc după ea, dar troleibuzul s-a oprit. Eu nu mi-am dat seama, adică nu știu cînd s-a oprit. Am simțit pe umăr o mînă grea, și foarte aproape am auzit un glas care întreabă :

— Vă este rău ? Vi s-a făcut rău ?

În fața mea stătea un ins mustăcios, într-o bluză decolorată cu mîneci scurte. M-am uitat buimac în jur. Troleibuzul era gol. Insul cu mustăți era șoferul. M-am ridicat și strîngînd sub braț cutia neagră a viorii, am bîiguit :

— Nu mi-e rău. Mă simt bine...

Și m-am îndreptat spre ușă. Cînd am pus piciorul pe trotuar, fata de la bilete spunea :

— Eu am văzut că nu-i în apele lui, de cum s-a urcat. Tot timpul a ținut mîna la ureche. Nu trebuia să-l lași să coboare.

Insul cu mustață se instalase la volan. A spus rîzînd :

— E un căcăcios îndrăgostit ! N-are nimic !

Trotuarul pe care coborîsem era din bolovani mari de rîu. În față nu se vedea nici o clădire. Doar departe, în cîmp, se deslușea o îngrămădire de copaci, un gard de scîndură, iar dincolo de gard acoperișul de tablă al unei case. Spre dreapta, ca într-un decor de teatru, se profilau mai multe blocuri noi. În troleibuz s-a aprins lumina. O lumină aurie și strălucitoare, ca de sărbătoare. Fata de la bilete se uita după mine. Mi-a făcut semn să mă întorc la troleibuz. Dacă n-aș fi auzit cuvintele jignitoare ale șoferului m-aș fi întors, dar așa, mi-am continuat drumul ca și cînd aș fi fost din partea locului.

Îmi înțepa nările un aer plăcut și răcoros de cîmp. Nu mă simțeam derutat și nici nu-mi părea rău că n-o mai ajunsesem pe Cat. Ea locuia în blocurile noi din dreapta. O condusesem pînă aici de trei sau patru ori, dar nu coborîsem niciodată din troleibuz. Nu mă lăsase Cat să cobor.

Seara era caldă. De fapt, încă nu era seară, ci acel ceas al zilei cînd nu puteai ști dacă va coborî întunericul sau se va urca de pe undeva lumina albăstrie a zorilor. Troleibuzul a trecut la cîțiva pași de mine, apoi s-a întors într-un fel de cerc și s-a îndreptat spre oraș. M-am oprit și l-am privit cum se îndepărta cu luminile aprinse, ca o corabie ciudată.

Dinspre oraș a apărut alt troleibuz. S-a întîlnit cu cel care pleca și fără zgomot — dacă nu l-aș fi văzut, nici nu aș fi știut că vine — s-a apropiat și s-a oprit exact pe locul unde se oprise și celălalt.

La volanul troleibuzului se afla o fată. Tot o fată era și la bilete. Nu a coborît nimeni. Nu s-a urcat nimeni. M-am urcat numai eu, cu vioara sub braț.

Cînd am ajuns acasă, Uca nu era în curte. Nici la geam. La masa lungă din salonul de jos stătea Maie. Pe masă tronau cele două vase de argint sub care se păstra caldă cina. Maie stătea în capul mesei, dreaptă și rigidă de parcă l-ar fi așteptat pe Ioniță. Am spus intimidat:

— Sărumîna, Maie!

Maie a dat din cap fără să spună un cuvînt. În felul acesta numai lui Ioniță îi răspundea, cînd nu venea la timp. Simțind chiar din prima clipă atmosfera încărcată, și intuind primejdia unor represalii de care pînă acum

scăpasem, am început să mă plîng de programul tot mai încărcat, de lecţiile tot mai lungi, de travaliul îngrozitor pe care mi-l impunea noua mea profesoară.

Maie m-a ascultat aţintindu-mă cu ochii ei mici şi cînd mă aşteptam mai puţin, cînd credeam că am convins-o de dificultăţile pe care le presupuneau lecţiile mele, m-a admonestat cu asprime :

— Isprăveşte odată, Tin ! Mai bine vezi să nu ţi se răcească de tot mîncarea. Doar ştii, şi ştiu şi eu, că pe tine nu te prinde minciuna.

S-a ridicat şi, sprijinindu-se în baston, s-a îndreptat spre uşa mare să-i facă plimbarea de seară lui Faţă. În prag s-a oprit şi fără să se întoarcă, a spus :

— Te-a căutat la telefon o fată. A sunat de două ori. Zicea că o să mai revină...

Am întîrziat mult la cină, deşi nu-mi era foame. Abia m-am atins de chifteluţele în sos marinat care-mi plăceau şi acasă cînd le pregătea mama. Lui Octav nu-i făceau bine condimentele, însă sosul pregătit era un sos dulce de roşii. Mama fierbea roşiile şi-atît. Poate mai fierbea ceva, eu n-am de unde să ştiu, că nu prea stăteam pe la bucătărie. Rezultatul era fantastic. Ieşea un sos delicios, care-l făcea pe Octav să mai ceară o porţie. Sosul pregătit de Maie era de zece, de douăzeci de ori mai delicios. Maie avea reţeta ei specială, sosului dulce de roşii i se adăugau frunze de dafin, boabe de piper şi nu mai ştiu ce alte chestii dintr-asta. Cred că dacă n-aş fi avut educaţia severă a lui Octav care îmi cerea mereu să pun pedală „instinctelor primare", aş fi cerut zece porţii şi tot nu m-aş fi săturat.

Ei, bine, în seara aceea aproape nici n-am văzut ce-mi păstrase Maie ! Am băut doar laptele, care se răcise şi avea un miros strident de lapte praf, dar am rămas la masa lungă de douăsprezece persoane atît de mult, încît Magda, obişnuită probabil să ne vadă pe mine, pe Ioniţă şi mai ales pe Uca devorînd totul cu o repeziciune care o punea de atîtea ori în alertă — abia pridideа să ne servească — a întrebat cu un început de îngrijorare :

— Domnul Tin nu se simte bine ?

Eu aveam nu numai auzul, ci toate simţurile, toată fiinţa lîngă telefonul aşezat în apropierea scării de stejar,

pe o consolă cu tot felul de figuri și arabescuri din porțelan milanez și n-am înțeles ce a spus decît a doua oară cînd, de fapt, nu a repetat întrebarea ci a completat-o :

— Să vă aduc un ceai de tei ?

Am tresărit și am spus :

— Nu, Magda. Nu-i nevoie. Mă simt bine. N-am nimic..

Însă după ce s-a întors Maie de la plimbare — cu Fată — a trebuit să fiu circumspect, să încerc pe cît îmi stătea în putere să mă sustrag acelei obsesii. M-am îndreptat, cu intenția cea mai lăudabilă, spre scara de stejar — vroiam să urc în cameră la mine — dar după trei pași, mi-a răsărit în față biblioteca unchiului Alexandru pe care de obicei o evitam sau o ignoram, cum făcea de altfel și Ioniță. Cred că unchiul Alexandru îl întrecea în pedanterie și mai-ales în snobism pe Octav. Încă nu stătusem de vorbă cu el, ar fi trebuit să se întoarcă de două săptămîni, dar își prelungise weekend-ul, făcînd o călătorie de documentare în Grecia și Italia. La Salonic, la Atena și apoi la Roma, trebuia chiar să țină o conferință despre arta pictorilor naivi de la noi. Deci, nu-l cunoșteam pe unchiul Alexandru decît din auzite sau, cum spunea Corsicanul, „de la rubrica faptelor diverse". Cînd vroia să afle ceva despre o persoană, Corsicanul întreba :

— Ce se mai spune la rubrica faptelor diverse despre I.D. ?

Nu folosea niciodată numele întreg al cuiva, ci doar inițialele, așa că pentru neavizați întrebările lui puteau să pară adevărate șarade. Depozitarul tuturor informațiilor sau șeful rubricii cu fapte diverse — cu faptele cele mai diverse, mai paradoxale și mai trăsnite — era, bineînțeles, Ioniță. Însă ironia și sarcasmul cu care își însoțea cuvintele diminuau, micșorau sau dimpotrivă amplificau totul pînă la deformare. O imagine fidelă și cît de cît obiectivă a unchiului Alexandru era greu de obținut chiar și de la Maie. Pentru că și Maie deforma totul în felul ei. Oroarea pe care o avea față de minciună, o făcea să cadă în cealaltă extremă, să exagereze printr-o tendință continuă de înfrumusețare.

Lucrurile din casă erau singurele care puteau da o imagine adevărată despre unchiul Alexandru. Și în pri-

mul rînd, biblioteca. Frumoasa, superba bibliotecă pe care o comandase unui meşter popular şi care ocupa peretele din fund şi o parte din pereţii laterali ai marelui salon de jos, unde îşi avea şi biroul. Pentru că, spre deosebire de Octav căruia îi plăcea liniştea şi izolarea, camera lui de lucru fiind retrasă şi păzită cu străşnicie — unchiul Alexandru se afla la celălalt pol. Viaţa lui, chiar aici acasă, era publică. Draperia grea prinsă cu inele pe o tijă de alamă nu era lăsată niciodată şi de aceea biroul, biblioteca şi toate celelalte — sfeşnicele de argint, perna uriaşă din catifea albastră pe care erau prinse decoraţiile, cele două tablouri de valoare — un Cézanne şi un Renoir, colecţia de pipe — avea 83 de pipe, unele aduse de el din cele mai diferite ţări şi oraşe, alte zeci de nimicuri, statuete de jad, de mărgean, un *coupe-papier* de fildeş etc. etc., plantate peste tot cu o neglijenţă bine studiată, formau cadrul preferat al unchiului Alexandru. Cînd am păşit întîi aici — condus de Ioniţă — am crezut că mă aflu într-un muzeu sau într-o casă memorială. Timpul nu a diminuat această senzaţie, dimpotrivă, a fixat-o, i-a dat contur, relief. E o senzaţie pe care o încerc ori de cîte ori mă întorc din oraş. Cum păşesc în salon, dincolo de faldurile draperiei de catifea, văd biroul şi biblioteca şi zecile de statuete, şi colecţia de pipe, şi perna cu multele şi valoroasele decoraţii şi nu ştiu de ce, mă aştept să-l văd şi pe unchiul Alexandru, venind spre mine, primindu-mă la jumătatea salonului şi conducîndu-mă aşa cum îşi conduce toţi musafirii spre acel colţ de muzeu. Pentru că de ani de zile unchiul Alexandru nu face altceva, decît să-şi prezinte, ca un adevărat custode, biblioteca, statuetele de jad, colecţia de pipe, colecţia de creioane, sfeşnicele. În bibliotecă sînt aproape zece mii de volume, toate legate în piele. Există şi un catalog. Fiecare carte are un număr şi este aşezată în locul indicat în catalog. Însă nimeni nu se foloseşte de acest ghid comod, îmbrăcat ca şi cărţile într-o piele fină, verde. Nici măcar Uca, singura care foloseşte din plin avantajul de a avea la picioare aproape toate izvoarele filozofiei, literaturii, artelor. Unchiul Alexandru n-a fost văzut niciodată cu o carte în mînă. Nu mai citeşte nimic, de mult. El este numai custode.

Maie se așezase în fotoliul Louis XV, iar Față, mulțumit probabil de plimbare, se lungise la picioarele ei. M-am îndreptat spre biroul unchiului Alexandru cu speranța vagă că Maie o să mă observe și o să mă întrebe ca în primele zile :

— Tin, nu rămîi cu noi ?

O eventuală „seară în trei", cum o numea Ioniță, cu zîmbetul lui rău, acele lungi monologuri pe care Maie le debita cu persuasiune în prezența mea și a lui Față, ar fi rezolvat totul. M-ar fi ținut în apropierea telefonului. Și eu în acele clipe, nu-mi doream nimic altceva. Ca să rămîn cît mai aproape de telefon, l-aș fi ascultat și pe Față, dacă ar fi avut chef să-mi țină un discurs. Însă speranța mea atît de frumoasă s-a risipit repede, s-a năruit ca un castel clădit pe nisip. Maie nu a văzut că mă îndrept spre bibliotecă. Abia după o jumătate de ceas, după ce am răsfoit fără rost catalogul — nu aveam chef de lectură, cum nu avea chef Față să meargă la vînătoare de vrăbii — după ce m-am uitat aproape la fiecare din incrustațiile pe care meșterul de la Arbore, un sat de pe lîngă Sucevița, le făcuse cu migală în lemnul de cireș al bibliotecii, uscat pe încetul la umbră, după ce am privit îndelung colecțiile de pipe și creioane, după ce explorasem totul și nu mai aveam nici un motiv să-mi prelungesc șederea, Maie m-a văzut. Nu s-a mișcat din fotoliu. A ridicat doar bastonul și, împungînd cu vîrful lui aerul în direcția telefonului, a spus iritată :

— Tin, nu te mai învîrti fără rost pe acolo. Dacă ai nevoie de telefon, ia-l și pune-l în priza din salonul de sus.

Am privit-o uluit, nu de faptul că-mi ghicise starea de spirit, că știa de ce nu urcasem încă în camera mea, provincialul din mine era uluit în fața unei situații pe care o crezusem complicată, de nerezolvat și care era atît de simplă, mai ales că Maie, văzînd-o pe Magda prin apropiere, i-a spus :

— Magda, ajută-l pe Tin. Du-i telefonul sus.

Magda s-a apropiat de telefon, l-a scos din priză și, cu felul ei cam încet, cam apatic, s-a îndreptat spre scara de stejar. Dacă nu m-ar fi ținut în loc ochii de sfinx ai lui Maie — ori de cîte ori stătea în fotoliul Louis XV,

Maie avea în fixitatea privirii, în încremenirea umerilor sau a obrajilor ceva de sfinx — m-aș fi repezit după Magda, aș fi ajuns-o și i-aș fi spus să se grăbească, să nu lase un spațiu atît de mare. Dacă între timp suna Cat ?

Am murmurat un „mulțumesc, Maie", dar nu sînt sigur că am fost auzit. Cuvintele mi-au rămas undeva în cerul gurii și nu mi-am recunoscut nici glasul. Aveam un glas schimbat, un glas gros cum numai după somn sau numai cînd sînt foarte emoționat se îngroașă astfel. În salonul de sus, după ce Magda a pus telefonul în priză am spus iar :

— Mulțumesc, Magda !

Însă de data aceasta mi-am auzit glasul în afară. Era glasul meu obișnuit, nici gros, nici subțire. Magda nu m-a privit, a răspuns cu o înclinare a capului și fără nici un cuvînt, a coborît. Eu am rămas la doi pași de telefon ca hipnotizat. Mi se făcuse cald, vestonul de la uniforma de elev era încheiat pînă sus, mă strîngea, ar fi trebuit să intru în cameră, să mă schimb, ar fi trebuit să fac un duș, alergasem mult, se uscaseră pe mine cîteva rînduri de sudoare și dacă mă gîndesc puțin încep să ghicesc de ce Maie îi ceruse Magdei să mute telefonul. Dar Maie e o doamnă, n-ar fi spus niciodată : „Tin, miroși a sudoare ca un cal de poștă" !

Stăteam în mijlocul salonului și mă uitam spre telefon. Eram sigur că dintr-o clipă în alta aveam să-i aud țîrîitul prelung, așa cum îl auzeam și în celelalte seri din camera mea. Era un țîrîit îndepărtat și cumva plăcut, un țîrîit vesel și familiar, nu-mi dau seama în ce-i stătea veselia, poate că numai mi se părea vesel prin contrast cu tăcerea adîncă și posomorîtă din casă. Auzeam pași. Magda alerga să răspundă. Țîrîitul se întrerupea. Imediat îi auzeam puternic și clar glasul. Magda avea mereu același răspuns, de parcă ar fi fost imprimat pe bandă de magnetofon :

— Nu. Nu s-a întors. Nu știm cînd se întoarce.

Chiar cînd eram strînși toți la cină — fenomen destul de rar — tot Magda se ducea să răspundă. Ioniță stătea cu urechile ciulite și cum lăsa Magda receptorul în furcă, mîrîia :

— Bunii și desinteresații prieteni ai tovarășului director-general sînt nerăbdători să-l vadă.

Într-o seară, Ioniță zîmbise insidios :

— Magda, de ce n-ai întrebat cine l-a căutat pe tata ?

Magda nu era atentă la nuanțe și nu a sesizat ironia din glasul lui Ioniță. A spus cu o convingere pe care nimeni n-ar fi reușit să i-o clatine :

— N-a fost nevoie să întreb. Am recunoscut glasul domnului Crin Olteanu.

Ioniță a insistat :

— Ești sigură că era glasul lui ?

Magda și-a ascuns mîinile mari și roșii sub șorț și s-a uitat pe rînd spre Maie, spre Uca, spre mine, mirată că i se puneau astfel de întrebări. A ripostat jignită :

— Eu cînd spun ceva, știu ce spun. Domnul arhitect Crin Olteanu a sunat pînă acum de șaptesprezece ori.

Și Magda a continuat fără să clipească și fără să aibă cea mai mică șovăială, de parcă ar fi spus o poezie pe care o învățase pe de rost :

— Domnul profesor Albu a sunat de treisprezece ori, doctorul Istrate de opt ori, pictorul Caramihai de trei ori, directorul Filarmonicii...

Ioniță a ridicat mîinile în sus, mimînd cum nu se putea mai bine spaima :

— Gata, Magda ! Mă predau. Îți cer iertare. Ai o memorie pentru care te invidiez. Tata ar trebui să te ia șefă de cabinet.

Telefonul a sunat, dar nu cu țîrîitul acela îndepărtat și vesel pe care îl auzeam din camera mea. La doi pași de mine a izbucnit un sunet strident, de parcă în salon ar fi intrat mașina pompierilor. Am vrut să ridic receptorul, dar gestul mi s-a frînt la jumătate. La cinci pași în spate era ușa de la camera Ucăi. Uitasem de Uca. O uitasem cu desăvîrșire, dispăruse toată seara din gîndurile mele. O adusese brusc sunetul telefonului, care nu se oprea, care suna insistent, mă făcea să simt ușa de la camera verișoarei mele, nu ca pe o ușă, ci ca pe o gură fierbinte de cuptor. Mi-am scos șapca și-am pus-o peste telefon, dar sunetul lui a continuat cu aceeași stridență. Mi-am scos repede și haina. Însă larma aceea îngrozitoare nu s-a diminuat decît în parte. Și dintr-o clipă în

alta, Uca putea să deschidă ușa. Cînd am înțeles că nu există altă ieșire, am ridicat receptorul și cu o voce stinsă am îngăimat fraza pe care Magda o rostea totdeauna rar și apăsat și cu mîndrie :

— Aici casa arhitect Alexandru Salcu!

— Tin ! În sfîrșit, te găsesc. Unde ai fost toată seara ?

— La lecția de vioară !

M-am întors apoi speriat spre ușa de la camera Ucăi. Uca nu ieșise în prag. Glasul ei se auzea în receptor :

— Care lecție ? Am dat telefon la profesoara ta. Mi-a spus că ai plecat de-acolo pe la ora șapte. Și acum e zece și jumătate. Ai citit biletul pe care ți l-am lăsat ?

Uca era furioasă. Am spus, înălțînd iar din umeri :

— Nu ! Ce bilet ?

— Ți-am lăsat în cameră un bilet. Citește-l !

La celălalt capăt al firului, receptorul a fost izbit cu putere în furcă. M-am întors iar spre ușa de la camera Ucăi și m-am liniștit. Ba, chiar m-am bucurat. Uca nu era acasă ! Puteam să aștept fără nici o grijă să mă sune Cat. Am pus receptorul în furcă și cu ultimele puteri m-am lăsat pe una din cele două canapele. Nu pe aceea pe care se instala procurorul Strava, dimineața, cînd făceam repetiții, ci pe cealaltă. Am rămas întins pe canapea vreo zece-cincisprezece minute. Nu aveam nici un gînd, decît senzația aceea ciudată de bucurie pe care o provocase descoperirea că Uca nu era acasă. Însă și mai ciudat era faptul că savuram această bucurie, așa cum savuram altă dată uriașele cataifuri pe care ni le pregătea Maie și care răspîndeau cele mai plăcute arome de fragi, de smeură sau de coacăze. Numai întîrzierea telefonului pe care îl așteptam de la Cat, umbrea această bucurie. Și biletul lăsat de Uca. Nu prea îmi venea să mă ridic de pe canapea, însă pînă la urmă curiozitatea a învins lenea. M-am ridicat, mi-am luat șapca, haina și am intrat în cameră. Am lăsat ușa deschisă larg să aud telefonul de la primul țîrîit. Am zărit biletul Ucăi pe masă, lîngă o carte cu coperțile lăcuite. L-am desfăcut. Era lapidar și ultimativ :

„Tin,

Te-am așteptat pînă la ora opt și jumătate ! Puteai să fii bine crescut și să te întorci mai devreme. Astăzi e ziua Anei-Maria ! Ai uitat ? Ca să salvăm cît de cît aparențele, îți las această carte pe care să i-o aduci Anei-Maria. N-o să afle niciodată că nu i-ai cumpărat-o tu. Acum plec. Nu mai pot să întîrzii nici măcar un minut.

Uca.“

Mi-am aruncat ochii peste titlul cărții. Era un roman de Dumas-tatăl : *După douăzeci de ani.* Nici n-am pus mîna pe el. L-am lăsat pe masă, lîngă biletul Ucăi. N-aveam nici un chef să merg la sărbătorirea Anei-Maria unde era adunată probabil toată haita. Am stins lumina în cameră și am ieșit. M-am ghemuit în colțul cel mai îndepărtat al salonului, cu ochii nu spre ușa Ucăi — cum făceam în urmă cu o lună — ci spre măsuța pe care se afla telefonul.

Am rămas cu ochii pe telefon aproape un ceas, dar Cat nu a mai sunat. Și nici Uca ! Maie se retrăsese de mult în camera ei, i-am auzit loviturile de baston și glasul pe scară ce ducea la demisol. Vorbea cu Față. Prietenia dintre Maie și Față era admirabilă, însă eu, ca să fiu sincer, n-aș fi vrut să mă aflu nici cinci minute în pielea bietului motan. Ori de cîte ori îl vedeam pe Față, fălcos și taciturn, ținîndu-se după Maie, mă simțeam obligat să-i dau dreptate lui Ioniță. Vărul meu avea un milion de păcate, era ironic, era subiectiv, era pătimaș, era rău, fiecare cuvînt de-al lui picura venin ca un colț de viperă, însă cînd spunea că „Maie a reușit să-i schimbe lui Față psihologia, că a făcut din el un cățel cumsecade“, nu aveam încotro, eram silit să-mi plec fruntea și să-l aprob. Față avea o poziție destul de ingrată. Zilnic trebuia să asculte lungile monologuri cu care îl firitisea Maie. Însă am impresia că nu prea își făcea probleme. Niciodată nu am văzut să arate semne de nerăbdare sau de nervozitate. O asculta tăcut, plictisit, somnoros. Somnolența părea să fie singurul lui mod de a se apăra. Oricîte nemulțumiri ar fi avut Maie în legătură cu arșița de afară, neobișnuită pentru începutul lui septembrie, oricît de întortocheate i-ar fi fost amintirile despre anii de închisoare, despre

greva de la Regie, care a început numai după ce ea a transmis instrucțiunile de la Centru, „eu, o fată de optsprezece ani", oricît de greu ar fi suportat Maie mirosul de fum sau de ciorbă cu leuștean care venea aproape la fiecare oră din zi și din noapte dinspre vila vecinilor, oricît de inadmisibilă ar fi fost purtarea lui Ioniță care pierduse examenul de admitere la Arhitectură, prin neprezentare, Față tot nu deschidea ochii. Neîntrecutului chef de vorbă pe care îl avea Maie, el îi opunea totdeauna cunoscutul, sincerul, marele lui apetit de somn.

Sunetele din toată casa urcau pînă la mine ca pe o pîlnie dilatate cumva, amplificate. Dacă aș fi stat în salonul de jos, cred, nu aș fi auzit cuvintele pe care Maie le adresa lui Față. Ori le-aș fi auzit, dar nu atît de clare.

— E cald, e prea cald ! spunea Maie. Parcă am fi în mijlocul lui Iulie. Ar trebui să-i cer Magdei să deschidă geamul. Dar Magda are treabă la bucătărie. Și nici nu-i bine să deschid geamul. S-ar face curent. Poate ușa din spate. Ei, dar asta ce mai este ? Ușa din spate e deschisă. Vine miros de cîmp. Nu miros de iarbă, ci de grîu copt. În douăzeci și nouă mergeam cu trenul să-mi văd bărbatul la închisoare. M-am urcat în tren la Chitila. Am vrut să merg în Gara de Nord, dar în ultima clipă am fost oprită. La intrarea în gară era un băiat de-al nostru cu acordeonul. Cînd a văzut că mă apropii și-a desfăcut acordeonul și-a început să cînte. Era un semn pe care îl știam numai eu. Nu puteam să intru în gară. Ar fi ieșit cu muzică. Bărbatul meu stătea de doi ani la Doftana. Eu mergeam să-l văd, dar să-i duc și niște instrucțiuni pentru cei care pregăteau greva petroliștilor. La Ploiești nu putea să ajungă nimeni. Toți cei care încercaseră fuseseră prinși. Eu primisem sarcină să stabilesc legătura cu petroliștii prin tovarășii de la Doftana. Băiatul cu acordeonul mă prevenise că în Gara de Nord erau agenți. Lîngă Podul Basarab mă aștepta cu taxiul nea Tatu, un garagist, om de-al nostru. M-a dus pînă la Chitila. Acolo a coborît el întîi să vadă cum stăm. Eu am rămas în taxi, pe o stradă mai lăturalnică. Cînd s-a întors, mi-a dat biletul de tren și n-a zis decît atît : «E bine» ! Era un om foarte tăcut. M-am dus și eu în gară și cînd a venit trenul, m-am urcat. Vagoanele aveau platformele din față și din spate

deschise. N-am intrat în vagon. Am rămas pe platformă. Îmi plăcea aerul curat. Era vară, și soare, și cald. Și grîul era copt. Din cîmp venea un miros plăcut de spice și boabe încălzite la soare... Magda, tu ai deschis ușa din spate ?

— Nu, doamnă. N-am deschis nici o ușă. Toate ușile și ferestrele sînt închise.

— Cum asta ? Și mirosul de grîu copt de unde vine ? Că doar nu visez. Simt în nări miros de spice și de boabe încălzite la soare, ca în vara aceea. Parcă e chiar mirosul de-atunci...

Nu prea cunosc legile acusticii și nici modul de propagare a sunetelor într-o casă, Octav a încercat de cîteva ori să-mi explice dar nu am reținut nimic, nu prea eram atent la ce-mi spunea el, mă prefăceam doar că-l ascult, zîmbeam, dădeam din cap înțelegător, însă cum prindeam un moment favorabil, mă retrăgeam de-ndăratelea spre colțul meu, îmi luam vioara, arcușul și începeam să repet. Numai o sonatină de Diabeli sau un rondo de Boccherini puteau să-i oprească lui Octav avîntul oratoric, obligîndu-l să-și scoată ochelarii, să-i șteargă îndelung cu batista și să zîmbească conciliator. Altfel, nimeni și nimic nu-l putea opri să-și țină prelegerile, pentru că una din marile naivități ale lui Octav consta în a crede că mai devreme sau mai tîrziu cercetările lui îi vor aduce lauri. Credea aproape cu fanatism că într-o zi aceste cercetări îl vor purta cu triumf spre Universitate, că îl vor repune în drepturile uzurpate „de niște indivizi incapabili", că va putea preda, că în doi-trei ani va ajunge titularul catedrei de fizică. Își întocmise un curs în două volume și ca să-și păstreze forma, ca să fie cît mai degajat, să nu pară stîngaci și ridicol în ochii studenților, făcea din cînd în cînd repetiții. Deocamdată, studenții eram numai eu și mama. Dar cum mama avea mereu de făcut cîte ceva în bucătărie, se retrăgea în vîrful picioarelor, îmi făcea semn să nu mă mișc, să rămîn că ea o să se întoarcă. Bineînțeles, pînă la urmă studentul cu cea mai bună frecvență eram eu.

O dată sau de două ori pe an, Octav își experimenta cursul și cu elevii din clasele mari. Apărea la catedră în cel mai bun costum al său, își punea ochelarii cu ramă

de aur, se uita la ceas și timp de 45 de minute își complesea asistența cu date, cu principii, cu formule, făcînd paranteze și divagații interminabile. Elevii îi cunoșteau slăbiciunea și i-o tolerau prefăcîndu-se interesați, luînd notițe cu sîrguință iar la sfîrșit, la un semn — careva ieșea din bancă și ridica brațele, ca un dirijor — izbucneau în aplauze. Octav se înroșea de plăcere, își consulta ceasul și grăbindu-se spre ușă, mormăia confuz :

— Pentru lecția viitoare rețineți doar esențialul. Formulele și principiile mai complicate nu sînt pentru voi. Vă veți întîlni cu ele la universitate. Fără să vreau mi-am amintit de vremea cînd eram student și v-am irosit ora cu explicații inutile ! Vă rog să mă iertați.

Elevii izbucneau iar în aplauze. Octav pleca mulțumit și încîntat și rămînea cu acea stare de mulțumire și încîntare o zi, două, trei și uneori chiar o săptămînă. Era acea epocă fericită cînd profesorul Salcu acorda cu generozitate notele cele mai mari.

După ce Maie a intrat la ea în cameră s-a făcut tăcere deplină. Pîlnia pe care urcau sunetele spre mine a fost întoarsă cu gura în jos, ori poate că exista o a doua pîlnie așezată altfel decît prima și care aduna sunetele de la mansardă. Spun asta, pentru că imediat am auzit glasul procurorului Strava, neobișnuit, speriat. O clipă am avut senzația că procurorul Strava se afla pe puntea unui vas în primejdie și striga în portavoce :

— Nuuu ! Opriți, opriți, altfel unde ajungem ?

Prin spate mi-a trecut un fior rece. Credeam că strigătul o să se repete. Nu s-a repetat. Pîlnia așezată cu gura în jos a lăsat să ajungă pînă la mine zgomotul unor pași. Mi-am acoperit urechea stîngă cu palma, așa cum făceam cînd eram în cameră și ascultam pașii Ucăi. Însă imediat mi-am dat seama că nu era nevoie să-mi acopăr urechea. Sus, pașii se auzeau clar. Procurorul Strava nu citea, adică nu străbătea camera de la un capăt la altul în linie dreaptă cum o străbătea Uca. Mersul lui era foarte încurcat, parcă ar fi căutat ceva, un lucru pierdut, o carte sau poate cutia cu somnifere căzută după noptieră, după unul din fotolii ori sub masă. Nu cunoșteam bine camerele de la mansardă și-mi era greu să ghicesc, după pași, locurile în care procurorul Strava se oprea să

privească, să caute. În cele din urmă, am auzit deschizîndu-se o ușă. Pașii procurorului au răsunat pe scara îngustă, scara pe care Maie făcea ascensiuni la sfîrșitul fiecărei săptămîni să-i ducă lenjuri curate. Am sărit din fotoliu și fără să mă gîndesc ce fac, m-am pitit după pian. Salonul nu era luminat decît în parte. Puteam să rămîn pe locul meu fără să-mi fie teamă că voi fi văzut. Eu am sărit însă și m-am pitit după pian. Pașii se auzeau tot mai aproape. S-a deschis o ușă și procurorul Strava a trecut prin partea luminată a salonului spre scara de stejar. Se ducea probabil să se plimbe în grădina din spatele vilei.

M-am ridicat de după pian și mi-am reluat locul de veghe. Însă trecerea procurorului Strava mă tulburase, risipise brusc obsesia care mă ținuse toată seara în preajma telefonului, mă adusese cu picioarele pe pămînt. M-am surprins zîmbind. Nu mi-am văzut ochii, nici chipul — în salonul de aici, de la etaj, lipseau oglinzile — dar știam, simțeam, nu era zîmbetul de împotrivire, adică nu era zîmbetul cu care întîmpinam observațiile lui Octav. Era celălalt zîmbet, de acceptare. Acceptam o situație de-a dreptul ilariantă. Maie nu rostise nici un nume. Spusese că m-a căutat o fată. Atît. Și eu mă bătusem toată seara cu morile de vînt. Crezusem că mă căutase Cat. Dar eram un caraghios. Cat nu știa unde stau. Nu mă întrebase niciodată și eu nu-i spusesem. Nu-i dădusem nici numărul de telefon. Poate că mă căutase Ana-Maria. Era mai firesc să mă caute ea, își aniversa ziua de naștere și probabil sunase să mă invite la aniversare. M-am smuls inerției și am intrat în cameră. Cartea, pe care Uca o lăsase pentru Ana-Maria, era pe masă. Și biletul Ucăi era acolo. L-am luat în mînă, dar nu l-am citit. Îmi era somn. Abia m-am tîrît spre baie. Dușul, rece ca gheața (acasă puteam să las apa să curgă o noapte întreagă și tot caldă rămînea) mi-a alungat din oase oboseala și somnul. Adică, nu. Senzația de somn s-a accentuat. Ieșisem din baie adormit pe jumătate, vroiam să-mi iau pijamaua, dar cum am deschis ușa dulapului, privirea mi s-a oprit pe costumul cel bun. Somnul m-a părăsit brusc, s-a desprins și a căzut de pe mine ca o crustă de ghips. De cînd venisem la unchiul Alexandru nu pusesem costumul acesta

niciodată. Prilejuri se iviseră, însă nu-l pusesem din teama de a nu părea ridicol și demodat în ochii celorlalți. Ioniță, Corsicanul sau Horațiu Bîrsan veneau la petreceri îmbrăcați ca niște salahori.

— În seara asta, la aniversarea Anei-Maria, nu vreau să mai plătesc tribut snobismului! am mormăit eu și-aproape simultan roțile, rotițele și pîrghiile secrete care îmi dirijau voința s-au pus în mișcare.

Am scos din dulap costumul, pantofii negri de antilopă, cămașa albă cu jabou de dantelă, papionul. În cinci minute eram îmbrăcat. Am deschis valiza, am luat unul din cele două discuri aduse de acasă — un Paganini interpretat de Menuhin — și peste alte cinci minute trăgeam hotărît de mînerul soneriei, la ușa vilei în care locuia Ana-Maria. Undeva în interiorul casei, s-a auzit clinchetul subțire al unor clopoței. Clinchetul acesta îmi era cunoscut, aproape familiar. Și povestea clopoțeilor prinși pe culoarul care ducea spre bucătărie îmi era cunoscută. Fusesem la vreo trei din petrecerile Anei-Maria și de fiecare dată auzisem altă poveste.

Cea mai nostimă, dar și mai greu de crezut o auzisem de la profesorul Mavromati. Mentorul lui Ioniță era aproape obez, făcuse un infarct, fusese amenințat de al doilea, dar nu se cruța, nu-și impunea nici o restricție, alerga toată ziua, mînca mult, fuma, bea, se irosea cu nepăsare și inconștiență. În casa unchiului Alexandru venea cam de trei ori pe săptămînă, de obicei spre ora prînzului. În ciuda multelor sale kilograme, păstra în mișcări o anume vivacitate, un avînt tineresc, ochii lui albaștri iradiau o neașteptată vigoare și uneori o prospețime care o făcea pe Maie să întrebe :

— Eugen, ce ți s-a întîmplat ?

Maie îi spunea totdeauna pe numele mic.

— Arăți altfel azi, parcă ai mai întinerit.

Mavromati se apleca, îi săruta mîna și spunea ironizîndu-se :

— Nici nu mă mir. Vara asta am stat în spital doar de patru ori.

Dacă sosea înainte ca Magda să fi început să pună tacîmurile pentru masa de prînz, rămînea lîngă Maie. Lua o pernă de pe canapeaua cea mai apropiată, o arunca pe

covor și imitîndu-l pe Față, se tolănea pe ea la picioarele fotoliului Louis XV. Față deschidea ochii, îl privea și înțelegînd că prezența goliatului îi punea în pericol somnul, se ducea să-l continue în altă încăpere sau în curte. Urma o scenă ca între rude care nu se văzuseră de mult și aveau atîtea să-și spună. Maie era încîntată, bucuroasă, fericită și se făcea roșie, roșie. Însă lucrul cel mai greu de priceput, aproape incredibil, era altul. Maie nu vorbea. Ea, care avea cel mai bogat debit verbal, trebuia să tacă. Și tăcea. Maie, da ! Maie știa să tacă ! Mai mult, știa să asculte. Mavromati n-o întrecea ca debit verbal, dar avea aplomb. Era ca un dirijor de înaltă clasă, îți cerea să-l urmărești, să-l asculți cu atenție. Te obliga !

— Pe cine crezi că am întîlnit dimineață ? întreba Mavromati și o fixa pe Maie cu privirea lui albastră, strălucitoare de o infinită ingenuitate :

— Pe cine ? tresărea Maie și ochii ei se contaminau brusc de aceeași strălucire.

— Pe nevasta arhitectului Crin Olteanu. Ieșisem de la minister. Jos, în stradă, m-am lovit de Anda. Știi ce femeie frumoasă era !

— Știu ! spunea Maie. N-am mai văzut-o de mult. Crin îl vizitează destul de des pe Alexandru, dar vine singur.

— Eu îi văd uneori la familia Ulea. Dar una e s-o vezi pe Anda în interior și alta-i s-o vezi întîmplător pe stradă.

Mavromati se ridica în genunchi și întorcea capul spre mine sau spre Uca. Privirea lui ne cerea, ne soma să-i dăm ascultare. Continua :

— Dimineață, Anda avea ceva de cămilă sau de cangur care a alergat mult. Era obosită, avea părul lăsat, murdar, încărunțit. Și mai purta și-un basc demodat. Totul mi s-a părut la ea demodat, și îmbătrînit. Chiar și zîmbetul care de obicei rămîne tînăr. Venea la minister să rezolve niște treburi pentru Crin. Mi-a spus că s-au mutat, că au avut necazuri, fiind nevoiți să cheltuiască mult cu reparațiile.

Mavromati se întorcea din nou spre Maie :

— Zicea că s-au mutat într-o casă bătrînească. Ceva modest dar comod. Au acum și puțină curte, și grădină, și liniște.

Cuvintele acestea, rostite rar și cu o doză de nepăsare, încercau să diminueze uimirea. Însă zîmbetul spunea altceva. Zîmbetul și privirea lui Mavromati trădau o curiozitate aproape bolnăvicioasă.

Maie confirma :

— Da, s-au mutat încă din primăvară. Mă mir că n-ai știut.

La masă, Mavromati nu se așeza lîngă Maie. Nici lîngă Ioniță. Căuta cu privirea scaunul rămas liber între mine și Uca. După ce se așeza, își plimba privirea peste tacîmuri, își freca nerăbdător palmele — obicei pe care îl avea uneori și Octav — și întreba :

— Ce surpriză ne-ai pregătit, Maie ?

— Nici o surpriză ! spunea cu exces de modestie Maie. Aprovizionarea e tot mai proastă. Cu ce să faci surprize ?

Cum apărea Magda, Mavromati își trăgea scaunul aproape, apuca tacîmurile și, ca un ogar care ridică botul și adulmecă urmele vînatului, își ridica nasul și aspira cu lăcomie aburii ce se înălțau de pe platoul pe care îl purta Magda. Cînd platoul ajungea lîngă el, îl privea lung și murmura prins de o ciudată emoție :

— Oho ! Tarte cu măruntaie de pasăre ! N-o să te superi, Maie, dacă o să iau două ?

Cerea totdeauna două tarte — cu măruntaie de pasăre sau cu ciuperci — două farfurii cu supă, două porții de dovlecei sau de ardei umpluți, două prăjituri. Mînca repede, cu lăcomie, icnind, hlepăind, transpirînd, nemaiscoțînd un cuvînt. Pentru că în fața mîncării, lui Mavromati i se blocau centrii vorbirii, ai auzului, ai văzului. Abia cînd ajungea la a doua prăjitură începea iar să vadă, să audă, să vorbească.

— Ieri sau alaltăieri mă prinde de brat Remus Albu ! spunea Mavromati, și ochii lui albaștri se îngustau, lăsau să apară un zîmbet indulgent, care-i contrazicea spusele. Zîmbetul acesta, mereu indulgent, înțelegător, mărinimos, diminua valoarea fiecărui cuvînt, o schimba, îi dădea alt sens. Maie, dumneata îl știi pe Remusică. Prin patruzeci și șapte cînd lucrai la Capitală și îți trebuiau oameni cu origine sănătoasă, l-ai scos de la strung. Mi l-ai dat să-l instruiesc, să-l scap de negreala lăsată de uleiuri sub un-

ghii și de expresiile cam tari. Țin minte că după vreo două luni mă prinde de braț și începe să înjure : „Ce vreți, bă, să faceți cu mine ? De ce vă bateți joc ? Trimiteți-mă înapoi în fabrică !“ Mă uitam la el, uluit. O jumătate de an m-a tot bătut la cap să-ți spun să-l trimiți înapoi la strung.

— Nu mi-a spus nimic !

— Nu că tot nu l-ai fi trimis.

— Acuma e la Învățământ.

— Da ! Răspunde de relațiile externe. Mi-a întins o mînă albă, grăsulie, moale ca o franzelă : „Ce faci, domnule ? m-a întrebat. Nu ne-am văzut demult !“ Îl priveam și-mi venea greu să recunosc în el pe băiatul înalt și costeliv de altădată. S-a făcut masiv și are o burtă ! Cred că o întrece pe a mea. Mi-a lăsat mîna și a oftat mulțumit : „Ce bine-i să mai mergi puțin pe jos ! Asta-i ora cu aer curat.“ L-am întrebat cine se ocupă la ei cu trimiterea bursierilor peste hotare. M-a privit cu niște ochi adormiți : „Eu îi trimit. De ce ?“ „Așa ! N-ai nevoie, am zis, de un băiat foarte talentat, protejat de-un vechi prieten al tău ?“ A rîs : „Cam prea vechi !“ M-a prins repede de umeri și a încercat nu să se eschiveze, dar nici să-și ia vreo obligație : „Nu, dragă Eugen. Aici e ca la bătaia de pește. Sînt alții care își spun ultimul cuvînt.“ Mă gîndeam la dumneata, Tin, și am insistat : „Protejatul meu e un violonist excepțional. I-ar trebui o bursă la Paris să se perfecționeze“. A rîs nepăsător : „Te cred, dragă. Dar ce pot să fac ?“ Cuvintele acestea mi-au șters cu totul din memorie imaginea băiatului lung și ciolănos care cerea să se întoarcă în fabrică. Mergeam pe una din aleile Cișmigiului și nu mai aveam ce să ne spunem. La despărțire, m-a prins iar de umeri : „Dacă vrei, totuși, să-l trimiți, vino să discutăm“. „Ce să discutăm ? Doar mi-ai spus clar că nu se poate ! Am să vin, dar nu să discutăm despre burse. Am să vin să mai stăm de vorbă. Am să vin pentru tine.“ „Vino și vedem noi ! La Paris n-o să se poată. E bătaia peștelui prea mare. Dar găsim altceva. Sînt și alte locuri. Poate la Viena sau la Roma.“ Părea sincer Remusică. Ce zici, Maie ? Să-l vizitez ?

Vizitele erau un *hobby* pentru Mavromati, înaintea paharului de vin roșu — băutura lui preferată — și chiar

a celor două mari teme : Leonardo da Vinci și Arta egipteană veche, pe care le aborda aproape în orice discuție. Avea prin apropierea Cișmigiului o garsonieră dublă dar nu puteai să-l prinzi pe-acasă. Corsicanul zicea, mîngîindu-și bărbuța rară, că din 24 de ore, 25 sau chiar 30 de ore, Mavromati le folosea pentru vizite. Corsicanul glumea, desigur, dar se afla și foarte aproape de adevăr. Pentru că erau zile în șir cînd Mavromati uita să-și mai treacă pragul casei. O vizită o continua pe cealaltă. De la unchiul Alexandru, unde lua prînzul, alerga să-și bea cafeaua la doctorul Scarlat, iar două ore mai tîrziu, cînd ieșeam de la lecția de vioară, aproape mă izbeam de el în fața ușii de la apartamentul doamnei Maria Penescu Sarandi. Seara se duce să ia cina la „Casa Universității", unde întîlnea „mereu aceleași mutre". Însă „o friptură excelentă și o salată de ardei fripți" îl răsplăteau, îi alungau alergia pe care i-o provoca totdeauna contactul cu mediul universitarilor. După cină, fără să se resimtă se îndrepta spre atelierul pictorului Caramihai unde găsea o canapea comodă — fotoliile erau prea mici pentru el — un vin roșu de Nicorești și cîțiva elevi — Mavromati nu spunea niciodată studenți, cuvîntul elev avînd pentru el un înțeles mai larg — în fața cărora își etala, cu priceperea unui negustător de mătăsuri și podoabe scumpe, marea, uriașa lui erudiție. Dar itinerarul unei zile era mai complicat, mai sinuos, asemeni unui labirint cu multe culuare și ascunzișuri secrete. De pildă, Mavromati nu lipsea de la nici una din petrecerile noastre. Ba, de multe ori bondarul roșu îl căra și în obositoarele escapade puse la cale de Ioniță. Însă Mav — așa-i spuneau Uca și Ana-Maria — nu arăta niciodată semne de oboseală. Venea totdeauna primul și nu ținea la etichetă, nu păstra distanța pe care o cerea vîrsta, experiența și aura lui de profesor. Sărea, striga, alerga laolaltă cu Horațiu Bîrsan, cu Ioniță, cu toți ceilalți, primea pedepsele care i se dădeau cînd se juca mima, aștepta aceste pedepse, le executa fără să clipească, stătea în genunchi pe sîmburi de piersică, striga „cucurigu" de douăzeci de ori, lătra, suna la ușile vecinilor și întreba dacă n-aveau nevoie de coșar ori, amuzîndu-se și amuzîndu-ne și pe noi, cînta cu ușurință și naturalețe, ca o veritabilă soprană de colora-

tură, aria Clopoțeilor din opera *Lakmé*. După ce culegea aplauzele, făcînd reverențe exagerate în dreapta și-n stînga, se lăsa pe o canapea epuizat. Spunea cu mulțumire și încîntare :

— Lîngă voi uit mereu ce vîrstă am !

Numai cînd i se cerea s-o sărute pe Uca sau pe Ana-Maria, avea o ezitare, o sfială care nu-l prindea, nu era în felul lui de a fi. Spunea, ridicînd brațele :

— Gata, mă predau ! Am întîrziat atît de mult pe acest tărîm miraculos care se numește adolescență, încît aproape nu mai știu cine sînt.

Ne privea și cu un gest teatral cădea în genunchi împreunînd palmele a rugă :

— Sînt un om bătrîn. Dacă vreți să nu mă prefac în pulbere, dați-mi altă pedeapsă.

Uca se apropia pînă la doi-trei pași, dar ap rămînea dreaptă și neclintită ca o icoană. Mav aștepta îndurare și cum îndurarea nu venea, se tîra în genunchi pînă lîngă Uca și-i săruta poala rochiei, iar dacă Uca era în pantaloni se ridica și o săruta pe frunte. Ana-Maria nu-l lăsa să aștepte, nici să cadă în genunchi. Cum auzea pronunțîndu-se pedeapsa alerga spre Mavromati, strigînd :

— Sînt aici, Mav !

Se oprea la un pas și-i întindea obrazul. Gestul Anei-Maria făcea să-i dispară sfiala. O privea cu un zîmbet bonom și spunea :

— A ! Păi, nu așa !

Scotea batista din buzunarul de sus al hainei, o așternea pe jos, îngenunchea și-i făcea semn Anei-Maria să îngenuncheze și ea.

Toți erau încîntați, fascinați de farmecul lui Mavromati. Începînd cu Maie și sfîrșind cu Magda — pe Față nu-l mai număr — toți erau cuceriți de sinceritatea lui. Eu stăteam totdeauna departe de epicentru, adică stăteam mai retras, priveam spectacolul de pe strapontinul meu din ultimul rînd de bănci, aveam altă perspectivă și de-aceea și impresia sau părerea mea despre Mavromati se deosebea de a celorlalți. Se deosebea chiar și de părerea lui Ioniță, cu care măcar aici, în acest punct, puteam sau ar fi trebuit să ne întîlnim. Însă Mavromati îl cucerise și pe vărul meu. Și nu era ceva trecător. Îl cu-

cerise definitiv, îl ameţise, îl orbise pur şi simplu, pentru că atunci cînd apărea el, acasă la unchiul Alexandru ori în altă parte, Ioniţă se schimba brusc. I se schimba în primul rînd, glasul — începea să cînte cuvintele, să le lungească nu ştiu cum, — i se schimba culoarea ochilor, lungimea obrazului, i se schimba zîmbetul. Cînd Mavromati era printre noi, vărul meu zîmbea cu timiditate, cu supunere, cu slugărnicie chiar. Şi fără zîmbetul lui ironic, insinuant, corosiv, Ioniţă arăta ca un biet *cowboy* pe care l-a dezarmat — luîndu-i pistoalele — şeriful.

Eu nu-l suspectam pe mentorul lui Ioniţă de nesinceritate. Să fiu bine înţeles. Mavromati nu era un mitoman. Cuvîntul lui putea fi pus pe cel mai fin cîntar farmaceutic, putea fi măsurat cu micronul. Da, Mavromati era prea deştept ca să fie nesincer. Ceea ce mă făcea pe mine să am rezerve, să mă îndoiesc de tot ce spunea el, nu era lipsa de sinceritate, ci scrupulozitatea, pedanteria, graba de a aduce dovezi şi martori care să-i confirme, să-i autorizeze, să-i întărească spusele. Fiecare întîmplare povestită de Mavromati avea cel puţin doi-trei martori, oameni de vază, persoane cunoscute, notorietăţi ale vieţii universitare, artistice, politice. Ascultîndu-l aveam senzaţia că era aidoma domnişoarelor de altădată — ştiu astă de la mama — care mergeau la bal cu un carnet unde treceau numele celor ce urmau să le invite la dans. Mavromati nu avea un asemenea carnet, nu-şi nota nici un nume. Avea în schimb o memorie fantastică. Ţinea minte numele tuturor studeţilor pe care îi avusese în cele peste 25 de promoţii. Aproape toate oraşele ţării fuseseră redimensionate pe planşetele foştilor săi elevi.

— De asta şi seamănă unele cu altele ! adăuga repede Mavromati şi închidea ochii să nu i se vadă zîmbetul ironic.

În fiecare promoţie avusese trei-patru elevi la care ţinuse foarte mult, pe care îi pregătise, îi protejase, pentru care făcuse uz de numele lui ca să-i poată plasa cît mai bine ori să-i oprească în Bucureşti.

— Mulţi dintre elevii mei sînt azi domni mari ! spunea Mavromati şi din guşa lui enormă porneau nişte sunete ciudate, nişte chiţcăituri ascuţite care păreau a fi rîs.

Și erau rîs ! Mavromati rîdea mult. Chițcăiturile i se auzeau în tot salonul, formau un fond sonor cu care însă te obișnuiai, care nu supăra pe nimeni. Numai dacă stăteai mai retras, așa cum stăteam eu pe strapontinul din fundul sălii, numai atunci rîsul lui Mavromati devenea supărător. De pe strapontinul meu observam ceea ce alții, fiind mai aproape, nu puteau să observe. Rîsul îl trăda pe Mavromati, lăsa să se vadă marea lui dramă : singurătatea. Pentru că în ciuda inteligenței, a toleranței pe care le arăta continuu, toti elevii lui, mai devreme sau mai tîrziu îl părăseau, îi întorceau spatele, îl trădau.

— Un singur elev de-al meu a trecut prin școala iezuiților de la Blaj ! spunea Mavromati în orice împrejurare. Unul singur ! repeta cu o voce înaltă de tenor. Dar a fost suficient, pentru că de la el s-au molipsit toți ceilalți din promoția lui și din promoțiile care au urmat.

Gușa-i se umfla ca un cimpoi, tremura, se zbătea, și peste ultimele cuvinte pornea totdeauna rîsul lui dezagreabil, chițcăiturile acelea ascuțite. Însă am observat, rîsul acesta, oricît de dezagreabil, nu era periculos. Periculoasă îi era ironia. Fiindcă pentru Mavromati ironia era un *modus vivendi*. Se folosea de ironie ca de o spadă cu două tăișuri. Un tăiș îl îndrepta asupră-și mereu, cu o indicibilă plăcere. Își ironiza prea marea sinceritate, neputința de a fi știut vreodată să-și cunoască interesele, își ironiza naivitatea, lipsa de apetit pentru chiverniseală, pentru trepte și posturi ministeriale.

Celălalt tăiș al spadei era rezervat cunoscuților, colegilor, prietenilor. Mavromati le privea „micile păcate și slăbiciuni" — sînt cuvintele lui — cu o mare indulgență. Ori de cîte ori aducea vorba despre colegi sau despre prieteni, în ochii lui albaștri apărea un zîmbet conciliant. Ironia abia se ghicea în cuvinte și era blîndă, înțelegătoare, mărinimoasă. Însă efectul era neașteptat, paradoxal. Plusul de mărinimie devenea acid, excesul de blîndețe persiflator, prea marea înțelegere demascatoare.

Asemeni lui Față, care rostogolea ghemul căzut din coșul în care Maie își ținea lucrul de mînă, stînd tolănit pe perna de la picioarele fotoliului Louis XV, Mavromati rostogolea aproape cu obstinație ghemul numeroaselor conflicte și adversități ce existau în minister sau la in-

stitut. Firele acestui ghem, deși îngrozitor de încîlcite, duceau toáte spre un singur nume : Flavius Racoltea.

— Flavius ? întreba uimită Maie.

Uimită, și derutată, și sîcîită ca de o viespe, neînțelegînd sau nevrînd să înțeleagă, rămînînd fermă la o părere a ei mai veche, la o imagine de care nu vroia să se despartă, pe care se înverșuna să o păstreze :

— Flavius a lucrat cu mine ! spunea rar și apăsat Maie. Și cuvintele ei sunau ca un privilegiu domnesc ce îl punea pe profesorul Racoltea la adăpost, îl ocrotea, îi garanta drepturi de care nimeni nu se putea atinge.

Mavromati o aproba cu larghețe :

— Știu, Maie ! N-am uitat că a lucrat cu dumneata. Știu!

— Flavius era conștiincios, modest, sincer, devotat cauzei ! spunea Maie la fel de rar și de apăsat.

Și adăuga cu duritate :

— A lucrat cu mine cinci ani !

Mavromati se cabra, glasul lui cobora mult, căpăta ceva din gravitatea ce se desprinde de pe strunele unui violoncel sau ale unei viori cu surdină. Spunea :

— Maie, să nu-ți închipui că sînt un spoliator. N-am ce să împart cu Flavius. El își urmează drumul lui, eu îl urmez pe al meu. Știu că a lucrat cu dumneata. Și arhitectul Crin Olteanu a lucrat. Cînd am venit eu, Crin Olteanu se pregătea să plece în minister. După cîteva săptămîni a și plecat. Cu ajutorul lui Flavius a făcut carieră.

— Cu ajutorul lui Flavius ?! se mira Maie.

— Da ! spunea Mavromati, întorcîndu-și perna. Cu ajutorul profesorului Flavius Racoltea.

Maie bătea cu bastonul în parchet :

— Eugen, te rog să fii rezonabil. Nu-mi plac glumele de felul acesteia !

— Dar nu glumesc, Maie !

Mîncarea și cele trei sau patru pahare cu vin roșu îl moleșeau pe Mavromati și nu-i venea să se mai ridice de pe pernă decît tîrziu, după ce-și făcea siesta. Atunci, în ziua aceea l-am văzut aprinzîndu-se, sărind ca o minge, începînd să se plimbe prin salon, să alerge, să strige :

— Plecarea în minister a lui Crin Olteanu a fost prima mișcare dintr-un șir care nu s-a isprăvit nici azi. Însă pe mine abia mișcările următoare m-au făcut să-i văd rostul. Flavius l-a ajutat pe Crin să ajungă în minister, iar Crin Olteanu, de-acolo de unde era, l-a ajutat pe Flavius să intre în munca de cercetare, să devină arheolog. Flavius arheolog! Un moft, bineînțeles. Dumnealui vroia un titlu universitar. Și l-a obținut. Pentru că marea descoperire pe care a făcut-o Flavius nu avea nici o tangență cu arheologia. Nu pe vreun șantier de săpături a făcut el această descoperire, ci acolo, în umbra dumitale, Maie. Cu instinctul lui sănătos, de țăran de la munte, a înțeles că dumneata nu te vei lipsi ușor de el. Că după ce vei pleca, va veni cineva care să aibă aceeași mare nevoie de serviciile lui, că ar putea să rămînă toată viața pe loc, în timp ce alții își făceau un rost, urcau. O simplă propunere venită de la o voce într-o ședință și susținută de alte două voci, îl făceau pe cel propus să se vadă a doua zi într-un post nevisat. Vechii egipteni, striga Mavromati, au construit faimoasele lor piramide pe baza unor calcule complicate, rămase pînă azi o enigmă, exploatînd munca unor generații întregi de sclavi. Flavius a evitat calculele prea complicate. El a înălțat o piramidă uriașă pornind pur și simplu de la răbojul lui taică-su ori socotind pe degete ca un școlar care abia a primit abecedarul, care nu știe să numere decît pînă la trei.

Stînd pe strapontinul meu auzeam aproape fiecare cuvînt rostit de mentorul lui Ioniță, dar niciodată nu reușeam să realizez cum ar putea să arate acea piramidă uriașă în vîrful căreia, se cocoțaseră toți prietenii profesorului Racoltea. Gîndul nu mă ducea niciodată spre țara Sfinxului, nici spre triunghiul vestitei piramide a lui Tutancamon, ci în mod aproape obsesiv spre sala de festivități a liceului, spre scena luminată feeric unde la serbările de sfîrșit de an fetele prezentau numere de gimnastică artistică, dansînd cu cercuri, cu mingi și eșarfe, iar băieții, de la clasa întîi și pînă la a douăsprezecea, înălțau în cîteva clipe o piramidă al cărei vîrf nici nu se mai vedea din sală. Piramida pe care mi-o sugerau cuvintele lui Mavromati era aidoma, numai că în locul elevilor din liceul nostru, pe scena luminată de cele cinci

proiectoare apăreau în chiloți și maieuri prietenii profesorului Racolțea : doctorul Scarlat, pictorul Caramihai, arhitectul Crin Olteanu. Eu însă nu-i văzusem încă niciodată și de aceea toți purtau ochelari și mustață și semănau cu unchiul Alexandru, așa cum îl știam de cînd fusese ultima dată la noi. La fluierul profesorului de gimnastică, în locul căruia îl vedeam, bineînțeles, pe Mavromati, toți prietenii profesorului Racolțea se năpusteau spre mijlocul scenei, se îmbrînceau, ce cocoțau unul în spatele celuilalt, încercînd fiecare să ajungă cît mai sus.

Imaginea acestei piramide se estompa, dispărea sau se împrăștia ca un abur ori de cîte ori intervenea Maie.

— Flavius ?! murmura ea, încremenită în fotoliu, încremenită de uimire.

— Flavius, da ! Flavius Racolțea, profesorul, doctorul docent, țipa congestionat Mavromati.

Într-o zi, l-am văzut căzînd în genunchi. Împreunase palmele și se ruga umil :

— Maie, te rog să mă crezi, pe Flavius îl cunosc bine. Trei ani am respirat aerul aceluiași birou. Flavius nu avea vila pe care o are azi, dar o visa. Cred că de cînd era copil o visa. Dovadă sînt clopoțeii, cei șase clopoței pe care i-a smuls de la gîtul caprelor și i-a ascuns în desagă în ziua cînd a plecat la oraș să devină licean. Douăzeci de ani i-a purtat peste tot cu el. A făcut liceul, facultatea, a fost pe front, dar de clopoței nu s-a despărțit. Am stat în aceeași cameră la un cămin de nefamiliști și i-am văzut. Îi ținea într-un cufăr de lemn, sub pat. Aproape în fiecare dimineață îi scotea din cufăr și-i suna. Eu întrebam : „Ce faci ? De ce nu dormi ? Și de ce tot îi suni ? Te-a prins dorul de ai tăi ?“ Flavius mă privea cu ochi de lup flămînd : „De-o casă m-a prins dorul, că de la zece ani tot prin cămine stau.“ Se repezea și începea iar să-i sune : „Auzi ? Fiecare clopoțel are alt sunet.“

Oricît de incredibilă ar fi fost și această poveste, un lucru era cert. Cei șase clopoței existau. Clinchetul lor vesel mi-au anunțat sosirea. Undeva, în interior am auzit pași. Ușa masivă și grea de stejar s-a deschis și Ana-Maria aproape m-a înhățat de braț :

— Tin ! De ce-mi dai emoții ? Te-am sunat de trei ori. Uca mi-a zis că ți-a lăsat bilet. L-am trimis și pe Ho-

rațiu Bîrsan după tine ! El unde a rămas ? Și de ce n-ai adus vioara ?

Oglinzile din vestibul — toți pereții erau îmbrăcați aici în oglinzi — îmi arătau o Ana-Maria multiplicată în zeci de exemplare. Oriunde m-aș fi întors, îmi ațineau calea, mă luau la rost, îmi cereau explicații șiruri de Ana-Maria. Însă o Ana-Maria schimbată uluitor. O Ana-Maria nouă sau, în orice caz, alta decît aceea pe care o știam. Purta o rochie albă, simplă, ca un sarafan de școlăriță, renunțase la rimelul albastru cu care își făcea cearcăne, la oja de culoarea cireșelor amare și orice alt artificiu. Nu mai știu ce i-am răspuns Anei-Maria, nu eram atent la mine, la ce spuneam eu, ci la ce se petrecea în jur. Salonul mare de jos era gol — cei din haită se ascunseseră probabil — însă dintr-o clipă în alta aveau să se năpustească de prin toate ungherele, urlînd, manifestîndu-și bucuria de a mă vedea printre ei cu pumni, ghionturi și înjurături. Astfel de primiri erau rezervate de obicei celor ce întîrziau. Și cum eu mă simțeam cu musca pe căciulă — întîrziasem peste așteptări — trebuia să fiu prudent. De aceea pășeam încordat, gata să mă apăr, să evit dacă ar fi cazul o ciocnire prea violentă. Bănuindu-mi starea de spirit, Ana-Maria m-a prins iar de braț:

— A, Tin ! Să nu-ți faci griji. Băieții sînt sus. S-a întors tata și au devenit toți mielușei.

Ana-Maria s-a îndreptat spre scara largă de marmură roșie care urca la etaj și eu, ca un cățel dus de lesă, am urmat-o supus. Sus, în capul scării, aștepta Corsicanul, pe care însă nu l-am recunoscut decît abia cînd mi-a întins mîna. Și el, ca și Ana-Maria, trecuse printr-o metamorfoză bizară. Se spălase, se țesălase, adică își scurtase pletele, — barba mai păstra doar un ciuf mic și ascuțit ca de muschetar — și, bineînțeles, renunțase la faimoasa lui bluză de culoarea caiselor coapte. Purta un costum negru de seară, cămașă albă și un papillon cu coadă lungă, în genul aceluia purtat de Dan Balomir la Festivalul și Concursul de muzică George Enescu, de anul trecut. Cînd era elev în ultimele clase de liceu, Dan Balomir luase lecții de la o soră a domnișoarei Zane, profesoară de muzică la Iași. Anul trecut, în timpul Festivalului

Eneseu, domnișoara Zane a venit seară de seară la noi și-aproape ne-a obligat să stăm în fața televizorului. Dan Balomiř a obținut unul din marile premii și cînd s-a transmis gala laureaților, a apărut cu acel papillon pe care domnișoara Zane l-a văzut din prima clipă :

— Vai, Dan poartă papillonul pe care i l-a dat sora mea !

Fosta profesoară a sărit de pe scaun și s-a dus repede să-și ia batista din poșetă. După ce a udat-o bine cu lacrimi, a spus :

— Papillonul acesta era suvenir de la tata. Dan e un băiat delicat. L-a pus special pentru sora mea.

— E un semn de recunoștință și un omagiu, a observat mama.

— E un papillon original care-i dă distincție și prestanță ! a spus și Octav, iar domnișoara Zane a sărit din nou de pe scaun să-și caute batista.

Cred că Octav pusese punctul pe i. Papillonul cu coadă, pe care îl purta Corsicanul, îi dădea într-adevăr distincție. Dar și eleganță. Nu-l văzusem niciodată atît de elegant. Însă lucru ciudat, această eleganță nu-l stingherea. Eu, de pildă, mă simțeam în costumul meu de zile mari, ca într-o armură medievală. Mi se părea greu și incomod, îmi împiedica mișcările, mă făcea să am ezitări în mers. Corsicanul, dimpotrivă, era la el acasă. Dar surprizele abia începuseră. Dintr-o încăpere, unde se auzeau acorduri din *Sonata lunii*, a ieșit Ioniță. Și el purta costum de seară, însă nu negru. Purta un costum argintiu, strălucitor, cu vestă de altă culoare. M-a întrebat fără nici-o introducere și mai ales fără să-și fi trimis înainte, ca pe un zăvod rău, zîmbetul :

— N-ai adus vioara ?

Auzeam întrebarea a doua oară — întîi mi-o pusese Ana-Maria — și mă simțeam la strîmtoare, nu știam ce să răspund. Am îngăimat totuși :

— N-am știut că trebuie s-o aduc.

Undeva, în spate, a explodat ca un eșapament de motocicletă, un glas cunoscut :

— Am adus-o eu !

Pe scară urca în fugă Horațiu Bîrsan, ținînd la înălțimea capului, ca pe un trofeu, cutia neagră atît de cunos-

cută a viorii mele. Cînd a ajuns sus, a spus iar :

— Am adus-o !

Ana-Maria a bătut din palme, bucuroasă :

— Mulțumesc, Hori ! Ai de la mine un pup !

Promisiunea l-a făcut pe Horațiu Bîrsan să-și intre, dacă mai era cazul, în pielea de saltimbanc. A căzut repede în genunchi și smulgîndu-și cu un gest exagerat inima i-a întins-o Anei-Maria, odată cu cutia neagră a viorii. Corsicanul a încercat să-l bruieze :

— Scenă din *Romeo și Julieta*, actul doi, tabloul cinci !

Eu m-am întors spre Ioniță și l-am întrebat :

— Ce caută vioara mea aici ?

Ioniță a înălțat din umeri :

— Întreab-o pe deșteapta de soru-mea. Ea a vorbit cu rectorul conservatorului. Ți-a aranjat o audiție.

— Uca ?

Ana-Maria, care îmi auzise exclamația, s-a lipit de mine ca o pisică :

— Da, Uca ! De trei săptămîni mă întreabă în fiecare zi dacă i-am telefonat rectorului, dacă i-am trimis invitație, dacă am primit sau nu răspuns. Acum rectorul e aici !

Eu am privit-o cuprins brusc de panică. Nu de trac. Tracul se instalează totdeauna pe încetul. Cu o zi, două înainte de spectacol am fără voia mea o tresărire, un spasm, apoi o teamă, o neliniște care ține pînă în clipa cînd urc pe scenă sau duc arcușul spre coarde. Panica e altceva. E ca o amețeală. Te face să-ți pierzi controlul. Și eu mi l-am pierdut, pentru că m-am auzit strigînd :

— Bine, dar de ce nu am fost întrebat ?

Am vrut să mă întorc, să mă năpustesc pe scară în jos, dar Corsicanul m-a prins de braț și m-a strîns ca într-o menghină :

— Ce-i cu tine, ești copil ?

M-a împins nu în camera din care ieșise Ioniță, unde se mai auzeau încă acorduri din *Sonata lunii*, ci în alta de alături. Eu nu vroiam să mă supun, mă zbăteam, încercam să scap.

— Aduceți careva un pahar de coniac ! a strigat Corsicanul.

Ana-Maria, și Ioniță, și Horațiu Bîrsan nu intraseră în cameră. Stăteau în ușă. Horațiu Bîrsan a spus :

— Îndată !

A dispărut, dar aproape în aceeași clipă a intrat pe altă ușă. Avea în mînă un pahar mare de coniac. I l-a luat Corsicanul, care tot nu-mi slăbea brațul din strînsoare. Arătîndu-mi cu capul un fotoliu, a spus :

— Stai aici și bea puțin coniac.

Eu m-am oprit lîngă fotoliu, dar am rămas în picioare. Am spus hotărît :

— Nu stau și nu beau nimic. Lăsați-mă să plec.

Corsicanul a rîs :

— Încă nu mă cunoști. Ține paharul și bea !

Ana-Maria a intervenit speriată :

— Dorule, ce faci ? Lasă-l în pace. Și vă rog pe toți să ieșiți.

Corsicanul a privit-o întîi peste umăr, a slăbit strînsoarea, a pus paharul cu coniac pe o măsuță și s-a îndepărtat. A ieșit din cameră și odată cu el sau chiar înaintea lui a ieșit și Ioniță. Horațiu Bîrsan ar fi vrut să rămînă, dar Ana-Maria l-a întrebat cu asprime :

— Hori, tu n-ai auzit ce v-am rugat ?

— Bine, bine !

A făcut o plecăciune exagerată și a ieșit închizînd ușa cu grijă. Ana-Maria mi-a căutat ochii și cînd i-a găsit, a zîmbit :

— Tin, ce-i cu tine ? Dacă nu vrei, nu cînți. Nu te obligă nimeni. Însă gîndește-te la Uca. Ea se zbate de vreo trei săptămîni pentru această audiție.

— Nu mi-a spus nimic. Și nu sînt pregătit.

Ana-Maria a rîs :

— Te rog să lași modestia la o parte. Doar repeți în fiecare dimineață cîteva ore. Degeaba, nu poți să negi. Te-am ascultat. M-a chemat Uca. Ea te ascultă zilnic.

— Uca ?!

Ceea ce-mi spusese Ana-Maria ar fi trebuit să mă facă să sar pînă în tavan de bucurie. În urmă cu o lună cred că aș fi sărit. Acum nu simțeam nimic. Bucuria care ar fi trebuit să mă cuprindă, să mă amețească, să-mi ia mințile venea dinafară și căldura ei înjumătățită, micșorată se lovea de mine ca de un zid rece. Cîndva, Ana-

Maria încerca să-mi transmită fierbințeala degetelor ei subțiri, dar nu izbutea, pentru că mîna mea era alcătuită dintr-un material ciudat, care nu lăsa căldura să treacă mai departe. Acum, întreaga mea ființă părea alcătuită din acel material. Urechea stîngă începuse să-mi țiuie, de parcă în cameră ar fi fost un aparat de radio deschis prea tare. Din obișnuință, am dus palma la ureche să îndepărtez acel țiuit sau măcar să-i diminuez intensitatea. Ana-Maria a luat gestul meu ca pe un semn de acceptare, de capitulare fără condiții. S-a repezit spre ușa pe care apăruse Horațiu Bîrsan cu paharul de coniac, dar nu a deschis-o. S-a întors pornită parcă pe joacă :

— Nu ! Pe aici o să intri tu, Tin. Așa cum intră marii violoniști. Cum a intrat Ion Voicu, astă iarnă, cînd a împlinit tata cincizeci de ani. Mă duc să-ți pregătesc intrarea.

Am vrut s-o opresc, dar Ana-Maria s-a ferit, mi-a trimis bezele și a ieșit pe cealaltă ușă, lăsîndu-mă singur. Eram convins că la ușă stătea de pază Horațiu Bîrsan sau Corsicanul. M-am repezit furios — procedeul mi se părea umilitor — am deschis ușa, dar dincolo de prag nu era nimeni. Nici mai departe pe scara largă care cobora la parter nu se zărea nimeni. Eram liber. Puteam să plec. Totuși nu am plecat. M-am întors să-mi iau vioara, nemulțumit, necăjit chiar că Horațiu Bîrsan nu rămăsese lîngă ușă sau pe scară să-mi ațină calea, să încerce să mă oprească. Pentru că acum aș fi vrut să rămîn. Însă nu oricum. Aș fi vrut să am un motiv. Aș fi vrut să se întîmple exact ce nu-mi plăcuse mai înainte. Adică să mă oprească ei, să mă roage, să mă forțeze, să o cheme în ajutor pe Uca. Da, asta aș fi vrut. Să mă roage Uca.

Mi-am luat vioara, dar am rămas pe loc, nehotărît. Camera în care mă lăsase Ana-Maria era luminată slab. Pe peretele din dreapta străluceau brațele de cristal ale unei aplice. Fiecare din cele trei brațe avea cîte o tijă albă în formă de lumînare. Becurile mici și ovale închipuiau flăcările acelor lumînări, dar nu izbuteau să lumineze decît jumătate din cameră. Cealaltă jumătate era scufundată în întuneric.

M-am apropiat de ușa pe care venise Horațiu Bîrsan cu paharul de coniac. M-au atras, de fapt, ultimele acor-

duri din *Sonata lunii*. Am apăsat mînerul și ușa s-a deschis mai ușor decît mă așteptam. A trebuit chiar s-o opresc, să nu se deschidă prea tare. Dincolo era un salon care mi-a amintit dintr-o dată salonul nostru de-acasă. Nu prin mărime, nici prin vreo mobilă oarecare, ci prin atmosferă. Prin tăcerea solemnă care se făcea cînd interpretam cîte ceva la vioară în fața invitaților lui Octav. Toți ascultau îngînduraţi și gravi și numai din cînd în cînd se priveau și dădeau din cap în semn de aprobare. Nu-l văzusem niciodată pe profesorul Racolțea, dar aș fi pariat că era domnul acela cu părul cărunt, aproape coliliu, care sătea într-un fotoliu cu spătar înalt. În alte fotolii, mai mici și pe canapeaua îmbrăcată în catifea aurie stăteau invitații. Dar și Corsicanul era acolo, și Ana-Maria, și Ioniță, și Horațiu Bîrsan, și Uca. Toți erau cuminți, și atenți, și buni. Erau așa cum mă visa Octav, și mama, și domnișoara Zane. Însă asemănarea aceasta izbitoare dintre părinții mei și părinții Anei-Maria, dintre prietenii lui Octav și cei ai profesorului Racolțea, m-a speriat. Aveam senzația că mi se întinsese o capcană. Am închis ușa încet și m-am retras spre cealaltă ușă de-a-ndăratelea. Picioarele aproape mă sileau să alerg. Dar nu am alergat. Am mers liniștit pînă în stradă. Ba, chiar pînă acasă. Cînd am ajuns, toate ferestrele, de la parter și de la etaj, care dădeau spre curte erau luminate. La intrarea în salon, aproape m-am lovit de Maie, care mi-a arătat un morman de valize lîngă scară, spunînd bucuroasă :

— S-a întors Asiza.

Iar după o clipă, a adăugat :

— Și Alexandru.

Unchiul Alexandru a apărut din partea stîngă a scării, dar nu m-a văzut. A trecut prin biroul lui. Nici pe Maie nu a văzut-o, dar pe ea o știa acolo, pentru că fără să se oprească a întrebat-o :

— Ioniță cum s-a descurcat la examen ? A făcut ce i-am spus ? A fost să vorbească întîi cu arhitectul Crin Olteanu ?

Maie nu i-a răspuns, s-a dus după el. Cînd l-a ajuns, a încercat să-i explice :

— Cu Ioniță e o poveste...

Mă oprisem la jumătatea scării. Biroul era în partea opusă și nu-l vedeam pe unchiul Alexandru. Îl auzeam însă. A întrebat, uimit că i se puteau nesocoti indicațiile :

— O poveste ?! Ce poveste ? Că doar totul era clar...

12

Doctorul Cardaș a avut dreptate. Iată, după 45 de zile, astăzi am fost singur în Măgura, un orășel din apropierea Sanatoriului. Trebuia să caut o cameră pentru Ștefania. Am încercat la două hoteluri — „Carpen" și „Bulevard" — dar nimic. Cei de la recepție nici nu te iau în seamă. Spun că programările și repartizările de camere se fac prin dispeceratul general. Însă la dispecerat vin cei cu locuri cumpărate în București sau în alte orașe. Lîngă farmacie am găsit o băbuță cu mere. Mi-am cumpărat 2 kg de mere frumoase, galbene, cu o denumire care-mi scapă. Ștefania o știe. Dar ea nu-i aici să-mi spună cum se numesc sau din ce sort fac parte. Cînd ajung la Sanatoriu, în cameră, mare deranj. Vreo doi-trei muncitori lucrează de zor. Cuiva i-a venit ideea să pună faianță în jurul chiuvetei și vrei, nu vrei, acum trebuie să aștepți pe hol să se isprăvească lucrarea. A venit însă ora prînzului și, pînă la întoarcerea de la masă, punerea faianței s-a terminat. Nu și curățenia pe care femeile o isprăvesc abia după trei și jumătate. Seara, privesc la televizor filmul *La răscruce de vînturi.*

În prima parte a dimineții, întoarcerea unchiului Alexandru a rămas aproape neobservată. Cearta cu Ioniță a izbucnit după micul dejun. Eu am fost fără să vreau martor. Eram în salonul de sus, îmi începusem exercițiile, mai exact, încercam să descifrez partitura pe care mi-o strecurase sub braț în ultima clipă, Alice. După fiecare lecție, Alice mă conducea atentă și afectuoasă pînă la ușă, dar cum treceam pragul sau chiar înainte de a-l trece

avea grijă să-mi pună sub braț tainul pentru a doua zi. De fapt, Alice nu făcea altceva decît să traducă semnele cabalistice ale profesoarei mele, pe care nimeni în afară de ea nu le-ar fi înțeles.

De data aceasta plec la Măgura cu inginerul Negoescu, coleg de cameră, directorul unei ferme de stat din Bărăgan. O pornim pe jos. În dreptul Pavilionului Central, unde sînt cazate femeile, întîlnim un ins de la noi, din pavilionul bărbaților. În urmă cu două-trei seri, insul m-a întrebat îngrijorat dacă după medicamente se poate bea ceva.

— Apă ! i-am răspuns.

— Nu, zice el, că am fost la prînz în Măgura cu o doamnă de pe-aici de la Sanatoriu și-am luat cîte-o friptură și două sticle de vin. Și-acum mă cam doare capul. Oare din cauza medicamentelor ?

— Nu, zic eu, din cauza vinului. Dacă iei medicamente, nu mai bei vin și nici țuică.

— Păi, uite că n-am știut ! zice el. Și nici doamna cu care am fost. Că a înghițit un pumn de pastile și-apoi o sticlă de vin. Eu am băut mai puțin, am vrut să mă păstrez.

— Faci cum crezi, îi spun, dar nu faci bine ! N-ai voie să încurci alcoolul cu medicamentele.

Nu i-a plăcut tonul meu prea categoric și s-a îndepărtat nemulțumit. Acum insul, numai într-o geacă, sare ca un cintezoi în jurul pavilionului Central. Ne continuăm drumul și după zece minute ne depășește cintezoiul. Om la aproape 60 de ani, cărunt, ridat, dar îmbrăcat ca un adolescent, cu o geacă subțire și fără nimic pe cap. Femeia care-l însoțește — trecută și ea — poartă o haină de blană artificială. Saltă amîndoi pe șosea, de parcă fiecare ar avea 16 ani și ar fi la prima iubire. Inginerul Negoescu îi privește și spune :

— Ăștia nici nu mai văd pe unde merg. Și ce caraghioși par, cu mersul acesta săltat. Insul are probabil acasă copii sau greutăți, dar aici o face pe fantele. Nu pot să suport indivizi din ăștia !

Ajungem în Măgura pe la orele 10. Ne oprim întîi la hotel „Carpen", aflat chiar lîngă gară. Pe inginerul Ne-

goescu îl cunoaște recepționera, dar nu-i dă nici o speranță. Nu e șeful în hotel. Să-l căutăm la dispecerat sau să revenim cu un telefon, mîine seară. Ieșim și trecem pe la dispecerat, dar directorul de la „Carpen" nu-i de găsit.

— Mergem la hotelul „Rozmarin" ! zice inginerul Negoescu. Aia îmi sînt obligați, le livrez produse cu prioritate.

Hotelul „Rozmarin" se află la capătul orașului. Ne întîmpină o clădire frumoasă, modernă, păstrînd ceva din arhitectura locală. Recepționera, o femeie grasă, trecută, repetă papagalicește aceleași cuvinte :

— Nu sînt locuri ! Mergeți la dispecerat !

Inginerul Negoescu înjură ardelenește — e de prin părțile Turdei — și zice să-l căutăm pe director.

— Vine îndată. E prin curte ! spune un ins.

Cum îl vede pe inginerul Negoescu, devine subit slugarnic. Deschide repede ușa spre o încăpere mai retrasă, întrebînd :

— Ce serviți ? Un coniac, o cafea ?

— Nimic ! spune inginerul Negoescu. Îl aștept pe director.

După cîteva minute apare un ins brunet, grăsuț. E încîntat că ne vede și încîntat să ne servească și el :

— Cu o cafea ? Cu ceva tare ?

— Nu ! zice inginerul Negoescu. Vreau o cameră sau un apartament pentru tovarășul procuror Strava. Îi vine soția sîmbătă !

— Da, se face ! spune fără să clipească directorul de la „Rozmarin".

Și înclinîndu-se ceremonios spre mine, adaugă :

— Începînd de sîmbătă dimineață sînteți oaspetele nostru...

Plecăm repede, să prindem cursa de 11 și 30. O ajungem și peste zece minute coborîm la Sanatoriu. Negoescu rămîne la pavilionul Central, unde se fac proceduri terapeutice. Eu mă îndrept spre pavilionul bărbaților. Peste o jumătate de oră, Negoescu apare însoțit de avocatul Ion Criveanu, celălalt coleg de cameră, din Turda. Avocatul e un ins vesel, guraliv, insensibil la tot ce se întîmplă în jur, preocupat numai de el, de persoana lui, de

familia lui, de nepoțel, băiatul uneia dintre fiice. Are două, cea mare „e injiner constructor, șefă de șantier, bărbatul ei la fel, dar ce folos, că nu le ajung banii", îi ține tot el. Pentru nepoțel merge patru kilometri în fiecare zi după lapte, au alimentara aproape, lîngă casă, dar laptele de la alimentară „mînce-l diavolu', nu-i bun nici de dat la pisici". Nici cățelul lui nu-l mănîncă. Pentru cățel cumpără parizer, că numai parizer mănîncă.

— Altceva feri, Domnul ! Da nu-i bai, că e un cîine grozav. E soneria casei.

Casa e mare ca o cetate — cu poarta ferecată în fier și curtea pietruită — dar nu poate nimeni să se apropie, cum pune careva mîna pe mînerul porții, cățelul dă de veste, latră că și din mormînt te scoală.

— La recensămînt a fost înregistrat cîine de pază și nu plătesc impozit, deși el e un pechinez de șapte ani, cu care mai am probleme, că pe lîngă parizer trebuie să-i fac rost și de cățele, da nu-i bai, că e cîine bun și nu intră în călduri decît de două ori pe an.

După-amiaza trece cu somn, cu plimbări, cu vorbăria fără sfîrșit a avocatului Criveanu, care a găsit undeva o seră și s-a întors cu 15 frezii, pe care se căznește să le împartă la cinci. Vrea să le dea surorilor de serviciu. Dar cînd le numără, își dă seama că are numai 14 frezii. Ar vrea să se întoarcă la seră, dar e tîrziu. Ar vrea deasemeni să amîie pentru a doua zi împărțirea buchetelor de flori, să poată completa, să mai facă rost de un fir. Îi spun să împartă florile în patru buchete și-n felul acesta nu mai are nici-o bătaie de cap. Nu trebuie să mai meargă nici la seră.

— Cum ? întreabă intrigat avocatul Criveanu.

— Simplu ! îi spun. Faceți un buchet din cinci frezii și trei din cîte trei.

Avocatul e de-a dreptul stupefiat. Nu înțelege cum de nu s-a gîndit și el la o socoteală atît de simplă. Și tot el conchide :

— Păi de unde să știu eu, drajilor, că eu cu flori n-am mai umblat. La nevastă-mea n-am fost în treizeci și cinci de ani niciodată cu flori, că doar n-am bolînzit.

— Nici de ziua ei ? întreabă inginerul Negoescu.

— Nici, răspunde avocatul, că eu dacă a fost s-o atenționez, apăi am atenționat-o cu bani ! Chiar de ziua ei îi pun în mînă cinci sute de lei și să se descurce.

— Și amantelor tot bani le dai ? întreabă Negoescu.

Avocatul Criveanu pare opac :

— Păi, lor de ce să le dau bani ? Lor le dau altceva și-i de-ajuns.

— Dar n-ai și dumneata o prietenă mai intimă ? întreabă Negoescu.

— Prietenă ? mimează mirarea avocatul. La ce bun, dragilor ? Că de la brîu în jos sînt reformat și numai de la brîu în sus ortodox.

În prag s-a oprit sora de serviciu. Spune zîmbind :

— Gata, domnule avocat, stingerea !

Doamna Maria Penescu Sarandi nu-și schimbase metoda de predare, însă devenise egoistă, acaparatoare, tiranică. Începuse să mă aștepte cu ceasul în mînă, să-mi pîndească de pe terasă sosirea sau, nerăbdătoare, să o trimită pe Alice să mă întîmpine jos, în stradă. Cea mai mică întîrziere o făcea nervoasă, irascibilă, temătoare. Se temea că s-ar putea să mi se întîmple un accident, că aș putea să răcesc, dar cel mai mult se temea că aș putea să mă stric la burtă cu vreo mîncare nepotrivită. Ignorîndu-mi vîrsta sau pur și simplu trecînd peste ea, uitînd cîți ani aveam, îmi recomanda — cerînd să repet și uneori să scriu pe o foaie de caiet — regimul alimentar care îi făcea ei bine și care o scutea „de atîtea neplăceri". Seara, mai ales, trebuia să evit carnea, sosurile și grăsimile, să beau doar un pahar cu lapte sau un ceai de tei cu zahăr puțin.

Teama aceasta, care pe mine mă făcea să zîmbesc, o scotea nu o dată din casă. Își punea peste umeri un șal și mă aștepta pe palierul întunecos, în apropierea celor doi rododendroni, cu ușa apartamentului deschisă larg. Răspundea la salut cu o înclinare abia perceptibilă a capului, mă lăsa să trec pragul, dar în clipa următoare mă ajungea, o lua înainte, se oprea în mijlocul salonului, arunca șalul și fără să-mi dea voie să respir, întreba :

— Ai repetat suficient ? Putem începe ?

Eu răspundeam repede :

— Am repetat !

Doamna Maria Penescu Sarandi înhăța un măr copt și devorîndu-l cu lăcomie, făcea tot felul de semne, pe care Alice le traducea prompt. Lăsa storurile, aprindea lumînările, pregătea magnetofonul, adică punea o bandă cu părțile orchestrale din concertul pe care trebuia să-l interpretez. Abia cînd în salon începea să se simtă parfumul de crini sau de tuberoze de la flăcările lumînărilor, doamna Maria Penescu Sarandi se liniștea, își căuta fotoliul și cuibărindu-se în el, mai făcea un semn, ultimul, că puteam să încep. Era singurul semn pe care îl înțelegeam și eu și mă grăbeam să-mi potrivesc vioara. Însă Alice era la datorie, spunea :

— Gata ! Începem !

Profesoara își pleca fruntea sau își punea palma peste ochi și asculta neclintită minute în șir, ore, cu o răbdare fantastică. Nu intervenea decît la sfîrșit, dar tot cu un semn, pe care Alice îl traducea repede, dădea banda înapoi, spunînd :

— Doamna vrea să mai asculte o dată..

Uneori cea mai mică ezitare a arcușului sau a degetelor o făcea pe profesoara mea să sară în sus și din mijlocul fotoliului să mă apostrofeze :

— Tin, ce faci ? De ce nu ești atent ?

Pocnea din degete și Alice îi dădea repede vioara. Și-o potrivea cu mișcări line de o rară, de o stranie grație și frumusețe. Aștepta să se pună banda de magnetofon la pasajul unde greșisem, spunînd :

— Trebuie să ne grăbim, Tin ! Nu avem nici o clipă de pierdut. Curînd vom ieși în lume. Vom da un concert la două viori pe scena Ateneului ! Vom merge apoi la Viena, la Roma, la Paris !

Rămînea cu ochii pierduți într-un punct care se afla undeva în spatele meu, uitînd să-mi arate cum trebuia să cînt. Alice se apropia și-i lua vioara, așa cum ar fi luat jucăria din mîna unui copil adormit. Doamna Maria Penescu Sarandi nu schița nici un gest de împotrivire, cred că nici nu observa că i se lua vioara. Întindea mîna spre mine și eu trebuia să înaintez cîțiva pași, să mă apropii, s-o las să-mi mîngîie obrajii :

— Vai, Tin ! Ce tînăr eşti ! Ce tînăr eşti ! repeta în şoaptă.

Dar pe mine nimic nu mă enerva mai mult, decît să-i simt degetele uscate şi reci umblîndu-mi pe obraji, aşa cum ar fi umblat degetele unui orb. De-aceea făceam totul să mă concentrez, să fiu atent, să nu am nici cea mai mică ezitare. Cînd nu aveam ezitări, profesoara mea era obligată, constrînsă chiar să se mulţumească cu o singură audiţie. Şi cum ea nu-şi manifesta niciodată mulţumirea prin vorbe, ci doar prin semne, pe care Alice le traducea conştiincioasă, mă trezeam aproape după fiecare lecţie cu altă partitură.

Ieri, după prînz, inginerul Negoescu îmi spune că duminică sau chiar sîmbătă o să vină nevastă-sa cu maşina să-l ia acasă şi s-ar putea să rămînă o noapte sau două la hotelul „Rozmarin". Mă roagă să dau telefon şi să întreb la hotelul „Carpen" dacă au liberă camera promisă. Înţeleg din vorbele lui că nu mai pot fi sigur pe camera de la hotelul „Rozmarin". Alerg la automat şi dau telefon acasă. Îi spun Ştefaniei să nu se grăbească să-şi ia bilet pînă cînd nu aflu ce-i cu şederea la „Rozmarin" sau la „Carpen". Ştefania mă roagă să fiu calm, să nu forţez. Seara — în timp ce avocatul Criveanu îşi depăna amintirile despre procese, femei, cliente, iubite — cobor la automat şi sun la „Carpen". Mi se răspunde sec :

— Pentru sîmbătă şi duminică nu avem nici un loc. Dacă inginerul Negoescu doreşte, avem o cameră pentru joi şi vineri seara.

Urc şi, cînd îi spun, inginerul Negoescu se înfurie :

— Uite ce înseamnă un negustor prost ! Păi, directorul de la „Carpen" trebuia să-mi pună la dispoziţie zece camere, nu una. Aşa... mai vede el produsele fermei noastre ? Îl rad ! Două, trei luni, un an face post negru !

Dimineaţă — în timp ce ne îndreptam spre sala de mese pentru micul dejun — scot o fisă de un leu, o introduc în automat, fac numărul de telefon al hotelului „Rozmarin" şi-l rog pe inginerul Negoescu să vorbească pentru camere, adică să-i amintească directorului despre camera promisă pentru sîmbătă şi duminică şi să ceară şi pentru el cameră. Negoescu îmi ia receptorul din mînă

și vorbește. Directorul de la „Rozmarin" îi rezervă și lui cameră. Mulțumit, îmi spune :

— Ăsta își cunoaște interesele. El știe acum că o să-i acord oricînd prioritate. Pot să rămînă fără legume și zarzavaturi toate restaurantele hotelurilor din București, cel de la Măgura — restaurantul hotelului „Rozmarin" — nu o să rămînă niciodată. Și ce l-a costat ? Să fie amabil și să spună da !

Aștept ora trei să o sun pe Ștefania. O găsesc numai pe Georgia. Ștefania e la o ședință de partid. Pe la patru mă sună ea. E obosită, răcită, indispusă. Îmi spune că vremea pe la ei e mizerabilă. Plouă, e vînt, e lapoviță și ea a făcut iar guturai. N-ar mai veni sîmbătă. Și pe aici, vremea nu-i prea grozavă, așa că amînăm venirea la Măgura.

Insul care m-a chemat la telefon, jos, e profesorul de filozofie, muzicologul, scriitorul Mihai Dinu Iacomi. Așteaptă să termin convorbirea cu Ștefania și mă întreabă dacă nu vreau să ascult puțină muzică la el în cameră. E singur și are casete foarte bune. Invitația nu mă încîntă, dar nu pot nici să-l refuz. Îi spun că vin cu plăcere după ce-mi fac plimbarea. Iacomi nu se supără, convine cu un zîmbet ușor ironic, ușor trist, ușor resemnat să aștepte. Urc, îmi iau paltonul, căciula și cobor. Iacomi e tot în hol, într-un fotoliu. Cînd mă vede, se ridică. Mă întreabă dacă am cumva ultimul număr al *Gazetei literare* sau vești mai deosebite din lumea scriitorilor. Și cu același zîmbet ușor ironic, dar și conciliant, adaugă :

— Eu vă cunosc, v-a apărut în urmă cu doi sau trei ani un volum de eseuri. Cred că l-am și citit. Nu mai știu exact, sînt foarte ocupat, sînt și bolnav. Dacă nu mă înșel, volumul a făcut vîlvă.

— Da, spun eu. A făcut vîlvă. Dar apoi s-a așternut o tăcere suspectă sau cel puțin suspectă...

— Poate că sînteți prea singur ori prea izolat. Ar trebui să vă faceți prieteni, să aderați la un grup. Altfel, la noi...

Știu ce vrea să spună muzicologul, dar nu-l mai ascult. Urc să-i duc *Gazeta literară*. Mihai Dinu Iacomi a ieșit, mă așteaptă în fața pavilionului. E numai într-o bluză, cu capul descoperit. Nu-i grăbit să deschidă revista. Zice

că ar vrea să se plimbe și el puțin. N-am încotro, îl accept. După ce ieșim din curtea Sanatoriului o luăm în sus, spre Izvoarele. Mergem cam un kilometru și ne întoarcem. Vorbește tot timpul numai Iacomi. Sare de la o idee la alta ca un clovn, care are un repertoriu de glume, învățat bine, repetat, știut și cu ochii închiși. Din literatura noastră nu prea a citit, n-a avut timp, a terminat de scris o carte care pur și simplu l-a epuizat.

Ajungem din nou în dreptul Sanatoriului. Mă uit la ceas. E cinci fără cîteva minute. Ca să scap de muzicolog, îi spun că mă duc la film. Vrea să meargă și el dar cînd aude că rulează un film despre Vestul sălbatic, renunță. Se duce să citească *Gazeta literară*.

Filmul e amuzant și deconectant. Pe lîngă multe împușcături și scene „tari" de urmăriri pe cai, e și o poveste simplă de dragoste, dar, ca în orice film de genul acesta, cam siropoasă.

La întoarcere, în hol. Mihai Dinu Iacomi mă așteaptă. L-a nemulțumit articolul despre romanul lui Tulius Iliescu, prietenul lui. Cronicarul n-a înțeles nimic din roman. Se vede de la distanță că-i diletant și citește pe deasupra. Nu-l contrazic dar nici nu-l aprob. Zîmbesc și urc să-mi las paltonul. Se apropie ora cinci. Muzicologul se ține după mine. Coborîm la cină. Abia în sufragerie scap de el, fiindcă masa mea e în alt colț al sălii.

Mănînc repede și ies fără să mă uit spre masa la care stă și perorează Iacomi. Îmi iau medicamentele de la Sala de tratamente și urc grabnic în cameră. Aici mă simt la adăpost, ba chiar apărat de avalanșa de vorbe a lui Mihai Dinu Iacomi.

Unchiul Alexandru a trimis-o pe Magda să-l cheme pe Ioniță. Magda a traversat salonul, s-a oprit la ușa camerei vărului meu și a bătut încet de două ori. A așteptat cu urechea îndreptată spre ușă și după un interval nu prea lung, a bătut iar. Abia cînd se pregătea să bată a treia oară, ușa s-a deschis și Ioniță a scos capul nemulțumit.

— Tovarășul arhitect m-a trimis după dumneavoastră, a spus Magda repede.

— Fac un duș. Și vin...

Magda a dat să plece, dar după doi pași s-a oprit șovăielnică :

— Tovarășul arhitect mi-a zis să veniți acum

Ioniță și-a trecut mîna prin păr furios. Dînd cu ochii de mine, s-a calmat. A spus concesiv :

— Bine, vin acum.

Magda s-a întors încet, parcă neconvinsă și Ioniță a urmat-o împrumutînd ceva din rigiditatea mișcărilor ei. În mers Magda avea o încordare vizibilă, o nesiguranță și Ioniță în dimineața aceea aproape îi calchia mersul. Cînd a ajuns în mijlocul salonului, s-a oprit și a spus vesel, bravînd :

— Ai văzut ? A trimis inchiziția după mine !

Magda nu s-a oprit, și-a continuat drumul și vărul meu a trebuit să mărească pașii, să alerge chiar. Însă lîngă scară, Ioniță s-a oprit din nou, mi-a căutat privirea și ducînd palma la gură cu un gest prin care mă obliga la complicitate, a spus în șoaptă :

— Tin, te rog ceva. Scapă-mă din mîinile marelui inchizitor.

— Cum să te scap ? am întrebat în șoaptă.

Ioniță a rîs :

— Ei, îți faci drum la bibliotecă. Pretextezi că ai nevoie de o carte...

A încălecat balustrada și și-a dat drumul ca pe un tobogan. Eu am rămas cu vioara în mînă. Încă nu știam ce o să fac. Povestea nu era deloc simplă. Octav, cînd o trimitea pe mama să mă cheme la camera de tortură, nu admitea nici o intervenție din afară. Mama venea cu mine pînă lîngă ușa de la biroul lui și mă ruga :

— Tin, tata e nervos. Să nu-i răspunzi decît dacă e nevoie. Știi doar că el nu admite să-l contrazici.

Acum calea mi-e barată. Profu, muzicologul și scriitorul, care în urmă cu două-trei zile nu mă vedea, se află în hol, mă așteaptă, îmi zîmbește. Vrea neapărat să-i ascult casetele.

— Am muzică bună, vă asigur !

Casetele sînt ale fratelui său, cineva i-a împrumutat însă radiocasetofonul și vrea să profite. Îi spun că ascult

după ce mă plimb puțin. Se resemnează. Ies și o pornesc în susul șoselei cu teama că dacă mă întorc îl văd în spate pe Iacomi. Și-această teamă nu e lipsită cu totul de un motiv real — fiindcă la întoarcere, după două ore, poate mai puțin — Mihai Dinu Iacomi mă așteaptă în hol. Camera lui e chiar pe holul de la intrare, vizavi de telefon. Cum mă vede, se ridică. Urc totuși să-mi las paltonul, căciula și cobor. Camera în care stă Iacomi e de două paturi. Mă întreabă ce vreau să ascult : Wagner, Bach ? Vivaldi ? Și tot el hotărăște : un Vivaldi la flaut cu un mare interpret căruia însă nu-i reținn numele, fiindcă muzicologul are o voce groasă, hîrîită de fumător și bețivan. Îi spun că Vivaldi la flaut îmi este cunoscut. L-am auzit în interpretarea inegalabilă a lui Vasile Jianu. E de acord cu mine. Și discutînd despre Vasile Jianu, pe care l-a ascultat și l-a văzut cîndva la Ateneu, uită să mai pună caseta. Iacomi are gesturi bruște, nesigure. Vrea să spună ceva, dar nu isprăvește niciodată și începe altceva. Așa vine ora mesei și n-am ascultat nimic din muzica promisă. Muzicologului îi place să se asculte, deși spune numai lucruri comune, știute, pe care el, însă, încearcă să le dea drept inedite. Femeia de serviciu intră cu un ins și spune :

— Acesta-i patul !

Apoi îl întreabă pe Iacomi :

— Plecați, nu ?

— Da ! zice muzicologul. Îl aștept pe fratele meu. Vine să mă ia cu mașina.

Masa e ca un hotar, ne desparte. După masă urc în cameră și încerc să mă odihnesc. Avocatul Criveanu și inginerul Negoescu se pregătesc pentru plimbarea de după-amiază. O pornesc spre Izvoarele. Sînt bucuros că rămîn singur, că pot citi. Dar nu trec nici zece minute și aud bătăi în ușă. E muzicologul. Are un aer umil, e încurcat, descurajat. Mă vede întins pe pat și-i pare rău că m-a deranjat, totuși intră și începe iar sarabanda de vorbe. Din cînd în cînd mă simt obligat să întreb cîte ceva, dar Iacomi pare în transă, nu aude. Are teoriile lui despre muzică, despre filozofie, despre originalitate în literatură, unde „nu contează scriitura — poți s-o iei de oriunde — ci ideea, ideile, fiindcă un scriitor trebuie să

aibă idei noi, idei novatoare". Mă întreabă cît e ceasul și, cînd află că e trecut de cinci, pleacă îngrijorat să nu-i fi venit fratele. Cum iese mă îmbrac și mă strecor afară. Dar el tot în bluză, tot fără nimic pe cap, e în curte. Merg la plimbare, merge și el. Fratele lui nu mai apare și e îngrijorat. A rămas fără nici-un ban. Nu știe ce-o să facă dacă nu-i vine fratele cu mașina, cum a promis. Din sfera ideilor înalte, unice, Iacomi a trecut brusc la neplăceri diurne.

— Aștia m-au și scos din cameră, deși ziua e plătită. Și noaptea. Dacă nu vine fratele meu o să fiu nevoit să iau trenul.

Merge cu mine pînă la poartă și chiar pe șosea. Se întunecă. La poartă s-a oprit o mașină. Muzicologul mă părăsește și aleargă să vadă dacă n-a sosit cumva fratele său. Dinspre Izvoarele, se întorc avocatul Criveanu și inginerul Negoescu. Le pare rău că n-am mers cu ei. Au făcut o plimbare minunată. Intrăm toți în curtea sanatoriului, în cameră, ne spălăm pe mîini și coborîm la cină. Dar nici nu apuc să iau loc la masă că-l văd pe muzicolog venind spre mine. E tîrziu și fratele lui tot n-a sosit. S-a hotărît să plece cu trenul, dar i-ar trebui ceva bani. Nu mulți, o sută de lei. Cum ajunge în București, îmi expediază banii prin poștă. Ezit. Să-i dau, să nu-i dau ?

— N-o să mă lăsați așa, în drum ! aproape îmi reproșează Mihai Dinu Iacomi.

Are dreptate. Nu pot să-l las. N-ar fi colegial. Și-i dau suta. Pleacă, asigurîndu-mă de stima și de sentimentele lui cele mai frumoase. Cum ajunge în București o să caute cartea mea și o să mă recitească, deoarece i-am produs realmente...

Nu mai înțeleg ce i-am produs, fiindcă se îndepărtează grăbit. Avocatul Criveanu, care stă cu mine la masă, îmi spune :

— Eu am un principiu : să nu împrumut bani nimănui. Mai ales prietenilor. Fiindcă, dragul meu, să mă ierți de ceea ce-ți spun, da pierzi și prietenii, și banii.

Mă ridic de la masă, încredințat că am făcut un gest firesc, normal. Îmi iau medicamentele de la sala de tratamente și cînd ies îl zăresc pe muzicolog ducîndu-și ba-

gajele. Mă apropii de ușa mare de la ieșire și pe peronul din fața pavilionului văd o mașină gri. Iacomi și-a pus bagajele la spate în portbagaj și urcă dezinvolt lîngă șofer. Mă zărește în ultima clipă și deschide portiera. Spune bucuros :

— A venit totuși fratele meu !

Dar nu face și gestul de a-mi înapoia banii.

Bineînțeles, nici unchiul Alexandru nu admitea să fie contrazis. Dar nu se încurca nici în subtilități ca Octav, adică nu făcea uz de precepte pedagogice, nu se ghida după principii moderne de educare. Era coleric, impulsiv, brutal și metodele lui de educare țineau mai degrabă de tradiție. Judecarea lui Ioniță a fost scurtă. Unchiul Alexandru îl aștepta jos, lîngă scară, în mînă cu o curea. Cînd vărul meu a sărit de pe balustradă, unchiul Alexandru s-a năpustit peste el cu cureaua și a început să-l lovească.

Scena a fost văzută de Magda și de Maie, care au povestit totul mai tîrziu.

Eu am auzit un strigăt. Nu de durere, ci de furie. Unchiul Alexandru striga, așa cum nu l-am auzit niciodată pe Octav, și îl lovea cu cureaua pe Ioniță. Magda spunea că Ioniță nu s-a apărat. L-a lăsat să dea. Stătea drept și primea loviturile zîmbind sfidător. Unchiul Alexandru a obosit și aruncînd cureaua s-a lăsat epuizat pe o canapea. Ioniță nu a plecat, a rămas în același loc privindu-l tăcut.

— De ce nu ai fost la examen ? a întrebat destul de încet unchiul Alexandru.

Eu auzeam fiecare cuvînt, ca atunci cînd eram în clasă și urmăream cum se certa Octav cu directorul liceului. Dacă unchiul Alexandru ar fi strigat iar, n-aș fi înțeles nimic, salonul de jos fiind prea aproape. Ioniță și-a căutat mult cuvintele.

— Cine te-a informat atît de bine ? Am fost la examen și l-am luat cu nouă șaptezeci. Am reușit al doilea.

— Al doilea ?! Unde ai reușit tu al doilea ? Acum zece minute am vorbit cu rectorul Institutului de arhitectură și mi-a spus că nici nu te-ai prezentat.

— Da, nu m-am prezentat la arhitectură. Am dat la Institutul miner.

— Institutul miner ?! a întrebat uluit unchiul Alexandru. Dar ce legătură ai tu cu minerii ? Ce, taică-tu a fost vreodată miner ?

— Nu, n-a fost ! Dar nici bunicul Alexandru n-a fost arhitect. Tu însă...

— Ce-am făcut eu nu te privește pe tine.

— De acord. Dar și ceea ce fac eu, nu văd de ce ar interesa pe alții.

— Ioniiiță ! a strigat unchiul Alexandru atît de tare, încît am auzit lîngă mine vibrînd corzile viorii, vibrau de parcă le-aș fi lovit cu ceva. Ioniiiiță ! a strigat încă o dată unchiul Alexandru.

Dar a continuat pe alt ton, sau cu alt glas, rugîndu-se :

— De ce nu ești tu cuminte și rezonabil ? Mîine dimineață te așteaptă la rectorat arhitectul Crin Olteanu. Să mergi să-ți fixeze o zi pentru examen.

— N-o să merg ! a țipat Ioniță.

În clipa următoare i-am auzit pașii pe scara de stejar. A urcat-o în fugă. Prin salon a trecut fără să mă vadă, furios, bolborosind :

— Om de paie, ipocrit, mincinos, mincinos ! Lasă, că vezi tu...

Roza, cum spune avocatul Criveanu, adică scleroza, îl face să debiteze aceleași lucruri, mereu aceleași, despre fetele lui, care, una a învățat, e inginer constructor, cealaltă n-a învățat, e secretară la el la biroul avocaților, dar pe amîndouă trebuie să le ajute :

— Nevastă-mea, zice avocatul Criveanu, trebuie să gătească zilnic pentru nouă persoane. Nu-i lucru ușor, vă dați seama ? Dacă eu n-aș avea slujba pe care o am, nu știu ce s-ar întîmpla. Să dea Domnul să mă fac sănătos și să pot practica avocatura pînă la șaptezeci-optzeci de ani, că la noi nu se pun condiții de vîrstă, numai sănătos să fii. Da Roza, uite, nu mă lasă. Că mi s-a întîmplat în timpul unei pledoarii — mie, care nu tac o clipă, îmi place să vorbesc, că de asta sînt avocat — să nu mai pot vorbi. În mijlocul unei fraze, am simțit că mi se înțepenesc fălcile, că nu mai pot scoate o vorbă. Judecăto-

rul, care mi-e prieten, a observat și a intervenit la timp, a rostit el o frază în locul meu, apoi a suspendat ședința. În pauză m-a întrebat : «Ce-i cu tine, Ioane ? Ce s-a întîmplat ?» Eram tot transpirat, mă trecuseră zece sudori, încă nu-mi revenisem și-a trebuit să spun adevărul, că mi se blocase centrul vorbirii. Mi-am scris repede ce aveam de spus și, pentru prima dată în viață, eu, care nu-mi făceam nici note, am fost nevoit să-mi citesc pledoaria. Era un proces greu, trebuia să fac gesturi mari cu brațele, să mă apropii de banca acuzatului, de pupitrul judecătorului, adică să încerc să impresionez și chiar să influențez mersul procesului. L-am cîștigat, cu zece rînduri de sudori, citindu-mi textul ca un școlar. A doua zi m-am internat la Cluj, la nevroze, am stat trei săptămîni și-acum sînt aici. Nevastă-mea mă întreabă mereu, de cîte ori îi dau telefon, dacă mai transpir ? Acasă îmi schimba pijamaua de trei ori într-o noapte. Eu îi răspund că n-am nimic, nu mai am nimic, feri sfîntul !

Avocatul Criveanu se culcă ultimul, după ora 11, deși stingerea e la 9 — și se scoală primul, uneori înainte de 6. Are o lanternă, se uită la ceas și, dacă e șase, aprinde lumina, răsucește butonul aparatului radio — are un aparat portabil, cu tranzistori — și se grăbește spre chiuvetă. Se rade în fiecare dimineață, îndelung, cu dichis, lăudîndu-se cu prietenii și mai ales cu relațiile lui, care totdeauna sînt deosebite și, bineînțeles, practice. Orice legătură el o subordonează unui interes practic, imediat, concret. Dar aceste relații sau, mai bine spus, acești prieteni ai lui sînt totdeauna persoane cu funcții mari, ca procurorul șef al județului sau adjunctul ministrului justiției, care i-a fost coleg de an.

În dimineața aceasta, avocatul Criveanu ne spune că vrea să meargă la Văleni, unde are o soră. După micul dejun, scoate dintr-un rucsac două sticle cu palincă, le privește în zare și spune cu încîntare :

— Fainã doctorie, păcat că mie nu-mi face bine ! S-au dus frumoasele zile !

A descoperit prin apropiere o păstrăvărie și vrea întîi să treacă pe acolo. A vorbit cu paznicul. În schimbul celor două sticle cu palincă speră să capete 10-15 păstrăvi.

— Nu pot să-i trec pragul soră-mi chiar cu mîna goală ! spune cu aceeași încîntare avocatul Criveanu.

Și pleacă. Iau un faringosept, — iar mă supără gîtul — și o pornesc și eu spre Măgura. Trebuie să fac rost de fise de un leu și de trei, altfel nu pot da telefon acasă. Afară e soare, e alb, e frumos, dar gerul mă face să lăcrimez. După ce ies din curtea sanatoriului, merg două, trei sute de metri și sînt gata să mă întorc. E prea frig. Dar gîndul că n-o să am iar fise, să pot vorbi cu Ștefania, mă îndeamnă să-mi continui drumul. După un ceas și jumătate ajung în Măgura.

Ioniță a intrat la el izbind ușa. După cîteva clipe a ieșit în mînă cu un geamantan. S-a îndreptat spre scara de serviciu, dar lîngă ușă s-a oprit. S-a întors și a coborît pe scara mare de stejar. După cîteva clipe l-am auzit pe unchiul Alexandru strigînd :

— Ioniiță ! Să nu-mi faci mie asta !... În loc de răspuns s-a auzit bufnind ușa mare de la ieșire, apoi motorul Volkswagenului în curte. Peste o clipă Ioniță demara vertiginos.

Pe la ora 11 am vorbit la telefon cu Ștefania. Mai am cîteva zile și șederea mea aici va lua sfîrșit. Îi spun și Fani se bucură. Cînd mă întorc în cameră, îl găsesc pe inginerul Negoescu făcîndu-și bagajele. Se pregătește de plecare. Pleacă chiar azi. Avocatul Criveanu intră cu un ins, „o cunoștință" care va prelua patul în care a stat Negoescu. Mergem la masă, apoi, după ce schimbăm în grabă adrese și telefoane, îl conducem pe inginerul Negoescu la o mașină, staționată în poarta sanatoriului.

Spre seară, avocatul Criveanu și nea Vasile Dobre noul coleg de cameră, pornesc în plimbarea zilnică, spre Izvoarele.

Îmi petrec restul zilei singur, citind.

M-am apropiat în vîrful picioarelor de scară. Am coborît cîteva trepte. Unchiul Alexandru se plimba furios prin salon. Maie stătea în fotoliul ei, neclintită, ca o stană de piatră. A spus :

— Nu-i bine ce faci, Alexandre !

Unchiul Alexandru n-a auzit ce i-a spus Maie. Abia mai tîrziu s-a întors spre ea și a dat din cap :

— Știu eu ce-i bine și ce-i rău...

De teamă să nu fiu văzut, m-am retras de pe scară...

Azi e din nou frig. Nu am ieșit la plimbare decît o oră, pe aici, pe aproape. Cum m-am întors am și înghițit un faringosept, adică nu, l-am supt. Vine avocatul Criveanu din plimbarea lui lungă. E înghețat bocnă, dar vesel și pus pe glume. Îi spun că vor să ne zugrăvească odaia — de două zile pe aici a început zugrăvitul, întîi etajul — și că o să fim mutați în Club.

Avocatul spune vesel :

— Nu-i bai, dormim și noi două nopți la Club.

Îi zic :

— Eu am mai dormit acolo și nu-i prea grozav.

El spune :

— Apăi, atunci eu plec la soră-mea la Văleni.

Zîmbesc :

— Eu aș pleca acasă cu totul. Mai am de stat doar trei zile.

— Apăi, bine faceți !

Cobor, îl caut pe doctorul Cardaș și-i spun ce intenționez. E de acord să-mi fac ieșirea din sanatoriu mai devreme. Mă întorc victorios și-i sugerez avocatului Criveanu să meargă și el la doctorul Cardaș să ceară învoire pentru Văleni.

— Nu-i bai, doctorul știe că eu cînd plec, cînd vin, s-a obișnuit. Am buletinul la mine, că i-am dat fătucăi de la internări o sticlă cu palincă și mi l-a lăsat. Și-apăi, dacă am buletinul la mine, n-am treabă cu nimeni. Nici nu-i nevoie să-i mai spun doctorului.

E ora trei și jumătate. Cobor să dau telefon, să-i spun bucuria și Ștefaniei. Sper să funcționeze automatul.

Încerc să uit ce s-a întîmplat în dimineața aceea. Închid ochii și încerc să regăsesc diminețile lungi de așteptare, după-amiezile de muzică. O caut pe Uca, mă ascund în umbra chioșcului de vară și o aștept să apară la geam. Alerg în parc pe după trunchiurile bătrînilor ulmi, îl iau părtaș pe bunicul Alexandru, cu căciula lui veche și po-

nositā, nu-i cer să rostească nici un cuvînt, aștept să-mi arate numai cu un gest sau numai cu zîmbetul lui atît de expresiv, ulmul după care s-a ascuns Cat. Asemenea lui Ulise, îmi leg peste mijloc zece otgoane și rămîn în salonul de sus, cu vioara și partitura pe care mi-a strecurat-o Alice, alerg să o găsesc la micul dejun pe Maie, deschid ușa de la camera lui Ioniță și privesc încremenit din prag. Camera e goală. În auz îmi vin cuvintele *slow*-ului pe care îl cînta Horațiu Bîrsan astă-vară, cu glasul cutremurat de plîns :

„Deschide poarta, deschide poarta și lasă dorințele să zburde, așa cum sînt lăsați mieii pe cîmpie, în zori ! Dragostea e ca o apă vrăjită. Noi ne vom apleca, o vom sorbi din căușul palmelor și vom uita să fim egoiști, vom uita să ne prefacem, să fim răi ! Noi sîntem mieii, noi sîntem mieii !...“

Lector : CORNEL POPESCU
Tehnoredactor : CONSTANȚA VULCĂNESCU

Apărut : 1986. Bun de tipar : 30.08.1986.
Format : 16/54×84. Coli tipo : 25,25.

Tiparul executat sub comanda nr. 1152 la „13 Decembrie 1918“, str. Grigore Alexandrescu nr. 89-97 București, Republica Socialistă România

Costache Anton

întîlniri paralele

ROMAN